BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
19 A
29

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

post 27. K

16.4.12

16 16
C C
13 24

I

D. BERNARDI ABBATIS CLARÆVALLENSIS DOctoris Eccleſiæ melliflui expoſitio in Cantica Canticorum.

Nunc primum ſeparatim ab alijs ipſius operib. edita, additis duobus indicibus, altero ſcripturæ locorum paſſim expoſitorum, altero rerum inſigniorum.

Collegij Rom. Societ. Jesu Catal. inscrip.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LVGDVNI,

Ex Officina Iunctarum.

M. D. LXXXVIII

ADMODVM REVERENDO IN CHRISTO PATRI CLAVDIO AQVAVIua Præpoſito Generali Societatis IESV Ioannes Baptiſta Regnault Bibliopola Lugdunenſis. S.

CVM me ſuperiore Ianuario Collegij noſtri Lugdunenſis Rector Romæ rediẽs monuiſſet, cupere te vehementer D. Bernardi commentarium in Cantica Canticorum ob miram illius ſanctiſſimi doctoris in eo libello doctrinæ copiam, dicendique ſuauitatem ſeparatim edi: atque vt id facerem etiam atque etiam hortaretur, rem ego non modo non grauatè, ſed libentiſſimè ſum

aggreſſus. Nam licet nec magni laboris, nec magnorum eſſe ſumptuum animaduertere, quod poſtulabat: gratiſſimum tamen mihi fuit, aditum mihi ad tuam cognitionem iſta occaſione patefieri, innueréque me poſſe quē erga te, ac ſocietatem IESV cui Præpoſitus es animum geram, dum res occaſióque ſe ſe maior offerat, qua meum tibi, familiæque vniuerſæ ſtudium, non quidem pro tuis, illiúſve meritis ſatis, ſed paulo tamen pro mea facultate luculentius probare, teſtarique licet. Et quamuis perexiguum ac tenue primum hoc voluntatis in vos meæ argumentum eſſe doleam: ſolatur me tamen nō mediocriter, quod ſperem illud quantulumcumque ſit, & cæteris, qui doctis, ac pijs ſanctorum virorum libris afficiuntur fore non ingratum: & tibi inprimis in maximis illis cogitationum curis, quas tantarum rerum adminiſtratio neceſſario ſecum affert, ſolatium allaturum.

ali-

aliquod eſſe confido, quem audio non legendis tãtum D. Bernardi ſcriptis plurimum delectari, ſed vitæ quoque illius ſanctimoniam in tuis moribus imitando diligenter exprimere. Quod verò tandiu iam deſideraueris quod paucis diebus confici facilè potuiſſet, non voluntatis vitium fuit, ſed partim operarũ difficultate, partim aliorum quorundam voluminum multo antè prælo commiſſorum impedimẽto factum fuit: quorum modò quædam intermittere aliquamdiu malui, quàm diutius à te, quod tantopere cupis expectari. Ego verò ſi ſatisfactum tibi, & minimè iniucundam operam meam eſſe intellexero, quod mihi in hoc opuſculo edendo initio propoſui, cumulatiſſimè conſecutum me fuiſſe cogitabo. Atque ita etiã fiet vt multo in poſterum alacrius, ac diligentius in veſtræ Societatis doctorum hominum, quod cœpi, ſcriptis vulgandis inſudẽ ſi te, illorúmque aucteri-

bus non inuitis me neceſſarium in ea re laborem ſumptúmque ſuſcipere perſpexero. At ne te verbis longioribus detineam, & à D. Bernardo legendo morer, finem fecero, ſi me tibi, tuiſque totum obtulero, Deum precatus vt ſocietatem veſtram adeo Chriſtianæ reip. vtilem ac neceſſariam conſeruet, amplificet, diuinis ſuis muneribus foueat: & tuam in ea gubernanda & adminiſtranda prudentiam, vigilantiam, pietatem quam longiſſimis, & quam feliciſsimis annis producat. Vale Lugduni Kal. Iulij. M. D. LXXXVIII.

D. BERNARDI ABBATIS CLARÆVALLENSIS, & doctoris Eccleſiæ Mellifluí, in Cantica Canticorum Expoſitio.

De huius libri auditore idoneo, & quæ eius cum duobus alijs Salomonis connexio, curque Cantica Canticorum inſcribatur.

SERMO PRIMUS.

VOBIS fratres alia, quàm aliis de ſeculo, aut certè aliter dicenda ſunt. Illis ſiquidem [a] lac potum dat, & nõ eſcam, qui Apoſtoli formã tenet in docendo. Nam ſpiritualibus ſolidiora apponenda eſſe, itidem ipſe ſuo docet exmplo: [b] Loquimur, inquiens, non in doctis humanæ ſapientiæ verbis, ſed in doctrina ſpiritus, ſpiritualibus ſpiritualia comparantes. Item [c] ſapientiam loquimur inter perfectos, quales vos nimirum eſſe confido, niſi fruſtrà fortè iam ex lõgo ſtudiis eſtis cœleſtibus occupati, exercitati ſẽſibus, [d] & in lege Dei meditãtes die ac nocte. Itaque parate fauces non

a 1. Cor. 3.a
b 1. Cor. 2.d
c Ibid. 6.
d Pſal. 1.a & 118.a

lacti, ſed pani. Eſt panis apud Salomonem, íſque admodum ſplendidus, ſapidúſque, librum dico, qui Cantica canticorũ inſcribitur. Proferatur, ſi placet, & frangatur. Nam de verbis Eccleſiaſtæ ſatis (niſi fallor) per Dei gratiam inſtructi eſtis mũdi huius cognoſcere & cõtẽnere vanitatẽ. Quid & parabolas? An nõ vita & mores veſtri iuxta ea, quę in ipſis inuenitur, doctrinã ſufficiẽter emẽdati sũt, & informati? Proinde illis ambobus prælibatis, quos nihilominus de amici arca præſtitos accepiſtis, accedite & ad tertium hunc panem, vt probetis forſitan potiora. Cùm enim duo ſint mala, quæ vel ſola, vel maximè militant aduerſus animam, vanus ſcilicet amor mundi, & ſuperfluus ſui: peſti vtrique duo illi libri obuiare noſcũtur, alter ſarculo diſciplinę praua quæque in moribus, & carnis ſuperflua reſecans, alter luce rationis in omni gloria mundi fucum vanitatis ſagaciter deprehendens, veracitérque diſtinguens à ſolido veritatis. Denique vniuerſis humanis ſtudiis, ac mundanis deſideriis prę-
c Eccle. 12 tulit [c] Deum timere, eiúſque obſeruare mandata: Merito quidem. Veræ etenim ſapientiæ primum illud initium, ſecundum conſummatio eſt: ſi tamen conſtat
vobis

vobis non aliud veram, & cõſummatam eſſe ſapientiam,[f] quàm declinare à malo, & facere bonum: itémque recedere à malo neminem poſſe perfectè abſque timore Dei, nec bonũ opus omnino eſſe præter obſeruãtiam mandatorum. Depulſis ergo duobus malis duorum lectione librorum, competenter iam acceditur ad hunc ſacrũ, theoricúmq; ſermonem: qui cum ſit amborum fructus, nõ niſi ſobriis mẽtibus oribus omnino credẽdus eſt. Alioquin ante carnẽ diſciplinæ ſtudiis edomitam, & mancipatam ſpiritui, ante ſpretam, & abiectã ſeculi pompam, & ſarcinam, indigne ab impuris lectio ſancta præſumitur. Quomodo nempè lux incaſſum circunfundit oculos cæcos, vel clauſos, ita [f] animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei. Quippe [g] Spiritusſanctus diſciplinæ effugiet fictum, quod eſt vita incontinens. Sed nec erit ei vnquam pars cum mũdi vanitate, cum [h] veritatis ſit ſpiritus. Quæ enim [i] ſocietas ei, quæ deſurſum eſt ſapientiæ, & ſapientiæ mundi, quæ ſtultitia eſt apud Deum: aut [k] ſapientiæ carnis, quæ & ipſa inimica eſt Deo? Puto autem, quòd iam nõ habebit vnde aduerſum nos murmuret is [l] qui nobis de via venit amicus, cum & ter

f Pſal. 33 o. et 36. e. et 1. petr. 3. 6.

f 1. Cor. 2. d

g Sapien. 1. b.

h Ioan. 14. b

i 1. Cor. 3. d.

k Ro. 8. a.

l Lu. 11 a

m Luc. 24. c

tium iſtum inſumpſerit panem. Sed quis
m Luc. 24. c frãget? Adeſt pater familiâs,[m] cognoſcite dominum in fractione panis. Quis enim alter idoneus? Non equidem ego mihi iſtud temere arrogauerim. Sic ſpectetis ad me, vt ex me non expectetis. Nam & ego vnus ſum de expectantibus, mendicans & ipſe vobiſcum cibum animæ meę, alimoniã ſpiritus. Reuera pau-
n Apo. 3. b per & inops pulſo ad eum [n] qui aperit & nemo claudit, ſuper ſermonis huius pro-
o Pſ. 144 d. fundiſsimo ſacramento.[o] Oculi omnium in te ſperant domine.[p] Paruuli petierunt
p Thre. 4. panem: non eſt, qui frangat eis. Speratur
q Iſ. 58. b id à benignitate tua. O piiſſime[q] frange eſurientibus panem tuum, meis quidem (ſi dignaris) manibus, ſed tuis viribus.

Dic quæſo nobis à quo, de quo, ad quẽ-
Cant. 1. a ve dicitur: *Oſculetur me oſculo oris ſui?* Aut quale eſt iſtud ita ſubitaneum, & factum repẽte de medio ſermonis exordium? Sic quippe in verba prorũpit, quaſi quempiã loquentem præmiſerit, cui conſequenter reſpondentem & hãc introducat perſonã, quæcũque eſt ipſa, quæ oſculum flagitat. Deinde ſi ſe oſculari à neſcio quo vel petit, vel præcipit cur ſignanter, & nominatim ore, & ore ſuo quaſi aliud quàm os, aut alienum, & non potius ſuum exhibere

bere ſibi ſoleant oſculantes? Quanquam ne hoc quidem dicit, oſculetur me ore ſuo: ſed aliud ꝓfecto inuſitatius: oſculo, inquit, oris ſui. Et quidem iucũdum eloquiũ, quod ab oſculo principium ſumit, & blanda ipſa quædam ſcripturæ facies facilè afficit, & allicit ad legẽdum, ita vt quod in ea latet, delectet etiam cum labore inueſtigare, nec fatiget inquirendi fortè difficultas, vbi eloquij ſuauitas mulcet. Verùm, quem nõ valde attentum faciat iſtiuſmodi principium ſine principio, & nouitas locutionis in veteri libro? Vnde conſtat hoc opus non humano ingenio, ſed Spiritus arte ita compoſitũ, vt quamuis ſit difficile intellectu, ſit tamen inquiſitu delectable.

Sed quid? Titulum præterimus? Non oportet ne [a] vnum quidem iota: quando & minutias iubemur [b] colligere fragmẽtorum, ne pereant. Titulus talis eſt: *Incipiunt Cantica canticorum Salomonis.* Obſerua in primis pacifici nomen, quod eſt *Salomon*, cõuenire principio libri, qui incipit à ſigno pacis, id eſt, ab oſculo: ſimúlque aduerte huiuſcemodi principiis ſolas ad hanc intelligendam ſcripturam mentes inuitari pacificas, quæ ſeſe iam à vitiorum vẽdicare perturbationibus, & curarum

a *Matt.* 5.c
b *Ioa.* 6.b

rum tumultibus præualent. Dehinc ne hoc quoque otioſum putes, quòd nõ ſimpliciter *cantica*, ſed *cantica canticorum* habet inſcriptio. Multa quippe legi cantica in ſcripturis, & nullum illorum memini taliter appellari. Cecinit Iſraël carmẽ domino, ꝙ gladium pariter, & iugum euaſerit Pharaonis, gemino maris mirabiliter liberatus ſimul, & vindicatus obſequio. Non tamen, quod cecinit dictũ eſt cãticum canticorum, ſed ſi bene recolo,[c] Cecinit (ait ſcriptura) [d] Iſraël carmen hoc Domino.[e] Cecinit etiam Delbora, cecinit & Iudith, cecinit & [f] mater Samuelis, prophetæ quoque aliqui cecinerunt, & nemo eorum legitur appellaſſe canticum ſuum Cantica canticorum. Sane omnes (ni fallor) cecinisſe reperies pro quocunque ſuo, ſuorumve percepto commodo. Verbi gratia, pro obtentu victoriȩ pro euaſione periculi, aut pro cupitȩ rei qualiſcunque adepto beneficio. Ita ergo plerique cecinerunt ſinguli pro ſingulis cauſis, ne ingrati diuinis beneficiis inuenirentur: iuxta illud. [g] Confitebitur tibi cùm benefeceris ei. At verò rex iſte Salomon ſapientia ſingularis, ſublimis glória, rebus affluens, pace ſecurus, nullius talium eguiſſe cognoſcitur, pro quo acce

c Exo. 15. a.
d Iud. 5. a
e Iudic. 16. c
f 1. Re. 2.
g Pſalm. 48. d

cepto iſta decātare libuerit. Sed nec ſcriptura ipſa ſui vſpiam tale aliquid ſignificare videtur. Itaque diuinitus inſpiratus. Chriſti & eccleſię laudes, & ſacri amoris gratiā, & æterni connubij cecinit ſacramenta, ſimúlque expreſſit ſanctę deſiderium animæ, & epitalamij carmen exultans in ſpiritu, iucundo compoſuit elogio, figurato tamen. Nimirum velabat & ipſe inſtar Moyſi faciem ſuam[h] non minus forſitan in hac parte fulgentem, eo quod illo adhuc in tempore nemo, aut rarus erat, qui reuelata facie gloriam iſtam ſpeculari ſufficeret. Igitur pro ſui excellentia reor nuptiale hoc carmen huiuſmodi titulo præſignitum, vt merito *Cantica canticorum* ſingulariter appelletur, ſicut is quoque cui canitur, ſingulariter eſt dictus[i] rex regum, & dominus dominantium. Cæterum vos ſi veſtram experientiam aduertatis, nónne in victoria[k] qua vicit mundum fides veſtra & in exitu veſtro[l] de lacu miſeriæ, & de luto fæcis, cantaſtis & [m] ipſi Domino canticum nouum, quia mirabilia fecit? Rurſus cùm adiecit primùm[n] ſupra petram ſtatuere pedes veſtros, & dirigere greſſus veſtros, puto quòd & tunc nihilominus pro indulta nouitate[o] vitæ im-

h *Exod. 34.g*
i *1. Tim. 6.c*
k *1. Ioan. 5.a*
l *Pſalm. 39.a*
m *Pſalm. 97.a*
n *Pſal. 39 a.*
o *Ibid.*

miſſum ſit in os veſtrum canticum
nouum, carmen Deo noſtro. Quid cum
pœnitentibus vobis non ſolum peccata
dimiſit, ſed inſuper promiſit & præmia,
num multò magis ſpe gaudentes futuro-
p *Pſalm.* rum bonorum, p cantaſtis in viis Domini,
137.b quoniã magna eſt gloria Domini, At ſi-
cui fortè veſtrum clauſum, vel obſcurum
aliquid de ſcripturis interdum eluxerit,
tunc prorſus neceſſe eſt pro percepta cœ
leſtis panis alimonia diuinas mulceat
Pſ.41 a q aures q in voce exultationis & confeſſio-
nis ſonus epulantis. Sed & in quotidianis
exercitiis, & bellis, quæ nulla hora piè in
Chriſto viuẽtibus desũt à carne, à mũdo
r *Iob.7.b* à diabolo, ſicut r militiã eſſe vitã hominis
ſuper terram inceſſanter experimini in
vobiſmetipſis, quotidiana neceſſe eſt can
tica pro aſſecutis victoriis innouari.

Quotiens tentatio ſuperatur, aut vi-
tium ſubiugatur, aut imminens pericu-
lum declinatur, aut laqueus inſidiantis
deprehenditur, aut annoſa, & inueterata
quęcunque animę paſſio ſemel, perfectéque ſanatur, aut multum, diúque cupita,
& ſæpius petita virtus tandem aliquan-
do Dei munere obtinetur, quid, niſi to-
tiens (iuxta prophetam) perſonat gratia-
rum actio & vox laudis, & ad ſingula quę
que

que beneficia benedicitur Deus in donis ſuis? Alioquin ingratus reputabitur cum diſcuſſio venerit, qui non poterit dicere Deo:[a] Cantabiles mihi erant iuſtificatio-nes tuæ, in loco peregrinationis meæ. Arbitror vos in vobiſipſis illa iã recognoſcere, quæ in pſalterio non Cantica canticorum, ſed cantica graduum appellantur, eò quòd ad ſingulos ꝓfectus veſtros iuxta[b] aſcenſiones, quas quiſque in corde ſuo diſpoſuit, ſingula ſint cantica depromẽda ad laudem, & gloriam promouẽtis: Quonã modo impleatur aliter ille verſiculus non video:[c] Vox exultationis & ſalutis, in tabernaculis iuſtorum: aut certe Apoſtoli illa pulcherrima ſaluberrimáque exhortatio:[d] In pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus cantantes, & pſallentes in cordibus veſtris Domino.

a Pſalm. 118. g
b Pſalm. 83. b.
c Pſalm. 117. b
d Colo. 3. c Ephe. 5. d

Sed eſt canticum, quod ex ſui ſingulari dignitate, & ſuauitate cunctis merito, quæ memorauimus, & ſi qua ſunt alia antecellit, & iure hoc appellauerim *Canticum canticorum*, quia cæterorum omnium ipſum eſt fructus. Iſtiuſmodi canticum ſola vnctio docet, ſola addiſcit experientia. Experti recognoſcant, inexperti inardeſcant deſiderio non tam cognoſcendi, quàm experiendi. Non eſt enim ſtrepi-

ſtrepitus oris, ſed iubilus cordis: non ſonus labiorum, ſed motus gaudiorum: voluntatum, non vocum conſonantia. Non auditur foris, nec enim in publico perſonat: ſola, quæ cantat audit, & cui cantatur, id eſt, ſponſus & ſponſa. Eſt quippe nuptiale carmen exprimens caſtos, iucundóſque complexus animorum, morum concordiam, affectuumque conſentaneam ad alterutrum claritatem.

Cæterùm non eſt illud cantare, ſeu audire animæ puerilis, & neophytæ adhuc, & recenter conuerſæ de ſeculo, ſed prouectæ iam, & eruditæ mentis: quæ ſuis nimirum profectibus Deo promouente intantum iam creuerit, quatenus ad perfectam ætatem, & ad nubiles quodammodo peruenerit annos, annos dico meritorum non temporum, facta nuptiis cœleſtis ſponſi idonea, qualis denique ſuo loco plenius deſcribetur. Sed præterit hora, qua nos exire vrget ad opera manuum & paupertas, & inſtitutio regularis. Cras in nomine Domini, quod cœperamus proſequemur de oſculo, quia de titulo hodiernus ſermo nos expediuit.

De incarnatione Chriſti per patriarchas, & prophetas prænunciata, & ardentiſſimè ab eis expectata. Sermo ſecundus.

Ardo-

ARdorem deſiderij patrum ſuſpirantium Chriſti in carne præſentiam frequentiſſimè cogitans, compungor, & confundor in memetipſo, & nunc vix contineo lachrymas, ita pudet teporis, torpóriſque miſerabilium temporum horum. Cui namque noſtrum tantum ingerat gaudium gratiæ huius exhibitio? quantum veteribus ſanctis accenderat deſiderium promiſſio? Ecce enim quàm multi in hac eius quæ proximè celebranda eſt, natiuitate gaudebunt, ſed vtinam de natiuitate, non de vanitate. Illorum ergo deſideriũ flagrãs, & piæ expectationis affectũ ſpirat mihi vox iſta:[a] *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Senſerat nimirum in ſpiritu quiſquis tunc ſpiritualis eſſe poterat quãta foret[b] gratia diffuſa in labiis illis; propterea loquens in deſiderio animæ aiebat: *Oſculetur me oſculo oris ſui:* nimirum omnimodis cupiens tãtæ ſuauitatis participio non fraudari. Dicebat enim perfectus quiſque: Quo mihi ora hæc ſeminiuerbia prophetarum? Ipſe potius[c] ſpecioſus forma præ filiis hominum, ipſe me oſculetur oſculo oris ſui. Non audio iam Moyſen:[d] impeditioris ſiquidẽ linguæ factus eſt mihi.[e] Eſaiæ labia immunda ſunt:[f] Hieremias neſcit loqui, quia

a Cãt. 1, a
b Pſalm. 44. a
c Ibid.
d Exo. 4. c.
e Eſa. 6. a
f Hier. 1 b

puer eſt : & prophetæ omnes elingues ſunt. Ipſe, ipſe, quem loquuntur, ipſe loquatur, ipſe me *oſculetur oſculo oris ſui.* Non in eis iam, aut per eos loquatur mihi, quoniam [g] tenebroſa aqua in nubibus
g Pſ. 17. b aëris: ſed *ipſe me oſculetur oſculo oris ſui:* cuius gratioſa præſentia, & admirandæ fluenta doctrinæ fiant in me [h] fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Quem vnxit pater
h Io. 4. c
i Pſalm. 44. b [i] oleo lætitię præ conſortibus ſuis, nunquid non ex ipſo mihi vberior infunditur gratia, ſi tamen dignetur me oſculari oſculo oris ſui? Cuius vtique [k] ſermo
k Heb. 4. c viuus & efficax, oſculum mihi eſt, non quidem coniunctio labiorum, quæ interdum pacem mentitur animarū, ſed planè infuſio gaudiorum, reuelatio ſecretorum mira quædam, & quodammodo indiſcreta commixtio ſuperni luminis, & illuminatæ mentis. [l] Adherens quippe Deo vnus ſpiritus eſt. Meritò proinde viſiones,
l 1. Cor. 6. d & ſomnia nō recipio, figuras & ęnigmata nolo: ipſas quoque angelicas faſtidio ſpecies. Quippe & ipſos longe ſuperat Ieſus meus [m] ſpecie ſua, & pulchritudine
m Pſ. 44 ſua. Non ergo alium ſiue angelum ſiue hominem, ſed ipſum peto oſculari me oſculo oris ſui. Nec ſanè præſumo me oſculatum iri ab ore ipſius: (eſt enim

enim hoc aſſumpti hominis vnicę fœlici tatis,& prerogatiuę ſingularis, ſed humilius ab oſculo oris ſui peto me oſculari: quod commune vtique eſt multorum, qui dicere poſſunt:[n] Et nos omnes de ple nitudine eius accepimus. [n] Io. 1. b

Intendite. Sit os oſculans verbum aſſumens, oſculatum caro, quæ aſſumitur: oſculum verò, quod pariter ab oſculante & oſculato conficitur, perſona ipſa ex vtroque compacta, [o] mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus. [o] 1. Tim. 2. b Hac ergo ratione ſanctorum nemo dicere præſumebat: Oſculetur me ore ſuo: ſed tantùm, oſculo oris ſui: ipſi ſanè ſeruantes prærogatiuam iſtam, cui ſingulariter, ſeméſque os verbi impreſſum tunc eſt, cùm ei ſe [p] corporaliter plenitudo omnis diuinitatis indulſit. [p] Col. 2. b Fœlix oſculum, ac ſtupenda dignatione mirabile: in quo non os ori imprimitur, ſed Deus homini vnitur. Et ibi quidem contactus labiorum complexum ſignificat animorum, hic autem confideratio naturarũ diuinis humana componit, [q] quę in terra ſunt, & quæ in cœlis paçificans. [q] Col. 1. [r] Ipſe eſt enim pax noſtra, qui fecit vtraque vnum. [r] Eph. 2. c Ad hoc igitur oſculum ſanctus quiſque antiqui temporis ſuſpira-

h Eccl.15 batieo quòd [h] iucunditaté, & exultatio
h nem theſaurizari ſuper eum, & [i] theſau-
i Colo.2.a ros omnes ſapientię & ſcientiæ in ipſo
abſconditos præſentirent, cuperéntque
k Ioã.1.b & ipſi [k] de plenitudine eius accipere, Sen
tio, placet vobis, quod dicitur.

Sed accipite & alium ſenſum. Non la-
tuit ſanctos & ante aduentum ſaluatoris,
l Hier.29 c. Deum ſuper mortalium genus [l] cogitare
cogitationes pacis. Nec enim [m] faceret
m Amos 3.b verbum ſuper terram, quod non reuela-
ret ſeruis ſuis prophetis. [n] Erat tamen
n Lu.18.f verbum hoc abſconditum à multis. Fuit
nanque in tempore illo rara fides in ter-
ris: & tenuis admodum ſpes in pluribus
o Luc.1.f. quoque illorum [o] qui expectabant re-
demptionem Iſrael. Qui verò præſcie-
bant, ipſi & prędicabant Chriſtum in car-
ne venturum, & cum ipſo pacem. Vnde
p Mich.5.b quidam eorum, [p] Et pax erit, inquit, in
terra noſtra, cum venerit. Immo per ip-
ſum Dei gratiam homines recuperaturos
cum omni fiducia, ſicut diuinitus acce-
perant, prædicabant. Quod & pręcurſor
Domini Ioannes ſuo tempore impletum
q Ioa.1.b agnouit & perhibuit, [q] Gratia (inquiens)
& veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt:
& ita verum eſſe omnis nunc Chriſtia-
nus populus experitur. Cæterùm illis
præ-

prænunciantibus pacem, moram autem ſaciente auctore pacis, nutabat populi ſides, dum nõ erat,[r] qui redimeret, neque qui ſaluum faceret. Itaque cauſabantur homines moras, quod ille totiens nunciatus, nec dum veniret princeps pacis,[s] ſicut locutus fuerat per os ſanctorum, qui à ſeculo ſunt, prophetarum eius: & ſuſpectas habentes promiſſiones, ſignum promiſſæ reconciliationis (quod eſt oſculum) flagitabant: ac ſi nunciis pacis vnus quilibet reſponderet de populo:[t] Quouſque tollitis animas noſtras? Iam olim prædicitis[v] pacem, & nõ venit: promittitis bona, & adhuc turbatio. Ecce hoc ipſum multiphariè multiſque modis & angeli patribus, & patres noſtri annunciauerunt nobis, dicentes,[v] pax, pax, & non eſt pax. Si mihi vult eſſe perſuaſum Deus, quòd de ſuæ beneplacito voluntatis tam crebra iam legatione ſpondet, nec exhibet, oſculetur me oſculo oris ſui, ſicque in ſigno pacis faciat de pace ſecurum. Nam verbis iam quomodo credam? Opus magis eſt opere verba firmari. Probet veridicos nuncios ſuos Deus, ſi tamen nũcij eius ſunt: & ſequatur eos ipſe vt ſæpius promiſerũt: quia[x] ſine ipſo poſſunt facere nihil.[y] Miſit

r Pſal. 7. a
s Luc. 1. g.
t Ioan. 10 e
v Hiero. 14. d
v Hie. 8. d
x Ioan. 15. a
y ...

puerum, tulit baculum, & necdum eſt vox, neque vita. Non ſurgo, non ſuſcitor, non excutior de puluere, non reſpiro in ſpem ſi non propheta ipſe deſcendat, & oſculetur me oſculo oris ſui.

a 1. Tim. 2.b Huc accedit, quod is, qui noſtrum profitetur ſe [a] mediatorem ad Deum, Dei filius eſt, & Deus eſt. Et [b] quid eſt homo, vt *b Pſalm. 143.b.* innoteſcat ei, aut filius hominis, vt reputet eum? Quę mihi fiducia, vt tantę me audeam credere maieſtati? Vnde inquam terra, & cinis præſumo Deum curam habere mei? Ad hæc diligit patrem ſuum, me *c Pſalm. 15.a* verò opus non habet, [c] bonorum meorum non eget. Vnde ergo conſtabit mihi, quod mediator meꝰ in patre nequaquam *d Pſalm. 76.b* ſit? Tamen ſi verè (vt dicitis) [d] decreuit miſereri Deus, cogitátque, vt complacitior ſit adhuc, ſtatuat teſtamentum pacis & fœdus perpetuum feriat mihi in oſcu- *e Pſ. 88.e* lo oris ſui. Vt quæ [e] procedunt de labijs ſuis, non faciat irrita: exinaniat ſe, humiliet ſe, inclinet ſe, & oſculetur me oſculo oris ſui. Vt ex æquo partibus congrués mediator neutri ſuſpectus ſit, Deus filius Dei, fiat homo, fiat filius hominis, & certum me reddat in hoc oſculo oris ſui. Securus ſuſcipio mediatorem Dei filium, quem agnoſco & meum. Minime planè

iam

iam mihi ſuſpectus erit. [f] Frater enim & *f Ge. 37. f*
caro mea eſt. Puto enim, ſpernere me iam
non poterit, [g] os de oſſibus meis, & caro *g Ge. 2. d*
de carne mea. Ita ergo vetus querela
ſacroſanctum oſculum, id eſt, incarnandi
verbi myſterium exigebat, dum longa &
moleſta expectatione fatigata fides defi-
ceret, & infidelis populus aduerſus pro-
miſſa Dei victus tædio murmuraret. Ad-
inuentio mea eſt, ſi non hoc idem & vos
recognoſcitis de ſcripturis. Inde profectò
erant quærulę illę, & plenę murmure vo-
ces: [h] Manda, remanda: Expecta, reexpe- *h Eſ. 28. c*
cta. Modicum ibi: modicum ibi. Inde an-
xiæ illę, & plenę pietate preces: [i] Da mer- *i Eccleſ.*
cedem domine ſuſtinentibus te, vt pro- *36. c*
phetæ tui fideles inueniantur. Item: [k] *k Eccleſ.*
Suſcita domine precationes, quas locuti *36. c.*
ſunt in nomine tuo prophetæ priores. In-
de blandę illę, & plenę conſolatione
promiſſiones: [l] Ecce apparebit Domi- *l Abac.*
nus, & non mentietur: ſi moram fece- *2. a*
rit, expecta eum, quia veniens veniet, &
non tardabit. Item: [m] Prope eſt, vt veniat *m Eſa.*
tempus eius, & dies eius non elongabun- *14. a*
tur. Et ex perſona promiſſi: [n] Ecce ego, in *n Eſa. 66.*
quit, declino in vos, vt flumen pacis, & *d.*
vt torrens inundans gloriæ gentium. In
quibus verbis ſatis apparet, & prædica-

torum inſtantia, & diffidentia populo-
rũ. Sic itaque & plebs murmurabat, & fi-
o Eſa. 33. b des nutabat: & (iuxta Eſaiæ vaticinium)
[o] angeli pacis amarè flebant. Ne ergo v-
niuerſum genus humanum moram fa-
ciente Chriſto deſperatione periret, dum
ſe contemni ſuſpicaretur infirma morta-
litas, ſuæque reconciliationis cum Deo
de gratia totiens repromiſſa diffideret:
ſancti qui de ſpiritu certi erant, certitudi
nem de carnis præſentia exoptabant; ac
ſignum reformandæ pacis propter puſil-
lanimes, & incredulos omni inſtantia re-
p Eſa. 11. c quirebant.[p] O radix Ieſſe, qui ſtas in ſi-
q Lu. 10 d gnum populorum, quàm [q] multi reges &
r Luc 2 d prophetæ voluerũt te videre & non vide-
ſ Pſ. 91. b runt? Fœlix tamen ex omnibus [r] Simeon,
cuius [s] ſenectus in miſericordia vberi. Is
nempe exultauit, vt videret deſiderij ſi-
t Luc. 2. d gnum, & vidit & gauiſus eſt: acceptóque
oſculo pacis, in pace dimittitur, ante ta-
men apertè pronuncians, Ieſum eſſe na-
tum in [t] ſignum cui contradicẽdum erat.
Omnino ita fuit, Contradictum eſt exor
to ſigno pacis, ſed ab his, qui oderunt
v 1. pet. 2 b pacem. Nam pax hominibus bonæ volũ-
tatis, maleuolis autem [v] petra ſcandali,
x Mat. 2. a & lapis offenſionis. [x] Herodes denique
turbatus eſt, & omnis Hieroſolyma cum
illo

illo. Siquidem[y] in propria venit, & ſui eũ non receperũt. Fœlices illi in ſua pernoctatione[z] paſtores, qui ſigni huius viſione digni habiti ſunt. Iam tunc ſe abſcondebat[a] a ſapientibus, & prudentibus, & reuelabat paruulis. Et Herodes videre voluit: ſed quia non bona voluntate, non meruit. Pacis ſiquidem ſignum erat, datum tantum hominibus bonæ voluntatis. Herodi verò, & ſimilibus eius non dabitur niſi ſignum Ionæ prophetæ. Porrò ad paſtores, Et hoc (ait angelus) vobis, ſignum, vobis humilibus, vobis obediẽtibus, vobis nõ alta ſapiẽtibus, vobis vigilantibus, & in lege Dei meditantibus die ac nocte. Hoc, inquit, vobis ſignũ, Quod? Quod angeli promittebant, quod populi requirebant, quod prophetę prædixerant, hoc fecit dominus nũc, & oſtendit vobis: in quo recipiant increduli fidem, puſillanimes ſpem, perfecti ſecuritatem. Hoc ergo vobis ſignum. Cuius rei ſignum? Indulgentię, gratię, pacis, &[c] pacis, cuius non erit finis. Hoc eſt ergo ſignum:[d] Inuenietis infantem pannis quidem inuolutum, & poſitum in præſepio:[e] Deus eſt tamen in ipſo mundum reconcilians ſibi:[f] Morietur propter peccata veſtra, & reſurget propter iuſtificationem

y Ioã. 1. b
z Matth. 11. d
a Matth. 11. d.
b Luc. 9. a
c Eſai. 9. b
d Lu. 2. b
e 2. Cor. 5. d.
f Rõ. 4. d

a Ro.5. a veſtram, vt [a] iuſtificati per fidem, pacem
b Eſa.7.b habeatis ad Deum. Hoc ſignum pacis [b] propheta quondam regi Achaz proponebat petendum à Domino Deo ſuo, ſiue in excelſo ſupra, ſiue in inferno deorſum. Sed impius rex recuſauit non credens miſer, quod in ſigno hoc ima ſummis in pace ſocianda eſſent: quatenus & inferi Domino deſcendente ſalutati in oſculo ſancto ſignum pacis & ipſi recipiant, & ſuperni ſpiritus idipſum nihilominus cùm ad cælos redierit, æterna ſuauitate participent. Sermo finiendus eſt, ſed, vt quod in eo diſputatũ eſt breui recolligã ſummam, patet hoc ſanctum oſculũ duabus ex cauſis neceſſariè indultum mundo: vt & infirmis faceret fidem: & deſi-
c 1. Tim. 2.b derio ſatisfaceret perfectorum. Porrò ipſum oſculum eſſe non aliud, quàm [c] mediatorem Dei & hominum, hominem Ieſum Chriſtum. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

De oſculo pedis, manus, & oris domini, &c.
Sermo tertius.

HODIE legimus in libro experientię: Conuertimini ad vos ipſos, & attendat vnuſquiſque conſcientiam ſuam ſuper

per his, quæ dicenda ſunt. Explorare velim, ſi cui vnquam veſtrum ex ſententia dicere datum ſit: Oſculetur me oſculo oris ſui. Non eſt enim cuiuſuis hominum ex affectu hoc dicere: ſed ſi quis ex ore Chriſti ſpirituale oſculum vel ſemel accepit, hunc proprium experimentum profectò ſollicitat, & repetit libens. Ego arbitror neminem vel ſcire poſſe, quid ſit, niſi qui accipit. Eſt quippe [d] manna abſconditum: & ſolus qui edit, adhuc eſuriet. Eſt [e] fons ſignatus, cui non communicat alienus: ſed ſolus qui bibit, adhuc ſitiet. Audi expertũ, quomodo requirit: [f] Redde mihi, inquit, lætitiam ſalutaris tui. Minime ergo id ſibi arroget mei ſimilis anima onerata peccatis, ſuæq; adhuc carnis obnoxia paſſionibus, quæ ſuauitatem ſpiritus necdum ſenſerit, internorum ignara atque inexperta penitus gaudiorum. Oſtendo tamen ei, quæ huiuſmodi eſt, locũ in ſalutari ſibi congruentem. Non temere aſſurgat ad os sereniſſimi ſponſi, ſed ad pedes ſeueriſſimi Domini mecum pauida iaceat, & [g] cum publicano terram tremens non cœlum aſpiciat: ne confuſa in luminaribus cœli, facies aſſueta tenebris opprimatur à gloria: atq; inſolitis reuerberata ſplendoribus maie-
ſta-

d Apoc. 2.c
e Can. 4. d.
f Pſalm. 50.c
g Luc. 18. c.

ſtatis, denſioris rurſum cæcitate caliginis obuoluatur. Non tibi, ô quæcunque es talis anima, non tibi ille locus vilis, aut
c Luc. 7. f deſpicabilis videatur, vbi [c] ſancta peccatrix peccata depoſuit, induit ſanctitatem. Ibi Æthiopiſſa mutauit pellem, & in nouum reſtituta candorem, iam tunc fiducialiter, veraciterque reſpondebat ex-
f Can. 1. b probrantibus ſibi verbum: [f] Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Hieruſalem. Miraris quanam id arte potuerit; vel quibus obtinuerit meritis? Paucis accipe. Fleuit amarè, & de intimis viſceribus lõga ſuſpiria trahens, ſalutaribus intra ſe ſuccuſſa ſingultibus felleos humores euomuit. Cœ-
g Pſalm. 147. a leſtis medicus celerrimè ſubuenit: quia [g] velociter currit ſermo eius. Nunquid non potio eſt ſermo Dei? Eſt vtique for-
h Pſa. 7. c tis & vehemens, & [h] ſcrutans corda & re-
i Heb. 4. c nes. Denique [i] ſermo Dei viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad diuiſionem animæ, ac ſpiritus, compagum quoque & medullarum, & diſcretor cogitationum. Huius ergo beatæ pœnitentis exemplo proſternere & tu ô miſera, vt deſinas eſſe miſera, proſternere & tu in terram, amplectere pedes, placa oſculis, riga lachrymis, quibus tamen non illum laues, ſed

te, &

re, & ſias vna[k] de grege tõſarum, quę aſcendunt de lauacro: ita ſanè, vt ſuffuſum pudore, ac mœrore vultũ nõ ante ſuſtollere audeas: quàm audias & ipſa,[l] Dimittuntur tibi peccata tua: quàm audias,[m] Conſurge, conſurge captiua filia Sion, conſurge, excutere de puluere.

k Cã. 4. a
l Luc 7. g
m Eſa. 52 a.

Sumpto itaque ad pedes primo oſculo, nec ſic quidem præſumes ſtatim ad oſculum oris aſſurgere: ſed erit tibi gradus ad ipſum medium quoddam aliud oſculum, quod ſecundo loco ad manum accipies. De quo & talem accipe rationem. Si dixerit mihi Ieſus,[n] Dimittũtur tibi peccata tua: niſi ego peccare deſiero, quid proderit?[o] Exui tunicam meam, ſi reinduero eam, quantum profeci? Si rurſus pedes meos, quos laueram inquinauero, nũquid aliquid lauiſſe valebit? Sordens omni genere vitiorum iacui diu in luto fæcis: ſed erit ſine dubio recidenti, quàm iacenti deterius. Denique qui me ſanum fecit, ipſum mihi dixiſſe recordor.[a] Ecce, ſanus factus es, vade, iam amplius noli peccare: ne deterius aliquid tibi contingat. Qui autem dedit voluntatem pœnitendi, opus eſt vt addat & continendi virtutem: ne iterem pœnitenda, faciámque[b] nouiſſima mea peiora prioribus. Vę enim mihi

n Lu. 7. g
o Can. 5. a
a Ioã. 5. c
b Luc. 11. d

mihi etiam pœnitenti, ſi ſtatim ſubtraxe-
d Ioan. 15 rit manũ, ſine quo [d] nihil poſſum facere.
a Nihil inquam, quia nec pœnitere, nec
continere. Audio proinde quod conſulit
e Ecc. 7. b ſapiens.[e] Verbum (inquit) in oratione ne
f Matth. iteres. Paueo, & quod iudex[f] intentat ar-
3. b bori non facienti fructum bonum. Fa-
teor, pro huiuſmodi non ſum omninò
contẽtus priori gratia, qua iam malorum
g Matth. ſum pœnitens, niſi & ſecũdam accepero:
3. b vt videlicet [g] dignos faciam pœnitentiæ
h 2. Pet. fructus: & deinceps [h] non reuertar ad vo-
2. b mitum.

Hoc ergo reſtat mihi prius petendum & accipiendum quàm præſumam altiora & ſacratiora cõtingere. Nolo repentè fieri ſummus: paulatim proficere volo. Quantùm diſplicet Deo impudẽtia peccatoris, tantùm pœnitentis verecundia placet. Citius placas eum, ſi menſuram
i Eccl. 3. c tuam ſeruaueris, & [i] altiora te non quæſieris. Longus ſaltus, & arduus eſt de pede ad os, ſed nec acceſſus conueniens. Quid enim? Recenti adhuc reſperſus puluere, ora ſacra continges? Heri de luto tractus, hodie vultui gloriæ præſentaris? Per manum tibi tranſitus ſit. Illa prius te tergat: illa te erigat. Quomodo erigat? Dando, vnde præſumas. Quid iſtud? Decor conti-

neu-

nentiæ,& digni pœnitentiæ fructus, quæ ſunt opera pietatis. Hæc te [k] de ſtercore *k. Pſalm. 112.a* erigent in ſpem audendi potiora. Sanè accipiendo donum,oſculare manum:hoc eſt,nõ tibi, ſed [l] nomini eius da gloriam. *l Pſa.113.* Da ſemel, & da iterum, tum pro donatis criminibus, tum pro collatis virtutibus. Aut certe videto vnde munias frontem contra ictus iſtos.[m] Quid habes quod *m.1.Cor. 4.b.* non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris,quaſi non acceperis?

Iam tandem in oſculis duobus geminum habens diuinæ dignationis experimentum, forſan non confunderis præſumere ſanctiora. Quantum quippe creſcis in gratia, tantum & in fiducia dilataris. Inde fit,vt & ames ardentius,& pulſes fidentius pro eo, quod tibi deeſſe ſentis. Porrò [n] pulſanti aperietur.Iam ſummum *n Matth 7.b.* illud,quodcunque eſt,ſummæ dignationis, & miræ ſuauitatis oſculum, credo, non negabitur ſic affecto. Hæc via, hic ordo.Primo ad pedes procidimus,& [o] plo *o Pſalm. 94.b* ramus coram Domino, qui fecit nos, ea, quæ fecimus nos. Secundo manum quærimus ſubleuantis, & roborantis genua diſſoluta. Poſtremò cùm iſta multis precibus, & lachrymis obtinemus, tum demum audemus forſitan ad ipſum os gloriæ

riæ caput attollere (pauens & tremens dico) non ſolùm ſpeculandum, ſed etiam oſculandum: quia ſpiritus ante faciem noſtram Chriſtus dominus: cui adhærentes in oſculo ſancto, vnus ſpiritus ipſius dignatione efficimur. [p] Tibi, Domine Ieſu, tibi merito dixit cor meum, exquiſiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Nempe [q] auditam feciſti mihi mane miſericordiam tuam, cum iacẽti primùm in puluere, tuáque deoſculanti reuerenda veſtigia, quod malè vixeram, remiſiſti. Porrò in progreſſu diei [r] lætificaſti animam ſerui tui, cùm deinde in oſculo manus etiam bene viuendi gratiam indulſiſti. Et nunc, quid reſtat, ô bone Domine, niſi, vt iam in plenitudine lucis, in feruore ſpiritus, ad oris quoque oſculum dignanter admittens [s] adimpleas me lætitia cum vultu tuo? Indica mihi, ô ſuauiſſime ô ſereniſſime, [t] indica mihi vbi paſcis, vbi cubas in meridie. Fratres, [v] bonum eſt nos hic eſſe, ſed ecce auocat nos diei malitia. Hi ſiquidẽ, qui modo ſuperueniſſe nunciantur, gratum cogunt rumpere magis, quàm finire ſermonem. Ego exibo ad hoſpites, ne quid deſit officijs eius, de qua loquimur caritatis: ne forte & de nobis audire contingat [x] Dicunt enim, & non faciunt

p Pſalm. 26.c
q Pſalm. 142.b
r Pſalm. 85.a
s Pſalm. 15.c
t Can. 1.b
v Matth. 17.c
x Matth. 23.a

faciunt. Vos orate interim, vt [z] volũtaria oris mei beneplacita faciat Deus ad veſtram ipſorum ædificationem, & laudem & gloriam nominis ſui. z. Pſalm. 118.g

De triplici profectu animæ, qui fit per oſculum pedis, manus & oris domini.
Sermo IIII.

TRiplicem quendam animæ profectum, ſub nomine trium oſculorum ſermo heſternus complexus eſt. Nunquid excidit vobis? Is mihi hodierna diſputatione proſequendus erit, prout [a] parare dignabitur in dulcedine ſua pauperi Deus. Diximus, ſi recolitis, illa oſcula ſumi ad pedes, ad manum, ad os, ſingula ſingulis referentes. In primo ſanè primordia dedicantur noſtræ conuerſionis. Secundum autem proficientibus indulgetur. Porrò tertium ſola experitur, & rara perfectio. Ab hoc ſolo, quod vltimum poſitum eſt, ſumpſit exordium ſcriptura iſta, quam tractare ſuſcepimus, & ipſius cauſa reliqua duo a nobis adiuncta ſunt. An verò neceſſariè, vos iudicabitis. Puto enim facies ipſa eloquij facilè admonet & iſta requirere. Mirum verò ſi nõ & vos aduertitis oportere reuera eſſe aliud ſiue alia a Pſalm. 67.c.

oſcula, à quibus illud oris diſtinguere
b Cãt.1.a voluit, qui dixit: *Oſculetur me oſculo oris ſui.*
Cur enim cùm ſufficere poterat dixiſſe
ſimpliciter, oſculetur me: præter morem
tamen, vſumq; loquendi diſtinctè, & ſi-
gnanter adiecit, oſculo oris ſui, niſi vt
oſtenderet ipſum quod petebat oſculum
ſummum eſſe, non ſolum? Nónne deni-
que ita inuicem loquimur, oſculare me,
vel da mihi oſculum, & nemo ſequitur, vt
dicat ore tuo, ſiue oſculo oris tui? Quid
alterutrum oſculari parantes, num ver-
ſus inuicem ora tendimus, quæ tamen ab
inuicem non requirimus nominatim?
Denique, qui narrat (verbi gratia) à Do-
mino ſuſceptum in oſculo proditorem,[c]
c Mar. 14.e Et oſculatus eſt (ait) eum: nec addidit ore
ſuo, vel oſculo oris ſui. Sic nimirum o-
mnis & qui ſcribit, & qui loquitur con-
ſueuit.

Sunt ergo hi tres animarum affectus,
ſiue profectus expertis duntaxat ſatis no-
ti, & manifeſti, cùm aut de actis malis in-
dulgentiam, aut de bonis agendis gra-
tiam, aut ipſius etiã indultoris, & bene-
factoris ſui præſentiam, eo quidẽ modo,
quo in corpore fragili poſſibile eſt, obti-
net intueri. Cæterùm primum & ſecun-
dum qua ratione oſcula nominauerim,
mani-

manifeſtiùs accipite Oſculum, pacis indicium eſſe omnes nouimus. Porrò autem ſi (vt ſcriptura loquitur c) peccata noſtra ſeparant inter nos & Deum, tollatur de medio, quod intereſt, & pax eſt. Cùm ergo ſatisfacimus, vt ablato, quod ſeparat peccato, recôciliemur, indulgentiam, quam recipimus, quid niſi quoddam oſculum dixerim pacis? Idq; interim non alibi, quàm ad pedes ſumendum. Humilis quippe & verecunda debet eſſe ſatiſfactio, qua emendatur ſuperba tranſgreſſio. *Sap. 1. d*

At cùm etiam ad viuendum emendatius, Deóque dignius conuerſandum, placitaquadam amplioris gratiæ familiaritate donamur, cùm ampliori fiducia caput iam leuamus de puluere, largitoris (vt aſſolet) manum oſculaturi, ſi tamen de accepto munere non noſtram, ſed auctoris gloriam quærimus, eiq; ſua dona, & non nobis aſcribimus. Alioquin ſi in te, & non magis in Domino gloriaris, propriam profectò, & non Domini manum oſculari conuinceris, quod (iuxta beati Iob ſententiam [d]) eſt iniquitas maxima, & negatio in Deum. Si ergo ad ſcripturæ teſtimonium propriam gloriam quærere, propriam eſt oſculari manum: profectò, *d Iob 31. &*

qui dat gloriam Deo, Dei dicitur non incongruè manum oſculari. Et in hominibus quidem ita eſſe videmus, ſeruos videlicet offenſorum dominorum oſculari ſolere pedes, cùm ab ipſis veniam petunt, & pauperes diuitum manus, cùm ab eis munus accipiunt.

e Io. 4. c Verùm quia[e] ſpiritus eſt Deus, & nullis ſimplex illa ſubſtátia membris diſtincta corporeis: erit forſan, qui nullatenus de illo recipiat tale aliquid, ſed à me ſibi Dei manus, & pedes flagitet demonſtrari, ſicq; probari, quod de oſculo pedum, manúſue diffinio. Sed quid, ſi & ego viciſſim ab ipſo meo ſciſcitatore, de ore quoque Dei requiſiero, quatenus, quod de oris oſculo ſcriptura loquitur, ad Deum pertinere demonſtret? Nempe aut cum iſto ſimul & illa habet, aut cum illis pariter & iſto caret. Sed enim & os habet Deus, quo [f] docet hominem ſcientiam, & manum habet, qua [g] dat eſcam omni carni, & pedes habet [h] quorum terra ſcabellum eſt, ad quos nimirum peccatores terræ conuerſi, atque humiliati ſatisfaciunt. Hæc, inquam, habet Deus omnia per effectum, non per naturam. Inuenit profectò apud Deum & verecunda confeſſio, quò ſe humiliando deijciat, & prompta deuotio

f Pſalm 93. t
g Pſalm. 135. d
h Eſa. 66 a

tio, vbi ſe innouando reficiat, & iucunda contemplatio, vbi excedendo quieſcat. Omnia omnibus eſt, qui omnia adminiſtrat, nec quicquam eſt omnium propriè. Nam quod in ſe eſt [i], lucem habitat inacceſſibilem, & [k] pax eius exuperat omnem ſenſum, & [l] ſapientiæ eius non eſt numerus, & [m] magnitudinis eius non eſt finis, nec [n] poteſt eum videre homo, vt viuat. Non quod [o] longe ab vnoquoque ſit, qui eſſe omnium eſt, ſine quo omnia nihil, ſed vt tu plus mireris, & nil eo præſentius, & nil incomprehenſibilius. Quid nempe cuique rei præſentius, quàm eſſe ſuum? Quid cuique tamen incomprehenſibilius, quam eſſe omnium? Sanè eſſe omnium dixerim Deum, non quia illa ſunt, quod eſt ille, ſed quia [p] ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. Eſſe eſt ergo omnium, quæ facta ſunt, ipſe factor eorum, ſed cauſale, non materiale. Tali proinde modo dignatur illa maieſtas ſuis eſſe creaturis, omnibus quidem quòd ſunt, animantibus autem quòd & viuunt, porrò ratione vtentibus lux, rectè verò vtentibus virtus, vincentibus gloria. Et in his omnibus creandis, gubernandis, adminiſtrandis, mouendis, promouendis,

i 1.Ti.6.c
k Philip. 4.b
l Pſalm. 146 a
m Pſalm. 144.a
n Exech. 33 d.
o Act. 17.a
p Ro.11.d

innouandis, firmandis, nullis corporeis indiget inſtrumentis, qui omnia ſolo verbo & corpora creauit, & ſpiritus. Animæ corporibus, & corporeis egent ſenſibus, per quæ ſibi inuicem innoteſcant & valeant. At non ita omnipotens Deus, cui de ſola voluntate celeris ſuppetit ſufficientia tam creandis rebus, quàm ordinandis, prout voluerit. Valet cui vult, quantum vult & abſque corporalium officio, obſequióve membrorum. Quid? Ad intuenda, quę condidit ipſe putas ſibi requirat corporei ſenſus adiutorium? Nihil omnium omnino latet, aut effugit lucem vbique præſentem; nec tamen, vt agnoſcat aliquid, neceſſarium habet renunciantis ſenſus miniſterium. Nec ſolũ vniuerſa noſcit ſine corpore, ſed & innoteſcit mundis corde ſine corpore. Dico autem idem latius, vt planius fiat, Sed forte, quia finiẽdi iam ſermonis anguſtia non admittit, conſilij magis eſt, vt in craſtinum differamus.

De quatuor generibus ſpirituum: videlicet Dei, angeli, hominis, & pecoris. Sermo V.

QVatuor ſpirituũ genera nota ſunt vobis, pecoris, noſter, angelicus, & qui

qui cuſtodit iſtos. Non eſt ex omnibus, cui ſiue propter ſe, ſiue propter alium, ſiue propter vtrumque neceſſarium corpus non ſit, corporiſve ſimilitudo, excepto duntaxat illo, cui omnis tam corporalis, quàm ſpiritualis creatura meritò confitetur & dicit. [q] Deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges. Et primum quidem ita corpore egere conſtat, vt nec ſubſiſtere abſque illo vtcunque poſſit. Simul quippe & viuificare deſinit, & viuere ille ſpiritus, quando moritur pecus.

q Pſalm. 15.

Verùm nos viuimus quidem poſt corpus: ſed ad ea, quibus beatè viuitur, nullus nobis acceſſus patet, niſi per corpus. Senſerat hoc, qui dicebat: [r] Inuiſibilia Dei, per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Ipſa quidem, quæ facta ſunt, id eſt, corporalia & viſibilia iſta, non niſi per corporis inſtrumentum ſenſa in noſtram notitiam veniunt. Habet ergo neceſſarium corpus ſpiritualis creatura, quę nos ſumus, ſine quo nimirum nequaquã illam ſcientiam aſſequitur, quam ſolam accepit gradum ad ea, de quorum fit cognitione beata. Hic ſi mihi obiicitur de paruulis regeneratis, quòd abſque ſcientia rerum corporalium exeuntes de corpore, ad beatam vitam nihilominus tran-

r Rom. 1. c

ſire credantur, breuiter reſpondeo hoc illis conferre gratiam, non naturam. Et quid ad me de miraculo Dei, qui de naturalibus diſſero?

Iam quod & ſuperecœleſtes ſpiritus opus corporibus habeãt, illa maximè certos nos faciat vera, & verè diuina ſententia. [s] Nónne omnes (ait) adminiſtratorij ſpiritus ſunt, miſſi in miniſterium propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis? Quoniam ergo modo implent miniſterium ſuum abſque corpore, præſertim apud viuentes in corpore? Denique non eſt diſcurrere, nec de loco ad locum tranſire, niſi corporum, quod frequenter angelos facere tam indubitata, quàm nota probat auctoritas. Hinc eſt, quod & [t] viſi ſunt patribus, & ad eos intrauerunt, & manducauerunt, & pedes lauerunt. Ita inferior, ſuperiórque ſpiritus propriis corporibus egent, ſed tamen quibus iuuent, non etiam iuuentur. At pecus quidem ex debito ſeruitutis, & ad vſus tantùm temporalium, corporaliúmque neceſſitatum iuuando ſeruit: ideóque ille ſpiritus & cum tempore tranſit, & cum corpore deficit. [v] Seruus quippe non manet in domo in æternum: licet qui bene eo vtuntur, omnem vſum huius temporalis

s Heb. 1. d
t Ge. 18. a
v Ioã. 8. d

poralis ſeruitutis ad quæſtum referant æternorum. Angelus verò curat, ſatagítque in libertate ſpiritus adminiſtrare officium pietatis, futurorum bonorum promptum mortalibus, alacrémque miniſtrum ſeſe exhibens, vt pote ſuis in æternum futuris ciuibus, & cohæredibus ſupernæ iucunditatis. Ille ergo vt iure ſeruiat, iſte vt piè ſubueniat, ambo procuIdubio ſuis corporibus egent, vt iuuēt. Nam in quo ipſi eis iuuentur, non video ad profectum duntaxat æternitatis. Irrationalis nempe ſpiritus, etſi corporalia per corpus & ipſe hauriat, nunquid tamen eo uſque iuuatur corpore ſuo, vt per corporalia, & ſenſibilia, quæ per illud ſentit, etiam ad ſpiritualia, & intelligibilia proficiendo pertingat? Ad quæ tamen capeſſenda pro ſuo corporali, temporalíque obſequio noſcitur iuuare illos, qui omnem vſum rerum temporalium ad fructũ tranſferunt æternarum, [x] vtentes hoc mundo tanquam non vtentes. x 1. Cor. 7.f

Porrò autē ſupercœleſtis ſpiritus abſque adiutorio corporis, & abſque intuitu horum, quæ per corpus ſentiuntur, ſola profectò ſuæ vicinitate, ac viuacitate naturę, ſufficit apprehendere ſumma, & intima penetrare. An non hoc apoſtolus in-

tellexit, qui cùm diceret: [y] Inuiſibiliā Dei, per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur: adiecit protinus, à creatura mundi? Nimirum quoniam à creatura cœli, nō ita. Quô enim is inuolutus carne, & terræ incola ſpiritus ex conſideratione ſenſibilium proficiens, gradatim quodammodo, paulatímque nititur peruenire: eò ille cœleſtium habitator ingenita ſubtilitate, ac ſublimitate ſua, in omni velocitate, facilitatéque pertingit, nullo vtique ſenſus corporei adminiculo fultus, nullo corporei mēbri adiutus officio, nullo corporeæ cuiuſcunque rei informatus intuitu. Cur enim inter corpora ſpirituales ſcrutetur ſenſus, quos in libro vitæ & abſque contradictione legit, & abſque difficultate intelligit? Cur in ſudore vultus ſui laboret excutere grana de paleis, de vuis vina, & de amurcæ oleum, qui ex omnibus ſatis, abundéque ad manum habet? Quis mendicet victum ſuum per domos alienas, in ſua abundās panibus? Quis puteum fodere curet, & in terræ viſceribus venas aquarum cum labore rimari, cui vltro affatim aquas lympidas fons viuus emanat? Nec brutus ergo, nec angelicus ſpiritus ad ea capeſſenda, quæ beatam ſpiritualem faciunt creaturam,

[y] Ro. 1. c

turam, ſuis vllo modo corporibus adiuuantur, ille quidem pro innata ſtoliditate non capiens, iſte verò pro excellentioris gloriæ prærogatiua non indigens.

Porrò hominis ſpiritum, qui medium quendam inter ſupremum & infimum tenet locum, vſque adeo ad vtrunque neceſſarium habere corpus manifeſtum eſt, vt abſque eo nec ipſe proficere, nec alteri prodeſſe poſſit. Nam, vt taceã membra cætera corporis, officiáue membrorum, quonam modo quæſo aut ſine lingua inſtruis audientem, aut ſine auribus percipis inſtruentem? Itaque cùm abſque corporis adminiculo nec beſtialis ſpiritus ſeruilis conditionis ſoluere debitum, nec ſpiritualis, cœleſtíſque creatura implere miniſterium pietatis, nec rationalis anima tam proximo, quam etiam ſibi ſufficiat conſulere ad ſalutem; liquet omnem creatum ſpiritum ſiue vt iuuet, ſiue vt iuuetur ſimul, & iuuet, corporeo prorſus indigere ſolatio.

Quid enim, ſi qua animantia quantum ad vſum ſui reperiantur incommoda, nulliſque apta vſibus humanarum neceſſitatum? Proſunt profectò viſu, & ſi non vſu, vtiliora cordibus intuentium, quam vtentium corporibus eſſe poſſent. Etſi

noci-

nociua, etſi etiam perniencioſa temporali hominum conſtet eſſe ſaluti, non tamen
z Ro. 8. f deeſt eorum corporibus vnde[z] cooperentur in bonū his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti, & ſi non cedendo in cibum, aut exhibendo miniſterium, certe ingenium exercendo, iuxta eum, qui vtique omni vtenti ratione præſto eſt communis diſciplinæ profectum,
a Ro. 1. c [a] quo inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur.

Nam & diabolus, eiúſque ſatellites, cùm ſit ſemper eorum maligna intentio, nocere quidem ſemper cupiunt: ſed bonis æmulatoribus, quibus dicitur: Quis vobis nocere poterit, ſi boni æmulatores fueritis? abſit vt poſſint: magis autem pro ſunt & nolentes, cooperantúrque in bonum bonis.

b Pſalm. Cæterum angelica corpora vtrumnam ipſis ſpiritibus naturalia ſint, ſicut hominibus ſua, & ſint animalia, ſicut homines, immortalia tamen, quod nondum ſunt homines porrò ipſa corpora mutent, & verſent in forma & ſpecie, qua volunt, quando apparere volunt; denſantes & ſolidantes ea, quantum volunt, cùm tamen in ſui veritate præ ſubtilitate naturæ, atque ſubſtantiæ ſuæ impalpa

palpabilia ſint,& noſtris omnino inattingibilia viſibus an verò ſimplici ſpirituali ſubſtãtia ſubſiſtentes, corpora cùm opus eſt ſumant, rurſúmque expleto operè ponant in eandem, de qua ſumpta ſunt, materiam diſſoluenda: nolo vt à me requiratis. Videntur patres de huiuſmodi, diuerſa ſenſiſſe, nec mihi perſpicuum eſt, vnde alterutrum doceam: & neſcire me fateor. Sed & veſtris profectibus non multum conferre arbitror harum rerum notitiam.

Illud autem ſcitote, nullum creatorum ſpirituum per ſe noſtris mentibus applicari, vt videlicet nullo mediante noſtri, ſuíve corporis inſtrumento, ita nobis immiſceatur, & infundatur, quo eius participatione docti, ſiue doctiores, vel boni, ſiue meliores efficiamur. Nullus angelorum, nulla animarum hoc modò mihi capabilis eſt, nullius ego capax. Nec ipſi angeli ita ſe alterutrum capiunt.

Sequeſtretur proinde prærogatiua hæc ſummo, ac incircunſcripto ſpiritui, qui ſolus cum docet angelum, ſiue hominem ſcientiam, inſtrumentum non quærit noſtræ corporeæ auris, ſicut nec ſibi oris. Per ſe infunditur, per

ſe innoteſcit, purus capitur à puris. Solus nullius indiget, ſolus & ſibi, & omnibus de ſola omnipotenti volũtate ſufficiens. Operatur tamen immenſa, & innumera per ſubiectam creaturam corporalem, ſiue ſpiritualem: ſed quaſi imperans, non quaſi mendicans. En (verbi gratia) quòd linguam meam corporalem aſſumpſi nunc in opus ſuum, docere videlicet vos, cùm per ſe abſque dubio facilius ſuauiúſque id poſſet, profectò indulgentia eſt, non indigentia. In profectu ſiquidem veſtro meritum quærit mihi, non ſibi ſolatium. Idipſum ſapere opus eſt omni homini operanti bonum, ne forte in ſe de bonis domini & non in domino glorietur.

Eſt tamen, qui bonum operatur non volens, ſiue homo malus, ſiue angelus malus, & conſtat non fieri propter eum, quod fit per eum, cum prodeſſe nullum bonum poſſit inuito. Igitur ei quidem diſpenſatio tantum credita eſt, ſed neſcio quomodo gratius, iucundiúſque ſentimus bonum, quod per malum diſpenſatorem miniſtratur. Ipſa eſt ergo cauſa, cur, & per malos Deus faciat bona bonis non autem, quod opera eorum indigeat in benefaciendo, porrò his, quæ ratione

vel

vel ſenſu carentia ſunt, multo minus Deum agere quis dubitet? Sed quando in opus bonum, & ipſa concurrunt, apparet, quoniam [c] omnia ſeruiunt ei, cui merito eſt dicere: [d] Meus eſt orbis terræ.

c Pſalm. 118. g

d Pſalm. 49. b

Aut certe, quia nouit, quæ per quæ conuenientius fiant, de ſeruitute corporeæ creaturæ non efficaciam quærit, ſed congruentiam. Eſto deinde, quod corporum miniſteria opportunè plerunque diuinis operibus applicentur, vt verbi gratia, pluuiæ viuificandis ſeminibus, & multiplicandis ſegetibus, & fructibus maturandis: quid proprio, quæſo, de corpore facere habet, cui ad nutum indifferenter vniuerſa corpora cœleſtia, atque terreſtria obſequi conſtat? Plane ſuperfluo haberet ſuum, qui nullum ſibi reperit alienũ. Verùm, ſi cuncta, quæ hoc loco dicenda occurrunt, præſenti velimus ſermone concludere, ſermo modum excedet, & vires forſitan aliquorum. Propterea quæ reſtant, ſub alio ſeruemus abſoluenda principio.

De ſummo & incircunſcripto ſpiritu, qui eſt Deus: & quomodo miſericordia & iudicium dicantur pedes domini. Sermo ſextus.

VT Præcedenti ſequens ſermo cohæreat, tenetiſne datum ſuperius ſolum ſummum, & incircunſcriptum ſpiritum ad omne, quod facere, vel fieri vult, corporis inſtrumento ſiue obſequio non egere? Demus ergo ſecuri veram [e] ſoli Deo ſicut immortalitatem, ita & incorporeitatem, quòd ſolus ſpirituum vniuerſam corpoream naturam eo vſque tranſcendat, vt quocunque corpore in quocunque opere non indigeat, ſolo ſpirituali nutu cùm vult, ad quæcunque vult agenda contentus. Sola igitur eſt, quæ nec propter ſe, nec propter alium ſolatio corporei inſtrumenti opus habet illa maieſtas, cuius omnipotenti arbitrio incunctanter præſto eſt omne opus, omne altum inclinat, omne aduerſum cedit, omne creatum fauet, etiam nullo interueniente, vel ſubueniente ſolatio corporali, ſiue ſpirituali. Docet, vel monet ſine lingua, præbet, vel tenet ſine manibus, ſine pedibus currit, & ſuccurrit pereuntibus. Actitabat

[e] 1. Tim. 6. c

Actitabat iſta, & cum patribus prioribus ſeculis, experiebantur homines ſedula beneficia ſed latebat eos beneficus.[f] Ille quidem attingebat à fine vſque ad finem fortiter, ſed diſponens omnia ſuauiter, nō ſentiebatur ab hominibus. Et gaudebant de bonis domini, & dominum ſabaoth (eo quod cum tranquillitate iudicaret omnia) omnino neſciebant.[g] Ab ipſo erant, ſed non cum ipſo. Per ipſum viuebant, ſed non ipſi. Ex ipſo ſapiebāt, ſed non ipſum, alienati, ingrati, inſenſati. Hinc demū factū eſt, vt quod erant, quod viuebāt, quod ſapiebant, non auctori tribuerent, ſed naturæ aſcriberent, aut certe (quod inſipientius erat) fortunæ. Propriæ quoque induſtriç, atque virtuti multi multa arrogabant. Quanta ſibi vſurpaūt ſeducto ij ſpiritus, quanta ſoli & lunę data sūt, quāta terris & aquis attributa, quāta etiā manufactis fabrilibúſque mortalium deputata operibus? Herbis, arbuſtis, minutiſſimis viliſſimiſque ſeminibus pro numinibus deferebatur. Heu ſic homines perdiderunt, & [h] commutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum.

f Sap. 8. a

g Ro. 1. d

h Pſalm. 105. c

Quorum Deus miſeratus errores, de monte vmbroſo & condenſo dignanter

egrediens, in ſole poſuit tabernaculum ſuum. Obtulit carnem ſapientibus: carnem, per quam diſcerent ſapere & ſpiritum. Nam dum in carne, & per carnem facit opera non carnis, ſed Dei, naturæ vtique imperans, ſuperánsque fortunam, ſtultam faciens ſapientiam hominum, dæmonúmque debellans tyrannidem, manifeſtè ipſum ſe indicat eſſe, per quem eadem & ante fiebant quando fiebant. In carne inquam, & per carnem potenter ac patenter operatus mira, locutus ſalubria, paſſus indigna, euidenter oſtendit, quia ipſe ſit, qui potenter, ſed inuiſibiliter ſecula condidiſſet, ſapienter regeret, benigne protegeret. Denique dum euangelizat ingratis, ſigna præbet infidelibus, pro ſuis crucifixoribus orat: nónne liquido ipſum ſe eſſe declarat, qui cùm Patre ſuo quotidie oriri facit ſolem ſuum ſuper bonos, & malos: & pluit ſuper iuſtos, & iniuſtos?
Io. 10 g Hoc enim eſt, quod ipſe aiebat. Si non facio opera Patris mei, nolite credere. En
Matt. 5 k aperit os carnis ſuæ docens in monte diſcipulos, qui in ſilentio angelos in cœleſtibus docet. En ad tactum corporeæ manus curatur lepra, fugatur cæcitas, auditus reparatur, lingua muta reſoluitur,
diſcipu-

diſcipulus propè merſus erigitur, & is indubitanter agnoſcitur, cui dixerat[l] longe ante Dauid. [l] Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Et item: [m] Aperiente te manum tuam, omnia replebuntur bonitate. En ſecus corporales pedes iacens ac pœnitens audit peccatrix: [n] Remittuntur tibi peccata tua, & recognoſcit eum de quo ex multis retro temporibus ſcriptum legerat: [o] Egredietur diabolus ante pedes eius. Vbi nempe peccatum remittitur, ibi procul dubio diabolus de corde peccatoris expellitur. Hinc vniuerſaliter de cunctis pœnitentibus dicit: [p] Nunc iudicium eſt mundi, nunc princeps huius mundi eiicietur foras: quòd ſcilicet humiliter confitenti remittat Deus peccatum, & diabolus eum, quem in hominis corde inuaſerat, amittat principatũ. Denique [q] ambulat ſuper vndas carnalibus pedibus, cui necdum carne veſtito iam Pſalmiſta præcinerat: [r] In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis. Quod eſt: Conculcas corda tumentia ſuperborũ, & fluxa deſideria carnalium comprimis, iuſtificãs impios, & ſuperbos humilians. Quod tamen, quia inuiſibiliter fit, carnalis nõ ſentit à quo fit. Vnde & ſubdit, Et veſtigia

l Pſalm. 144.d
m Pſalm. 103.d
n Lu.7.g
o Abac. 3.a
p Io.12.c
q Matth. 14.c
r Pſalm. 76.d

tua non cognoſcentur. Hinc rurſus Pater
s Pſalm. 109.a ad filiũ,[s] Sede, inquit, à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum: hoc eſt, donec omnes qui te contẽnũt, tuæ volũtati ſubiiciã, ſiue inuitos & miſeros: ſiue voluntarios & beatos. Itaq; hoc opus ſpiritus, quia caro nõ percipiebat, animalis quippe homo non
t 1. Cor. 2.d percipit ea,[t] quæ ſunt ſpiritus Dei: opus fuit vt corporalibus pedibus corporaliter incubãs, & corporalibus labijs pedes eoſdẽ deoſculans veniã peccatorũ peccatrix
v Pſalm. 76.c perciperet: ſicq;[v] illa mutatio dexteræ excelſi, qua mirabiliter, ſed inuiſibiliter iuſtificat impiũ, etiã carnalib⁹ innoteſceret.

Verùm illos ſpirituales pedes Dei, quos primo loco ſpiritualiter oſculari pœnitentem oportet, præterire me non oportet. Noui ego curioſitatem veſtram, quæ nil ſua volũtate inſcrutatum omnino prætereat. Nec verò ducendum contemptui, noſſe quibus ſcriptura pedibus
x Pſalm. 131.b tam frequenter Deum commemorat, nũc quidem ſtare, vt ibi:[x] Adorabimus in lo-
y Ez. 25. a co vbi ſteterunt pedes eius: nunc verò ambulare, vt ibi:[y] Et habitabo in illis,
z Le 26.b &[z] deambulabo in eis: nunc etiam cur-
a Pſalm. 18.a rere, iuxta illud:[a] Exultauit vt gigas ad currẽdam viam. Si rectè apoſtolo viſum

eſt

eſt[b] caput Chriſti referre ad Deitatem, b 1. Cor. 6.d
puto & nobis non incongruè videri pedes ad hominem pertinere: quorum alterum miſericordiam, alterum iudicium nominemus. Nota ſunt vobis duo iſta vocabula: & de pleriſque ſcripturæ locis ambo pariter, ſi cogitatis, occurrunt. Quia verò miſericordiæ pedem Deus in carne, cui ſe vniuit, aſſumpſerit, docet epiſtola ad Hebræos, [c] tentatum perhibens per c Heb. 4. d
omnia Chriſtum pro ſimilitudine abſque peccato, vt miſericors fieret.

Quid illum alterum qui iudicium nũcupatus eſt? nonne ad hominem æquè aſſumptum & ipſum pertinere ipſe Deus homo aperte ſignificat, [d] vbi datam ſibi d Ioan. 5.d
perhibet à Patre poteſtatem iudicium facere, quia filius hominis eſt? His duobus ergo pedibus apte ſub vno diuinitatis capite concurrentibus, [e] natus ex muliere, e Gal. 4.a
factus ſub lege, inuiſibilis Emmanuel [f] f Baruc. 3.d
in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. His certe [g] pertranſit & nunc g Act. 10.f
benefaciendo, & ſanando omnes oppreſſos à diabolo, ſed ſpiritualiter, ſed inuiſibiliter. His inquam pedibus deuotas perambulat mentes, inceſſanter luſtrans, ſcrutánſque corda, & renes fidelium.

Vide autem, ne fortè hæc illa ſint ſpō-

h *Cant. 5.d* ſi crura,[h] quæ ſponſa tam magnificè commendat in conſequentibus, comparās ea (ni fallor) columnis marmoreis fundatis ſuper baſes aureas. Pulchrè omnino, qm̄ quidē incarnata Dei ſapientia[i] (quę auro deſignatur) miſericordia, & veritas obuiauerūt ſibi: deniq; [k] vniuerſæ viæ Dñi miſericordia & veritas. Fœlix mēs, cui ſemel Dominus Ieſus vtrumque infixerit pedē. A duobus ſignis cognoſcite eam, quæ huiuſmodi eſt, quæ ſecum neceſſe eſt referat diuinis impreſſa veſtigiis. Ipſa ſunt timor & ſpes: ille iudicij, iſta miſericordiæ repræſentans imaginem. Meritò [l] beneplacitum eſt Deo ſuper timentes eū, & in eis qui ſperant ſuper miſericordia eius cùm[m] ſapientiæ timor initiū ſit, ſpes profectus. Nam conſummationē ſibi caritas vendicat. Quæ cùm ita ſint, non paruus fructus eſt in primo hoc oſculo, quod ad pedes accipitur, tantùm curato, vt neutro frauderis illorum Porrò enim ſi iam dolore peccati, & iudicij timore compungeris, veritatis iudiciíque veſtigio labia impreſſiſti. Quod ſi timorē, dolorémque diuinæ intuitu bonitatis, & ſpe cōſequendæ indulgentiæ temperas, etiam miſericordiæ pedem amplecti te noueris. Alioquin alterum ſine altero oſculari non expedit,

i *Pſalm. 48.a*

k *Pſalm. 24.b*

l *Pſalm. 146.b*

m *Prou. 1.a*

pedit, quia & recordatio ſolius iudicij in barathrum deſperationis præcipitat, & miſericordiæ fallax aſſentatio peſſimã generat ſecuritatem. Datum eſt & mihi miſero nonnunquam ſedere ſecus pedes Domini Ieſu: & modo hunc, modo illum tota deuotione amplecti, inquantum me ſua benignitas dignabatur admittere. At ſi quando miſerationis oblitus, ſtimulante conſcientia, iudicio paulo diutius inhærerem: mox metu incredibili, ac miſerabili confuſione deiectus, & tenebroſo circunfuſus horrore, hoc ſolum palpitans de profundis clamabam: [n] Quis nouit poteſtatem iræ tuæ: & præ timore tuo irã tuam dinumerare? Quod ſi eo relicto pedem miſericordiæ plus tenere contingeret, tanta econtrario incuria, & negligentia diſſoluebar, vt confeſtim & oratio tepidior, & actio pigrior, & riſus promptior, & ſermo incautior, & omnis denique vtriuſque hominis ſtatus inconſtantior appareret. Proinde magiſtra inſtructus experientia, non iudicium iam ſolum, aut ſolam miſericordiam; ſed [o] miſericordiam pariter & iudicium cantabo tibi domine. [p] In æternum non obliuiſcar iuſtificationes iſtas. Cantabiles mihi erunt ambę pariter in loco peregrina-

n Pſalm. 89. c

o Pſalm. 100. a

p Pſalm. 118.

tionis meæ: quouſque miſericordia ſupe
Iac.2.c rexaltata iudicio, miſeria conticeſcat, ac
Pſalm. 90.a ſola cantet tibi de cætero gloria mea, & non compungar.

De amore ardenti, quo anima diligit Deum: & de attentione habenda quando homo orat, vel pſallit coram Deo, & angelis eius. Sermo VII.

IPSE mihi laborem ſuſcito, qui vos ſpõte prouoco ad quærendum. Quia enim ego primi oſculi occaſione ſpirituales Dei pedes propriis diffinitionibus, ac nominibus equidem ex abundanti demonſtrare curaui, vos pergitis inquirere & de manu, quæ ſecundo loco oſculanda proponitur. Annuo, gero vobis morem, inſuper non manum, ſed manus oſtendo, propriiſque diſtinguo vocabulis. Latitudo vna, altera fortitudo dicatur: quòd & tribuat affluenter, & defendat potẽter, quod dederit. Vtranque profectò oſculabitur, qui ingratus non fuerit: Deum vtique bonorum ominium ſicut largitorem, ita & conſeruatorem recognoſcens & confitens.

Satis de duobus oſculis dictum eſſe reor, videamus & de tertio. *Oſculetur*, in-
Cant. 1.a quit, *me oſculo oris ſui.* Quis dicit? Sponſa.

Quænam

Quænam ipſa? Anima ſitiens Deum. Sed pono diuerſas affectiones: vt ea, quæ propriè ſponſæ congruit, diſtinctius eluceſcat. Si ſeruus timet à facie domini, ſi mercenarius, ſperat de manu domini. Si diſcipulus, aurem parat magiſtro. Si filius, honorat patrem. Quæ verò oſculum poſtulat, amat. Excellit in naturæ donis affectio hæc amoris, præſertim cùm ad ſuum recurrit principium, quod eſt Deus. Nec ſunt inuēta æquè dulcia nomina, quibus verbi animęq; dulces adinuicē exprimerentur affectus, quemadmodū ſponſus & ſponſa: quippe quibus omnia communia ſunt, nil ꝓpriū, nil à ſe diuiſū habētibus. Vna vtriuſque hereditas, vna domus, vna mēſa, vnus thorus, vna etiā caro. Deniq; ꝓpter hanc [s] relinquet ille patrē & matrem, & adhærebit vxori ſuæ: & erūt duo in carne vna. Hęc quoque iubetur nihilo minus [t] obliuiſci populū ſuū, & domū patris ſui: vt concupiſcat ille decorem eius. Si ergo amare ſpecialiter ſpōſis, principaliterque cōuenit, nō immerito ſponſę nomine cenſetur anima, quę amat. Amat autem, quæ oſculū petit. Non petit libertatem, non mercedem, non hæreditatem, nō denique vel doctrinam, ſed oſculum. More planè caſtiſſimæ ſponſę, ac ſacrum

s Ge. 2. d Ephe. 5. g
t pſ. 44.

ſpirantis amorem, nec omnino volentis flammā diſſimulare, quam patitur. Vide enim quale prętipiat ſermonis exordiū. Magnum quid à magno petitura, nullo tamen, vt aſſolet, vtitur blanditiarum fuco: nullis circūuolutionibus ad id, quod deſiderat ambit. Non facit procœmium, non captat beneuolentiam: ſed ex abundantia cordis repentè prorumpens, nudè frontoſéque ſatis; *oſculetur me*, ait, *oſculo oris ſui*. An non tibi quaſi dicere manifeſtè

v Pſalm. 73.d videtur: [v] Quid mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram? Amat profectò caſtè, quæ ipſum, quem amat, quærit, non aliud quicquam ipſius. Amat ſanctè, quia non in cōcupiſcentia carnis, ſed in puritate ſpiritus. Amat ardenter, quæ ita proprio ébriatur amore, vt maieſtatem non

x Pſalm. 103.d. cogitet. Quid enim? [x] Reſpicit terram, & facit eam tremere: & iſta ſe ab eo poſtulat oſculari? Ebriáne eſt? Ebria prorſus.

Can. 1. & 2. Et fortè tunc, cùm ad iſta prorupit, exierat de cella vinaria, quo ſe nimirum introductam poſtmodum gloriatur. Nam

y Pſa. 35. b & Dauid de quibuſdā dicebat: [y] Deo: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos. O

z 1. Ioan. 4.c quanta amoris vis, [z] quanta in ſpiritu libertatis fiducia. Quid manifeſtius, quàm

quod perfecta caritas foras mittit timorem?

Verecundè tamen non ad ipſum ſponſum ſermonem dirigit: ſed ad alios tanquam de abſente *oſculetur me*, inquiens, *oſculo oris ſui*. Grandis quippe res petitur, & opus eſt verecundia comitari precé, commendare petentem. Itaque per domeſticos, & intimos acceſſus ad intima quæritur, ambitur ad deſideratum. Quinam illi? Credimus angelos ſanctos aſtare orantibus, offerre Deo preces, & vota hominum, vbi tamen [a] ſine ira & diſceptatione leuari puras manus perſpexerint. Probat hoc angelus ita loquens ad Tobiam: [b] Quando orabas cum lachrymis, & ſepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium, & mortuos abſcondebas per diem in domo tua, & nocte ſepeliebas: ego obtuli orationem tuam domino. Puto id vobis ſatis & aliis ſcripturæ teſtimoniis perſuaſum.

a 1. Tim. 2.c
b Tob. 12. c

Nam quod pſallentibus quoque dignanter admiſceri ſancti angeli ſoleant, quid eo manifeſtius quod pſalmiſta ait: [c] Præuenerunt principes coniúcti pſallentibus in medio iuuencularum tympaniſtriarum? Vnde & dicebat: [d] In conſpectu angelorũ pſallam tibi. Doleo proin-

c Pſa. 67. e
d Pſalm. 137. a

de aliquos veſtrum graui in ſacris vigiliis deprimi ſomno, nec cœli ciues reuereri, ſed in præſentia principum tãquam mortuos apparere, cùm veſtra ipſi alacritate permoti, veſtris intereſſe ſolenniis delectentur. Vereor ne veſtram deſidiam quandoque abominantes, cum indignatione recedant: & incipiat vnuſquiſque
e Pſal 87. b veſtrum ſero cum gemitu dicere Deo:[e] Longe feciſti notos meos à me: poſuerũt
f Ibid. d me abominationẽ ſibi. Et illud: [f] Elõgaſti à me amicũ, & proximũ, & notos meos à
g Pſ. 37. e miſeria. Item: [g] Qui iuxta me erant, de longe ſteterunt, & vim faciebant, qui quærebant animam meã. Pro certo enim ſi ſe à nobis boni ſpiritus elongauerint, impetus malignorum quis ſuſtinebit?
h Hi. 48. Dico ergo his qui eiuſmodi ſunt: [h] Maledictus qui opus Dei facit negligenter.
i Apoc. 3. c Dicit quoque, nõ ego, ſed Dominus. [i] Vtinam te calidum aut frigidum inueniſſem: ſed quia te tepidum inueni, incipiã te euomere ex ore meo. Ea propter attendite principes veſtros, cùm ſtatis ad orandum, vel pſallendum, & ſtate cum reuerentia & diſciplina, & gloriamini, quia [k] angeli veſtri quotidie vi-
k Matt. 18 b dent faciem Patris. Nimirũ miſſi [l] in mi-
l Heb. 1. d niſterium propter nos: qui hæreditatem
capimus

capimus ſalutis: deuotionem noſtram in ſuperna ferunt, referunt gratiam. Vſurpemus officium, quorum ſortimur conſortium:[m] vt in ore infantium & lactentiũ perficiatur laus. Dicamus eis: [n] Pſallite Deo noſtro, pſallite. Atque audiamus eos viciſſim reſpondentes: [o] Pſallite regi noſtro, pſallite. Laudem ergo cum cœli cantoribus in commune ducentes, vt poteſt ciues ſanctorum, & domeſtici Dei, pſallite ſapienter. Cibus in ore, pſalmus in corde ſapit. Tantum illum terere non negligat fidelis, & prudens anima quibuſdam dentibus intelligentiæ ſuæ, ne ſi fortè integrum glutiat, & non manſum, fruſtretur palatum ſapore deſiderabili, & [q] dulciori ſuper mel & fauum. Offeramus [r] cum apoſtolis in cœleſti conuiuio & in dominica, menſa fauũ mellis, Mel in cera, deuotio in littera eſt. Alioquin [s] litera occidit, ſi abſque ſpiritus condimento glutieris. Si autem cum Apoſtolo [t] pſallas ſpiritu pſallas & mente, cognoſces & tu de illius veritate ſermonis, quẽ dixit Ieſus: Verba [v] quæ locutus ſũ vobis, ſpiritus & vita sũt. Et itẽ quẽ legimus dicente ſapientia: [x] Spiritus meus ſuper mel dulcis. Sic [y] delectabitur in craſſitudine anima tua, ſic [z] holocauſtum

m Pſalm. 8.a
n Pſalm. 46.b
o Ibidem.
p Ep. 2.d
q Pſa. 18. c
r Lu. 24.
s 1. Cor. 5.b
t 1. Cor. 14.c
v Ioa. 6.e
x Eccli. 24.c
y Eſ. 55. a
z Pſ. 19.c

a Pſalm. 19.a ſtũ tuũ pingue fiet. Sic placabis regẽ, ſic placebis principibus, deniq; totã tibi curiã beneuolã reddes, & odorati odorem ſuauitatis in cœleſtibus, de te quoq; dicẽt.[b] Quæ eſt iſta quę aſcendit per deſertum, ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij?[c] Princeps, inquit, Iuda duces eorum, principes Zabulon, & principes Nephtalim, hoc eſt confitentium, continentium, contemplãtium. Norunt ſi quidem principes noſtri regi ſuo acceptam eſſe pſallentium confeſſionem, cõtinentium fortitudinem, contemplantium puritatem, & ſolliciti ſunt exigere à nobis iſtiuſmodi primitias ſpiritus, quæ profectò non aliud ſunt, quàm primi, & puriſſimi fructus ſapiẽtiæ. Quod enim non ignoratis, Iudas laudans vel confitens, & Zabulon habitaculum certitudinis, Nephtalim ceruus emiſſus interpretatur: quia nimirum agilitatis ſuæ ſaltibus exprimitur ſpeculantis exceſſus, ſed & opaca penetrare nemorum (vt ille ſenſuum) conſueuit. Scimus autem, qui dixerit:[d] Sacrificium laudis honorificabit me. Verùm[e] ſi non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris, nónne perneceſſariam habetis continentiæ virtutem, per quam fiat,

b Cant. 3. c

c Pſ. 64. f

d Pſ. 49. d

e Ec. 15. b

ſiat, [f] vt non regnet peccatum in veſtro mortali corpore? porrò continentia non habet meritum apud Deum, quæ gloriam requirit humanam. Ideoq; maximè opus eſt etiam puritate intentionis, qua ſoli mens veſtra Deo & placere appetat, & valeat inhærere. Neque enim aliud eſt inhærere Deo, quàm videre Deum: quod [g] ſolis mundis cordibus ſingulari fœlicitate donatur. Cor mundum habebat Dauid qui dicebat Deo: [h] Adhæſit anima mea poſt te. Item [i] Mihi autem adhærere Deo bonũ eſt. Vidẽdo adhęrebat, & adherẽdo videbat. Animæ ergo in his exercitatæ cœleſtes ſeſe nuncij familiares exhibent, & frequentes, præſertim ſi freqũeter orantem pręſenſerint. Quis dabit mihi per vos, ô benigni principes, petitiones meas innoteſcere apud Deũ? Non enim Deo, cui etiam cogitatio hominis confitetur, ſed apud Deum, hoc eſt ipſis, qui cum Deo ſunt tam beati virtutibus, q̃ carne ſolutis ſpiritibus. [k] Quis ſuſcitabit me de terra inopem, & de ſtercore eriget pauperem; vt [l] ſedeam cum principibus, & ſolium gloriæ teneam? Non ambigo quin gratanter in palatio colligant, quem dignanter in ſterquilinio viſitant. Deniq; lętati ſunt de conuer

f Rom. 6.

g Mat. 5. a

h Pſ. 62. c

i Pſ. 72. d

k Pſalm. 112. a

l Re. 2. b

fione

ſione,& in aſſumptione non agnoſcent?

Hos itaque puto inter orandum alloqui ſponſam,& ipſis tanquam ſpõſis domeſticis ac ſodalibus deſiderium cordis ſui aperire. cũ n ait: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Et vide familiare, amicúmque colloquiũ aĩæ in carne ſuſpirantis cũ cœleſtibus poteſtatibus. Geſtit in oſcula: petit quód cupit, nõ tamẽ nominat, quẽ amat: quia illos noſſe non dubitat, vt pote de quo ſibi frequens cum illis ſoleat eſſe confabulatio. Propterea non dicit: Oſculetur me ille, vel ille, ſed, oſculetur me, tantùm: ſicut & Maria Magdalena non exprimebat ex nomine, quem quæreret: ſed tantùm aiebat ei, quem putabat hortulanum: [c] Domine, ſi tu ſuſtuliſti eum. Quem cum, Non aperit: quia palam omnibus eſſe credit, quod à ſuo corde nec ad momentum recedere poteſt. Ita ergo & iſta loquens ſodalibus ſponſi, ſui tanquam conſcijs,& quibus ſe nouerat manifeſtam; tacito nomine repente in hæc de dilecto verba prorũpit: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* De quo iã oſculo nolo vos diutius protrahere, ſed ſermone craſtino audietis, quicquid orãtibus vobis ſuggerere mihi inde dignabitur docens de oĩbus vnctio. Neque enim hoc ſecretũ [a] reuelat

m Ioan. 20.A

a Matth. 16.c

caro

caro & ſanguis:ſed is, qui ſcrutatur pro- *b 1.Cor.*
funda Dei Spiritus ſanctus, qui à Patre
Filióque procedens, cum ipſis pariter
viuit,& regnat in ſeculorum, Amen.

Quomodo per oſculum oris Dei ſignificatur Spiritus ſanctus, quem eccleſia ſibi petit dari ad notitiam ſanctæ Trinitatis. Sermo octauus.

HOdie vobis ſicut heſterna promiſſione tenetis, de ſummo, id eſt, de oris oſculo diſputare propoſitum eſt. Audite attentius, quod ſapit ſuauius, & guſtatur rarius, & intelligitur difficilius. Mihi videtur (vt paulò altius inchoem) ineffabile quoddam, atque inexpertum omni creaturæ oſculum deſignaſſe, qui ait:[a] Nemo nouit Filium niſi Pater, & ne- *a Io.11.*
mo nouit Patrem niſi Filius, aut cui vo- *10.c.*
luerit Filius reuelare.[b] Pater enim diligit *b Io.5.d*
filium, & ſingulari dilectione amplectitur: ſummus æqualem, æternus coæternum, vnus vnicum. Sed enim non minori ipſe à Filio affectione aſtringitur: quippe pro cuius amore & moritur, ipſo atteſtante cum ait:[c] Vt ſciant omnes, quia *c Ioan.*
diligo patrem, ſurgite eamus. Haud du- *14.d*
bium, quin ad paſſionem. Illa itaque mu-

tua gignentis genitíque cognitio pariter & dilectio, quid niſi oſculum eſt ſuauiſſimum, ſed ſecretiſſimum? Ego pro certo ad tantum & tam ſanctum diuini amoris arcanum, ne ipſam quidem angelicam admitti arbitror creaturam. Etenim Paulo hoc ipſum ſapiente, [d] pax illa exuperat omnem etiam angelicum ſenſum. Vnde nec iſta (quãquam multum præſumens) audet tamen dicere: oſculetur me ore ſuo: ſoli illud ſcilicet reſeruans Patri: ſed aliquid minus poſtulans, *oſculetur me* (inquit) *oſculo oris ſui*. Videte nouam ſponſam nouum oſculum accipientem, non tamẽ ab ore, ſed ab oſculo oris. [e] Inſufflauit inquit, eis, haud dubium, quin Ieſus apoſtolis, id eſt, primitiuæ eccleſiæ, & dixit: Accipite ſpiritum ſanctum. Oſculum profecto fuit. Quid? Corporeus ille flatus? Non: ſed inuiſibilis Spiritus: qui propterea in illo Dominico flatu datus eſt, vt per hoc intelligeretur & ab ipſo pariter tanquam à Patre procedere, tanquam vere oſculum, quod oſculanti oſculatóque commune eſt. Itaque ſufficit ſponſæ, ſi oſculetur ab oſculo ſponſi, etiam ſi non oſculetur ab ore. Nec enim exiguum quid, aut vile putat oſculari ab oſculo, quod non eſt aliud niſi infundi

d Philip. 4. b

e Ioan. 20. c

Spiritus

Spiritu ſancto.

Nempe ſi rectè Pater oſculans. Filius oſculatus accipitur: non erit ab re oſculum Spiritum ſanctum intelligi, vt pote qui Patris filiíque imperturbabilis pax ſit: gluten firmum indiuiduus amor, indiuiſibilis vnitas. De ipſo igitur audet ſponſa, ipſúmque infundi ſibi fidenter ſub oſculi nomine petit. Tenet quippe aliquid vnde non deſit occaſio pręſumēdi. Dicens enim Filius: [e] Nemo nouit Filium niſi Pater, & nemo nouit Patrem niſi filius: adiecit, aut cui voluerit Filius reuelare. Nō autem diffidit ſponſa, quin ſibi velit, ſi cui voluerit. *e Matth. 11.d*

Petit ergo audenter dari ſibi oſculum, hoc eſt Spiritum illum, in quo ſibi & Filius reueletur, & Pater. Alter enim ſine altero nequaquam innoteſcit. Vnde eſt illud: [f] Qui videt me videt & Patrem meum? Et illud Ioannis: [g] Omnis qui negat Filium, nec Patrem habet. Qui autem confitetur Filium, & Patrem habet. Ex quibus liquido conſtat, quia nec Pater, ſine Filio, nec filius ſine Patre agnoſcitur. Merito proinde non in alterius tantum, ſed in vtriuſque cognitione conſtituit ſummam beatitudinem, qui dicit: [h] Hæc eſt vita æterna, vt cō- *f Ioan. 14.a* *g 1.Ioan. 2.c* *h Ioan. 5.d*

Filij eſt, [a] cui voluerit reuelare. Reuelat *a Luc.10.*
ergo Filius ſeipſum, cui vult, reuelat &
Patrem. Reuelat autem ſine dubio per
oſculum, hoc eſt per Spiritum ſanctum,
Apoſtolo teſte, qui ait: [b] Nobis autem *b 1.Co.2.c*
reuelauit Deus per Spiritum ſuum. At
verò dando Spiritum, per quem reuelat,
etiam ipſum reuelat, Dando reuelat, &
reuelando dat. Porro reuelatio quæ per
Spiritum ſanctum fit, nõ ſolum illuſtrat
ad agnitionem, ſed etiam accendit ad a- *c Ro.5.a*
morem dicente Paulo: [c] Charitas Dei diſ
fuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum
ſanctum, qui datus eſt nobis.

Et ideo forſan de his qui [d] cognoſcen *d Ro.1.c*
tes Deum, non tanquam Deum glorifi-
cauerunt, non legitur quod Spiritu ſancto
reuelante cognoſcerent, quia cum cogno
ſcerent, non amauerunt. Sic quippe ha-
bes: [d] Deus enim illis reuelauit. Nec enim *d Ibid.*
adiunctum eſt per Spiritum ſuum, ne ſibi
ſponſæ, oſculum mentes impiæ vſurpa-
rent, quæ cõtentę ea, [e] quę inflat, ea in, quę *e 1.Cor.8.*
ędificat neſcierũt Denique ipſe Apoſto- *a*
lus dicat, per quid cognouerunt. [e] Per ea, *e Ro.1.c*
inquit, quę facta ſunt, intellecta conſpi-
ciuntur. Vnde & conſtat, quia nec perfe-
ctè cognouerunt, quem minimè dilexe-
runt. Si enim integrè cognouiſſent, boni-

tatem, qua pro eorum redemptione in car
ne naſci, & mori voluit, non ignoraſſent.
Audi denique quid eis de Deo reuelatum
f Ibidem. fuerit. [f] Sempiterna (ait) virtus eius &
diuinitas. Vides quia quod ſublimitatis,
quod maieſtatis eſt, in prȩſumptione ſpi-
ritus non Dei, ſed ſui rimati ſint: quod au
f Matth. tem [f] mitis ſit, & humilis corde, non intel
11.d lexerint. Nec mirum, quia & caput eo-
g Io.41.c rum [g] Behemoth nihil humile, ſed (ſicut
de eo legitur) omne ſublime videt.
h Pſ.130. Quo contra Dauid [h] non ambulabat in
a magnis, neque in mirabilibus ſuper ſe,
i Pro.25. ne [i] ſcrutator maieſtatis opprimeretur
b à gloria. Vos quoque, vt cautè in arcanis
ſenſibus pedem figatis, mementote ſem-
k Ecc.3.c per quod Sapiens admonet: [k] Altiora (in
quit) te ne quȩſieris, & fortiora te ne ſcru-
tatus fueris. In ſpiritu ambulate in illis, &
nō in ſenſu proprio. Doctrina ſpiritus non
curioſitatem acuit, ſed charitatem accen-
dit. Meritò proinde ſponſa, quem diligit
anima ſua inquirens, nō ſe ſuæ carnis ſen
ſibus credit, non curioſitatis humanȩ ina-
nibus ratiociniis acquieſcit: ſed petit oſ-
culum, id eſt, Spiritum ſanctum inuocari
per quem accipiat ſimul & ſcientiæ gu-
ſtum, & gratiȩ condimentum. Et bene,
ſcientia, quæ in oſculo datur, cum amore
recipi-

recipitur:quia amoris indicium oſculum eſt.[k] Scientia ergo quæ inflat, cùm ſine *k* 1. *Cor.* charitate ſit, nó procedit ex oſculo.[l] Sed *l Ro.* 10.*a* nec,qui zelum Dei habent,& non ſecundum ſcientiam,ſibi vllatenus arrogent illud. Vtrumque enim munus ſimul fert oſculi gratia,& agnitionis lucem, & deuotionis pinguedinem. Eſt quippe[l] ſpiritus *l Eſ.* 11. *c.* ſapientiæ & intellectus,qui inſtar apis ceram portantis & mel,habet omnino & vnde accendat lumen ſcientię,& vnde infundat ſaporem gratię.

Neuter ergo ſe oſculum percepiſſe putet,ſiue qui veritatem intelligit,nec diligit,ſiue qui diligit,nec intelligit. Sane in oſculo iſto nec error locum habet,nec tepor. Quamobrem geminæ gratię ſacroſanctj oſculi ſuſcipiendę paret è regione duo labia ſua,quę ſponſa eſt, intelligentiæ rationem,ſapientię voluntatem:vt de pleno oſculo glorians mereatur audire:[m] *n Pſ.* 44. Diffuſa eſt gratia in labiis tuis:propterea *a* benedixit te Deus in æternum. Itaque pater filium oſculās, pleniſſimè illi arcana ſuę diuinitatis eructat,& ſpirat ſuauitatem amoris, ſcriptura hoc ſignificante, cùm ait:[n] Dies diei eructat verbum. Cui *n Pſ.* 18. ſane ſempiterno ſingularitérque beato cōplexui,nulli omnino (vt iam dictū eſt)

creaturæ intereſſe donatur, ſolo vtriuſq; ſpiritu teſte, ac cõſcio mutuę agnitionis, & dilectionis.[o] Quis enim cognouit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius eius Sed dicat mihi fortaſſe aliqs: Tibi ergo vnde innotuit, quod nulli fateris creditum creaturę? Profectò vnigenitus[p] qui eſt in ſinu patris, ipſe enarrauit. Enarrauit, dixerim, non mihi miſero, & indigno, ſed planè[q] Ioanni amico ſponſi, cuius hæc verba ſunt: non ſolum autem, ſed & Ioanni euangeliſtæ, vtique diſcipulo, quem diligebat Ieſus Placita enim fuit Deo & anima illius, digna prorſus nomine .. dote ſponſæ, digna ſponſi amplexibus, digna denique, quæ recumberet ſuper pectus Domini. Hauſit Ioãnes de ſinu vnigeniti, q̃ de paterno hauſerat ille. Nec ſolus ipſe tamẽ, ſed & oẽs, quib[9] idẽ aiebat magni cõſilij angelus.[r] Vos dixi amicos, quia omnia quæcũque audiui a Patre meo, nota feci vobis. Hauſit & Paulus, cuius[b] euãgeliũ nõ eſt ab homine, neq; ab homine illud accepit, ſed per reuelationẽ Ieſu Chriſti. Profectò hi oẽs tã fœliciter, quàm veraciter dicere poſſunt:[c] Vnigenitus, qui erat in ſinu Patris, ipſe enarrauit nobis. Et illa enarratio quid eſt, niſi oſculum fuit?

o 1. Co. 11 d
p Ioh. 1 c.
q Ioa 1. c
t Ioa 3. d
q Ioa 3 c.
r Io. 15. b
s Gal. 1. a
t Io. 1. c.

fuit? Sed oſculum de oſculo,& nõ de ore.

Audi ſiquidem oſculum de ore:[d] Ego & Pater vnum ſumus.Item:[e] Ego in Patre,& Pater in me eſt. Oſculum eſt ore ad os ſumptũ,ſed nemo appropiat. Oſculũ planè dilectionis & pacis,ſed dilectio illa ſupereminet omni ſcientiæ, & pax illa omnem ſenſum exuperat. Verùn tamen [f] quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, Paulo reuelauit Deus per Spiritũ ſuum, hoc eſt per oſculũ oris ſui. Igitur. Filium in Patre,& Patrem eſſe in Filio,oſculũ de ore eſt. Quod autem legitur.[g] Nõ enim accipimus ſpiritũ huius mũdi, ſed Spiritũ,qui ex Deo eſt,vt ſciamus,quæ à Deo donata ſunt nobis:oſculũ ſanè de oſculo eſt. Et vt apertiùs alterutrum diſtinguamus,qui plenitudinẽ capit,oſculũ de ore ſumit. Qui verò de plenitudine,oſculum de oſculo recipit. Magnus quidem Paulus, ſed quantũlibet ſurſum porrigat os, etiãſi ſe vſq; ad tertiũ cœlum extendat, citra os altiſſimi tamẽ neceſſe eſt,vt remaneat,& modo ſuo cõtẽtus in ſe ſubſiſtat: & cùm pertingere ad vultum gloriæ non valebit,cõdeſcendi ſibi,& ex alto tranſmitti oſculum humiliter petat. Qui verò [h] nõ rapinam arbitratur eſſe ſe æqualem

t Ioã 10.
u Io. 14. a
x Iſ. 64. c
y Co. 12. c

gratia, ſicut heri, & nudiuſtertius, acceſſiſſe nunc quoque ad ſponſam, ipſámque ſubmurmurantem, & tædētem reperiſſe, mirari cauſam, & quaſi alloqui in hunc modum. Quid noui accidit? Quid te cernimus ſolito triſtiorem? Quæ inopinati murmuris cauſa? Certè cùm auerſa

n Oſe. 2 b & alienata ires poſt[n] amatores tuos, cum quibus malè erat tibi: compulſa tandem reuerti ad virum tuum priorem, nónne vt ſaltem merereris tangere pedes, multis precibus & fletibus inſtitiſti? Recolo, inquit. Quid? Obtento eo, ſimúlque accepta in oſculo pedum indulgentia de offenſis, nunquid non rurſus facta impatiens, & tāta nequaquā dignatione contenta, ſed maioris familiaritatis cupida, ſecundam quoque gratiam eadem, qua prius inſtantia, poſtulaſti, & impetraſti: ita vt in oſculo manus adepta ſis virtutes nō paucas, & non paruas? Non diffiteor, ait. Et illi. Enimuero nū tu es, quæ iurare, & obteſtari ſolebas, ſi vnquam ad oſculum manus peruenire daretur, ſufficere iam tibi, nil de cętero petiturā? Ego. Quid igitur? Forte horum, quæ acceperas quippiam ablatum cauſaberis? Nihil. An verò times repetitum iri, quod tibi de mala tua priſtina conuerſatione indul-

indultum præſumpſeras ? Non.age tamen,dic vnde queamus ſatisfacere tibi. Non quieſco (ait) niſi oſculetur me oſculo oris ſui. Gratias de oſculo pedum,gratias & de manus : ſed ſi cura eſt illi vlla de me, *oſculetur me oſculo oris ſui.* Non ſum ingrata,ſed amo. Accepi , fateor. meritis potiora , ſed prorſus inferiora votis. Deſiderio feror,nō ratione. o Pſ 98.d
Ne quæſo cauſemini prǽſumptionem , vbi affectio vrget. Pudor ſanè reclamat : ſed ſuperat amor. Nec ignoro , quòd p honor regis iudicium diligit , p Iſ 38.e
ſed prǽceps amor , nec iudicium præſtolatur,nec cōſilio temperatur, nec pudore frænatur,nec rationi ſubiicitur Rogo,ſupplico,flagito,*oſculetur me oſculo oris ſui.* En gratia ipſius multis iam annis caſtè,ſobriéq; viuere curo,lectioni inſiſto, reſiſto vitiis,orationi incumbo frequenter. Vigilo cōtra tētationes, p recogito annos meos in amaritudine animǽ meǽ. Sine querela me arbitror, quantum in me eſt,conſeruari inter fratres. Superiorib⁹ poteſtatibus ſubdita ſum , egrediēs & regrediēs ad imperiū ſenioris.Aliena non cupio:mea potius,& me pariter dedi q.In ſudore vultus mei comedo panem meum.Cæterùm quod in his omnibus q Gen.3 d

catus affuit, & delectatus verbis præuenit preces. Arbitror quòd interdum
Pſal. 98 nec verba expectat, ſed ſolis cogitatio-
e. Pſ. 32. e nibus aduocetur. Denique ait homo qui inuentus eſt ſecũdum cor Dei: Deſideriũ pauperum exaudiuit dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris tua. Attendite & vos vobis in omni loco, ſcientes quoniã omnia veſtra nouit, ſcrutãs corda & renes Deus, [e] qui finxit ſigillatim corda veſtra, & intelligit omnia opera veſtra. Sponſa ergo ſpōſum adeſſe perſentiẽs ſubſiſtit Pudet enim præſumptionis, in qua ſe deprehenſam intelligit. Nam verecundius id moliri per internuncios exiſtimarat, móxque conuerſa ad ipſum, temeritatem prout valet excuſare conatur: *quia meliora ſunt.* inquiens. *vbera tua vino. fragrantia vnguentis optimis.* Ac ſi dicat: Si altum ſapere videor, tu feciſti, ô ſpōſe, qui in dulcedine vberum tuorum tanta me dignatione lactaſti, quatenus omni metu tui caritate, non mea temeritate depulſo audeã plus fortè, quàm expediat. Audeo ſanè pietatis memor, immemor maieſtatis. Hæc pro verborum conſequentia dicta ſint. Nunc qualis ſit iſta vberum ſponſi commendatio, videamus. Duo ſponſi vbera, duo in ip-

in ipſo ſunt ingenitæ manſuetudinis argumenta: quod patienter expectat delinquentem, & clementer recipit pœnitentem. Gemina, inquam, dulcedo ſuauitatis exuberat in pectore Domini Ieſu, longanimitas videlicet in expectando, & in donando facilitas. Et audi, quia non ſit hoc inuentum meũ. Legis profecto de lõganimitate: An[f] diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis? Idem. [g] An ignoras, quia benignitas Dei ad pœnitẽtiam te adducit? Adhoc ſiquidem diu ſuſpendit ſententiam vltionis à contemnente, vt quandoque exhibeat gratiam remiſſionis in pœnitente. [h] Non enim vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Ponamus exempla & de altero vbere, quod dictum eſt remittendi facilitas. Legis & de ipſa: [i] Quacunque hora ingemuerit peccator, peccatum ſuum remittetur ei. Legis: [k] Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, & reuertatur ad Dominum, & miſerebitur eius: & ad Deum noſtrũ, quoniã multus eſt ad ignoſcendum. Pulchrè Dauid paucis comprehẽdit vtrũque dicẽs: [k] Lõganimis, & multũ miſericors. Huius ergo geminę bonitatis experimẽto, in eã ſe fiduciã exercuiſſe

f *Ro. 2. a*

g *Ibid.*

h *Eze. 18*

i *Ibidem.*

k *Eſa. 55. b*

k *Pſal. 102. b*

fatetur ſpōſa, vt auderet petere oſculum: quid mirum (dicens) ſi ſic præſumo de te, ô ſponſe, quæ de tuis vberibus tantam ſum experta abundantiam ſuauitatis? Ergo ad audendum me prouocat dulcedo vberum tuorum, non meorum confidentia meritorum. Quod autem dicit, *Meliora ſunt vbera tua vino*, hoc eſt: Pinguedo gratiæ, quę de tuis vberibus fluit, efficacior mihi eſt ad ſpiritualem profectum, quàm mordax increpatio prælatorum. Nec ſolùm *meliora vino*, ſed & *fragrantia vnguentis optimis*: quia non modò internæ dulcedinis lacte præſentes alis, ſed bonæ quoque opinionis grato odore
m I Ti. 3. b reſpergis abſentes, bonum [m] habens teſtimonium & ab his, qui intus, & ab his qui foris ſunt. Habes, inquam lac intus, & foris vnguenta: quoniam quidem non eſſent, quos lacte reficeres, ſi non prius odore attraheres. Sanè de his vnguentis ſi quid dignum conſideratione contineant, videbitur poſthæc, cum eo ven-
n Cant. I. a tum fuerit vbi dicit in cōſequētibus: *In [n] odore vnguentorum tuorum curremus.*

Nunc iuxta promiſſum noſtrū hæc ipſa verba, quæ ſpōſæ data sūt, an & ſpōſo cōgruant, videamus. Sponſa loquente de ſponſo, repente (vt dixeram) adeſt ille,

annuit.

annuit voto,dat oſculũ,implẽtque in ea ſermonem, qui ſcriptus eſt.[o] Deſiderium cordis eius tribuiſti ei , & voluntate labiorum eius non fraudaſti eum.Quod & probat ex eius vberum repletione. Tãtæ nempe efficaciæ oſculum ſanctum eſt, vt ex ipſo mox, cùm acceperit,illud ſponſa concipiat, tumeſcentibus nimirum vberibus , & lacte quaſi pingueſcentibus in teſtimonium. Quibus ſtudium eſt orare frequenter,experti ſunt,quod dico. Sępe corde tepido , & arido accedimus ad altare,orationi incumbimus : perſiſtẽtibus autem repente infunditur gratia , pingueſcit pectus , replet viſcera inundatio pietatis, & ſi ſit,qui premat,lac cõceptæ dulcedinis vbertim fundere non tardabunt. Dicat ergo : Habes , ſponſa,quod petiiſti , & hoc tibi ſignum , *quia meliora facta ſunt vbera tua vino.* Hinc te ſcilicet noueris oſculum accepiſſe, quod te concepiſſe ſentis. Vnde & vbera tibi intumuerunt, facta in vbertate lactis meliora vino ſcientiæ ſecularis , quæ quidem inebriat:ſed curioſitate, nõ caritate:implens,non nutriens : inflans , non ædificans:ingurgitans,non confortans.

o *Pſ. 20. a*

Sed demus & ſodalibus iſta depromere:iniuſtè(inquiunt)murmuras aduerſus

tatem, qua pro eorum redemptione in carne naſci, & mori voluit, non ignoraſſent. Audi denique quid eis de Deo reuelatum fuerit.[f] Sempiterna (ait) virtus eius & diuinitas. Vides quia quod ſublimitatis, quod maieſtatis eſt, in præſumptione ſpiritus non Dei, ſed ſui rimati ſint: quod autem [f] mitis ſit, & humilis corde, non intellexerint. Nec mirum, quia & caput eorum [g] Behemoth nihil humile, ſed (ſicut de eo legitur) omne ſublime videt.

f Ilidem. *f Matth. 11.d* *g Io. 41.c*

Quo contra Dauid[h] non ambulabat in magnis, neque in mirabilibus ſuper ſe, ne[i] ſcrutator maieſtatis opprimeretur à gloria. Vos quoque, vt cautè in arcanis ſenſibus pedem figatis, mementote ſemper quod Sapiens admonet:[k] Altiora (inquit) te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris. In ſpiritu ambulate in illis, & nō in ſenſu proprio. Doctrina ſpiritus non curioſitatem acuit, ſed charitatem accendit. Meritò proinde ſponſa, quem diligit anima ſua inquirens, nō ſe ſuæ carnis ſenſibus credit, non curioſitatis humanæ inanibus ratiociniis acquieſcit: ſed petit oſculum, id eſt, Spiritum ſanctum inuocari per quem accipiat ſimul & ſcientiæ guſtum, & gratiæ condimentum. Et bene, ſcientia, quæ in oſculo datur, cum amore recipi-

h Pſ. 130. a *i Pro. 25. b* *k Ecc. 3. c*

recipitur:quia amoris indicium oſculum eſt.[k] Scientia ergo quæ inflat, cùm ſine charitate ſit, nó procedit ex oſculo.[l] Sed nec,qui zelum Dei habent,& non ſecundum ſcientiam,ſibi vllatenus arrogent illud. Vtrumque enim munus ſimul fert oſculi gratia,& agnitionis lucem, & deuotionis pinguedinem. Eſt quippe[l] ſpiritus ſapientiæ & intellectus,qui inſtar apis ceram portantis & mel,habet omnino & vnde accendat lumen ſcientię,& vnde infundat ſaporem gratię.

k 1. Cor.
l Ro. 10. a
l Eſ. 11. c

Neuter ergo ſe oſculum percepiſſe putet,ſiue qui veritatem intelligit,nec diligit,ſiue qui diligit,nec intelligit. Sane in oſculo iſto nec error locum habet,nec tepor. Quamobrem geminæ gratię ſacroſanctj oſculi ſuſcipiendę paret è regione duo labia ſua,quę ſponſa eſt, intelligentiæ rationem,ſapientie voluntatem:vt de pleno oſculo glorians mereatur audire:[m] Diffuſa eſt gratia in labiis tuis:propterea benedixit te Deus in æternum. Itaque pater filium oſculās, pleniſſimè illi arcana ſuę diuinitatis eructat,& ſpirat ſuauitatem amoris, ſcriptura hoc ſignificante, cùm ait:[n] Dies diei eructat verbum. Cui ſane ſempiterno ſingularitérque beato cōplexui,nulli omnino (vt iam dictū eſt)

n Pſ. 44. a
n Pſ. 18.

ſuit? Sed oſculum de oſculo,& nõ de ore.
Audi ſiquidem oſculum de ore:[d] Ego & Pater vnum ſumus. Item:[e] Ego in Patre,& Pater in me eſt. Oſculum eſt ore ad os ſumptũ,ſed nemo appropiat. Oſculũ planè dilectionis & pacis,ſed dilectio illa ſupereminet omni ſcientiæ, & pax illa omnem ſenſum exuperat. Verũ tamen [f] quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, Paulo reuelauit Deus per Spiritũ ſuum, hoc eſt per oſculũ oris ſui. Igitur. Filium in Patre,& Patrem eſſe in Filio,oſculũ de ore eſt. Quod autem legitur.[g] Nõ enim accipimus ſpiritũ huius mũdi, ſed Spiritũ,qui ex Deo eſt,vt ſciamus,quæ à Deo donata ſunt nobis:oſculũ ſanè de oſculo eſt. Et vt apertiùs alterutrum diſtinguamus,qui plenitudinẽ capit,oſculũ de ore ſumit. Qui verò de plenitudine,oſculum de oſculo recipit. Magnus quidem Paulus, ſed quantũlibet ſurſum porrigat os, etiãſi ſe vſq; ad tertiũ cœlum extendat, citra os altiſſimi tamẽ neceſſe eſt,vt remaneat,& modo ſuo cõtẽtus in ſe ſubſiſtat: & cùm pertingere ad vultum gloriæ non valebit,cõdeſcendi ſibi,& ex alto tranſmitti oſculum humiliter petat. Qui verò [h] nõ rapinam arbitratur eſſe ſe æqualem

e Ioã 10.
d Io.14.a
x 1 Co.2.c
y 1 Co.12.c

h Ph.2.a Deo, ita vt audiat dicere:[h] Ego & pater
i Io.10.f [i] vnum ſumus:quia ex æquo coniungi-
tur,ex æquo complectitur:non oſculũ de
loco inferiori mendicat, ſed pari celſitu-
dine os ori coniungit,& ſingulari præro-
gatiua oſculum de ore ſumit.Chriſto igi
tur oſculum eſt plenitudo, Paulo parti-
cipatio:vt cùm ille de ore,iſte tantum de
oſculo oſculatum ſe glorietur.

Fœlix tamen oſculum,per quod non ſo
lum agnoſcitur Deus, ſed & diligitur Pa
ter:qui nequaquã plenè cognoſcitur, niſi
cũ perfectè diligitur. Quæ in vobis ani-
ma ſenſit aliquando in ſecreto conſcien-
tiæ ſuæ Spiritum Filij clamantem, abba
pater?Ipſa paterno ſe diligi præſumat af
fectu,quæ eodem ſe Spiritu quo & filius,
affectam ſentit.Cõfido quæcunq; es illa,
confide nihil hæſitans.In Spiritu Filij,fi-
liam cognoſce te Patris,ſpõſam filij , &
ſororem.Vtroq; vocabulo eam, quæ hu-
iuſmodi eſt inuenies appellari.Ad manũ
eſt,vnde id probem:nõ multum labora-
Ca.5.a bo.Vox ſponſi eſt ad ipſam:[k] Veni in hor
tũ meũ ſoror mea,ſpõſa mea.Soror ſiqui
dẽ eſt,quia ex vno Patre:ſponſa, quia in
vno Spiritu.Nam ſi carnale matrimoniũ
conſtituit duos in carne vna:cur non ma
gis ſpiritualis copula duos coniunget in

vno

vno ſpiritu? Denique,[l] qui adheret Deo, *l 1. cor.*
vnus ſpiritus eſt. Sed audi etiam de Patre *6.d*
quã amanter, quámque dignanter & filiã
eam nominat & nihilominus tanquam
nurum propriam ad filij blandos inuitet
amplexus.[m] Audi (inquit) filia, & vide, & *Pſ. 44.c*
inclina aurem tuam: & obliuiſcere populum
tuum, & domum patris tui, & concupiſcet
rex decorem tuum. Ecce à quo iſta
flagitat oſculum. O ſancta anima reuerẽtiam
habe, quoniam ipſe eſt Dominus
Deus tuus, & fortaſſe non oſculandus,
ſed adorandus cum Patre & Spiritu ſancto
in ſecula ſeculorum, Amen.

De vberibus ſponſi, id eſt, Chriſti: quorum vnum dicitur expectatio eius, erga peccatorem, & alterum dicitur benigna ſuſceptio eius, quando peccator conuertitur ad pœnitentiam. Sermo nonus.

ACcedamus iam ad librum, verbíſque ſponſæ rationem demus, & conſequentiam. Pendent enim & prærupta nutant abſque principio. Ideóque præmittendum, cui competenter cóhæreant. Ponamus proinde iſtos, quos ſponſi ſodales diximus, viſitandi, ſalutandíque

gratia,

gratia, ſicut heri, & nudiuſtertius, acceſſiſſe nunc quoque ad ſponſam, ipſámque ſubmurmurantem, & tædẽtem reperiſſe, mirari cauſam, & quaſi alloqui in hunc modum. Quid noui accidit? Quid te cernimus ſolito triſtiorem? Quæ inopinati murmuris cauſa? Certè cùm auerſa

n Oſe. 2. b & alienata ires poſt[n] amatores tuos, cum quibus malè erat tibi: compulſa tandem reuerti ad virum tuum priorem, nónne vt ſaltem merereris tangere pedes, multis precibus & fletibus inſtitiſti? Recolo, inquit. Quid? Obtento eo, ſimúlque accepta in oſculo pedum indulgentia de offenſis, nunquid non rurſus facta impatiens, & tãta nequaquã dignatione contenta, ſed maioris familiaritatis cupida, ſecundam quoque gratiam eadem, qua prius inſtantia, poſtulaſti, & impetraſti: ita vt in oſculo manus adepta ſis virtutes nõ paucas, & non paruas? Non diffiteor, ait. Et illi. Enimuero nũ tu es, quæ iurare, & obteſtari ſolebas, ſi vnquam ad oſculum manus peruenire daretur, ſufficere iam tibi, nil de cętero petiturã? Ego. Quid igitur? Forte horum, quæ acceperas quippiam ablatum cauſaberis? Nihil. An verò times repetitum iri, quod tibi de mala tua priſtina conuerſatione indul-

indultum præſumpſeras? Non age tamen, dic vnde queamus ſatisfacere tibi. Non quieſco (ait) niſi oſculetur me oſculo oris ſui. Gratias de oſculo pedum, gratias & de manus: ſed ſi cura eſt illi vlla de me, *oſculetur me oſculo oris ſui.* Non ſum ingrata, ſed amo. Accepi, fateor. meritis potiora, ſed prorſus inferiora votis. Deſiderio feror, nõ ratione. *o Pſ 98. d* Ne quæſo cauſemini præſumptionem, vbi affectio vrget. Pudor ſanè reclamat: ſed ſuperat amor. Nec ignoro, quòd p honor regis iudicium diligit, *p Iſ.39. e* ſed præceps amor, nec iudicium præſtolatur, nec cõſilio temperatur, nec pudore frænatur, nec rationi ſubiicitur. Rogo, ſupplico, flagito, *oſculetur me oſculo oris ſui.* En gratia ipſius multis iam annis caſtè, ſobriéq; viuere curo, lectioni inſiſto, reſiſto vitiis, orationi incumbo frequenter. Vigilo cõtra tẽtationes, p recogito annos meos in amaritudine animę meę. Sine querela me arbitror, quantum in me eſt, conſeruari inter fratres. Superiorib⁹ poteſtatibus ſubdita ſum, egrediẽs & regrediẽs ad imperiũ ſenioris. Aliena non cupio: mea potius, & me pariter dedi q. In ſudore vultus mei comedo panem meum. *q Gen. 3 d* Cæterùm quod in his omnibus

nibus eſt, totum conſtat de cõſuetudine, de dulcedine nihil. Quid, niſi iuxta prophetam [r] vitula Effraim ſum, docta diligere tritũram? Deniq; in euangelio, qui hoc ſolum quod facere debet, facit [s] ſeruus inutilis reputatur. Mãdata forſan vtcunque adimpleo: ſed [t] anima mea ſicut terra ſine aqua in illis. Vt igitur holocauſtum meum pingue fiat, *oſculetur me quæſo, oſculo oris ſui.*

r Oſ. 10. c

ſ Lu. 17. c

t Pſalm. 142. a

Plerique veſtrum mihi quoq; (vt memini) in priuatis confeſſionibus ſuis conqueri ſolent ſuper huiuſcemodi arentis animi languore, atquè hebetudine ſtolidæ mentis: quod Dei ſcilicet alta, atque ſubtilia penetrare nequeãt: quod de ſuauitate ſpiritus aut nil, aut parum ſentiãt. Quid iſti, niſi ad oſculũ ſuſpirãt planè, & inhiãt ſpiritui ſapiẽtiæ & intellectus: intellectus vtique quo pertingant, ſapiẽtiæ qua guſtent, quod intellectu apprehenderint. Ego in hoc ipſo affectu ſanctum puto oraſſe prophetã cum diceret: [v] Sicut adipe, & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meũ. Oſculũ oĩno petebat, & illud oſculũ, in cuius tactu perfuſis labiis pinguedine gratię ſpecialis ſequeretur, quod alibi idem ipſe precatur? [x] Replealur os meum laude,

v Pſ. 62. b

x Pſalm. 70. b

laude,vt cantem gloriam tuã,tota die ma
gnitudinem tuã.Denique & ructauit,vbi
guſtauit[y] Quàm magna multitudo dul- y Pſ 30.
cedinis tuę Domine,quam abſcondiſti ti c
mentibus te Satis hoc oſculum detinuit
nos,& necdum me illud (vt verum fa-
tear)dignè ſatis expreſſiſſe confido. Sed
tráſeamus ad reliqua:quia id melius im-
preſſum,quàm expreſſum innoteſcit.

Sequitur.[z] *Quia meliora ſunt vbera tua* z Ca.1.a
vino,fragrãtia vnguentis optimis. Et hæc ver-
ba cuius ſint,auctor non loquitur, relin-
quẽs nobis liberè commentari,cui potiſ-
ſimum perſonæ conueniant. Mihi verò
nõ deeſt, vnde illa cõgruenter aſſignem,
ſiue ſponſæ,ſiue ſpõſo,ſiue etiam ſpõſi ſo
dalibus.Et primùm ſponſæ qualiter con
gruãt,indicabo.Interim cofabulantibus
illa pariter atq; illis, acceſſit ipſe de quo
ſermo erat.[a] Vtique libẽs appropiat de ſe a Lu. 24.
loquentibus. Sic ſolet. Sic euntibus in b
Emaus,& cõferentibus inter ſe, iucundũ
ſe,facũdúmq; exhibuit comitem. Nem-
pe hoc eſt quod in euãgelio pollicetur: bb Ma.18.
Vbi duo vel tres cõgregati fuerint in no c
mine meo;ego ſum in medio eorũ.Et per
prophetã:[c] Antequã,ait,clament, ego e- c Eſ. 65.
xaudiam , adhuc loquentibus illis di- d
cam;ecce adſum.Ita ergo nunc non vo-

catus

in ipſo ſunt ingenitæ manſuetudinis argumenta: quod patienter expectat delinquentem, & clementer recipit pœnitentem. Gemina, inquam, dulcedo ſuauitatis exuberat in pectore Domini Ieſu, longanimitas videlicet in expectando, & in donando facilitas. Et audi, quia non ſit hoc inuentum meũ. Legis profecto de lõganimitate: An[f] diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis? Idem. [g] An ignoras, quia benignitas Dei ad pœnitẽtiam te adducit? Adhoc ſiquidem diu ſuſpendit ſententiam vltionis à contemnente, vt quandoque exhibeat gratiam remiſſionis in pœnitente.[h] Non enim vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Ponamus exempla & de altero vbere, quod dictum eſt remittendi facilitas. Legis & de ipſa:[i] Quacunque hora ingemuerit peccator, peccatum ſuum remittetur ei. Legis:[k] Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, & reuertatur ad Dominum, & miſerebitur eius: & ad Deum noſtrũ: quoniã multus eſt ad ignoſcendum. Pulchrè Dauid paucis comprehẽdit vtrũque dicẽs.[k] Lõganimis, & multũ miſericors. Huius ergo geminæ bonitatis experimẽto, in eã ſe fiduciã excreuiſſe

f Ro. 2. a
g Ibid.
h Ez. 18
i Ibidem.
k Eſa. 55. b
k Pſalm. 102. b

fatetur ſpõſa, vt auderet petere oſculum: quid mirum (dicens) ſi ſic præſumo de te, ô ſponſe, quæ de tuis vberibus tantam ſum experta abundantiam ſuauitatis? Ergo ad audendum me prouocat dulcedo vberum tuorum, non meorum confidentia meritorum. Quod autem dicit, *Meliora ſunt vbera tua vino*, hoc eſt: Pinguedo gratiæ, quę de tuis vberibus fluit, efficacior mihi eſt ad ſpiritualem profectum, quàm mordax increpatio prælatorum. Nec ſolùm *meliora vino*, ſed & *fragrantia vnguentis optimis*: quia non modò internæ dulcedinis lacte præſentes alis, ſed bonæ quoque opinionis grato odore
m 1 Ti. 3. b reſpergis abſentes, bonum [m] habens teſtimonium & ab his, qui intus, & ab his qui foris ſunt. Habes, inquam lac intus, & foris vnguenta: quoniam quidem non eſſent, quos lacte reficeres, ſi non prius odore attraheres. Sanè de his vnguentis ſi quid dignum conſideratione contineant, videbitur poſthæc, cum eo ven-
n Can. 1. a tum fuerit vbi dicit in cõſequẽtibus: *In* [n] *odore vnguentorum tuorum curremus.*

Nunc iuxta promiſſum noſtrũ hæc ipſa verba, quæ ſpõſæ data sũt, an & ſpõſo cõgruant, videamus. Sponſa loquente de ſponſo, repente (vt dixeram) adeſt ille, annuit.

annuit voto, dat oſculũ, implétque in ea ſermonem, qui ſcriptus eſt.[o] Deſiderium cordis eius tribuiſti ei, & voluntate labiorum eius non fraudaſti eum. Quod & probat ex eius vberum repletione. Tãtæ nempe efficaciæ oſculum ſanctum eſt, vt ex ipſo mox, cùm acceperit, illud ſponſa concipiat, tumeſcentibus nimirum vberibus, & lacte quaſi pingueſcentibus in teſtimonium. Quibus ſtudium eſt orare frequenter, experti ſunt, quod dico. Sępe corde tepido, & arido accedimus ad altare, orationi incumbimus: perſiſtẽtibus autem repente infunditur gratia, pingueſcit pectus, replet viſcera inundatio pietatis, & ſi ſit, qui premat, lac cõceptæ dulcedinis vbertim fundere non tardabunt. Dicat ergo: Habes, ſponſa, quod petiiſti, & hoc tibi ſignum, *quia meliora facta ſunt vbera tua vino.* Hinc te ſcilicet noueris oſculum accepiſſe, quod te concepiſſe ſentis. Vnde & vbera tibi intumuerunt, facta in vbertate lactis meliora vino ſcientiæ ſecularis, quæ quidem inebriat: ſed curioſitate, nõ caritate: implens, non nutriens: inflans, non ædificans: ingurgitans, non confortans.

[o] *Pſ. 20. a*

Sed demus & ſodalibus iſta depromere: iniuſtè (inquiunt) murmuras aduerſus

ſponſum: quia id plus valet, quod ille iam dedit, q̃ quod tu petis, Quod enim poſtulas. te quidem delectat: ſed vbera quibus paruulos alis quos & paris, meliora, hoc eſt neceſſariora ſunt vino cõtemplationis. Aliud ſiquidem eſt, quod vnius lætificat cor hominis, & aliud
c Gen. 29. quod lętificat multos. Nã et ſi P Rachel
& 30. formoſor, ſed Lya fœcundior eſt. Noli ergo nimis inſiſtere oſculis cõtẽplationis: q̃a meliora sũt vbera prędicationis.

Occurrit & alius ſenſus, quẽ quidẽ nõ propoſueram, ſed minimè prœteribo: Vt q̃d ẽm verba hæc nõ magis cõuenire eis ipſis dicamus, quibus præeſt in ſollicitudine, tanquã paruulis mater, aut nutrix? Nec enim æquanimiter ferũt iuuẽculę & teneræ adhuc animæ, illã vacare quieti, cuius plenius erudiri doctrina, & exẽplis informari deſiderãt. An non deniq; taliũ in ſubſequẽti cõpeſcitur inquietudo, vbi
d Cant. 2. b ſub graui conteſtatione prohibẽtur [d] ſuſcitare dilectã, quouſque ipſe velit? Hæ itaque ſentientes oſculis inhiare ſponſam, ſecretum quærere ſibi, fugitare publicum, declinare turbas, & cunctæ ipſarum propriam præferre quietem, noli (inquiunt) noli quia maior in vberibus, quàm in amplexibus fructus exiſtit. Per

ea

ea ſiquidē nos vindicas, quę à carnalibus de- q 1. Petr.
ſideriis, quæ militāt aduerſus animā, eri- 2 b
pis mūdo, & acquiris Deo. Hoc ergo eſt,
quod aiūt, *quia meliora ſunt vbera tua vino.*

Carnis (inquiunt) voluptaté, qua paulò ante tanquam vino ebriæ tenebamur, vincunt hæ, quas tua nobis vbera ſtillāt, deliciæ ſpirituales. Et pulchrè vino cōparant carnalem affectum. Vt enim vua ſemel expreſſa, non habet iā quod denuo fundat, ſed perpetua ariditate damnatur, ſic caro in preſſura mortis ab omni prorſus ſua delectatione ſiccatur, nec vltra reuireſcit ad libidines. Vnde propheta:
[r] Omnis caro fœnū, & omnis gloria eius r Iſa. 40.
tāquam flos fœni. Exſiccatū eſt fœnum, b
& cecidit flos. Et Apoſtolus.[s] Qui ſemi- Gal. 6. d
nat in carne, de carne & metet corruptio-
nē. Et rurſum.[t] Eſca vētri, & vēter eſcis, t 1. Corin.
Deus autem & hunc, & has deſtruet. Vi- 6. c
de autē ne nō carni tantùm, ſed & mūdo
fortè competat iſta propo tio. Siquidem
&[v] ipſe tranſit, & concupiſcētia eius. Et
cùm omnia, quæ in mundo ſunt finē ha- v Io. 1. 2. c
beant, finis eorum non erit finis. Verùm
vbera non ſic. Hæc enim, cùm exhauſta
fuerint, rurſum de fonte materni pectoris ſumunt, quod propinent ſugentibus: Meritò proinde meliora carnis ſecalive

amore aſſeruntur vbera ſpõſæ, quæ nullo vnquam lactentium numero areſiunt, ſed ſemper abundant de viſceribus cari-
x Io. 7. f tatis, vt iterum fluant.[x] Flumina ſiquidem fluunt de ventre eius, fitque in ea
y Io. 4. b fons[y] aquæ ſalientis in vitam æternam. Cumulatur deinde laus vberum fragrãtia vnguentorum: quòd non ſolum verborum ſapore paſcant, ſed & factorum opinione redoleant. Iam quæ ſint vbera, quæ tumida lacte, qualibus delibuta vnguentis, ſub alio ſermonis principio Chriſto adiuuante monſtrabimus. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

De tribus vnguentis ſpiritualibus, ſcilicet deuotionis, contritionis, & pietatis.

Sermo X.

NOn ſum ego profundi ſenſus, neque adeo perſpicabis ingenij, vt noui quippiam ex me adinuenire poſſim: ſed eſt fons magnus, & indeficiens os Pauli, quod patet ad nos. De ipſo haurio mihi etiam nunc in oſtenſione vberum ſponſæ, ſicut & frequenter ſoleo.
z Ro. 12. c[z] Gaudete, inquit, cum gaudentibus, flete cum flentibus. Materni breuiter exprimuntur affectus, quia nec dolere paruuli,

uuli, nec valere queunt abſque illa quæ genuit. Vtrobique neceſſe eſt ſuis eam conformari viſceribus. Igitur iuxta Pauli ſententiam, duas illas affectiones duobus ſpõſæ vberibus aſſignabo, compaſſionem vni, & congratulationem alteri. Alioquin paruula eſt, & nondum nubilis, ſi nondum vbera miſit, ſi ſe videlicet neque ad congaudendum ſentiat promptam, neque pronam ad condolendum. Talis ſi forte ad regimen animarum, ſeu ad officium prædicationis aſſumitur, aliis quidem non prodeſt, ſibi verò obeſt plurimum. Porrò ſeſe ingerere, quantæ impudentiæ eſt?

Sed redeamus ad vbera ſponſæ, ac pro diuerſitate vberum, diuerſas, & lactis ſpecies proponamus. Nam congratulatio quidem exhortationis, compaſſio verò cõſolationis lac fundit. Porrò vtramque ſpeciẽ vbertim cœlitus irrorari pio pectori ſuo ſpiritualis mater totiens ſentit, quotiens oſculum ſumit. Videas eam mox plenis vberibus paruulis incubare lactandis, & ex vno quidẽ cõſolatoria, ex altero verò exhortatoria vberius miniſtrare, prout ſingulis conuenire videbit. Verbi cauſa: Si quẽ fortè ex his, quos genuit in euãgelio, deprchenderit forti ali-

qua tentatione concuſſum, & inde turbatũ, ac triſtẽ puſillanimẽmq; factũ nõ poſſe iam ferre vim tentationis: quomodo condolet: quomodo mulcet: quomodo plangit: quomodo conſolatur: quot argumenta pietatis mox reperit: quibus erigat deſolatum.

Econtra ſi promptum, ſi alacrem, ſi bene proficiẽtem cognouerit: exultat, aggreditur ſalutaribus monitis, accendit amplius, inſtruit de quibus poteſt, vt perſeueret, vtque in melius ſemper proficiat exhortatur. Omnibus ſe conformat, omniũ in ſe trãsfert affectus, matrẽ ſe denique probat nõ minus deficiẽtiũ, quã proficientium. Quanti hodie ſecus affectos ſe oſtendũt, de his dico, qui animas regere ſuſceperũt. Quod enim ſine miſerabili gemitu dicendum nõ eſt: Chriſti opprobria, ſputa, flagella, clauos, lanceam, crucem, & mortem, hæc omnia in fornace auaritiæ conflant, & profligant in acquiſitionẽ turpis quæſtus, & pretium vniuerſitatis ſuis marſupiis includere feſtinãt: hoc ſolo ſane, à Iuda Scarioth differentes,[a] quod ille horum omne emolumentũ denariorũ numero cõpẽſauit: iſti voraciori ingluuie lucrorum infinitas exigũt pecunias. His inſatiabili deſiderio inhiãt pro

a Matth. 26.t

pro his ne amittãt, timẽt: & cũ amittunt, dolent, harum in amore quieſcũt, quantũ duntaxat liberum eis eſt à ſeruandi vel augmentãdi cura. Animarum nec reputatur caſus, nec ſalus. Nõ ſunt profectò matres, qui cũ ſint de Crucifixi patrimonio nimiũ[b] incraſſati, impinguati, dilatati,[b] non cõpatiũtur ſuper cõtritione Ioſeph. Quæ mater eſt, nõ diſſimulat. habet vbera, & nõ vacua.[c] Gaudere cũ gaudẽtibus flere cum flentibus nouit: nec ceſſat exprimere de vbere quidem congratulationis lac exhortationis, de vbere verò compaſſionis lac conſolationis. Et de ſponſæ vberibus & vberum lacte iſta ſufficiant.

b Deut. 32.c
b Amos. 6.b
c Ro.12. c

Iam qualibus etiam vnguentis eadem vbera redoleant, indicabo, ſi tamen veſtris orationibus iuuer, vt quod inde mihi ſentire datũ eſt, detur & eloqui dignè ad audientium vtilitatem. Alia ſponſi, atque alia ſponſæ vnguenta ſunt, quemadmodũ & ſua cuiq; vbera. Sed de ſpõſi, quo in loco tractandum ſit, ſuperius præfixũ eſt. Nunc ſpõſę vnguentis intendamus, idq; attentiùs, tanquã his quæ ſcriptura nõ mediocriter commendauit, ita vt ea pronũciauerit non ſimpliciter bona, ſed optima. Et pono diuerſas ſpecies vnguẽtorum, quo ex pluribus ea, quæ potiſſimũ

l Can. 5. c. lut recentiũ adhuc vulnerũ dolor nimius excruciat, & perturbat. Securæ [l] manus
m Pſal. vеſtræ diſtillẽt myrrhę amaritudinẽ in ſa
50. d. lubrẽ hãc vnctionẽ: quia [m] cor cõtritum & humiliatũ Deus nõ deſpiciet. Non eſt omnino ſpernenda, nec vilis æſtimanda huiuſcemodi vnctio, cuius odor non ſolum homines prouocat ad correctionẽ, ſed & angelos ad exultationem inuitat.

Sed eſt vngentum tantò iſto profectò pretioſius, quãto de melioribus compoſitum ſpeciebus. Huius ſiquidem ſpecies ne longe quęrantur, penes nos, & abſque difficultate reperimus, ac de noſtris hortulis talium perfacilè copiam tollimus, quotienſcunque neceſſitas poſcit. Quis enim non ſatis de proprio cum vult ad manum habet iniquitates & peccata, ſi non diſſimulat? Hæ autem ſunt (ſicut regnoſcitis) ſpecies vnguenti primi, quod iam deſcripſimus. At verò ſecundi huius aromata, terra noſtra nequaquam profert, ſed procul, & de vltimis finibus ea
n Ia. 1. c. nobis conquirimus. Nempe [n] omne datum optimũ, & omne donũ perfectũ deſurſum eſt deſcẽdẽs à Patre luminũ. Fit enim vnguentũ iſtud de diuinis collatis humano generi beneficijs. Fœlix, qui ipſa ſibi ſtudioſe colligere, & ante mentis ſuæ oculos digna cum gratiarũ actione

reducere curat. Profectò cùm fuerint in vaſculo pectoris piſtillo crebræ meditationis contuſa, atque contrita, deindéq; igne ſancti deſiderij ſimul decocta omnia, & demum impinguata oleo lætitiæ, erit vnctio longè pretioſior, excellētiórque priore. Sufficit ad probandum eius teſtimonium, qui ait: [o] Sacrificium laudis honorificabit me. Nec dubium, quin excitet ad laudandum beneficiorum recordatio. Porrò cùm ſcriptura hoc ſolùm teſtetur de illo alio, [p] quia nequaquam deſpicitur, liquet amplius eſſe commendatū, quod & honorificat. Denique illud pedibus apponitur, hoc capiti. Si enim in Chriſto caput ad diuinitatem referendum eſt, dicente Paulo, [q] Caput Chriſti Deus: proculdubio caput vngit, qui gratias agit, quoniam Deum tangit, non hominem. Non quia non ſit homo, qui Deus eſt, ſiquidem Deus & homo vnus eſt Chriſtus: ſed quia omne bonum à Deo, non ab homine eſt, etiam ipſum, quod per hominem miniſtratur. Profectò enim [r] ſpiritus eſt, qui viuificat, caro non prodeſt quicquam. Propterea & [s] maledictus, qui ſpem ſuam ponit in homine: quoniam etſi ſpes noſtra tota merito pendet ex homine Deo, non tamen quia

o Pſ. 49. d
p Pſ. 50. d
q 1. Cor. 11. a
r Io. 6. g
s Ier. 17. a

quia homo, ſed quia Deus eſt. Itaq; illud pedibus, hoc capiti exhibetur: quoniã & humiliatio cõtriti cordis humiliati congruit carni, & maieſtatẽ decet glorificatio. En quale vnguentũ propoſui vobis, quo ſe nimirũ tangi caput illud tremendum principatibus nõ ducit indignum: imò & honoris inſigne iudicat, dicens:
Pſ.49.d [t] Sacrificium laudis honorificabit me.

Quamobrẽ nõ eſt pauperis, & inopis, ſeu puſilli cordis animæ conficere iſtiuſmodi vnctionẽ, nempe cuius aromata, & ſpecies ſola confidentia poſſidet, quæ tamen de libertate ſpiritus, & cordis puritate deſcendit. Quæ enim puſillanimis eſt, & modicæ fidei mens, rei ſuæ familiaris tenuitate conſtringitur, nec valet præ inopia otiari ad vacãdũ diuinis laudibus, ſeu his, quæ laudes pariunt, intuẽdis beneficiis. Et ſi quando certè conatur aſſurgere, confeſtim domeſticarũ neceſſitatũ curis vrgẽtibus reuocatur ad ſua, & in ſpe cõprimi ꝓpria egeſtate cõpellitur.

Quod ſi huius miſeriæ quæritur à me cauſa, dicã, quod ipſi in vobis (niſi fallor) aut eſſe, aut fuiſſe recognoſcetis. Duabus de cauſis videtur mihi huiuſcemodi animi ægritudo, & diffidẽtia ſolere cõtingere, aut de nouitate videlicet cõuerſionis,

aut

aut certè de conuerſationis tempore, etiam ſi in conuerſione longum tempus habuerit. Vtrumque profectò humiliat, & deiicit conſcientiam, & inquietam facit, dum ſiue pro tempore, antiquas animi paſſiones needum in ſe emortuas ſentit: & neceſſe proinde habens reſecandis intendere de cordis hortulo ſpinis iniquitatum, & vrticis cupiditatũ, longius à ſemetipſa euagari non ſinitur. Quid enim? Qui laborat in gemitu ſuo, poterítne ſimul & in Dei laudibus exultare? Quonã modo in ore gemẽtis & plãgentis ſonabit pariter illud Eſaię, gratiarũ ſcilicet [v] actio, & vox laudis? Nam ſicut à ſapiente accepimus [x] muſica in luctu importuna narratio eſt. Denique gratiarum actio beneficium ſequitur, non præcedit. Quæ autem adhuc in triſtitia eſt anima, beneficio non gaudet, ſed indiget. Habet ergo vnde preces offerat, non autem, vnde referat grates. Quomodo enim recolet beneficiũ, quod nõ accepit? Merito proinde dixi nõ eſſe animæ pauperis conficere hoc vnguentum, quod de recolendis diuinis beneficiis cõponi debet: quoniam non poteſt videre lucem, donec tenebras intuetur. Nempe in amaritudine eſt, occupátq; memoriam triſtis

v *Eſ. 51. d*
x *Ec. 22. a*

recor-

fatetur ſpõſa, vt auderet petere oſculum: quid mirum (dicens) ſi ſic præſumo de te, ô ſponſe, quæ de tuis vberibus tantam ſum experta abundantiam ſuauitatis? Ergo ad audendum me prouocat dulcedo vberum tuorum, non meorum confidentia meritorum. Quod autem dicit, *Meliora ſunt vbera tua vino*, hoc eſt: Pinguedo gratiæ, quę de tuis vberibus fluit, efficacior mihi eſt ad ſpiritualem profectum, quàm mordax increpatio prælatorum. Nec ſolùm *meliora vino*, ſed & *fragrantia vnguentis optimis*: quia non modò internæ dulcedinis lacte præſentes alis, ſed bonæ quoque opinionis grato odore
m 1 Ti. 3. b reſpergis abſentes, bonum [m] habens teſtimonium & ab his, qui intus, & ab his qui foris ſunt. Habes, inquam lac intus, & foris vnguenta: quoniam quidem non eſſent, quos lacte reficeres, ſi non prius odore attraheres. Sanè de his vnguentis ſi quid dignum conſideratione contineant, videbitur poſthæc, cum eo ven-
n Cant. 1. a tum fuerit vbi dicit in cõſequẽtibus: *In* [n] *odore vnguentorum tuorum curremus.*

Nunc iuxta promiſſum noſtrũ hæc ipſa verba, quæ ſpõſæ data sũt, an & ſpõſo cõgruant, videamus. Sponſa loquente de ſponſo, repente (vt dixeram) adeſt ille, annuit.

annuit voto, dat oſculũ, implétque in ea ſermonem, qui ſcriptus eſt.[o] Deſiderium cordis eius tribuiſti ei, & voluntate labiorum eius non fraudaſti eum. Quod & probat ex eius vberum repletione. Tãtæ nempe efficaciæ oſculum ſanctum eſt, vt ex ipſo mox, cùm acceperit, illud ſponſa concipiat, tumeſcentibus nimirum vberibus, & lacte quaſi pingueſcentibus in teſtimonium. Quibus ſtudium eſt orare frequenter, experti ſunt, quod dico. Sępe corde tepido, & arido accedimus ad altare, orationi incumbimus: perſiſtẽtibus autem repente infunditur gratia, pingueſcit pectus, replet viſcera inundatio pietatis, & ſi ſit, qui premat, lac cõceptæ dulcedinis vbertim fundere non tardabunt. Dicat ergo: Habes, ſponſa, quod petiiſti, & hoc tibi ſignum, *quia meliora facta ſunt vbera tua vino.* Hinc te ſcilicet noueris oſculum accepiſſe, quod te concepiſſe ſentis. Vnde & vbera tibi intumuerunt, facta in vbertate lactis meliora vino ſcientiæ ſecularis, quæ quidem inebriat: ſed curioſitate, nó caritate: implens, non nutriens: inflans, non ædificans: ingurgitans, non confortans.

o Pſ. 20. a

Sed demus & ſodalibus iſta depromere: iniuſtè (inquiunt) murmuras aduerſus

ſponſum: quia id plus valet, quod ille iam dedit, q̃ quod tu petis, Quod enim poſtulas, te quidem delectat: ſed vbera quibus paruulos alis quos & paris, meliora, hoc eſt neceſſariora ſunt vino cõtemplationis. Aliud ſiquidem eſt, quod vnius lætificat cor hominis, & aliud quod lętificat multos. Nã et ſi Rachel formoſior, ſed Lya fœcundior eſt. Noli ergo nimis inſiſtere oſculis cõtẽplationis: q̃a meliora sũt vbera pdicationis.

cGen. 29. & 30.

Occurrit & alius ſenſus, quẽ quidẽ nõ propoſueram, ſed minimè prꝗteribo: Vt qdẽm verba hæc nõ magis cõuenire eis ipſis dicamus, quibus præeſt in ſolicitudine, tanquã paruulis mater, aut nutrix? Nec enim æquanimiter ferũt iuuẽculę, & teneræ adhuc animæ, illã vacare quieti, cuius plenius erudiri doctrina, & exẽplis informari deſiderãt. An non denique taliũ in ſubſequẽti cõpeſcitur inquietudo, vbi ſub graui conteſtatione prohibẽtur[d] ſuſcitare dilectã, quouſque ipſe velit? Hæ itaque ſentientes oſculis inhiare ſponſam, ſecretum quærere ſibi, fugitare publicum, declinare turbas, & curæ ipſarum propriam præferre quietem, noli (inquiunt) noli quia maior in vberibus, quàm in amplexibus fructus exiſtit. Per

dCan. 2. b

ea ſiquidẽ nos vindicas[q] à carnalibus de- q 1. Petr.
ſideriis, quæ militãt aduerſus animã, eri- 2 b
pis mũdo, & acquiris Deo. Hoc ergo eſt,
quod aiũt, *quia meliora ſunt vbera tua vino.*

Carnis (inquiunt) voluptatẽ, qua paulò ante tanquam vino ebriæ tenebamur, vincunt hæ, quas tua nobis vbera ſtillãt, deliciæ ſpirituales. Et pulchrè vino cõparant carnalem affectum. Vt enim vua ſemel expreſſa, non habet iã quod denuo fundat, ſed perpetua ariditate damnatur, ſic caro in preſſura mortis ab omni prorſus ſua delectatione ſiccatur, nec vltra reuireſcit ad libidines. Vnde propheta:
[r] Omnis caro fœnũ, & omnis gloria eius r Eſa. 40.
tãquam flos fœni. Exſiccatũ eſt fœnum, b
& cecidit flos. Et Apoſtolus.[s] Qui ſemi- Gal. 6. d
nat in carne, de carne & metet corruptio-
nẽ. Et rurſum.[t] Eſca vẽtri, & vẽter eſcis, t 1. Corin.
Deus autem & hunc, & has deſtruet. Vi- 6. c
de autẽ ne nõ carni tantùm, ſed & mũdo fortè competat iſta proportio. Siquidem
&[v] ipſe tranſit, & concupiſcẽtia eius. Et
cùm omnia, quæ in mundo ſunt finẽ ha- v 1 Io. 2. c
beant, finis eorum non erit finis. Verùm vbera non ſic. Hæc enim, cùm exhauſta fuerint, rurſum de fonte materni pectoris ſumunt, quod propinent ſugentibus: Meritò proinde meliora carnis ſecaliue

uuli, nec valere queunt abſque illa quæ genuit. Vtrobique neceſſe eſt ſuis eam conformari viſceribus. Igitur iuxta Pauli ſententiam, duas illas affectiones duobus ſpõſæ vberibus aſſignabo, compaſſionem vni, & congratulationem alteri. Alioquin paruula eſt, & nondum nubilis, ſi nondum vbera miſit, ſi ſe videlicet neque ad congaudendum ſentiat promptam, neque pronam ad condolendum. Talis ſi forte ad regimen animarum, ſeu ad officium prædicationis aſſumitur, aliis quidem non prodeſt, ſibi verò obeſt plurimum. Porrò ſeſe ingerere, quantæ impudentiæ eſt?

Sed redeamus ad vbera ſponſæ, ac pro diuerſitate vberum, diuerſas, & lactis ſpecies proponamus. Nam congratulatio quidem exhortationis, compaſſio verò cõſolationis lac fundit. Porrò vtramque ſpeciẽ vbertim cœlitus irrorari pio pectori ſuo ſpiritualis mater totiens ſentit, quotiens oſculum ſumit. Videas eam mox plenis vberibus paruulis incubare lactandis, & ex vno quidẽ cõſolatoria, ex altero verò exhortatoria vberius miniſtrare, prout ſingulis conuenire videbit. Verbi cauſa: Si quẽ fortè ex his, quos genuit in euãgelio, deprehenderit forti ali-

qua tentatione concuſſum, & inde turbatũ, ac triſtẽ puſillanimémq; factũ nõ poſſe iam ferre vim tentationis: quomodo condolet: quomodo mulcet: quomodo plangit: quomodo conſolatur: quot argumenta pietatis mox reperit: quibus erigat deſolatum.

Econtra ſi promptum, ſi alacrem, ſi bene proficiẽtem cognouerit: exultat, aggreditur ſalutaribus monitis, accendit amplius, inſtruit de quibus poteſt, vt perſeueret, vtque in melius ſemper proficiat exhortatur. Omnibus ſe conformat, omniũ in ſe trãsfert affectus, matrẽ ſe denique probat nõ minus deficiẽtiũ, quã proficientium. Quanti hodie ſecus affectos ſe oſtendũt, de his dico, qui animas regere ſuſceperũt. Quod enim ſine miſerabili gemitu dicendum nõ eſt: Chriſti opprobria, ſputa, flagella, clauos, lanceam, crucem, & mortem, hæc omnia in fornace auaritiæ conflant, & profligant in acquiſitionẽ turpis quæſtus, & pretium vniuerſitatis ſuis marſupiis includere feſtinãt: hoc ſolo ſane, à Iuda Scarioth differentes,[a] quod ille horum omne emolumentũ denariorũ numero cõpẽſauit: iſti voraciori ingluuie lucrorum infinitas exigũt pecunias. His inſatiabili deſiderio inhiãt

[a] Matth. 26. t

pro

pro his ne amittãt, timẽt: & cũ amittunt, dolent, harum in amore quieſcũt, quantũ duntaxat liberum eis eſt à ſeruandi vel augmentãdi cura. Animarum nec reputatur caſus, nec ſalus. Nõ ſunt profectò matres, qui cũ ſint de Crucifixi patrimonio nimiũ[b] incraſſati, impinguati, dilatati,[b] non cõpatiũtur ſuper cõtritione Ioſeph. Quæ mater eſt, nõ diſſimulat habet vbera, & nõ vacua.[c] Gaudere cũ gaudẽtibus flere cum flentibus nouit: nec ceſſat exprimere de vbere quidem congratulationis lac exhortationis, de vbere verò compaſſionis lac conſolationis. Et de ſponſæ vberibus & vberum lacte iſta ſufficiant.

b Deut. 32.c
b Amos. 6.b
c Ro. 12. c

Iam qualibus etiam vnguentis eadem vbera redoleant, indicabo, ſi tamen veſtris orationibus iuuer, vt quod inde mihi ſentire datũ eſt, detur & eloqui dignè ad audientium vtilitatem. Alia ſponſi, atque alia ſponſæ vnguenta ſunt, quemadmodũ & ſua cuiq; vbera. Sed de ſpõſi, quo in loco tractandum ſit, ſuperius præfixũ eſt. Nunc ſpõſę vnguentis intendamus, idq; attentiùs, tanquã his quæ ſcriptura nõ mediocriter commendauit, ita vt ea pronũciauerit non ſimpliciter bona, ſed optima. Et pono diuerſas ſpecies vnguẽtorum, quo ex pluribus ea, quæ potiſſimũ

ſponſæ vberibus congruant, ligamus. Eſt vnguentum contritionis, & eſt vnguentum deuotionis, eſt & pietatis. Primum pungitiuum, dolorem faciens. Secũdũ tẽperatiuum dolorem leniens. Tertium ſanatiuũ, etiam morbum expellẽs. Nunc de ſingulis latius diſſeramus. Eſt ergo vnguentum, quod ſibi conficit anima multis irretita criminibus, ſi cum incipit cogitare vias ſuas, colligat, congerat, conterátq; in mortariolo cõſcientiæ multas, ac varias ſpecies peccatorũ ſuorũ, & intra æſtuantis pectoris ollam ſimul omnia coquat igne quodã pœnitentię & doloris, vt poſſit dicere cũ propheta [d]: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Ecce hoc eſt vnũ vnguentum, quo anima peccatrix ſuæ cõuerſionis primordia cõdire debet, plagíſq; ſuis recentibus adhibere. Primum namque [e] ſacrificium Deo ſpiritus cõtribulatus. Quãdiu ergo nõ habet tanquã pauper & inops, vnde ſibi melius ac pretioſius cõponat vnguentũ, nõ negligat parare interim iſtud: licet de vilibus ſpeciebus, quia [f] cor contritũ & humiliatũ Deus non deſpiciet. Tanto autem minus vile diuinis apparebit conſpectibus, quanto plus ſibi illa viluerit

d Pſ. 38. a

e Pſ. 50. d

f Ibidem.

in recor

in recordatione peccatorum ſuorum. Tamen ſi illo viſibili [g] quo viſibiliter vncti à peccatrice corporei pedes Dei referuntur in euangelio, inuiſibile hoc, & ſpirituale fuiſſe dicimus figuratum: non omnino vile reputare poterimus. Quid enim de illo legitur? Et domus, inquit, [h] impleta eſt ex odore vnguenti. Peccatricis manibus diſtillabatur, & extremis membris corporis, id eſt, pedibus fundebatur: & tamen non vſq; adeo contemptibile, aut vile fuit, quin totam domum vis aromatum, & ſuauitas repleret odoris. Quod ſi attendamus, quanta in vnius peccatoris conuerſione fragrantia reſpergatur eccleſia, & quantus fiat [i] odor vitæ ad vitā quiuis pœnitens, ſi publicè, perfectéq; pœniteat, profectò & de hoc æquè indubitāter pronūciabimus, quia domus impleta eſt ex odore vnguenti. Deniq; & ſupernas beatorum māſiones attingit pœnitētiæ odor, ita vt (teſte ipſa veritate) [k] maguum gaudium ſit inter angelos Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Gaudete pœnitentes, puſillanimes cōfortamini, vobis dico, quos nup cōuerſos de ſeculo, & à viis veſtris prauis recedētes excepit mox amaritudo, & confuſio animi pœnitentis, ac velut recen-

g Luc. 7. f
h Ioan. 12. a
i 2. Cor. 2. d
k Luc. 15. d

l Can. 5. c. lut recentiũ adhuc vulnerũ dolor nimius excruciat, & perturbat. Securæ [l] manus
m Pſal. 50. d. veſtræ diſtillẽt myrrhę amaritudinẽ in ſalubrẽ hãc vnctionẽ: quia [m] cor cõtritum & humiliatũ Deus nõ deſpiciet. Non eſt omnino ſpernenda, nec vilis æſtimanda huiuſcemodi vnctio, cuius odor non ſolum homines prouocat ad correctionẽ, ſed & angelos ad exultationem inuitat.

Sed eſt vngentum tantò iſto profectò pretioſius, quãto de melioribus compoſitum ſpeciebus. Huius ſiquidem ſpecies ne longe quęrantur, penes nos, & abſque difficultate reperimus, ac de noſtris hortulis talium perfacilè copiam tollimus, quotienſcunque neceſſitas poſcit. Quis enim non ſatis de proprio cum vult ad manum habet iniquitates & peccata, ſi non diſſimulat? Hæ autem ſunt (ſicut regnoſcitis) ſpecies vnguenti primi, quod iam deſcripſimus. At verò ſecundi huius aromata, terra noſtra nequaquam profert, ſed procul, & de vltimis finibus ea
n Ia. 1. c. nobis conquirimus. Nempe [n] omne datum optimũ, & omne donũ perfectũ deſurſum eſt deſcẽdẽs à Patre luminũ. Fit enim vnguentũ iſtud de diuinis collatis humano generi beneficijs. Fœlix, qui ipſa ſibi ſtudioſe colligere, & ante mentis ſuæ oculos digna cum gratiarũ actione

reducere curat. Profectò cùm fuerint in vaſculo pectoris piſtillo crebræ meditationis contuſa, atque contrita, deindéq; igne ſancti deſiderij ſimul decocta omnia, & demum impinguata oleo lætitiæ, erit vnctio longè pretioſior, excellétiórque priore. Sufficit ad probandum eius teſtimonium, qui ait: [o] Sacrificium laudis honorificabit me. Nec dubium, quin excitet ad laudandum beneficiorum recordatio. Porrò cùm ſcriptura hoc ſolùm teſtetur de illo alio, [p] quia nequaquam deſpicitur, liquet amplius eſſe commendatũ, quod & honorificat. Denique illud pedibus apponitur, hoc capiti. Si enim in Chriſto caput ad diuinitatem referendum eſt, dicente Paulo, [q] Caput Chriſti Deus: proculdubio caput vngit, qui gratias agit, quoniam Deum tangit, non hominem. Non quia non ſit homo, qui Deus eſt, ſiquidem Deus & homo vnus eſt Chriſtus: ſed quia omne bonum à Deo, non ab homine eſt, etiam ipſum, quod per hominem miniſtratur. Profectò enim [r] ſpiritus eſt, qui viuificat, caro non prodeſt quicquam. Propterea & [s] maledictus, qui ſpem ſuam ponit in homine: quoniam etſi ſpes noſtra tota merito pendet ex homine Deo, non tamen

o Pſ. 49. d
p Pſ. 50. d
q 1. Cor. 11. a
r Io. 6. g
s Ier. 17. a

quia

quia homo, ſed quia Deus eſt. Itaq; illud pedibus, hoc capiti exhibetur: quoniã & humiliatio cõtriti cordis humiliati congruit carni, & maieſtatẽ decet glorificatio. En quale vnguentũ propoſui vobis, quo ſe nimirũ tangi caput illud tremendum principatibus nõ ducit indignum: imò & honoris inſigne iudicat, dicens: ᵗPſ.49.d ᵗ Sacrificium laudis honorificabit me.

Quamobrẽ nõ eſt pauperis, & inopis, ſeu puſilli cordis animæ conficere iſtiuſmodi vnctionẽ, nempe cuius aromata, & ſpecies ſola confidentia poſſidet, quæ tamen de libertate ſpiritus, & cordis puritate deſcendit. Quæ enim puſillanimis eſt, & modicæ fidei mens, rei ſuæ familiaris tenuitate conſtringitur, nec valet præ inopia otiari ad vacãdũ diuinis laudibus, ſeu his, quæ laudes pariunt, intuẽdis beneficiis. Et ſi quando certè conatur aſſurgere, confeſtim domeſticarũ neceſſitatũ curis vrgẽtibus reuocatur ad ſua, & in ſpe cõprimi, ꝓpria egeſtate cõpellitur.

Quod ſi huius miſeriæ quæritur à me cauſa, dicã, quod ipſi in vobis (niſi fallor) aut eſſe, aut fuiſſe recognoſcetis. Duabus de cauſis videtur mihi huiuſcemodi animi ægritudo, & diffidẽtia ſolere cõtingere, aut de nouitate videlicet cõuerſionis,

aut

aut certè de conuerſationis tempore, etiam ſi in conuerſione longum tempus habuerit. Vtrumque profectò humiliat, & deiicit conſcientiam,& inquietam facit, dum ſiue pro tempore, antiquas animi paſſiones necdum in ſe emortuas ſentit: & neceſſe proinde habens reſecandis intendere de cordis hortulo ſpinis iniquitatum, & vrticis cupiditatũ, longius à ſemetipſa euagari non ſinitur. Quid enim? Qui laborat in gemitu ſuo, poterítne ſimul & in Dei laudibus exultare? Quonã modo in ore gemẽtis & plãgentis ſonabit pariter illud Eſaię, gratiarũ ſcilicet [v] actio, & vox laudis? Nam ſicut à ſapiente accepimus [x] muſica in luctu importuna narratio eſt. Denique gratiarum actio beneficium ſequitur, non præcedit. Quæ autem adhuc in triſtitia eſt anima, beneficio non gaudet, ſed indiget. Habet ergo vnde preces offerat, non autem, vnde referat grates. Quomodo enim recolet beneficiũ, quod nõ accepit? Merito proinde dixi nõ eſſe animæ pauperis conficere hoc vnguentum, quod de recolendis diuinis beneficiis cõponi debet: quoniam non poteſt videre lucem, donec tenebras intuetur. Nempe in amaritudine eſt, occupátq; memoriam triſtis recor-

v *Eſ. 51. d*
x *Ec. 22. a*

recordatio peccatorum, nec libet lętum
y Pſ.126. quippiã ſimul admittere. Idcirco talibus denũciat ſpiritus propheticus dicẽs.[y] Vanũ eſt vobis ante lucẽ ſurgere. Quod eſt: Fruſtra ſurgitis ad intuẽda beneficia, quę delectãt, niſi prius recepto lumine cõſolationis de reatibus, qui conturbant. Nõ eſt ergo pauperum hoc vnguentum. Sed videte, quinam de eius copia non immerito glorientur.[z] Ibant gaudẽtes Apoſto
z. Act. 5. b li à cõſpectu concilij, quoniã digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliã pati. Multum ſibi profecto inſtillauerant de pinguedine ſpiritus, quorũ lenitas non dico verbis, ſed nec verberibus ceſsit. Erant enim diuites in caritate, quæ nullis exhauritur expenſis, & de ipſa facilè holocauſta medullata offerre ſufficiebant. Fundebãt paſſim ſudãtia pectora liquorem ſanctum, quo imbuta plenius erant,
a Act. 2. b quando [a] loquebãtur variis linguis magnalia Dei, prout ſpiritus ſanctus dabat eloqui illis. Nec dubium, quin & illi abũdarent iiſdem vnguentis, quibus apoſtolus teſtimoniũ perhibebat dicens.
b 1. Co. 1. [b] Gratias ago Deo meo ſẽper pro vobis in gratia Dei, quæ data eſt vobis in Chriſto Ieſu: quia in omnibus diuites facti eſtis in illo, in oĩ verbo & in omni ſcientia, ſicut teſti

teſtimonium Chriſti confirmatum eſt in vobis, ita vt nihil vobis deſit in vlla gratia. Vtinã & pro vobis ego has ipſas gratias referre poſſim, vt videam vos diuites in virtutibus, alacres in laudibus Dei, ſpirituali hac pinguedine abundantius redundantes in Chriſto Ieſu domino noſtro.

De fructu, & modo humanæ redemptionis,
Sermo XI.

DIxi in fine ſermonis; nec me iterare piget, quòd cupiam vos omnes fieri ſacræ vnctionis participes, illius videlicet, in qua Dei beneficia cum lætitia, & gratiarũ actione recolit ſancta deuotio. Hoc enim bonum eſt, tum propter releuandos vitæ præſentis labores, qui vtique tolerabiliores nobis fiunt exultantibus in laude Dei: tũ quia nihil ita propriè quendã terris repræſentat cœleſtis habitationis ſtatum, ſicut alacritas laudantium Deum: ſcriptura dicente: [c] Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſecula ſeculorũ laudabunt te. De hoc præcipuè vnguẽto puto dixiſſe prophetam: [d] Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnũ, ſicut vnguẽtum capite. Neque enim priori videtur congruere poſſe. Illud enim etſi bonum ſit,

c Pſ. 83 a
d Pſalm. 132. a

non eſt tamẽ iucundam: quia recordatio peccatorũ amaritudinẽ facit, non iucunditatẽ. Sed nec qui illud faciũt, in vnum habitant, cũ quiſque peccata propria lugeat, atque deploret. Qui verò in gratiarũ actione verſantur, Deũ ſolum intuentur, & cogitant, ac per hoc ipſi verè habitant in vnũ Bonũ eſt autẽ quod faciunt, quia ſeruãt ei iuſtiſſimè gloriã, cuius eſt: & nihilominus iucundum, quia delectat. Quamobrem ſuadeo vobis amicis meis reflectere interdũ pedẽ à moleſta, & anxia recordatione viarũ veſtrarũ, & euadere in itinera planiora ſerenioris memoriæ beneficiorum Dei: vt qui in vobis confundimini, ipſius intuitu reſpiretis. Volo vos experiri illud, quod ſanctus propheta conſulit dicens:[e] Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Et quidẽ neceſſarius dolor pro peccatis, ſed ſi non ſit continuus. Sanè interpoletur lætiori recordatione diuinæ benignitatis, ne fortè præ triſtitia induretur cor, & deſperatione plus pereat. Miſceamus abſinthio mel, vt ſalubris amaritudo ſalutem dare tunc poſſit, cùm immixto tẽperata dulcore bibi poterit. Audi denique Deũ quomodo ipſe cõtriti cordis tẽperat amaritudinẽ, quomodo puſillani

e Pſ.36.a

·ſillani

ſillanimē à deſperationis barathro reuocat,quomodo blādæ & fidelis promiſſionis melle mœrentē cōſolatur,erigit diffidentē. Ait per prophetā:[e] Ego infrenabo os tuū laude mea,ne intereas:hoc eſt:Ne interitu facinorum tuorum nimiam incurras triſtitiā,atque inſtar effrænis equi deſperatus in præceps ruas & pereas. *e Eſa. 48.*

Fræno te(inquit) inhibebo indulgētiæ meæ,& meis laudibus erigā,reſpirabíſq; in bonis meis,qui de tuis cōfunderis malis,dū me ſane benigniorē, quàm te culpabiliorē inuenies. Hoc frœno ſi infrœnatus fuiſſet Cain,nequaquā deſperādo dixiſſet:[f] Maior eſt iniquitas mea,quàm,vt veniā merear, Abſit,abſit. Maior enim eſt eius pietas,quàm quæuis iniquitas. Ideo iuſtus nō cōtinuè,ſed tantūs in principio[g] ſermonis accuſator eſt ſui. Porrò autē in Dei laudes extrema ſermonis claudere conſueuit. Videte deniq; iuſtū hoc ordine procedētē.[h] Cogitaui(ait)vias meas, & cōuerti pedes meos in teſtimonia tua: vt videlicet,qui contritionē & infœlicitatem in viis propriis perpeſſus fuerat,[i] in via teſtimoniorum Dei delectaretur, ſicut in omnibus diuitiis. Et vos igitur exemplo iuſti, ſi de vobis in humilitate ſentitis, ſentite & de Domino in boni- *f Ge. 4.b* *g Prouer. 18.a* *h Pſalm. 118.b* *i Ibidem.*

tate. Sic enim legitis apud ſapientem.,
k Sap. 1. a [k] Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illũ. Hoc autẽ facilẽ menti perſuadet diuinæ munificẽtię frequens, imo cõtinua recordatio. Alioquin quomodo implebitur Apoſto-
l Thes. 5. c licũ illud [l] In omnibus gratias agẽtes: ſi ea pro quibus gratiæ debentur, à corde receſſerint? Nolo vos Iudaico notari opprobrio, de quibus ſcriptura teſtatur ꝙ
m Pſalm. 77. b [m] nõ fuerint memores benefactorũ eius, & mirabilium eius, quæ oſtendit eis.

Verum quoniã bona, quæ largiri mortalibus nõ ceſſat miſericors & miſerator Dominus, recolere, & recolligere omnia,
n Pſalm. 105. a omni homini impoſſibile eſt, ([n] quis enim loquetur potentias domini, auditas faciet omnes laudes eius?) id ſaltẽ, quod præcipuũ eſt, & maximũ, opus videlicet noſtræ redemptionis à memoria redemptorum aliquatenus non recedat. In quo opere duo potiſſimùm quæ nunc occurrunt, veſtris ſtudiis intimare curabo. Et hoc quàm paucis ad cõpendium potero,
o Prouer. 9. b memor illius ſententię: [o] Da occaſionem ſapienti, & ſapientior erit. Duo ergo illa ſunt, modus & fructus. Et modus quidem Dei exinanitio eſt: fructus vero *noſtri de illo repletio.* Hoc meditari, ſanctæ ſpei

ſpei ſeminarium eſt, illud ſummi amoris incétiuum. Vtrunq; profectibus noſtris neceſſariũ, ne aut ſpes mercenaria ſit, ſi amore nõ comitetur: aut amor tepeſcat, ſi infructuoſus putetur. Porro fructũ talẽ expectamus noſtri amoris, qualem ipſe, quem amamus, promiſit,[p] menſurã (inquiens) plenã, & confertã, & coagitatã, & ſuperfluentẽ dabunt in ſinũ veſtrũ. Menſura iſta (vt audio) erit ſine menſura. Sed velim ſcire, cuius rei futura ſit illa mẽſura, vel potius illa immenſitas, quę repromittitur: [q] Oculus non vidit, Deus, abſq; te, quæ præparaſti diligẽtibus te. Dic nobis tu, qui præparas, quid præparas? Credimus, confidimus, reuera ſic promittis, [r] replebimur in bonis domus tuæ. Sed quibus, quæſo, bonis vel qualibus? Forte frumento, vino, oleo, auro, atque argẽto, lapidibúſve pretioſis? Sed hæc nouimus, & vidimus, & videmus, & faſtidimus. Id quærimus, quod oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. Hoc placet, hoc ſapit, hoc delectat inquirere, quodcũq; eſt illud. Erũt, [s] inquit, omnes docibiles Dei, & [t] ipſe erit omnia in omnibus. Vt audio, plenitudo quam expectamus à Deo, non erit niſi de Deo. Quis verò comprehendat quàm magna

p *Luc. 6. f*
q *Eſa. 64. a*
r *Pſ. 64. a*
s *Io. 6. e*
t *1. Cor. 15. d*

multitudo dulcedinis in breui iſto ſermone comprehenſa ſit: Erit Deus omnia in omnibus?

Vt de corpore taceam, in anima tria intueor: rationem, volũtatem, memoriã: & hæc tria ipſam animã eſſe. Quãtũ cui-
a que horum in pręſenti ſeculo deſit de integritate ſua, & perfectione, ſentit omnis, qui ambulat in ſpiritu. Quare hoc, niſi quia Deus nõdũ eſt omnia in omnibus? Hinc eſt quòd & ratio ſæpiſſime in iudiciis fallitur, & voluntas quadruplici perturbatione iactatur, & memoria multiplici obliuione cõfunditur. Tripli-
v Ro. 8. ci huic [v] vanitatis nobilis creatura ſub-
d iecta eſt nõ volens, in ſpe tamẽ. Nam qui
x Pſ. 102. [x] replet in bonis deſiderium animæ, ipſe
a rationi futurus eſt plenitudo lucis, ipſe voluntati multitudo pacis, ipſe memorię continuatio æternitatis. O veritas, caritas, æternitas: O beata & beatificãs Trinitas ad te mea miſera trinitas miſerabiliter ſuſpirat, quoniam à te infœliciter exulat. Diſcedens à te, quantis ſe intricauit erroribus, doloribus, timoribus. Heu me, qualem pro te commutauimus
z Pſ. 37. trinitatem! [z] Cor meũ cõturbatum eſt, &
b inde dolor: dereliquit me virtus mea, & inde pauor: & lumẽ oculorũ meorũ non eſt

eſt mecum, & inde error. En quam diſſimilem trinitatem, ô animæ meæ trinitas, exulans offendiſti.

Veruntamen, [z] quare triſtis es anima mea, & quare cõturbas me? Spera in Deo, quoniã adhuc confitebor illi: cùm error videlicet à ratione, à volũtate dolor, atq; à memoria timor omnis receſſerit, & ſucceſſerit illa, quam ſperamus, mira ſerenitas, plena ſuauitas, æterna ſecuritas. Primum illud faciet veritas Deus, ſecũdum caritas Deus, tertium ſumma poteſtas Deus, [a] vt ſit Deus omnia in omnibus, ratione recipiente lucẽ inextinguibilẽ, voluntate pacẽ imperturbabilẽ conſequente, memoria fonti indeficiẽti æternaliter inhærẽte. Videritis vos, rectè ne primum illud Filio, Spiritui ſancto ſequens, Patri vltimũ aſſignetis, ſic tamen vt nihil horũ vel Patri, vel Filio, vel Spiritui ſancto ſubtrahatis: ne cui fortè perſonarum aut plenitudinẽ minuat diſtinctio, aut proprietatem tollat perfectio. Simul & hoc aduertite, quid ſimile filij huius ſeculi experiãtur de carnis illecebris, de mũdi ſpectaculis, & de põpis ſatanę, cùm tamẽ hoc totũ ſit vnde vita pręſens eludit miſeros amatores ſuos, dicẽte Ioãne. [b] Quicquid in mũdo eſt, cõcupiſcẽtia carnis eſt,

z Pſ. 41. b
a 1. Cor. 15. d
b Ioã. 2. c

& concupiſcentia oculorum, & ambitio ſeculi. Hæc de redemptionis fructu.

In modo quoque, quē (ſi recolitis) Dei eſſe exinanitionē diffiniuimus, tria item præcipue vobis intuēda cōmendo. Non enim ſimplex, aut modica illa exinanitio

c Philip. 2.a

fuit,[c] ſed ſemetipſum exinaniuit vſq; ad carnē, ad mortē, ad crucem. Quis digne penſet, quantæ fuerit humilitatis, manſuetudinis, dignationis, dominū maieſtatis carne indui, mulctari morte, turpari cruce? Sed dicit aliquis: Nō valuit opus ſuū reparare creator abſq; iſta difficultate? Valuit, ſed maluit cum iniuria ſui, ne peſſimū, atque odioſiſſimū vitiū ingratitudinis occaſionē vltrà reperiret in homine. Sanè multū fatigationis aſſumpſit, quò multæ dilectionis hominē debitorē teneret, commoneretq; gratiarū actionis difficultas redemptionis, quē minus eſſe deuotum fecerat conditionis facilitas. Quid enim dicebat homo creatus, & ingratus? Gratis quidem conditus ſum, ſed nullo auctoris grauamine, vel labore. Si-

d Pſalm. 148.a

quidem [d] dixit, & factus ſum, quemadmodum & vniuerſa. Quid magnum eſt, quamlibet magna in verbi facilitate donaueris? Sic beneficium creationis attenuans humana impietas, ingratitudinis materiam

materiã inde ſumebat, vnde amoris cau-
ſam habere debuerat: idque[e] ad excuſan- *e Pſalm.*
das excuſationes in peccatis. Sed[f] obſtru *140.c*
ctum eſt os loquentiũ iniqua. Luce cla- *f Pſ.62.c*
rius patet, quãtùm modo pro te, ô homo,
diſpendium fecit: de domino ſeruus, de
diuite pauper, caro de verbo, & de Dei
Filio hominis filius fieri non deſpexit.
Memento iã te, etſi de nihilo factũ non
tamen de nihilo redemptum. Sex diebus
cõdidit omnia, & te inter omnia. At vero
per totos triginta annos [g] operatus eſt *g Pſ.73.c*
ſalutem tuã in medio terræ. O quantum
laborauit ſuſtinens! Carnis neceſſitates,
hoſtis tentationes, nónne ſibi crucis ag-
grauauit ignominia, mortis cumulauit
horrore? Neceſſariæ quidẽ. Sic, ſic[h] homi *h Pſ.35.b*
nes, & iumenta ſaluaſti domine, quẽad-
modũ multiplicaſti miſericordiã tuam
Deus? Hæc meditamini, in his verſami-
ni. Talibus odoramentis refouete viſce-
ra veſtra, quæ diu torſit odor moleſtior
peccatorũ, vt abunderis, & his vnguẽtis
non minus ſuauibus, quàm ſalutaribus.
Nec tamen adhuc vos putetis habere illa
optima, quæ in ſponſæ vberibus cõmen-
dãtur. De quibus incipere, modò finiẽdi
iã ſermonis anguſtia prohibet. Quæ di-
cta ſunt de aliis, tenete memoria, proba-

te vita, & de his iuuate me precibus veſtris vt digne loqui poſſim, quod & dignum ſit tantis ſpõſæ deliciis, & veſtras animas ad amorem ædificet ſponſi Ieſu Chriſti Domini noſtri. Amen

De pretioſo vnguento pietatis: & de veneratione habenda à ſubditis erga prælatos ſuos.

Sermo XII.

DVo me vnguenta vobis tradidiſſe recordor. Vnũ contritionis, delicta multa complectẽs. Alterum deuotionis, multa continens beneficia. Ambo ſalubria, ſed nõ ambo ſuauia. Primum ſiquidem pungitiuum ſentitur, quia mouet ad compunctionem amara recordatio peccatorum, & dolorem facit: cùm ſequens mitigatorium ſit, diuinæ bonitatis intuitu conſolationẽ dante, & ſedante dolorem. Sed eſt vnguẽtum, quod ambobus longe antecellit, & hoc appellauerim pietatis, eo quòd fiat de neceſſitatibus pauperum, de anxietatibus oppreſſorum, de perturbationibus triſtium, de culpis delinquentium, & poſtremo de omnibus, quorumlibet miſerorum ærumnis, etiam ſi fuerint inimici. Deſpicabiles videntur ſpecies iſtæ, ſed eſt ſuper omnia aromata vnguentum quod ex eis conficitur. Sanatiuũ eſt:[1] Beati enim miſericor

[1] *Matth.* 5.a

ſericordes, quoniam ipſi miſericordiam cõſequẽtur. Igitur multæ miſeriæ collectæ, atque oculo pietatis inſpectæ, ipſæ ſunt ſpecies, ex quibus vnguẽta optima cõponuntur, ſpõſæ digna vberibus, ſpõſi ſenſibus grata. Fœlix mens, quæ talium collectione aromatum ſe ſe ditare, & impinguare curauit, infundens ea oleo miſericordiæ, & ardore decoquens charitatis: Quis putas eſt,[k] iucundus homo, qui miſeretur, & commodat, pronus compati, ſubuenire prõptus,[l] dare, quàm accipere beatius iudicãs: ignoſcere facilis, iraſci difficilis, vlciſci penitus non acquieſcẽs, & per omnia proximorum æquè, vt proprias reſpiciens neceſſitates? O quæcunque es anima, ſic affecta, ſic imbuta rore miſericordiæ, ſic affluẽs pietatis viſceribus, ſic te omnibus omnia faciẽs, ſic[m] facta ipſa tibi tanquam vas perditum, vt cæteris præſto vbique ſemper occurras, atq; ſuccurras, ſic denique mortua tibi, vt viuas omnibus: tu planè tertiũ, optimúmq; vnguẽtũ fœlix poſſides, & man⁹ tuę diſtillauerũt totius ſuauitatis liquorem. Non exſiccabitur in tempore malo, nec feruor perſecutionis ebibet illum: ſed ſemper Deus[n] memor erit omnis ſacrificij tui, & holocauſtũ tuũ pingue fiet.

k Pſal. 111.a

l Actor. 20.g

m Pſal. 30.e

n Pſ. 19.a

Sunt

Sunt viri diuitiarũ in ciuitate domini, virtutũ, quæro an apud aliquos hæc vnguenta inueniantur. Et primus occurrit (ſicut vbique ſolet) mihi Paulus, vas electionis, reuera vas aromaticũ, vas odoriferum, & refertũ omni puluere pigmẽtario. [o] Chriſti enim erat bonus odor Deo in omni loco. Multæ profectò ſuauitatis fragrantiam longè lateq; ſpargebat pectus illud [p] quod ſic affecerat ſolicitudo omniũ eccleſiarũ. Vide enim quales ſpecies & qualia aromata coaceruauerat ſibi. [q] Quotidie (inquit) morior propter veſtrã gloriã. Et rurſum. [r] Quis infirmatur, & ego nõ infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Et multis talibus (quæ vobis bene nota ſunt) abundabat diues iſte in componendis vnguentis optimis. Decebat nãque primis, & puriſſimis aromatibus redolere vbera, quæ Chriſti mẽbra lactarent, quorũ Paulus mater erat, pro certo [s] parturiens ſemel & iterum, donec Chriſtus formaretur in eis, ac membra capiti ſuo reformarentur.

o 2.Cor. 2.d
p 2.Cor. 11.g
q 1.Cor. 15.d
r 2.Cor. 11.g
s Gal.4.c

Audi & de alio diuite, quomodo ad manum habebat electas ſpecies; de quibus optima vnguẽta cõficeret. [t] Foris (inquit) nõ mãſit peregrinus, oſtiũ meũ viatori patuit. Itẽ: [v] Oculus fui cæco, & pes claudo.

t Iob 31. d
v Iob 29. c

claudo.Pater erã pauperum,conterebam
molas iniqui, & de dentibus illius aufe-
rebam prædam. Si negabam, quod vole-
bant,pauperibus, & oculos viduæ expe-
ctare feci.Si comedi buccellã meam ſo-
lus, & nõ comedit pupillus ex ea.Si deſ-
pexi prætereuntem , eo quòd non habe-
ret indumẽtũ,& abſque operimento pau
perem.Si non benedixerunt mihi latera
eius,& de velleribus ouiũ mearum cale-
factus eſt Quanto putamus vir iſte odo
re terrã reſperſerat in his operibus? Sin-
gula opera ſingula erãt aromata.His pro
priam repleuerat cõſcientiam, vt fœtorẽ
putridæ carnis internæ ſuauitatis exha-
latione ſibi temperaret.

Ioſeph poſtquam vniuerſam Ægyptũ
poſt ſe fecit currere in odore vnguentorũ
ſuorum, [x] etiã ſuis venditoribus eãdem *x Geneſ.*
demum fragrantiam propinauit Equidẽ *43.b*
increpatoria verba vultu proferebat ira-
to, [y] ſed erumpebant lachrymæ de pin- *y Geneſ.*
guedine cordis,non iræ indices,ſed gra- *43.g*
tiæ proditrices.[z] Samuel lugebat Saul, *z 1.Reg.*
qui ſe quærebat occidere,& ad ignẽ cari- *15.g*
tatis incaleſcẽte pectore liquefactus in-
tus pietatis adeps,foras emanabat per o-
culos. Ob bonũ deniq;, quẽ circunquaq;
diffuderat ſuæ opinionis odorem , refert

de eo

z 1.*Reg.* 3.*b* de eo ſcriptura, quia [z] cognouerunt omnes à Dan vſque Berſabee, quod fidelis Samuel propheta eſſet, Domini.

Quid de Moyſe dicã, quanto adipe, & pinguedine, & ipſe repleuerat viſcera ſua. Nec domus illa exaſperans, in qua pro tẽpore verſabatur, potuit vnquã in omni murmure, & furore ſuo vnctionẽ ſpiritus qua ſemel imbutus fuerat, exterminare, quo minus inter aſſiduas lites, & quotidiana iurgia ipſe in ſua mãſuetudine perduraret. Merito teſtatus eſt Spiritus ſanctus de eo, [a] quòd eſſet mitiſſimus omniũ hominũ, qui morabãt̃ ſuper terra. Siquidẽ [b] cũ his, qui oderãt pacẽ, erat pacificus, intãtũ vt populo ingrato, & rebelli nõ modo nõ iraſceretur, ſed & iraſcẽtem Deũ ſuo interuẽtu leniret, ſicut ſcriptum eſt: [c] Dixit, vt diſperderet eos, ſi nõ Moyſes electus eiꝰ ſtetiſſet in cõfractione in conſpectu eiꝰ, vt auerteret irã eius, ne diſperderet eos. Deniq; [d] ſi dimittis (ait) dimitte: ſin autẽ, dele me de libro tuo, quẽ ſcripſiſti. O verè hominem vnctum vnctione miſericordię! Loquitur planè parẽtis affectu, quàm nulla poſſit delectare fœlicitas, ex ortibus, quos parturiuit. Verbi gratia, ſi diues quiſpiam mulieri pauperculæ dicat: Ingredere tu ad prandium

a *Num.* 12.*a*

b *Pſalm.* 119.*b*

c *Pſalm.* 105.*d*

d *Exod.* 32.*c*

meum

meum,ſed,quem geſtas infantulũ,relinque foris,quoniã plorat, & moleſtus eſt nobis:nunquid faciet? Nónne magis eliget ieiunare, quàm expoſito pignore caro ſola prãdere cum diuite? Ita nec Moyſi ſedet ſolum ſe introduci in gaudium Domini ſui,foris ſcilicet remanente populo,cui licit inquieto, & ingrato, vice pariter & affectione matris inhæret. Dolet viſcera, ſed tolerabiliorẽ ſibi iudicat tortionem,quàm euulſionem.

Quid [c] Dauid manſuetius, qui illius mortẽ lugebat, qui ſuã ſemper ſitierat? Quid benignius, quàm vt eius moleſtè ferret deceſsũ, cui ſuccedebat in regnũ? Sed & [f] de morte parricidę filij,quàm difficilè cõſolationẽ admiſit? Magnã profecto optimæ vnctionis copiã præferebat talis affectio. ideo & ſecurus orabat, dicẽs: [g] Memẽto Domine Dauid,& omnis mãſuetudinis eius. Ergo hi omnes habuerunt vnguenta optima,quibus hodiéque per vniuerſas eccleſias ſuauiſſimè redolẽt. Nec ſolũ ipſi,ſed & quicũq; ſe in hac vita ita beneuolos, & beneficos prębuerũt,ita inter homines humanè viuere ſtuduerũt,quatenꝰ omnẽ,quã viſi sũt habuiſſe gratiã nõ ſibi tenerẽt:ſed in cõmune deducerẽt,æſtimãtes ſe amicis pariter,& inimicis,

c 2. Re 1
f 2. Reg. 19. a
g Pſalm. 131. a

h Ro.1 b micis,[h] ſapiētib⁹,& inſipiētibus,debitores:cúmq; fuiſſēt vtiles oīb⁹, humiles in omnibus & præ oīb⁹ extiterūt[i] dilecti
i Eccleſ. 25.a Deo & hominibus,quorū fragrātia in benedictione eſt:quotquot,inquā,tales præceſſerunt,fragrarūnt ſuis tēporibus, fragrāt & hodie vnguētis optimis. Tu quoque ſi donū,quod deſuper accepiſti, nobis cōtubernalibus tuis libēter impertiaris,ſi te exhibeas vbiq; inter nos officioſum,ſi affectuoſum,ſi gratū,ſi tractabilē, ſi humilē:teſtimoniū habebis ab omnibus,quòd fragres & ipſe vnguentis optimis. Omnis in vobis,qui fraternas infirmitates tā corporū q̄ aīorū,nō ſolū patiēter ſupportat,ſed inſuper ſi licet,& ſi valet,iuuat obſequiis,cōfortat alloquiis,cōſiliis informat: ſi hoc non poteſt propter diſciplinā,ſollicitis ſaltē orationibus ſolatiari non ceſſat infirmo:omnis inquā, qui talia operatur in vobis, bonū omnino ſpargit odorem inter fratres, & odorem de vnguentis optimis. Balſamum in ore,huiuſcemodi fratei in congregatione,mōſtratur digito,& dicūt de eo om-
k 2.Ma. 15.c nes:[k] Hic eſt fratrū amator,& populi Iſraël,hic eſt qui multum orat pro populo, & vniuerſa ſancta ciuitate. Sed recurramus ad euangeliū, atque aliquid, quod

forte

forte ſpectet & adhæc vnguenta requiramus. [l] Maria Magdalene & Maria Iacobi & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum. Quænam iſta vnguēta tam pretioſa, vt Chriſti corpori parentur, & comparentur, tā copioſa, vt toti ſufficiant? Neutrum quippe duorum præcedentium aut emptum, aut factum ſpecialiter ad opus Domini, aut toto in corpore legitur fuiſſe diffuſum, ſed de ſubito introducitur mulier [m] vno quidem in loco oſculans pedes, & vnguēto vngēs: in altero verò, vel ipſa, vel altera habēs [n] alabaſtrū vnguēti, & illud mittens in caput. Cæterū nunc [o] emerūt aromata, vt venientes vngerent Ieſum. Emunt non vnguenta, ſed aromata: & vnctio in obſequiū Domini nō facta aſſumitur, ſed noua cōficitur: nec ad vngēdā tantum aliquam corporis partē, verbi gratia pedes, aut caput, ſed, ſicut ſcriptū eſt, vt veniētes vngerent Ieſū, quod eſt totius cōplexio, nō partis diſtinctio.

l Marc. 16.a
m Luc. 7.f
n Matth. 26.a
o Mar. 16

Tu quoque, ſi te induas viſcera miſericordiæ, liberalem, benignúmque exhibeas, non tantùm parentibus, ſiue cognatis tuis, aut quos tibi vel benefactores tenes, vel benefacturos ſperas, nam & Ethnici hoc faciūt, ſed (iuxta Pauli cōſi-

p Gal. 6. b lium) ſtudeas p operari bonũ ad omnes, q Eſa. 58. b ita vt propter Deum nec inimico q officium humanitatis corporale, ſeu ſpirituale negandum, ſubtrahendúmque exiſtimes: conſtat te quoque abundare vnguẽtis optimis, nec caput, aut pedes Domini tãtũ, ſed paſſim, quãtũ in te eſt, vngere ſuſcepiſſe totũ corpus, quod eſt Eccleſia. Et forte prouide ob hoc Dominus Ieſus paratã ſibi cõfectionẽ expendi noluit in ſuo corpore mortuo, vt ſeruaret r Ioa. 6. f viuo. Viuit enim Eccleſia, quæ r mãducat panẽ viuũ, qui de cælo deſcendit. Ipſa eſt carius corpus Chriſti, quod ne mortem guſtaret, morti illud alterũ traditũ fuiſſe nullus Chriſtianus ignorat. Ipſam vngi, ipsã foueri deſiderat, ipſius infirma mẽbra cupit fomentis accuratioribus releuari. Ipſi ergo pretioſa vnguẽta retinuit, cùm anticipans horã, & accelerãs gloriã, mulierum deuotionem non eluſit, ſed inſtruxit. Renuit vngi, ſed parcens, non ſpernens. Non recuſans obſequiũ; ſed reſeruãs proficuum. Proficuũ dico. non huius materialis, atque corporalis vnguẽti, ſed plane ſpiritualis, quod in iſto deſignatum eſt. In iſto ergo pepercit magiſter pietatis vnguentis optimis pietatis, quæ membris ſuis indigentibus tã corpo-

raliter

raliter, quàm ſpiritualiter omnino cuperet exhiberi. Denique pauloante cum in caput eius, aut etiã in pedes funderetur vnguẽtum, ipſúmq; ſatis precioſum, nũquid prohibuit? Imò & obſtitit prohibẽtibus. Nã & [s] Simoni indignanti, quòd ſe tangi à peccatrice permitteret, longã texuit reprehẽſionis parabolã: & aliis perditionis vnguentũ cauſantibus reſpõdit dicens: [t] Quid moleſti eſtis huic mulieri? *s Luc. 7. f* *t Matt. 26. a*

Nonnunquã ego (vt modicum faciam exceſſum) cum ſederẽ mihi ad pedes Ieſu mœrens, & offerens ſacrificium ſpiritus cõtribulati in recordatione peccatorum meorum: aut certè ad caput, ſi quando, vel raro ſtarem, & exultarẽ in recordatione beneficiorũ eius, audiui dicẽtes [v]: Vt quid perditio hæc? Cauſantes videlicet, quòd ſoli viuerem mihi, qui (vt putabant) multis prodeſſe poſſem. Et dicebant. [x] Potuit enim venundari multò, & dari pauperibus. Sed non bonum mercatũ mihi eſt, etiã ſi [y] vniuerſum mundum lucrer, meipſum perdere, & detrimẽtum mei facere. Vnde intelligens verba hæc inter illas eſſe, quas ſcriptura loquitur, [z] muſcas morituras quæ perdũt ſuauitatẽ vnguẽti, recordatus ſũ diuinæ illius ſentẽtię: [a] Popule me⁹, q te beatificãt ĩ errorẽ *v Ibid.* *x Ibid.* *y Matt. 16. d* *z Eccle. 10. a* *a Eſ. 3. b*

inducunt. Verum audiant excuſantē dominum, & reſpondentem pro me, qui me
b Matt. 26.a quaſi de ocio incuſant. [b] Quid, inquit, moleſti eſtis huic mulieri? quod eſt: Vos
c 1. Reg. [c] videtis in facie, & ideo ſecūdum faciem iudicatis. Nō eſt vir (vt putatis) qui poſſit mittere manum ad fortia ſed mulier. Quid tētatis ei imponere iugū ad quod ego eum minus ſufficientē intueor? Bonum opus operatur in me. Stet in bono, quandiu non conualeſcit ad melius. Si quādo de muliere in virum, & virum perfectū profecerit, poterit & in opus perfectionis aſſumi. Fratres, reuereamur epiſcopos, ſed vereamur labores eorum. Si labores penſamus, nō affectamus honores. Agnoſcamus īpares vires noſtras, nec delectet molles, & fœmineos humeros virorum ſupponere ſarcinis: nec obſeruemus eos, ſed honoremus. Inhumanè nempe eorū redarguis opera, quorum onera refugis. Temerariè obiurgat virū de prælio reuertētem mulier nens in domo. Dico enim: Si is qui de clauſtro eſt, eum, qui verſatur in populo, interdū minus diſtrictè, minúſve circunſpectè ſeſe agere deprehenderit (verbi gratia in verbo, in cibo, in ſomno, in riſu, in ira, in iudicio) non ad iudicādū confeſtim proſiliat.

liat, ſed meminerit ſcriptum:[d] Melior eſt *d Ecc. 42.c* iniquitas viri, quàm benefaciẽs mulier. Nam tu quidem in tui cuſtodia vigilans bene facis, ſed qui iuuat multos, & meli us facit & virilius. Quod ſi implere non ſufficit abſque aliqua iniquitate, id eſt, abſque quadã inæqualitate vitæ, & con uerſationis ſuæ, memento quia[e] caritas *e Iac. 5.d* operit multitudinem peccatorum. Hæc dicta ſint contra geminam tentationem, qua ſæpe viri religioſi epiſcoporum vel ambire gloriam, vel exceſſus temerè iudicare diabolicis inſtigationibus incitantur.

Sed redeamus ad vnguenta ſponſæ. Vidésne, quàm ſit præferendum cæteris iſtud pietatis vnguentum, de quo ſolo permiſſum non eſt perditionem fieri? In tantum perditio de ipſo non fit, vt[o] nec *o Matt. 10.d* aquæ frigidæ munus irremuneratum ſinatur. Bonum tamen contritionis vnguentum, quod de recordatione peccatorum conficitur, mittitúrque in pedes Domini: quia[f] cor contritum & humi- *f Pſ. 50.d* liatum Deus non deſpiciet. Cæterum longe melius eſſe arbitror id, quod dicitur deuotionis, factum de recordatione beneficiorum Dei, quippe quod & capiti idoneum reputatur, ita vt perhibeat de-

g *Pſalm. 49.d* ipſo Deus:[g]Sacrificiũ laudis honorifica-
bit me. Porro vtrũque vincit vnctio pie-
tatis, quæ de reſpectu miſerorũ fit, & per
vniuerſũ Chriſti corpus diffunditur. Cor
pus dico nõ illud crucifixũ, ſed quod il-
lius acquiſitũ eſt paſſione. Optimũ reue-
ra vnguentum, in cuius cõparatione cæ-
h *ſec. 6. b* tera nec reſpicere ſe oſtẽdit qui ait:[h] Mi-
Matt. 9. b ſericordiã volo, & non ſacrificiũ. Hanc
ergo potiſſimũ inter cæteras virtutes re-
dolere puto vbera ſponſæ, quæ ſpõſi per
omnia geſtit cõgruere volũtati. An non
odore miſericordiæ Thabita etiã in mor
te fragrabat? Et ideo cito de morte cõua
luit: quia præualuit odor vitæ.

Sed audite verbum abbreuiatũ ſuper
præſenti capitulo. Quiſquis & inebriat
verbis, & fragrat beneficiis, ſibi dictũ pu
i *Can. 1. c* tet, quia [i] *meliora ſunt vbera tua vino, fragrã
tia vnguentis optimis.* Et ad hęc quis ido-
neus? Quis noſtrũ vnum ſaltem horũ in-
tegrè, perfectéque poſſideat, vt non vide
licet interdũ & in dicẽdo ſterilior, & in
operãdo tepideor ſit? Sed eſt, quæ meri-
to, & non dubiè hoc pręconio glorietur
Eccleſia vtique, cui nunquã de vniuerſi-
tate ſua deeſt, & vnde inebriet, & vnde
k *1. Cor. 12* fragret. Quod enim ſibi deeſt in vno, ha-
bet in altero, [k] ſecundum menſuram do

natio-

nationis Chriſti, ac moderationem Spiritus diuidentis ſingulis prout vult. Fragrat Eccleſia in his, qui[l] ſibi faciunt amicos de mãmona iniquitatis, inebriat in miniſtris verbi, qui vino lætitiæ ſpiritualis infundũt terram, & inebriant eam, & fructum referunt in patientia. Ipſa audacter, ſecuréq; ſeſe nominat ſponſam, tanquã quæ verè habet *vbera meliora vino, & fragrantia vnguentis optimis.* Quod etſi nemo noſtrum ſibi arrogare præſumat, vt animam ſuam quis audeat ſponſam domini appellare: quoniã tamen de Eccleſia ſumus, quæ merito hoc nomine, & re nominis gloriatur: non immerito gloriæ huius participium vſurpamus. Quod enim ſimul omnes plenè integréq; poſſidemus, hoc ſinguli ſine contradictione participamus. Gratias tibi Domine Ieſu, qui nos cariſſimæ Eccleſiæ tuæ aggregare dignatus es, nõ ſolum vt fideles eſſemus, ſed vt etiam tibi vice ſponſæ in amplexus iucundos, caſtos, æternóſque copularemur,[m] reuelata & ipſi facie ſpeculantes gloriam tuam, quę tibi communis pariter eſt cum patre & Spiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

l Lu. 16. b

m 2. Cor. 3. d

De gloria, & laude Deo ſemper attribuẽda pro omnibus bonis eius nobis impẽſis. Sermo XIII.

ORigo fontium,& fluminũ omnium mare eſt, virtutum, & ſcientiarum Dominus Ieſus Chriſtus. Quis enim Do-
nPſ.23.b minus [n] virtutum, niſi ipſe eſt rex glo-
o Re.2. a riæ? Sed & iuxta Annæ canticum, [o] idem ipſe Deus ſcientiarum Dominus eſt. Continentia carnis, cordis induſtria, voluntatis rectitudo, ex illo fonte manant. Non ſolum autem, ſed & ſi quis callet ingenio, ſi quis nitet eloquio, ſi quis moribus placet, inde eſt. Inde ſcientiæ, inde
pColo.2.b ſapientiæ ſermo, [p] Theſauri ſiquidem ſapientiæ, & ſcientiæ ibi omnes abſconditi ſunt. Quid? Caſta conſilia, iuſta iudicia, ſancta deſideria, nónne riuuli fontis illius ſunt? Quòd ſi copiæ aquarum ſecretis, ſubterraneiſq; recurſibus inceſſanter æquora repetunt, vt inde rurſus ad viſus, vſuſque noſtros iugi, & infatigabili erumpant obſequio, cur non etiam ſpirituales riui, vt arua mentium rigare non deſinant, proprio fonti ſine
qEcc.1. b fraude, & ſine intermiſſione reddantur? [q] Ad locum vnde exeunt, reuertantur flumina gratiarum, vt iterum fluãt. Remittatur ad ſuum principium cœleſte profluuium, quo vberius terræ refundatur.
r 1.Theſ. 5.d Qualiter inquis? Qualiter dicit apoſtolus: [r] in omnibus gratias agentes. Quicquid

quid ſapientiæ, quicquid te virtutis ha-
bere cõfidis, Dei virtuti, & Dei ſapiẽtiæ
deputa Chriſto. Et quis tã inſanus (ais)
vt aliũde p̃ſumat? Nemo plane, adeo vt [s] *s Lu.18.b*
& phariſæus gratias agat: cujus tamẽ iu-
ſtitiæ non eſt laus à Deo. Nec enim illa
gratiarũ actio (ſi bene recolis euãgeliũ)
gratiorẽ eum facit: Quare? Quia quic-
quid in ore deuotum ſonuerit, cordis
nõ ſufficit excuſare tumorem apud eum[t] *t Pſ.137. b*
qui alta à longe cognoſcit.

Deus, ô Phariſęe,[v] non irridetur[x] Putas *u Ga.6.b.*
tu, habes aliquid quod nõ accepiſti? Ni- *x 1.Cor.6*
hil, inquit, & ideo gratias refero largito
ri. Si omnino nihil, ergo nec meritũ præ-
ceſſit in te vllũ, vt illa de quibus gloria-
ris, acciperes. Quod ſi & fatearis, primò
quidẽ fruſtra inflaris aduerſus publica-
nũ, qui ideo nõ habet, quod tu, quia non
accepit, vt tu. Deinde vide etiã, ne nõ in-
tegrè ſua dona reſignes Deo, & tibi infle-
ctens aliquid de gloria, & honore ipſius,
fraudis merito arguaris, & fraudis in
Deũ. Si enim de his, quæ iactas, ex te ti-
bi quippiã forte arrogares, falli te magis
q̃ velle fraudare crederẽ, & errorẽ corri-
gerẽ. Nũc verò, quia gratias agendo pro
bas te tibi nihil tribuere, ſed Dei eſſe do
na, tua merita prudẽter agnoſcere: certe

cæteros aſpernẽdo prodis te, quòd in corde, & corde locutus ſis, altero cõmodans linguã mẽdacio, altero veritatis vſurpãs gloriã. Nõ enim iudicares publicanũ cõtẽnẽdũ præ te, ſi nõ præ illo te honorãdũ cẽſeres. Sed quid reſpõdes Apoſtolo præ
x 1. Tim. 1.d ſcribẽti & dicẽti:[x] Soli Deo honor & gloria? Quid angelo diſtinguẽti, & docenti, quid ſibi retinere placeat Deo, & quid
y Lu. 2.b partiri dignetur hominibus? Nã[y] gloria, inquit, in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ volũtatis. Cernitíſne phariſæũ agentẽ gratias, labiis quidem honorare Deum, cordis autem ſententia ſe? Sic vſu quodã magis, quàm ſenſu, vel affectu perſonare in ore multorũ gratiarũ actionẽ aduertere eſt, intãtũ vt homines quoque ſceleratiſſimi, ad quæque flagitia, & facinora ſua ſoleãt gratias Deo agere, quòd bene, proſperéque (vt quidem ipſi ſapiũt) ceſſerit ſibi in adimpletione ꝑuerſarũ volũtatũ ſuarum. Audias (verbi gratia) furẽ cũ impiæ machinationis maſè cupitũ manipulũ reportarit, exultantẽ clã, & dicẽtẽ: Deo gratias, nõ inanes vigilias feci, nocturnũ laborẽ meũ nõ perdidi. Similiter, qui hominem interfecit, nónne gloriatur, & refert gratias, quòd præualuit aduerſus æmulũ, aut de hoſte ſe vin-

ſe vindicauit? Et nihilominus adulter tripudians geſtit in Dei laudes, quod diu optato concubitu tandem potitus ſit.

Non ergo omnis gratiarum actio accepta eſt Deo, niſi quæ de cordis pudica, & mera ſimplicitate procedit. Pudica ſane dixerim propter eos, qui & de malis actibus ſuis gloriãtes, Deo gratias agere ſolent, quaſi Deus more ipſorũ lætetur [z] *z Proue. 2.c*
cũ male fecerint, & exultet in rebus peſſimis. Audiet, qui huiuſmodi eſt: [a] Exiſti- *a Pſalm.*
maſti inique, quòd ero tui ſimilis? arguã *49.d*
te, & ſtatuã contra faciẽ tuam. Mera verò adiunxi propter hypocritas, qui Deũ quidem de bonis ſuis, ſed verbo tenus glorificantes, corde retinent, quod ore prębuerant: & [b] qm̃ doloſe agũt in cõſpe- *b Pſ.35.a*
ctu eius, inuenitur iniquitas eorũ ad odium. Illi impie mala ſua Deo, iſti Dei bona fraudulenter intorquẽt ſibi. Et quidem primum illud tam ſtultum, támque ſeculare, ac quodãmodo etiã beſtiale eſt: vt neceſſe nõ habeã de ipſo monere vos. Cæterum ſequens religioſis maxime, & ſpiritualibus viris inſidiari ſolet.

Magna, & rara virtus ꝑfecto eſt, vt magna licet operãtẽ, magnum te neſcias, & manifeſtam omnibus, tuam te ſolùm latere ſanctitatem, Mirabilẽ te apparere, & contem-

cōtēptibilē reputare: hoc ego ipſis virtutibus mirabilius iudico. Fidelis reuera famulus es, ſi de multa gloria domini tui, etſi nō exeūte ex te, tamē trāſeūte per te, nil tuis manibus adhærere cōtingat. Tūc
c Eſ.33.c iuxta prophetā [c] proiicis auaritiā ex calū-
d Matt. nia, & excutis [d] manus tuas ab ōni mune-
5.b re. Tūc iuxta mādatū Domini, lux tua lucet corā hominibus, ad glorificādū nō te, ſed Patrē, qui in cœlis eſt. Sed & imitator
e 2.Cor. Pauli, fideliūmq; prædicatorū, [e] nō prædi-
4.a cātium ſemetipſos, æquè nec tu, quæ tua
f Phi.2 c ſunt [f] quæris, ſed quæ Ieſu Chriſti. Qua-
g Matt. mobrem audies & tu: [g] Euge ſerue bone
25.b & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam.

Ioſeph cū domum, & omnia bona Ægyptij domini ſui ſibi credita ſciret, dominam non ignorauit exceptā & ob hoc
h Ge.39. non acquieuit cōtingere. [h] Nō eſt, inquit ex omnibus bonis domini mei, quod nō in mea poteſtate ſit, vel nō tradiderit mi-
i 1.Cor. hi, præter te, quę vxor eius es. [i] Mulierem
11.b nouerat gloriā eſſe viri, & iniquum ſibi iudicauit vice cōtraria inglorium facere eū, qui ſe fecerat glorioſū. Aduertit homo Dei ſapiētia prudens, virū vxorē fortiter tanquā propriā zelare gloriā, ſibíq; ipſi retinuiſſe ſeruādā, nō alij credidiſſe,

& manum

& manũ ad non conceſſum extendere nõ præſumpſit. Quid ergo? Homo zelat gloriã ſuam, & Deũ audet velle fraudare de ſua, quaſi non zelantem? Sed audi, quid dicat.[k] Gloriam, inquit, meam alteri nõ dabo. Quid ergo dabis nobis Domine, quid dabis nobis?[l] Pacem, inquit, do vobis pacẽ relĩquo vobis Sufficit mihi: Gratãter ſuſcipio, quod relinqꝫs, & relinquo quod retines. Sic placet, ſic mea intereſſe nõ dubito. Abiuro gloriã prorſus, ne forte ſi vſurpauero nõ cõceſſũ, pdã meritò & oblatũ. Pacẽ volo, pacẽ deſidero, & nihil amplius. Cui nõ ſufficit pax, non ſufficis tu.[m] Tu es enim pax noſtra, qui feciſti vtraq; vnũ. Hoc mihi neceſſariũ, hoc ſatis eſt, recõciliari tibi, recõciliari mihi. Nam quo [n] poſuiſti me contrarium tibi, factus ſum etiã mihimetipſi grauis. Cautus ſum, nec ingratus fore beneficio datę pacis, nec ſacrilegus inuaſor gloriæ tuæ.

k Eſ. 48. b
l Io. 14. d
m Ep. 2. c
n Iob. 7. a

Tibi Domine, tibi gloria tua maneat illibata, mecũ bene agitur, ſi pacem habuero. Goliath proſtrato lætatus [o] eſt populus pace recepta, ſed Dauid ſingulariter extitit glorioſus. Ioſue, Iepthe, Gedeon, Samſon, Iudith quoque, quanquã fœmina, glorioſe in diebus ſuis triũpharũt de hoſtibus, ſed pace cum gaudio fruenti-

o 1. Reg. 17. h

fructibus cęteris, nemo eis cõmunicauit in gloria. Iudas Machabæus multis & ipſe inclytus victoriis, cùm frequẽter exultanti populo pacem fortiter pugnãdo tribuiſſet. nũquid gloriã quãdoque eſt partitus alicui? Denique & facta eſt, inquit non gloria, ſed lætitia magna in populo. Quid minus ab his omnibus conditor omnium fecit, quominus & ipſe debeat gloriari ſingulariter? Solus cũcta creauit, ſolus de hoſte triumphauit, ſolus captiuos liberauit: & ſociũ habebit in gloria? p Et brachiũ, inquit, meum auxiliatũ eſt mihi. Item: q Torcular calcaui ſol⁹, & de gentibus nõ eſt vir mecum. Quid mihi ergo cum victoria, ſi nec in prælio fui? impudentiſſime mihi arrogo, vel gloriam abſque victoria, vel victoriam ſine pugna. r Sed ſuſcipite montes pacem populo, pacem ſuſcipite nobis non gloriam, ipſi ſoli eam ſeruantes, qui ſolus & pugnauit, & vicit. Ita quæſo ita ſit s gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. At verò non bonę, ſed planè iniquæ voluntatis eſt, qui nequaquã pace cõtentus, t ſuperbo oculo, & inſatiabili corde inquietus anhelat, & ad gloriam Dei, nec pacem proinde retinẽs, nec gloriam apprehendens. Quis credat

1. Mac. 4.g
p Eſ. 63. b
q Eſ. 63. a
r Pſ. 71. a
ſ Luc. 2. b
t Pſalm. 100. b

dat parieti, ſi ſe dicat parturire radium, quem ſuſcipit per feneſtram? Aut ſi glorientur nubes, quòd imbres genuerint, quis non irrideat?

Mihi liquidò conſtat, nec de canalibus oriri riuos aquarum, nec de labiis, vel dẽtibus verba prudẽtiæ, etſi sẽſus vltra corporeus non attingat. Si qua ſanè in ſanctis digna laude, vel admiratione intueor, clara luce veritatis diſcutiens, profectò reperio laudabilem ſiue[v] mirabilẽ *v Pſalm.* aliũ apparere, atque alium eſſe, & [x] laudo *67.d* Deũ in ſanctis eius: ſiue ſit Heliſæus, ſiue *x Pſalm.* ille magnus Helias, mortuorũ vtique ſuſ *150.a* citatores, ipſi quidẽ ſuo non imperio, ſed miniſterio foris exhibent nobis noua, & inſueta, Deus verò in ipſis manens [y] ipſe *y Ioan.* facit opera: inuiſibilis & inacceſſibilis in *14.b* ſe, in ſuis ſpectabilis atq; mirabilis eſt, & ſolus mirabilis [z] q facit mirabilia ſolus. *z Pſalm.* Nec laus calami laudabilis eſt pictura, ſi- *71.d* ue ſcriptura: nec gloria lĩguę, aut labiorũ ſermo bon⁹ Tẽpus eſt, vt & propheta loquat.[a] Nũquid gloriabit, inquit, ſecuris *a Eſ. 10.* cõtra eũ, qui ſecat in ea, aut exaltabitur *d* ſerra cõtra, eũ, à quo trahitur? Quomodo ſi eleuetur virga cõtra eleuãtẽ ſe, & exaltet bacul⁹, q vtiq; lignũ eſt ſic cõtra Dominũ omnis, q̃ gloriaẽ, ſi non in Domino

glorietur

glorietur. Si gloriandum eſt, Paulus me docuit vnde & in quo [b] Gloria, inquit, noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. Securus glorior, ſi teſte conſcientia de gloria conditoris nihil mihi vſurpo. Securus plane: quia iam non contra Dominum, ſed in Domino. Hæc nobis gloriatio non ſolũ non prohibetur, ſed & ſuadetur, cùm dicitur: [c] Gloriam abinuicem quæritis, & gloriam, quæ à ſolo Deo eſt, non vultis? Reuera gloriari in ſolo Deo, non niſi à ſolo Deo eſt. Nec mediocris iſta gloria, quippe tã vera, quàm de veritate, & in veritate tã rara, vt vix vel paucitas perfectorum perfectè glorietur in ea. Eant ergo vani filij hominum, mẽdaces filij hominum, [d] eant & decipiant ipſi de vanitate in idipſum. Nam ſapiens gloriator probabit opus ſuum, atque ad lumen veritatis diligenter examinabit, & ſic habebit in ſemetipſo gloriam, & non in ore alterius. Stultus ſum ſi ciſtellæ labiorum tuorum gloriam meam credidero, & cœpero mendicare eam abs te, cũ habere voluero. Nonne nempe in tuo arbitrio eſt probare me vel improbare, prout volueris? Sed ſi retineo penes me, ipſe fidelius ſeruo mihi. Imo nec mihi eã credo, ipſi potius repono ſeruandam, qui

b 2. Cor. 1.c

c Ioa. 5. g

d Pſalm. 61.c

qui[c] potens eſt depoſitum meum ſerua- *c 2.Ti.1.c*
re in illum diem, cautus in cuſtodiendo,
fidelis in reſtituendo. Secura tunc erit
vnicuique laus à Deo, his dumtaxat, qui
humanas laudes contempſerint. Nam
[f] gloria in confuſione eorum, qui terrena *f Phi.3.d*
ſapiunt, dicente etiam Dauid:[g] Qui ho- *g Pſ.52.b*
minibus placent, confuſi ſunt, quoniam
Deus ſpreuit eos.

Fratres, ſi hæc ſcitis, nemo veſtrum velit laudari in vita iſta: quia quicquid hic fauoris captas, quod ad Deum non retuleris, ipſi furaris. Tibi enim vnde gloria putide puluis, tibi vnde? De vitæ ſanctitate? Sed Spiritus eſt, qui ſanctificat, Spiritus dico, non tuus, ſed Dei. Et ſi prodigiis, aut ſignis effulgeas, in manu tua fiunt, ſed virtute Dei. An blanditur popularis fauor, quòd verbum bonum, & bene forte depromp ſeris? Sed Chriſtus
[h] donauit os & ſapientiam. Nam[i] lin- *h Luc.21.*
gua tua, quid niſi calamus ſcribę? Et hoc *c*
ipſum mutuo accepiſti. Talentum credi- *i Pſ.44.a*
tum eſt,[k] repetendum cum vſura. Si in- *k Matth.*
uentus fueris ad opus impiger, ad fru- *25.b*
ctum referendum fidelis, pro labore tuo mercedem accipies. Si quò minus tolletur à te talentum, & nihilominus exigetur lucrum, & vocaberis ſeruus nequam

& piger. Omnis igitur de bonis multiformis gratiæ apparentis in vobis referatur ad ipſum laus, laudabilium ſiquidem vniuerſorum auctorem, & largitorem. Idque non fictè, quemadmodum ab hypocritis, nec ſola conſuetudine, ſicut à ſecularibus, ſed nec quadam neceſſitate, vt iumenta ferendis oneribus applicantur: ſed ſicut decet ſanctos, ſinceritate fida, deuotione ſollicita, hilaritate grata, ſed non diſſoluta.

Immolantes itaque hoſtiam laudis, &
l Pſ 49.b [l] reddentes vota noſtra de die in diem, curemus omni vigilantia iungere ſenſum vſui, affectum ſenſui, exultationem affectui grauitatem exultationi, humilitatẽ grauitati, libertatẽ humilitati, quò interdum liberis purgatæ mentis paſſibus procedamus, & excedamus per inuſitatas quaſdam affectiones ſpirituales lætitias in iubileis amœnitatibus, in lumine Dei, in ſuauitate, in Spiritu ſancto, probãtes nos comprehenſos in his, quos
m Pſalm. 88.c propheta intuebatur cum diceret: [m] Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iuſtitia tua exaltabuntur.

At fortaſſe aliquis mihi dicat: Bene admones, ſed ſi ea diceres, quæ tuo propoſito

poſito conuenirent. Expectate paulisper. Non ſum immemor. Nónne in manibus eſt id tractare, quod dicitur:[n] *Oleũ effuſum nomen tuum?* Hoc opus, hic labor eſt. Et quæ præmiſimus, an fuerint neceſſaria, vos videritis. Ac quod ad me attinet, quia hinc aliena non ſint, pauci aduertite. Non recordamini in ſponſæ vberibus extremam commendatam eſſe ſuaueolentiam vnguentorum? Quid ergo conſequentius, quàm vt eandem fragrantiam ſponſa, ne ſibi arrogare putetur, de ſponſi beneficio recognoſcat? Cui plane ſenſui illa omnia, quæ prætaxauimus, ſubſeruire cognoſcitis. Quòd vbera, inquit, mea ſic redolent & ſic placent, nec ſtudiis, nec meritis aſſcribo meis: ſed tuæ, ô ſponſe, tribuo largitati, de oleo vtique effuſo nomine tuo. Hoc pro litteræ conſequentia. Cæterum explanatio ipſius capituli, cuius occaſione ſuper nequiſſimo vitio ingratitudinis præſentem ſermonem tam in longum protraximus, tempus aliud, & aliud exordium ſermonis deſiderat. Nunc hoc ſolum admonitos vos eſſe ſufficiat: ſi ſponſa vtique de omni virtute ſua, vel gratia minime audet ſibi quippiã arrogare; quanto minus adoleſcentulæ fortè, quæ nos ſumus? Di-

n Cantic. 1.a

camus proinde & nos ſpõſæ veſtigia in-
o Pſalm. 113.b ſectantes, dicamus: Nõ nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam:
p 1.Io.3.c Dicamus non verbo & lingua tantum, ſed opere & veritate, ne forte (quod nimis vereor) dicatur & de nobis:
q Pſalm. 77.d. Quoniam dilexerunt eum in ore ſuo, & lingua ſua mentiti ſunt ei: cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti ſunt in teſtamento eius. Dicamus ergo, dicamus clamantes plus medullis
r Pſalm. 105.g cordis, quàm labiis oris: Saluos fac nos Domine Deus noſter, & cõgrega nos de nationibus, vt confiteamur nomini ſancto tuo, non noſtro, & gloriemur in laude non noſtra, ſed tua, in ſecula ſeculorum. Amen.

De Eccleſia fidelium Chriſtianorum: & de ſynagoga Iudæorum perfidorum.

Sermo. XIIII.

s Pſ.75.a NOtus in Iudæa Deus, in Iſraël ma-
t Eſa.9.a gnum nomen eius: Populus gentium, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, quæ erat in Iudæa, & in
v Pſ.33.a Iſraël, voluítque accedere, & illumina-
x 1.Petr. 2.b ri, vt qui aliquando non populus, nunc populus eſſet, lapíſque vnus angularis ambos in ſe parietes venientes è diuerſo
y Pſ.75.a reciperet, & eſſet de cætero in pace locus.

cus eius. Porro fiduciam dabat inuitantis vox, quæ iam ſonuerat: [z] Lætamini gẽtes cum plebe eius. Ergo accedere vo- luit, ſed vetuit ſynagoga, immundam aſſerens Eccleſiam de gentibus, & indignam, idololatriæ facem, & ignorantiæ cæcitatem improperans, & dicebat: Tu enim, quo merito? Noli me tangere. Cur? inquit. [a] An Iudæorũ tantũ Deus? Nónne & gentium? Etſi mihi certè meritum deeſt, ſed nõ illi miſeratio. Nunquid ſolummodo iuſtus? Eſt miſericors. [b] Domine, veniant mihi miſerationes tuæ, & viuam. Et rurſum: [c] Miſericordiæ tuæ multæ Domine, ſecundum iudicium tuum viuifica me: quod nimirum temperatum, miſericordia eſt. Quid faciet iuſtus, & miſericors Dominus, altera gloriante in lege, & applaudẽte iuſtitiam ſibi nec indigente miſericordia, ſed deſpiciente ipſam, quæ indiget: altera è regione propria cognoſcente delicta, confitente indignitatem, renuente iudicium, flagitãte miſericordiã: quid inquã faciet iudex, & ille iudex, cui & iudicare, & miſereri, ſic vtrumq; familiare eſt, vt neutrum altero familiarius? Quid ſane poſſit conuenientius, quàm vt pro ſuo quęq; accipiat voto, iudiciũ illa, iſta miſericordiã? Iudæus

z Deut. 32.f

a Ro. 3.d

b Pſalm. 118.k

c Ibidem.

d Ro. 15. b iudiciũ quærit, & habeat:[d] gentes autem ſuper miſericordia honorant Deum. Et eſt iudicium, vt qui cõtemnunt Dei mi-
e Ro. 10. a ſericordẽ iuſtitiã, &[e] ſuam volunt conſtituere (quę profecto non iuſtificat, ſed accuſat) eidem ſuæ iuſtitiæ relinquantur, opprimendi magis, quàm iuſtificandi.

f Heb. 7. c Eſt quippe ex lege (quæ[f] neminẽ vnquam duxit ad perfectũ) eſt iugum, quod
g Act. 15. b [g] neque ipſi, neq; patres eorũ vnquã portare potuerunt. Sed ſynagoga fortis eſt, nõ curat onus leue, nec iugũ ſuaue. Sana eſt, non eſt ei opus medicus, nec vnctio ſpiritus. Cõfidit in lege, liberet eã, ſi poteſt. Non autẽ data eſt lex, quæ poſſit vi-
h 2. Cor. 3. b uificare, inſuper & occidit.[h] Littera enim occidit. Propterea, inquit,[i] dico vobis mo
i Ioã. 8. c riemini in peccatis veſtris. Hoc ergo iudiciũ, ô ſynagoga, quod flagitas. Errori
k Ro. 11. c tuo cæca, & cõtentioſa desereris?[k] donec plenitudo gentiũ (quas ſuperba ſpernis, & inuida repellis) introeat, & agnoſcat
l Pſ. 75. a etiam ipſa ipſum, qui[l] notus eſt in Iudęa Deus, quódq; eſt in Iſraël magnum no-
m Io. 9. g men eius. Hoc quippe[m] in iudiciũ venit Ieſus in hunc mundũ, vt qui non vident, videant, & qui vident, cęci fiant. Ex par-
n Pſ. 93. c & 94. a te tamen: quia[n] repellet Dominus plebẽ ſuã: ex toto, ſeruãs ſibi ad ſemen Apo-

ſtolos & [o] multitudinẽ credentiũ, quorũ *o Act. 4. f*
erat cor vnũ, & aĩa vna. Sed nec repellet
in finẽ, reliqas ſaluaturus. Iterũ eñ [p] ſu- *p Luc. 1. c*
ſcipiet Iſraël puerũ ſuũ, & recordabitur
miſericordię ſuę: vt ne ibi quidẽ iudiciũ
deſerat comes miſericordia, vbi nullum
ipſa reperit locũ. Alioquin, ſi pro meritis
recepiſſet, [q] iudiciũ profectò ſine miſeri- *q Iac. 2. c*
cordia ei, q nõ facit miſericordiã. Habet
quippe Iudęa oleũ multũ diuinę notitię,
idq́; in ſe tanquã in vaſe clauſum auara
retinet. Peto, & nõ miſeretur nec cõmo-
dat. Sola Dei cultũ, ſola notitiã, ſola vult
poſſidere magnum nomẽ eius. Nec zelat
ſibi, ſed inuidet mihi. Ergo tu Dñe [r] iudi- *r Pſ. 118.*
ca iudiciũ meũ, & nomẽ tuũ magnũ ma-
gnificetur adhuc, & oleũ, quod multum
eſt, multiplicetur magis. Creſcat, ebul-
liat, effundatur, deriuetur & in gentes, &
ſentiat oĩs caro ſalutare Dei. Quo pacto
(vt vult Iudęus ingratus) tota [s] in barba *s Pſalm.*
Aarõ remaneat vnctio ſalutaris? Nõ bar- *132. a*
bę, ſed capitis eſt. Caput autẽ non barbę
ſolius, ſed & totius eſt corporis. Capiat
ſane prima, nõ ſola. Refundat & inferio-
rib. mẽbris, qđ accepit ipſa deſuper. De-
ſcẽdat, deſcẽdat & in vbera Eccleſię ſup-
nus liquor. Auida quippe nimis hũc ſibi
exprimere de barba nõ deſpicit. Perfuſaq́;

rore gratiæ, vt ſe non ingratã probet, dicat: *Oleũ effuſum nomen tuum.* Sed exuberet quæſo adhuc & perueniat vſque in orã veſtimenti, in me vtique omnium nouiſſimo atque indigniſſimo, de veſtimento tamen. Nã & ego illud mihi de maternis vberibus tãquã paruulus in Chriſto iure profectò pietatis efflagito. Quod ſi murmuret homo cui de bonitate oculus nequam eſt, Domine reſponde pro me: [t] De vultu tuo iudicium meum prodeat, & nõ de ſupercilio Iſraël. Imò reſponde pro te, & dic calumniatori, tibi quippe calumniatur, quòd tribuas gratis. Dic proinde illi: [v] Volo & huic nouiſſimo dare ſimiliter. Diſplicet Phariſæo. Quid muſſitas? Ius meum, voluntas eſt iudicis. Quid iuſtius ad meritum? quid ad præmiũ ditius? [x] Annon licet ei quod vult facere? Mihi quidem miſericordia, ſed tibi minime iniuria fit. Tolle, quod tuũ eſt, & vade. Si decreuerit ſaluare & me, quid tu perdis? Exaggera quantum vis merita, & extolle ſudores, [y] melior eſt miſericordia Domini ſuper vitas. Fateor, non ſuſtinui pondus Dei & æſtus, ſed iugum ſuaue, & onus leue pro beneplacito patrisfamiliâs porto. Opus meũ vix vnius eſt horæ: & ſi plus, præ amore nõ ſentio.

t Pſ. 16. a *v Matth. 20. b.* *x Ibidem.* *y Pſ. 62. 4.*

Iudæus

Iudæus proprias exercitet vires, mihi probare libet, [z] quæ ſit volũtas Domini bona, & beneplacens, & perfecta Ex ea ſanè operis, ac tẽporis dãna mihi reſarcio. Ille pacto conuentionis, ego placito voluntatis inito credo, & nõ ad inſipientiam mihi. Nam [a] vita in voluntate eius. Illa mihi reconciliat Patrem, illa hęreditatem reſtituit, etiam cumulatiori gratia ſymphonię, & cantus, & epularum, ac totius exultãtis familiæ celeberrima gaudia ſuſcitat mihi: [b] Si indignatur frater meus ſenior ille, qui hœdum comedere mauult cum amicis ſuis foris, quàm mecũ in paterna domo vitulũ ſaginatũ, reſpõdebitur illi: [c] Epulari, & gaudere oportet, quia hic filius meus mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus eſt.

z Ro. 12. a — *a Pſ. 29. b* — *b Luc. 15. g* — *c Ibidem.*

Adhuc ſynagoga foris epulatur cum amicis ſuis dęmonibus, quibus ſatis placet, ꝙ hœdum peccati inſipiens deuorat traſglutiens, & reponens, atq; quodammodo occultãs ſibi illud in vẽtre ſocordiæ, & inſipientiæ ſuæ, dum contemnens [d] Dei iuſtitiã, & ſuã volens cõſtituere dicit ſe nõ habere peccatũ, nec morte egere vituli ſaginati mundã ſiquidẽ, iuſtámq; ex legis operibus ſe reputãs. At verò Eccleſia ſciſſo velo occidentis litteræ in

d Ro. 10. a

morte verbi crucifixi, audacter eius penetralia præeunte ſpiritu libertatis irrũpit, agnoſcitur, placet, ſortitur æmulæ locum, fit ſponſa, fruitur præreptis amplexibus, & in calore ſpiritus Chriſto Domini, cui confricatur inhærens, ſtillante, ac fundente vndiq; ſui oleũ exultationis, hoc illa præ participibus ſuis excipiens, ait: *Oleum effuſum nomen tuum.* Quid mirum ſi vngitur, quę vnctum amplectitur? Eccleſia ergo recumbit intus, ſed Eccleſia interim perfectorum. Spes tamen eſt & nobis. Excubemus pro foribus, qui minus perfecti ſumus, [e] ſpe gaudentes. Sponſus, & ſponſa ſoli interim intus ſint, mutuis, ſecretiſque fruantur amplexibus, nullo ſtrepitu carnaliũ deſideriorum, nullo corporeorum phantaſmatum perturbante tumultu. Turba verò adoleſcentularum, quæ abſque huiuſmodi inquietudinibus nondum eſſe poſſunt, foris expectet. Expecténtq; ſecurè ſciẽtes ad ſe illud ſpectare, quod legunt: [f] Adducẽtur regi virgines poſt eã, proximę ejus afferẽtur tibi. Et vt quæq; ſciat, cuius ſpiritus ſit, virgines dico illas, quę ante Chriſto fœderatæ, q̃ fœdatę mundi complexibus, ipſi firmiter perſeuerãt, cui ſe tantò fœlicius, quanto maturius

e *Ro.12.c*

f *Pſalm. 44.d*

deuouerunt: proximas verò, quæ priſtinam ſuam deformitatem, in qua mundo huic quandoque conformes, mūdi principibus, id eſt, ſpiritibus ſpurcis in omni carnali cōcupiſcētia ſeſe turpiter proſtituerant, tandē aliquando erubeſcētes, & exeūtes, in noui hominis formā, quanto ſerius, tantò ſyncerius reformare feſtināt. Et hæ, & illæ ſanè proficiant, non deficiant, neque fatigentur, etſi necdum plene in ſe ſentiunt, vnde dicant & ipſę: *Oleum effuſum nomen tuū.* Nec enim audēt adoleſcētulę per ſe facere verba ſponſo. Tamen ſi magiſtræ veſtigiis preſſius inhęrere ſtudēt, effuſi olei ſaltem odore delectabuntur, & incitabūtur etiā de odoris perceptione cupere, & quęrere potiora.

Frequēter ego ipſe (quod fateri nō verecundor) maximéque in initio conuerſionis meæ, corde durus, & frigidus, & quærens, quē vellet diligere anima mea (nec adhuc enim diligere poterat, quem nondum inuenerat) aut certe minus quàm vellet, diligebat, & ob hoc quærebat, vt magis diligeret, quem nequaquam quæreret, niſi iam aliquatenus dilexiſſet. Cùm ergo eum quærerem, in quo recaleſceret, atque requieſceret ſpiritus meus vtique torpens & languens

nec

nec vlla departe occurreret, qui ſuccurreret, per quẽ videlicet pruina rigẽs, quę ſenſus ſtringebat internos, diſſolueret, & vernalis illa ſuauitas ac ſpiritualis amœnitas reuerteret, tũc magis ac magis lan-
[g] Pſ. 118 guebat, & tædebat &[g] dormitabat anima mea præ tædio, triſtis pene & deſperans,
[h] Pſalm. 147. b & muſſitans ſecum illud:[h] A facie frigoris eius quis ſuſtinebit? cùm ſubito fortè ad affatum, vel etiam aſpectum cuiuſpiã ſpiritualis, perfectíque viri, interdum & ad ſolam defuncti, ſeu abſentis me-
[i] Ibidem. moriam,[i] flabat ſpiritus, & fluebãt aquę:
[k] Pſ. 41. & [k] erant mihi lachrymæ illæ panes die
a ac nocte. Quidnã iſtud, niſi odor exhalãtis vnctionis, qua erat ille perfuſus? Non enim vnctio, quę ad me nimirum niſi homine mediante nõ pertingebat Ea propter etſi gaudebam de munere, confundebar tamẽ, & humiliabar, quòd ſola ad me tenuis exhalatio, & non pinguis aſperſio perueniſſet. Odoratu quippe delectatus non tactu, indignum me proinde cognoſcebam, cui per ſe ipſum dulceſceret Deus. Et nũc idipsũ ſi accidat, auidus quidẽ ſuſcipio munus indultũ grátũque habeo: ſed dolens doleo per meipſum nõ meruiſſe, atq; (vt dicitur) de manu in manũ minime accepiſſe, cũ obnixe id peterẽ.
Pudet

Pudet nimirum magis ad hominis quàm ad Dei moueri memoriam. Et nunc cum gemitu clamo:[l] Quãdo veniam & apparebo ante faciem Dei? Exiſtimo & aliquos veſtrum idem eſſe expertos, & experiri interdum adhuc. Qua in re quid ſentiendũ, niſi quòd noſtra aut ſuperbia cõuincitur, aut humilitas cuſtoditur, aut fraterna caritas nutritur, aut deſiderium excitatur? Vnus idémque cibus & ægrotis eſt medicina, & ægrotatiuis diæta. Porro & debiles confortat, & delectat valentes. Vnus idemque cibus & lãguorem ſanat, & ſeruat ſanitatem, & corpus nutrit, & palato ſapit.

l Pſ.41.c

Sed redeamus ad verba ſponſæ, & ſic curemus audire, quæ ait, vt ſtudeamus ſapere, & quod ſapit. Spõſa (vt dixi) eccleſia eſt. Ipſa eſt,[m] cui plus dimiſſum eſt, & quæ plus diligit. Quod æmula improperat ei ad cõuiciũ, hoc ſibi ipſa inflectit ad cõmodũ. Inde mãſuetior ad correptionẽ, inde patiẽtior ad laborẽ, inde ardẽtior ad amorẽ, inde ſagacior ad cautelam, inde humilior pro conſcientia, inde acceptior pro verecundia, inde ad obediendum paratior, inde ad gratiarum actionem deuotior, ac ſollicitior. Deniq; illa (vt dictum eſt) murmurante, & memorante merita

m Luc.7.g

rita ſua,& labores,& pōdus diei,& æſtus
Eccleſia beneficium recolit dicens: *Oleum*
n Ca.1.a *effuſum nomen tuum.* Hoc plane[n] teſtimonium Iſraël ad cōfitendum nomini Do-
o Pſalm. mini. Nō tamē[o] Iſraël ſecundum carnē,
121.a ſed eius, qui ſecundum ſpiritum eſt.[p] Nā
p Ga.4.c hoc ille quo pacto dicat? Nō quòd non habet oleum, ſed non habet effuſum. Habet, ſed reconditum, habet in codicibus, ſed nō in cordibus. Foris hæret in littera, contrectat manibus vas plenum, ſed & clauſum, nec aperit, vt vngatur. Intus, intus eſt vnctio ſpiritus, aperi & vngere & iam non eris domus exaſperans. Quid facit oleum in vaſis, ſi non ſentias & in membris? Quid tibi prodeſt pium ſaluatoris nomen lectitare in libris, nec habere pietatem in moribus? Oleum eſt. Effunde, & ſenties virtutem eius, quæ triplex eſt. Sed Iudæus iſta faſtidit, vos audite. Volo dicere, cur nomen ſponſi oleo comparetur, quod nondum dixeram. Et tres huius rei occurrunt cauſæ. At quoniam pluribus vocabulis appellatur (eo quòd nullum, quo propriè dicatur, inuenitur, ineffabilis quippe eſt) prius nobis inuocandus eſt Spiritus ſanctus, vt de multis vnum, quod vult hoc loco intelligi (quoniam ſcripto deſignare non

re non

re non placuit) per ſe nobis aperire dignetur. Sed hoc quoq; aliàs. Nā etſi in promptu nunc eſſent omnia, & neque vos onerati, nec ego fatigatus eſſem, hora tamē finē inducit. Tenete, in quo attentos vos reddidi, vt non ſit cras neceſſe repetere. Hoc incumbit, hoc in manibus eſt, docere ſcilicet, cur nomen ſponſi oleo comparetur: & quod de nominibus. Et quoniam non poſſum ego à me dicere quicquam, indicta oratio eſt, vt nobis ſponſus ipſe reuelet per Spiritum ſuum, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, cui eſt honor, & gloria in ſecula ſeculorū. Amē.

Qualiter hoc nomen Ieſus ſit medicina ſalubris fidelibus Chriſtianis in omnibus aduerſis. Sermo XV.

BEnignus eſt P Spiritus ſapientiæ, & p non conſueuit eſſe difficilis ſe inuocantibus, qui ſæpe & antequam inuocetur, dicit: ¶ Ecce adſum. Audite iam quod orantibus vobis per me indicare dignatur de eo, quod heri ad hoc ipſum diſtulimus, & orationum veſtrarum fructum tempeſtiuum percipite. En oſtendo nomen, quod oleo merito comparatur, & quo merito, dicam. Multa quidem ſponſi vocabu- *Sa.1.b* *b Eſ.58.c*

vocabula ſparſa per omnẽ diuinã paginã legitis, ſed in duo ea vobis vniuerſa complector. Nullum, vt arbitror, reperietis, ꝙ nõ aut pietatis gratiã, aut potẽtiam maieſtatis ſonet. Spiritus ita dicit etiam per

r Pſ.61.c ſibi familiarius organum. [r] Duo hæc audiui: quia poteſtas Dei eſt, & tibi Domine miſericordia. Ergo ſecundum maie-

ſ Pſ.110. b ſtatem [s] ſanctum, & terribile nomẽ eius. Secundum pietatem [t] non eſt nomen a-

t Act.4. c liud ſub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri. Sed exẽplis ma

v Hi.23. b gis perſpicuum fiet. [v] Hoc eſt, inquit, nomẽ, ꝙ vocabunt eũ, Dominus iuſtus noſter. Nomẽ potẽtiæ eſt. Item: [x] Et vocabi-

x Eſ.7.c tur nomẽ eius Emmanuel. Pietatem inſinuat itẽ ipſe de ſe. [y] Vos vocatis me, ait,

y Io.15.b Magiſter & Domine. Primum gratiæ eſt, ſecundum maieſtatis. Non enim minus pium eſt docere animum ſcientiã, quàm

z Eſ.9.b præbere eſcam corpori. Ruſum propheta: [z] Vocabitur, inquit. nomẽ eius admirabilis: cõſiliarius, Deus, fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis. Primũ, tertium, quartum, maieſtatẽ ſonãt, reliqua pietatẽ. Quod horum ergo effundit? Profecto maieſtatis ac potẽtiæ nomen, in id quod eſt pietatis & gratię, quodãmodo trãsfun

a Ti.3.b dit, ipſũq; [a] effũdit abũde p Ieſũ Chiſtum ſaluato-

ſaluatorem noſtrum. Nomen (verbi cauſa) quod De⁹ eſt, nónne in id quod eſt nobiſcũ Deus, hoc eſt, in Emmanuel liqueſcit, & deficit? Sic admirabilis in id, quod eſt cõſiliari⁹, ſic Deus, & fortis in ea, quæ sũt pater futuri ſeculi, & princeps pacis. Et Dominus iuſtus noſter, miſericors & miſerator Dominus. Non dico nouum quid quondã quoque nihilominus [b] Abram in Abrahã, & Sarai in Saram effuſa ſunt, & iam tunc ſalutiferæ effuſionis celebratũ, præfiguratúmq; myſteriũ recordamur. Vbi iam illud, quod apud antiquos tã terribiliter, quàm frequẽter intonare ſolebat, [c] Ego Dominus, ego Dominus? Mihi dictatur [d] oratio, cuius principiũ nomine dulci paterno ſequẽtium obtinendarum petitionum præbet fiduciã. [e] Serui nominantur amici, & [f] reſurrectio non tantum diſcipulis, ſed fratribus nunciatur. Nec mirum ſi cùm venit plenitudo tẽporis, facta eſt effuſio nominis, Deo quippe quod per [g] Iohelẽ promiſerat adimplente, & effundẽte de ſpiritu ſuo ſuper omnem carnem, cùm tale aliquid & apud Hebræos olim cõtingiſſe legã. Credo vos præuolare, & ſcire iã, quid dicere velim. Quale erat, inquã, quod ſciſcitanti Moyſi primo reſpõſum eſt. [h] Ego ſum

b Ge.17. a.c
c Ex.20.
a Leui.10.
Nu.35.d
Eſ.27.a
d Ma.6.
e Io.15.d
f Io.20.d
g Iocl 2.g
h Ex.3.d

qui ſum.& qui eſt,miſit me ad vos? Neſcio,an vel ipſe Moyſes caperet ſic,ſi non videlicet effunderetur. Sed fuſum eſt, & captum eſt.Nec modo fuſum,ſed & effuſum.Nã infuſum iam erat. Iãm cœli habebãt illud,iam angelis innotuerat.

Eſt autem foris miſſum,& quod angelis ita erat infuſum, vt eſſet & priuatum; effuſum & in homines eſt, ita vt iã tunc
i Can.1.a merito clamaretur de terra. [i] *Oleum effuſum nomen tuum* : ſi non ingratæ plebis
k Ex.3.a exosa peruicacia obſtitiſſet. Ait enim: [k] Ego ſum Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob.Currite gẽtes, ad manum
l Ioel.2.g eſt ſalus,effuſum eſt nomen, [l] quod quicunque inuocauerit, ſaluus erit.Angelorum Deus, etiã hominum Deũ ſe nominat.Oleũ miſit in Iacob, & cecidit in Iſ-
m Matt. 25.b raël. Dicite fratribus veſtris.[m] Date nobis de oleo veſtro.Si noluat, rogate Do-
n Iſa.4.a minum olei, vt mittat & vobis. Dicite [n]: Aufer opprobrium noſtrum. Ne quæſo inſultet maleuolus dilectæ tuæ, quam à finibus terræ euocare placuit tibi, tantò vtiq; dignantius, quãtò minus dignam. Decétne obſecro, vt benigni patrisfami-
o Ex.3.a liâs inuitato: ſeruus nequam excludat? [o] Ego ſum (ais) Deus Abraham, & Deus Iſaac,& Deus Iacob.Et nõ amplius? Effunde

funde, effunde[p], aperi manũ tuam adhuc, & impleo omne animal benedictione[q]. Veniant ab oriẽte & occidente, & recumbant cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno cœlorũ. Veniãt, veniant[r] tribus tribus Domini: teſtimonium Iſraël ad confitendum nomini Domini. Veniãt & recumbant, epulentur, & delectẽtur in lætitia, & vnus vbiq; reſonet[s] in voce exultationis & confeſſionis ſonus epulantis, oleum effuſum nomẽ tuum. Vnum ſcio, ſi Philippũ & Andream habuerimus oſtiarios, repulſam omnino non patimur, quicunq; oleum petimus,[t] quicunque volumus Ieſum videre. Incunctanter Philippus dicet Andreæ: Andreas autem, & Philippus dicent Ieſu. Ieſus autem quid? Profectò quod Ieſus: Niſi granum frumenti cadens in terrã mortuũ fuerit, ipſũ ſolũ manet. Si autem mortuũ fuerit, multum fructũ affert. Moriatur igitur granũ, & ſurgat gentium ſeges.[v] Oportet pati Chriſtũ, & reſurgere à mortuis, & p̃dicari in nomine eius pœnitẽtiã, & remiſſionem peccatorũ, nõ ſolũ in Iudæam, ſed etiã in oẽs gẽtes quaten⁹ ab vno nomine, quod eſt Chriſtus millia milliũ credẽtiũ Chriſtiani dicãtur, & dicãt: *Oleũ effuſum nomen tuũ.* Agnoſco enim nomen, quod in Eſaia

p Pſalm. 144.d
q Matt. 8.b
r Pſalm. 121.a
ſ Pſ. 41.a
t Io. 12.c
Ibidem.
v Luc. 24.f

x Eſ. 65. c legi [x] Seruos ſuos, inquit, vocabit nomine alio, in quo, qui benedictus eſt ſuper terrã, benedicetur in Domino. Amen. O nomẽ bñdictũ. O oleũ vſquequaq; effuſum. Quouſq;? de cœlo in Iudæã, & inde in omnẽ terram excurrit, & de toto orbe clamat Eccleſia: *Oleũ effuſũ nomẽ tuũ.* Effuſum planè, quod nõ ſolũ cœlos, terráſq; perfudit, ſed aſperſit & inferos, adeo vt
y Phi. 2. b in [y] nomine Ieſu omne genu flectatur, cœleſtiũ, terreſtriũ, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, & dicat: *Oleũ effuſũ nomẽ tuũ.* Ecce Chriſtus, ecce Ieſus, vtrunq; infuſum angelis, vtrũq; effuſũ in homi-
z Ioel. 1. d nes, & illos homines [z] qui cõputruerãt tã quã iumẽta in ſtercore ſuo, [a] homines &
a Pſalm. 35. a iumẽta ſaluás, quẽadmodum multiplicauit miſericordiã ſuã De9. Quã carũ, q̃ vile. Vile, ſed ſalubre. Si vile nõ eſſet, nõ mihi effunderetur. Si ſalubre nõ eſſet, nõ me lucraretur. Particeps nominis ſum, ſum & hęreditatis. Chriſtianus ſum: fra-
b Ro. 8. c ter Chriſti ſum. Si ſum quod dicor: [b] hæres ſum Dei, cohæres autem Chriſti. Et quid mirum, ſi ſpõſi effuſum eſt nomen,
c Phi. 2. a cũ ipſe quoque effuſus ſit? Nã [c] ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens.
d Pſ. 21. c Denique ait: [d] Sicut aqua effuſus ſũ. Effuſa eſt plenitudo diuinitatis, habitans ſuper ter-

per terrã corporaliter, vt de illa plenitudine omnes q corpus mortis geſtamus caperemus, ac vitali odore repleti diceremus: *Oleum effuſum nomẽ tuum.* En quod nomen effuſum, & qualiter, & quatenus. Cur verò oleũ? Nam hoc nondum dixi. In ſermone ſuperiore dicere cœperã, ſed interuenit ſubito aliud, quod prædicendũ videbatur: quanquã intermiſerim vltra, quã credidi. Quod nõ aliud eſſe reor, niſi quòd fortis mulier ſapientia [e] miſit manũ ad colũ, & digiti eius apprehenderunt fuſum. Nouit enim modicam lanã vel linũ in lõgũ producere filum, atque in telæ extendere latitudinem, & ſic omnes domeſticos ſuos veſtire duplicibus. Eſt proculdubio inter oleũ, & nomẽ ſpõſi ſimilitudo, nec otiosè Spiritus ſanctus alterutrum comparauit. Ego autem dico in triplici quadam qualitate olei, quod lucet, paſcit, & vngit: ſi vos melius nõ habetis. Fouet ignem, nutrit carnem, lenit dolorẽ, lux, cibus, medicina. Vide idem nunc & de ſponſi nomine. Lucet prædicatum: paſcit recogitatum: inuocatum lenit, & vngit. Et percurramus ſingula. Vnde putas in toto orbe tanta, & tam ſubita fidei lux niſi de prædicato Ieſu? Nónne in huius nominis luce Deus [f] hos

e Prouer 31.c

f 1. Pe. 2 b

vocauit in admirabile lumē ſuū, quibus
g Ephe. 5.b illuminatis,& in lumine iſto videntibus
lumen, dicat meritò Paulus:[g]Fuiſtis aliquādo tenebræ,nūc autem lux in domino. Hoc denique nomen corā regibus,&
h Act. 9.c gētibus,& filijs Iſraël[h] portare iuſſus eſt
idē Apoſtolus,& portabat nomē tanquā
lumen,& illuminabat patriam,& clama
i Ro.13.d bat vbique.[i]Nox præceſſit,dies autē appropinquauit: abiiciamus ergo opera tenebrarum,& induamur arma lucis, ſicut in die honeſtè ambulemus. Et monſtrabat omnibus lucernā ſuper cādelabrum: annunciās in omni loco Ieſum, & hunc crucifixū. Quomodo lux iſta inſplēduit,
k Act. 3.c ac perſtrinxit cunctorū intuētiū oculos[k]
quando de ore Petri tanquā fulgur egrediens, claudi vnius corporales plantas ſolidauit & baſes, multóſque ſpiritualiter cæcos illuminauit? Nunquid non
l Ibid. ignem ſparſit cum ait:[l] In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge & ambula?

Nec tantū lux eſt nomē Ieſu,ſed eſt & cibus. An nō totiēs cōfortaris, quotiēs recordaris? Quid æquè mentem cogitantis impinguat? Quid ita exercitatos repa rat ſenſus, virtutes roborat, vegetat mores bonos, atque honeſtos, caſtas fouet affectiones? Aridus eſt omnis animæ cibus,

bus,ſi non oleo iſto infunditur. Inſipidus eſt,ſi nõ hoc ſale cõditur. Si ſcribas, non ſapit mihi,niſi legero ibi Ieſũ. Si diſputes,aut conferas,non ſapit mihi, niſi ſonuerit ibi Ieſus. Ieſus mel in ore,in aure melos,in corde iubilus. Sed eſt & medicina. Triſtatur aliquis noſtrũ? veniat in cor Ieſus,& inde ſaliat in os,& ecce ad exortũ nominis lumen,nubilũ omne diffugit,redit ſerenũ. Labitur quis in crimẽ, currit inſuper ad laqueũ mortis deſperãdo? nónne ſi inuocet nomẽ vitę,cõfeſtim reſpirabit ad vitã? Cui aliquãdo ſtetit ante faciẽ ſalutaris nominis duritia (vt aſſolet) cordis,ignauię torpor,rãcor animi, languor acedię? Cui fõs forte ſiccatus lachrymarũ,inuocato Ieſu nõ cõtinuo erupit vberior,fluxit ſuauior? Cui in periculis palpitãti,& trepidãti,inuocatũ virtutis nomẽ nõ ſtatim fiduciã pſtitit, depulit metũ? Cui quęſo,in dubiis æſtuãti, & fluctuãti, nõ ſubito ad inuocationẽ clari nominis emicuit certitudo? Cui in aduerſis diffidẽti,iãiámq; deficiẽti,ſi nomẽ adiutorij ſonuit, defuit fortitudo? Nimirũ morbi & lãguores animæ iſti ſunt,illud medicina. Deniq; & ꝓbare licet.[m] Inuoca me,inquit,in die tribulationis eruã te, & honorificabis me. Nihil ira iræ impetũ

[m] *in Pſalm. 49.c*

cohibet, ſuperbiæ tumorem ſedat, ſanat liuoris vulnus, reſtringit luxuriç fluxum extinguit libidinis flammam, ſitim temperat auaritiæ, ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cum nomino Ie-
n Matth. 11.d ſum, hominem mihi propono[n] mitem, & humilem corde, benignum, ſobrium, caſtum, miſericordem, & omni denique honeſtate, ac ſanctitate cõſpicuũ, eũdémque ipſum Deum omnipotentẽ, qui ſuo me & exemplo ſanet, & roboret adiutorio. Hçc omnia ſimul mihi ſonat, cùm inſonuerit Ieſus. Sumo itaque mihi exempla de homine, & auxilium à potente, illa tãquam pigmẽtarias ſpecies, hoc tanquam vnde acuã eas, & facio cõfectionẽ, cui ſimilem medicorũ nemo facere poſſit. Hoc tibi electuarium habes, ô anima mea, reconditum in vaſculo vocabuli huius, quod eſt Ieſus, ſalutiferum certè, quódque nulli vnquam peſti tuæ inueniatur inefficax. Sẽper tibi in ſinu ſit, ſẽper in manu, quo tui omnes in Ieſum & ſenſus dirigãtur, & actus. Deniq; & inui
o Can. 8.b taris: [o] Pone me, inquit, ſignaculum in corde tuo: ſignaculũ in brachio tuo. Sed hoc alias. Nũc verò habes, vnde & brachio medearis & cordi. Habes inquã in nomine Ieſu, vnde actus tuos vel prauos corri-

corrigas,vel minus perfectos adimpleas:
itémque vnde tuos ſenſus aut ſerues, ne
corrũpantur,aut ſi corrumpantur, ſanes.

Habuit & Iudęa quoſdam Ieſus,quo-
rũ vacuis gloriatur vocabulis.Illa enim
nec lucent,nec paſcunt,nec medẽtur.Id-
circo ſynagoga in tenebris eſt vſque ad-
huc,fame & infirmitate laborans. Et nõ
ſanabit, nec ſatiabit, quouſq; ſciat meũ
Ieſũ[p] dominari Iacob & finiũ terræ,&[q] *p Pſalm.*
cõuertatur ad veſperã, & famẽ patiatur, *21.c*
vt canes,& circũeat ciuitatẽ. Et illi qui- *q Pſalm.*
dẽ præmiſſi ſunt tãquã baculus ad mor- *58.b*
tuũ, prophetã præueniẽtes,& ſua inter-
pretari nomina nequiuerũt. Vacua quip-
pe erãt.[r] Superpoſitꝰ mortuo baculus eſt: *r 4. Reg.*
& nõ erat vox,neque ſẽſus:quoniã bacu *4.e*
lus erat.Deſcẽdit q baculũ miſit,& mox[s] *s Mat.1.c*
ſaluũ fecit populũ ſuũ à peccatis eorum,
probãs ſe eſſe,quod dicebatur.[t] Quis eſt *t Marc.*
hic,qui etiã peccata dimittit? Nimirum *2.a*
qui dicit:Salus populi ego ſũ.Iã vox, iã
ſẽſus eſt,& patet eũ nõ inane portare no
mẽ inſtar priorum.Sẽtitur infuſa ſalus,
& beneficiũ nõ tacetur.Intus ſẽſus,foris
vox.Cõpũgor,& cõfiteor,& cõfeſſio vitã
indicat.[v] A mortuo enim tãquã,qui non *v Ec.17.c*
eſt,perit confeſſio.Ecce vita,ecce ſenſus.
Suſcitatus perfectè ſũ:integra eſt reſur-

rectio. An aliud mors corporis eſt, niſi cum ſenſu priuatur & vita? Peccatum, quod mors animæ eſt, nec cōpunctionis mihi ſenſum, nec confeſſionis reliquerat vocem, & erā mortuus. Venit is, qui peccata dimittit, & vtrunq; reſtituit: & di-
x Pſ.34. cit animę meæ.[x] Salus tua ego ſum. Quid
a mirum, ſi cedit mors, vbi vita deſcendit?
y Ro.10. Iā [y] corde creditur ad iuſtitiā, & ore con
b feſſio fit ad ſalutem. Iam [z] oſcitat puer, &
z 4. Re. oſcitat ſepties: & dicit:[a] Septies in die lau
4.f dem dixi tibi domine. Videte hūc ſepte-
a Pſalm. narium. Sacer numerus eſt, nō vacat. Sed
118.x melius hoc alij ſeruamus ſermoni: quo famelici & non faſtidioſi ad tam bonas epulas accedamus inuitante nos ſponſo
b Ro.9. a Eccleſiæ Domino noſtro Ieſu Chriſto, [b] qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

De cordis contritione, & de tribus ſpeciebus veræ confeſſionis,

Sermo XVI.

QVid ſibi ergo vult ſeptenarius iſte? Neſcio enim, an ita ſimplex quiſpiam in nobis ſit, qui otioſas eſſe has vices, & numerum hunc putet fortuitum.
c 4.Reg. Ego nec illud vacare, [c] reor quod pro-
4.f pheta incumbens ſuper mortuum, ad mēſuram puerilis corporis ſeſe cōtraxit, os ſuum

os ſuum ori illius coniunxit, oculiſque oculos,& manibus manus. Spiritus ſanctus ſic omnia fieri,& ſic ſcribi fecit, ad eruditionem proculdubio illorum ſpirituum,quos corrupti corporis circumuenit infida ſocietas,ac ſtulta mundi ſapientia deſipere docuit. [d] Corpus quippe,quod corrumpitur,aggrauat animã,& deprimit terrena inhabitatio sẽſum multa cogitantem.Propterea nemo miretur, ac moleſtè accipiat, ſi in his ſcrutandis tanquam quibuſdam Spiritus ſancti apothecis curioſus exiſto,cùm ſciam,quia [e] ſic viuitur,& in talibus vita ſpiritus mei. Dico tamen his, qui præuolantes ingenio,in omni ſermone ante penè flagitant finẽ, quàm principium teneant: debitorem me etiam tardioribus eſſe, & maximè.Sed nec ſtudium tã eſſe mihi,vt exponã verba,quàm vt imbuã corda. Et haurire,& propinare me oportet,quod nõ fit celeriter percurrendo,ſed tractando diligenter,& exhortando frequenter.Quanquam & præter ſpẽ quoque meã diu nos diſcuſſio detinuit ſacramentorum.Putaui fateor vnum ad hoc ſermonem ſufficere,ſiluámque iſtam vmbroſam, latebroſámq; allegoriarum pertranſire nos cito: & ad planitiẽ moralium ſenſuum itinere dici

d Sa.9.d

e Eſ.38.c

diei quaſi vnius peruenire: ſed ſecus contigit. Biduum quippe iam in eo expēdimus, & adhuc reſtat via. Ictus oculi eminus ſummitates ramorum, & montium cacumina peruolabat: ſed valliū ſubteriacens vaſtitas, & denſitas dumetorum fruſtrabatur obtutus. Nūquid (verbi gratia) Hæliſæi miraculum præuidere valebam, quia nobis videlicet de gentiū vocatione, & repulſione Iudæorum diſſerētibus, ita de ſubito in medium proſiliret? Et nūc quādoquidē incidimus, nō pigeat nos paululum immorari, cōſequenter ad id, quod intermittimus, poſtea reuerſuros. Siquidē animarum cibus nihilominus eſt iſte. Canibus quoq;, ac venatoribus plerunque cōtingit à beſtia, quā aggreſſi erant, deſiſtere, & ſequi aliam, quæ inopinantibus forte occurrerit. Non paruum fiducię robur pręſtat mihi, quòd magnus ille vir [f] propheta, potēs in opere, & ſermone, de excelſo mōte cœlorum deſcēdēs viſitare dignat⁹ eſt me, cum ſim cinis & puluis, miſereri mortuo, inclinare ſe iacenti, cōtrahi, & coæquari paruo, cęco partiri lumen oculorum ſuorum, & os mutum oris proprij oſculo ſoluere, debileſq; manus ſuarum roborare contactu. Suauiter rumino iſta, & replentur viſcera mea,

f Luc. 24. c

mea,& interiora mea ſaginãtur:& omnia oſſa mea germinãt laudẽ. Hoc ſemel cõtulit vniuerſitati,hoc quotidie ſinguli in nobis actitari ſentimus, & cordi ſcilicet tribui intelligentiæ lumen, & ori ædificationis verbum,& manibus opus iuſtitiæ. Dat ſentire fideliter,dat proferre vtiliter,dat efficaciter adimplere. Et eſt [g] funiculus triplex, qui difficilè rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli, & trahẽdas poſt ſe ad regnã cœleſtia, ſi rectẽ ſẽtias,ſi dignè ꝓloquaris,ſi viuẽdo cõfirmes. Oculis ſuis tetigit meos, interioris hominis frõtẽ claris luminaribꝰ ornãs fide & ĩtellectu. Ori meo iunxit ſuum, & mortuo ſignum pacis impreſſit: [h] quoniã cũ adhuc peccatores eſſemus, recõciliauit nos Deo,iuſtitiæ mortuos. Os ori applicuit [i], iterato inſpirans in faciẽ meam ſpiraculum vitæ:ſed ſanctioris, q̃ primo. Nã [k] primò quidẽ in animã viuẽtẽ creauit me,ſecundo in ſpiritum viuificantem reformauit me. Manꝰ ſuas meis ſuperpoſuit, exemplum præbens bonorum operum formã obedientiæ. Aut certè manus ſuas [l] miſit ad fortia: [m] vt doceret manus meas ad prælium,& digitos meos ab bellum. Et [n] oſcitauit,inquit,puer ſepties. Sufficiebat ad gloriam manifeſtandi miraculi

g Ec. 4.e
h Rom. 5.b
i Gen. 2.b
k 1. Cor. 15.f
l Prou. 31.e
m Pſalm. 143.a
n 4. Reg. 4.f

raculi oſcitaſſe ſemel: ſed multiplicitas, & inſignis numerus, myſterij admonent. Si illud ingens vniuerſi humani generis primum quidem exanime corpus attendas: vides vbique Eccleſiam (ex quo vitã propheta incumbente recepit) quaſi ſepties oſcitare: quia [o] ſepties in die laudẽ dicere conſueuit. Si teipſum aduertas, in hoc te noueris vita viuere ſpirituali, ac myſticum hũc implere numerum, ſi ſenſualitatis tuæ quinarium, caritatis binario ſubiicis, exhibéſque (iuxta Apoſtolum,) [p] membra tua ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationẽ, quę pri[us] exhibuiſti ſeruire iniquitati ad iniquitatẽ: aut certè ſi eũdẽ quinarium proximorũ ſaluti impertiẽs, ad perficiendũ ſeptenarium duo hæc adiicias: [q] miſericordiam ſcilicet, & iudicium cãtare Deo. Habeo & alias ſeptẽ oſcitationes, ſeptẽ videlicet experimẽta, ſine quibus vera & certa ſal[us] rediuiui ſpiritus minimè cõſtat: quatuor ad ſenſum cõpũctionis, tria ad confeſſionis ſolùm pertinẽtia. Si viuis, ſi vox, ſi ſenſus eſt, tu quoq; eadẽ in te recognoſcis. Porro ſensũ ex integro recuperaſſe te ſcias, ſi tuã conſcientiã quadruplici ſentis compũctione morderi: pudore gemino, & gemino metu: nã vitã ad perficiendũ ſeptenariũ triplex

o Pſalm. 118.x

p Ro. 5.d

q Pſalm. 100.a

plex cõfeſſionis ſpecies atteſtatur, de quibus poſtea videbitur. Nonne & ſanctus Hieremias in ſuo planctu obſeruat hũc numerum? Et tu igitur in tua pro te lamentatione formam habens propheticã, Deum cogita factorem tuũ, cogita & benefactorem, cogita patrem, cogita Dominum. Ad omnia re⁹ es, plãge per ſingula. Ad primum, & vltimũ reſpondeat timor tuus: ad duo media pudor. Pater ſanè nõ metuitur, cùm pater ſit. Patris enim eſt miſereri ſemper, & parcere. Et ſi percutit, [r] virga non baculo percutit, & cùm percuſſerit, ſanat. Paterna vox eſt Percutiã, & ego ſanabo. Nõ eſt proinde, quod à patre formides, qui etſi quãdoq; feriat, vt emendet, nunq̃ tamen, vt vindicet. At verò cogitantẽ, ꝙ patrem offenderim, eſt certè quòd pudeat: etſi non quod terreat. [t] Voluntariè genuit me verbo veritatis, nõ ſtimulo carnalis cupiditatis excuſſit, quemadmodum genitor carnis meæ. Deinde etiã nõ pepercit vnigenito pro ſic genito. Ita ipſe quidẽ patrẽ ſe exhibuit mihi, ſed nõ ego me illi viciſſim filiũ. Quanam frõte attollo iã oculos ad vultũ patris tã boni tam malus filius? Pudet indigna geſſiſſe genere meo, pudet tãto patri vixiſſe degenere. [v] Exitus aquarum deducite oculi mei; [x] operiat cõfuſio

r Pſ. 88. e
s Deuter. 32. f
t Iac. 1. c.
v Pſ. 118.
x Pſalm. 68. b

faciem meam, vultum meum pudor ſuf-
y *Pſalm.* fundat, occupetq; caligo. [y] Deficiat in
30.c. dolore vita mea, & anni mei in gemiti-
z *Ro. 6.d* bus. Proh pudor, [z] quem fructũ habui,
a *Gal. 6.b* in quib9 nunc erubeſco? [a] Si in carne ſe-
minaui, de carne non metam niſi corru-
b *1. Ioa.* ptionem. Si in mundo, & [b] ipſe trãſit, &
2.c concupiſcẽtia eius. Quid? Caduca, vana,
& prope nulla, & quorum finis mors eſt,
infœlix, & inſanus præferre non erubui
æterni patris amori, & honori. Confun-
c *Ma. 1. b* dor, confundor audire: [c] Si ego pater: vbi
eſt honor meus?

Sed & ſi pater nõ eſſet: obrueret me be
neficiis. Inſtaurat aduerſum me teſtes (vt
alia innumera taceã) huius corporis vi-
ctũ, & vsũ tẽporis hui9, & ſuper omnia
ſanguinẽ dilecti Filii clamãtẽ de terra.
Pudet ingratitudinis, quãquã ad cõfuſio-
d *Pſal.* nis cumulũ arguar etiam reddidiſſe mala
108.a pro bonis, & [d] odium pro dilectione. Mi-
nimè quidẽ mihi à benefactore, ſicut nec
e *Ia. 1. a* à patre timẽdũ. Verus quippe beneficus
eſt, [e] dans affluenter, & non improperãs.
Nõ improperat dona, quia dona ſunt: &
beneficia ſua mihi dedit, nõ vendidit. De
f *Ro. 11. d* nique [f] ſine pœnitentia ſunt dona eius.

At quãto de illo benignius: tãto de me
indignius ſẽtire cogor. Erubeſce, & dole
nihil

nihilominus aĩa mea, qm̃ etſi illũ nõ re-
petere,&nõ improperare decet:nos tamẽ
omnino dedecet ingratos,immemoréſq;
extitiſſe.Heu,quid vel nũc tandẽ ꝰ retri- g Pſalm.
buã dño pro omnib⁹,quæ retribuit mihi? 115.a
Quod ſi ſegnior forte ſuas partes minus
exequitur pudor : timor ſanè excitetur
in adiutoriũ. Excitetur,vt excitet. Sepone
parum pia vocabula benefactoris,& pa-
tris, atque ad auſteriora cõuertere. Nẽpe
qui legitur [h] pater miſericordiarum, & h 2. Cor.
Deus totius cõſolationis:legitur nihilo- 1.a
minus [i] Deus vltionũ Dominus. Legitur, i Pſ 65.a
Deus [k] iudex iuſtus & fortis, Legitur, k Pſ. 7.c
[l] terribilis in conſiliis ſuper filios homi- l Pſ.65.a
num. Legitur [m] Deus zelãs. Quòd Pater m Exo.
eſt,quòd beneficus eſt,tibi eſt:quod Do- 20.a
minus,ac creator,ſibi. Etenim [n] propter n Prouer.
ſemetipſum fecit omnia,ſcriptura teſte. 16. a &
Qui ergo quod tuum eſt,tibi defendit ac
ſeruat, putas & pro ſe aliquãdo nõ zela-
bit? putas ſui nõ requiret principatus ho-
norem? [o] Propter hoc irritauit impius o Iſa.37.g
Deũ quia dixit in corde ſuo nõ requiret. & 48.b

Et quid eſt in corde ſuo dicere, nõ re-
quiret, niſi non metuere,quòd requirat?
Sed requiret vſque ad nouiſſimum qua-
drantem: [p] requiret, & retribuet abun- p Pſalm.
danter facientibus ſuperbiã.Requiret à 30.d

redempto ſeruitium: honoré & gloriam ab eo, quem plaſmauit. Eſto q; diſſimulet pater: ignoſcat beneficus: ſed nõ Dominus, & creator. Et qui parcit filio, nõ parcet figmento, non parcet ſeruo nequam. Penſa, cuius ſit formidinis, & horroris; tuum atq; omniũ cõtempſiſſe factorem, offendiſſe Dominũ maieſtatis. Maieſtatis eſt timeri, domini eſt timeri, & maximè huius maieſtatis, huiúſque Domini. Nam ſi reum regiæ maieſtatis quamuis humanæ, humanis legibus plecti capite ſancitum ſit: quis finis contemnentium
q Pſalm. 143.b diuinam omnipotentiam erit? [q] Tangit montes, & fumigant: & tam tremendam maieſtatem audet irritare vilis puluiculus, vno leui flatu mox diſpergendus, & minimè recolligendus? Ille, ille timen-
r Matth. 10.c dus eſt, [r] qui poſtquàm occiderit corpus, poteſtatem habet mittere & in gehennam. Paueo gehennam, paueo iudicis vultum ipſis quoque tremendum angelicis poteſtatibus. Contremiſco ab ira potentis, à facie furoris eius, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tẽpeſtate valida, à voce archangeli, & à verbo aſpero. Contremiſco à dentibus beſtiæ infernalis, à ventre inferi, à rugientibus præparatis ad eſcam:
horreo

horreo vermem rodentem,& ignem torrentem, fumum, & vaporem,& ſulphur, & ſpiritum procellarum. Horreo tenebras exteriores. [s] Quis dabit capiti meo aquam,& oculis meis fontem lachrymarum, vt præueniam fletibus fletum, & ſtridorem dentium,& manuum,pedúmque dura vincula, & pondus catenarum prementium,ſtringētium, vrentium,nec conſumentium? Heu me mater mea, vt quid me genuiſti filium doloris, filium amaritudinis,indignationis,& plorationis æternæ? Cur [t] exceptus genibus, cur lactatus vberibus, natus in combuſtionem,& cibus ignis? Qui ſic afficitur,ſenſum proculdubio recuperauit, & in duplici metu iſto,itémq; pudore illo æque duplici habet oſcitationes quatuor. *s Hier. 9.a* *t Iob 3.b*

Tres quæ reſtant ex voce confeſſionis adiiciet, & nequaquam dicetur iam de eo,quòd non ſit vox, neque ſenſus,ſi tamen de corde humili, ſimplici,fidelíque proceſſerit illa confeſſio. Omne ergo, quod remordet conſcientiam, confitere humiliter,purè,fideliter,& has vices impleſti. Sunt [v] qui gloriātur,cùm malè fecerint,& exultāt in rebus peſſimis: quos notans propheta, [x] Peccata ſua, inquit, prædicauerunt ſicut Sodoma. Verum hos *v Prouer. 2.c* *x Eſa. 3.*

ab hac diſputatione tanquam ſeculares amoueo. Nam [y] quid ad nos de his, qui foris ſunt? Quanquam & de his, qui religioſè veſtiti, & religionē profeſſi ſunt, nonnunquam audimus aliquos reminiſci, & iactitare impudentiſſime mala ſua præterita, quæ (verbi gratia) aliquando vel fortiter gladiatorio, vel argutè litteratorio geſſere conflictu, ſeu aliud quid ſecundum mundi quidem vanitatem fauorabile, ſecundum animæ vero ſalutem nociuum, pernicioſum, damnoſum. Secularis adhuc animi indicium eſt hoc: & humilis habitus, qui geſtatur à talibus, non ſanctæ nouitatis eſt meritum, ſed priſcæ vetuſtatis operculum. Nonnulli talia quaſi dolendo, & pœnitendo rememorant, ſed gloriam intentione captantes, commiſſa ſua non diluunt, ſed ſeipſos illudunt. Nam [z] Deus non irridetur. Veterem hominem nō exuerunt, ſed nouo palliant. Non proditur, aut proiicitur vetus fermentum illa confeſſione: ſed ſtatuitur, ſecundum illud: [a] Inueterauerūt oſſa mea, dum clamarem tota die. Pudet reminiſci quorundam tātam proteruiam, vt non pudeat eos cum exultatione lugenda iactitare, quòd & poſt ſuſceptum ſanctum habitū callidè quempiam.

y 1. Cor. 5.d

z Galat. 6.b

a Pſ. 31.a

piam ſupplantauerint, & [a] circumuenerint in negotio fratrem, aut quòd talionem pro conuicio vel maledicto, id eſt,[b] malum pro malo, aut maledictũ pro maledicto audacter reddiderint. Sed eſt confeſſio eò periculoſius noxia, quo ſubtilius vana, cùm ipſa etiam inhoneſta, & turpia de nobis detegere non veremur: non quia humiles ſumus, ſed vt eſſe putemur. Appetere autem de humilitate laudem humilitatis eſt non virtus, ſed ſubuerſio. Verus humilis vilis vult reputari non humilis prædicari. Gaudet contemptu ſui, hoc ſolo ſanè ſuperbus, quòd laudes cõtemnit. Quid peruerſius, quídve indignius, quàm vt humilitatis cuſtos confeſſio ſuperbiæ militet, & inde velis videri melior, vnde videris deterior? Mirabile iactantiæ genus, vt non poſſis putari ſanctus, ſi non appareas ſceleratus. At talis confeſſio ſpeciem habens humilitatis, non virtutem, non ſolùm veniam non meretur, ſed & prouocat iram. Nunquid [c] profuit Saul, quòd ſe ad increpationem Samuelis peccaſſe confeſſus eſt? Culpabilis proculdubio fuit illa confeſſio, quæ culpam non diluit. Quomodo enim humilem contemneret confeſſionem humilitatis magi-

a *1. Theſ. 4. b*

b *1. Pet. 3. b.*

c *1. Reg. 15. e*

c *Iac. 4. b* ſter,& cui [c] humilibus dare gratiam certè ingenitum eſt? Omnino non poterat non placari, ſi quæ in ore ſonuit, in corde radiaſſet humilitas. Ecce cur humilem eſſe debere confeſſionem dixi.

Oportet autem & eſſe ſimplicem. Non intentionem (fortè quia latet homines) excuſare delectet, ſi ſit rea, nec leuigare culpam, quæ grauis eſt, nec alieno adumbrare ſuaſu, cùm inuitum nemo coëgerit. Primum illud non confeſſio eſt, ſed defenſio; nec placat, ſed prouocat. Sequens monſtrat ingratitudinem, ex quo minor reputatur culpa, eò minuitur & gloria indultoris. Sed enim minus libenter beneficium datur, quod minus gratè, minúſve neceſſariè prouenire ſentitur. Veniam proinde ſibi abiudicat, qui munus largitoris attenuat: quod quidem omnis, qui reatum ſuum verbis alleuiare conatur, facit.
d *Gen. 3. d* Iam à poſtremo [d] primi hominis dehortetur exemplum, nec culpam ſiquidem diffitentis, nec tamen conſequentis veniam, non dubium, quin ob reatus mulieris admixtionem. Genus excuſationis eſt, cùm argueris tu, alium incuſare. Porrò excuſare te velle, quando corriperis, quàm ſit non modo minime

mè fructuoſum,ſed & pernicioſum,ſanctum Dauid interroga. Verba nempe malitiæ [e] excuſationes in peccatis appellat, ne in ea declinet cor ſuum rogans, & ſupplicans. Meritò quidem. In animam etenim ſuam peccat, qui ſe excuſat,repellens proinde à ſe indulgentiæ medicinam, & ſic vitam ſibi proprio ore intercludens.Et quænam maior malitia, quam propriam armari in ſalutem, & linguæ tuę temetipſum mucrone confodere? Denique,[f] qui ſibi nequam, cui eſt bonus?

e Pſal. 140.b

f Eccleſ. 14.a

Sit autem & fidelis confeſſio, vt confitearis in ſpe, de indulgentia penitus non diffidens, ne tuo te ore non tam iuſtifices, quàm condemnes, Iudas certè proditor Domini,& Cain fratricida confeſſi ſunt, & diffiſi ſunt. Alter,[g] Peccaui, inquit, tradens ſanguinem iuſtum. Alter, [h] Maior eſt iniquitas mea, quàm vt veniam merear:& verax licet,nil eis profuit infidelis confeſſio. Hæ itaque tres confeſſionis obſeruantiæ, iunctæ quatuor ſuperioribus compunctionis, ſeptenarium implent.

g Matth. 27.a

h Ge.4 b

Iam vero ſic compunctus, & ſic confeſſus, ac propria proinde certus de vita, certus quoque nihilominus es (vt arbi-

tror) vacuo nequaquam nomine appel-
lari Ieſum, eum qui te talia valuit, & vo-
luit operari, nec vacuè ſubſecutum fuiſ-
ſe baculum, quem præmiſerat. Non ve-
nit vacuè, qui non venit vacuus. Nam
i Col. 2.b quomodo vacuus, in quo[i] habitauit ple-
k Io.ã.3 d nitudo? Neque enim [k] ei datus eſt ad
l Gal. 4.a menſuram ſpiritus. Denique & [l] venit
in plenitudine temporis, plenum proin-
de venire ſe indicans. Bene plenũ, quem
m Pſalm. [m] vnxit pater oleo lætitiæ præ conſorti-
44.b bus ſuis. Vnxit & miſit [n], plenum gratiæ
n Ioã. 1.l & veritatis. Vnxit, vt vngeret. Omnes ab
eo vncti ſunt, qui de plenitudine eius
o Iſa. 61.a meruerunt accipere. Ideo ait: [o] Spiritus
Domini ſuper me, eo quòd vnxerit me,
ad annunciandam manſuetis miſit me:
vt mederer contritis corde, vt prædica-
rem captiuis indulgentiam, & clauſis a-
pertionem; vt prædicarem annum pla-
cabilem Domino. Veniebat (vt audis)
vngere cõtritiones noſtras, ac lenire do-
lores. Ideóque venit vnctus, venit man-
p Pſalm. ſuetus & [p] mitis, & multæ miſericordiæ
85.a omnibus inuocantibus ſe. Sciebat ſe ad
infirmos deſcendere, exhibuítque, qua-
lem oportuit. Et quoniam multæ erant
infirmitates, multa quoque prouidus
medicus medicamina curauit afferre. At-
tulit

tulit [q] ſpiritum ſapientiæ & intellectus, Spiritum conſilij, & fortitudinis, Spiritum ſcientiæ, & pietatis, & Spiritum timoris domini. Vides, quod phialas plenas odoramentis, cœleſtis medicus præparauit ad ſananda [r] vulnera illius miſeri, qui incidit in latrones? Septem ſunt numero, ſeptem fortaſſe præfatis oſcitationibus excitandis acommodatæ. Spiritus enim vitæ erat in phialis. Ex his profectò infudit oleum meis vulneribus. Infudit & vinum, ſed minus quàm olei. Sic nempe congruebat infirmitatibus meis, vt [s] miſericordiam ſuperexaltaret iudicio, quemadmodum vino oleum ſuperfertur infuſum. Attulit proinde quinque cados olei, vini non niſi duos. Vinum ſiquidem timor tantum & fortitudo fuere, reliqua quinque oleum propria ſuauitate deſignant. In ſpiritu deniq; fortitudinis [t] tanquam potens crapulatus à vino deſcẽdit ad inferos, [v] cõtriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit, alligauit fortẽ, & vaſa captiuitatis eripuit. Deſcẽdit nihilominus in ſpiritu timoris, ſed timendus, non timidus. O ſapientia, quanta arte medendi in vino & oleo animæ meæ ſanitatem reſtauras, fortiter ſuauis, & ſuauiter for-

q Iſa. 11.a
r Lucæ 10.e
s Iac. 2.c
t Pſalm. 77.g
v Pſalm 106.b

tis. Fortis pro me, & ſuauis mihi. Deni-
x Sap. 8. a que [x] attingis à fine vſque ad finem for-
titer, & diſponis omnia ſuauiter, propel-
y Hieron. lens inimicum, & infirmum fouens [y] Sa-
17. a na me Domine, & ſanabor, pſallam, &
z Can. 1. a cõfitebor nomini tuo, & dicam: [z] Oleum
effuſum nomen tuum. Non vinum effu-
a Pſalm. ſum ([a] nolo enim vt intres in iudicium
142. a cum ſeruo tuo) ſed oleum, quia [b] coro-
b Pſalm. nas me in miſericordia, & miſerationi-
102. a bus. Oleum plane, quod dum ſupernatat cunctis, quibus immiſcetur liquoribus, liquido illud deſignat [c] nomen, quod
c Phil. 2. b
eſt ſuper omne nomen. O nomen præſuaue, & prædulce. O nomen præclarum, prælectum, & præexcelſum, & ſuperexaltatum in ſecula. Hoc verè oleum,
d Pſalm. [d] quod exhilarat faciem hominis, quod caput ieiunantis impinguat, vt oleum peccatoris non ſentiat. Hoc nomen no-
e Eſa. 52. uum [e] quod os Domini nominauit, quod
a & [f] vocatum eſt ab angelo priuſquàm in
f Luc. 2. c vtero conciperetur. Hoc non ſolum Iu-
g Iohel. dæus, ſed [g] quicunque inuocauerit ſal-
2. g uus erit, in tantum vſquequaque effu-
h Philip. ſum eſt. Hoc Pater [h] donauit Filio ſpon-
2. b ſo Eccleſiæ, Domino noſtro Ieſu Chri-
i Ro. 9. b ſto, [i] qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

De ratione ob quam lucifer cælo deiectus eſt, eiúſque ſuperbia.

Sermo. XVII.

PVtamusne ſatis proceſſum eſſe in ſanctuario Dei, dũ ſcrutamur mirabile ſacramentum, an ad perſcrutandum adhuc, ſi quid reſtat, audemus ſpiritũ ad interiora ſequi?[k] Spiritus nempè iſte ſcrutatur non ſolùm hominum corda, & renes, ſed etiam profunda Dei: & ſiue ad noſtra, ſiue ad alia, ſecurus ſequor eum, quocunque ierit. Tantum, vt [l] cuſtodiat corda noſtra, & intelligentias noſtras, ne fortè, cùm non aderit, adeſſe putemus, noſtrúmque pro ipſo ſequamur ſenſum deuiantes. Venit [m] nanque, & vadit prout vult, & nemo facilè ſcit vnde veniat, aut quò vadat. At iſtud ſine damno fortaſſe ſalutis neſcire licet. Cæterum quando veniat, vel quando vadat, id planè periculoſiſſimè ignoratur. Cum enim hæ Spiritus ſancti circa nos diſpenſatoriæ quidem viciſſitudines vigilantiſſimè non obſeruantur, fit, vt nec abſentem deſideres, nec præſentem glorifices. Nempè qui iccirco recedit vt auidiùs requiratur, quonammodo ſi abeſſe neſcitur, requiritur? & rurſum qui dignãter ad hoc redit, vt cõſoletur q̃liter

k 1. Cor. 2. c

l Phi. 2. b

m Ioan. 3. a

ter dignè pro ſua maieſtate ſuſcipitur, ſi nec adeſſe ſentitur? Mens ergo quæ ignorat abſceſſum, patet ſeductioni: & quæ reditũ nõ obſeruat erit ingrata viſitationi, Petit quondam aliquid [n] Heliſæus à magiſtro, cùm diſceſſum eius imminere præſenſit, nec obtinuit, ſicut ſcitis, niſi ea quidem conditione, ſi videret, quando tolleretur à ſe. [o] In figura contigit hoc illis, ſcriptum eſt autem propter nos.

n 4. Re. 2. a

o 1. Cor. 10. b

Vigiles eſſe & ſolliciti circa opus noſtræ ſalutis (quod mira ſubtilitate diuinæ ſuæ artis inceſſanter actitat Spiritus in intimo noſtri) prophetico docemur, & monemur exemplo. Nunquam ſanè ſine noſtra conſcientia magiſtra vnctio [p] quę docet de omnibus, tollatur à nobis, ſi duplicato volumus munere non fraudari. Nunquam cùm venerit inueniat imparatos, ſed ſemper vultus ſuſpenſos, expanſóſque habentes ſinus ad largam Domini benedictionem. Tales denique quærit [q] ſimiles hominibus expectãtibus dominum ſuum quando reuertatur à nuptiis, qui vtique ab illis ſupernæ menſæ copioſis deliciis vacua nunquã reuertitur manus: vigilandum proinde & vigilandum omni hora, quia neſcimus, qua hora Spiritus venturus ſit, ſeu iterũ abiturus

p 1. Ioan. 2. d

q Lu. 12. g

turus

turus. It & redit Spiritus, & qui ſtat eo tenente, deſerente cadat, neceſſe eſt: ſed non collidetur, quia Dominus rurſum [q] ſupponit manum ſuam. Et has alternare vices non ceſſat in his, qui ſpirituales ſunt, vel quos potius ſpirituales proinde ipſe creare intendit, viſitans diluculo, & ſubito probans. Denique [r] ſepties cadit iuſtus, & ſepties reſurgit: ſi tamen cadat in die, vt ſe cadere videat, & cecidiſſe ſciat, & reſurgere cupiat, & requirat manum adiuuantis, & dicat: [s] Domine in voluntate tua præſtitiſti decori meo virtutem: auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. Aliud eſt dubitare de veritate, quod patiaris neceſſe eſt, cùm ſpiritus minime ſpirat: & aliud ſapere falſitatem, quod facile caues, ſi eandem tuã ignorãtiã nõ ignoras, quatenus dicas & tu. [t] Et ſi quid ignoraui, ignorantia mea mecum eſt: Sancti Iob ſententia eſt. Agnoſcite. Peſſimæ matris ignorantiæ, peſſimæ itidem filiæ duæ ſunt, falſitas & dubietas. Illa miſerior, iſta miſerabilior. Pernicioſior illa, iſta moleſtior. Cum loquitur ſpiritus, cedit vtraque: & eſt non ſolum veritas, ſed & certa veritas. Eſt quippe veritatis ille ſpiritus, cui contraria falſitas eſt. Eſt & ſapientiæ, quæ

[q] Pſalm. 34.c
[r] Prouer. 24.b
[s] Pſ. 29.b
[t] Iob. 19.a

a 34.7.d quæ [a] cum ſit candor vitæ æternæ, & vbique attingat propter munditiam ſuam, obſcurum ambigui non admittit. Cauenda ſane, cùm ſpiritus iſte non loquitur, etſi non moleſta dubietas, certe falſitas execranda. Aliud eſt enim ſub incerto hoc vel illud opinando ſentire, aliud temerè affirmare; quod neſcias. Aut ergo loquatur ſemper ſpiritus, quod noſtri quidem minime arbitrij eſt: aut quando ſilere placet, hoc ipſum indicet, & loquatur ſaltem ſuum ſilentium, ne ipſum nobis falsò præire putantes, noſtrum pro ipſo malè ſecuri ſequamur errorem. Et ſi ſuſpenderit ambiguo, non relinquat mendacio. Eſt qui dubiè profert mendacium, nec mentitur: & eſt qui veritatem, quam neſcit, affirmat, & mentitur. Nam & ille non quidem quod non eſt eſſe, ſed ſe, quod credit, credere dicit: & verum dicit, etiam ſi hoc verum non ſit, quod credit. & is cum ſe certum vnde non eſt certus dicit, verum non dicit etiam ſi verum ſit, de quo aſſerit.

His præmiſſis ad cautelam talia inexpertorum, ſequar iam Spiritum ſicut confido, præeuntem, eadem tamen cautela, ſi potero, quam præmiſi, & tentabo face-

re ipſe,

re ipſe, quod doceo, ne dicatur & mihi:[x] Tu qui alios doces, teipſum non doces. Diſtinguendum ſanè inter manifeſta, & dubia, nec illa ſcilicet adduci in dubium, nec iſta temere affirmari. Quod quidem ipſum de magiſterio ſperandum eſt Spiritus. Nec enim noſtra ad illud omnino induſtria ſufficit. Quis nouit hominum, an id quod inter homines iudicatum à Deo ſermo ſuperior (à quo videlicet, ſi bene memini, quartus eſt iſte) patefecit, in ſupernis quoque iudicium iam factum præceſſerit? Quod dico, tale eſt. Putáſne. Lucifer ille, qui mane oriebatur, ſed præpropere eleuabatur, antequam verteretur in tenebras, generi noſtro inuiderit, & ipſe olei effuſionem, vt per ſeipſum iam tunc indignabundus muſſitaret, dicens intra ſe quodammodo[y]: Vt quid perditio hæc: Hoc ego non aſſero dicere Spiritum, ſed nec contradicere dico. Neſcio enim. Potuit autem contingere (ſi tamen incredibile non putetur) [z] plenum ſapientia, & perfectum decore, homines præſcire potuiſſe futuros, etiam & profecturos in parem gloriam. Sed ſi præſciuit, in Dei verbo abſque dubio vi-

x Ro. 2.c

y Ma. 26. a

z Ezech. 28.c

quæ

dit,& in liuore ſuo inuidit,& molitus eſt
habere ſubiectos,ſocios dedignatus. Infirmiores ſunt, inquit, inferioréſque natura:non decet eſſe cóciues, nec æquales in gloria. An forte prodit impiam hanc eius machinationem illá prçſumpta aſcenſio,ſeſsióque ſignificans magiſteriũ?
b Eſ.14. d [b] Aſcendam,inquit,ſuper montem excelſum, & ſedebo in lateribus Aquilonis. quò altiſſimi quandã proinde ſimilitudinem obtineret,ſi quemadmodum ille ſuper Cherubim ſedens gubernat omnem angelicã creaturam, ita & ipſe altus ſederet,regerétque genus humanũ. Abſit.
c Pſ.35.a [c] Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo mentiatur iniquitas ſibi. Nos alium non
d Pſ.05. cognoſcimus iudicem, quàm auctorem.
e Pſ.37.c Non diabolus,ſed [d] Dominus iudicabit orbem terræ:[e] ipſe Deus noſter in ſeculũ, & in ſeculum ſeculi:ipſe reget nos in ſecula. Ergo in cœlo concepit dolorem, & in paradiſo peperit iniquitatem, prolem malitiæ,matrem mortis & ærumnarum,
f Sap.2.d omniumq́; prima parẽs ſuperbia. [f] Nam & ſi inuidia diaboli mors intrauit in or-
g Ec.10.b bem terrarum [g], initium tamen omnis peccati ſuperbia. Verum quid illi pro-
h Hiere. 14.b fuit? Nihilominus [h] tu in nobis es Domine:& nomen tuũ inuocatum eſt ſuper
nos.

nos Et dicit populus acquiſitionis, dicit Eccleſia redemptorum : *Oleum effuſum* *i Can.I.a* *nomen tuum.* Cùm eiicior ego , tu illud effundis poſt me , & in me : quoniam cùm iratus fueris , miſericordiæ recordaberis. Accepit tamen ſatan regnum[k] *k Ab.3.a* ſuper omnes filios ſuperbiæ , factus princeps tenebrarum harum , vt regno humilitatis etiam ſuperbia militet, dum in vno ſuo principatu temporali & tali multos humiles excelſos æternoſque reges conſtituit. Iucundum iudicium, vt ſuperbus ille humilium malleator, eiſdem ipſis neſciens fabircat coronas perpetuas, impugnando omnes, & omnibus ſuccumbendo. Siquidem vbique & ſemper iudicabit Dominus populos,[l] *l Pſ.71.a* & ſaluos faciet filios pauperum & humiliabit calumniatorem. Vbique & ſemper defenſabit ſuos , propulſabit nocentes , & tollet[m] virgam peccatorum *m Pſalm. 124.b* deſuper ſortem iuſtorum , vt non extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas. Eritque tandem cum ex toto[n] ar- *n Pſ.45.b* cum conteret, & confringet arma , & ſcuta comburet igni. Tu tibi miſer ſedem collocas in Aquilone , plaga nebuloſa & frigida , & ecce[o] ſuſcitantur *o Pſ.112.b* de puluere inopes , & de ſtercore pau-

p 1. Reg. peres, vt [p] ſedeāt cū principibus & ſoliū
2.b gloriæ teneāt, doleaſque impleri illud. [q]
q Pſ.73.b Pauper & inops laudabunt nomen tuū.

Gratias tibi pater orphanorum, & iudex pupillorum, incaluit ſuper nos mōs
[r] coagulatus, mons pinguis, cœli diſtil-
r Pſ.67.c lauerunt à facie Dei Sinai, effuſum eſt oleum, dilatatum eſt nomē, quod nobis, & cui nos inuidebat iniquus. Dilatatum inquā vſque ad corda & ora paruulorū, &
[s] in ore infantium & lactentiū perficitur
s Pſa.8.a laus. Porro [t] peccator videbit & iraſcetur, & erit ſicut ira implacabilis ſic flam-
t Pſ.111. ma inextinguibilis, quæ iā parata eſt ei,
b & angelis eius. [v] Zelus domini exercituum faciet hoc. Quomodo me amas
v Iſ.37.f Deus meus, amor meus, quomodo me amas vbique recordās mei, vbiq; zelās ſalutē egeni & pauperis, nō ſolū aduersū homines ſuperbos, ſed etiā aduerſus ſublimes angelos? In cœlo & in terra [x] iudicas
x Pſalm. Domine nocentes me, expugnans impu-
34.a gnantes me. Vbique ſubuenis, vbique
y Pſ.15.c aſſiſtis, vbique [y] à dextris es mihi Domi-
z Pſ.103. ne, ne comouear. Hæc [z] cantabo Domino in vita mea, pſallam Deo meo quandiu ſum. Hæ virtutes eius, hæc mirabilia eius, quæ fecit. Hoc primum & maximum iudicium, quod mihi illa conſcia ſecre-

ſecretorum aperuit virgo Maria:[a] Depoſuit, inquiens, potentes de ſede, & exaltauit humiles. Eſurientes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes. Secundum autem ſimile eſt huic, quod iam audiſtis, vt[b] qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. In his duobus iudicijs conſoletur ſe pauper, & dicat: [c] Memor fui iudiciorum tuorum à ſeculo Domine, & conſolatus ſum. Sed reuertamur ad noſipſos, ſcrutemúrq; vias noſtras: & vt in veritate id poſſimus, inuocemus Spiritum veritatis, & reuocemus ab alto, quo nos eduxerat, quatenus antecedat nos etiam ad nos, quoniam ſine ipſo poſſumus nihil. Nec verēdum, quòd dedignetur condeſcendere nobis, qui potius ſi vel exiguum quid abſque ipſo conamur, indignatur. Non eſt enim ille[d] vadens & non rediens, ſed ducit nos & reducit[e] de claritate in claritatem tanquam Domini ſpiritus, quandoque rapiens ad ſe in lumine ſuo, quandoque contemperans, & illuminans tenebras noſtras: vt ſiue ſupra nos, ſiue apud nos, ſemper in luce, ſemper vt filij lucis ambulemus. Tranſiuimus allegoriarum vmbras, ventum eſt ad indaganda moralia. Ædificata eſt fides, in-

a Luc. 1 c.
b Io. 9. c
c Pſ. 118. g.
d Pſ. 77. d.
e 2. Corin. 3 d.

ſtruatur vita,exercitatus eſt intellectus,
f Pſalm. 110.b dictetur actus. Siquidem[f] intellectus bonus omnibus facientibus eum, ſi tamen & actus & intelligentia dirigātur in laudem & gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti,qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

De duabus operationibus Spiritus ſancti, quarum vna vocatur effuſio:& alia infuſio,

Sermo XVIII.

O*Leum effuſum nomen tuū*. Quid certum demōſtrat Spiritus ſanctus nobis in nobis occaſione huius capituli? Profecto (quod interim occurrit) geminæ cuiuſdam ſuæ operationis experimentum. Vnius quidem,qua nos primò intus vir-
Cant. 1.a tutibus ſolidat ad ſalutem,alterius verò, qua foris quoque muneribus ornat ad lucrum. illas nobis,hæc noſtris accipimus: verbi gratia,fides,ſpes, caritas,no-
g 1.Cor. 12.a. bis propter nos dantur. Abſque his quippe ſalui eſſe non poſſumus. Porrò [g] ſcientiæ,ſeu ſapientiæ ſermo, gratia curationis,prophetia,ſimiliáque, quibus carere cum integritate etiam ſalutis propriæ poſſu

poſſumus, proximorum proculdubio in ſalutem expendenda donatur. Et has Spiritus ſancti operationes, quas vel in nobis, vel in aliis experimur, vt ex re nomina accipiant, infuſionem, ſi placet, atque effuſionem nominemus. Cuinam ergo harum conuenit oleum effuſum nomen tuum? Nónne effuſioni? Nam de infuſione, infuſum potius, quam effuſum, dixiſſet. Denique de vberum foris ſpirante fragrantia, & non de internis ſponſæ virtutibus prolatum eſt, *oleum effuſum nomen tuum*. Denique ob bonum odorem vberum extrinſecus perfuſorum, ait ſponſa: *Oleum effuſum nomen tuum*: aſſcribens ipſum odorem nomini ſponſi tanquam oleo effuſo ſuper vbera. Et quicũq; munere gratię exterioris perfusũ ſe ſentit, quo & ipſe aliis refundere poſſit, etiam huic dicere eſt, *oleum effuſum nomen tuum.*

Sed ſanè cauendum in his aut dare, quòd nobis accepimus, aut quod erogandum accepimus retinere. Rem profectò proximi retines tibi, ſi (verbi cauſa) plenus virtutibus cùm ſis, foríſque nihilominus donis ſcientiæ, & eloquentiæ adornatus: metu forte, aut ſegnitie, aut minus diſcreta humilitate verbum bonum, quod poſſet prodeſſe

multis,inutili,immo & damnabili ligas ſilentio, certè maledictus,[h] quòd frumenta abſcondis in populis. Rurſum quod tuum eſt, ſpargis,& perdis, ſi priuſquàm infundaris tu, totus ſemiplenus feſtines effundere, contra legem[i] arans in primogenito bouis, & ouis primogenitum tondens. Nimirum vita atque ſalute, quam alteri das, te fraudas, dum ſana vacuus intentione, gloriæ inanis vento inflaris, aut terrenæ cupiditatis veneno inficeris, & lethali apoſtemate turgens interis.

h prouer. 11.d

i Deute. 15.b

Quamobrem ſi ſapis, concham te exhibebis, & non canalem. Hic ſiquidem penè ſimul & recipit,& refundit. Illa vero donec impleatur, expectat,& ſic quod ſuperabundat, ſine ſuo damno communicat, ſciens maledictum, qui partem ſuam facit deteriorem. Et ne meum conſilium contemptibile ducas, audi ſapientiorem me:[k] Stultus (ait Salomon) profert totum ſpiritum ſuum ſimul, ſapiens reſeruat in poſterum. Verum canales multos hodie habemus in Eccleſia, conchas vero perpaucas. Tantæ caritatis ſunt, per quos nobis fluenta cœleſtia emanant, vt ante effundere, quàm infundi velint,

k Prouer. 29.b

velint loqui, quàm audire paratiores & prompti docere, quòd non didicerunt, & alij præeſſe geſtientes, qui ſeipſos regere neſciunt. Ego nullum ad ſalutem pietatis gradum illi gradui anteponendum exiſtimo, quem ſapiens poſuit dicens:[l] Miſerere animæ tuæ placens Deo. *l Ec. 30 d*
Quòd ſi non habeo, niſi parumper olei, quo vngar, putas tibi debeo dare, & remanere inanis? Seruo illud mihi, & omnino, niſi ad prophetæ iuſſionem non profero. Si inſtituerint rogitantes aliqui ex *n ſ. 2. Co.*
his, qui forte[n] exiſtimant de me ſupra id quod vident in me, aut audiunt aliquid ex me, reſpondebitur eis:[o] Ne forte non ſufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes, & emite vobis. Sed[p] caritas, inquis, non quærit quæ ſua ſunt. Et tu ſcis quamobrem? Non quærit, quæ ſua ſunt, profectò quia non deſunt. *o Matth. 25. a* *p 1. Cor. 13. b*

Quiſnam quærat, quod habet: Caritas quæ ſua ſunt, id eſt, propriæ ſalutis neceſſaria nunquam non habet. Nec modo habet, ſed etiam abundat. Vult abundare ſibi, vt poſſit & omnibus. Seruat ſibi, quantum ſufficiat, vt nulli deficiat. Alioquin ſi plena non eſt, perfecta

non eſt.

Cæterum tu frater, cui firma ſatis propria ſalus nondum eſt, cui caritas adhuc aut nulla eſt, aut adeo tenera, atque arundinea, quatenus omni flatui cedat, omni credat ſpiritui, omni circunferatur vento doctrinæ, imò cui caritas tanta eſt, vt vltra mandatum quidem diligas proximum tuum, plus quàm teipſum: & rurſus tantilla, vt contra mandatum fauore liqueſcat, pauore deficiat, perturbetur triſtitia, auaritia contrahatur, protrahatur ambitione, ſuſpicionibus inquietetur, conuiciis exagitetur, curis euiſceretur, honoribus tumeat, liuore tabeſcat: tu in quam ita in propriis teipſum ſentiens, quanam dementia, quæſo, aliena curare aut ambis, aut acquieſcis? Sed enim audi quid conſulat cauta vigilque caritas. [q] Non quòd aliis, inquit, ſit remiſſio, vobis autem tribulatio, ſed ex æqualitate.[r] Noli nimium eſſe iuſtus. Sufficit vt diligas proximum tuum tanquam teipſum, hoc quippe eſt ex æqualitate. Dicit enim Dauid: [s] Sicut adipe, & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meum: infundi nimirum prius volens, & ſic effundere. Nec ſolum infundi prius, ſed & impleri, quatenus de ple

q 2. Cor. 8.c
r Ecc. 7.c
s Pſ. 62.a

de plenetudine eructaret, non oſcitaret de inanitate. Cautè quidem:ne quod aliis remiſſio, ſibi eſſet tribulatio. Et nihilominus caſtè imitans illum, de[t] cuius plenitudine omnes accepimus. t *Ioã.1.c.*

Diſce & tu non niſi de pleno effundere, nec Deo largior eſſe velis. Concha imitetur fõtẽ. Nõ manat ille in riuũ nec in lacum extenditur, donec ſuis ſatietur aquis. Nõ pudeat cõchã nõ eſſe ſuo fonte profuſiorẽ, Denique ipſe fons vitę plenus in ſeipſo, & plenus ſeipſo, nónne primùm quidem ebulliens, & ſaliens in proxima ſecreta cœlorum, omnia impleuit bonitate, & tunc demum impletis ſecretioribus ſuperioribúſque partibus erupit ad terras, ac de ſuperfluo[v] homines & iumenta ſàluauit, quemadmodum multiplicauit miſericordiã ſuam Deus? Prius interna repleuit: & ſic exundans in multis miſerationibus ſuis [x] viſitauit terram, & inebriauit eam, multiplicauit locupletare eam. Ergo & tu fac ſimiliter. Implere prius, & ſic curato effundere. Benigna prudénſque caritas affluere conſueuit, non effluere. Fili mi, ne pereffluas, ait Salomon. Et apoſtolus [y] Propterea, inquit, debemus intendere his, quæ dicuntur, ne forte pereffluamus.

v *Pſalm. 35.a*
x *Pſalm. 64.b*
y *Heb.2.a*

mus. Quid enim? Tunc Paulo ſanctior, ſapientior Salomone? Alioquin nec mihi ſedet ditari ex te exinanito. Si enim ᶻ
Ecc.4. tu tibi nequam, cui bonus eris? De cumulo, ſi vales, adiuua me. Sin autem, parcito tibi.

Sed iam audite quæ, & quanta ſaluti propriæ neceſſaria ſint, quæ & quanta infundi oporteat, prius quàm effundere præſumamus, quæ tamen impræſentiarum breuiter colligere potero. Hora ſiquidem iam multùm aſcendit, & ſermonis vrget ad finem. Accedit medicus ad vulneratum, ſpiritus ad animam. Quam enim non repetiat gladio diaboli vulneratam, etiam poſt ſanatum vulnus antiqui delicti medicamento baptiſmatis? Ergo ad
Pſ.37.a illam animam quæ dicit:[a] Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ: cùm accedit ſpiritus, quid primo opus eſt? Vt tumor vel vlcus, quod forte ſupercreuit in vulnere, & poteſt impedire ſanitatem, ante omnia amputetur. Abſcindatur itaque ferro acutæ compunctionis vlcus inueteratæ conſuetudinis. Sed eſt acerbus dolor, leniatur proinde vnguento deuotionis, quod non eſt aliud, niſi concepta de ſpe indulgentiæ

tiæ exultatio. Hanc continendi parit facultas, & victoria de peccato. Iam gratias agit, & dicit [b]: Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis. *b Pſalm. 115.b*
Deinde apponitur medicamẽtum pœnitentiæ, malagma ieiuniorum, vigiliarum, orationum, & ſiqua ſunt alia pœnitentium exercitia. In labore cibandus eſt cibo boni operis, ne deficiat. Quod opus ſit cibus, inde doceris. [c] Meus cibus eſt, inquit, vt faciam voluntatem patris mei. *c Ioa. 4.c* Itaque comitentur pœnitentiæ labores pietatis opera, quæ confortent. [d] Magnam, ait, fiduciam præſtat apud altiſſimum eleemoſyna. *d To. 4.b* Cibus ſitim excitat, potandus eſt. Accedat cibo boni operis orationis potus componens in ſtomacho conſcientiæ, quod bene geſtum eſt, & commendans Deo. Orando bibitur [e] vinum letificans cor hominis, vinum ſpiritus, quod inebriat, & carnalium voluptatum infũdit obliuione. *e Pſalm. 103.b* Humectat interiora arentis conſcientię: eſcas bonorum actuum digerit, & deducit per quædam animæ membra, fidem roborans, ſpem confortans, vegetans ordinánſque caritatem, & impinguans mores.

Sumpto cibo potúque, quid iam re-

ſtat,

ſtat, niſi vt pauſet ęgrotus, & quieti contemplationis poſt ſudores actionis incumbat? Dormiens in contemplatione
f 1. Cor. 13. d. Deum ſomniat, [f] per ſpeculum quidem in ænigmate, non autem facie ad faciem interim intuetur. Tamen ſic non tam ſpectati, quam coniectati, idque raptim, & quaſi ſub quodam coruſcamine ſcintillulæ tranſeuntis, tenuiter vix attacti
g Eſa. 26. k. inardeſcit amore, & ait: [g] Anima mea deſiderauit te in nocte, ſed & ſpiritus meus in præcordiis meis. Talis amor zelat, hic decet amicum ſponſi, hoc neceſſe eſt ardeat [h] fidelis ſeruus & prudens, quem
h Matth. 24. c cõſtituit dominus ſuper familiam ſuam. Hic replet, hic feruet, hic ebullit: hic iam ſecurus effundit, exundans & erumpens, ac dicens: [i] Quis infirmatur, & ego
i Cor. 11. g non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Prædicet, fructificet, [k] in-
k Eccleſ. 36. a nouet ſigna, immutet mirabilia: non eſt, quò ſe immiſceat vanitas, vbi totum
l Ro. 13. a occupat caritas. Siquidem [l] plenitudo
m Ioan. 4. b legis & cordis eſt caritas, ſi tamen plena. [m] Deus denique caritas eſt, & nihil eſt in rebus quod poſſit replere creaturam factam ad imaginem Dei, niſi caritas Deus, qui ſolus maior eſt iſta. Eam nondum adeptus periculoſiſſime promouetur,

tur, quantiſlibet alijs videatur pollere virtutibus. Si habuerit omnem ſcientiam, ſi [n] dederit omnem ſubſtantiam ſuam pauperibus, ſi tradiderit corpus ſuum ita vt ardeat: abſque caritate vacuus eſt. En quanta prius infundenda ſunt: vt effundere audeamus de plenitudine, non de penuria largientes. Primò quidem compunctio, deinde deuotio, tertiò pœnitentiæ labor, quartò pietatis opus, quintò orationis ſtudium, ſextò contemplationis otium, ſeptimò plenitudo dilectionis. Hec omnia [o] operatur vnus atque idem Spiritus ſecundum operationem, quæ infuſio appellatur: quatenus illa quæ effuſio dicta eſt, purè, & ob hoc tutè iam adminiſtretur ad laudem & gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti. Qui cum patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in ſecula ſeculorum. Amen.

n 1. Cor. 13.a

o 1. Cor. 12.b

De nouem ordinibus angelorum, Sermo XIX.

ADHVC ſponſa amatoria loquitur, adhuc pergit amplius perſequi laudes ſponſi. Et gratiam prouocat, dum monſtrat eam;

eam, qua iam acceperat, in ſe vacuam nō fuiſſe. Audi etenim quid ſecuta adiungit. *Propterea,* inquit, *adoleſcentulæ dilexerūt te nimis.* Quaſi dicat. Non fruſtra nec inaniter nomē tuum exinanitum eſt, ô ſponſe, atq; effuſum in vbera mea: propterea enim adoleſcentulę dilexerunt te nimis: Propter quid? Propter nomen effuſum, & propter vbera ex eo perfuſa. Inde quippe excitatæ ſunt in amorem ſpōſi, inde ſum pſerunt, vt diligant. Spōſa infuſum munus excipiente, illæ mox ſenſere fragrantiam, quæ longè à matre minime eſſe poterant: atque illa ſuauitate repletæ di-
p Ro. 5. a cunt: P Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis. Ergo ipſarum deuotionem ſpōſa commendans: Hic, inquit, fructus, ô ſpōſe, effuſi nominis tui, quòd propterea adoleſcentulæ dilexerūt te. Effuſum ſiquidem ſentiūt, quod integrum capere non valebant: propterea dilexerūt te. Effuſio quippe, nomē facit capabile, captus amabile, ſed adoleſcētulis dūtaxat. Qui capaciores ſunt, integro gaudent, effuſo non indigent, Angelica creatura irreperculſa mentis acie intuetur diuinorū iudiciorum abyſſum multam, quorum ſummæ

næ æquitatis ineffabili delectatione beata, gloriatur inſuper affectui ea mancipari per ſuum miniſterium, ac palam fieri: & propterea diligit merito dominum Chriſtum. [q] Nónne omnes, ait, adminiſtratorij ſpiritus ſunt, miſſi in miniſterium propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis? Porro Archangelos (vt eis aliquid differentius ab his, qui ſimpliciter angeli ſunt tribuamus) mirabiliter credo delectat, quód ipſis quoque æternæ ſapientiæ conſiliis familiarius admittuntur, eadémque per ipſos locis quæque ſuis, atque temporibus ſummo moderamine diſpenſantur. Et hæc cauſa quòd diligunt dominum Chriſtum & ipſi. Illæ quoque beatitudines, quæ Virtutes ex eo forſitan appellatæ ſunt, quòd virtutum ac prodigiorum occultas, perpetuáſque cauſas fœlici curioſitate rimari ac mirari diuinitus ordinatæ, ſigna, quæ, & quando volunt, ex omnibus elementis terris potenter exhibeant: & ipſæ ergo exinde non immerito inardeſcunt diligere Dominum virtutum, & [r] Dei virtutem Chriſtum. Plenum quippe eſt

[q] Heb. 1. d

[r] 1. Cor. 1. d

eſt ſuauitatis,&gratię incerta & occulta ſapientię in ipſa ſapiētia intueri:plenum nihilominus honoris & gloriæ, cauſarum in Dei verbo abſconditarum mūdo ſpectandas, mirandaſq́; in manu ipſorum dirigi efficientias.

Sed & illi ſpiritus, qui Poteſtates nòminātur, dū Crucifixi noſtri diuinā omnipotētiā vbiq; fortiter attingētē intueri, ac magnificare delectantur,exturbare & debellare dęmonū,hominumq; cōtrarias poteſtates pro his,qui hæreditatē capiunt ſalutis, accipiūt poteſtatem. Et hi nónne iuſtiſſimam habent cauſam, vt diligant Dominum Ieſum?

Sunt & ſuper iſtos Principatus, qui ipſum altiùs ſpeculantes, & liquidò peruidētes vniuerſitatis eſſe principium,
[s] Col.1.c. &[s] primogenitum omnis creaturæ:tanta proinde principatus dignitate donātur, vt vbique terrarum habeāt poteſtatem, quaſi de ſummo quodam rerū cardine regna,& principatus & quaſlibet pro arbitrio mutare & ordinare dignitates, pro
[t] Matth. 20.b. quorūq; meritis[t] facere primos nouiſſimos, & nouiſſimos primos:[v] deponere
[v] Lu.1.d potentes de ſede,& exaltare humiles. Et hæc iſtis quoque ratio diligendi.

Sed diligunt & Dominationes. Cur? Neſcio,

Neſcio, quid ſubtilius, ſublimiúſque indagare de Chriſti interminabili, atque irrefragabili dominatu: laudabili quadam præſumptione feruntur, quod ſcilicet vbique vniuerſitatis non ſolum potens, ſed & pręſens ſupra, infráque obſequi rectiſſimę voluntati ſuæ curſus temporum, motus corporum, nutus mentium, ordine vtrique pulcherrimo cogat, ídque cura tam vigili, vt ne puncto quidem, aut iota vni, vt dicitur, horum omnium debitum ſubtrahere famulatum vllatenus liceat: opera tamen tam facili, vt turbationem, ſeu anxietatem vllam omnino gubernator non ſentiat. Intuentes ergo dominum Sabaoth, tanta cum tranquillitate omnia iudicantem intentiſſimæ, ſuauiſſimæque cõtemplationis ſtupore nimio, ſed ſenſato rapti in illud diuinæ claritatis tam ingens pelagus, recipiunt ſeſe in ſecretiori quodam mirę tranquillitatis receſſu, vbi tanta pace, ac ſecuritate fruuntur, vt quieſcentibus ipſis pro reuerentia prærogatiuæ tanquam verè Dominationibus miniſtrare, & militare videatur cætera multitudo.

In Thronis ſedet Deus. Et puto, quòd his ſpiritibus ſupra omnes, qui memo-

rati ſunt,& iuſtior cauſa, & copioſior ſit materia, diligendi. Etenim ſi intres hominis regis cuiuſcunque palatium, nónne cùm plenum ſit ſellis, ſcamnis, cathedríſq;, regia ſedes in eminẽti poſita cernitur? Et non eſt neceſſe quærere, vbi rex ſedere ſolitus ſit: nimirum mox occurrit manifeſta ſedes eius, cæteris altior, ornatiórque ſedilibus. Sic quoq; omni decoris ornatu cunctis aliis præeminere ſpiritibus iſtos intellige, in quibus ſpeciali quodam ſtupendæ dignationis munere diuina elegit reſidere maieſtas. Quòd ſi ſeſſio ſignificat magiſteriũ: puto illum,
x Matth. 23. a qui [x] vnus eſt nobis magiſter in cœlo & in terra, [y] Dei ſapiẽtia Chriſtum, cũ alias
y 1. Cor. 1. d quidem vbique attingat propter mũditiam ſuam, ſpecialius tamen iſtos atque principalius tanquam propriam ſedem ſua illuſtrare præſentia, & inde tanquam de ſolenni auditorio docere angelum,
z Pſ. 93. b [z] docere hominem ſciẽtiam. Inde Angelis diuinorum notitia iudiciorum, inde cõſiliorum Archangelis, ibi Virtutes audiunt quando, & vbi, & qualia proferant ſigna. Ibi denique vniuerſi, ſiue ſint Poteſtates, ſiue Principatus, ſiue Dominationes, diſcũt profecto, quid ex officio debeant, quid pro dignitate præſumant, & (quod

&(quod præcipuè cautum eſt omnibus) accepta poteſtate ad propriam voluntatem, ſeu gloriam non abuti.

Illa tamen cœli agmina, quæ Cherubim nuncupantur(ſi eis ſui vocabuli ſeruetur interpretatio) arbitror nil habere, quòd ab ipſis, aut per ipſos accipiant, cùm de ipſo fonte ad plenum haurire liceat, ipſo ea per ſe Domino Ieſu dignanter introducente in omnẽ plenitudinem veritatis, & [a] theſauros ſapientiæ, ſcientiæq́; (qui in eo omnes abſconditi ſunt) largiſſimè reuelante. a Col. 2.a

Sed nec eã , quæ appellata ſunt Seraphim, quippe quæ ipſa caritas Deus in ſe adeo traxit , & abſorbuit , atque in eundem rapuit ſanctæ affectionis ardorem, vt [b] vnus cum Deo eſſe ſpiritus videantur: inſtar profectò ignis , qui aërẽ, quem inflammat, dum ſuum ei totum calorem imprimit, induitq́; colorem, nõ ignitum, ſed ignem feciſſe cernitur. Amant itaque præcipuè cõtemplari in Deo illi quidem ſpiritus ſcientiam, [c] cuius non eſt numerus : hi verò caritatem, [d] quæ nunquam excidit. Vnde & nomina iſta ſortiti ſunt ex eo quippe, in quo præeminere videntur. Nam Cherubim quidem plenitudo ſcientiæ, Seraphim vero incendentia, b 1. Cor. 6.d c Pſalm. 146.a d 1.Cor. 13.c

vel incenſa dicuntur.

Diligitur ergo ab Angelis Deus ob iudiciorum ſuorum ſummã æquitatem. Ab Archangelis ob cõſiliorum ſummã moderationem. Porro à Virtutibus ob benigniſſimam exhibitionẽ miraculorũ, per quæ incredulos, dignantiſſimè trahit ad fidem. A Poteſtatibus vero ob illã iuſtiſſimæ potẽtiæ vim, qua ſolet à piis malignantibus propulſare, & arcere credulitatẽ. Verum à Principatibus ob æternã, & originalem illam virtutẽ, qua dat eſſe & eſſendi principiũ omni creaturæ ſuperiori, & inferiori, ſpirituali & corporali,
e Sap. 7. a [e] attingẽs à fine vſque ad finem fortiter. A Dominationibus quoque ob placidiſſimam voluntatem, qua licet vbique dominetur in fortitudine brachij ſui, virtute tamẽ potentiori pro ſua ingenita le-
f Ibidem. nitate, & imperturbabili trãquillitate [f] diſponit omnia ſuauiter. Diligitur & à Thronis ob beneuolentiã magiſtræ ſapientiæ ſine inuidia ſeſe cõmunicãtis, & vnctionẽ, quæ gratis docet de omnibus. Cæterum à Cherubim propterea diligi-
g 1. Reg. 2. a tur, quia [g] Deus ſcientiarũ Dominus eſt, & ſciens quid cuiq; opus ſit ad ſalutẽ, diſcretè prouidéq; dona ſua dignè poſcentibus, prout nouit expedire, diſtribuit. A

Seraphim,

Seraphim quoq;.quia [h] caritas eſt,& ni- *h 1.Io.4.b*
hil[i] odit eorũ q̃ fecit,[k] & vult oẽs homi- *i Sap.10.*
nes ſaluos fieri , & ad agnitionẽ veritatis *d*
venire. Hi ergo oẽs prout capiũt diligũt. *k 1.Tim.*
Sed enim adoleſcẽtulæ, quoniã minus *2.b*
ſapiũt,minus & capiũt,nec omnino ſuf-
ficiũt ad tã ſublimia. Paruulæ quippe in
Chriſto ſunt,lacte & oleo nutriẽdę Ergo
ex vberibus ſponſæ opus ſumere habẽt,
vnde diligãt, Habet oleũ effuſum ſpõſa,
ad cuius illæ excitãtur odorẽ [l] guſtare,& *l Pſ. 33.a*
ſentire,q̃ ſuauis eſt Dñs. Cúmq; amore
flagrãtes perſenſerit, cõuertẽs ſe ad ſpõ-
ſum,*Oleum* ait *effuſum nomen tuũ,propterea* *Cant. 1.A.*
adoleſcentulæ dilexerunt te nimis. Quid eſt
nimis? Valde,vehementer, ardenter.

Vel certè magis ex obliquo vos, qui
nuper veniſtis, tangit ſpiritualis ſermo,
veſtram illam(quam & nos frequẽter re-
primere conati ſumus) minus diſcretam
vehementiã, imò intemperantiã prorſus
nimiũ obſtinatam redarguens.Nõ vultis
eſſe communi contenti vita.Non ſufficit
vobis regulare ieiuniũ,non ſolẽnes vigi-
lię,non impoſita diſciplina,nõ menſura,
quam vobis partimur in veſtimentis &
alimentis:priuata præfertis cõmunibus.
Quí veſtri curã ſemel nobis crediditis,
quid rurſum de vobis vos intromittitis?

Nam illam, qua totiens Deum conſcientiis veſtris teſtibus offendiſtis, propriam ſcilicet voluntatem veſtram, ecce nunc iterum magiſtram habetis, non me. Illa vos naturę docet nō parcere rationi non acquieſcere, non obtemperare ſeniorum cōſilio, vel exemplo, non obedire nobis.

m 1. Reg. 15. e An ignoratis [m] quia melior eſt obedientia, quàm victimæ? Nō legiſtis in regula veſtra, quòd quicquid ſine voluntate, vel conſenſu patris ſpiritualis fit, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi? Non legiſtis in euangelio, quàm formam obediendi puer Ieſus pueris ſanctis tradiderit? Nam cùm [n] remanſiſſet in Hieruſalem, & dixiſſet in his, quæ patris ſui erāt oportere ſe eſſe: non acquieſcentibus parentibus eius, ſequi illos in Nazareth non deſpexit, magiſter diſcipulos, Deus homines, verbum, & ſapientia fabrum, & fœminam. Quid? etiam addit ſacra hiſtoria. [o] Et erat, inquit, ſubditus illis. Quouſque vos [p] ſapientes eſtis in oculis veſtris? Deus ſe mortalibus credit, & ſubdit, & vos in viis veſtris adhuc ambulatis? Bonum receperatis ſpiritum: ſed nō bene vtimini eo. Vereor ne alium pro iſto recipiatis, qui ſub ſpecie boni ſupplantet vos; & qui [q] ſpiritu cœpiſtis,

n Luc. 2. g

o Ibidem.

p Iſa. 5. e

q Gal 3. a

carnę

carne conſummemini. An neſcitis quia [r] angelus ſatanæ multotiens transfigurat ſe in angelũ lucis? Sapiẽtia eſt Deus, & vult ſe amari non ſolum dulciter, ſed & ſapienter. Vnde Apoſtolus:[s] Rationabile, inquit, obſequium veſtrum. Alioquin facillime zelo tuo ſpiritus illudet erroris, ſi ſcientiam negligas. Nec habet callidus hoſtis machinamentum efficacius ad tollendam de corde dilectionem, quàm ſi efficere poſſit, vt in ea incautè & non cum ratione ambuletur. Quamobrem ego cogito modos quoſdam tradere vobis, quos operæpretiũ eſt Deum diligentibus obſeruare. Sed quia hic ſermo finem deſiderat, cras eos, ſi Deus vitam mihi & otium, quod nunc habemus, ad diſſerendum ſeruauerit, explicare conabor. Tunc enim recreatis nocturna quiete ſenſibus, & (quod eſt præcipuum) oratione præmiſſa alacriores, vt iuſtum eſt, ad ſermonem de dilectione conueniemus, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

r 2 Cor. 11. c

De triplici modo dilectionis, qua Deum diligimus.

Sermo XX.

VT à magiſtri verbis ſermo exordiũ
t 1. Cor. ſumat: [t] Qui non amat Dominum
16.d Ieſum, anathema ſit. Valde omnino mihi amandus eſt, per quem ſum, viuo, & ſapio. Si ingratus ſum, & indignus. Dignus plane eſt morte, qui tibi Domine Ieſu, recuſat viuere; & mortuus eſt: & qui tibi nõ ſapit, deſipit: & qui curat eſſe niſi propter te, pro nihilo eſt, & nihil eſt. De-
v Pſ. 134. nique [v] quid eſt homo, niſi quia tu inno-
a tuiſti ei? [x] Propter temetipſum Deus fe-
x Prouer. ciſti omnia: &, qui eſſe vult ſibi, & non
16.a tibi, nihil eſſe incipit inter omnia. [y] Deũ
y Eccleſ. time & mandata eius obſerua: hoc eſt,
12.d inquit, omnis homo, Ergo ſi hoc eſt omnis homo, abſq; hoc nihil omnis homo. Inclina tibi, Deus modicum id, quod me dignatus es eſſe, atque de mea miſera vita ſuſcipe obſecro reſiduum annorum meorum: pro his vero, quos viuendo per
z Pſ. 50 d didi quia perditè vixi, [z] cor cõtritum &
a Pſ. 101. humiliatum Deus non deſpicias. [a] Dies
a mei ſicut vmbra declinauerunt, & prętere-
rierunt ſine fructu, impoſſibile eſt, vt re-
b Iſa. 38. c uocem, placeat, vt [b] recogitem tibi eos in amaritudine animæ meæ. Iam de ſa-
c Pſ. 37. b pientia [c], ante te eſt omne deſiderium meum, & propoſitum cordis mei, Si qua eſſet in me, ſeruarem ad te. Sed Deus

tu

tu ſcis inſipientiã mẽã: niſi q́ hoc ipſum fortaſſe ſapere eſt, q́ & ego agnoſco eam & quidem ex munere tuo. Auge illud mihi minime quidem ingrato pro munuſculo, ſed ſollicito pro eo, quod deeſt. Pro his ergo ita ſum amans te, quantùm poſſum.

Sed eſt, quod me plus mouet, plus vrget, plus accẽdit. Super omnia, inquam, reddit amabilem te mihi, Ieſus bone, calix, quem bibiſti opus noſtrę redemptionis. Hoc omninò amorem noſtrum facile vendicat totum ſibi. Hoc inquam eſt, quod noſtram deuotionem & blandius allicit, & iuſtius exigit, & arctius ſtringit, & afficit vehementius. Multum quippe laborauit in eo ſaluator nec in omni mundi fabrica tantum fatigationis auctor aſſumpſit. Illa denique [d] dixit, & facta ſunt? mandauit & creata ſunt, At vero hoc & in dictis ſuis ſuſtinuit contradictores, & in factis obſeruatores, & in tormentis illuſores, & in morte exprobatores. Ecce quomodo dilexit: Adde quod hanc ipſam dilectionem nõ reddidit, ſed addidit. Nã: [e] quis prior dedit, & retribuetur ei? Sed vt ſanctus Ioannes euangeliſta ait? [f] Non quia nos dilexerimus Deũ ſed quia ipſe prior

d Pſ. 32. b

e Ro. 11. b

f 1. Ioan. 4. b

dilexit nos. Deniquè dilexit etiam non existentes. Sed, adiecit & reſiſtentes diligere, iuxta Pauli teſtimonium dicentis: g Quoniam cum adhuc inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius. Alioquin, ſi non dilexiſſet inimicos, nondum poſſediſſet amicos: ſicut necdum, quos ſic diligeret, eſſent, ſi non dilixiſſet, qui nondum eſſent. Dilexit autem dulciter, ſapienter, fortiter. Dulce nempe dixerim, quòd carnem induit, cautum, quòd culpam cauit, forte, quòd mortem ſuſtinuit. Nam quos ſanè in carne viſitauit, carnaliter tamen nequaquã amauit, ſed in prudẽtia ſpiritus. h Spiritus quippe ante faciẽ noſtrã Chriſtus Dñs, i æmulãs nos Dei æmulatione, non hominis, & certè ſaniori, qùam primus Adam Euã ſuam. Itaq; quos in carne quæſiuit, dilexit in ſpiritu, redemit in virtute. Plenum prorſus omni ſuauitatis dulcedine, videre hominẽ hominis conditorem. At dum naturam prudenter ſelegit à culpa, etiã potenter mortem propulit à natura. In carnis aſſumptione cõdeſcendit mihi, in culpæ vitatione conſuluit ſibi, in mortis ſuſceptione ſatis fecit Patri, amicus dulcis, conſiliarius prudens

g Ro. 5. b

h Thren. 4. d

i 2. Cor. 11. a

dẽs adiutor fortis. Huic ſecurus me credo, qui ſaluare me velit, nouerit, poſsit. Quẽ quęſiuit, hũc & vocauit per gratiam ſuam: nũquid veniẽtẽ eiiciet foras? Sed nec vim, nec fraudẽ metuo profectò vllã, quòd me videlicet de manu eius poſſit eruere, qui & vincentẽ omnia vicit mortem, & ſeductorẽ vniuerſitatis ſerpẽtem arte vtique ſanctiore deluſit; iſto prudẽtior, illa potentior. Carnis quidẽ aſſumit veritatẽ, ſed peccati ſimilitudinẽ, dulcem prorſus in illa exhibens conſolationem infirmo, & in hac prudenter abſcondens laqueum deceptionis diabolo. Porro vt Patri nos recõciliet, mortem fortiter ſubit, & ſubigit, fundẽs pretium noſtræ redẽptionis ſanguinẽ ſuũ. Ergo niſi amaſſet dulciter, non me in carcere requiſiſſet illa maieſtas. Sed iunxit affectioni ſapiẽtiam, qua tyrannũ deciperet, iũxit & patientiam, qua placaret offenſum Deum Patrẽ. Hi ſunt modi quos vobis promiſeram, ſed præmiſi eos in Chriſto, vt cõmendabiliores haberetis.

Diſce, ô Chriſtiane, à Chriſto, quẽadmodũ diligas Chriſtũ. Diſce amare dulciter amare prudẽter, amare fortiter. Dulciter, ne illecti, Prudẽter, ne decepti, Fortiter, ne oppreſſi ab amore Domini auertamus

mur Ne mũdi gloria, ſeu carnis voluptatibus abducaris, dulceſcat tibi prę his ſapientia Chriſtus. Ne ſeducaris ſpiritu mendacij, & erroris, luceſcat tibi veritas Chriſtus. Ne aduerſitatibus fatigeris, cõfortet te virtus Dei Chriſtus. Zelum tuũ inflammet caritas, informet ſcientia, firmet conſtantia. Sit feruidus, ſit circunſpectus, ſit inuictus. Nec teporē habeat, nec careat diſcretione, nec timidus ſit. Et vide ne forte tria iſta tibi & in lege traditа fuerint dicente Deo.[k] Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Mihi videtur (ſi alius competentior ſenſus in hac trina diſtinctione non occurrit) amor quidem cordis ad zelum quendam pertinere affectionis, animę vero amor ad induſtriã, ſeu iudicium rationis, virtutis autem dilectio ad animi poſſe referri conſtantiam, vel vigorem. Dilige ergo dñm Deũ tuũ toto, & pleno cordis affectu: dilige tota rationis vigilantia & circũſpectione, dilige & tota virtute, vt nec mori pro eius amore pertimeſcas, ſicut ſcriptũ eſt in cõſequentibus:[l] quoniã fortis eſt, vt mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio. Sit ſuauis, & dulcis affectui tuo Dominus Ieſus, cõtra male vtique

k Deut. 6.a

l cãt. 8.b

tique dulces vitæ carnalis illecebras, & vincat dulcedo dulcedinem, quemadmodum clauum clauus expellit. Sed ſit nihilominus intellectui præuia lux, & dux rationi, non ſolùm ob cauendas hæreticæ fraudis decipulas, & fidei puritatem ab eorum verſutiis cuſtodiendam, verum vt cautus quoque ſis nimiã, & indiſcretam vehementiam in tua conuerſatione vitare. Sit etiam fortis & conſtans amor tuus, nec cedens terroribus, nec ſuccumbens laboribus. Ergo amemus affectuoſe, circumſpectè, & validè, ſcientes amorem cordis, quem affectuoſum dicimus, abſque eo, qui dicitur animæ, dulcem quidem, ſed ſeductibilem: iſtum verò, abſque illo, qui virtutis eſt, rationabilem eſſe, ſed fragilem. Et vide in manifeſtis exemplis hoc ita eſſe vt dicimus. Cùm ægrè ferrent diſcipuli, quòd de aſcenſuri magiſtri diſceſſu ab eodem ipſo audierãt, audierũt: Si diligeretis me, *Ioa. 14. d* gauderetis vtique quia vado ad patrem. Quid ergo? Nõ diligebãt de cuius diſceſſione dolebant? Sed diligebãt quodammodo & non diligebant. Diligebant dulciter, ſed minus prudenter. Diligebant carnaliter, ſed non rationabiliter. Denique diligebant toto corde,

non

nõ autẽ tota anima. [l]Dilectio eorũ contra ſalutem eorum. Vnde & aiebat:[m] Expedit vobis, vt ego vadam: culpans conſilium, non affectum. Loquenti item de morte ſua futura, [n] obuiare ſibi conantem Petrum, qui eum tenerè diligebat cùm ita, vt meminiſtis, increpando repreſſit, quid in eo aliud, quam imprudẽtiam reprehendit? Poſtremo quid eſt, non ſapis quæ Dei ſunt: niſi, non ſapienter diligis, humanum ſequens affectum, contra diuinum conſilium? Et vocauit ſatanam, eo quod ſaluti etſi neſciens aduerſaretur, qui ſaluatorem mori prohiberet. vnde & correctus, repetẽtem [o] poſt modum triſte verbum minimè iam mori vetuit, ſed ſe commoriturum eſſe promiſit. Non autem impleuit, quia necdum ad tertium peruenerat gradum, in quo virtute tota diligitur. Erat tota anima doctus diligere, ſed adhuc infirmus: bene inſtructus, ſed parum adiutus: non ignarus myſterij, ſed martyrij pauidus. Non plane illa fortis, vt mors dilectio tunc fuit, quę morti ſuccubuit. Fuit autẽ poſtea, cũ [p] ex ꝓmiſſione Ieſu Chriſti indutus virtute ex alto, tanta tandẽ cœpit virtute diligere, vt in concilio prohibitus prædicare nomen ſanctum, conſtanter

m Io. 5. b
n Matth. 26. c
o Matth. 26. c
p Act. 1. c

frater prohibētibus reſpōderet: [q] Obedire oportet magis Deo, quā hominibus. Tūc demū tota virtute dilexit, cum nec vitæ ſuæ pepercit ꝓ dilectione. [r] Maiorē ſiqui dē caritatē nemo habet, q̄ ſi animā ſuā ponat quis ꝓ amicis ſuis. Quam etſi minimè tūc poſuit, iā tamē ex poſuit. Ergo nō abduci blāditiis, nec ſeduci fallaciis, nec iniuriis frāgi: toto corde, tota anima tota virtute diligere eſt. Et nota amorem cordis quodāmodo eſſe carnalē, ꝙ magis erga carnē Chriſti, & quæ in carne Chriſtus geſſit vel iuſſit, cor humanū afficiat. Hoc repletus amore, facile ad omnem de huiuſmodi ſermonem compungitur. Nihil audit libentius, nihil legit ſtudioſius, nihil frequentius recolit, nil ſuauius meditatur. Inde holocauſta orationum tanquam ex adipe vituli ſaginati impinguāt. Aſtat oranti hominis Dei ſacra imago, aut naſcētis, aut lactētis, aut docētis, aut moriētis, aut reſurgētis, aut aſcendētis, & quicquid tale occurrerit, vel ſtringat neceſſe eſt animū in amorē virtutū, vel carnis exturbet vitia, fuget illecebras, deſideria ſedet. Ego hāc arbitror præcipuā inuiſibili Deo fuiſſe cauſā, ꝙ voluit in carne videri, & cū hominibus homo cōuerſari, vt carnaliū videlicet, q niſi

q Act. 5. c

r Io. 15. b

carna

carnaliter amare nõ poterãt, cũctã primo ad ſuæ carnis ſalutarẽ amorem affectiones retraheret, atq; ita gradatim ad amorem perduceret ſpiritualem. Nonne denique in hoc gradu adhuc ſtabant, qui aiebant:[s] Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te? Solo profectò corporalis præſentiæ amore reliquerãt omnia, adeo vt ſalutaris futuræ paſſionis & mortis ne audire quidem verbũ æquanimiter ſuſtinerent, ſed nec gloriam aſcendentis poſt modũ, niſi cum graui mœrore ſuſpicere. Hoc enim eſt, quod eis dicebat:[t] Quia hæc locutus ſum vobis, triſtitia impleuit cor veſtrum. Itaque in ſola interim gratia præſentis ſuæ carnis eos ab amore omnis carnis ſuſpenderat. Monſtrabat autem poſtea eis altiorem amoris gradum, cũ diceret:[v] Spiritus eſt, qui viuificat, caro nõ prodeſt quicquam. Puto hunc aſcenderat iam qui dicebat.[x] Etſi cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed nunc iam non nouimus. Fortaſſis & nihilominus propheta in hoc ipſo ſtabat, cùm diceret.[y] Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus dominus. Nam quod ſubiungit, ſub vmbra eius viuemus inter gentes: mihi videtur ex perſona incipientium addidiſſe,

s Math. 19.d Luc. 18.c

t Io. 16.b

v Io. 6.g

x 2. Cor. 5.d

y Thren. 4.d Ibidem.

diſſe, vt quieſcant ſaltem in vmbra, qui ſolis ferre ardorem minus validos ſe ſentiunt, & carnis dulcedine nutriantur, dum necdum valent ea percipere, quæ ſunt ſpiritus Dei. Vmbra ſiquidem Chriſti, carnem reor eſſe ipſius, de qua[z] obumbratum eſt & Mariæ, vt eius obiectu feruor ſplendórque ſpiritus illi temperaretur. In carnis ergo deuotione interim conſoletur, qui viuificantem ſpiritum necdum habet, eo duntaxat modo, quo habent illi qui aiunt:[a] Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus dominus. Et item:[b] Etſi cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed nunc iam non nouimus. Nam alias quidem nequaquã ſine Spiritu ſancto vel in in carne diligitur Chriſtus, etſi non in illa plenitudine. Cuius tamen menſura deuotionis hæc eſt, vt totum cor illa ſuauitas occupet, totum ſibi ab amore vniuerſæ carnis, ac carnalis illecebræ vẽdicet. Hoc quippe toto corde diligere eſt. Alioquin ſi carnis meæ quamlibet conſanguinitatem vel voluptatem fortè præfero carni Domini mei: per quod me videlicet minus ea implere contingat, quæ in carne manens verbo, & exemplo me docuit: nónne liquidò conſtat, quod toto nequaquã

z Lu.1.d

a Th.4.d

b 2. Cor. 5.d

diligo corde, cùm id diuiſum habẽs partẽ impendere videar carni eius, partem
c Lu. 18. c intorquere ad propriam? Denique ait:[c] Qui amat patrẽ, aut matrẽ plus quã me, non eſt me dignus. Et qui amat filiũ, aut filiam plus quã me, non eſt me dignus. Ergo vt breuiter dicam, toto corde diligere, eſt omne quod blanditur de carne propria, vel aliena, ſacroſanctæ carnis eius amori poſtponere. In quo & mundi æquè gloriam cõprehendo, quia gloria mundi gloria eſt carnis: & qui in ea delectantur, carnales eſſe non dubium eſt.

Licet vero donũ, & magnum donum Spiritus ſit iſtiuſmodi erga carnem Christi deuotio, carnalem tamẽ dixerim hũc amorẽ, illius vtiq; amoris reſpectu, quo non tam verbũ caro iam ſapit, quã verbũ ſapientia, verbum iuſtitia, verbum veritas, verbum ſanctitas, pietas, virtus, & ſi quid aliud, quod ſit huiuſmodi dici po-
d 1. Cor. 1. d. teſt. Et hæc nempe omnia Chriſtus,[d] qui factus eſt nobis ſapientia à Deo, & iuſtitia, & ſanctificatio, & redemptio. An tibi æquè, & vno modo affecti videntur, is quidem, qui Chriſto paſſo piè compatitur, compungitur, & mouetur facilè ad memoriã horum, quæ pertulit, atque iſtius deuotionis ſuauitate paſcitur, & confortatur

tatur ad quæque ſalubria, honeſta, pia: itemque ille, qui iuſtitiæ zelo ſemper eſt accenſus, qui veritatem vbique zelat, quæ ſapientiæ feruet ſtudiis, cui amica ſanctitas vitæ, & morum diſciplina, cuius mores erubeſcunt iactantiam, abhorrent detractionem, inuidiam neſciunt, ſuperbiam deteſtantur, omnem humanam gloriam non ſolum fugiunt, ſed & faſtidiunt & contemnunt; omnem in ſe carnis & cordis impuritatem vehementiſſimè abominantur & perſequuntur, omne denique tanquam naturaliter, & malum reſpuunt, & quod bonum eſt, amplectuntur? Nónne ſi compares vtriuſque affectiones, conſtat quodammodo illum ſuperiorem reſpectu quidem huius amare quaſi carnaliter? Bonus tamen amor iſte carnalis, per quem vita carnalis excluditur, contemnitur, & vincitur mundus. Proficitur autem in eo, cùm fit & rationalis, perficitur cum efficitur etiam ſpiritualis. Porro rationalis tunc eſt, cùm in omnibus, quæ oportet de Chriſto ſentiri, fidei ratio ita firma tenetur, vt ab eccleſiaſtici ſenſus puritate nulla veri ſimilitudine, nulla hæretica ſeu diabolica circũuẽtione aliquaten⁹ deuietur. Itẽ

que cùm in propria conuerſatione illa cautela ſeruatur, vt diſcretionis meta nulla ſuperſtitione, vel leuitate, vel ſpiritus quaſi feruentioris vehementia excedatur. Et hoc eſſe tota anima Deum diligere, iam ſupra diximus. Quòd ſi etiam adiuuantis ſpiritus vigor tantus accedat vt nulla vi laborum, vel tormentorum, ſed nec mortis metu iuſtitia vnquam deſeratur, in hoc etiam tota virtute diligitur, & eſt amor ſpiritualis. Quod nimirum nomen huic ſpecialiter amori cõgruere puto: ob prętogatiuam vtique plenitudinis ſpiritus, qua præcellit. Et hæc ſufficiant pro eo quod ſponſa dicit:

Cant. 1.a *Propterea adoleſcentulæ dilexerunt te nimis.* In his, quæ ſequuntur, dignetur nobis aperire theſauros miſericordię ſuę ipſe cuſtos eorum Ieſus Chriſtus Dominus noſter. Qui viuit & regnat cum Patre in vnitate Spiritus ſancti Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Qualiter ſponſa, id eſt. Eccleſia trahi ſe optet poſt ſponſum id eſt, chriſtum,
Sermo XXI.

Cant. 1.a T*Rahe me poſt te: in odore vnguentorum tuorum curremus.* Quid? ſponſáne ergo

go neceſſe habet trahi,& hoc poſt ſponſum? Quaſi vero inuita eum,& non libēs ſequatur. Sed non omnis, qui trahitur, inuitus trahitur. Nec enim infirmum, aut debilem,eum videlicet,qui per ſe ire nō valet,trahi ad balneum, ſeu ad prandium piget,etſi reum pigeat trahi ad iudicium, vel ad pœnam. Denique trahi vult,quæ & hoc rogat. Non autem rogaret,ſi ſequi per ſeipſam dilectū, prout vellet, valeret. Vt quid vero non valet? An infirmam fateamur & ſponſam? Si vna quæuis ex adoleſcentulis infirmam ſe diceret, & peteret trahi, nequaquam miraremur. At verò deſponſa,quæ trahere & alios,vt pote fortis,& perfecta poſſe ſufficere videbatur,cui non durum ſonet quòd & ipſa trahi tanquam infirma, vel debilis neceſſe habeat? De quanam anima iam confidimus,quòd valida ſit,& ſana,ſi illam infirmam dici conſenſerimus quæ pro ſui ſingulari perfectione, & excellentiori virtute ſponſa Domini nominatur? An Eccleſia fortè id dixerit, cùm intueretur dilectum aſcendentem,geſtiēs eum ſequi,atque aſſumi cū ipſo in gloria? Quanquam & quātæuis perfectionis anima,quandiu quidem gemit ſub corpore mortis huius,& huius ſeculi nequā

retinetur incluſa carcere, vincta neceſſitatibus, torta ſceleribus, letius ſegniuſque aſſurgat, neceſſe eſt ad contemplanda ſublimia, nec omnino liberum habet ſequi ſponſum, quocunque ierit. Hinc la-
e Ro 7. d chrymoſa vox illa gemẽtis:[e] Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Hinc ſupplex illa precatio:
f Pſalm. 141. c [f] Educ de carcere animam meam. Dicat proinde, dicat cũ gemitu etiam ſponſa:
Cant. 1. a *Trahe me poſt te:* quia [g] corpus quod cor-
g Sa. 9. d rumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogi-
h Phi. 1. c tantem. An hoc dicat [h] cupiẽs diſſolui & eſſe cum Chriſto, præſertim dum videat eas, propter quas manere ipſam in carne neceſſarium videbatur, bene proficientes amare iam ſponſum, & ſtare in tuto caritatis? Siquidem hoc præmiſerat, *Propterea,* inquiens, *adoleſcentulæ dilexerunt te.* Nunc ergo quaſi dicat, ecce adoleſcentulæ amant te, & amando firmiter inhærent tibi, meque minimè iam opus habent, nulla mihi cauſa in hac vita vlterius commorandi. Idcirco ait: *Trahe me poſt te.* Hoc ſentirem, ſi dixiſſet, trahe me ad te.

Nunc verò, quia dicit poſt te, magis illud mihi poſtulare videtur, vt conuerſatio-

fationis eius valeat veſtigia ſequi, vt poſſit æmulari virtutem, & normam tenere vitæ, & morum queat apprehendere diſciplinam. In his quippe maximè opus eſt adiutorio, quo valeat [i] abnegare ſemetipſum, & tollere crucem ſuam, & ſic ſequi Chriſtum. Hic prorſus trahi neceſſe habet ſponſa, nec ſane trahi ab alio, quàm ab eo ipſo, qui ait: [k] Sine me nihil poteſtis facere. Scio, inquit, me nequaquam poſſe peruenire ad te, niſi gradiendo poſt te, ſed neque hoc quidem niſi adiutam abs te: ideóque precor, vt trahas me poſt te.[l] Beatus ſiquidem, cuius eſt auxilium abs te, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lachrymarum, peruenturus quandoque ad te in montibus gaudiorum. Quàm pauci poſt te, ô domine Ieſu, ire volunt, cum tamen ad te peruenire nemo ſit, qui nolit, hoc ſcientibus cunctis, quia [m] delectationes in dextera tua vſque in finem. Et propterea volunt omnes te frui, at non ita & imitari: conregnare cupiunt, ſed non compati. Ex his erat ille qui dicebat: [n] Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant nouiſſima mea horum ſimilia. Optabat ſibi extrema iuſtorum, ſed non ita & principia.

i Matth. 16. d
k Io. 15. a
l Pſ. 83. b
m Pſ. 15. c
n Num. 23. b

Mortem ſpiritualium optant ſibi etiam
carnales, quorum tamen vitam abhor-
o Pſalm. rent, ſcientes[o] pretioſam mortem eſſe ſan
b. ctorum: quoniam cùm[p] dederit dilect-
p Pſalm. is ſuis ſomnum, ecce hæreditas Domini:
126.b & quia[q] beati mortui, qui in Domino mo
q Apoc. riuntur, cùm econtrario iuxta prophetæ
14.c. ſententiam,[r] mors peccatorum peſſima
r Pſalm. ſit. Non curant quærere, quem tamen de
33d. ſiderant inuenire, cupientes conſequi,
ſed non & ſequi. Non ſic illi quibus aie-
s Luc.22 bát:[s] Vos eſtis, qui permanſiſtis mecum
e. in tentationibus meis. Beati, qui digni
habiti ſunt teſtimonio tuo benigne Ie-
ſu. Ipſi reuera ibant poſt te, & pedibus, &
affectibus.[t] Notas eis feciſti vias vitæ,
t Pſ.15.c vocans eos poſt te, qui via, & vita es, &
dicens:[v] Venite poſt me, faciam vos fie-
v Mat.4. ri piſcatores hominum. Itē: Qui[x] mihi
c miniſtrat, me ſequatur: & vbi ſū ego, il-
x Io.12.d lic & miniſter meus erit. Dicebant ergo
y Ma.19. gloriātes.[y] Ecce nos reliquimus omnia,
& ſecuti ſumus te. Sic itaque & dilecta
tua relictis omnibus propter te, cōcupi-
z Proue. ſcit ſemper ire poſt te, ſemper tuis inhę
3.c. rere veſtigiis, ac ſequi te, quocūque ieris,
ſciens,[z] quoniā viæ tuæ, viæ pulchræ, &
a Io.8.b. omnes ſemitæ tuæ pacificæ: & quia[a] qui
ſequitur te, non ambulat in tenebris. Pre

catur

catur autem ſe trahi, quoniam[b] iuſtitia *b Pſ.35.a*
tua ſicut mõtes Dei, nec ſufficit ad illam
ſuis viribus. Precatur ſe trahi (vt aſſolet)
quia [c] nemo venit ad te, niſi Pater tuus *c Ioh.6.e*
traxerit eum. Porrò quos Pater trahit, tra
his tu. Opera quippe [d] quæ Pater facit, *d.Ioa.5.d*
hęc & fili⁹ ſimiliter facit. Sed familiarius
à filio poſtulat trahi, tanq̃ à ſponſo pro-
prio, quem Pater miſit obuiam ei ducem
ac præceptorem, qui ſibi præiret in via
morum, & præpararet iter virtutum, & *e.Pſ.93.c*
[e] erudiret eam ſicut ſemetipſum, & viam
prudentiæ doceret, & traderet ei legem
vitæ & diſciplinæ? & ſic merito ipſe con
cupiſceret decorem eius.

Trahe me poſt te, in odore vnguento-
rum tuorum curremus. Propterea opus
habeo trahi, quoniã refriguit pauliſper
in nobis ignis amoris tui, nec valemus à
facie frigoris huius currere modo, ſicut
heri, & nudiuſtertius. Curremus autem
poſtea, cùm [f] reddideris lætitiam ſalu- *f Pſ.50.e.*
taris tui, cùm redierit melior temperies
gratiæ, cùm ſol iuſtitiæ iterum incalue-
rit & pertrãſierit tentationis nubes, quæ
hũc operire ad horã cernitur, atque ad le
nẽ flatũ aurę blandioris ſolitò cœperint
vnguenta liqueſcere, & aromata flue-
re, & dare odorem ſuum. Tunc cur-

remus, in odore illo curremus. Spirãtibus inquam vnguentis curremus, quoniam abſcedet torpor, qui nunc eſt, & reuertetur deuotio, & iam non erit opus nobis vt trahamur: quippe odore excitatis, vt ſponte curramus. Nunc vero interim trahe me poſt te. Vidésne illum, qui in ſpiritu ambulat, nequaquam permanere in vno ſtatu, nec eadem ſemper
g Hiere. 10.e facilitate proficere, & g quod non ſit in homine via eius, ſed quemadmodum ei ſpiritus moderator, proüt vult, diſpen-
h Phi.3.c ſat, nunc ſegnius, nunc alacrius, h quæ retro ſunt obliuiſci, & ad interiora ſeſe extendere? Puto quod hoc ipſum ſi attenditis, veſtra vobis experientia intus reſpondet, quod ego foris loquor. Ergo cùm te torpore, acedia, vel tædio affici ſentis, noli propterea diffidere, aut deſiſtere à ſtudio ſpirituali, ſed iuuantis require manum, trahi te obſecrans ſponſæ exemplo, donec denuo ſuſcitante gratia factus promptior, alacriórque, cur
i Pſalm. 118.d ras, & dicas: i Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilataſti cor meum. Sic autem quandiu adeſt gratia, delectare in ea, vt non te exiſtimes donum Dei iure hæreditario poſſidere, ita videlicet ſecurus de eo, quaſi nuquã perdere poſſis: ne ſu-

ne ſubitò cùm fortè retraxerit manum, & ſubtraxerit donum, tu animo concidas, & triſtior, quam oportet, fias: Denique ne [k] dixeris in abundantia tua, non mouebor in æternum: ne etiam illud, quod ſequitur, dicere cum gemitu quidem cogaris: [l] Auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. Curabis potius (ſi ſapis) pro conſilio ſapientis [m] in die malorum non immemor eſſe bonorum, atque in die bonorum non immemor eſſe malorum. Ergo in die virtutis tuæ noli eſſe ſecurus, ſed clama ad Deum cum propheta, & dic. [n] Cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Porro in tempore tentationis conſolare, & dic cum ſponſa: *Trahe me poſt te, in odore vnguentorum tuorum curremus.* Sic te nõ deſeret ſpes in tempore malo, nec in bono prouidentia deerit, eríque inter aduerſa & proſpera mutabilium temporum tenens quandam æternitatis imaginem, vtique hanc inuiolabilem & inconcuſſam conſtantis animi æqualitatẽ, [o] benedicẽs Dominũ in omni tẽpore, ꝓindéq; vẽdicãs tibi etiã in hui⁹ nutabũdi ſeculi dubiis euẽtib⁹, certíſq; defectib⁹ perẽnis quodãmodo incõmutabilitatis ſtatũ, dũ te cœperis renouare,

k *Pſ. 29 b*
l *Ibidem.*
m *Eccle. 11. c*
n *Pſ. 70 b*
o *Pſ. 33. a*

uare, & reformare in inſigne illud antiquum ſimilitudinis æterni Dei, [p] apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Quippe ſicut ipſe eſt, ita & tu eris in hoc mũdo, nec in aduerſis timidus, nec in proſperis diſſolutus. In hoc, inquam nobilis creatura [q] facta ad imaginem & ſimilitudinem eius, qui ſe fecit, antiqui honoris dignitatem receptare iã iãq; & recuperare ſe indicat, cùm ſibi indignũ ducit huic labenti ſeculo cõformari[r], reformari magis ſatagens (iuxta Pauli doctrinã) in nouitate ſui ſẽſus in eã ſimilitudinẽ, in qua ſe cõditã nouit ac per hoc etiã cogens (vt dignũ eſt) ſeculũ quod ꝓpter ſe factũ fuit, verſa vice iſtud mirum in modum conformari ſibi, dum omnia ei [s] cooperari in bonum incipiũt, tanquam in propria & naturali forma, abiecta degeneri ſpecie, recognoſcentia dominũ ſuum, cui ad ſeruiendum creata fuere. Vnde arbitror illum ſermonem, quem dixit de ſe vnigenitus, videlicet [t] ſi exaltaretur à terra omnia traheret ad ſeipſum: cunctis quoque eius fratribus poſſe eſſe communem, his vtique [v] quos pater præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Et ego

p *Iac.1.c*
q *Gẽ.1.g*
r *Rom. 12 c*
s *Rom.8 f*
t *Ioan. 12.c*
v *Rom. 8.f*

go igitur ſi [x] exaltatus fuero à terra (au- dacter dico) omnia traham ad meipſum. Nec enim temerariè vſurpo mihi fratres mei vocem, cuius me induo ſimilitudinem. Quod ſi ita eſt, non putent diuites huius ſeculi fratres Chriſti ſola poſſidere cœleſtia, quia audiunt dicentem, [y] Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Non eos, inquam, æſtiment ſola cœleſtia poſſidere, quia ea ſola audiunt in promiſſione: poſſident & terrena, & quidem [z] tanquam nihil habentes, ſed omnia poſſidentes: non mendicantes, vt miſeri, ſed vt domini poſſidentes, eò pro certo magis domini, quò minus cupidi. Denique fideli homini totus mundus diuitiarum eſt. Totus plane: quia tam aduerſa, quam proſpera ipſius æquè omnia ſeruiunt ei, & cooperantur in bonum. Ergo auarus terrena eſurit, vt mendicus, fidelis contemnit, vt dominus, ille poſſidendo mendicat, iſte contemnendo ſeruat. Quære à quouis eorum, qui inſatiabili corde lucris temporalibus inhiant, quidnam de his ſentiat, qui [a] ſua vendentes & dantes pauperibus, regna cœlorum pro terrena mercantur ſubſtantia, ſapienter agant necne? proculdubio reſpondebit, ſapienter.

x Io. 12. c
y Matt. 5. a
z Ro. 8. f
a Matth.

ſapienter. Quære item, cur quod approbat, ipſe non facit? Non poſſum, inquiet. Quare? profectò, quia domina auaritia non permittit; quia liber non eſt; quia non ſunt ſua, quæ poſſidere videtur: ſed nec ipſe ſui iuris. Si verè tua ſunt, expende ad lucra, & pro terrenis cœleſtia commutato. Si non vales, fatere te pecuniæ tuæ non dominum eſſe, ſed ſeruum; cuſtodem, non poſſeſſorem. Denique & conformaris crumenæ tuæ, tanquam ſeruus dominæ ſuæ, dum quomodo ille illi neceſſario & congaudet gaudenti, & dolenti condolet: tu quoque cum creſcente tuo marſupio creſcis pariter animo, & cum decreſcente decreſcis. Nam & contraheris triſtitia, cum illud exinanitur: & lætitia ſolueris, aut certè inflaris ſuperbia cùm impletur. Hoc ille. Nos verò ſponſæ curemus æmulari libertatem, atque conſtantiam, quæ ſicut bene inſtructa in omnibus, & erudita corde in ſapientia,[b] ſcit abundare, ſcit & penuriam pati. Cùm ſe rogat trahi, oſtendit, quid deſit ſibi, non pecuniæ, ſed virtutis. Rurſum cum ſe nihilominus de ſpe rediturae gratiæ conſolatur, etſi deficere, non tamen diffidere ſe probat. Dicit ergo:

b Phi. 4. c

go: *Trahe me poſt te, in odore vnguentorum tuorum curremus.* Et quid mirum ſi indiget trahi, quæ poſt gigantem currit, quæ comprehēdere nititur eum, [c] qui ſalit in montibus, tranſilit colles[d] Velociter, ait, currit ſermo eius. Non valet ex æquo currere, non poteſt pari cum illo celeritate contēdere, [e] qui exultat vt gigas ad currendam viam, non poteſt ſuis viribus, & propterea rogat ſe trahi. Feſſa ſum, inquit, deficio, noli me deſerere: ſed *trahe me poſt te*, ne incipiam vagari poſt amatores alios, [f] nec curram quaſi in incertum. *Trahe me poſt te:* quia ſatius mihi eſt, vt me trahas, vt ſcilicet vim qualemcunque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis inferas, quàm parcens in meo me torpore malè ſecuram derelinquas. Trahe quodammodo inuitam, vt facias voluntariam. Trahe torpentem vt reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore: quoniam voluntariè, & cum omni alacritate curremus. Non curram ego ſola, etſi ſolam me trahi petierim: current & adoleſcentulę mecum. Curremus pariter, curremus ſimul, ego odore vnguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo, atque hortatu, ac

c Cāt. 2. b
d Pſalm. 17. a
e Pſalm. 18. b
f 1. Cor. 9. d

per

per hoc omnes in odore vnguentorum tuorum curremus. Habet ſponſa & imitatores ſui, ſicut & ipſa eſt Chriſti. Et ideo non ait ſingulariter curram, ſed curremus.

g 1. Cor. 11. a

Sed oritur quæſtio, cur ſimiliter cum ſe petiit trahi, etiam adoleſcentulas non adiunxit, vt non trahe me, ſed trahe nos, diceret. Quid enim? forté ne ſponſa indiget trahi, & adoleſcentulæ non indigẽt? O pulchra, ô fœlix, ô beata, ediſſere nobis huius diſtinctionis rationem. Trahe me, ais. Quare me, & nõ nos? An hoc bonum inuides nobis? Abſit. Neque enim protinus dixiſſes adoleſcentulas tecum eſſe curſuras, ſi ſola poſt ſponſum ire voluiſſes. Cur ergo pluraliter mox ſubiunctura curremus, trahi te ſingulariter poſtulaſti? Caritas, inquit, ita poſtulabat. Diſce per hoc verbum à me in ſpirituali exercitio duplex auxilium deſuper ſperare, correptionem, & conſolationem. Altera foris exercet, altera viſitat intus. Illa reprimit inſolẽtiam, iſta in fiduciam erigit. Illa operatur humilitatem, iſta puſillanimitatem conſolatur. Illa cautos, iſta deuotos facit. Timorem domini docet illa, iſta ipſum Timorem infuſo temperat gaudio ſalutari, ſicut ſcriptum eſt:[h]

h Pſ. 15. b

Lætetur

ſcriptum eſt: [i] Lætetur cor meum, vt ti- *i Pſ. 15.b*
meat nomẽ tuum. Item: [k] Seruite Domi- *k Pſ. 2.c*
no in timore, & exultate ei cum tremore.
Trahimur, cùm tentationibus & tribulationibus exercemur. Currimus, cùm internis conſolationibus & inſpirationibus viſitati, tanquam in ſuaueolentibus vnguentis reſpiramus. Ergo quod auſterum, & durum videtur, retineo mihi tanquam forti, tanquam ſanę, tanquam perfectæ, & dico ſingulariter, trahe me. Quod ſuaue & dulce, tibi tanquam infirmo communico, & dico, curremus. Noui ego adoleſcentulas delicatas, & teneras eſſe, & minus idoneas ſufferre tentationes, & propterea mecum volo, vt currant, ſed non vt mecum trahantur. Volo habere ſocias conſolationis, non autem & laboris. Quare? Quoniam infirmæ ſunt, & vereor, ne deficiant, ne ſuccumbant. Me, inquit, ô ſponſe, corripe, me exerce, me tenta, me trahe poſt te: [l] *l Pſalm. 27.c*
quoniam ego in flagella parata ſum, &
potens ad ſuſtinendum. Certatim ſimul curremus, id eſt, ſola trahar, ſed ſimul curremus. Curremus, curremus, ſed in odore vnguentorum tuorum, non in noſtrorum fiducia meritorum. Nec in magnitudine virium noſtrarum currere nos

confidimus, ſed in multitudine miſerationum tuarum. Nam & ſi quando cucurrimus, ac voluntariæ fuimus, [k] non fuit volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei. Reuertatur miſeratio, & curremus. Tu quidem in virtute tua tanquam gigas & potens curris, nos niſi vnguenta tua ſpirauerint, non curremus. Tu quem Pater [l] vnxit oleo lætitiæ præ conſortibus tuis, curris in ipſa vnctione, nos in illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore. Tempus eſſet, vt perſoluerem quod de vnguentis ſponſi longe ſupra promiſiſſe me memini, ſi non huius ſermonis longitudo vetaret. Differo ergo. Nam & materiæ dignitas arctari moleſta breuitate non patitur. Rogate Dominum vnctionis, vt [m] voluntaria oris mei beneplacita facere dignetur ad inſinuandum veſtris deſideriis [n] memoriam abundantiæ ſuauitatis ſuę, quæ eſt in ſponſo Eccleſiæ Ieſu Chriſto Domino noſtro, & cætera.

k Ro. 9.c
l Pſ. 44.c
m Pſalm. 118.
n Pſalm. 144.b

De quatuor vnguentis ſponſi, quæ ſunt ſapiētia Iuſtitia, Sanctificatio, atque Redemptio: atque de quatuor virtutibus cardinalibus,

Sermo XXII.

Si

SI ita precioſa, ita magnifica ſpõſæ vn-
guenta inuenta ſunt, quemadmodum
cùm tractarentur, audiſtis: ſponſi qualia
ſunt? Etſi dignè ea nos, prout ſunt, non
ſufficimus explicare, haud dubium ta-
men, quin excellentior horum virtus, &
gratia efficacior ſit, quorum ſolus non
ſolùm adoleſcentulas, ſed ipſam quo-
que ſponſam odor excitat ad curren-
dum. Si enim aduertis, nil tale de pro-
priis vnguentis auſa eſt polliceri. Et
quidem illa optima eſſe gloriatur, ſed
non dicit tamen, quia in eis cucurriſſet,
aut curreret, quod in iſtorum ſolo odo-
re promittit. Quid ſi ipſam vnctionem
in ſe effuſam ſentiret, cuius ita tenui ex-
hilarata fragrantia permouetur, vt cur-
rat? Mirum ſi non & volaret. Sed dicit
aliquis: Deſine iam commendare, ſatis
cùm ea cœperis aſſignare, apparebit,
quid ſint. Non. Minimè ego iſtud polli-
ceor. Sanè an vel ipſa ſint, quæ animo
ſuggeruntur dicenda, crede mihi, adhuc
neſcire me fateor. Exiſtimo enim ſpon-
ſum varias aromatum, atque vnguento-
rum habere ſpecies, & nõ paucas: & alias
quidem eſſe in quibus ſingulariter oble-
ctatur ſponſa, tanquam propinquior, ac
familiarior: alias verò, quæ vſq; ad ado-

leſcentulas perueniunt: alias, quæ pertingunt etiam ad longe poſitos, & extraneos, vt non ſit, [o] qui ſe abſcondat à calore eius. Sed licet [p] ſuauis dominus vniuerſis, maximè tamen domeſticis. Et quantò quis ei familiarius pro vitæ meritis ac mentis puritate appropriat, tantò eum arbitror recentiorum aromatum, & vnctionis ſuauioris ſentire fragrantiam.

o Pſ.18.b
p Pſalm. 144.b.

Porrò in huiuſmodi non capit intelligentia, niſi quantum experientia attingit. Ego verò haud temere mihi arrogarim ſponſæ prærogatiuam. Nouit ſponſus, quibus deliciis ſpiritus foueat dilectam, quibus ſingulariter refocillet ſenſus eius inſpirationibus, & mulceat odoramentis. Sit ſibi fons proprius, in quo ei non communicet alienus, nec indignus bibat ex eo. Eſt quippe [q] hortus concluſus, fons ſignatus. Cæterum deriuantur aquæ inde in plateas. Eas me habere ad manum fateor, dum tamen nemo mihi moleſtus ſit, aut ingratus, ſi de publico haurio, & propino. Nam vt paulisper miniſterium meum in hac parte commendē, nōnullius profectò fatigationis eſt, atque laboris, quotidie ſcilicet exire, & haurire etiam de manifeſtis riuulis ſcripturarum, & ex eis ſingulorum neceſſitatibus

q Cantic. 4.b.

tibus inſeruire, vt abſq; ſuo labore quiſque veſtrum præſto habeat aquas ſpirituales ad omne opus verbi gratia ad lauandum, ad potãdum, ad cibos coquendos. Et nimirum [r] aqua ſapientiæ ſalutaris ſermo diuinus, non modo potens, ſed & lauans, dicente domino: [s] Et vos mundi eſtis propter ſermonem quem locutus ſum vobis. Sed & crudos carnis cogitatus igne Spiritus ſancti accedente coquit diuinũ eloquiũ, ac vertit in ſenſus ſpirituales, & cibos mentis, ita vt dicas: [t] Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcit ignis. Qui mẽte ſanè puriori per ſeipſos apprehendere ſublimiora ſufficiunt, quàm per nos proferantur, nõ ſolum non prohibeo, ſed & multum congratulor, dum & ipſi nos patiantur ſimpliciora ſimplicioribus miniſtrare. [v] Quis dabit mihi, vt omnes prophetent? Vtinam mihi neceſſe non eſſet in his occupari. Vtinam aut alteri cura incumberet iſta, aut certè (quod mallem) nemo in vobis eſſet, qui ea indigeret, [x] eſſéntque omnes docibiles Dei, & ego poſſem [y] vacare, & videre quoniam ſponſus eſt Deus. Nunc verò, quem minimè interim non dico intueri, ſed ne inquirere quidem licet

r Eccleſ. 15.a
s Io. 13.b
t Pſ. 38.a
v Num. 11.f
x Ioã. 6.f
y Pſ. 45.a

z *Iſa.33* (quod ſine lachrymis non loquor)[z] re-
c gem in decore ſuo,[a] ſedẽtem ſuper Che-
a Iſa.37.e rubim,[b] ſuper ſolium excelſum,& eleua-
b Iſa 6.a tum,in ea[c] forma,quæ æqualis Patri,[d] in
c Phil.2.a ſplendoribus Sanctorum,ante luciferum
d Pſ.109. genitus eſt,in qua[e] & ſemper deſiderant
e 1. Petr. angeli eũ proſpicere,[f] Deũ apud Deum:
1.c ipſum ſaltem hominẽ homo,hominibus
f Ioã.1.a loquor ſecũdum eã formam,in qua,vt ſe
g Pſ.8.a manifeſtũ nimia ſua dignatione,[g] & di-
Heb.2 d gnatione, & dilectione præberet, mino-
h Pſ.18.a ratus ab angelis,[h] in ſole poſuit taberna-
culum ſuum,tanquam ſponſus procedẽs
de thalamo ſuo. Suauem magis, quàm
ſublimem, & vnctum, nõ altum loquor,
qualem denique[i] Spiritus Domini vn-
i Luc.4.x xit,& miſit euãgelizare pauperibus,me-
deri contritis corde, prædicare captiuis
indulgentiam, & clauſis apertionẽ, præ-
dicare annũ placabilem Domino. Saluo
igitur cuique,quod fortè ſublimius ſub-
tiliúſq; de ſponſi vnguentis ſpeciali mu-
nere ſentire ſibi,& experiri donatum eſt,
ego quod de communi accepi, profero
k Eccleſ. in commune. Ipſe ſiquidem[k] fons vitæ,
1 a ipſe[l] fons ſignatus,de intra hortum con-
l Cant.4.d cluſum erumpens, per os Pauli fiſtulam
m Iob 28. ſuam, tanquam verè illa ſapientia, quæ
e iuxta beati Iob ſententiam[m] trahitur de
occul-

occultis, in quatuor ſeſe riuos diffu-dit, & deriuauit in plateas, vbi videlicet & aſſignat nobis eum [n] factum à Deo ſapientiam, & iuſtitiam, & ſanctificationem, & redemptionem. Ex his vtique quatuor riuis, tanquam pretioſiſſimis vnguentis, (nil enim obſtat vtrumque intelligi, & aquam, & vnctionem, aquam, quia mundant, vnctionem, quia fragrant) ex his inquam quatuor præmiſſis tanquam vnguentis pretioſiſſimis ſuper montes aromatum de cœleſtibus ſpeciebus confectis, tanta Eccleſiæ nares odoris ſuauitas repleuit, vt mox à quatuor mundi partibus excitata illa dulcedine, ſupernum properaret ad ſponſum, tanquam verè illa [o] regina Auſtri feſtinans, à finibus terræ audire ſapientiam Salomonis, opinionis ſiquidem odore prouocata. Sane & Eccleſia non ante currere valuit in odore ſui Salomonis, quouſque is, qui ab æterno ex Patre ſapientia erat, factus eſt ei in tempore à Patre ſapientia, quo ipſius odorem percipere poſſet Sic iuſtitia, ſic ſanctificatio, ſic & redemptio nihilominus ei factus eſt, vt horum quoque in odore currere poſſet, cum hæc æquè omnia in ſe ante omnia eſſet. Nam [p] & in

n 1. Cor. 1.d

o 3. Reg. 10.a Matth. 12.d

p Ioã. 1.a

principio quidem erat Verbum, ſed tunc demũ ad videndum ipſum, paſtores venerunt feſtinantes, cùm nunciatum eſt
q Luc. 2. factum. Denique & loquũtur adinuicẽ:q
b Tranſeamus vſque Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum eſt, quod fecit dominus, & oſtendit nobis. Et ſequitur, quia venerunt feſtinantes. Prius non ſe mouebant, dum Verbum erat tantum apud Deum. At vbi Verbum quod erat, factum eſt, vbi hoc dominus fecit, & oſtendit? tunc venerunt feſtinan-
r Ioan. 1. tes? tunc cucurrerunt. Quomodo ergo r in
a principio erat Verbum, ſed verbum erat apud Deum, factum eſt autem, quatenus eſſe inciperet & apud homines: ſic nihilominus in principio ſapientia erat, erat iuſtitia, erat ſanctificatio, & redemptio, ſed angelis, vt eſſet & hominibus: fecit eũ hæc omnia Pater, & fecit quod Pater. Denique qui factus eſt, inquit nobis ſapientia à Deo, & non ait ſimpliciter, qui factus eſt ſapientia, ſed qui factus eſt nobis ſapientia: quoniam quod erat angelis, factus eſt & nobis.

At Angelis, inquis, quomodo redemptio fuerit non video. Nec enim auctoritas ſcripturarũ vſpiam aſſentire videtur eos aliquãdo aut peccato extitiſſe capti-

uos

uos, aut morti obnoxios, vt neceſſariam haberēt redemptionem, exceptis dumtaxat illis, qui ſuperbiæ lapſu irremediabili corruentes, redimi deinceps non merentur. Si itaque angeli nunquam redēpti ſunt, alij vtique non egentes, alij non promerentes? illi quidem, quia nec lapſi ſunt: hi autem, quia irreuocabiles ſunt, quo pacto tu dicis Dominū Ieſum Chriſtum eis fuiſſe redemptionem? Audi breuiter. Qui erexit hominem lapſum, dedit ſtanti angelo, ne laberetur? ſic illum de captiuitate eruens, ſicut hunc à captiuitate defendens. Et hac ratione fuit æquè vtriq; redemptio, ſoluens illum, & ſeruās iſtum. Liquet ergo ſanctis angelis dominū Chriſtū fuiſſe redēptionē, ſicut iuſtitiam, ſicut ſapientiā, ſicut ſanctificationē: & nihilominus tamē hęc ipſa quatuor eſſe factū, propter homines, qui [s] inuiſibilia Dei, nō niſi per ea, quæ facta sūt intellecta cōſpicere poſsūt. Sic ergo omne quod erat angelis, factus eſt nobis. *s Ro. 1. e* Quid? Sapiētia, iuſtitia, ſanctificatio, redēptio. Sapiētia, in prædicatione, iuſtitia in abſolutione peccatorū, ſanctificatio in cōuerſatione, quam habuit cū peccatoribus, redemptio in paſſione, quam ſuſtinuit pro peccatoribus. Vbi ergo hæc à

Deo factus eſt tunc eccleſia odorem ſen-
ſit, tunc cucurrit. Vide iam quadrifariam
vnctionem, vide effluentiſſimam, atque
t Pſ. 44. inæſtimabilem ſuauitatem eius quem [t]
c vnxit Pater oleo lętitiæ præ conſortibus
v Pſ. 87. ſuis. Sedebas, ô homo, [v] in tenebroſis &
a vmbra mortis per ingnorantiam verita-
tis, ſedebas vinctus catenis delictorum.
Deſcendit ad te in carcerem, non vt tor-
queret, ſed vt erueret de poteſtate tene-
brarum.

Et primò quidē veritatis doctor depu-
lit vmbram ingnorantiæ tuæ, luce ſapiē-
tiæ ſuæ. Per iuſtitiam deinde, quæ ex fi-
x Prou. 5. de eſt, ſoluit [x] funes peccatorum, gratis
d iuſtificans peccatorem. Quo gemino
beneficio impleuit ſermonem illum ſan-
y Pſ. 145. cti Dauid: [y] Dominus ſoluit compedi-
b tos, Dominus illuminat cæcos. Addidit
quoque ſanctè inter peccatores viuere, &
ſic tradere formam vitæ tanquam viæ,
qua redires ad patriam. Ad cumulum po-
z Iſa. 53. ſtremò pietatis [z] tradidit in mortem ani-
d mam ſuam, & de proprio latere protulit
pretium ſatisfactionis, quo placaret pa-
trem: per quod illum planè ad ſe verſi-
z Pſalm. culum traxit: [z] Apud dominum miſeri-
129. a cordia, & copioſa apud eum redemptio.
Prorſus copioſa: quia non gutta, ſed vn-
da.

da ſanguinis largiter per quinque partes corporis emanauit.[a] Quid tibi debuit facere, & non fecit? Illuminauit cæcum, ſoluit vinctum, reduxit erroneum, reconciliauit reum. Quis non poſt illum libēter atque alacriter currat, qui & ab errore liberat, & errata diſſimulat, qui deinde merita viuendo tradit, præmia moriēdo conquirit? Quam excuſationem habet qui in odore horum vnguentorum non currit, niſi ad quem fortè odor minimè peruenit? Sed enim in omnem terram exiuit odor vitæ: quoniam [b] miſericordia Domini plena eſt terra, & [c] miſerationes eius ſuper omnia opera eius. Ergo, qui vitalem hāc ſparſam vbique fragrantiam non ſentit, & ob hoc non currit? aut mortuus eſt, aut putidus. Fragrātia fama eſt, præuenit opinionis odor, excitat ad currendum, perducit ad vnctionis experimentum, ad brauium viſionis. Vox vna lætantium, omnium peruenientium:[d] Sicut audiuimus, ſic vidimus in ciuitate Domini virtutum. Omnino propter manſuetudinem, quæ in te prædicatur, currimus poſt te Domine Ieſu, audientes quòd non ſpernas pauperem, peccatorem non horreas. Non horruiſti [e] confitentem latronem, non

a Iſa. 5. a

b Pſ. 32. a

c Pſalm. 144. b

d Pſ. 47. b

e Luca 23. g.

f Luc. 7. g non [f] lacrymātem peccatricē, [g] non Cha-
g Matth. 15. c nanæam ſupplicantem, non [h] deprehen-
ſam in adulterio, [i] nō ſedentē in telonio,
h Ioan. 8. a [k] non ſupplicantem publicanum, [l] non
negantem diſcipulum, [m] non perſecuto-
i Matth. 9. a rem diſcipulorum; nō ipſos crucifixores
tuos. In odore horum currimus. Porro ſa-
k Luc. 18. a piētię tuę odorē ex eo percipimus, quod
audimus, quia [n] ſi quis indiget ſapientia,
l Matth. 26. g poſtulet eam à te, & dabis ei. Aiūt ſiqui-
dē, quòd des omnibus affluenter, & non
m Actor. 9. a improperes. At verò iuſtitiæ tuæ tanta
vbique fragrātia ſpargitur, vt nō ſolùm
n Iac. 1. a iuſtus, ſed etiā ipſa dicaris iuſtitia & iu-
ſtitia iuſtificās. Tā validus deniq; es ad
iuſtificandum, quàm multus ad ignoſ-
cendum. Quamobrem quiſquis pro pec-
o Matth. 5. a catis compunctus [o] eſurit & ſitit iuſti-
tiam, credat in te, qui iuſtificas impium,
p Rom. 5. a & ſolam [p] iuſtificatus per fidem, pacem
habebit ad Deum. Sanctitatem quoque
t lege ſermonē 24. ſuauiſſimè & copioſiſſimè [t] tua redolet,
non ſolum conuerſatio, ſed & conce-
ptio. Peccatum ſiquidem non commiſi-
ſti, nec contraxiſti. Qui ergo iuſtificati à
q Heb. 12 d peccatis ſectari deſiderāt deliberántque
ſanctimoniam [q], ſine qua nemo videbit
r Leuit. 18. b Deum, audiant te clamantem: [r] Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum.

Con

Conſiderent vias tuas,& diſcāt à te,quia
[s]iuſtus ſis in omnibus viis tuis, & ſan- *ſ Pſalm.*
ctus in omnibus operibus tuis. Iam *144.b*
redemptionis odor quantos currere
facit? Cùm exaltatis à terra, tunc prorſus omnia trahis ad teipſum.
Paſſio tua vltimum refugium, ſingulare *t Io.12.c*
remedium. Deficiente ſapientia, iuſtitia
non ſufficiente, ſanctitatis ſuccumbentibus meritis, illa ſuccurrit. Quis enim de
ſua vel ſapientia, vel iuſtitia, vel ſanctitate præſumat ſufficientiam ad ſalutem?
[v] Non quòd ſufficientes, inquit, ſimus *v 1.Co.3.b*
cogitare aliquid à nobis, tanquam ex
nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.
Itaque cùm defecerit virtus mea, non
conturbor, non diffido, ſcio quid faciam.
[x] Calicem ſalutaris accipiam, & nomen *x Pſalm.*
Domini inuocabo [y] Illumina oculos *115.a*
Domine, vt ſciam, quid acceptū ſit corā *y Pſ.14.b*
te omni tempore, & ſapiens ſum.[z] Deli- *z Pſalm.*
cta iuuentutis meæ, & ignorantias meas *24.b*
ne memineris, & iuſtus ſum. [a] Deduc me *a Pſ.85.b*
domine in via tua, & ſanctus ſum. Verun *& 138.d*
tamen niſi [b] interpellet ſanguis tuus pro *b Ro.8.g*
me, ſaluus non ſum. Pro his omnibus currimus poſt te, dimitte nos, quia clamamus poſt te. Nec currimus æqualiter
omnes in odore omnium vnguento-

rum,

rum, ſed videas alios vehementius ſtudiis flagrare ſapientiæ, alios magis ad pœnitentiam, ſpe indulgentiæ animari, alios amplius ad virtutum exercitium, vitæ, & conuerſationis eius prouocari exemplo, alios ad pietatem paſſionis memoria plus accendi. Putamus nos de ſingulis poſſe reperire exempla? Currebant in odore ſapientiæ, qui miſſi fuerant à Phariſæis, cùm

c Ioa. 8. c reuerſi dicerent: [c] Nunquam homo ſic locutus eſt. Vtique admirantes doctrinam, & confitentes ſapientiam. Currebat in hoc ipſo odore ſanctus Ni-

d Ioa. 3. a codemus, [d] qui venit ad Ieſum nocte, in ſplendore multo ſapientiæ: de multis quippe inſtructus, edoctúſque receſſit. Verum in odore iuſtitiæ cucurrit Ma-

e Lu. 7. g ria Magdalena, [e] cui dimiſſa ſunt peccata multa, quoniam dilexit multum. Iuſta profecto & ſancta, & non iam peccatrix, quemadmodum Phariſæus exprobrabat, neſciens iuſtitiam, ſeu ſanctitatem Dei eſſe munus, non opus hominis, & quia non modo iuſtus, ſed & [f]

f Pſ. 31. a beatus cui non imputabit dominus peccatum. An oblitus erat, quomodo vel ſuâ ipſius, vel alterius corporalem tangendo lepram fugarat, non contraxerat? Sic ta-

ctus

ctus à peccatrice iuſtus iuſtitiã impertit, non perdit, nec ſorde peccati, qua illam mundat, ſe inquinat. Cucurrit & [g] publicanus, qui cum propiciationem peccatis ſuis humiliter imploraret, deſcẽdit iuſtificatus, teſte ipſa iuſtitia. Cucurrit Petrus [h] qui lapſus fleuit amarè, quatenus culpam dilueret, recuperaret iuſtitiam. Cucurrit Dauid, [i] qui reatum agnoſcens, & cõfitens, audire meruit: Et dominus tranſtulit à te peccatũ tuũ. Porro in ſanctificationis odore Paulus currere ſeſe teſtatur, cũ Chriſti ſe imitatorem eſſe gloriatur, dicens ad diſcipulos: [k] Eſtote imitatores mei, ſicut & ego Chriſti. Cucurrerunt & omnes, qui aiebãt: [l] Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. Deſiderio quippe ſequẽdi Chriſtum reliquerant omnia. Hortatur generaliter vniuerſos ad eundẽ odorem iſta ſententia: [m] Qui ſe dicit in Chriſto manere, debet ſicuti ille ambulauit, & ipſe ambulare. Iam qui in odore cucurrerint paſſionis, ſi audire vis, vniuerſos martyres accipe. En quatuor vnguẽta aſſignata habetis, primum ſapientię, ſecundum iuſtitiæ tertium ſanctificationis, quartum redemptionis. Tenete nomina, percipite fructũ, & compoſitionis modum, vel numerum ſpecierum

g Lu. 18. c
h Matth. 26. g
Luc. 22. g
i 1. Reg. 12. d
k Ph. 3. d
l Ma. 19. d
m 1. Ioã. 2. a

rum, quibus confecta ſunt, nolite requirere. Non enim facile in ſponſi vnguentis hæc præſto eſſe poſſunt nobis quẽadmodum in ſuperioribus illis ſponſæ fuerunt. In Chriſto nempe rerũ plenitudo
n Pſalm. 146.a
eſt ſine numero, & ſine modo. Nam & [n]
o Pſ. 35.b
ſapientiæ eius non eſt numerus, & [o] iuſtitia ipſius ſicut montes Dei, ſicut montes æterni, & ſanctitas ſingularis; & redemptio inexplicabilis.

Dicendum & hoc: quia fruſtra huius ſeculi ſapientes de quatuor virtutibus tam multa diſputauerunt; quas tamen
p 1. Cor b
apprehẽdere omnino nequiuerunt, cùm illum neſcierint, [p] qui factus eſt nobis à Deo ſapientia docens prudentiam, & iuſtitia delicta donans, & ſanctificatio in exemplum temperantiæ continenter viuens, & redemptio in exemplum patientiæ fortiter moriens. Forſitan dicit aliquis: Cætera bene conueniunt, ſed ſanctificatio ad temperantiam minus propriè referri videtur. Ad quod reſpondetur primũ, id eſſe continentiam, quod temperantiam. Deinde, vſitatum in ſcripturis ſanctificationem, pro continentia, ſeu munditia poni. Denique quid illæ apud Moyſen tam crebræ ſanctificationes aliud erant, quàm quædam purificationes

ho-

hominũ temperantiũ ſe à cibo, à potu, à concubitu, hiſque ſimilibus? Sed audi ipſum præcipuè Apoſtolum, quàm familiare habeat, vel vti, vel vſurpare ſanctificationem in hoc ſenſu.[q] Hæc eſt, inquit, voluntas Dei, ſanctificatio veſtra, vt ſciat vnuſquiſq; veſtrùm ſuũ vas poſſidere in ſanctificatione, & non in paſſione deſiderij.[r] Non enim vocauit nos Deus in immundiciam, ſed in ſanctificationem. Liquet, quòd ſanctificationem pro temperantia ponit. Educto itaque in lucem, quod ſubobſcurum videbatur, redeo ad id vnde digreſſus eram. Quid vobis cum virtutibus, qui Dei virtutem Chriſtum ignoratis? Vbinam quæſo vera prudentia, niſi in Chriſti doctrina? Vnde vera iuſtitia, niſi de Chriſti miſericordia? Vbi vera temperantia, niſi in Chriſti vita? Vbi vera fortitudo, niſi in Chriſti paſſione? Soli ergo, qui eius doctrina imbuti ſunt, prudentes dicendi ſunt, ſoli iuſti, qui de eius miſericordia veniam peccatorum conſecuti ſunt, ſoli temperantes, qui eius vitam imitari ſtudent, ſoli fortes, qui eius patientiæ documenta fortiter in aduerſis tenent. Incaſſum proinde, quis laborat in acquiſitione virtutum, ſi aliunde eas ſperandas putat, quàm à

q 1. Theſ. 4. a

r Ibidem.

Domino virtutum, cuius doctrina, ſeminarium prudentiæ: cuius miſericordia, opus iuſtitiæ: cuius vita ſpeculum temperantiæ: cuius mors, inſigne eſt fortitudinis. Ipſi honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

De tribus modis contemplationis circa Deum, ſub figura trium cellarum.
Sermo XXIII.

Cant. 1 A. *INtroduxit me rex in cellaria ſua.* Ecce vnde odor, ecce, quò curritur. Dixerat, quia currendum, & in quo currendum, ſed quo currendum eſſet, non dixerat. Ergo ad cellaria curritur in odore, qui ex ipſis procedit, ſponſa illum ſolita ſua ſagacitate præſentiente, & cupiente in ipſius plenitudinem introduci. Verum de cellariis his quid ſentiendum putamus? Cogitemus ea interim loca quædam redolentia penes ſponſum, plena odoramentis, referta deliciis. In iſtiuſmodi nẽpe officina potiora quæque ex horto, ſiue ex agro ſeruanda reponuntur. Illuc ergo pariter currunt. Qui? Spiritu feruentes animæ. Currit ſponſa, currunt
Ro. 12. a adoleſcentulæ: ſed quæ amat ardentius, currit velocius, & citius peruenit. Perueniẽs
non

non dico repulſionem, ſed nec cunctatio nem patitur. Sine mora aperitur ei, tanquam domeſticæ, tanquam cariſſimæ, tanquam ſpecialiter dilectę, & ſingulariter gratæ. Adoleſcentulæ autem quid? Sequuntur à longè. Neque enim cum adhuc infirmæ ſint, pari poſſunt deuotione cum ſponſa currere, nec ipſius omnino imitari deſiderium, & feruorem: ideóque tardius peruenientes, foris remanent. At caritas ſponſæ non quieſcit, neque inſoleſcit (vt aſſolet) ſucceſſibus ſuis, vt eas obliuiſcatur, conſolans magis, & hortans ad patientiam, quatenus æquanimiter & ſui ferant repulſam, & illius abſentiam. Denique & renunciat eis gaudium, quod percepit, non ob aliud ſanè, niſi vt ſibi congaudeant, dum confidant minimè alienum fore à ſe, quicquid gratiæ matri acceſſerit. Nam nec illa ita proficere curat, quò ipſarum negligat curam, nec iuuandos ſuos profectus putat illarũ dãno. Quocũq; proinde meritorũ pręrogatiua tollatur ab illis, caritate abſq; dubio, & [t] pia ſollicitudidine neceſſe eſt eã ſemper, eſſe cũ illis. Oportet deniq; eã ſpõſũ ſuũ imitari & [v] petẽtẽ nũmirũ cœlos, & nihilomin⁹ in terris cũ ſuis *t Act. 1. c* *v Matth. 28. d*

ſe fore vſque ad conſummationem ſeculi pollicentem. Sic & iſta quantumuis proficiat, quantumlibet promoueatur: cura, prouidentia, atque affectu ab his quas in euangelio genuit, nunquam amouetur, nunquam ſua viſcera obliuiſcitur. Dicat itaque eis: Gaudete, cõfidite.

Cant. 1.a *Introduxit me rex in cellaria ſua*: putate & vos pariter introductas. Sola introducta videor, ſed ſoli non proderit. Veſtrum omnium eſt meus omnis profectus: vobis proficio, vobiſcũ partibor, quicquid plus fortè vobis meruero. Vis indubitãter ſcire, quia in hoc ſenſu, & affectu locuta ſit? Audi quid illæ reſpondeant: *Exultabimus & lætabimur in te.* In te, inquiũt

Ibidem. exultabimus & lætabimur, nam in nobis

Ibidem. necdum meremur. Et addunt: *Memores vberum tuorum*: hoc eſt, æquanimiter ſuſtinemus, dum venias, ſcientes te plenis ad nos reuerſuram vberibus. Tunc nos confidimus exultare, & lætari, memores interim vberum tuorum. Quod adiungũt,

Ibidem. *ſuper vinum*, ſignificant ſe adhuc quidem pro ſui imperfectione carnalium deſideriorum (quæ vino deſignantur) recordatione pulſari, vinci tamen eadem deſideria memoria abundantiç ſuauitatis, quam iam ex vberibus

bus fluentem expertæ ſunt. Dicerem de vberibus, ſi non me ſatis dixiſſe ſuperius meminiſſem. Nunc verò vides, quomodo de matre præſumunt, quomodo eius lucra, & gaudia ſua reputant, pro priæ repulſæ iniuriã illius introductione conſolãtes. Minimè ita confiderent, niſi matrem agnoſcerent. Audiant hoc prælati, qui ſibi commiſſis ſemper volunt eſſe formidini, vtilitati rarò. [x] Erudimini qui iudicatis terram Diſcite ſubditorum matres vos eſſe debere, non dominos. Studete magis amari, quàm metui. Et ſi interdum ſeueritate opus eſt, paterna ſit, non tyrãnica. Matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis. Manſueſcite, ponite feritatem. Suſpendite verbera, producite vbera, pectora lacte pingueſcant, non typho turgeant. Quid iugum veſtrum ſuper eos aggrauatis, quorum potius onera portare debetis? Cur morſus à ſerpente paruulus, fugit conſcientiã ſacerdotis, ad quẽ eum magis oportuerat tanquã ad ſinum recurrere matris? Si [y] ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, cõſiderãs vnuſquiſque ſeipſum, ne & ipſe tentetur. Alioquin [z] ille in peccato ſuo morietur, ſanguinem autem eius, ait, de manu

x *Pſ. 2.c*

y *Gala. 6.a*

z *Ezech. 3.c*

autem eius, ait, de manu tua requiram. Sed hæc alias.

Nunc quoniam literæ conſequantia ex his quæ prætaxauimus manifeſta eſt, videamus iam de cellariis quid ſpiritualiter ſentire debeamus. In conſequentibus mẽtio ſit etiam de horto, & de cubiculo, quæ ambo nunc adiungo iſtis cellariis, & in prçſentem diſputationem aſſumo. Nam ſimul tractata, melius ex inuicem innoteſcent. Et quæramus, ſi placet, tria iſta in ſcripturis ſãctis, hortum, cellarium, cubiculum. In ipſis nempe libenter Deum ſitiens anima verſatur, & moratur; ſciẽs ſe ibi abſque dubio inuenturam, quẽm ſitit. Sit itaque hortus ſimplex, ac plana hiſtoria, ſit cellarium moralis ſenſus, ſit cubiculum arcanum theoriæ contemplationis. Et primùm quidem hiſtoriam ad hortum puto non immerito deputari, quòd in ea inueniantur viri virtutum, tanquam ligna fructifera in horto ſpõſi, & in paradiſo Dei, de quorum bonis actibus ac moribus, quot ſumis exempla, tot carpis poma. An forte quis ambigat Dei eſſe plantationem bonum hominem? audi ſanctum Dauid de viro bono, quid canat:[a] Erit, ait, tãquam lignum

a Pſal. 1. a

lignum, quod plãtatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo, & folium eius non defluet. Audi Hieremiam eodem ſpiritu concinentem, & eiſdem pene verbis: [b] Erit tanquam lignum, inquit, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod ad humorem mittit radices ſuas, & non timebit, cùm venerit æſtus. Item propheta: [c] Iuſtus vt palma florebit, & ſicut cedrus libani multiplicabitur. Et de ſeipſo: [d] Ego autem ſicut oliua fructifera in domo Dei.

b *Hiere. 17.b.*
c *Pſ. 91.c*
d *Pſ. 51.b*

Eſt ergo hiſtoria hortus, & ipſa tripartita. Continetur nanque in ea cœli & terræ creatio, reconciliatio, & reparatio. Creatio quidem tanquam horti ſatio, ſiue plantatio. Reconciliatio autem quaſi germinatio ſatorum, vel plantatorum. Tempore nempe ſuo [e] rorantibus cœlis deſuper, & nubibus pluentibus iuſtum, aperta eſt terra, & germinauit ſaluatorem, per quem facta eſt cœli terræque reconciliatio, [f] Ipſe eſt enim pax noſtra, qui fecit vtraque vnũ, pacificans in ſanguine ſuo, quę in terris ſunt, & quę in cœlis. Porrò reparatio futura eſt

e *Iſ. 45.d*
f *Eph. 2.c*

h Iſa.65. in fine ſeculi.[h] Erit enim cœlum nouum, & terra noua, & colligentur boni de medio malorum, tanquam fructus de horto, in Dei promptuaria reponendi. [i] In die illa (vt ſcriptum eſt) erit germen domini in magnificentia, & gloria, & fructus terræ ſublimis. Habes igitur tria tempora in horto hiſtorici ſenſus. In morali quoque diſciplina tria æquè aduertere eſt, cellas quaſi tres in cellario vno. Et idcirco forſitan pluraliter cellaria dixit, & non cellarium, cellarum videlicet hunc numerum cogitans. Infra denique[k] introductam ſe gloriatur in cellam vinariam. Nos ergo quia legimus:[l] Da occaſionem ſapienti, & ſapientior erit: habẽtes occaſionem ex vocabulo, quod Spiritus ſanctus cellæ huic cenſuit imponendum, reliquis quoque duabus nomina imponamus, aromaticam vni, & vnguentariam alteri. Cauſas horum vocabulorum videbimus poſtea. Nunc autem aduerte cuncta apud ſponſum ſalubria, cuncta ſuauia reperiri, vinum, vnguenta, aromata.[m] Vinum (ſcriptura teſte) lætificat cor hominis.[n] Exhilarari nihilominus faciem in oleo legis, quo vtique puluis pigmentorum infunditur, vt vnguenta fiant. Aromata non modo grata ſuaui-

e Apoca. 21.a
i Iſa.4.a
k Cãt.2.b
l Prouer. 9.b
m Iudic. 9.b
Pſ.103.b
n Ibid.

ta ſuauitate odoris, ſed vi quoque medēdi vtilia ſunt. Merito ſe introductā illuc exultat ſponſa, vbi tanta redūdat vbertas gratiæ. Sed habeo & alia nomina, puto & euidentiorem ſui gerentia rationem. Et vt ſuo ordine nominentur, primam nuncupauerim diſciplinæ, ſecundam naturæ, poſtremā gratiæ. In priori diſcis iuxta ethicæ partis rationem inferior eſſe, in ſequenti par, in poſteriore ſuperior, hoc eſt ſub alio, cum alio, ſuper alium. Vel ſic: Subeſſe, coeſſe, præeſſe. Primò ergo diſcis eſſe diſcipulus, ſecundò ſocius, tertiò & magiſter. Equidem omnes homines natura æquales genuit. At quoniam bono naturæ in moribus ſuperbia deprauato, facti ſunt homines æqualitatis impatientes, contendentes inuicem ſuperiores conſtitui, atque alterutrum ſupergredi cupientes, & inanis gloriæ cupidi,[o] inuicem inuidentes, inuicem prouocantes: primò omnium in cella priori iugo diſciplinæ inſolentia morum domanda eſt, quouſque duris, ac diutinis ſeniorum attrita legibus humilietur, & ſanetur ceruicoſa voluntas, bonúmque in ſe naturæ, quod ſuperbiendo amiſerat, obediendo recipiat, dum ſolo iam naturali affectu, non metu diſci-

o Ga. 6. A

plinæ, cùm vniuerſis naturæ ſuæ ſociis, id eſt, cum omnibus hominibus ſocialiter, quantum in ſe eſt, quietéque ſeſe habere didicerit, in cellam tandem naturæ tranſiens, experiénſque quod ſcriptum
p Pſalm. 132. a
eſt p Ecce quàm bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum, ſicut vnguentum in capite. Accedit nimirum diſciplinatis moribus, tanquam tritis ſpeciebus oleum lætitiæ, bonum naturæ, & fit vnguentum bonum, atque iucundum. Quo quaſi vnctus redditur homo
q 2. Cor. 7. a
ſuauis, & mitis, homo ſine querela, q neminem circunueniens, neminem concutiens, neminem lædens, nemini ſe ſuperextollens, aut præferens. inſuper & libéter cõmunicãs in ratione dati & accepti. Puto ſi bene intellexiſti vtriuſque cellæ proprietates, non incongruè me hanc vnguentariam, illam aromaticam appellaſſe teſtaberis. In illa denique, ſicut pigmentorum vires, atque fragrantiam piſtilli extorquet, & exigit violenta contuſio, ſic rectorum morum elicit quodammodo, & exprimit naturalem vim vis magiſterij, & diſtrictio diſciplinæ. In hac autem voluntariæ, & tanquam innatæ affectionis grata manſuetudo ſponte officioſa currit, inſtar

inſtar planè vnguenti, quod eſt in capite, ad leuem caloris tactum deſcendentis, ac diffluentis per totum. Itaque in cella diſciplinæ, tanquam ſiccæ, ac ſimplices aromatum ſpecies continentur, & inde aromaticam eam denominandam putaui. In ea verò, quæ naturæ dicta eſt, quoniam iam quaſi confecta reponuntur, & ſeruantur vnguenta, nihilominus ex re nomen & ipſa accepit, vt vnguentaria nũcupetur. Nam vinariam quoque cellam non aliam ſane ſui nominis arbitror ferre rationem, niſi quòd in ea vinum zeli in caritate feruentis reconditur. Nec debet omnino prçeſſe aliis, qui in eam necdum meruit introduci. Oportet prorſus hoc vino æſtuet, qui aliis præſidet, quemadmodum doctor gentium æſtuabat, quando dicebat: [r] Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror. Alioquin improbe ſatis præeſſe affectas, quibus prodeſſe non curas: & quorum non zelas ſalutem, ſubiectionem nimis ambitiosè vendicas tibi. Hãc egò cellam quoque gratiæ nominaui, non quòd abſque gratia vel reliquas duas obtinere omnino quis poſſit, ſed ob plenitudinẽ, quæ ſingulariter in iſta percipitur.

[r] 2. Cor. 11.

Deni-

Denique [s] plenitudo legis eſt caritas,&, [t]
ſ Ro.13.c. qui diligit fratrem, legem impleuit.
t Ibi.d. Vidiſti rationem vocabulorum, vide & differentiam cellarum. Nec enim patris facilitatis, ſeu facultatis eiuſdem eſt, petulantes, vagóſque ſenſus, atque intemperantem carnis appetitum magiſtri comprimere metu, ac rigida diſciplinæ cohibere cenſura, & ſpontaneo affectu bene cum ſocijs conuenire: caſtigatis ſub ferula viuere moribus, & ſola magiſtra voluntate gratum paribus gerere morem. Nam, neque vnius rurſum quis dicat eſſe meriti, vniúſve virtutis, ſocialiter viuere, & vtiliter præeſſe. Quam multi denique ſub præceptore quieti viuunt, quos ſi iugo abſoluas, videas non poſſe quieſcere, nec ſe vllo modo æqualibus ſeruare innoxios, Itémque innumeros cernes ſimpliciter, ac ſine querela inter fratres cõuerſari, ſuper fratres non ſolum inutiliter, ſed & inſipiẽter, & nequiter, Quadam ſiquidem bona mediocritate contenti ſunt, qui huiuſmodi
u Eph.4.a ſunt, ſicut eis [v] menſuram gratię partitus eſt Deus, minimè quidem egentes magiſtro, nec tamen idonei magiſterio.

Prioribus ergo ſequentes quidem in moribus antecellunt, ſed vtriſque ſuperio-

riores exiſtũt, qui ſuperiores eſſe ſciunt. Denique & accipiunt in promiſſione, qui bene præſunt, [x] conſtitui ſuper omnia bona Domini ſui. At pauci profectò, qui vtiliter, pauciores, qui & humiliter præſint. Facilè tamen vtrunque adimplet, qui matrem virtutum diſcretionem perfectè adeptus, vino nihilominus caritatis vſque ad contemptum propriæ gloriæ, vſque ad ſuiipſius obliuionem, & non[y] ad quærenda, quę ſua ſunt deebriatur, quod ſolo ac miro Spiritus ſancti magiſterio intra cellam vinariam obtinetur. Virtus ſiquidem diſcretionis abſque caritatis feruore iacet, & feruor vehemens abſque diſcretionis temperamento præcipitat. Ideóque laudabilis, cui neutrum deeſt, quatenus & feruor diſcretionem erigat, & diſcretio feruorem regat. Ergo taliter oportet eſſe moratum eum, qui præeſt. Optimum autem in moribus dixerim, & ſummam diſciplinæ huius perfectè apprehendiſſe, cui totas has cellas abſque offendiculo percurrere, & circuire donatum eſt qui in nullo prorſus aut reſiſtat prioribus, aut inuideat paribus, aut ſubiectis vel deſit in cura, vel in ſuperbia præſit, prælatis obediens, ſocijs congruens, ſubditis

x *Matth. 24.d*

y *Phi. 2.e*

vtiliter

vtiliter cōdeſcendēs. Quod quidem perfectionis inſigne haud dubius ſponſæ an-
Canti. 1. a nuerim. Innuit hoc etiā ſermo, quem dixit: *Quia introduxit me rex in cellaria ſua*: dum non in vnam aliquam cellam, ſed in cellaria pluraliter ſe introductam oſtendit.

Iam ad cubiculum veniamus. Quid & iſtud? Et id me præſumo ſcire quid ſit? Minimè mihi tantæ rei arrogo experientiam, nec glorior in prærogatiua, quæ ſoli ſeruatur beatæ ſponſę, cautus iuxta illud Græcorum, ſcire meipſum, vt [a] ſciam etiam cum propheta, quid deſit mihi. Tamen ſi nihil omnino ſcirem, nihil dicerem. Quod ſcio non inuideo vobis, nec ſubtraho. Quod neſcio, doceat vos, [b] qui docet hominem ſcientiam. Dixi, & meminiſtis, in theoricæ contemplationis arcano regis eſſe quærendum cubiculum. Sed quomodo de vnguentis dixiſſe me ſcio, multa videlicet, & diuerſa penes ſponſum ea eſſe, nec omnia præſto omnibus, ſed ſua quibúſque pro diuerſitate induIta meritorum: ſic quoque non vnum puto cubiculum regi eſſe, ſed plura. Nam nec vna eſt regina profecto, [c] ſed plures, & concubinæ multæ ſunt, & adoleſcentularum non eſt numerus. Et vnaquæ-

γνῶθι σεαυτὸν Græ. prouerb.

a Pſalm. 38. a.

b Pſ. 93. b

c Canti. 6. c

vnaquæque inuenit ſecretum ſibi cum ſponſo, & dicit: [d] Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi. Non omnibus vno in loco frui datur grata, & ſecreta ſponſi præſentia, ſed vt cuique [e] paratum eſt à Patre ipſius. Non enim nos [f] eum elegimus, ſed ipſe elegit nos, & poſuit nos, & vbi ab eo quiſque poſitus eſt, ibi eſt. Denique mulier [g] vna compuncta ſecus pedes Domini Ieſu ſortita eſt locum, cùm [h] altera ſuæ deuotionis fructum ad caput inuenerit, ſi tamen altera. Porrò [i] Thomas in latere, [k] Ioannes in pectore, [l] Petrus in ſinu patris, [m] Paulus in tertio cœlo, ſecreti huius gratiam ſunt aſſecuti. Quis noſtrum dignè diſtinguere ſufficiat has varietates meritorum, vel potius præmiorum? Ne omnino tamen præterijſſe, quod ipſi nouimus, videamur, prior mulier ſtrauit ſibi in tuto humilitatis, poſterior in ſolio ſpei, Thomas in ſolido fidei, Ioannes in lato charitatis, Paulus in intimo ſapientiæ, Petrus in luce veritatis. Sic ergo apud ſponſum manſiones multæ ſunt, & ſiue regina, ſiue concubina, ſiue etiam de numero ſit adoleſcentularum, congruum quæque

d Eſ. 24.c.
e Matth. 20.c.
f Io. 15.c.
g Luc. 7.d.
h Matth. 26.a.
i Ioan. 20.g.
k Io. 13.e.
l Matth. 16.c.
m 2. Cor. 12.a.

quæque pro meritis accepit ibi locum, terminúmque, quoúſque liceat ſibi con-
n *Matth.* *24.c* templando procedere, & [n] introire in gaudium Domini ſui, & rimari dulcia ſecreta ſpõſi. Quod ſuo loco diſtinctius, quantum dignabitur ipſe ſuggerere, demonſtrare conabor.

Nunc verò id noſſe ſufficiat, nulli adoleſcentularum, nulli concubinarum, nulli vel reginarum patere omnino acceſ-
o *Cant.* *6.c* ſum ad ſecretũ illud cubiculi, quod [o] ſuę illi columbę formoſæ, perfectæ, vni, vnicum ſponſus ſeruat. Vnde nec ego ſanè indignor, ſi non ad illud admittor, præſertim cùm conſtet mihi, ne ipſam quidem ſponſam interim adhuc ad omne, quod vult, peruenire ſecretum. Denique
p *Cant.* *1.b* & flagitat [p] indicari ſibi, vbi paſcat, vbi cubet in meridie. Sed audite quouſque peruenerim, aut me perueniſſe putauerim. Nec enim iactantiæ deputandum eſt, quod in veſtros pando profectus. Eſt locus apud ſponſum, de quo ſua iura decernit, & diſponit conſilia ipſe vniuerſitatis gubernator, leges conſtituens o-
q *Sa.11.c* mni creaturæ, [q] pondus & menſuram & numerum. Et locus iſte altus, & ſecretus, ſed minimè quietus. Nam etſi ipſe quan-
r *Sap.8.a* tum in ſe eſt [r] diſponit omnia ſuauiter,

diſponit

diſpònit tamen, & contemplantem qui fortè eo loci peruenerit, quieſcere non permittit:ſed mirabiliter quamuis delectabiliter rimantem, & admirantem fatigat, reddítque inquietum.

Pulchrè vtrumque in conſequentibus ſponſa exprimit, & delectationem videlicet iſtiuſmodi contemplationis, & inquietudinẽ, vbi & [t] ſe dormire, & cor ſuũ vigilare fatetur. Nam in ſomno quidem ſuauiſſimi ſtuporis, placidęq; admirationis ſentire quietem, in vigiliis verò inquietę nihilominus curioſitatis, ac laborioſæ exercitationis pati ſe fatigationem ſignificat. Hinc beatus Iob, [v] Si dormiero, ait, dico, quando conſurgã? & rurſus expectabo veſperã. Sẽtísne in his verbis ſanctam animã velle interdũ moleſtam quodammodo declinare ſuauitatẽ, eandémque rurſum ſuauem moleſtiam affectare? Non enim dixiſſet, quando cõſurgam, ſi ex toto ei, quies illa ſuæ contemplationis placuiſſet: ſed etſi ex toto diſplicuiſſet non denuo expectaſſet horam quietis, id eſt veſperam. Non igitur locus eſt iſte cubiculi, vbi nequaquam per omnem modum quieſcitur. Eſt item locus, de quo ſuper rationalem reprobam ... creaturã immobilis vigilat, ſequi-

t Can. 5. a

v Iob 7. a

tiſſima, & ſeueriſſima animaduerſio iuſti iudicis Dei, [x] terribilis in conſiliis ſuper filios hominum. Cernitur inquã, à timorato contemplatore hoc loco Deus, iuſto, ſed occulto iudicio ſuo reproborum, nec diluens mala, nec acceptãs bona, inſuper [y] & corda indurans, ne forte doleant, & reſipiſcant, & conuertantur, & ſanet eos. Et hoc non abſque certa, & æterna ratione, quod tantò formidoloſius conſtat eſſe, quantò immobilius fixum extat in æternitate. Pauendum valdè, quod in propheta de huiuſmodi legimus, vbi loquens ad angelos ſuos Deus ſic ait: [z] Miſereamur impio. Quibus pauentibus, atque quærentibus: Non ergo diſcet facere iuſtitiam? Non, inquit: ſubdénſque cauſam. In terra, ait, ſanctorum iniqua geſſit, & non videbit gloriam Domini. Timeant clerici, timeant miniſtri Eccleſiæ, qui in terris ſanctorum, quas poſſident, tam iniqua gerunt, vt ſtipendiis, quæ ſufficere debebant, minimè contenti, ſuperflua, quibus egeni ſuſtentandi forent impiè ſacrilegéque ſibi retineant: & in vſus ſuæ ſuperbiæ, atque luxuriæ, victum pauperum conſumere non vereantur, duplici profectò iniquitate peccantes, quòd & aliena diripiunt,

x Pſ. 65. a
y Iſa. 6. c
z Eſa. 26. b
Ibidem.

ripiunt, & ſacris in ſuis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur. Talibus ergo, cùm impræſentiarum parcere, ac miſereri, ne in æternum parcat, cuius[a] iudicia abyſſus multa, aduertitur: quis hoc loco requiem quærat? Habet hæc viſio tremorem iudicij, non ſecuritatem cubiculi.[b] Terribilis eſt locus iſte, & totius expers quietis. Totus inhorrui, ſiquando in eum raptus ſum, illam apud me replicans cum tremore ſententiam.[c] Quis ſcit, ſi eſt dignus amore, an odio? Nec mirum ſi titubo ego ibi ([d] folium vtique, quod à vento rapitur, & ſtipula ſicca) vbi & maximus ille contemplator[e] ſuos quoque fatetur pene motos fuiſſe pedes, pene effuſos greſſus. Et dicebat: Zelaui ſuper iniquos, pacem peccatorum videns. Quare? In labore, inquit, hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur: ideóque tenuit eos ſuperbia, ne humilientur ad pœnitentiam, ſed damnentur propter ſuperbiam cum ſuperbo diabolo, & angelis eius. Nam qui in labore hominum non ſunt, in labore dæmonum profectò erunt, dicente iudice:[f] Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius. Eſt tamē Dei locus & iſte,

a Pſ. 35
b Geneſ. 28.c
c Eccl. 9.a
d Iob 13.d
e Pſ. 72.a
Ibidem.
f Matth. 25.d

g Geneſ. 28.d plane non aliud quàm g domus Dei, & porta cœli: Hic nempe timeri dicitur Deus. Hic[h] ſanctū, & terribile nomē eius h Pſalm. 110.b & tanquam ingreſſus gloriæ.[i] Initiū planè ſapientiæ timor Domini: Nec te moueat, quòd initium ſapientiæ huic demū i Ibidem. Eccl. 1. b loco dederim, & non priori. Ibi quippe in quodam quaſi auditorio ſuo docentem de omnibus magiſtram audimus ſapientiam, hic & ſuſcipimus. Ibi inſtruimur quidem, ſed hic afficimur. Inſtructio doctos reddit, affectio ſapientes. Sol non omnes, quibus lucet, etiam calefacit. Sic ſapientia multos, quos docet, quid ſit faciendum, non continuo etiam accendit ad faciendum. Aliud eſt multas diuitias ſcire, aliud & poſſidere: nec notitia diuitē facit, ſed poſſeſſio. Sic prorſus ſic aliud eſt noſſe Deum, & aliud timere: nec cognitio ſapientem, ſed timor facit, qui & afficit. Túne ſapiētem dixeris, k 1. Cor. 8.a quē[k] ſua ſciētia inflat? Quis illos ſapientes, niſi inſipientiſſimus, dicat,[l] cùm qui l Rom. 1. b cognouiſſent Deum nō tanquam Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt; Ego m Ibidē. magis cum Apoſtolo ſentio, qui[m] inſipiens cor eorum pronunciat. Et bene initium ſapientiæ timor Domini: quia tunc primum Deus animæ ſapit, cum

eam

eam afficit ad timemdum, non cùm inſtruit ad ſciendũ. Times Dei iuſtitiam, times potentiam, & ſapit tibi iuſtus & potens Deus: quia timor ſapor eſt. Porrò ſapor ſapientẽ facit, ſicut ſciẽtia ſcientẽ, ſicut diuitiæ diuitem. Quid ergo prior locus tantùm præparat ad ſapientiã. Illic preparaaris, vt hic initieris. Præparatio, rerum cognitio eſt. Verum hanc facillimè ſequitur elationis tumor, ſi non reprimat timor, vt meritò dicatur: Initiũ ſapientiæ timor Domini, qui ſe peſti inſipientiæ primus opponit. Ibi itaque quidam acceſſus eſt ad ſapientiam, hic & ingreſſus. Porrò nec hic, nec ibi ſpeculanti perfecta eſt quies: quia illic Deus apparet tanquam ſollicitus, hic tanquam turbatus. Nõ ergo cubiculum quæſieris, in his locis; quorum alter auditorium quaſi docentis, alter prætorium iudicis magis apparet.

Sed eſt locus vbi verè quieſcens, & quietus cernitur Deus, locus omnino non iudicis, non magiſtri, ſed ſponſi: & qui mihi quidem (nam de aliis neſcio) planè cubiculum ſit, ſiquando in illum contigerit introduci. Sed heu rara hora, & parua mora. Clarè ibi agnoſcitur [n] miſericordia Domini ab æterno, & vſque *n Pſalm. 102.c*

in æternum ſuper timentes eú. Et fœlix,
o Pſalm. qui dicere poteſt : [o] Particeps ego ſum,
118.h omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua. Stat propoſitum Dei, ſtat ſententia pacis ſuper timentes eum, ipſorum & diſſimulans mala, & remunerans bona, vt miro modo eis non modo
p Ro. 8.f bona, ſed & mala [p] cooperentur in bonú.
q Pſ.31.a O ſolus verè beatus, [q] cui non imputauit Dominus peccatum. Nam qui non
r Ro. 3. c habuerit peccatum? nemo. [r] Omnes enim peccauerunt, & omnes egent glo-
s Ro. 8. f ria Dei. [s] Quis accuſabit tamen aduerſus electos Dei? ſufficit mihi ad omnem
t Pſ.50.a iuſtitiam ſolum habere propitium [t] cui ſoli peccaui. Omne quod mihi ipſe non imputare decreuerit, ſic eſt, quaſi non fuerit. Non peccare, Dei iuſtitia eſt: hominis iuſtitia, indulgentia Dei. Vidi hæc, & intellexi illius ſententiæ verita-
v 1.Io.3.b tē: [v] Omnis qui natus eſt ex Deo nō peccat: quia generatio cœleſtis ſeruat eum. Generatio cœleſtis æterna prædeſtinatio
x Epheſ. eſt, qua electos ſuos Deus dilexit, & [x]
1.a gratificauit in dilecto filio ſuo ante mū-
y Pſ.62.a di conſtitutionem, ſic in [y] ſancto apparentes ſibi, vt viderent virtutem ſuam, & gloriam ſuam, quò eius forent con-
z Ro. 8.f ſortes hæreditatis, cuius & apparerent [z]
confor

conformes imaginis. Hos ergo aduerti quaſi nunquam peccaſſe, quoniam & ſi qua deliquiſſe videntur in tempore, non apparent in æternitate: quia[a] charitas Patris ipſorum cooperit multitudinem peccatorum: & dixi beatos,[b] quorum remiſſę ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata: cùm ſubito tanta mihi quoque de me ſuborta fiducia, & infuſa lætitia eſt, quantus certè in loco horroris, id eſt, in loco ſecundæ viſionis non præceſſerat timor, ita vt mihi viſus ſim tanquam vnus ex illis beatis eſſe. O ſi duraſſet. Iterum iterúmque[c] viſita me Domine in ſalutari tuo, ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ. O veræ quietis locus, & quem non immerito cubiculi appellatione cenſuerim, in quo Deus, non quaſi turbatus ira, nec velut diſtentus cura proſpicitur, ſed probatur[d] voluntas eius in eo bona, & beneplacens, & perfecta. Viſio iſta non terret, ſed mulcet; inquietam curioſitatem non excitat, ſed ſedat, nec fatigat ſenſus, ſed tranquillat. Hic verè quieſcitur. Tranquillus Deus tranquillat omnia,

a 1. Petr. 4. b
b Pſ. 31. a
c Pſalm. 105.
d Ro. 12. a

& quietum aſpicere, quieſcere eſt. Cernere eſt regem poſt diurnas forenſium quaſi lites cauſarum, dimiſſis à ſe turbis, curarum moleſtias declinantem, petentem de nocte diuerſorium, cubiculum introeuntem cum paucis, quos hoc ſecreto, & hac familiaritate dignatur, cò certè ſecurius, quò ſecretius quieſcentem, cò ſerenius ſe habentem, quò placidius ſolos intuentem, quos diligit. In hoc arcanum, & in hoc ſanctuariũ Dei, ſi quem forte veſtrum aliqua hora ſic rapi, & ſic abſcondi contigerit, vt minimè auocet, aut perturbet vel ſenſus egens, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel ea certè, quæ difficilius amouentur, irruentia imaginum corporearum phantaſmata: poterit quidem hic, cùm ad

Cant. 1 a nos redierit, gloriari & dicere: *Introduxit me rex in cubiculum ſuum.* Quod tamen an ipſum ſit, de quo exultat ſponſa, non temerè affirmauerim. Eſt tamen cubiculum, & cubiculum regis: quia nimirum de tribus, quos triplici aſſignauimus vi-

c Pſ 75. a ſioni ſolus [c] factus eſt in pace locus eius. Vt enim apertè monſtratum eſt, & in priori exigua, & in ſecundo nullo percipitur quies, cùm & illic apparens admirabilis, ad indagandi ſtudium exerceat

curio

curioſitatem, & hic innoteſcens terribilis infirmitatem concutiat. At verò tertio iſto in loco non planè terribilis, nec tam admirabilis, quàm amabilis apparere dignatur, ſerenus, & placidus, [f] ſuauis & mitis, & multæ miſericordiæ omnibus intuentibus ſe. Iam; vt horum, quæ de cellario horto, cubiculo longiori ſunt diſputata ſermone memoria veſtra compendium teneat: mementote trium temporum, trium meritorũ, trium quaſi præmiorum. In horto aduerte tempora, merita in cellario, præmia in triplici illa contemplatione cubiculum inquirentis. Et de cellario quidem iſta ſufficiãt. Porro de horto, vel cubiculo, ſi qua addẽda, aut alia fortè, quàm dicta ſint, modo aduertenda occurrerint, loco ſuo non prætereamus. Sin autem, ſufficiant, quę dicta ſunt, & minimè iterentur, ne vnquam in faſtidium (quod abſit) veniant ea, quæ proferuntur ad laudem & gloriam ſponſi Eccleſiæ Domini noſtri, Ieſu Christi, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen. f Pſ. 85.

Bernardus ob Petri Leonis ſchiſma contra Innocentium ſecundum diuina virtute ab eo ſedatum, opus diu inter miſſum repetit, atque

de eo primum Deo gratias agens, & ex verbis ſcripturæ occaſione arrepta in detrahentes inuehens de vera hominis rectitudine diſputat.

Sermo XXIIII.

HOc demum tertiò, fratres, reditum ab vrbe noſtrum clementior oculus è cœlo reſpexit, & vultus tandem ſerenior deſuper arriſit nobis, quieuit Leonina rabies, finem accepit malitia, Eccleſia pacem recepit. g Ad nihilum de-
g Pſ.14.b ductus eſt in conſpectu eius malignus, qui eam per hoc ferme octennium diro ſchiſmate conturbarat. Num verò ego gratis de tantis periculis ero redditus vobis? Veſtris deſideriis donatus ſum, veſtris me profectibus paro: quorum viuo meritis, volo viuere ſtudiis, & ſaluti. Quódque dudum cœpta in Canticis me exequi vultis, libenter quidem accipio, & dignum arbitror interruptum potius reſarcire ſermonem, quàm noui ordiri quippiam. Vereor autem, ne diſſuetum per id temporis animum, & diſtentum diu habitum, non ſolum ad tam diuerſa, ſed etiam ad tam indigna, dignitas materiæ, prout oportet, non admittat.

mittat. Sed ſi[h] quod habeo, hoc vobis do: *h Act. 3. a*
poterit & fideli obſequio meo Deus, etiã quod non habeo, dare vt dem. Si non culpetur ſane ingenium, non voluntas. Locus autem, vnde incipere debemus (ni fallor) iſte eſt: *Recti diligunt te.* Quod ante- *Cant. 1. a*
quam explanare incipiamus quid ſit, videamus, cuius ſit, quiſnam hoc videlicet dicat. A nobis nanque exigitur quod auctor non loquitur. Et fortaſſe melius adoleſcentulis id damus, vt ſuis verbis & hoc addant: *Recti diligunt te.* Et cui hoc potiſſimum perſonæ congruere iudicamus? Si adoleſcentulis, matri ſine dubio id loquuntur. Siquidem cùm dixiſſent ei: *Exultabimus & lætabimur in te, memo- Ibidem.*
res vberum tuorum ſuper vinum: nec dubium, quin matri loquerentur: continuato ſermone hoc quoque intulerunt *Recti diligunt te:* puto propter aliquas de numero ipſarum, quæ non[i] idem ſaperent; licet pariter currere videren- *i Phi. 1. a*
tur, quæ [k] ſua ſunt quærentes, & non ambulantes ſimpliciter, neque ſincere, *k Ph. 2. c*
ſed ſpeciali glorię matris inuidentes, & captantes occaſionẽ murmurandi aduerſus eam, ex eo nimirũ,[l] quòd ſola in cellaria introiiſſet. Quod non eſt aliud, niſi *l 2. Co. 11.*
quod *11. f*

e 2. Cor. 2. f quod Apoſtolus ait: [e] periculum in falſis fratribus. Ipſæ ſunt denique quibus exprobrantius ſubinde pro ſe ſatisfacere cogitur, vbi eis ita reſpondet: *Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Hieruſalem.* Itaque propter murmurantes, & blaſphemantes dicitur ab his, quæ bonæ, quæ ſimplices, quæ humiles, & manſuetæ ſunt; ab his inquam dicitur ſponſæ, conſolandi gratia: *Recti diligunt te.* Non ſit tibi, inquiunt, cura de iniqua reprehenſione blaſphemarum, harum, cùm conſtet, quia *recti diligunt te.* Bona profectò conſolatio cùm blaſphemamur à malis benè facientes, ſi recti diligant nos. Omnino ſufficit aduerſus [f] os loquentium iniqua, opinio bonorũ cum teſtimonio conſcientię. [g] In domino laudabitur anima mea, audiant manſueti, & lætentur. Manſueti, inquit, lætentur; mãſuetis placeam, & æquanimter audio, quicquid in me iactare voluerit liuor peruitarum. Ergo in hoc ſenſu puto appoſitum, *recti diligunt te.* Nec abſurdè, vt æſtimo, cùm vbique penè in choro adoleſcentularum tales inueniam, quæ acta ſponſæ curioſè obſeruent, derogandi, non imitandi cauſa. Torquentur in bonis ſeniorum ſuorum, malis paſcuntur. Videas ambulare ſeorſum, conuenire ſibi, & ſe-

cant. 1. b

f Pſalm. 62. d

g Pſalm. 33 a

& ſedere pariter, móxque laxare procaces linguas in deteſtandum ſuſurrium. Vna vni coniungitur, nec ſpiraculum incedit in eis, tanta eſt libido detrahendi, audiendíve detrahentem. Ineunt familiaritatem ad maledicendum, concordes ad diſcordiam. Conciliant inter ſe inimiciſſimas amicitias, & pari conſentaneæ malignitatis affectu celebratur odioſa collatio. Haud ſecus egere quondam[a] Herodes & Pilatus, de quibus narrat euangelium, quia[b] facti ſunt amici in illa die, hoc eſt in die Dominicæ paſſionis.[b] Conuenietibus ſic in vnum, non eſt Dominicam cœnam manducare, ſed magis propinare &[c] bibere calicem dæmoniorum, dum importantibus linguis aliorum perditionis virus, aliorum aures intrantem mortem libenter excipiunt. Sic quippe iuxta prophetam,[d] intrat mors per feneſtras noſtras, cùm[e] prurientes auribus, & oribus, læthale poculum detractionis inuicem nobis miniſtrare contendimus Non veniat anima mea in concilio detrahentium: quoniam Deus odit eos, dicente Apoſtolo:[f] Detractores Deo odibiles. Quam ſententiam Deus ipſe loquens in pſalmo, audi, quomodo

a Lu.23.
b
b 2. Cor. 11.d
c 1. Cor. 10.c
d Hie.9.f
e Tim.4.a
f Ro.1.d

do

v Pſalm. 100.a do affirmat. [v] Detrahẽte, inquit, ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar.[x] Nec x Ioa.4.c mirum, cùm id præcipuè vitium caritatem, quę Deus eſt, & quidem cęteris acrius, impugnare, & perſequi cognoſcatur, quemadmodum vos quoque poteſtis aduertere. Omnis qui detrahit, primùm quidem ſeipſum prodit vacuum caritate: deinde quid aliud detrahendo intendit, niſi vt is, cui detrahit, veniat in odium, vel contemptum ipſis, apud quos detrahit? Ferit ergo caritatem in omnibus, qui ſe audiunt, lingua maledica: & quantum in ſe eſt, necat funditus, & extinguit: non ſolum autem, ſed & in abſentibus vniuerſis, ad quos volans verbum fortè per eos, qui præſentes ſunt, peruenire contigerit. Vides, quàm facile, & in breui ingentem y Pſalm. 147.a multitudinem animarum [y] velociter currens ſermo, tabe malitiæ huius inficere poſſit? Propterea dicit de talibus z Pſ.13.b propheticus ſpiritus:[z] Quorum os maledictione & amaritudine plenum, eſt veloces pedes eorum ad effundendum ſanIbidem. guinem. Vtique tam veloces, quàm velociter currit ſermo. Vnus eſt, qui loquitur, & vnum tantum verbum profert, &

tamen

tamen illud vnum verbum, vno in momento, multitudinis audientium, dum aures inficit, animas interficit. Cor ſiquidē felle liuoris amarum per linguæ inſtrumentū ſpargere, niſi amara nō poteſt, dicente domino:[a] Ex abundantia cordis os loquitur. Et ſunt ſpecies peſtis huius, dum alij quidem nudè, atque irreuerēter vti in buccam venerit, virus euomant detractionis. Alij autem autem quodam ſimulatæ verecundiæ fuco conceptā malitiam, quā retinere non poſſunt, adūbrare conantur. Videas præmitti alta ſuſpiria, ſicq; quadam cum grauitate & tarditate, vultu mœſto, demiſſis ſuperciliis, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tanto perſuaſibiliorem, quanto creditur ab his, qui audiunt, corde inuito, & magis condolentis affectu, quàm malitioſè proferri. Doleo, inquit, vehemēter, pro eo quòd diligo eum ſatis, & nunquā potui de hac re corrigere eum. Et alius: Mihi quidem, ait, bene compertum fuerat de illo iſtud, ſed per me nunquā innotuiſſet. At quoniam per alterum patefacta eſt res, veritatem negare non poſſum: dolens dico, reuera ita eſt. Et addit: Grande damnum. Nam alias quidem in pluribus valet, cæterum in hac

a Luc. 6. c

parte (vt verum fateamur) excuſari minimè poteſt:

His paucis aduerſus malignifſimum vitium commemoratis, reuertamur ad explanandi ordinem, & demonſtremus, qui ſint hoc loco intelligendi recti. Non enim arbitror ſentire quempiam rectę intelligentiæ, ſecundum corpus rectos dici eos, qui ſponſam diligunt. Propterea demonſtranda à nobis eſt ſpiritualis, id eſt, animi cordíſve rectitudo. Spiritus
b 1.Cor. eſt, qui loquitur, [b] ſpiritualibus ſpiritua-
2.b lia comparans. Ergo ſecundum animum,
c Ec.7.d nõ ſecundum terrenã & fęculentam ma-
d Ge.1.d teriam Deus [c] hominem rectum fecit. [d] Ad imaginẽ quippe & ſimilitudinem ſuã
e Pſ.91.c creauit illum. Ipſe verò, quemadmodum pſallis [e] rectus Dominus Deus noſter, & non eſt iniquitas in eo. Rectus itaque Deus rectum fecit hominẽ ſimilẽ ſibi, id eſt, ſine iniquitate, ſicut non eſt iniquitas in eo. Porrò iniquitas cordis eſt, non carnis vitiũ, vt per hoc noueris in ſpiritauli portione tui, & non in craſſa, luteaque ſuſtantia Dei ſimilitudinem conſeruã-
f Io. 4. c dãm fore, ſiue reparandã. [f] Spiritus enim eſt De⁹, & eos q̃ volũt ſimiles ei, vel perſeuerare, vel fieri, oportet intrare ad cor atque in ſpiritu id negotij actitare: vbi reuelata

reuelata facie ſpeculantes gloriam Dei, g in eandem imaginem transformentur, de claritate in claritatem, tanquam à Domini ſpiritu. Quanquam & corporis ſtaturam dedit homini Deus rectam, forſitan vt iſta corporea exterioris vilioríſque rectitudo figmenti, [h] hominem interiorem illum, qui ad imaginem Dei factus eſt, ſpiritualis ſuæ ſeruandæ rectitudinis admoneret, & decor limi deformitatem argueret animi. Quid enim indecentius, quàm curuum recto corpore gerere animum? Peruerſa res eſt, & fœda, luteum vas, quod eſt corpus de terra, oculos habere ſurſum, cœlos liberè ſuſpicere, cœlorúmque luminaribus oblectare aſpectus: ſpiritualem verò, cœleſtémque creaturam ſuos contrariò oculos, id eſt internos ſenſus atque affectus, trahere in terra deorſum, & quæ debuit [i] nutriri in croceis, hærere luto, tanquam vnam de ſuibus, amplexárique ſtercora. Erubeſce anima mea diuinam in pecorinam commutaſſe ſimilitudinem. Erubeſce volutari in cœno, quæ de cœlo es. Erubeſce anima (ait corpus) in mei conſideratione. Crata ſimilis creâti recta, me quoque accepiſti adiutorium ſimile tibi, vtique ſecundum lineamenta corporea

g 2. Cor. 3. d

h Ep. 3. b

i Th. 4. g

rectitudinis. Quocumque te vertas, ſiue
k Ep.5.f ad Deum ſurſum, ſiue ad me deorſum ([k] nemo ſiquidem carnem ſuam vnquam odio habuit) vbique occurrit tibi ſpecies decoris tui, vbique pro ſtatu tuæ dignitatis habes de magiſterio ſapientiæ familiarem admonitionem. Me ergo meã (quã tui gratia accepi) retinente & ſeruã te prærogatiuã tu quomodo non confunderis amiſiſſe tuam? Cur ſuam in te conditor intuetur abolitam ſimilitudinem, cũ tuam in me tibi conſeruet, aſſiduéque repræſentet? Iam omne adiutoriũ, quod tibi ex me debebatur, vertiſti tibi in confuſionem: abuteris obſequio meo, indignè humanũ corpus inhabitas, brutus & beſtialis ſpiritus. Iſtiuſmodi ergo curuæ animæ non poſſunt diligere ſpõſam, quoniã non ſunt amicæ ſponſi, cùm ſint
l Iac.4.b mundi. [l] Qui vult, inquit, amicus eſſe huius mundi, inimicus Dei conſtituitur.
m Co.3.a Ergo [m] quærere, & ſapere, quæ ſunt ſuper terram, curuitas animæ eſt: & è regione meditari ac deſiderare, quæ ſurſum ſunt, rectitudo. Et hanc rectitudinem, vt ſit perfecta in omnibus, inueniri neceſſe eſt ſenſũ, atque conſenſu. Illum vero rectum corde dixerim, qui & recte in omnibus ſentiat, & à recto, quod ſenſeris,

ſenſerit,in nullo diſſentiat. Ecce de quibus dicitur ad ſponſam. *Recti diligunt te.* Qui videlicet in omnibus,& rectè,& recto acquieſcunt. rectũ ſeuera te dixerim,ſi rectè in omnibus ſentias & factis nõ diſſentias. Inuiſibilis animi ſtatum nunciet fides,& actio. Rectũ iudica,ſi fide Catholicũ,& iuſtum opere probaueris. Si quò minus,curuum cenſere non dubites. Sic nempe habes.[n] Si recte offers,& recte non diuidis,peccaſti. Recte quidem quodcunque horum offers,recte autem ab alterutro ea non diuidis. Noli eſſe rectus oblator, & prauus diuiſor. Quid diuidis actum à fide? Inique diuidis, fidem perimens tuam. Nam [o] fides ſine operibus mortua eſt. Munus mortuum offers Deo? Si enim quædam anima fidei ipſa deuotio eſt, quid [p] fides, quæ non operatur ex dilectione, niſi cadauer exanime? Bene honoras Deum munere fœtido? bene placas tuæ fidei interfector? Quomodo hoſtia pacifica,vbi tam ſæua diſcordia eſt? Non mirum [q] ſi Cain, inſurrexit in fratrem, qui ſuam prius occiderat fidem. Quid miraris ô Cain,ſi ad tua nõ reſpicit munera,qui te deſpicit? Nec hoc mirum,ſi non

n Ge. 4.b ſecun. 70.
o Iac. 2. d
p Ga. 5. a
q Ge. 4.b

reſpicit ad te, qui ita diuiſus es in te. Si manum deuotioni, quid animum das liuori? Non concilias Deum tibi, diſcors tecum. Non placas, ſed peccas: etſi nondum quidem impiè feriendo, ſed tamen diuidendo non rectè. Etſi necdum fratricida, iam tamen fidcicida teneris. Nunquid rectus, vel quando manum porrigis Deo, cuius cor in terram trahit liuor, & fraternum odium? Quomodo rectus, cuius fides mortua, cuius opus mors, cuius nulla deuotio, amaritudo multa? Erat quidem in offerente fides, ſed non in fide dilectio. Recta oblatio, ſed crudelis diuiſio. Mors fidei eſt ſeparatio caritatis. Credis in Chriſtum? fac Chriſti opera, vt viuat fides tua. Fidem tuam dilectio animet, probet actis. Non incuruet terrenũ opus, quem fides cœleſtium erigit. [r] Qui te dicis in Chriſto manere, debes ſicut ipſe ambulauit, & tu ambulare. Quod ſi propriam gloriam quæris, florenti inuides, abſenti detrahis, reponis lædenti te, hoc Chriſtus non fecit. [s] Confiteris te noſſe Deum, factis autem negas? Non rectè planè, ſed impiè linguam Chriſto, animam dediſti diabolo. Audi ergo quid dicat [t] Homo iſte labiis me honorat, cor autem eius

r 1. Ioan. 2. a

s Tit. 1. d

t Marc. 7. b

eius longe eſt à me. Non eſt profectò rectus, qui tam non rectè diuidis. Non potes attollere caput preſſum diaboli iugo. Non te ſurrigere præuales, cui dominatur iniquitas.[t] Iniquitates tuæ ſupergreſſæ ſunt caput tuum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper te.[v] Iniquitas denique ſedet ſuper talentum plumbi. Vides quòd non facit hominem rectum fides etiam recta,[x] quæ non operatur ex dilectione? At qui ſine dilectione eſt, non habet, vnde diligat ſponſam. Sed nec opera quanuis recta, rectum cor efficere ſufficiunt ſine fide. Quis enim rectum dicat hominem non placentem Deo?[y] Sine fide autem impoſſibile eſt placere Deo. Qui non placet Deo, non poteſt illi placere Deus. Nam cui placet Deus, Deo diſplicere non poteſt. Porro cui non placet Deus, nec ſponſa eius. Quomodo ergo rectus, qui nec Deum diligit, nec Eccleſiam Dei, cui dicitur: *Recti diligunt te?* Si ergo nec fides ſine operibus, nec opera ſine fide ſufficiunt ad animi rectitudinem: nos qui in Chriſtum credimus fratres,[z] rectas ſtudeamus facere vias noſtras & ſtudia noſtra. Leuemus corda noſtra cum manibus ad Deum, vt toti recti inueniamur, fidei noſtre rectitudinem

t *Pſalm. 37. a*
v *Za. 5. c*
x *Ga. 5. a*
y *He. 11. d*
Can. 1. a
z *Hi. 7. d*

rectis actibus comprobantes, dilectores ſponſæ, dilecti à ſponſo Ieſu Chriſto Domino noſtro, qui eſt Deus benedictus in ſecula, Amen,

De nigredine, & formoſitate ſponſæ, id eſt eccleſiæ, & quid illæ ſint. Sermo. XXV.

ECce, quod dixeram in ſermone, quia ęmulis laceſſentibus ſponſa reſpondere cogatur, quæ corpore quidem de numero adoleſcentularum eſſe videntur, animo autem longè ſunt. Ait nempe:
Cant. 1. b. *Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Hieruſalem.* Patet, quod detraherent ei, nigredinem improperantes. Sed aduerte ſponſę patientiam ac benignitatem. Non modo enim
a. 1. Pet. 3. b. non [a]reddidit maledictũ pro maledicto, ſed inſuper benedixit, filias Hieruſalem vocans, quę magis pro ſua nequitia filiæ Babylonis, vel filiæ Baal, aut ſi quod aliud nomen improperij occurriſſet, appellari meruerant. Sanè didicerat à propheta, imò ab ipſa vnctione, quæ
b Eſ. 42. a docet ſuauitatem, [b]calamum quaſſatum non conterendum, & linum fumigans non extinguendum, Propterea nõ putauit amplius irritandas ſatis commotas per

per ſe, nec quicquam addendum ſtimulis inuidię, qua torquebantur. Magis autem [c] cũ his, qui oderunt pacem ſtuduit eſſe pacifica, ſciens [d] ſe etiam inſipientibus debitricem. Maluit ergo ipſas fauorabili demulcere vocabulo, quia curæ fuit ei infirmarum potius operam dare ſaluti, quàm propriæ vltioni. Omnibus quidem optanda eſt iſta perfectio, propriè autem optimorum forma eſt prælatorum. Sciunt quippe boni, fideléſque præpoſiti languẽtium ſibi creditam animarum curam, non pompam. Cúmque internum murmur cuiuſpiam illarum querulæ vocis indicio deprehendunt, et ſi in ipſos vſque ad conuitia & cõtumelias prorumpentis, medicos ſe, & non dominos agnoſcẽtes, parant confeſtim aduerſus phreneſim animæ non vindictam, ſed medicinam. Hæc igitur ratio, cur ſponſa filias Hieruſalem dicat eas ipſas, quas maleuolas ſuſtinet, atque maledicas, videlicet vt in blando ſermone deliniat murmurantes, commotionem ſedet, ſanet liuorem. Scriptum eſt enim: [e] Lingua pacifica compeſcit lites. Alias verò, filiæ reuera Hieruſalem quodammodo ſunt, que huiuſmodi ſunt, nec

c Pſ. 119 b

d Ro. 1. b.

e Prou. 15 d.

falſo ita eas nominat ſponſa. Siue enim propter ſacramenta Eccleſiæ, quæ indifferenter quidem cum bonis ſuſcipiunt, ſiue propter fidei æquè communem confeſſionem, ſiue ob fidelium corporalem ſaltem ſocietatem, ſeu etiam propter ſpem futuræ ſalutis (à qua omnino non ſunt, quandiu hic viuunt, vel tales deſperandæ, quantumlibet viuont deſperatæ) non incongruè filiæ Hieruſalem nominautur. Videamus iam, quid illud fuerit dicere? *Nigra ſum, ſed formoſa.* Nullane in his verbis repugnātia eſt? Abſit. Propter ſimplices dico, qui inter colorem, & formam diſcernere non nouerunt, cùm forma ad compoſitionem pertineat, nigredo color ſit. Non omne denique, quod nigrum eſt, continuo deforme eſt. Nigredo (verbi cauſa] in pupilla non dedecet. Et nigri quidam lapilli in ornamentis placent. Et nigri capilli candidis vultibus etiam decorem augent, & gratiam. Sic tibi quoque facilè aduertere eſt in rebus innumeris. Quanquam ſine numero ſunt, quæ in ſuperficie quidem reperies decoloria: in compoſitione verò decora. Tali fortāſſis modo poteſt ſponſa cum pulchritudine vtique compoſitionis, næuo non carere nigredinis, ſed ſane in

ne in loco peregrinationis ſuæ. Aliòquin erit cùm eam ſibi in patria exhibebit ſponſus gloriæ [f] glorioſam, non haben- *f Eph.3.f*
tem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi. Ac verò nunc, ſi diceret, quia nigredinem non haberet, [g] ſeipſam ſedu *g 1.Io.1d*
ceret & veritas in ea non eſſet. Quamobrem ne mireris, quia dixit: *Nigra ſum:* & rurſum nihilominus, quin *formoſa ſit*, gloriatur. Quomodo enim non formoſa, cui dicitur. [h] Veni formoſa mea? Cui autem *h Can.3.r.*
dicitur, veni, nondum peruenerat; ne forte quis putet hoc dictum, non quidem huic nigræ, quæ adhuc laborat veniendo in via, ſed beatæ illi, quæ iam prorſus abſque nigredine regnat in patria. Sed audiamus vnde nigram, & vnde formoſam ſe dixerit: An nigram quidem ob tetram conuerſationem, quam prius habuit ſub principe huius mundi, [i] imagi- *i 1Co.13f*
nem terreſtris hominis adhuc portans: formoſam verò, de cœleſtis ſimilitudiquam poſtea commutauit [k] ambulans *k Ro.6.a*
iam in nouitate vitæ? Sed ſi hoc eſt, cur non magis de præterito, nigra fui, & non nigra ſum, dicit? Si cui tamen placet hic ſenſus, id quod ſequitur. *Sicut tabernacula* *Cant.1.*
Cedar, ſicut pelles Salomonis: ſic oporteret intelligi, vt de veteri quidem conuerſati-

v *Pſalm.* do affirmat.[v] Detrahẽte, inquit, ſecre-
100.a tò proximo ſuo, hunc perſequebar.[x] Nec
x *104.4.c* mirum, cùm id præcipuè vitium caritatem, quę Deus eſt, & quidem cęteris acrius, impugnare, & perſequi cognoſcatur, quemadmodum vos quoque poteſtis aduertere. Omnis qui detrahit, primùm quidem ſeipſum prodit vacuum caritate: deinde quid aliud detrahendo intendit, niſi vt is, cui detrahit, veniat in odium, vel contemptum ipſis, apud quos detrahit? Ferit ergo caritatem in omnibus, qui ſe audiunt, lingua maledica: & quantum in ſe eſt, necat funditus, & extinguit: non ſolum autem, ſed & in abſentibus vniuerſis, ad quos volans verbum fortè per eos, qui præſentes ſunt, peruenire contigerit. Vides, quàm facile, & in breui ingentem
y *Pſalm.* multitudinem animarum [y] velociter
147.a currens ſermo, tabe malitiæ huius inficere poſſit? Propterea dicit de talibus
z *Pſ.13.b* propheticus ſpiritus:[z] Quorum os maledictione & amaritudine plenum, eſt veloces pedes eorum ad effundendum ſan-
Ibidem. guinem. Vtique tam veloces, quàm velociter currit ſermo. Vnus eſt, qui loquitur, & vnum tantum verbum profert, & tamen

tamen illud vnum verbum, vno in momento, multitudinis audientium, dum aures inficit, animas interficit. Cor ſiquidē felle liuoris amarum per linguæ inſtrumentū ſpargere, niſi amara nō poteſt, dicente domino:[a] Ex abundantia cordis os loquitur. Et ſunt ſpecies peſtis huius, dum alij quidem nudè, atque irreuerēter vti in buccam venerit, virus euomant detractionis. Alij autem autem quodam ſimulatæ verecundiæ fuco conceptā malitiam, quā retinere non poſſunt, adūbrare conantur. Videas præmitti alta ſuſpiria, ſicq; quadam cum grauitate & tarditate, vultu mœſto, demiſſis ſuperciliis, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tanto perſuaſibiliorem, quanto creditur ab his, qui audiunt, corde inuito, & magis condolentis affectu, quàm malitioſè proferri. Doleo, inquit, vehemēter, pro eo quòd diligo eum ſatis, & nunquā potui de hac re corrigere eum. Et alius: Mihi quidem, ait, bene compertum fuerat de illo iſtud, ſed per me nunquā innotuiſſet. At quoniam per alterum patefacta eſt res, veritatem negare non poſſum: dolens dico, reuera ita eſt. Et addit: Grande damnum. Nam alias quidem in pluribus valet, cæterum in hac

parte

a Luc. 6.

parte (vt verum fateamur) excuſari minimè poteſt.

His paucis aduerſus malignisſimum vitium commemoratis, reuertamur ad explanandi ordinem, & demonſtremus, qui ſint hoc loco intelligendi recti. Non enim arbitror ſentire quempiam rectę intelligentiæ, ſecundum corpus rectos dici eos, qui ſponſam diligunt. Propterea demonſtranda à nobis eſt ſpiritualis, id eſt, animi cordísve rectitudo. Spiritus eſt, qui loquitur, [b] ſpiritualibus ſpiritualia comparans. Ergo ſecundum animum, nō ſecundum terrenā & fęculentam materiam Deus [c] hominem rectum fecit. [d] Ad imaginē quippe & ſimilitudinem ſuā creauit illum. Ipſe verò, quemadmodum pſallis [e] rectus Dominus Deus noſter, & non eſt iniquitas in eo. Rectus itaque Deus rectum fecit hominē ſimilē ſibi, id eſt, ſine iniquitate; ſicut non eſt iniquitas in eo. Porrò iniquitas cordis eſt, non carnis vitiū, vt per hoc noueris in ſpirituali portione tui, & non in craſſa, luteaque ſuſtantia Dei ſimilitudinem conſeruādam fore, ſiue reparandā. [f] Spiritus enim eſt Deus, & eos q volūt ſimiles ei, vel perſeuerare, vel fieri, oportet intrare ad cor atque in ſpiritu id negotij agitare: vbi reuelata

b 1. Cor. 2. b
c Ec. 7. d
d Ge. 1. d
e Pſ. 91. c
f Io. 4. c

reuelata facie&ſpeculantes gloriam Dei, g 2. Cor.
in eandem imaginem transformentur, 3.d
de claritate in claritatem, tanquam à
Domini ſpiritu. Quanquam & corporis
ſtaturam dedit homini Deus rectam, for
ſitan vt iſta corporea exterioris vilioríſ-
que rectitudo figmenti,[h] hominem inte- h Ep.3.b
riorem illum, qui ad imaginem Dei fa-
ctus eſt, ſpiritualis ſuæ ſeruandæ rectitu-
dinis admoneret, & decor limi deformi-
tatem argueret animi. Quid enim inde-
centius, quàm curuum recto corpore ge-
rere animum? Peruerſa res eſt, & fœda, lu-
teum vas, quod eſt corpus de terra, ocu-
los habere ſurſum, cœlos liberè ſuſpice-
re, cœlorúmque luminaribus oblectare
aſpectus: ſpiritualem verò, cœleſtémque
creaturam ſuos contrariò oculos, id eſt
internos ſenſus atque affectus, trahere in
terra deorſum, & quæ debuit [i] nutriri
in croceis, hærere luto, tanquam vnam i Th.4.c
de ſuibus, amplexárique ſtercora. Eru-
beſce anima mea diuinam in pecori-
nam commutaſſe ſimilitudinem. Erube-
ſce volutari in cœno, quæ de cœlo es.
Erubeſce anima (ait corpus) in mei conſi
deratione. Crata ſimilis creāti recta, me
quoque accepiſti adiutorium ſimile tibi,
vtique ſecundum lineamenta corporea

rectitudinis. Quocumque te vertas, ſiue
k. Ep.5.f ad Deum ſurſum, ſiue ad me deorſum ([k]
nemo ſiquidem carnem ſuam vnquam
odio habuit) vbique occurrit tibi ſpecies
decoris tui, vbique pro ſtatu tuæ digni-
tatis habes de magiſterio ſapientiæ fa-
miliarem admonitionem. Me ergo meã
(quã tui gratia accepi) retinente & ſeruã
te prærogatiuã tu quomodo non confun-
deris amiſiſſe tuam? Cur ſuam in te con-
ditor intuetur abolitam ſimilitudinem,
cũ tuam in me tibi conſeruet, aſſiduéque
repræſentet? Iam omne adiutoriũ, quod
tibi ex me debebatur, vertiſti tibi in con
fuſionem: abuteris obſequio meo, indi-
gnè humanũ corpus inhabitas, brutus
& beſtialis ſpiritus. Iſtiuſmodi ergo cur-
uæ animæ non poſſunt diligere ſpõſam,
quoniã non ſunt amicæ ſponſi, cùm ſint
l Iac.4.b mundi. [l] Qui vult, inquit, amicus eſſe
huius mundi, inimicus Dei conſtituitur.
m Co.3.a Ergo [m] quærere, & ſapere, quæ ſunt ſuper
terram, curuitas animæ eſt: & è regio-
ne meditari ac deſiderare, quæ ſurſum
ſunt, rectitudo. Et hanc rectitudinem,
vt ſit perfecta in omnibus, inueniri ne-
ceſſe eſt ſenſu, atque conſenſu. Illum ve-
ro rectum corde dixerim, qui & recte
in omnibus ſentiat, & à recto, quod
ſenſerit,

ſenſerit, in nullo diſſentiat. Ecce de quibus dicitur ad ſponſam. *Recti diligunt te.* Qui videlicet in omnibus, & rectè, & recto acquieſcunt. rectũ reuera te dixerim, ſi rectè in omnibus ſentias & factis nõ diſſentias. Inuiſibilis animi ſtatum nunciet fides, & actio. Rectũ iudica, ſi fide Catholicũ, & iuſtum opere probaueris. Si quò minus, curuum cenſere non dubites. Sic nempe habes.[n] Si recte offers, & recte non diuidis, peccaſti. Recte quidem quodcunque horum offers, recte autem ab alterutro ea non diuidis. Noli eſſe rectus oblator, & prauus diuiſor. Quid diuidis actum à fide? Inique diuidis, fidem perimens tuam. Nam [o] fides ſine operibus mortua eſt. Munus mortuum offers Deo? Si enim quædam anima fidei ipſa deuotio eſt, quid [p] fides, quæ non operatur ex dilectione, niſi cadauer exanime? Bene honoras Deum munere fœtido? bene placas tuæ fidei interfector? Quomodo hoſtia pacifica, vbi tam ſæua diſcordia eſt? Non mirum [q] ſi Cain, inſurrexit in fratrem, qui ſuam prius occiderat fidem. Quid miraris ô Cain, ſi ad tua nõ reſpicit munera, qui te deſpicit? Nec hoc mirum, ſi non

n Ge. 4. b ſecun. 70.

o Iac. 2 d

p Ga. 5. a

q Ge. 4. b

reſpicit ad te, qui ita diuiſus es in te. Si manum deuotioni, quid animum das liuori? Non concilias Deum tibi, diſcors tecum. Non placas, ſed peccas: etſi nondum quidem impiè feriendo, ſed tamen diuidendo non rectè. Etſi necdum fratricida, iam tamen fideicida teneris. Nunquid rectus, vel quando manum porrigis Deo, cuius cor in terram trahit liuor, & fraternum odium? Quomodo rectus, cuius fides mortua, cuius opus mors, cuius nulla deuotio, amaritudo multa? Erat quidem in offerente fides, ſed non in fide dilectio. Recta oblatio, ſed crudelis diuiſio. Mors fidei eſt ſeparatio caritatis. Credis in Chriſtum? fac Chriſti opera, vt viuat fides tua. Fidem tuam dilectio animet, probet actis. Non incuruet terrenũ opus, quem fides cœleſtium erigit. [r] Qui te dicis in Chriſto manere, debes ſicut ipſe ambulauit, & tu ambulare. Quod ſi propriam gloriam quæris, florenti inuides, abſenti detrahis, reponis lædenti te, hoc Chriſtus non fecit. [s] Confiteris te noſſe Deum, factis autem negas? Non rectè planè, ſed impiè linguam Chriſto, animam dediſti diabolo. Audi ergo quid dicat [t] Homo iſte labiis me honorat, cor autem eius

r 1. Ioan. 2. a

s Tit. 1. d

t Marc. 7. b

eius longe eſt à me. Non eſt profectò rectus, qui tam non rectè diuidis. Non potes attollere caput preſſum diaboli iugo. Non te ſurrigere præuales, cui dominatur iniquitas.[t] Iniquitates tuæ ſupergreſſæ ſunt caput tuum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper te.[v] Iniquitas denique ſedet ſuper talentum plumbi. Vides quòd non facit hominem rectum fides etiam recta,[x] quæ non operatur ex dilectione? At qui ſine dilectione eſt, non habet, vnde diligat ſponſam. Sed nec opera quanuis recta, rectum cor efficere ſufficiunt ſine fide. Quis enim rectum dicat hominem non placentem Deo?[y] Sine fide autem impoſſibile eſt placere Deo. Qui non placet Deo, non poteſt illi placere Deus. Nam cui placet Deus, Deo diſplicere non poteſt. Porro cui non placet Deus, nec ſponſa eius. Quomodo ergo rectus, qui nec Deum diligit, nec Eccleſiam Dei; cui dicitur: *Recti diligunt te*? Si ergo nec fides ſine operibus, nec opera ſine fide ſufficiunt ad animi rectitudinem: nos qui in Chriſtum credimus fratres,[z] rectas ſtudeamus facere vias noſtras & ſtudia noſtra. Leuemus corda noſtra cum manibus ad Deum, vt toti recti inueniamur, fidei noſtre rectitudinem

t *Pſalm. 37.a*
v *Za.5.c*
x *Ga.5.a*
y *He.11.d*
Cant. 1. a
z *Hi.7.d.*

per ſe, nec quicquam addendum ſtimulis inuidię, qua torquebantur. Magis autem [c] cũ his, qui oderunt pacem ſtuduit eſſe pacifica, ſciens [d] ſe etiam inſipientibus debitricem. Maluit ergo ipſas fauorabili demulcere vocabulo, quia curæ fuit ei infirmarum potius operam dare ſaluti, quàm propriæ vltioni. Omnibus quidem optanda eſt iſta perfectio, propriè autem optimorum forma eſt prælatorum. Sciunt quippe boni, fidelésque præpoſiti languẽtium ſibi creditam animarum curam, non pompam. Cúmque internum murmur cuiuſpiam illarum querulæ vocis indicio deprehendunt, et ſi in ipſos vſque ad conuitia & cõtumelias prorumpentis, medicos ſe, & non dominos agnoſcẽtes, parant confeſtim aduerſus phreneſim animæ non vindictam, ſed medicinam. Hæc igitur ratio, cur ſponſa filias Hieruſalem dicat eas ipſas, quas maleuolas ſuſtinet, atque maledicas, videlicet vt in blando ſermone deliniat murmurantes, commotionem ſedet, ſanet liuorem. Scriptum eſt enim: [e] Lingua pacifica compeſcit lites. Alias verò, filiæ reuera Hieruſalem quodammodo ſunt, quę huiuſmodi ſunt, neç

c Pſ. 119 b
d Ro. 1. b.
e Prou. 15 d.

falſo ita eas nominat ſponſa. Siue enim propter ſacramenta Eccleſiæ, quæ indifferenter quidem cum bonis ſuſcipiunt, ſiue propter fidei æquè communem confeſſionem, ſiue ob fidelium corporalem ſaltem ſocietatem, ſeu etiam propter ſpem futuræ ſalutis (à qua omnino non ſunt, quandiu hic viuunt, vel tales deſperandæ, quantumlibet viuont deſperatæ) non incongruè filiæ Hieruſalem nominautur. Videamus iam, quid illud fuerit dicere? *Nigra ſum, ſed formoſa.* Nullane in his verbis repugnãtia eſt? Abſit. Propter ſimplices dico, qui inter colorem, & formam diſcernere non nouerunt, cùm forma ad compoſitionem pertineat, nigredo color ſit. Non omne denique, quod nigrum eſt, continuo deforme eſt. Nigredo (verbi cauſa] in pupilla non dedecet. Et nigri quidam lapilli in ornamentis placent. Et nigri capilli candidis vultibus etiam decorem augent, & gratiam. Sic tibi quoque facilè aduertere eſt in rebus innumeris. Quanquam ſine numero ſunt, quæ in ſuperficie quidem reperies decoloria: in compoſitione verò decora. Tali fortãſſis modo poteſt ſponſa cum pulchritudine vtique compoſitionis, næuo non carere nigredinis, ſed ſane in

ne in loco peregrinationis ſuæ. Alioquin erit cùm eam ſibi in patria exhibebit ſponſus gloriæ[f] glorioſam, non haben- *f Eph.3.f* tem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi. Ac verò nunc, ſi diceret, quia nigredinem non haberet,[g] ſeipſam ſedu *g 1.Io.1d* ceret & veritas in ea non eſſet. Quamobrem ne mireris, quia dixit: *Nigra ſum:* & rurſum nihilominus, quin *formoſa ſit*, gloriatur. Quomodo enim non formoſa, cui dicitur.[h] Veni formoſa mea? Cui autem *h Cant.3.r* dicitur, veni, nondum peruenerat; ne forte quis putet hoc dictum, non quidem huic nigræ, quæ adhuc laborat veniendo in via, ſed beatæ illi, quæ iam prorſus abſque nigredine regnat in patria. Sed audiamus vnde nigram, & vnde formoſam ſe dixerit: An nigram quidem ob tetram conuerſationem, quam prius habuit ſub principe huius mundi,[i] imagi- *i 1Co.13f* nem terreſtris hominis adhuc portans: formoſam verò, de cœleſtis ſimilitudi- quam poſtea commutauit[k] ambulans *k Ro.6.a* iam in nouitate vitæ? Sed ſi hoc eſt, cur non magis de præterito, nigra fui, & non nigra ſum, dicit? Si cui tamen placet hic ſenſus, id quod ſequitur. *Sicut tabernacula* *Cant.1.a* *Cedar, ſicut pelles Salomonis:* ſic oporteret intelligi, vt de veteri quidem conuerſati-

one Cedar, de noua verò, Salomonis ſede, dixerit tabernaculum. Hoc enim eſſe pelles quod tabernaculum, propheta oſten- dit dicens. [l] Repente vaſtata ſunt tabernacula mea; ſubito pelles meæ. Prius igitur nigra. ſicut viliſſima tabernacula Cedar: poſtea formoſa, ſicut pelles glorioſi regis. Sed videamus, quomodo ad ſtatum potius vitæ porioris vtrumque reſpiciat. Si conſideremus habitum exteriorem ſanctorum, eum, qui in facie eſt, quàm ſit humilis vtique, & abiectus, & quadam neglectus incuria: cùm tamen identidem intus [m] reuelata facie gloriam Dei ſpeculantes, in eandem imaginem transformentur de claritate in claritatem, tanquam à Domini ſpiritu: nónne vna quælibet talis anima merito nobis videbitur poſſe reſpondere exprobrantibus ſibi nigredinem: *Nigra ſum, ſed formoſa*? Vis tibi denique demonſtrem animam & nigram pariter & formoſam? [n] Epiſtolæ (inquiunt) graues ſunt: ſed præſentia corporis infirma, & ſermo contemptibilis. Paulus hic erat. Itáne paulum, ô filiæ Hieruſalem de præſentia corporis æſtimatis, & tanquam decolorem, deformémque contemni-

tis,

l *Hie. 4. e*

m *2. Corr. 3. d*

n *2. Cor. 10. a*

ris, quia, cernitis homunculum afflictari [o] in fame & ſiti, in frigore, *o 2. Cor.*
& nuditate, in laboribus plurimis, *11.f*
in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter? Hæc ſunt, quæ denigrant Paulum. Pro huiuſmodi doctor gentium reputatur inglorius, ignobilis, niger, obſcurus: [p] tanquam de- *p 1.Cor.*
nique peripſema huius mundi. Eni- *4.e*
muero nónne ipſe eſt, [q] qui rapitur *q 2. Cor.*
in paradiſum, qui vnum alterúmque *12.a*
perambulans, vſque ad tertium ſui puritate penetrat cœlum? O verè pulcherrima anima, quam etſi infirmum inhabitantem corpuſculum, pulchritudo cœleſtis admittere non deſpexit: angelica ſublimitas non reiecit, caritas diuina non repulit: hanc vos dicitis nigram? *Nigra eſt, ſed formoſa, filiæ Hieruſalem.* Nigra veſtro, formoſa diuino, angelicóque iudicio. Et ſi nigra eſt, forinſecus eſt. Sibi autem [r] pro- *r 1.Cor.4*
minimo eſt, vt à vobis iudicetur, aut *s Ioã.7.c*
ab his, [s] qui ſecundum faciem iudicant. [t] *t 1.Regu.*
Homo ſiquidem videt in facie, Deus *16.b*
autem intuetur cor. Propterea etſi *v 2.Tim.*
nigra foris, ſed intus formoſa, [v] vt ei *2.d*
placeat, cui ſe probauit. Non enim vobis, [x] quibus ſi adhuc placeret, *x Gal.1b*

Chri-

Chriſti ſeruus non eſſet. Fœlix nigredo, quæ mentis candorẽ parit, lumen ſcientiæ, conſcientiæ puritatem.

Audi denique, quid per prophetam Deus promittat iſtiuſmodi nigris, quos aut humilitas pœnitentię, aut caritatis zelus, tanquam ſolis æſtus decoraſſe videtur.[y] Si fuerint, ait, peccata veſtra, vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint rubra, quaſi vermiculus, velut lana alba erunt. Non planè contemnenda in ſanctis iſta nigredo, extera, quæ candorem operatur internum, & ſedẽ proinde præparat ſapientiæ.[z] Candor eſt enim vitæ æternę ſapientia, vt ſapiens diffinit: & cãdidam oportet eſſe animam, in qua ipſa ſedem elegerit. Quod ſi anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ, haud dubiè dixerim animam iuſti eſſe candidam: & fortaſſis iuſtitia ipſa candor eſt. Iuſtus autem erat Paulus,[a] cui repoſita fuerat corona iuſtitiæ. Candida proinde Pauli anima erat, & ſapientia ſedebat in ea, ita, vt[b] ſapientiam loqueretur inter perfectos, ſapientiam in myſterio abſconditam, quam nemo principum mundi huius agnouit. Porrò hunc in eo ſapientiæ, iuſtitiæq; candorem nigredo illa exterior de præſentia corporis infirma,

y Iſa. 1. c

z Sapien. 7. d.

a 2. Tim. 4. b.

b Cor. 2. b

infirma[c] de laboribus plurimis, de ieiuniis ac vigiliis multis, aut operabatur, aut promerebatur. Ideóque & quod nigrum eſt Pauli, ſpecioſius eſt omni ornatu extrinſeco, omni etiam regio cultu. Non comparabitur ei quantalibet pulchritudo carnis, non cutis vtique nitidæ, & arſura, non facies colorata vicina putredini, non veſtis pretioſa obnoxia vetuſtati, non auri ſpecies, ſplendórve gēmarum, ſeu quæque talia, quæ omnia ſunt ad corruptionem. Meritò proinde omnis cura ſanctorum, ſpreto ornatu, cultúque ſuperfluo exterioris[d] ſui hominis, qui certè corrumpitur, omni ſe diligentia præbet, & occupat excolendo, ac decorando interiori illi, qui ad imaginem Dei eſt, & renouatur de die in diem. Certi ſunt enim Deo non poſſe eſſe quicquā acceptius imagine ſua, ſi proprio fuerit reſtituta decori. Propterea &[e] omnis gloria eorū intus, nō foris eſt, hoc eſt nō in flore fœni, aut in ore vulgi, ſed in Domino. Vnde & dicūt: [f]Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ: ꝙ conſcientiæ ſolus ſit arbiter Deus: cui ſoli placere deſiderāt; & cui placere, ſola vera, & sūma gloria eſt. Nō mediocris planè gloria illa, quæ intus eſt, in qua gloriari di-

c 2. Cor. 11.f

d 2. Cor. 4.d

e Pſ. 44 c

f 2. Cor. 1.c

riari dignatur & Dominus gloriæ, dicẽte Dauid: [g] Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Et tutior ſua cuiq; gloria, dũ habet eam in ſemetipſo, & non in altero. At non in ſolo fortaſſis candore interno, ſed in exteriori quoque nigredine gloriandum, ne quid omnino ſanctis depereat, ſed [h] omnia cooperentur in bonum. Non ſolum igitur in ſpe, ſed & gloriari in tribulationibus. [i] Libenter, ait, gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti. Optãda infirmitas, quæ Chriſti virtute compenſatur. Quis dabit mihi non ſolum infirmari, ſed & deſtitui, ac deficere penitus à memetipſo, vt Domini virtutũ virtute ſtabiliar? [k] Nã virtus in infirmitate pficitur. Deniq; ait: [l] Quando infirmor, tunc fortis ſum, & potens. Quod cùm ita ſit, pulchrè ſponſa conuertit ſibi ad gloriam, quod ei pro opprobrio ab æmulis intorquetur, non modo formoſam, ſed & nigram eſſe ſe glorians. Non enim erubeſcit nigredinem, quam nouit præceſſiſſe & in ſpõſo: cui ſimilari quantæ etiam glorię eſt? Nil ſibi glorioſius proinde putat, quàm Chriſti portare opprobrium. Vnde vox illa prorſus exultationis, & ſalutis: [m] Abſit mihi gloriari, niſi in cruce Domini mei

g Pſalm. 44.c
h Rom. 8.d
i 2. Cor. 12.c
k 2. Cor. 12.b
l Ibidem.
m Gala. 6.d

mei Ieſu Chriſti. Grata ignominia crucis ei, qui crucifixo ingratus non eſt. Nigredo eſt, ſed forma, & ſimilitudo Domini. Vade ad ſanctum Iſaiam, & deſcribet tibi, qualem in ſpiritu illum viderit. Quẽ namque alium dicit [n] virum doloris, & [n Eſ. 53. a] ſcientem infirmitatem, & quia non erat ei ſpecies, neque decor? Et addidit: [o] Nos [o Ibid. b.] putauimus eum tanquam leproſum, & percuſſum à Deo, & humiliatum. Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra, & liuore eius ſanati ſumus. Ecce vnde niger. Iũge illud ſancti Dauid: [p] Speciosus forma præ filiis hominum, & [p Pſ. 44. a] habes totum in ſponſo, quod ſponſa de ſe hoc in loco teſtata eſt. Num tibi rectè & ipſe videtur ſecundũ ea quæ dicta ſunt æmulis poſſe reſpondere Iudæis; Niger ſum, ſed formoſus, filij Hieruſalem? Niger planè: [q] cui non erat ſpecies neque decor. [r] quia vermis & non [q Iſ. 53. a] [r Pſ. 21. b] homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Denique [s] ſeipſum fecit peccatum, & nigrũ dicere verear? Intuere ſanè pannis ſordidum, plagis liuidum, illitum ſputis, pallidũ morte, & nigrum vel tunc profecto fatebere. Percunctare etiam Apoſtolos eũdem [t] ipſum, qualem [s 2. Cor. 5. d] [t 1. Pet. 2. c]

in mon

in monte perſpexerint, aut certè angelos, in qualem proſpicere concupiſcant, & nihilominus formoſum mirabere. Ergo formoſus in ſe, niger propter te. Quàm formoſum & in mea forma te agnoſco Domine Ieſu, non ob diuina tan-
ſ Pſ. 44 b tùm quibus effulges miracula, ſed & [s] propter veritatem & manſuetudinem & iuſtitiam. Beatus qui te in his hominem conuerſantem diligenter obſeruans, ſeipſum præbet pro viribus imitatorem tui. Hoc iam beatitudinis munus formoſa tua primitias ſuæ dotis accepit, nec quod formoſum eſt tui imitari pigra, nec quod nigrum ſuſtinere confuſa. Vnde & dicebat: *Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Hieruſalem.* Et addidit ſimilitudinem, *ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis.* At iſtud obſcurum eſt, nec attigendum omnino fatigatis. Habetis
t Dan. 2. o tempus ad pulſandum. Si non diſſimulatis, aderit, [t] qui reuelat myſteria: nec
y Matt. 7. a cunctabitur aperire, [y] qui & ad pulſandum inuitat. [z] Ipſe eſt enim qui
z Ap. 3 b aperit, & nemo claudit: ſponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo

Sermo XXVI. In quo beatus Bernardus interſerit planctum, & mœrorem ſuum pro morte venerabilis Gerardi monachi fratris ſui.

Sicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis. Hinc incipiendum, quia hic deſiit ſermo ſuperior. Hoc expectatis audire quid ſit, & qualiter ei, quod proximo tractatum eſt capitulo coaptetur: quia ſimilitudo eſt. Poteſt enim hoc ita ſubiunctum fuiſſe, vt vtraque pars ſimilitudinis ad id ſolum reſpondeat quod ibi præceſſerat, nigra ſum. Poteſt & ita vt duobus illis duo iſta, id eſt, ſingula ſingulis referantur. Ille ſenſus ſimplicior, iſte obſcurior eſt. Sed tentemus vtrumque: & prius quidem hunc, qui difficilior apparet. Non autem in duobus primis, ſed in duobus duntaxat extremis difficultas eſt. Nam Cedar quidem (quod interpretatur tenebræ) aperte ſatis cum nigredine conuenire videtur: ſed pelles Salomonis cum formoſitate non ita. Porrò tabernacula in eandem nihilominus cōcurrere conuenientiam quis non videat? Quid enim tabernacula, niſi noſtra ſunt corpora, in qui- *Cant. 1. b*

a Hebr. 13.b bus peregrinamur? [a] Nec enim habemus hic manentem ciuitatem, ſed futuram inquirimus. Sed & militamus in eis tanquam in tabernaculis, prorſus violenti ad regnum. Denique [b] militia eſt vita hominis ſuper terram. Et quamdiu militamus in hoc corpore, [c] peregrinamur à Domino, id eſt, à luce. Nam Dominus [d] lux eſt: & inquantum quiſque cum eo non eſt, intantum in tenebris eſt, hoc eſt, in Cedar. Flebilem proinde vocem illam agnoſcat ſuam: [e] Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cum habitantibus Cedar, multùm incola fuit anima mea. Eſt ergo hoc habitaculum noſtri corporis, non ciuis manſio, aut domus indigenæ, ſed aut tabernaculum militantis, aut ſtabulum viatoris. Eſt inquam, hoc corpus tabernaculum, & tabernaculum Cedar, quod nimirum animam quaſi obiectu ſui, incircunſcripti luminis interim nunc fraudat aſpectu: nec ſinit omnino videre illud, niſi [f] per ſpeculum quidem & in ænigmate, non autem facie ad faciem. Vidéſne, vnde Eccleſiæ nigredo, vnde pulcherrimis quoque animabus nonnulla rubigo inhæſerit: De tabernaculo profectò Cedar: de exercitio laborioſæ militiæ: de diuturnita

b Iob 7.a

c 2. Cor. 5.b

d Ioã. 8.b

e Pſalm. 119.a

f 1. Corin. 13.d

diuturnitate miſereri incolatus: de anguſtiis ærumnoſi exilij: de corpore denique fragili & graui: quia [g] corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem. Propterea & [h] cupiunt diſſolui: vt corpore leuatæ, Chriſti auolent in amplexus. Vnde & gemens vna de miſeris aiebat: [i] Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sic nimirum quæ huiuſmodi eſt, quòd non poſſit in tabernaculo Cedar carere ad purum [k] macula, aut ruga, non quantulacumque nigredine, & cupit exire, vt ſe poſſit exuere. Et hæc ratio, cur ſponſa nigram ſe dixerit ſicut tabernacula Cedar.

g Sap. 9. d
h Philip. 1. e
i Ro. 7. d
k Eph. 5.

Sed enim quomodo *formoſa, ſicut pelles Salomonis*? An neſcio quid ſublime ſacrum ſentio in his pellibus inuolutum, quod minimè auſim omnino contingere, niſi ad nutum ſanè ipſius, qui repoſuit, & ſignauit Legi nimirum: [l] Qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria. Superſedeo igitur & differo. Vobis interim curæ erit ſolito impetrare fauorem veſtris precibus: vt eo alacriores quo fidentiores redeamus ad id quod attentioribus eget animis. Et fortaſſis

l Prouer. 25. d

inueniet pius pulſator, quod temerarius ſcrutator non poſſet: quanquam & mœror finem imperat, & calamitas, quam patior. Quouſque enim diſſimulo, & ignis, quem intra meipſum abſcondo, triſte pectus adurit, interiora depaſcitur? Clauſus latius ſerpit, ſæuit acrius. Quid mihi & cantico huic, qui in amaritudine ſum? Vis doloris abducit intentionem, & [m] indignatio Domini ebibit ſpiritum meum. Subtracto ſiquidem illo, per quem mea in Domino ſtudia vtcunque libera eſſe ſolebant, ſimul & [n] cor meum dereliquit me. Sed feci vim animo, ac diſſimulaui vſque huc, ne affectus fidem vincere videretur. Denique plorantibus aliis ego (vt aduertere potuiſtis) ſiccis oculis ſecutus ſum inuiſum funus, ſiccis oculis ſteti ad tumulum, quouſque cuncta peracta ſunt exequiarum ſolennia. Indutus ſacerdotalibus, ſolitas in eum orationes proprio ore compleui, terram meis manibus ex more ieci ſuper dilecti corpus terram mox futurum. Qui me intuebantur flebant, & mirabantur quod non flerem ipſe: cùm non illum quidem, ſed me potius, qui illum amiſiſſem, omnes miſerarentur. Cuius enim vel ferreum pectus ſuper me ibi non moueretur

m Iob 6.a
n Pſ. 39.c

ueretur, quem videret Gerardo ſuperſtitem? Commune damnum? ſed præ meo non reputabatur infortunio. At ego quibus poterā viribus fidei reluctabar affectui, nitens vel inuitus non moueri fruſtra addictione naturæ, vniuerſitatis debito, conditionis vſu, potētis iuſſu, iudicio iuſti, flagello terribilis, Domini voluntate. Pro huiuſmodi ſemper extunc, & deinceps exegi à memetipſo non indulgere multo fletui, multum tamen turbatus & mœſtus. Nec potui imperare triſtitiæ, qui potui lachrimæ, ſed vt ſcriptum, eſt:[o] Turbatus ſum, & nō ſum locutus. At ſuppreſſus dolor altius introrſum radicauit, eo (vt ſentio) acerbior factus, quod non eſt exire permiſſus. Fateor, victus ſum. Exeat neceſſe eſt foras, quod intus patior. Exeat ſanè ad oculos filiorum, qui ſcientes incommodū planctum humanius æſtiment, dulcius conſolentur. Scitis, ô filij, quàm iuſtus ſit dolor meus, quàm dolenda plaga mea. Cernitis nempe, quàm fidus comes deſeruit me[p] in via hac, qua ambulabant, quàm vigil ad curā, quàm non ſegnis ad opus, quàm ſuauis ad mores. Quis ita mihi perneceſſarius? cui æquè dilectus ego? Frater erat genere, ſed religione germa-

o Pſ. 76. A

p Pſalm. 140. A

nior. Dolete quæſo, vicem meã vos, quibus hæc nota ſunt. Infirmus corpore erã, & ille portabat me. Puſillus corde eram, & confortabat me. Piger, & negligens, & exitabat me. Improuidus, & obliuioſus, & cõmonebat me. Quò mihi auulſus es? quò mihi raptus è manibus homo vnanimis, homo ſecundũ cor meũ? [q] Amauimus nos in vita: quomodo in mortè ſumus ſeparati? Amantiſſima ſeparatio, & quã nõ poſſet omnino efficere niſi mors. Quando enim me viuus viuum deſereres? Omnino opus mortis, horrendũ diuortium, Quis enim tam ſuaui vinculo mutui noſtri non peperciſſet amoris, niſi totius ſuauitatis inimica mors? Bene mors, que vnum rapiendo, duos furioſa peremit. An non mors etiam mihi? Immo plus mihi, cui vtique omni morte infœlicior vita ſeruata eſt. Viuo, vt viuens moriar & hoc dixerim vitam? Quam mitius me priuares, ô auſtera mors vitæ vſu quàm fructu. Nam vita ſine fructu, grauior mors. Denique duplex malum [r] ligno paratur infructuoſo, ſecuris & ignis. Ergo meis laboribus inuidens, [s] elongaſti à me amicum & proximum: per cuius maximè ſtudium erant (ſi quando erant) fructuoſi.

q 2. Reg. 1.d

r Marc. 3.c

s Pſ. 87.d

Satius

Satius proinde mihi fuiſſet periclitari vita, quàm tua Gerarde præſentia, qui meorum in Domino ſtudiorum eras ſollicitus incitator, fidelis adiutor, cautus examinator. Cur quæſo aut amauimus, aut amiſimus nos? Dura conditio, ſed mea miſeranda fortuna, non & illius. Nam tu, care frater, ſi caros amiſiſti, cariores vtique recepiſti. Me verò, quænam iam miſerum conſolatio manet, poſt te vnicum ſolatium meum? Placita fuit pariter vtrique ſocietas corporum pro morum concordia: ſed ſolum me diuiſio vulnerauit. Commune, quod libuit, quod triſte, & lugubre, meum: [t] in me tranſierunt iræ, [v] in me confirmatus furor eſt. Erat ambobus alterutrum grata præſentia, dulce conſortium, ſuaue colloquium? ſed tantas vtriuſque delicias ego perdidi, tu mutaſti. Et quidem immutatis illis retributio multa. Quanto fœnore gaudiorũ, ac benedictionum cumulo cares hodie nobis frater chariſſime: tantò habes certè pro me tantillo repoſitam tibi Chriſti præſentiam. Nec diſpendium ſentis abſentiæ à nobis tuæ Angelorum admixtus choris. Non eſt igitur, quod cauſeris tu de noſtra quaſi ſubtracta tibi præ-

t Pſ. 87. c
v Ibid. b.

ſentia, cui affatim ſui ſuorúmq; copiam Dominus maieſtatis indulſit. At ego pro te quid? quam vellem ſcire quidnã ſentias nũc de me illo vnico tuo, mediis nutante curis, & pœnis, deſtituto te baculo imbecillitatis meæ! ſi tamen licet adhuc cogitare de miſeris ingreſſo abyſſum luminis, atque illo pelago æternæ fœlici-
x 2. Cor. tatis abſorpto: fortè enim, etſi [x] noſti nos
5.c ſecundum carnem, ſed nunc iam non no-
y Pſ.70.c ſti, & quoniam [y] introiſti in potentias Domini, memoraris iuſtitiæ eius ſolius,
z 1. Cor. immemor noſtri. Cęterùm qui [z] adhæret
6.d Deo, vnus ſpiritus eſt, & in diuinũ quendam totus immutatur affectũ: nec poteſt iam ſentire, aut ſapere, niſi Deũ, & quod
a 1. Ioan. ſentit & ſapit Deus, plenus Deo.[a] Deus
4.a autem caritas eſt, & quantò quis coniunctior Deo, tantò plenior caritate. Porro impaſſibilis eſt Deus, ſed non incompaſſibilis, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere. Ergo & te neceſſe eſt miſericordem eſſe, qui inhæres miſericordi, quamuis iam minimè miſer ſis: & qui non pateris, compateris tamen: affectus proinde tuus non eſt imminutus, ſed immutatus, nec quoniam Deũ induiſti, noſtri cura te exuiſti: & [b] ipſi enim
b 1. Petr. 5.a cura eſt de nobis. Quod infirmũ eſt ab-

iecisti,

ieciſti, ſed non quod pium. [c] Caritas denique nunquam excidit: [d] Non obliuiſceris me in finem. Videor mihi quaſi audire fratrem meum dicentem: [e] Nunquid mater obliuiſci poterit filij vteri ſui? Et ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui. Non expedit prorſus. Scis vbi verſer, vbi iaceam, vbi reliqueris me, Non eſt qui porrigat manum. Ad omne, quod emerſerit, reſpicio ad Gerardum, vt conſueueram, & non eſt. Heu tunc ingemiſco miſer, [f] ſicut homo ſine adiutorio. Quem conſulam in ambiguis? cui in aduerſis fidam? quis portabit onera? quis pericula propulſabit? Nónne vbique greſſus meos Gerardi oculi anteibant? Nónne tuum Gerarde pectus curæ meæ notiùs quàm meum ipſius habebant, familiariùs incurſabant, acriùs vrgebant? Nónne in lingua tua illa placabili, & potenti, meam à ſermonibus ſeculi frequentiſſimè vendicabas, & amico reddebas ſilentio? [g] Dominus dederat illi linguam eruditam, vt ſciret, quando deberet proferre ſermonem. Ita deniq; in prudentia reſponſorũ ſuorũ, & in gratia data ſibi deſuper, & domeſticis ſatisfaciebat, & exteris? vt pene me nemo requireret, cui prior fortè Gerardus occur-

c 1. Cor. 13. d
d Pſ. 73. d
e Eſa. 49. d
f Pſ. 87. a
g Eſa. 50. b

riſſet. Occurrebat autem aduentantibus, opponens ſe, ne ſubito meum otium incurſarēt. Si quibus ſanè per ſe ſatisfacere non quibat, hos perducebat ad me, cæteros emittebat. O virum induſtrium! ô amicum fidelem! & amico gerebat morem, & officiis caritatis non deerat. Quis vacua ab eo receſſit manu? Si diues, conſilium: ſi pauper, ſubſidium reportabat. Nec[h] quærebat, quæ ſua ſunt, qui ſe mediis ingerebat curis, vt ego vacarē. Sperabat enim (ſicut erat humillimus) maiorem de noſtra quiete fructum, quàm ſi vacaret ipſe. Interdum tamē poſtulabat abſolui, & alteri cedere, quaſi qui melius prouideret. Sed vbi ille inueniretur? Nec petulanti aliquo (vt aſſolet) in eo officij detinebatur affectu, ſed ſolo intuitu caritatis. Siquidem plus omnibus laborabat, & minus omnibus accipiebat, ita vt ſæpe cùm aliis neceſſaria miniſtraret, egeret ipſe in pluribus, verbi cauſa cibo, aut veſte. Denique cùm ſe ſentiret deceſſui propinquare: Deus, inquit, tu ſcis, quòd quantùm in me fuit ſemper optaui quietem, mihi intendere, tibi vacare. Sed implicitum tenuit timor tuus, voluntas fratrum, & ſtudium obediendi, ſuper omnia Abbatis pariter & fratris germana

h Philip. 2 c

germana dilectio. Ita eſt. Gratias tibi frater, de omni fructu meorum, ſi quis eſt in Domino, ſtudiorum. Tibi debeo, ſi profeci, ſi profui. Tu intricabaris, & ego tuo beneficio feriatus ſedebam mihi, aut certè diuinis obſequiis ſanctiùs occupabar, aut doctrinæ filiorum vtiliùs intendebam. Cur enim ſecurus intus non eſſem, cùm te ſcirem agentem foris, [i] manum dexteram meam, [k] lumen oculorum meorum, pectus meum, & linguam meam? Et quidem indefeſſa manus, oculus ſimplex, pectus conſilij, lingua loquens iudicium, ſicut ſcriptum eſt: [l] Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Sed quid dixi foris agentem illum, quaſi interna Gerardus neſciret, ac ſpiritualium expers eſſet donorum: Norunt, qui illum norunt ſpirituales, quàm verba eius ſpiritum redolerent. Norunt contubernales, quàm mores eius & ſtudia non carnem ſaperent, ſed feruerent ſpiritu. Quis illo rigidior in cuſtodia diſciplinæ? quis in caſtigãdo corpus ſuum diſtrictior: ſuſpenſior, vel ſublimior in contemplando? ſubtilior in diſſerendo? Quotiens cum eo diſſerens, ea didici, quæ neſciebam, & qui docturus aduceneram,

i Pſ. 72. c
k Pſ. 37. b
l Pſ. 36. f

neram, doctus magis abſceſſi? Nec mirũ de me, cùm magni, ac ſapientes viri idipſum nihilominus ex illo ſibi accidiſſe
Pſa. 70. e teſtentur. Non cognouit litteraturam, ſed habuit litterarum inuentorem ſenſum, habuit & illuminantem Spiritum. Nec in maximis tantum, ſed & in minimis maximus erat. Quid (verbi cauſa) in ædificiis, in agris, hortis, aquis, cunctis denique artibus, ſeu operibus ruſticorũ, quid inquam, vel in hoc rerum genere Gerardi ſubterfugit peritiam? Cæmentariis, fabris, agricolis hortulanis, ſutoribus, atque textoribus facile magiſter erat. Cumque omnium iudicio omnibus eſſet ſapientior, ſolis in ſuis oculis non erat ſapiens, Vtinam
m Eſ. 5. c multos & ſi minus ſapientes, non plus tangeret illa maledictio: [m] Væ qui ſapientes eſtis in oculis veſtris. Scientibus
n Ge. 37. f iſta loquor, & adhuc plura his de illo, & maiora compertis. Parco tamen, quia caro mea & frater eſt hoc tamen ſecurus addo, mihi vtilis in omnibus & præ omnibus fuit. Vtilis in paruis & magnis, in priuatis & publicis, foris & intus. Meritò ex eo pendebam totus, qui mihi totum erat.

Solum

Solum pene reliquerat mihi prouiſoris honorem, & nomen. Nam opus ipſe faciebat. Ego vocitabar Abbas, ſed iſte [o] præerat in ſollicitudine. Meritò requieuit in illo ſpiritus meus, per quem licebat [p] delectari in Domino in omnibus, prædicare liberius, orare ſecurius. Per te inquam mihi, frater mi, mens ſobria, & grata quies, ſermo efficacior, pinguior oratio, frequentior lectio, & feruentior affectus. Heu ſublatus es, & hæc omnia ſimul. Tecum omnes pariter abiere deliciæ, & lætitiæ meæ. Iam curæ irruunt, iam moleſtiæ hincinde pulſant, & anguſtiæ vndique ſolum me repererunt, ſolæ mihi te abeunte remanſerunt, ſolus ſub ſarcina gemo. Aut ponere, aut opprimi neceſſe eſt, quia tu tuos humeros ſubduxiſti. Quis mihi tribuat cito mori poſt te? Nam pro te nolim, nec te tua fraudare gloria. Porrò ſuperuiuere tibi, labor & dolor. Viuam quò ad viuam in amaritudine, viuã in mœrore: & hæc ſit mihi conſolatio, vt mœrendo affligar. Non parcam, & iuuabo manum Domini. Etenim [q] manus Domini tetigit me. Me inquam tetigit, & percuſſit, non illũ, quẽ vocauit ad requiem. Me occidit, cum ſuccidit illum nunquid enim occi-

ſura

o Ro. 12. b

p Pſ. 35. a

q Iob. 19. c

ſum quis dixerit, quem plantauit in vita? At quod illi vitæ ianua fuit, mihi plane eſt mors: méque illa morte mortuum dixerim, non hunc, qui obdormiuit in Domino. Exite, exite lachrymæ iam pridem cupientes: exite, quia is, qui vobis meatum obſtruxerat, commeauit. Aperiantur cataractæ miſeri capitis, & erũpant fontes aquarum, ſi forte ſufficiant
[r] Iob. 5. a ſordes diluere culparum, [r] quibus iram merui. Cùm conſolatus fuerit ſuper me Dominus, tunc fortaſſis & ego merear conſolari, ſi tamen non pepercero à mœ-
[s] Mat. 5. a rore. Nam [s] qui lugent, ipſi conſolabuntur, Propterea condeſcendat mihi omnis ſanctus, & in ſpiritu lenitatis, qui ſpiritualis eſt, ſuſtineat lamentantem. Luctus meus humano quæſo penſetur affectu, non vſu. Videmus nempe mortuos quotidie plangere mortuos ſuos, fletum multum, & fructum nullum. Non culpamus affectũ, niſi cùm excedit modum, ſed cauſam. Ille nimirũ naturæ eſt, & eius turbatio pœna peccati: hæc vanitas & peccatum. Etenim ibi ſola (niſi fallor) plorantur damna gloriæ carnis, vitæ præſentis incommoda. Et plorandi, qui ita plorant. Nunquid ego ſic? Similis mihi affectus, ſed altera cauſa diſſimiliſque inten-

intentio. Nulla mihi ſane querela de omnibus, quæ ſunt mundi. In his profectò, quæ ſunt Dei ademptum doleo fidele auxilium, ſalutare conſilium. Gerardum lugeo, Gerardus eſt in cauſa, frater carne, proximus ſpiritu, ſocius propoſito.

t Adhæſit anima mea animę illius: & vnã fecit de duabus nõ cõſanguinitas, ſed vnanimitas. Carnis quidem neceſſitudo non defuit: ſed plus iũxit ſocietas ſpiritus, conſenſus animorum, morum conformitas. Cùm ergo eſſemus[v] cor vnum & anima vna, hanc meã pariter, atque ipſius animã pertranſiuit gladius, & ſcindens mediã partẽ locauit in cœlo, partem in cœno deſeruit. Ego, ego illa portio miſera in luto iacẽs, trũcata parte ſui, & parte potiori, & dicitur mihi,[x] ne fleueris? Auulſa sũt viſcera mea à me, & dicit͛ mihi, ne ſenſeris? Sẽtio, ſentio vel inuitus, quia [y] nec fortitudo lapidũ fortitudo mea, nec caro mea ęnea eſt: sẽtio prorſus & doleo, & [z] dolor meus in conſpectu meo ſemper. Nam ſane nos poterit duritię & inſenſibiliatis arguere ille, qui verberat, quomodo illos de quibus ait: [a] Percuſſi eos, & non doluerunt. Affectum meum [b] confeſſus ſum, & non negaui. Carnalem

t 1. Reg. 18.a
v Luc. 2.e
x Luc. 7.c
y Iob. 6.b
z Pſ. 37 d
a Hiere. 5.a
b Ioã. 1.c

quis

quis dixerit, ego humanum non nego, ſicut nec me hominem. Si nec hoc ſufficit, nec carnalem negauerim. Nam &
c Ro. 7.c ego [c] Carnalis ſum, venundatus ſub peccato, addictus morti, pœnis, & ærumnis obnoxius. Non ſum (fateor) inſenſibilis ad pœnas mortem horreo meam, & meorũ. Meus Gerardus erat, meus planè. An non meus, qui frater ſanguine fuit, profeſſione filius, ſollicitudine pater, cõſors ſpiritu, intimus affectu? Is receſſit à me; ſentio, leſus ſum, & grauiter. Ignoſcite filij: immo ſi filij, vicem dolete pate-
d Io. 19. c rnam. [d] Miſeremini mei, Miſeremini mei ſaltem vos amici mei, qui certè conſideratis, quàm grauia pro pec-
e Th. 3.a catis recepi de manu Domini. [e] In virga indignationis ſuæ procuſſit me, digne pro meriti,s dure pro virib⁹. An leue quis dixerit, viuere me abſque Gerardo, niſi qui ignorat, quid mihi cum Gerardo?
f Iob. 6.b [f] Nec tamẽ cõtradico ſermonibus Sãcti. Nec reprehẽdo iudiciũ, quo recepit quiſque, quo dignus eſt, ille coronã, quã meruit, ego quam debui pœnam. Nunquid quia ſentio pœnam, reprehendo ſententiam? Humanum eſt illud, hoc impium. Humanũ inquã, & neceſſe affici erga caros, ſiue delectabiliter cũ præſto sũt, ſiue
cum

cum abſunt, moleſtè. Non erit otioſa ſocialis conuerſatio, præſertim inter amicos: & quid effecerit mutuus amor in ſibi præſentibus, horror*ij* indicat ſeparationis, & dolor de inuicem in ſeparatis. Doleo ſuper te Gerarde cariſſime, non quia dolendus, ſed quia ablatus. Et ideo fortaſſis dolendũ mihi potius ſuper me, qui bibo calicem amaritudinis. Et ſolus dolendus, quia ſolus bibo. Non enim & tu. Solus ego patior, quod ſolent pariter pati, qui ſe diligunt, cùm ſe amittunt. Vtinã non te amiſerim, ſed pręmiſerim vtinã vel tarde aliquando ſequar te quocũque ieris. Non enim dubium, quin ad illos ieris, quos circa mediũ extremæ noctis tuę inuitabas ad laudem, cùm in vultu, & vocę exultationis ſubito erupiſti in illud Dauidicum, ſtupentibus, qui aſſiſtebant: [g] Laudate Dominum de cœlis, laudate eum in excelſis. Iam tibi, frater mi, nocte adhuc media dieſcebat,[h] nox ſicut dies illuminabatur. Prorſus illa nox illuminatio tua in deliciis tuis. Accitus ſum ego ad id miraculi, videre exultantem in morte hominem, inſultantem morti: [i] Vbi eſt mors victoria tua? Vbi eſt mors ſtimultus tuus? Iam non ſtimulus, ſed iubilus. Iam

g Pſalm. 148.a

h Pſalm. 138.b

i 1.Corin. 15.g

cantando moritur homo, & moriendo cantat. Vſurparis ad lætitiam, mater mœroris, vſurparis ad gloriam, gloriæ inimica, vſurparis ad introitum regni, porta inferi, & fouea perditionis ad inuentionem ſalutis, ídque ab homine peccatore. Iuſtè nimirum, quia tu inique in hominem innocentem, & iuſtum poteſtate temeraria vſurpaſti. Mortua es, ô mors, & perforata hamo, quem incauta glutiiſti, cuius illa vox eſt in prophe-
k Oſ.13.d ta: [k] O mors ero mors tua, morſus tuus ero inferne. Illo inquam hamo perforata, tranſeuntibus per medium tui fidelibus latum, lætúmque exitum pandis ad vitam. Gerardus te non formidat larualis effigies. Gerardus per medias fauces tuas tranſit ad patriam, non modo ſecurus, ſed & lætabundus, & laudans. Cùm ergo ſuperueniſſem, & extrema iam pſalmi me audiente clara vo-
l Pſ.30.b ce compleſſet, ſuſpiciens in cœlum ait: [l] Pater, in manus tuas cómendo ſpiritum meum. Et repetens eundem ſermonem, ac frequenter ingeminans, Patér, pater, conuerſus ad me, exhilarata quidem facie, Quanta, inquit, dignatio Dei, patrem hominum eſſe? quanta hominum gloria,
Dei

Dei filios eſſe & hæredes? Nam[m] ſi filij, *m Ro. 8. d*
& hæredes. Sic cantabat, quem nos lugemus, in quo & meum (fateor) luctum penè in cantum conuertit, dum intentus gloriæ eius, propriæ ferè miſeriæ obliuiſcor. Sed reuocat me ad me pungens dolor, faciléque à ſereno illo intuitu tāquam à leui excitat ſomno perſtringens anxietas. Plangam igitur, ſed ſuper me, quia ſuper illum iam vetat ratio. Puto enim ſi opportunitas daretur, modo diceret nobis:[n] Nolite flere ſuper me, ſed *n Lu. 23. d*
ſuper voſipſos flete. Plāxit merito[o] Dauid *o 2. Reg.*
ſuper patricida filio, cui perpetuo fieri *18 g*
ret obſtructum exitum de ventre mortis
mole criminis. Merito[p] ſuper Saul, & ſu- *p 2. Reg.*
per Ionatham: quibus ęquè abſorptis ſe- *1. c d*
mel, emerſio iam non ſperabatur. Et quidem reſurgent, ſed non ad vitam. Immo ad vitā, vt viui in morte infœlicius moriantur. Quāquam de Ionatha poſſit non immerito hærere ſententia At mihi, etſi non iſta ſuppetit plangendi ratio, non tamen nulla. Plango primum ſuper mea ipſius plaga, atque huius iactura domus. Plango deinde ſuper pauperum neceſſitatibus, quorum Gerardus pater erat. Plango certè & ſuper vniuerſo ſtatu noſtri ordinis, noſtræ profeſſionis, qui de

que noſter infidelitatis eſt ſignum, ſed conditionis indicium. Nec quia percuſſus ploro, arguo ferientem, ſed prouoco pietatem, ſeueritatem flectere ſatago Vnde &[v] verba mea dolore ſunt plena, non tamen & murmure. Nunquid non plenum iuſtitiæ protuli, quod vnius ſententiæ complemento, & punitus eſt qui debuit, & coronatus, qui meruit? Et adhuc dico. Bene vtrunque fecit, [x] dulcis & rectus Dominus. [y] Miſericordiam, & iudicium cantabo tibi domine. Cantet tibi miſericordia, quam feciſti cum ſeruo tuo Gerardo, cantet & iudicium, quod nos portamus. In altero bonus, in altero iuſtus laudaberis. An ſolius laus bonitatis? Eſt & iuſtitiæ: [z] Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum: Gerardum tu dediſti, Gerardum tu abſtuliſti, & ſi dolemus ablatum, non tamen obliuiſcimur quod datus fuit, & gratias agimus, quod habere illum meruimus, quo carere intantum non volumus, inquantum non expedit Recordor Domine pacti mei, & miſerationis tuæ, [a] vt magis iuſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas, cùm iudicaris, Cum pro cauſa Eccleſiæ anno præterito Viterbij eſſemus, ægrotauit ille, & inualeſcente languore, cùm iam

v Iob. 6. a
x Pſalm. 34. b.
y Pſalm. 100. a.
z Pſalm. 118. f
a Pſ. 50. a

proxima videretur vocatio, ego ægerrime ferens comitem peregrinationis & illum comitem in terra relinquere aliena, nec reſignare his, qui mihi eum commiſerant, quoniam amabatur ab omnibus, ſicut erat amabilis valde: conuerſus ad orationem cum fletu & gemitu: Expecta, inquam, Domine vſque ad reditũ. Reſtitutum amicis tolle iam eũ ſi vis, & nõ cauſabor. Exaudiſti me Deus conualuit, opus perfecimus, quod iniunxeras, [b] rediuimus cum exultatione reportantes manipulos pacis. Porrò ego oblitus pene ſum meæ conuentionis, ſed non tu. Pudet ſingultuum horum, qui præuaricationis me arguunt. Quid plura? Repetiiſti commendatum, recepiſti tuum. Finem verborum indicunt lacrymæ, tu illis Domine finem modúmque indixeris.

b Pſalm. 135. b

De ornatu ſponſæ, & qualiter quælibet anima ſancta cœlum dicatur. Sermo vigeſimus ſeptimus.

QVia debitis humanitatis officiis amicum reuertentem in patriam ſecuti ſumus, redeo, fratres, ad propoſitum ædificandi, quod intermiſeram. Incongruum namque eſt diu flere lætantem, & ſedenti

ſedenti ad epulas, lachrymas multas ingerere importunum. Sed & ſi noſtras defleamus ærumnas, ne id quidem oportet nimis, ne non tam amaſſe illum, quàm noſtra quæſiſſe de illo commoda videamur. Temperet ſane dilecti gaudium mœſtitiam deſolatorum, & tolerabilius fiat nobis, quod nobiſcum non eſt, quia cum Deo eſt. Fretus ergo orationibus veſtris volo in lucem, ſi poſſum, prodere quicquid illud eſt, quod opertum illis pellibus ſentio, quæ in exemplum decoris ſponſæ productę ſunt: hoc (ſi recolitis) tactum fuit, ſed indiſcuſſum remanſit: porrò diſcuſſum, & declaratum, quomodo nigra ſit ſicut tabernacula Cedar. Quomodo ergo ſicut pelles Salomonis formoſa, quaſi [c] Salomō in omni gloria ſua quicquam habuerit condignum decore ſponſæ, & gloria ornatus eius! Et quidem ſi non ad decorem ſponſæ, ſed ad nigredinem potius neſcio quas pelles iſtas, ſicut & tabernacula Cedar reſpicere diceremus, fortaſſis cōpeteret, nec deeſſet, vnde id congruere monſtraremus, ſicut & mōſtrabimus. At verò, ſi ſponſæ claritati quarumcunque decorem pellium comparandum puta-

c Ma. 6. d

mus, hic prorſus opus nobis eſt, eius ad quem pulſaſtis auxilio, quatenus myſterium hoc dignè aperire poſſimus. Quid namque eorum, quæ in faciem lucent, ſi internæ cuiuſpiam ſanctæ animæ pulchritudini comparetur, non vile, ac fœdum recto appareat æſtimatori? Quid in

d .1.Cor. 7.f quam tale in ſe oſtendit ea,[d] quæ prætērit figura huius mundi, quod ęquare ſpeciem animæ poſſit illius, quæ exuta terreni hominis vetuſtatem, eius qui de cœlo eſt, decorem induit, ornata optimis moribus pro monilibus, ipſo purior ſicut & excelſior æthere, ſole ſplendidior? Noli ergo reſpicere ad iſtum Salomonem, cùm indagare cupis, cuiuſmodi ſe pellibus ſimilem in decore ſponſę glorietur. Quid eſt ergo, quod dicit: *Formoſa*

Canti.1.b *ſum ſicut pelles Salomonis?* Magnum & mirabile quiddam, vt ego æſtimo, ſi tamen non hũc, ſed illũ hic attẽdamus, de quo di

e.Matth. 12.f. citur:[e] Ecce plus quàm Salomõ hic. Nã vſque adeo is meus Salomon, Salomon eſt vt nonmodo pacificus (quod quidem Salomon interpretatur) ſed, & pax ipſa

f Ephe.2c vocetur, Paulo perhibente,[f] quia ipſe eſt pax noſtra. Apud iſtum Salomonem non dubito poſſe inueniri, quod decori ſponſæ omnino comparare non dubitem:

tem : & præſertim de pellibus eius ad-
uerte in pſalmo.[g] Extendens,ait,cœlum *g Pſalm.*
ſicut pellem.Non ille profectò Salomon *103.*
(etſi multum ſapiens, multúmque po-
tens) extendit cœlum ſicut pellem,ſed
is potius, qui non tam ſapiens, quàm
ipſa[h] ſapientia eſt,ipſe prorſus extendit *h 1.Cor.d*
& condidit.Iſtius ſiquidem,& non illius
illa vox eſt.[i] Quando præparabat cælos *i Pro.8.e*
(haud dubium quin Deus Pater)ego ade-
ram.Aderat ſine dubio præparanti cœ-
los ſua virtus, ſuáque ſapientia.Nec
putes aſtitiſſe otioſam, & quaſi ad ſpec-
tandum ſolummodo, quia dixit, ade-
ram, non etiam præparabam. Reſpice
pauliſper inferius, & inuenies aperte *k Prouer.*
ſubiungentem,[k] quia erat cum eo com- *8.c.*
ponens omnia.Denique ait:[l] Quæcun- *l Ioan 5c*
que enim Pater facit, hæc & filius ſimi-
liter facit.Et ipſe itaque[m] extendit cœ- *m Pſalm.*
lum ſicut pellem. Pulcherrima pellis, *103 c*
quæ in modum magni cuiuſdam tento-
rij vniuerſam operiens faciem terræ,ſo-
lis, lunæ atque ſtellarum varietate tam
ſpectabili humanos oblectat aſpectus.
Quid hac pelle formoſius? Quid orna-
tius cœlo?Minimè tamen vel ipſum vl-
latenus conferendum gloriæ & decori
ſponſæ,eo ipſo ſuccumbens,quod præte-

rit & hæc figura ipſius, vt pote corporea,
n 2. Cor. 4.d & corporeis ſubiacens ſenſibus. [n] Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem non videntur, æterna. Sed eſt rationalis quædam ſponſæ ſpecies, ſpiritualiſque effigies, ipſáque æterna, quia imago æternitatis. Decor eius (verbi gratia)
o 1. Cor. 13.c caritas eſt, & [o] caritas, ſicut legitis, nunquã excidit. Eſt certè & iuſtitia, [p] & iuſti-
p Pſ. 111.a tia eius, inquit, manet in ſeculum ſeculi. Eſt etiam patientia, & legitis nihilominus, quia
q Pſ. 9.d [q] patientia pauperum non peribit in finem. Quid volũtaria paupertas,
r Matth. 5.a quid humilitas? Nonne altera [r] regnum æternum [s] altera æquè exaltationem pro
ſ Matth. 23.a meretur ęternam? Eò quoque ſpectat, & [t] timor Domini ſanctu; permanens in ſe-
t Pſ. 18.d culum ſeculi. Sic prudentia, ſic temperantia, ſic fortitudo, & ſi quæ ſunt virtutes aliæ, quid niſi margaritæ ſunt quædam in ſponſæ ornatu, ſplendore perpetuo coruſcantes? Perpetuo inquam, quia ſedes & fundamẽtum perpetuitatis. Nec enim perpetuæ, beatæque vitæ omnino locus in anima eſt, niſi mediis quidem
v Pſ. 88.c interiectiſque virtutibus. Vnde propheta Deo (qui vtique vita beata eſt) [v]
x Ephe. 3.d Iuſtitia inquit, & iudicium præparatio ſedis tuæ. Et Apoſtolus dicit [x] Chriſtũ habi-

habitare non omnimodo quidem, ſed ſignanter per fidem in cordibus noſtris: [y] Domino quoque ſeſſuro ſuper aſellum, veſtes ſuas diſcipuli ſubſtrauerũt, ſignificantes ſaluatorem, ſeu ſalutem nequaquam inſidere nudæ animæ, quam non videlicet veſtitam inuenerit doctrina & moribus Apoſtolorum. Et ideo Eccleſia promiſſionem habens futuræ fœlicitatis, curat interim præparare & præornare ſe [z] in veſtitu deaurato, circundata varietate gratiarum, atque virtutum (qualem quidem ex parte deſcripſimus) quò digna & capax plenitudinis gratię inueniatur. Cæterum ſpirituali huic, tam pulchræ varietati, quam de prima interim ſtola in quadam veſte ſuæ ſãctificationis accepit, nullo pacto ego comparauerim in decore cœlum hoc viſibile, atque corporeum, quamuis in ſuo genere quidem ſiderea varietate pulcherrimum. Sed eſt cœlum cœli, de quo propheta: [a] Pſallite, inquit, Domino, qui aſcendit ſuper cœlum cœli ad Orientem. Et hoc cœlum intellectuale, ac ſpirituale: & [b] qui fecit cœlos in intellectu, creauit illud, & ſtatuit in ſempiternũ, ipſumque inhabitat. Ne verò putes ſponſæ deuotionẽ citra illud remanere cœlũ, ĩ quo

y Matt. 21.b
z Pſalm. 44.c
a Pſalm. 67.g
b Pſalm. 135.a

ſcit habitare dilectum [c] Vbi enim theſaurus eius, ibi & cor eius. Æmulatur ſanè aſſiſtentes vultui, ad quem ſuſpirat: & quibus ſe interim non valet vidēdo, aſſo-
a Pſ. 25. b ciare, ſtudet conformare viuendo, moribus magis quàm vocibus clamans:[d] Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Prorſus de hoc cœlo minimè ſibi indignum ducit ducere ſimilitudinem. Hoc extentum ſicut pellis, nō ſpaciis tamen locorum, ſed affectibus animorum. Hoc miris, variiſque artificis diſtinctum operibus. Diuiſiones autem ſunt non cœlorum, ſed beatitudinum. Nam alios quidem poſuit Angelos, alios autem Archāgelos, alios verò Virtutes, alios Dominationes, alios Principatus, alios Poteſtates, alios Thronos, alios Cherubim, atque alios Seraphim. Sic ſtellatum cœlum hoc. Sic depicta hæc pellis. Hæc vna de pellibus mei Salomonis, & hæc præcipua in omni ornatu multiformis gloriæ eius. Habet autem grandis iſta pellis quàm plurimas in ſe æquè Salomonis pelles, quoniam vnuſquiſque beatus, & ſanctus, qui ibi eſt, pellis eſt vtique Salomonis. Benigni ſiquidem ſunt, atque extenti in caritate, pertingentes vſque ad nos, quibus gloriam, quam habent,

non inuident, ſed optant, ita vt ex ipſis huius rei gratia demorari apud nos non grauentur, ſeduli circa nos, & curam gerentes noſtri,[e] omnes adminiſtratorij ſpiritus, miſſi in miniſterium propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis. Quamobrem ſicut cœlum cœli ſingulariter dicitur vniuerſa illa multitudo collecta beatorum, ſic & cœli cœlorum propter ſingulos, qui vtique cœli ſunt, nominantur: & ad ſingulos ſpectat, quod dicitur:[f] Extendens cœlum ſicut pellem. Videtis credo, quænam illæ pelles, & cuius ſint Salomonis, de quarum ſponſa ſimilitudine gloriatur. Nunc iam intueamini eius gloriam, quæ & cœlo ſe comparat: & illi cœlo, quod tantò eſt glorioſius, quantò diuinius. Nec immeritò vſurpat inde ſimilitudinem, vnde originem ducit. Nam ſi propter corpus, quod de terra habet, tabernaculis Cedar ſe aſſimilat: cur non & propter animam, quæ de cœlo eſt, cœlo ęquè ſimilem ſe eſſe glorietur, præſertim cùm vita teſtetur originem, teſtetur naturæ dignitatem, & patriæ? Vnum Deum adorat, & colit, quomodo angeli, Chriſtum ſuper omnia amat, quomodo angeli, caſta eſt quomodo

e Heb. 1. d

f Pſalm. 103. c

modo angeli, ídque in carne peccati & fragili corpore, quod non angeli, [g] quærit poſtremo, & ſapit, quæ apud illos ſũt, nõ quæ ſuper terram. Quod euidentius cœleſtis inſigne originis, quàm ingenitã, & in regione diſſimilitudinis retinere ſimilitudinem, gloriam vitæ cœlibis in terra, & ab exule vſurpari, in corpore denique penè beſtiali viuere angelum? Cœleſtis ſunt iſta potentiæ, non terrenæ, & quòd verè de cœlo ſit anima, quæ hæc poteſt, apertè indicantia. Audi tamen apertius. [h] Vidi, inquit, ciuitatem ſanctam Hieruſalem nouam, deſcendentem de cœlo, à Deo paratam tanquam ſponſam ornatam viro ſuo: & addidit: [i] Et audiui vocem magnam de throno dicẽtem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Ad quid? Credo vt ſibi acquirat ſponſam de hominibus. Mira res. Ad ſponſam veniebat, & abſque ſpõſa nõ veniebat. Quærebat ſponſam, & ſponſa cum ipſo erat. An duæ erant? Abſit. [k] Vna eſt enim, ait, columba mea. Sed ſicut de diuerſis ouium gregibus vnum facere voluit, [l] vt ſit vnum ouile, & vnus paſtor: ita cùm haberet ſponſam inhærentem ſibi à principio multitudinem angelorum, placuit ei & de hominibus

g Col. 3.a
h Apo. 21.a
i Ibidem.
k Canti. 6.c
l Ioan. 10.c

bus conconuocare Eccleſiam, atque vnire illi, quæ de cœlo eſt, vt ſit vna ſponſa, & ſponſus vnus. Ergo ex adiecta iſta, perfecta eſt illa, non duplicata, & agnoſcit de ſe dictum:[m] Vna eſt perfecta mea. *m Cant. 6.c* Porrò vnam cōformitas facit, nunc quidē in ſimili deuotione, poſteà verò & in pari gloria. Habes itaq; vtrunque de cœlo, & ſponſum ſcilicet Ieſum, & ſponſam Hieruſalem. Et ille quidem, vt videretur,[n] ſemetipſum exinaniuit formā ſerui *n Philip. 2.a* accipiens, in ſimilitudinē hominum factus, & habitu inuentus vt homo. At illā, in quanam putamus forma ſeu ſpecie, aut in quo habitu videlicet deſcendentē vidit ille, qui vidit? An forte in frequentia angelorum,[o] quos vidit deſcendentes & aſcendentes ſuper filium hominis? *o Ioh.1.g* Sed meliùs dicimus, quòd ſponſam tunc viderit, cùm verbum in carne vidit, agnoſcens duos in carne vna. Dum enim ſanctus ille Emmanuel terris intulit magiſterium diſciplinæ cœleſtis, dū ſupernæ illius Hieruſalem,[p] quæ eſt mater *p Gal.4.d* noſtra, viſibililis quædam imago, & ſpecies decoris eius per ipſum nobis, & in ipſo expreſſa innotuit: quid niſi in ſponſo ſpōſam perſpeximus, vnum eundémq; Dominū gloriæ admirātes &[q] ſpōſum. *q Iſa. 61.d*

ſum decoratum corona, & ſponſam ornatam monilibus ſuis? Ipſe igitur[r], qui
r Ephef. 4.b
deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit: vt[s] nemo
s Ioã. 3.b
mo aſcendat in cœlum, niſi qui de cœlo deſcendit, vnus idemque Dominus, & ſponſus in capite, & ſponſa in corpore. Nec fruſtra in terris viſus eſt homo cœleſtis, cùm de terrenis cœleſtes quàm plurimos fecerit ſibi ſimiles, vt ſit, quod legitur:[t] Qualis cœleſtis, tales & cœleſtes. Extunc igitur in terra viuitur more cœleſtium, dum inſtar ſupernæ illius, beatæque creaturæ, hæc quoque,[v] quæ à finibus terrę venit audire ſapientiam Salomonis, cœleſti viro nihilominus caſto inhęret amore: etſi necdum quomodo illa iuncta per ſpeciem, tamen ſponſata per fidem, iuxta promiſſum Dei dicentis per prophetã:[x] Sponſabo te mihi in miſericordia & miſerationibus, & ſponſabo te mihi in fide. Vnde magis magíſque conformari ſatagit[y] formæ, quæ de cœlo venit, diſcẽs ab ea verecũda eſſe, & ſobria, diſcens pudica, & ſancta, diſcens patiens, atque compatiẽs, poſtremo[z] diſcẽs mitis & humilis corde. Et ideo moribus huiuſcemodi cõtendit, & abſens placere ei,[a] in quem angeli proſpicere concupiſcunt, vt dum deſiderio feruet angelico, pro-

t 1.Cor. 15.f — v Matth. 12.f — x Oſeæ 2.d — y Phil. 2.b — z Matt. 11.d — a 1.Pet. 1.c

probet ſe proinde [b] ciuem ſanctorum, & domeſticam Dei, probet dilectam, probet ſponſam. Ego puto omnem animam talem non modo cœleſtem eſſe propter originem, ſed & cœlum ipſum poſſe non immeritò appellari propter imitationẽ. Et tunc liquido oſtendit, quia verè origo ipſius de cœlis eſt, cùm [c] conuerſatio eius in cœlis eſt. Eſt ergo cœlum ſancta aliqua anima, habẽs ſolem intellectum, lunam fidem, aſtra virtutes. Vel certè ſol iuſtitiæ zelus, aut feruens caritas, & luna continentia. Quomodo enim claritas, vt aiunt, lunæ non niſi à ſole eſt: ſic abſque caritate ſeu iuſtitia continentiæ meritum nullum eſt. Hinc denique ſapiens:[d] O quàm pulchra eſt, inquit, caſta generatio cum caritate. Porro ſtellas dixiſſe virtutes non me pœnitet, conſiderantem congruentiã ſimilitudinis. Quomodo nempe ſtellæ in nocte lucent, in die latẽt: ſic vera virtus, quæ ſæpe in proſperis non apparet, eminet in aduerſis. Illud ſane cautelæ eſt, hoc neceſſitatis. Ergo virtus eſt ſidus, & homo virtutum, cœlum. Niſi quis forte cùm Deũ per prophetã dixiſſe legit, [e] Cœlum mihi ſedes eſt: cœlum hoc volubile viſibileq; intelligendum exiſtimet, & non potius illud

b Eph. 2. d

c Phi. 3. d.

d Sap. 4. d.

e Eſa. 66. a

de quo alibi apertius ſcriptura cõmemo-
f Sap.7.d rat: [f] Anima, inquiens, iuſti ſedes eſt ſa-
pientię. Qui autem ex doctrina ſapit ſal-
g Io.4.c uatoris [g] ſpiritum eſſe Deum, atq; in ſpi-
ritu adorandum: etiam ſedem ei nõ am-
bigit aſſignare ſpiritualem. Ego verò fi-
denter id fecerim, nõ minus in hominis
iuſti, quàm in angelico ſpiritu. Cõfirmat
me in hoc ſenſu maximè illa fidelis pro-
h Io.14.c miſſio: [h] Ego (ait Filius) & Pater ad eum
(id eſt, ad ſanctum hominem) veniemus,
& manſionem apud eum faciemus. Pro-
phetam quoque non de alio dixiſſe cœ-
i Pſ.21.a lo arbitror: [i] Tu autem in ſancto habitas
laus Iſrael. Manifeſtè autem Apoſtolus
k Eph.3. dicit, [k] habitare Chriſtum per fidem in
d cordibus noſtris. Nec mirum ſi libenter
inhabitat cœlum hoc Dominus Ieſus,
quod vtique non quomodo cæteros di-
xit tantùm, vt fieret, ſed pugnauit, vt ac-
quireret, occubuit, vt redimeret. Ideo &
l Pſalm. poſt laborem voto potius ait: [l] Hæc re-
131.c quies mea in ſeculum ſeculi, hîc habita-
bo, quoniam elegi eam. Et beata cui di-
citur: Veni electa mea, & ponam in te
m Pſalm. thronum meũ. Quid tu [m] triſtis es nũc,
42.b ô anima mea, & quare conturbas me; Pu-
táſne & tu penes te inuenias locum Do-
mino? Et quis nobis locus in nobis huic
idoneus

idoneus gloriæ, ſufficiens maieſtati? Vtinam vel mereamur [n] adorare in loco, vbi ſteterũt pedes eius. Quis dabit mihi ſaltem veſtigiis adhęrere ſanctæ cuiuſpiam animæ, [o] quam elegit in habitationem ſibi? Tamen & ſi dignetur infundere, & meam animam vnctione miſericordiæ ſuæ, atq; ita extendere ſicut pellem, quæ vtique cum vngitur, dilatatur, quatenus & ego dicere valeam: [p] Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meum: potero etiam ipſe fortaſſis oſtendere in meipſo, etſi [q] non cœnaculum grande, ſtratum, vbi poſſit recũbere cum diſcipulis ſuis, attamen vbi ſaltem reclinet caput. A longè ſuſpicio illos certè beatos, de quibus dicitur: [r] Et inhabitabo in eis, & deambulabo in illis. O quãta illæ animæ latitudo, quanta & meritorum prærogatiua, quæ diuinam in ſe præſentiam, & digna inuenitur ſuſcipere, & ſufficiens capere! Quid illa, cui & ſpatia ſuppetunt, & deambulatoria ad opus quidem maieſtatis? Non eſt profecto intricata foreũſibus cauſis, curíſve ſecularibus, nec certè ventri, & luxuriæ dedita, ſed nec curioſa ſpectandi, ſeu cupida omnino dominãdi, vel etiã tumida dominatu. Oportet namque primò quì-

n Pſalm. 131.b
o Pſalm. 131.c
p Pſalm. 118.d
q Lucæ 22.b
r 2. Cor. 6.d

dem his omnibus vacuā eſſe animam, vt
cœlum fiat, atq; habitatio Dei. Alioquin
s Pſ.45.b quomodo poterit[s] vacare, & videre, quoniam
ipſe eſt Deus? Sed & odio ſiue inuidiæ,
aut rancori minimè prorſus indul-
t Sap.1.a gendum,[t] quoniā in maleuolam animam
non introibit ſapientia. Deinde neceſſe
eſt eam creſcere ac dilatari, vt ſit capax
Dei. Porro latitudo eius, dilectio eius, ſi-
v 2. Cor. cut dicit Apoſtolus:[v] Dilatamini in cari-
6.c tate. Nā etſi anima minimè, cùm ſit ſpiritus,
quantitatem corpoream recipit, tamen
confert illi gratia, quod negatū eſt
à natura. Creſcit quidē & extenditur, ſed
ſpiritualiter. Creſcit non in ſubſtantia,
x Epheſ. ſed in virtute. Creſcit & in gloria.[x] Cre-
2.d ſcit etiam in templum ſanctum in Do-
y Epheſ. mino. Creſcit deniq; & proficit [y] in virū
4.b perfectum in mēſuram ætatis plenitudinis
Chriſti. Ergo quantitas cuiuſq; animæ
æſtimetur de mēſura caritatis, quam
habet, vt verbi gratia, quæ multum habet
caritatis, magna ſit: quæ parum, par-
z 1. Cor. ua: quæ verò nihil, nihil: dicente Paulo:[z]
13.a Si caritatē nō habuero, nihil ſum. Quòd
ſi quantulamcunque habere cœperit, vt
ſaltem diligentes ſe diligere curet, ac ſa-
lutare vel fratres ſuos, & eos, qui ſe ſa-
lutant: iam non nihil quidem illam ani-

mam

mam dixerim, quæ in ratione dati & accepti ſocialem ſaltem retinet caritatem. Veruntamen iuxta ſermonem Domini, [a] quid amplius facit? Nec amplam proinde, nec magnam, ſed planè anguſtam, modicámque cenſuerim animam, quam adeo modicæ caritatis eſſe cognouerim. At ſi grandeſcat, & proficiat, ita vt tranſiens limitem anguſti, obnoxiíque amoris huius, latos fines bonitatis gratuitæ tota libertate ſpiritus apprehendat, quatenus largo quodam gremio bonæ voluntatis, ad omnem ſeipſam curet extendere, proximum diligendo vnumquemque tanquam ſeipſam: nunquid iam illi rectè dicetur: Quid amplius facis? quippe quæ ſeipſam tam amplam facit? Amplum inquam gerit caritatis ſinum, quæ complectitur vniuerſos etiam, quibus nulla ſe nouit carnis neceſſitudine iunctam, nulla ſpe percipiendi commodi cuiuſquam illectam, nulla percepti redhibitione obnoxiam, nulla denique omnino aſtrictam debito, niſi illo ſanè, de quo dicitur: [b] Nemini quicquam debeatis, niſi vt inuicem diligatis.

a Matth. 5. g

b Ro. 13. b

Verum ſi adiicias etiam vſquequaque vim facere regno caritatis, vt vſque ad vltimos eius terminos occupare illud

pius inuaſor prævaleas, dum ne inimicis quidem claudenda viſcera pietatis
c Matth 5.f existimes,[c] benefacias his quoque, qui te oderunt, ores & pro perſequentibus
d Pſal. 119.b ac calumniantibus te, necnon &[d] cum his, qui oderunt pacem, eſſe pacificus ſtudeas: tunc prorſus latitudo cœli, latitudo tuæ animæ, & altitudo non diſpar, ſed nec diſſimilis pulchritudo: impletúrque tunc demum in ea quod dicitur:
e Pſalm. 103.c [e] Extendens cœlum ſicut pellem. In quo iam miræ latitudinis, altitudinis, ac pulchritudinis cœlo, ſummus, & immenſus, atque glorioſus non modo dignanter habitat, ſed & ſpacioſè deambulat. Vidéſne quales in ſe habeat Eccleſia cœlos, cùm ſit nihilominus ipſa in ſua quidem vniuerſitate ingẽs quoddam cœlum extentum à
f Pſ.71.b [f] mari vſque ad mare, & à flumine vſque ad terminos orbis terrarum? Vide etiam conſequenter, cui & in hoc ipſo aſſimiles eam, ſi tamen non tibi excidit illud, quod paulò antè memoratum eſt huius rei exemplar, de cœlo videlicet cœli, & de cœlis cœlorum.
g Gal.4.d Ergo exemplo illius[g] quæ ſurſum eſt mater noſtra, hæc quoque, quæ adhuc peregrinatur, habet cœlos ſuos homines ſpirituales vita & opinione conſpicuos,

cuos, fide puros, ſpe firmos, latos caritate, contemplatione ſuſpenſos. Et hi pluentes pluuiam verbi ſalutarem, tonant increpationibus, coruſcant miraculis: hi[h] enarrant gloriam Dei, hi ex- *h Pſ. 18. a*
tenti ſicut pelles ſuper omnem terram,[i] *i Eccleſ.*
legem vitæ & diſciplinæ digito quidem *45. a*
Dei ſcriptam [k] in ſemetipſis oſtendunt,[l] *k Ro. 2. c*
ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius: *l Luc. 1. g*
oſtendũt & euangelium pacis, quoniam Salomonis ſunt pelles.

Agnoſce iam in his pellibus ſupernarum illarum imaginem, quæ in ſponſi ornatu non longè ſuperiùs deſcribebantur. Agnoſce ſimiliter [m] & regi- *m Pſ. 44. c*
nam aſtantem à dextris eius circumamictam ſimilibus ornamentis, non tamen paribus. Nam etſi huic etiam in loco peregrinationis ſuæ, & [n] in die virtutis *n Pſalm.*
ſuæ, in ſplendoribus ſanctorum, non *109. b*
minima claritatis, atque decoris eſt portio: differenter tamen illum coronat integritas, & conſummatio gloriæ beatorum. Quanquam & ſponſam dixerim perfectam, atque beatam, ſed ex parte. Nam ex parte tabernaculum Cedar, formoſa tamen, ſiue in illa portione ſui, quæ iam beata regnat, ſiue etiam in illuſtribus viris, quorum

etiam in hac nocte ſua ſapientia, atque virtutibus tanquam cœlum ſuis ſideri-
o Danie. 12.b bus adornatur. Vnde propheta:[o] Qui docti, inquit, fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti: & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. O humilitas! ô ſublimitas!
p Pſalm. 82.c Et tabernaculũ Cedar, [p] & ſanctuarium Dei:& terrenum habitaculum, & cœleſte palatium?& domus lutea, & aula re-
q Ro.8.p gia?& [q] corpus mortis, & templum lu-
r Pſalm. 122.b cis? & [r] deſpectio denique ſuperbis, & [s] ſponſa Chriſti. *Nigra eſt ſed formoſa,*
s Apoca. 22.c *filiæ Hieruſalem*, quam etſi labor, & dolor longi exilij decolarat, ſpecies tamen
Cant. 1.b cœleſtis exornat, exornant pelles Salomonis. Si horretis nigram, miremini & formoſam. Si deſpicitis humilem, ſublimem ſuſpicite. Hoc ipſum quàm cautum! quàm plenum conſilij! plenum diſcretionis, & congruentiæ eſt! quòd in ſponſa deiectio iſta, & iſta celſitudo ſecundum tempus quidem eo moderamine ſibi pariter contemperantur, vt inter mundi huius varietates & ſublimitas erigat humilem, ne deficiat in aduerſis: & ſublimem humilitas reprimat, ne euaneſcat in proſperis? Pulchræ omninò ambæ res, cùm adinuicẽ contrariæ

ſint,

ſint, ſponſæ tamen pariter[t] cooperantur in bonum, ſubſeruiunt in ſalutem? Et hæc pro eo quod ſponſa videtur de pellibus Salomonis inducere ſimilitudinẽ. Reſtat tamen aperiendus ille ſuper eodẽ capitulo ſenſus, quem in principio commemoraui & promiſi, qualiter videlicet tota ad ſolam nigredinem ſimilitudo referatur: qua quidem non eſtis promiſſione fraudandi. Cæterum id differendum in aliud ſermonis principium: tum quia hoc iam huius flagitat longitudo, tum etiam, vt præueniat ex more oratio ea, quę in laudem & gloriam ſunt referenda ſponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt Deus benedictus in ſecula ſeculorum, Amen.

t Ro. 8.d

De nigredine, & candore ſponſi: & quomodo non per viſum, ſed potius per auditum corporis peruenitur ad notitiam veritatis,

Sermo XXVIII.

TEnetis credo, cuius, & quibus Salomonis pellibus decorem ſponſæ ſentiam comparatum, ſi tamen ad oſtenſionem, commendationémque referatur decoris data ex his ſimilitudo. At ſi ad

nigredinẽ magis referenda putetur, ſicut illa de tabernaculis Cedar: non equidem aliũde occurrit mihi quicquã de pellib⁹ huiuſmodi Salomonis, niſi quas fortè rex in vſum tabernaculi ſoleret aſſumere, ſiquando in tẽtoriis habitare libe: et, quas vtiq; ſi quę tamen fuerunt (obſcuras ſine dubio, & tetras eſſe neceſſe fuit, tãquam quæ quotidiano forent expoſitæ ſoli, & frequentium iniuriis pluuiarum. Neque id fruſtra, ſed vt is qui intus repoſitus erat ornatus, nitidior ſeruaretur. Hoc exemplo ſponſa non negat nigredinem, ſed excuſat, nec probro ducit qualemcunque habitum, quem caritas formet, iudicium veritatis non improbet. Deni-

u 2. Cor. 11 g que [v] quis infirmatur, cum quo non infirmetur? quis ſcandalizatur, & non vritur? Induit ſe compaſſionis næuum. vt morbum in altero paſſionis leuet, vel ſanet. Nigreſcit candoris zelo, lucro pulchritudinis. Multos cãdidos facit vnius denigratio, non cum tingitur culpa, ſed

x Io. 11. f cùm afficitur cura. [x] Expedit, inquit, vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Expedit vt vnus

y. Ro. 8. a pro omnibus denigretur [y] ſimilitudine carnis peccati, & non tota gens nigredi-

z He. 1. a ne condemnetur peccati. [z] Splendor & figu-

figura ſubſtantię Dei obnubilatur in forma ſerui pro vita ſerui.[a] Candor vitæ *a Sap. 7. d*
æternæ nigreſcat in carne, pro carne purganda.[b] Speciosus forma præ filiis homi- *b Pſalm.*
num pro filijs hominũ illuminandis ob- *44. b*
ſcuretur in paſſione, turpetur in cruce,
palleat in morte, ex toto[c] nõ ſit ei ſpecies *c Iſ. 53. a*
neq; decor, vt[d] ſibi ſpecioſam, atque decorã acquirat ſponſam Eccleſiã ſine macu- *d Eph. 5. f*
la & ſine ruga. Agnoſco pellẽ Salomonis
imò ipſum in pelle foris nigra Salomonem amplector. Habet Salomõ nigredinẽ, ſed in pelle. Foris niger, in cute niger,
non intus. Alioquin[e] omnis gloria eius *e Pſalm.*
filię regis ab intus Intus diuinitatis can- *44. c*
dor, decor virtutum, ſplendor gloriæ, innocentiæ puritas, Sed tetigit hęc diſpicabilior infirmitatis color[f] & quaſi abſcon- *f Iſ. 53 a*
ditus vultus eius, & deſpectus[g] dum ten- *g He. 4, d*
tatur per omnia pro ſimilitudine abſque
peccato. Agnoſco denigratæ formam naturę. Agnoſco[h] tunicas illas, pelliceas *h Ge. 3. d*
protoplaſtorum peccantium habitum.
Denique[i] ſemetipſum denigràuit *i Ph. 12. a*
formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Agnoſco ſub[k] pel- *k Ge. 27. b*
le hœdi (qui peccatum ſignificat) & manum, quæ peccatum non fecit, & col-

lum,

lum, per quod mali cogitatio non tran-
l Eſ. 53. b ſiuit. Ideóque non eſt inuentus[l] dolus in
m Matt. ore eius. Noui quòd ſis lenis natura, [m]
11. d mitis & humilis corde, blandus aſpectu,
n Pſ. 44. ſuauis ſpiritu. Et quidē [n] vnctus oleo læ-
b titiæ pręconſortibus tuis. Vnde ergo nūc
inſtar Eſau piloſus & hiſpidus? Cuiuſnā
rugoſa & tetra imago hęc, & vnde hi pi-
li? Mei ſunt, nā piloſę manus ſimilitudi-
nem proximi exprimūt peccatoris. Meos
o Iob. 19. agnoſco hos pilos, & in [o] pelle mea vi-
d debo Deum ſaluatorem meum. Non
tamen Rebecca ſic illum induit, ſed Ma-
ria, tantò digniorē, qui benedictionem
acciperet, quāto ſanctior, quę peperit. Et
bene in meo habitu: quia mihi benedi-
ctio vēdicatur, mihi poſtulatur hęreditas,
p Pſ. 2. b Siquidem audierat: [p] Poſtula à me, & da-
bo tibi gentes hęreditatem tuam, & poſ-
ſeſſionem tuam terminos terrę. Tuam,
inquit, hęreditatem, tuámq; poſſeſſionē
dabo tibi. Quomodo dabis ei, ſi ſua eſt?
Et quomodo ſuam mones, vt poſtulet?
Aut quomodo ſua, ſi neceſſe habet vt
poſtulet? Mihi proinde poſtulat, qui
meam ad hoc induit formam, vt ſuſci-
q Eſ. 53. d piat cauſam. Quippe [q] diſciplina pacis
noſtrę ſuper eum, dicente propheta: Et
Dominus in eo poſuit iniquitatem
omnium

omnium noſtrum : [r] debuit fratribus per omnia ſimilari, ſicut ait Apoſtolus, vt miſericors fieret. Propterea [s] vox quidem, vox Iacob: manus autem, manus ſunt Eſau. Suum eſt, quod auditur ex eo: quod in eo videtur, noſtrum. [t] Quod loquitur, ſpiritus, & vita eſt: quod apparet, mortale, & mors. Aliud cernitur, & aliud creditur. Nigrum ſenſus renunciat, fides candidum, & formoſum probat. Niger eſt, ſed oculis inſipientium, nam fidelium mentibus formoſus valde. Niger eſt, ſed formoſus. Niger reputatione Herodis, formoſus confeſſione latronis, Centurionis fide. Quàm formoſum aduerterat qui exclamauit: [v] Verè homo hic filius Dei erat. Sed in quo aduertit aduertendum. Si enim attenderet, quod apparebat, quomodo formoſus, quomodo filius Dei? Quid niſi deforme & nigrum oculis ſpectãtium occurrebat, cùm expanſis in cruce manibus, medius duorum nequam, riſum malignantibus daret, fletum fidelibus? Et ſolus erat riſui, qui ſolus poterat eſſet errori, ſolus honori debuerat. Vnde igitur aduertit pulchritudinem crucifixi, & quòd is ſit filius Dei, qui [x] cum ini-

r He. 2.d
s Ge. 27.c
t Ioã. 6.g
v Marc. 15.d
x Eſ 53.d

iniquis reputatus eſt? Reſpondere aliquid ad id, noſtrum nec fas, nec opus eſt. Nec enim euangeliſtæ hoc diligentia præteriit. Sic enim habes. [y] Videns autem Centurio, qui ex aduerſo ſtabat, quia ſic clamans expiraſſet: ait: Verè hic homo filius Dei erat. Ergo ad vocem credidit, ex voce agnouit filium Dei, & non ex facie, Erat enim fortaſſe ex ouibus eius, de quibus ait: [z] Oues meæ vocem meam audiunt, & cognoſco meas, & cognoſcunt me meæ. Auditus inuenit, quod non viſus. Oculum ſpecies fefellit, auri veritas ſe infudit. Oculus pronunciabat infirmũ, oculus fœdum, oculus miſerum, oculus [a] morte turpiſſima condemnatum. Auri Dei filius, auri formoſus innotuit: ſed non Iudæorum, quia erãt [b] incircúciſi auribus. Meritò [c] Petrus abſcidit auriculam ſerui: vt viam faceret veritati, & veritas liberaret eum, id eſt, liberum faceret. Erat ille Centurio incircunciſus, ſed non aure, qui ad vnam expirantis vocem ſub tot infirmitatis indiciis Dominum maieſtatis agnouit. Ideóque non deſpexit, quod vidit, quia credidit, quod non vidit. Non autem credidit ex eo quod vidit: ſed ex eo procul-

y *Marc. 15.d*

z *Iohn. 10.a*

a *Sap. 2.d*

b *Act. 7.f*

c *Ioan. 18.b*

cul dubio, quod audiuit, quia [d] fides ex auditu. Dignum quippe fuerat per ſuperiores oculorum feneſtras veritatem intrare ad animam: ſed hoc nobis, ô anima, ſeruatur in poſterum, cùm [e] videbimus facie ad faciem. Nunc autem vnde irrepſit morbus, inde remedium intret, & per eadem ſequatur veſtigia vita mortem, tenebras lux, venenum ſerpentis antidotum veritatis: & ſanet oculum, qui turbatus eſt, vt ſerenus videat, quem turbatus non poteſt. Auris prima mortis ianua, prima aperiatur & vitę Auditus qui tulit, reparet viſum: quoniã [f] niſi crediderimus, nõ intelligemus: Ergo auditus ad meritũ, viſus ad pręmium. Vnde propheta: [g] Auditui meo, inquit, dabis gaudium & lætitiam: quòd fidelis retributio auditionis, beata viſio ſit, & beatæ meritũ viſionis fidelis auditio. [h] Beati, ait, mũdo corde, quoniã ipſi Deũ videbũt. Porro fide oportet mũdari oculũ, qui videat Deũ, quemadmodũ habes: [i] Fide mũdans corda eorũ. Interim ergo dũ nec dum paratus eſt viſus, auditus excitetur, auditus exercitetur, auditus excipiat veritatem. Fœlix, cui veritas atteſtatur dicens: In auditu auris obediuit mihi. Dignus qui videam, ſi priuſ-

d Ro.10.c
e 1.Corin. 13.d
f Iſai.7.a iuxt.70. interpret.
g Pſ.50.b
h Ma.5.a
i Act. 15.c
k Pſ.17.g

priuſquam videam, obediſſe inueniat. Securus videbo, ad quem me obedientiæ munus præceſſerit. Quàm beatus, qui
l Eſ. 50. b ait: [r] Dominus Deus aperuit mihi aurem, & ego non contradico, retrorſum non abij. Vbi & voluntariè habes obediĕtiæ formam, & longanimitatis exemplum. Qui enim non contradicit, ſpontaneus eſt: & qui retro non abiit, perſeue-
m 2. Cor. 9. b rat. Vtrumque neceſſarium, quoniam [m] hilarem datorem diligit Deus. Et [n] qui
n Matth. 10. c perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Vtinam & mihi aperiat aurem Do-
& 24. b minus, intret ad cor meum ſermo veritatis, mundet oculum, & lætæ præparet
o Pſa. 9. g viſioni, vt dicam Deo etiam ipſe: [o] Præparationē cordis mei audiuit auris tua. Vt audiam à Deo, etiam ipſe cum cæte-
p Io. 15. a ris obedientibus: [p] Et vos mundi eſtis propter ſermonem, quem locutus ſum vobis. Nec omnes mūdantur qui audiūt,
q Lu. 11. d ſed qui obediunt. [q] Beati qui audiūt, verbū Dei & cuſtodiūt illud. Talem requi-
r De. 6. a rit auditum, qui mandat dicens: [r] Audi
s 1. Reg. 3. b Iſrael. Talem offert, qui ait: [s] Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. Talem
t Pſ. 84. b ſpondet, qui dicit: [t] Audiam quid loquatur in me dominus Deus. Et vt ſcias etiā Spiritum ſanctū hunc in animæ ſpirituali profectu

li profectu ordinem obſeruare, vt videlicet prius formet auditum, quàm lætificet viſum:[v] Audi, inquit, filia & vide. Quid intendis oculum? Aurem para. Videre deſideras Chriſtum? Oportet te prius audire eum, audire de eo, vt dicas, cùm videris:[x] Sicut audiuimus, ſic vidimus. Immenſa claritas, viſus anguſtus, & non potes ad eam. Potes auditu, ſed nō aſpectu. Clamantem denique Deum:[y] Adam vbi es? non videbam iam peccator audiebam tamen. Sed auditus aſpectum reſtituet, ſi pius, ſi vigil, ſi fidelis præceſſerit. Fides purgabit, quē turbauit impietas. Et quē inobediētia clauſit, aperiet obedientia. Denique[z] à mādatis tuis intellexi, inquit quòd intellectum reddat obſeruatio mandatorum, quem tulit tranſgreſſio. Aduerte, adhuc in ſancto Iſaac, quomodo præ cæteris ſenſibus auditus in iam ſene viguerit. Caligant oculi Patriarchæ, palatum ſeducitur, fallitur manus, non fallitur auris. Quid mirum, ſi auris percipit veritatem, cùm[a] fides ex auditu, auditus per verbum Dei, verbum Dei veritas ſit?[b] Vox, inquit, vox Iacob eſt: nihil verius. Manus autem, manus ſunt Eſau: nihil falſius. Falleris manus ſimilitudo decepit te. Nec in guſtu veritas,

[v] Pſal. 44.c
[x] Pſal. 47.b
[y] Ge. 3.b
[z] Pſal. 118.n
[a] Rom. 10.d
[b] Geneſ. 27.c

etſi ſuauitas eſt. Nam quomodo habet veritatem, qui ſe putat edere venationem, cùm domeſticis veſcatur hœdorum carnibus: multo minus oculus, qui nihil videt. Non eſt veritas in oculo, non ſapientia. [c] Væ qui ſapientes eſtis, ait, in oculis veſtris. Num bona ſapientia, cui maledicitur? [d] Mundi eſt, ac per hoc ſtultitia apud Deũ. Bona & vera [e] ſapientia trahitur de occultis, vt ſapit beatus Iob. Quid foris eam quæris in corporis ſenſu? Sapor in palato, in corde ſapientia eſt. Ne quæras ſapientiam in oculis carnis, quia [f] caro & ſanguis non reuelat eam, ſed ſpiritus. Non in guſtu oris: nec enim [g] inuenitur in terra ſuauiter viuentium. Non in tactu manus, cùm ſanctus dicat: [h] Si oſculatus ſum manum meam ore meo, quod eſt iniquitas maxima, & negatio in Deum. Quod tunc fieri arbitror, cùm donum Dei, quod eſt ſapientia, non Deo, ſed meritis adſcribitur actionum. Sapiens fuit Iſaac, ſed tamen errauit in ſenſibus. Solus habet auditus verum, qui percipit verbum. Merito carnem redituram Verbi tangere prohibetur [i] mulier carnaliter ſapiens, plus quippe tribuens oculo, quàm oraculo. id eſt, carnis ſenſui, quàm Verbo Dei. Quem enim mortuum

c Eſa. 5. c
d 1. Co. 3.
e. Iob. 28. c
f Matth 16. c.
g Iob 28. b.
h Iob. 31 c.
i Ioa. 20. c.

vidit, reſurrecturum non credidit, cùm tamen hoc promiſerit ipſe. Denique non quieuit oculus vſque dum ſatiatus eſt viſus, quoniam non erat conſolatio fidei, nec Dei rata promiſſio. Nonne [k] cœlum & terra, & quicquid omnino carnis oculus attingere poteſt, ante habent tranſire, & perire, quàm iota vnum, aut vnus apex ex omnibus, quæ locutus eſt Deus? Et tamen ceſſauit à fletu in viſu oculi, quæ noluit conſolari in verbo Domini, pluris habens experimentum, quàm fidem. At experimentum fallax. Mittitur ergo ad certiorem fidei cognitionem: quæ vtique apprehẽdit, quod ſenſus neſcit, experimentũ non inuenit. [l] Noli me tãgere (inquit) hoc eſt, diſſueſce huic ſeducibili ſenſui, innitere verbo fidei, aſſueſce: fides neſcia falli, fides inuiſibilia comprehendẽs, ſenſus penuriã nõ ſentit. Denique trãſgreditur fines etiã rationis humanæ, naturæ vſum, experientiæ terminos. Quid interrogas oculum, ad quod non ſufficit? Et manus quid explorare conatur, quod ſupra ipſam eſt? Minus eſt quicquid ille vel illa renũciet. Sanè fides pronunciet de me, quæ maieſtati nihil minuat. Diſce id habere certius, id tutius

k *Ma. 5. c*

l *Io. 20. d*

ſequi, quod illa ſuaſerit: noli me tãgere,
m Ibide. [m] nondum enim aſcendi ad Patrem meũ. Quaſi vero cum iam aſcenderit, tũc tangi ab ea velit, aut poſſit. Et vtique poterit, ſed affectu non manu, voto non oculo, fide nõ ſẽſibus. Quid tu me (ait) modo tangere quæris, quæ ſenſu corporis gloriam æſtimas reſurrectionis? Non recordaris quomodo tempore adhuc meę mortalitatis,
n Matth. 17.a [n] transfigurati ad horam morituri corporis gloriam oculi diſcipulorũ ſuſtinere nequiuerunt? Adhuc quidem tuis ſenſibus gero morem, formam ingerendo ſeruilem, quam de conſuetudine recognoſcas. Ceterũ
o Pſalm. 138.a [o] mirabilis facta eſt gloria mea ex te, confortata eſt, & non poteris ad eam. Differ ergo iudiciũ, ſuſpende ſententiam, & tantæ rei diffinitionem ne credas ſenſui, fidei reſeruato. Illa dignius, illa diffiniet certius, quæ plenius comprehendet. Denique comprehendit illo ſuo myſtico ac profundo ſinu,
p Ep. 3.d quæ ſit [p] longitudo, latitudo, ſublimitas,
q Iſ. 64.b & profundum. [q] Quod oculus non vidit,
1. Cor. 2.c nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, illa in ſe quaſi quodam inuolucro incluſum portat, ſeruátque ſignatum. Illa igitur dignè me tanget, quæ patri conſedentem ſuſpiciet, non iam in

humili habitu, ſed in cœleſti carne ipſa, ſed altera ſpecie. Quid deformem vis tangere? Expecta vt formoſum tangas. Nam qui deformis modo, nunc formoſus. Deformis tactui, deformis aſpectui. Deformis denique deformi tibi, quæ ſenſibus plus inhæres, fidei minus. Eſto formoſa, & tange me. Eſto fidelis, & formoſa es. Formoſa formoſum & dignius tanges, & fœlicius. Tanges manu fidei, deſiderij digito, deuotionis amplexu. Tanges oculo mentis. At nunquid adhuc nigrum! Abſit,[r] Dilectus tuus candidus & rubicundus. Formoſus planè, quem circundant flores roſarum, & lilia conuallium, hoc eſt martyrum, virginúmque chori. Et qui medius reſideo, vtrique non diſſideo choro, virgo & martyr. Quomodo denique candidis non congruo virginum choris, virgo, virginis filius, virginis ſpōſus? Quomodo non roſeis martyrum, cauſa, virtus, fructus, & forma martyrij! Talem talis taliterque tange, & dic:[s] Dilectus meus candidus, electus ex milibus.[t] Millia millium cum dilecto, & decies centena milia circa dilectum, & nemo ad dilectum. Num tibi verendum erit, ne forte in quempiam de multitudine erro.e inci-

r *Cant. 5. c*

ſ *Ibidem.*

t *Da 7. c*

das, quærendo quem diligis? Non prorſus ambiges quemnam eligas; facile occurret electus è milibus, cunctis inſignior, & dices: [v] Iſte formoſus in ſtola ſua, gradiens in multitudine fortitudinis ſuæ. Non ergo in pelle nigra, quę hactenus ſanè ingerenda fuit oculis perſequentiũ, vt contemnerent occidendum: aut etiam amicorum, vt recognoſcerent rediuiuũ, nõ, inquã, iam in pelle occurret nigra, ſed in veſte alba, [x] ſpecioſus forma non modo præ filijs hominum, ſed etiam præ vultibus angelorũ. Quid me vis tangere in humili habitu, ſeruili forma, ſpecie contemptibili? Tange cœleſti decorum ſpecie, gloria & honore coronatum, diuina quidem maieſtate tremẽdum, ſed ingenita ſerenitate gratum, ac placidum.

u Eſ. 63. a

x Pſalm. 44. c

Inter hæc aduertenda prudentia ſponſæ, & profunditas ſermonum eius, quæ ſub figura pellium Salomonis, ſcilicet in carne rimata eſt Deum, in morte vitam, ſummã gloriæ & honoris inter opprobria, & ſub nigro denique habitu crucifixi, cãdorem innocentiæ, ſplendorémque virtutum, ſicut illæ vtique pelles cùm eſſent nigræ atque deſpectæ, pretioſa & præcandida prædiuitis regis in ſe or-

ornamenta ſeruabant. Meritò nigredinẽ non contemnit in pellibus, decorem qui ſub pellibus eſt aduertens. Et ideo quidam illam contempſerunt, quia hunc minime cognouerunt.[y] Si enim cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent. Non cognouit [z] Herodes, & idcirco deſpexit. Non cognouit ſynagoga, quæ nigredinem illi paſſionis & infirmitatis improperans: [a] Alios (ait) ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere. Chriſtus rex Iſrael deſcendat de cruce, & credemus ei, Sed cognouit latro de cruce, licet in cruce, qui & innocentiæ puritatem confeſſus eſt: [b] Hic autem (inquiens) quid mali fecit? Et gloriam regiæ maieſtatis ſimul eſt proteſtatus[c], Memẽto mei, dicens, dũ veneris in regnum tuum.[d] Cognouit centurio, qui filiũ Dei clamat. Cognoſcit eccleſia, quæ & æmulatur nigredinem, vt decorẽ participet. Non confunditur nigra videri, nigra dici, vt dicat dilecto, [e] Opprobria exprobrantium tibi, ceciderunt ſuper me. At ſane nigra inſtar pelliũ Salomonis, foris ſcilicet, & nõ intus. Neque enim intus nigredinẽ meus Salomon habet. Denique nõ ait, *nigra ſum* ſicut Salomõ, ſed *ſicut pelles Salomonis*: ꝙ in ſuperficiẽ tãtũ ſit veri ni

y 1. Cor. 2 b

z Luc. 23 b.

a Matth. 27. e

b Luc. 23 c

c Ibidẽ.

d Matth. 27. f

e Pſalm. 68. b

gredo pacifici. Peccati nigredo intus eſt, & prius interiora culpa commaculat. quàm ad oculos prodeat. Denique[f] de cordc exeunt cogitationes malæ, furta, homicidia, adulteria, blaſphemiæ, & hæc ſunt, quæ coinquinant hominem: ſed abſit vt Salomonem. Minimè prorſus apud verum pacificum iſtiuſmodi inquinamenta reperies. Oportet namque eſſe ſine peccato eum,[g] qui tollit peccata mundi, quo ad reconciliandos peccatores inuentus idoneus, iure ſibi nomen vendicet Salomonis. Sed eſt nigredo affligentis pœnitentiæ: cùm aſſumitur lamentatio pro delictis. Hanc for taſſis non abhorreat in me Salomon, ſi ſpontè tamen induam mihi pro peccatis meis: quia[h] cor contritum & humiliatum Deus non deſpiciet. Eſt & afficientis compaſſionis, ſi afflicto condo leas, & fraternum re decoloret incommo dum. Nec hanc profectò reiiciendam pu tat noſter pacificus, quippe quem & ſibi ipſe pro nobis dignanter induit,[i] qui pec cata noſtra tulit in corpore ſuo ſuper lignum. Eſt & perſecutionis: quæ etiam pro ſummo ornamento habetur ſi quidem ſuſcipiatur pro iuſtitia & veritate. Vnde eſt illud:[k] Ibant gaudentes diſcipuli

f *Matth. 15. b*
g *Ioã. 1 d*
h *Pſalm 50. d*
i *1. Pet. 2. d*
k *Act 5. g*

puli à conſpectu concilij quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliã pati. Denique beati[l] qui perſecutionem patientur propter iuſtitiam. Hac potiſſimum gloriari eccleſiam arbitror, hanc libentius imirari de pellibus ſponſi. Denique & habet in promiſſione:[m] Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur. Vnde & addit ſponſa: *Nolite me conſiderare, quod fuſca ſim, quia decolorauit me ſol:* hoc eſt, nolite me notare quaſi deformem, quia cernitis pro ingruente perſecutione minus florentem, minus ſecundum gloriam ſeculi coloratam. Quid exprobratis nigredinem, quam feruor perſecutionis, non conuerſationis pudor inuexit? Vel ſolem dicit zelum iuſtitiæ, quo accenditur, & accingitur aduerſus malignantes, dicens Deo:[n] Zelus domus tuæ comedit me. Et illud:[o] Tabeſcere me fecit zelus meus, quia obliti ſunt verba tua inimici mei. Illud quoque:[p] Defectio tenuit me pro peccatorib[us] derelinquentibus legem tuam. Item.[q] Non ne qui oderunt te domine oderam, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? Etiam illud ſapientis cautè obſeruat:[r] Filiæ (ait) tibi ſunt? noli oſtendere lętum vultum ad ipſas: yt ſcilicet remiſſis & mollibus

l *Ma.5.a*
m *Io.15.c*
Cant. 1.*b*
n *Pſ 68.b*
o *Pſ.118.ſ*
ibidem.p
q *Pſalm. 138.g*
r *Ecc.7.c*

& fugitantibus diſciplinam, non cando rem ſerenitatis, ſed obſcurum ſeueritatis exhibeat. Vel decolorari à ſole, eſt igneſcere caritate fraterna, flere cum flentibus, cum infirmantibus infirmari, vri ad ſcandala ſingulorum, Vel ſic: Sol iuſtitię decolorauit me Chriſtus, cuius amore langueo. Languor iſte coloris quædam exterminatio eſt, & defectus in
ſ Pſ. 76. e deſiderio animæ. Vnde & dicit:[s] Memor fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus. Ergo inſtar vẽri vrẽtis ſolis deſiderij ardor peregrinantem in corpore decolorat, dum vultui gloriæ inhiantem, impatientem facit repulſa, & excruciat amantem dilatio. Quis noſtrum ita ſancto amore ardeat, vt deſiderio videndi Chriſtum omnem calorem præſentis gloriæ lætitiæq́ue faſtidiat, & deponat, illa ei prophe-
t Hie. 17. c tica võce cõteſtans: [t] Et diem hominis non deſideraui: tu ſcis? Item cum ſancto
u Pſ. 76. e Dauid:[v] Renuit conſolari anima mea: id eſt, præſentium bonorum inani lætitia deſpicit colorari. Vel certè, *Decolorauit me ſol*, ſui nimirum cõparatione ſplendoris, dum appropians illi, ex eo me obſcuram deprehẽdo, nigram inuenio, fœdam deſpicio. Cæterùm aliâs quidẽ formo-

moſa ſum, quid fuſcam dicitis ſolius ſolis pulchritudini ſuccumbentem? At ſenſui priori videntur magis aſſentire ea, quę ſequuntur. Adiiciens ſiquidem: *Filij matris meæ pugnauerunt contra me:* perſecutionem paſſam ſe eſſe apertè ſignificat. Sed hinc aliud ſermonis principium ordiemur, quoniam ſufficere hac vice poſſunt, quę accepimus de gloria ſponſi Eccleſię Domini noſtri Ieſu Chriſti dono ipſius, qui eſt Deus benedictus in ſecula, Amen.

De querimonia Eccleſiæ contra ſuos impugnatores, vel contra illos qui impugnant vnitatem fraternam.
Sermo XXIX.

F*Ilij matris meæ pugnauerunt contra me.* Annas & Caiphas & Iudas Iſcharioth filij ſynagogę fuerunt, & hi contra Eccleſiam æquè ſynagogæ filiam in ipſo exortu ipſius acerbiſſimè pugnauerunt, ſuſpendentes in ligno collectorem ipſius Ieſum. Iā tunc ſiquidē Deus impleuit per eos, quod olim pręſignauerat per prophetā, dicēs [x] Percutiam paſtorem, & diſpergentur oues. Et fortaſſis illius vox illa eſt in cantico, Ezechiæ [y] Præciſa eſt velut

[x] *Zach.* 13.c
[y] *Matth.* 26.

eſt velut à texente vita mea : dum adhuc ordirer, ſuccidit me. De his ergo atque aliis, qui de illa gente Chriſtiano nomini contradixiſſe ſciuntur, puta dictum à ſponſa : *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* Et pulchrè filios matris ſuæ, non autem & patris ſui illos vocat, qui non
z Io. 8. f habebant patrem Deum, ſed [z] ex patre diabolo erant: homicidæ vtique, ſicut & ille homicida erat ab initio. Propterea non dicit fratres mei, aut filij patris mei, ſed *filij* (inquit) *matris meæ pugnauerunt contra me.* Alioquin ſi non ita diſtingueret, videretur etiam Apoſtolus Paulus comprehenſus in his de quibus conqueritur, quod & [a] ipſe aliquando perſecutus ſit Eccleſiam Dei.[b] Sed miſericordiam conſecutus eſt: quia ignorans hoc fecit manens in incredulitate: & approbauit Deum ſe habere patrem, fratrem eccleſiæ tam ex patre, quàm ex matre eſſe. Sed attende quomodo nominatim filios matris ſuæ, & ſolos incuſat, quaſi ſoli in culpa ſint. Quanta & ab exteris paſſa eſt, iuxta illud apud prophetam: [c] Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, & [d] ſupra dorſum meum fabricauerunt peccatores. Quid ergo ſingulariter filios matris

a 1. Cor. 15. b
b 1. Tim. 1. c
c Pſalm. 128. a
d Ibidem.

tris tuæ cauſaris, quæ te minimè ignoras,& ex aliis atque aliis nationibus ſæpiſſimè inpugnatam ?[e] Ad menſam diuitis vocatus, diligenter (inquit) conſidera, quæ tibi apponuntur. Fratres, ad menſam Salomonis ſedemus. Quis ditior Salomone ? Non de terrenis dico diuitiis, quanquam & ipſis Salomon abundaret. Sed intuemini præſentem menſam, quomodo ſupernis eſt referta deliciis. Spiritualia ſunt, & diuina, quæ nobis in ea apponuntur. Diligẽter ergo, inquit, cõſidera quæ tibi apponuntur[f], ſciens quia talia te oportet præparare. Ego vtique, quod in me eſt diligẽter attendo id mihi apponi in his verbis ſponſæ, & ad meam prorſus doctrinam, cautelámque reſpicere, quod ita ex nomine, ac ſola exprimitur perſecutio à domeſticis, & tacentur tot & tam grauia, quæ vbique terrarum nihilominus ex omni natione, quæ ſub cœlo eſt ab infidelibus, ab hæreticis & ſchiſmaticis pertuliſſe cognoſcitur. Noui ſponſæ prudentiam, nec putauerim caſu hæc illam, aut quaſi immemorem præteriſſe. Sed profectò id expreſſius plangit, quod & ſentit differentius, quódque vigilantius nobis cauendum exiſti

e Pr. 23.a

f Ibidem. iuxta eoſ.

num, ſi tamen in vnum & non in ſcandalum. Alioquin nec iucundum planè, nec bonum ſed peſſimum ac moleſtiſſimum. Væ autem homini illi per quem vnitatis vinculum iucundum turbatur. Iudicium profectò portabit, quicunque eſt ille. Ante mihi contingat mori, quàm audire in vobis quempiam iuſtè clamitantem. *Filij matris meæ pugnauerunt contra me.* Nónne præſentis congregationis tanquam vnius matris filij omnes vos eſtis, ſinguli alterutrū fratres? Quid ergo à foris vos conturbare aut contriſtitare poſſit, ſi intus bene eſtis, & fraterna pace gaudetis? Denique [n] quis vobis nocere poterit (inquit) ſi boni æmulatores fueritis? Quamobrem [o] æmulamini chariſmata meliora, vt bonos vos probetis æmulatores. Chariſma peroptimum, caritas eſt. Planè incomparabile, quod nouæ ſponſæ cœleſtis ſponſus totiens inculcare curabat, nunc quidem dicens: [p] In hoc cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis adinuicem. Nunc verò: [q] Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem: &, [r] Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem itémque: [s] orans vnum eos fore ſicut ipſe & Pater

m Matth. 26.b
n 1. Pet. 3.c
o 1. Cor. 12.d
p Ioan. 13.d
q Ibid.
r Ioan. 15.b
s Ioan. 17.e

& Pater vnum ſunt. Et vide ſi non ipſe
t 1. Cor. 12.d Paulus, qui te[t] ad chariſmata meliora
inuitat, inter cætera caritatem in ſum-
v 1.Cor. 13.d mo ponit, [v] ſiue cum fide & ſpe dicit
eam eſſe maiorem, & ſupereminentem
ſcientiæ: ſiue cum enumeratis pluri-
bus aut mirabilibus ſupernæ gra-
x 1.Cor. 12.d tiæ [x] donis, tandem ad ſuperexcellentio-
nem viam nos mittit: haud aliam pro-
fectò illam, quàm caritatem diffiniens.
Denique quidnam huic comparandum
y 1. Cor. 13.a putemus, quæ [y] ipſi præfertur marty-
rio, ac fidei transferenti montes? Hoc igi-
tur eſt quod dico: Pax vobis à vobis ſit,
& omne, quod extrinſecus minari vi-
detur, non terret: quia non nocet, Nam
econtrariò quidquid foris blandiri ap-
paret, nulla eſt profectò conſolatio, ſi
intus (quod abſit) ſeminarium diſcordiæ
germinauerit. Proinde dilectiſſimi, pa-
cem habete ad vos, & nolite lædere in-
uicem, non facto, non verbo, non ſigno
qualicunque: & ne quis forte exacer-
batus & præoccupatus à puſillanimita-
te ſpiritus & tempeſtate, Deum inter-
pellare cogatur aduerſus eos, qui ſe
læſerint, aut contriſtauerint, & prorum-
z Rom. 8.d pere in verbum graue contingat, *filij matris meæ pugnauerũt contra me?*[z] Sic enim
peccantes

peccãtes in fratrem, in Chriſtũ peccatis, qui ait:[a] Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Nec cauẽdũ à grauioribus tantũ offenſis, verbi gratia ab aperto cõuitio, ſeu maledicto, ſed a clandeſtino quoque & venenato ſuſurrio. Non, inquam, ſufficit os cuſtodire ab his, & his ſimilibus, cauẽda ſunt & leuia. Si tamen leue debeat dici quodcunque in fratrem præſumpſeris voluntate lædendi: cùm hoc ſolo, ſi[b] iraſceris illi, diuini reus iudicij tenearis. Merito quidem. Nã quod tu leue putas, & ob hoc leuius præcipitas, plerunque alius aliter accipit, tanquam[c] homo videns in facie, & ſecundum faciem iudicans, paratus[d] feſtucam trabem ſuſpicari, & ſcintillam putare fornacem. Non enim eſt omnium[e] caritas illa, quæ omnia credit. Proni ſunt autem[f] ſenſus hominis, & cogitationes ad malum potius ſuſpicandum, quàm ad bonum credendum: præſertim vbi diſciplina ſilentij, nec te, qui in cauſa es, excuſare permittit, nec illum vulnus ſuſpicionis aperire, quod patitur, vt curetur. Ita vritur ille, & moritur clauſa & lethali vulnere, intra ſemetipſum gemẽs, dum totus in ira, & diſceptatione poſitus, nil aliud ſilens verſare in mente poſſit, niſi

a Matth. 25.d
b Matth. 5.d
c 1. Reg. 16.b
d Luc. 6 f
e 1. Cor. 13.b
f Geneſ. 8.d

iniuriam, quam accepit. Nō poteſt orare, non poteſt legere, non ſanctum, aut ſpirituale aliquid meditari. Et ita intercepto vitali ſpiritu, dum ſuis deſtituta alimentis vadit ad mortem anima, pro qua Chriſtus mortuus eſt, quid tu interim quæſo animi habes? Quid oratio tua, aut opus quodcunque interim feceris, ſapit tibi, contra quē nimirum Chriſtus anxiè clamat de pectore fratris tui, quem contriſtati. *Filius*, inquiens) *matris meæ pugnat*
g *Pſ.54.b* *contra me*: & g qui ſimul mecum dulces capiebat cibos, repleuit me amaritudine?

Quod ſi dixeris illum non tam grauiter pro tam leui cauſa debuiſſe turbari: Reſpondeo. Quantò leuior eſt, tantò à te leuius potuit non committi: quanquam neſcio quomodo leue dicas (vt iam dixi) quicquid amplius eſt, quàm iraſci, cùm
h *Matth.5.d* vel hoc ipſum h obnoxiū eſſe iudicio ex ore ipſius acceperis iudicis. Quid enim? Túne leue dixeris, in quo offenditur Chriſtus, vnde ad Dei iudicium pertrahi ha-
i *Heb.10.c* bes, i cum horrendum ſit incidere in manus Dei viuentis? Tu ergo accepta fortè iniuria (quod quidem interdum nō accidere in his conuentibus difficile eſt) non cōtinuo, more ſecularis, obliquè referire fratrem reſpōſione feſtines, ſed neq; ſub

ſpecie

ſpecie quaſi corripiendi verbo acuto, & vrenti transfigere audeas vllatenus animā, pro qua Chriſtus affigi cruci dignatus eſt, non grunnire quaſi increpando, non labiis muſſitare quaſi murmurando, non narem contrahere, aut cachinnare quaſi ſubſannando, non frontem rugare quaſi inuehendo, aut comminando. Sanè cōmotio tua ibi moriatur, vbi oritur, nec permittatur exire quę mortem portat, ne perimat, vt dicere poſſis & tu cū propheta:[k] Turbatus ſum, & non ſum locutus. *k Pſalm. 76.a*

Quoſdā altius intellexi ſentire iſtud, quaſi de diabolo & angelis eius dictū, q. cùm fuerint & ipſi filij Hieruſalē[l] illius, *l Gal. 4.c* quę ſurſum eſt mater noſtra: ex quo lapſi ſunt, nō ceſſant ſororē ſuam Eccleſiā impugnare. Sed neq; contendo, ſi quis vſurpet hoc etiam in bonā ſignificationem, ſecundum quod ſpirituales qui ſunt in Eccleſia, aduerſus carnales fratres ſuos dimicant[m] in gladio ſpiritus, quod eſt *m Epheſ.* verbum Dei, vulnerātes eos ad ſalutem, *6.d* atq; ad ſpiritualia iſtiuſmodi impugnationibus prouehentes.[n] Vtinam corri- *n Pſalm.* piat me iuſtus in miſericordia, & incre- *140 b* pet me,[o] percutiens, & ſanans, occidens *o Deut.* & viuificans, quo audeam & ego dicere: *32.f*
[p] Viuo autem, iam non ego, viuit verò in *p Gal. 2.d*

q Matth. 5.d me Chriſtus.[q] Eſto (inquit) conſentiens aduerſario tuo, dum es cum eo in via, ne tradat te iudici, & iudex tortori. Bonus aduerſarius, cui ſi conſentiens ero, non erit, vnde aut iudex me calumnietur, aut tortor. Ego profectò, ſi quos veſtrum aliquando[r] pro huiuſmodi contriſtaui, non me pœnitet. Contriſtati enim ſunt ad ſalutem. Et quidem neſcio me id feciſſe vnquam abſque mea quoque magna triſtitia, ſecundùm illud: [s] Mulier cùm parit, triſtitiam habet. Sed abſit vt iam meminerim preſſuræ, tenens fructum doloris mei, dum perinde videam Chriſtum formatum in ſobole. Neſcio autem, quomodo etiam tenerius mihi aſtricti ſunt, qui poſt increpatoria, & per increpatoria tandem conualuerunt de infirmitate, quàm qui fortes ab initio permanſerunt, non indigentes iſtiuſmodi medicamento.

r 2. Cor. 7.b

s Io. 16.d

Ergo in hunc ſenſum poterit Eccleſia, ſeu anima diligens Deum dicere, quòd *decolorauit eam ſol*, mittendo ſcilicet & armando de filiis matris eius, qui eam ſalubriter expugnarent, & captiuam ducerent ad fidem, amorémque ipſius, multis vtique confixam ſagittis illis de quibus ſcriptum eſt:[t] Sagittæ potentis acutæ. Et

t Pſalm. 119.b

tæ. Et item: [v] Sagittæ tuæ infixæ ſunt mihi. Ideóque ſequitur, & ait, Quoniam non eſt ſanitas in carne mea: vt ſecundum animam ſanior proinde, fortiórque factus dicat: [x] Spiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma. Et cum Apoſtolo: [y] Quando enim infirmor, tunc potens ſum, & fortis. Vides, quia carnis infirmitas robur ſpiritui augeat, & ſubminiſtret vires? Ita econtrario noueris carnis fortitudinem debilitatem ſpiritus operari. Et quid mirum, ſi hoſte debilitato, tu fortior efficeris? Niſi fortè illam tibi inſaniſſime ducas amicam, [z] quę non ceſſat concupiſcere aduerſus ſpiritum. Vide ergo, ſi non prudenter ſagittari, & impugnari ſalubriter poſtulat ſanctus, cùm dicit in oratione: [a] Confige timore tuo carnes meas. Optima timor iſte ſagitta, qui configit, & interficit carnis deſideria, vt ſpiritus ſaluus ſit. Sed & [b] qui caſtigat corpus ſuum, & in ſeruitutẽ redigit: nónne is tibi videtur etiã manum contra ſe pugnantis ipſe iuuare? Eſt & ſagitta [c] ſermo Dei viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. De quo ſaluator: [d] Non veni (inquit) pacem mittere, ſed gladium.

v Pſalm. 37.a — *x Matth. 26 d* — *y 2. Cor. 12.c* — *z Gal. 5.c* — *a Pſalm. 118.p* — *b 1. Cor. 9.d* — *c Heb. 4.c* — *d Matth. 10.d*

Eſt etiam ſagitta electa amor Chriſti,

c Luc. 2. e quæ [c] Mariæ animã non modo confixit, ſed etiam pertrãſiuit, vt nullã in pectore virginali particulam vacuã amore relinqueret, ſed toto corde, tota anima, tota virtute diligeret, & eſſet gratia plena. Aut certè pertranſiuit eam, vt veniret vſque ad nos, & [f] de plenitudine illa omnes acciperemus, & fieret ma-
f Ioã. 1. c
ter caritatis, cuius pater [g] eſt caritas Deus, parturiens, & [h] in ſole ponens tabernaculum eius, vt ſcriptura impleretur, quæ dicit: [i] Dedi te in lucem gentium, vt ſis ſalus mea vſq; ad extremum terræ. Hoc enim impletum eſt per Mariam, quæ in carne viſibilẽ edidit, quem inuiſibilem, nec de carne, nec cum carne ſuſcepit. Et illa quidem in tota ſe grande, & ſuaue amoris vulnus accepit: ego verò me fœlicem putauerim ſi ſumma ſaltem quaſi cuſpide huius gladij pungi interdum me ſenſero, vt vel modico accepto amoris vulnere dicat etiam anima mea: Vulnerata caritate ego ſum. Quis mihi tribuet in hunc modum nõn modo vulnerari, ſed & expugnari omnino vſque ad exterminationem coloris & caloris illius, qui [k] militat aduerſus animam? Si exprobrauerint filiæ huius ſeculi illi animæ, quæ huiuſmodi

g Io. 4. b
h Pſ. 18. a
i Eſaiæ 49. b
k 1. Petr. 2. b

iuſmodi eſt, dicentes pallidam, & ſine colore eſſe, nónne tibi congruè poſſe reſpondere videbitur: *Nolite me conſiderare, quod fuſca ſim: quia decolorauit me ſol?* Cant. 1.
Et ſi ſe ad hoc meminerit perueniſſe adhortationibus, ſeu increpationibus aliquorum ſeruorum Dei[l] æmulantiũ eam l 2. Cor. Dei æmulatione, nónne conſequẽter veraciterque inferre poterit: quia *filij matris meæ pugnauerũt contra me?* 11. a Erit ergo ſenſus (iuxta quod dictum eſt) vt Eccleſia ſeu ſtudioſa quæuis anima id loquatur, non quaſi gemens, aut cõquerens, ſed quaſi gaudens, & gratias agens, inſuper & glorians, quod pro nomine, & amore Chriſti digna ſit fuſca, ſeu decolor eſſe, & dici: atque hoc ipſum adſcribat non ſuę induſtriæ, ſed gratiæ & miſericordiæ præuenietis ſe, & mittẽtis ad ſe. Nã[m] quomodo m Rom. crederet ſine prædicãte? Quomodo autẽ 10. c prædicarent, niſi mitterentur? Filios matris ſuę cõtra ſe pugnaſſe memorat nõ vt irata, ſed vt nõ ingrata. Vnde & ſequitur: *Poſuerunt me cuſtodem in vineis.* Quod verbum vtique ſi ſpiritualiter examinetur, puto nil in ſe querimoniæ, aut rancoris habere videbitur, ſed magis fauorabile aliquid redolere. Verùm ad id cõtingendum prius ſanè, quàm manum apponere

audeamus (locus enim ſanctus eſt) conciliandus eſt nobis ſolitis precibus, &
n 1. Cor. 2.c ſic conſultandus ille Spiritus, qui [n] ſcrutatur alta Dei, aut certè [o] vnigenitus,
o Ioa. 1.b qui eſt in ſinu Patris, ſponſus Eccleſiæ, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Quomodo fideles, qualiter populi fidelium ſeu animæ electorum per vineas ſignificentur, quarum eccleſia cuſtos dicitur: & de prudentia carnis, quæ eſt mors.

Sermo XXX.

Poſuerũt me cuſtodem in vineis. Quis? Tuíne illi oppugnatores, quos proximè memoraſti? Audite, & intelligite, ſi non ſe ab illis ipſis fatetur iſta promotam, à quibus & paſſam. Nec mirum tamen, ſiquidem fuerit cauſa pugnandi intentio corrigẽdi. Nam quis neſciat multos amicabiliter, vtilitérque multotiens oppugnatos? Quàm multos quotidie experimur piis impugnationibus prælatorum ad meliora proficere, prouehi ad altiora? Ergo illud potius demonſtremus, ſi poſſumus, quemadmodum aduerſus Eccleſiam

ſiam pugnatum ſit à filiis matris ſuæ, & hoſtili animo, & damno vtili. Id enim iucundius, cum qui nocere intendunt, proſunt & nolentes. Vtrunque verò ſenſum tenet ſuperior interpretatio, quoniam quidem non defuerunt & qui bene, & qui male æmularentur eam diuerſa intentione pugnantes, ſed vtrique profuerunt. Intantum denique ſe profeciſſe ex iis, quæ ab æmulis paſſa eſt gloriatur, vt pro vna vinea, quam ſibi abſtuliſſe viſi ſunt, ſuper multas ſe gaudeat conſtitutam. Hoc mihi (inquit) præſtitere pugnando contra me & contra vineam meam, qui dicunt: [p] exinanite vſque ad fundamen- *p Pſal.*
tum in ea: vt vnam pluribus commuta- *136.b*
rim. Hoc quippe eſt, quod infert, *vineam meam non cuſtodiui*: tanquam cauſam ſubiungens, vnde hoc illi contigerit, vt non in vna iam, ſed in pluribus cuſtos poſita ſit. Et littera quidem ſic eſt. Sed ſi eam ſimpliciter ſequimur contenti eo ſolo, quod ſonare in ſuperficie illa videtur, putabimus nos legere in ſcriptura ſancta de his vineis corporeis & terrenis, quas quotidie cernimus de [q] rore cœli & *q Geneſ.*
de pinguedine terræ accipere vnde fun- *27.f*
dunt vinum, [r] in quo eſt luxuria: & ſic ni- *r Epheſ.*
hil, non dico Domini ſponſę dignum, ſed *5.d*

nec cuiuis cæterarum congruum, quid
de tam ſancta, & diuina ſcriptura attuliſ-
ſe videbimur. Quæ enim conuenientia
ſponſis, & cuſtodiæ vinearum? Sed etſi
conuenire putetur, vnde docebimus fuiſ-
ſe aliquando Eccleſiam iſtiuſmodi depu-
s 1. Cor. tatam officio? [s] Nunquid de vineis cura
9.b eſt Deo? Si autem ſpirituali ſenſu vineas
Eccleſias, id eſt, fideles interpretamur
populos, iuxta prophetæ ſenſum dicen-
t Eſa.5.b tis: [t] Vinea Domini ſabbaoth domus
Iſrael eſt: incipiet fortaſſis elucere nobis,
quomodo ſponſę minimè indignum ſit
fieri cuſtodem in vineis. Puto quidem,
quòd & non parua inſuper & in hoc ipſo
apparebit prærogatiua, ſi quis diligētiùs
curet aduertere, quantum vbique per or-
bem in huiuſmodi vineas dilatauerit ter-
minos ſuos à die illa, qua Hieroſolymis
à filiis matris ſuę expugnata eſt, & extur-
bata, vna cum prima illa ſua nouella plā-
tatione multitudinem dico credentium,
v Act. [v] quorum legitur fuiſſe cor vnum, & ani-
4.f. ma vna. Et ipſa eſt quam modo fatetur
ſe minimè cuſtodiſſe, ſed nō ad inſipien-
tiam ſibi. Nec enim ita inde euulſa in
perſecutione fuit, vt non alibi plantare-
x Matt. tur, atque [x] aliis locaretur agricolis, qui
21.d reddant fructus eius tēporibus ſuis. Non

pror

prorſus, non periit, ſed migrauit, etiã creuit, & [y] dilatata eſt, tanquã cui benedixit [y] Iſaiæ
Dominus. Denique leua [z] oculos tuos, 54.a
& vide, ſi non [a] operuit montes vmbra z Iſaiæ
eius, & arbuſta eius cedros Dei: ſi non ex- 60.a
tẽdit palmites ſuos vſque ad mare & vſ- a Pſal.
que ad flumen propagines eius. Nec mi- 79.b
rum: Dei enim [b] ædificatio eſt, Dei agri- b 2. Cor.
cultura eſt. Ipſe fœcũdat, ipſe propagat, 3.b
ipſe putat, & [c] purgat eam, vt fructum c Ioan.
plus afferat. Quando nempe ſua deſti- 15.a
tueret cura vel opera, quã plantauit dextera eius? Nõ planè habenda neglectui,
in qua Apoſtoli [d] palmites, Dominus vi- d Ibid.
tis, & Pater eius agricola eſt. In fide plantata, in claritate mittit radices, defoſſa
ſarculo diſciplinæ, ſtercorata pœnitentiũ
lachrymis, rigata prædicantium verbis,
& ſic ſanè exuberãs [e] vino, in quo eſt lætitia, ſed non luxuria, vino totius ſua- e Epheſ.
uitatis, nullius libidinis. Hoc certè [f] vi- 5.d
num lætificat cor hominis, hoc conſtat & f Pſal.
angelos bibere cum lætitia. Denique [g] 103.b
gaudent in cõuerſione & pœnitentia pec- g Luc.
catorum, ſalutem hominũ ſitientes. La- 15.b
chrymæ pœnitentium vinum eorũ, quod
in illis vitæ odor, ſapor gratiæ ſit indulgẽtiæ guſtus, reconciliationis iucũditas,
ſanitas redeuntis innotẽtiç, ſerenatę ſua-

uitas

uitas conſcientiæ. Ergo ex illa vna vinea, quam ſæuæ perſecutionis viſa eſt deleuiſſe tempeſtas, quantæ in vniuerſa terra propagatæ refloruerunt? Et in his omnibus cuſtos poſita ſponſa eſt, vt non
h Ro.11.c contriſtetur quod primam vineam non cuſtodiuit. Conſolare filia Sion: g ſi cæcitas ex parte contigit in Iſrael, quid tu perdis? Mirare myſterium, & noli plangere detrimentum. Dilata ſinum, & col-
h Acto. 13.g lige plenitudinem gentium. Dic ciuitatibus Iudæ: [h] Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: ſed quoniam repuliſtis illud, & indignos vos iudicaſtis æ-
i Exod. ternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. [i]Moyſi ſane oblatum eſt à Deo, ſi præuaricatorem populum vellet dimittere, & diuinæ exponere vltioni, ipſum quidem fieri poſſe in gentem magnam: ſed ille renuit. Quare? Ob nimiam profectò dilectionem, qua illi fortiter deuinctus populo tenebatur, & quoniam non requi-
k 1. cor. 10.g rebat, quæ ſua ſunt, ſed Dei honorem, & non [k] quod ſibi vtile foret, ſed quod multis. Et ille quidem ſic. Ego autem conſilio ſecretiori puto hoc munus diuinitus pro ſui magnitudine ſeruatum ſponſæ, vt ipſa potius, & non Moyſes mitteretur in gentem magnam. Non enim o-
ſæ

portebat amicum ſponſi præripere ſponſę benedictionem, & propterea non quidem Moyſes, ſed noua ſponſa, cui dicitur.[l] Ite in mundum vniuerſum, prædicate euangelium omni creaturæ: ipſa, inquam, prorſus miſſa eſt in gentem magnam. Num in maiorem potuit, quàm in vniuerſitatem? Et facilè vniuerſitas ceſſit portanti pacem, gratiam offerenti. Sed non ſicut gratia, ita & lex: quàm diſſimili vultu ad omnem conſcientiam ſe offerunt ſuauitas huius, & illius auſteritas. Quis ſanè ex ęquo reſpiciat condemnantem & conſolantem, repoſcentem & ignoſcentem, plectentem & amplectentem? Non pari profectò acceptabitur voto vmbra & lux, ira & pax, iudicium & miſericordia, figura & veritas: virga & hereditas, frœnum & oſculum.[m] Graues denique Moyſi manus, teſtibus Aaron & Hur. Graue legis iugum[n] teſtibus ipſis Apoſtolis, qui hoc & ſibi, & patribus importabile clamitant: Graue iugum, & vile præmium: nam terra eſt in promiſſione. Pro huiuſmodi non eſt Moyſes miſſus in gentem magnam. Verùm tu mater Eccleſia promiſſionem habens vitæ, quæ nunc eſt & futuræ, facilè in duplici

gratia

l Matth. 16.c

m Exod. 17.c

n Act. 15.c

gratia obtines ab vniuerſis te recipi, & propter iugum ſuaue, & propter regnum ſublime. Pulſa de ciuitate, ab vniuerſitate exciperis, dum ſic prouocat, quod promittis, vt quod imponis, non terreat. Quid adhuc vnius vineæ plangis damnum, quod tanto tibi fœnore compenſatum eſt? Pro eo quod fuiſti derelicta, & odio habita, & non
p Eſ. 60. c fuit qui per eam tranſiret, p Ponam te (inquit) in ſuperbiam ſeculorum, gaudium in generatione & generationem: & ſuges lac gentium, & mamilla regum lactaberis, & ſcies, quia ego Dominus ſaluans te, & redemptor tuus fortis Iacob. Tali itaque modo dicit ſe ſponſa poſitam cuſtodem in vineis, & quia vineam ſuam non cuſtodiuit.

Ego loci huius occaſione meipſum reprehendere ſoleo, quòd animarum ſuſceperim curam, qui meam non ſufficerem cuſtodire, vineas animas interpretans. Quod ſi probas & tu hanc noſtram interpretationem, vide etiam conſequenter, an rectè quoque dicamus fidem, vitem, virtutes, palmites: botrum, opus, deuotionem, vinum? Si-
q Hebri. quidem nec palmes abſque vite, nec virtus ſine fide aliquid eſt. q Sine fide enim

enim impoſſibile eſt placere Deo, fortaſſe & diſplicere neceſſe erit. Denique [r] omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Hoc ergo conſiderare oportuit illos, qui me poſuerũt cuſtodem in vineis, ſi videlicet propriam cuſtodiſſem. At quanto tempore inculta iacuit, & deſerta, redacta in ſolitudinem? Prorſus defecerat vinum ex ea, arefactis præ ſterilitate fidei, virtutũ palmitibus. Erat [s] fides, ſed mortua. Quomodo enim nõ mortua ſine operibus? Et id quidem in ſeculari vita. Cæterùm cõuerſus ad Dominum, meliúſculè cœpi, fateor, cuſtodire, non tamen prout oportuit. Et quis nempe ad hoc idoneus? Nec ſanctus propheta, qui ait: [t] Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatẽ, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam. Quantis etiã tunc memini me patere inſidiis illius, [v] qui ſagittat in occultis immaculatum? Quantum nobis, ô vinea mea, furtiuis ſubreptum eſt machinamentis eo ipſo tempore, quo vigilantius intendere cœpimus curæ, & cuſtodiæ noſtri? Quot & quales piorum botros operum aut præfocauit ira, aut tulit iactantia, aut fœdauit inanis gloria? Quanta ab illecebra gulæ, quanta ab acediæ ſpiritu, quanta [x] à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate ſuſtinui-

r Ro. 14. d
s Iac. 2. c
t Pſalm. 126. a
v Pſ. 63. a
x Pſalm. 54. b

ſuſtinuimus? Sic eram, & nihilominus tamen *poſuerunt me cuſtodem in vineis,* non conſiderantes quid de mea ego facerem vel feciſſem, nec audientes arguentem magiſtrum ac dicentem. [y] Si quis domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit?

y 1. Tim. 3.b

Miror audaciam plurimorum, quos videmus de ſuis vineis non colligere niſi ſpinas & tribulos, vineis tamen Dominicis etiam ſe ingerere non vereri: Fures ſunt, & latrones, non cuſtodes, neque cultores. Hoc illis: Vę autem mihi etiam nunc à periculo vineæ, meæ, imò magis nunc, quando pluribus intentus, minus circa vnam diligens, minúſque ſollicitus fieri cogor. Nec [z] ſpem circundare, nec torcular fodere in ea licet. Heu [a] deſtructa eſt maceria eius,& vindemiant eam omnes, qui prętergrediuntur viam. Patet expoſita triſtitiæ, iracundiæ, atque impatientiæ peruia. Demoliuntur eam ſedulæ quædam vulpeculę inſtantium neceſſitatum. Irrumpunt vndique anxietates, ſuſpiciones, ſollicitudines. Turbæ diſcordantium, cauſarum moleſtiæ, rara hora deſunt. Non eſt prohibendi facultas, non copia declinandi,ſed nec orandi ſpa-

z Matt. 21.c

a Pſ. 79.b

di ſpacium. Quo imbre lachrymarum perfundere ſufficiam [b] ſterilitatem animę meæ? Vineę meæ, volui dicere, ſed de pſalmo ſic incidit propter vſum, & ſenſus idem eſt. Nec piget erroris, qui admonet ſimilitudinis, quia non de vinea ſermo eſt, ſed de anima. Ergo anima cogitetur, cùm vinea legitur. Siquidem ſub huius ſpecie, & nomine illius ſterilitas deploratur. Quibus ergo lachrymis rigabo ſterilitatem vineæ meæ? Omnes palmites eius aruerunt prę inopia. Iacent ſine fructu, eo quòd non habeant humorem. Ieſu bone, quos faſciculos ſarmentorum ex eis in tuo quotidie ſacrificio vſtio contriti cordis mei te teſte abſumit? Sit obſecro [c] ſacrificium tibi ſpiritus contribulatus, cor contritum & & humiliatum Deus ne deſpicias. *b Pſa. 34.* *c Pſ. 50. d*

Et ego quidem ſic pro imperfecto meo traho ad me capitulum præſens. Perfectus autem omnis erit, qui aliàs dicere poterit: Vineam meam non cuſtodiui: illo videlicet ſenſu, quo ſaluator loquitur in euangelio: [d] Qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam. Idoneus planè, & dignus, qui ponatur cuſtos in vineis, quem propriæ cura vineę à commiſſarum diligentia, & ſolli- *d Matth. 10. d*

citudine non impedit, aut retardat. Dam‑
non [e] quærit, quæ ſua ſunt neque [f] quod
e Phil. 2.c ſibi vtile eſt, ſed quod multis. Propterea
f 1. Cor. 10.q ſanè [g] Petro cura iſta credita eſt in tam
multis vineis, quę erant de circũciſione,
g Gal. 2.b quia homo [h] paratus erat & in carcerem
h Luc. 22.d & in mortem ire: vſque adeo ſuæ vineæ,
id eſt, ſuæ animæ non detinebatur amo‑
re, quo minus curæ intenderet credita‑
rum. Merito & Paulo [i] inter gentes tam
i Gal. 2.b ingens ſylua credita eſt vinearum, quod
& ipſe in ſuæ cuſtodia vineæ minimè
curioſus inuentus ſit, ita vt non ſolùm [k]
k Act. 21.e alligari, ſed & mori in Hieruſalem para‑
tus fuerit propter nomen Domini Ieſu
Chriſti. Denique [l] nihil horũ vereor (in‑
l Acto. 20.e quit) nec facio animam meam pretio‑
ſiorem, quàm me. Optimus ęſtimator re‑
rum, qui nil ſuorum ſibi præferendum
exiſtimet. Quàm multi ſaluti propriæ
modicam, viliſſimámque pecuniam præ‑
tulerunt? Paulus nec animam. Non (in‑
quit) facio eam pretioſiorem, quàm me.
Ergo differentiam facis inter te & ani‑
mam tuam. Prudenter quidem tu tibi
pluris es, quàm quiduis tuum.

Sed quomodo non tua anima tu? Ar‑
bitror, quòd quia Paulus iam tunc in ſpi‑
ritu:

ritu ambularet, & [m] mente conſentiret *m Rom. 7. c*
legi Dei, quoniam bona eſt, idcirco hanc
ipſam mentem ſuam tanquam principale, ac ſupremum quiddam ſui, dignum duxerit ſuimet potiùs, quàm ſuæ cuiuſpiam rei nomine deſignare: reliquum verò quod conſtat naturæ eſſe inferioris, & inferiori proinde, viliorique eſſentiæ (quod eſt corpus) inhærere, non modo officio viuificandi ac ſenſificandi, ſed & fouendi, nutriendique deſiderio: hoc, inquam, ſenſuale, atque carnale appellatione ſui homo ſpiritualis indignum iudicans, inter ſua magis cenſuit deputandum, quàm ſe perſonaliter exprimendum per illud Cùm me dico (inquit) excellentius, quod in me eſt, in quo & ſto per gratiam Dei, id eſt, mentem, rationémque intellige. Cùm loquor animam meam, hoc inferius accipe, quod carni animandæ vides accommodatum, etiam & iunctum in concupiſcentia. Id me fuiſſe quidem, ſed iam non eſſe agnoſco, [n] quia *n Rom. 8. a*
non ſecundum carnem adhuc ambulo, ſed ſecundum ſpiritum. [o] Viuo ego *o Gal. 2. d*
iam non ego, viuit verò in me Chriſtus. Secundum mentem ego, ſecundum carnem non ego. Quid enim ſi carnaliter

p Rom. 7.c etiam nunc anima concupiſcit? Iam [p] non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum. Et ideo non me quidem, ſed tamen meum dixerim, quod in me carnaliter ſapit, idque non aliud, quàm ipſam animam. Reuera enim animæ portio eſt carnalis affectio eius, & vita, quam adminiſtrat corpori. Hanc ergo animam ſuam Paulus ſpernebat præ ſe, paratus pro Domino [q] non ſolum alligari, ſed mori in Hieruſalem, & ſic perdere animam ſuam iuxta conſilium Domini. Tu quoque ſi propriam deſeras voluntatem, ſi corporis voluptatibus perfectè renuncies, ſi [r] carnem tuam crucifigas cum vitiis & concupiſcentiis, ſed & [s] mortifices membra tua quæ ſunt ſuper terram: probabis te Pauli imitatorem, qui non facies animam tuã precioſiorẽ teipſo: probabis & Chriſti diſcipulũ etiã illam perdendo ſalubriter. Et quidem prudentius eam perdis, vt cuſtodias, quàm cuſtodis, vt perdas. Nam [t] qui voluerit animam ſuã ſaluã facere, perdet eam. Quid hic vos dicitis obſeruatores ciborũ, morũ neglectores? Hippocrates & ſequaces eius docent animas ſaluas facere in hoc mũdo: Chriſtus & eius diſcipuli perdere.

q Act. 21.e

r Gal. 5.d

s Colo. 3.a

t Matth. 16.d

Quemnam

Quemnam vos è duobus ſequi magiſtrum eligitis? At manifeſtum ſe facit, qui ſic diſputat, Hoc oculis, hoc capiti, & illud pectori, vel ſtomacho nocet. Profectò vnuſquiſque quod à ſuo magiſtro didicit, hoc in medium profert. Num in euangelio legiſti has differentias, aut in prophetis, aut in litteris Apoſtolorum?[v] Caro & ſanguis procerto reuelauit tibi hanc ſapientiam, non ſpiritus Patris. Eſt enim carnis hæc ſapientia. Sed audi, quid de ipſa noſtri medici ſentiant.[x] Sapientia (inquiunt) carnis mors eſt, Item: Sapientia carnis inimica eſt Deo. Num Hippocratis ſeu Galeni ſententiam, aut certè de ſchola Epicuri debui proponere vobis? Chriſti ſum diſcipulus, Chriſti diſcipulis loquor. Ego ſi peregrinum dogma induxero, ipſe peccaui. Epicurus atque Hippocrates, corporis alter voluptatem, alter bonam habitudinem præfert, meus magiſter vtriuſque rei contemptum prædicat. Animæ in corpore vitam, quàm ſummo ſtudio iſte vnde ſuſtentet, ille vnde & delectet, inquirit, atque inquirere docet, ſaluator monet & perdere. Quid enim tibi aliud de Chriſti adiutorio ſonuit, cùm paulò ante clamatum eſt[y] Qui amat animam

v Matt. 16.
x Ro. 8. a
Ibidem.
y Matth. 10. d

ſuam, perdet eam? Perdet eam, dixit, ſiue
z Io. 2. c ponendo vt, martyr,[z] ſiue affligendo vt
pœnitens. Quamquam genus martyrij
eſt, ſpiritu facta carnis mortificare, illo
nimirum quo membra cæduntur ferro,
horrore quidem mitius, ſed diuturnitate
moleſtius. Vidèsne hac ſententia magi-
ſtri mei carnis ſapientiam condemnari,
per quam vtique aut in luxum volupta-
tis diffluitur, aut ipſa quoque bona vale
tudo corporis, vltra quàm oporteat, ap-
Iob. 28. c petitur? Denique quòd vera ſapientia in
voluptates non effluat, audiſti profectò
à ſapiente, ne inueniri quidem hanc in
terra ſuauiter viuentium. Qui autem in-
a Sap. 7. a uenit, dicit:[a] Super ſalutem, & omnem
pulchritudinem dilexi ſapientiam. Si
ſuper ſalutem, & pulchritudinem, quan-
tò magis ſuper voluptatem, & turpitu-
dinem? Quid verò prodeſt temperare à
voluptatibus, & inueſtigandis diuerſita-
tibus complexionum, ciborúmque va-
rietatibus exquirendis, quotidianam ex
pendere curam? Legumina (inquit) ven-
toſa ſunt, caſeus ſtomachum grauat, lac
capiti nocet, potum aquæ non ſuſtinet
pectus, caules nutriunt melancholiam,
choleram, porri accendunt, piſces de ſta-
gno, aut de lutoſa aqua meæ penitus
com-

complexioni non congruunt. Quale eſt hoc. vt in totis fluuiis, agris, hortis, cellariisve reperiri vix poſſit, quod comedas? Puta te, quæſo, monachum eſſe, non medicum, nec de complexione iudicandum, ſed de profeſſione. Parce, obſecro, primùm quidem quieti tuæ, parce deinde labori miniſtrantium, parce grauamini domus, parce conſcientiæ. Conſcientiæ dico, non tuæ, ſed alterius, illius videlicet, qui propè ſedens, & edens, quod ſibi apponitur, de tuo ſingulari ieiunio murmurat, Scandalo quippe eſt ei, aut tua odioſa ſuperſtitio, aut duritia, quam fortè putat illius, qui tibi habet prouidere. Scandalizatur inquam, in tua ſingularitate frater iudicans te ſuperſtitioſum tanquam ſuperflua quæritantem: aut certe me durum cauſans, qui non perquiram victui tuo neceſſaria.

Fruſtra ſibi quidam blandiuntur de exemplo Pauli hortantis diſcipulum[b] non bibere aquam, ſed modico vti vino propter ſtomachum, & frequentes ſuas infirmitates. Qui attendere debent primùm quidem apoſtolum minimè ſibiipſi rem iſtiuſmodi ſuadere, ſed nec diſcipulum æquè expoſcere ſibi. Deinde non monacho hoc

b 1 Tim. 5. d

intimari, ſed epiſcopo, cuius vita teneræ adhuc & naſcenti Eccleſiæ perneceſſaria eſſet, Timotheus hic erat. Da mihi alterum Timotheum, & ego cibo eum, ſi vis etiam auro, & poto balſamo. Cæterùm tu tibimetipſi diſpenſas, miſertus tui. Suſpecta eſt mihi (fateor) tua ipſius in te diſpenſatio, & vereor tibi illudi ſub tegmine, & nomine diſcretionis à carnis prudentia. Id te ſaltem volo admonitũ eſſe, vt ſi tibi ita auctoritas Apoſtoli placet de bibendo vino modico, quod ille adiunxit, non prætermittas. Et de hoc ſatis. Sed reuertamur ad ſponſam, & diſcamus ab ea vineas proprias vtiliter non cuſtodire, præſertim nos qui videmur deputati cuſtodes in vineis ſponſi Eccleſię Ieſu Chriſti Domini, noſtri qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

De excellentia diuinæ viſionis, & Quomodo in præſenti ſeculo ſanctis viris guſtus diuinæ præſentiæ variatur pro variis animæ deſideriis,

Sermo XXXI.

INdicat mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Studioſis
Cant. 1. c mentibus Verbum ſponſus frequenter appa-

apparet, & non ſub vna ſpecie. Quid ita?
Profectò quoniam [c] nondum videtur ſi-
cuti eſt. Nempe illa viſio ſtat, quia for- *c Ioā.3.a*
ma ſtat, quæ tunc videtur.[d] Eſt enim,
nec vllam capit ex eo quod eſt, fuit, vel *d Ex.3.e*
erit mutationem. Tolle nempe fuit &
erit, vnde iam [e] tranſmutatio aut viciſ-
ſitudinis obumbratio? At quicquid ve- *e Iaco.1.e*
niens ex eo quod fuit, non ceſſat tende-
re in id, quod erit, tranſitũ ſanè habet per
eſt, ſed omnino non eſt. Nam quomodo
eſt, quod nunquam in eodem ſtatu per- *f Io.14.a*
manet? Solũ proinde verè eſt quod nec
à fuit præciditur, nec ab erit expungitur:
ſed ſolùm, atque inexpugnabile rema-
net ei eſt, & manet, quod eſt. Nec fuit ſa-
nè, tollit illi eſſe ab æterno, nec erit eſſe
in ęternum: ac per hoc ſibi vendicat ve-
rum eſſe, id eſt, increabile, interminabile.
inuariabile. Cùm igitur ipſe qui ſic eſt,
imo qui non ſic, aut ſic eſt, videtur ſi-
cuti eſt, ſtat vt dixi illa viſio, quia
nulla eam interpolat viciſſitudo. Et tunc
ille de euangelio vnus omnibus qui
ſic vident,[g] denarius redditur in vna ſpe *g Matth.*
cie, quæ offertur. Nam & quod apparet, *20.a*
vt inuariabile in ſe eſt, ita inuariabiliter
intuentibus præſto eſt: & quibus appa-
ret, nil videre deſiderabilius volunt, nil

poſſunt delectabilius. Quando ergo illa vel faſtidiet auiditas, vel ſe ſubtrahet ſuauitas, vel fraudabit veritas, vel deficiet æternitas? Quod ſi in æternum extenditur videndi copia pariter & voluntas? quomodo non plena fœlicitas? Nil quippe aut deeſt iam ſemper videntibus, aut ſupereſt ſemper volentibus. At talis viſio non eſt vitæ præſentis, ſed in nouiſſimis reſeruatur, his duntaxat, qui
h 1.Ioan. 3.a dicere poſſunt.[h] Scimus, quia cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, quia videbimus eum, ſicuti eſt. Et nunc quidem apparet quibus vult, ſed ſicuti vult, non ſi-
i Exo33d cuti eſt.[i] Non ſapiens, non ſanctus, non propheta videre illum ſicuti eſt poteſt, aut potuit in corpore hoc mortali, poterit autem in immortali, qui dignus habebitur. Itaque videtur & hic, ſed ſicut videtur ipſi. & non ſicuti eſt. Nam neque
k Gen.1.b hoc [k] luminare magnum (ſolem loquor, iſtum quem quotidie vides) vidiſti tamen aliquando ſicuti eſt, ſed tantùm ſicut illuminat, verbi cauſa aerem, montem, parietem. Quod nec ipſum quidem aliquatenus poſſes, ſi non aliqua ex parte ipſum lumen corporis tui pro ſui ingenita ſerenitate, & perſpicuitate cœleſti lumini ſimile eſſet. Non denique alte-

alterum membrum corporis capax eſt luminis, ob multam vtique diſſimilitudinem. Sed nec ipſe oculus cum turbatus fuerit, lumini propinquabit, nimirum ob amiſſam ſimilitudinem. Qui ergo turbatus, nullatenus ſerenum ſolem videt propter diſſimilitudinem, ſerenus aliquatenus videt propter nonnullam ſimilitudinem. Profectò ſi pari prorſus puritate vigeret, videret omnino inoffenſa facie eum ſicuti eſt, propter omnimodam ſimilitudinem. Ita & ſolem iuſtitiæ illum, [l] qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, videre in hoc mundo, ſicut illuminat, illuminatus poteſt, tanquam iam in aliquo ſimilis: ſicuti eſt, omnino non poteſt, tanquam nondum perfectè ſimilis. Propterea dicit: [m] Accedite ad eum & illuminamini: & facies veſtra non confundetur. Ita ſanè, ſed ſi quantum ſatis eſt illuminamur, vt [n] reuelata facie ſpeculantes gloriam Dei, in eandem imaginem transformemur de claritate in claritatem, tanquam à Domini ſpiritu. Ergo accedendum ad eum, non irruendum, ne irreuerens [o] ſcrutator maieſtatis opprimatur à gloria. Nec locis ſanè accedendum, ſed claritatibus, ipſiſque non

l Ioan. 1. a
m Pſ. 33. a
n 2. Cor. 3. d
o Pro 25. d

non corporeis, ſed ſpiritualibus tanquam, à domini ſpiritu, domini planè, & non à noſtro, quamuis in noſtro. Qui itaque clarior, illè propinquior, eſſe autem clariſſimũ perueniſſe eſt. Porrò iam præſentibus non aliud eſt videre ſicuti eſt, quàm eſſe ſicuti eſt, & aliqua diſſimilitudine non cõfundi. Sed id tũc vt dixi.

Interim verò tanta hęc formarum varietas atque numeroſitas ſpecierum in rebus conditis, quid niſi quidam ſunt radij deitatis, monſtrantes quidem, quia verè ſit à quo ſunt, non tamen quid ſit prorſus definientes? Itaque de ipſo vides, ſed non ipſum, cum autem de eo quem non vides, cætera vides, ſcis indubitanter exiſtere, quem oportet inquirere, vt inquirentem non fraudet gratia, negligentem ignorantia non excuſet. Verùm hoc genus videndi commune. In promptu enim eſt (iuxta apoſtolum) om-
p Rom.1c ni vtenti ratione p inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt intellecta conſpicere.

Alius proculdubio ille modus, quo quondam patribus crebra illa, atque ambitioſa diuinæ prę́ſentiæ familiaritas dignanter indulta eſt, quanquam nec ipſis ſicuti eſt, ſed ſicut dignata eſt. Nęc vno omnibus modo, ſed vt ait Apoſtolus,

lus,[q] multifariè, multiſque modis: cùm ipſe in ſe ſit vnus, dicente ipſo ad Iſrael:[r] Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt. Et hæc demõſtratio nõ quidẽ cõmunis, ſed, tamen foris facta eſt, nimirum exhibita per imagines extrinſecus apparentes ſeu voces ſonantes. Sed eſt diuina inſpectio, eò differentior ab his, quò interior, cùm per ſeipſum dignatur inuiſere Deus animam quærentem ſe, quæ tamen ad querendum toto ſe deſiderio, & amore deuouit. Et hoc ſignum iſtiuſmodi aduentus eius: ſicut ab eo qui expertus eſt edocemur:[s] Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu eius inimicos eius. Oportet nanque, vt ſancti deſiderij ardor præueniat faciem eius ad omnem animam, ad quam eſt ipſe venturus, qui omnem conſumat rubiginem vitiorum & ſic præparet locum Domino. Et tunc ſcit anima quoniam iuxta eſt Dominus, cum ſe ſenſerit illo igne ſuccenſam, & dixerit cum propheta:[t] De excelſo miſit ignem in oſſibus meis, & erudiuit me. Et illud:[v] Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis.

q Heb. 1. a
r Deut. 6. a
s Pſal. 96. a
t Thren. 1. d
v Pſalm. 38. a

Tali animæ ſuſpirãti frequẽter, immo ſine intermiſſione oranti & affligẽti

ſe

ſe pię deſiderio, cùm interdũ deſideratus
ille, qui ita quęritur, miſeratus occurrit,
puto illi de propria experientia conueni-
x Thre. re, vt dicat cũ ſancto Hieremia: [x] Bonus
3.c es Domine ſperantibus in te, animę quę-
renti te. Sed & angelus eius, qui vnus eſt
de ſodalibus ſponſi, in hoc ipſum depu-
tatus, miniſter profectò & arbiter ſe-
cretæ, mutuæque ſalutationis, is, in-
quam, angelus quomodo tripudiat, quo-
modo collætatur & condelectatur, &
conuerſus ad Dominum dicit: Gra-
y Pſ.20.a tias ago tibi Domine maieſtatis, quia [y]
deſiderium cordis eius tribuiſti ei, &
voluntate labiorum eius non fraudaſti
eam. Ipſe eſt, qui in omni loco ſedulus
quidam pediſſequus animæ non ceſſat
ſollicitare eam, & aſſiduis ſuggeſtioni-
z Pſ.36.a bus monere, dicens [z]: Delectare in Do
mino, & dabit tibi petitiones cordis tui.
a Ibid.f Et ruſum [a]: Expecta Dominum, & cu-
b Abac. ſtodi viam eius. Item [b] Si moram fe-
2.a cerit, expecta eum, quia veniens veniet,
c Pſ.41.a & non tardabit. Ad Dominum autem: [c]
Sicut ceruus (inquit) deſiderat ad fon-
tes aquarum, ita deſiderat anima iſta
ad te Deus. Deſiderauit te in nocte,
d Iſ.26.b ſed & [d] ſpiritus tuus in præcordiis e-
ius

ius de mane vigilauit ad te. Et iterum [c]: Tota die expandit ad te manus ſuas,[f] dimitte illam, quia clamat poſt te.[g] Conuertere aliquantulum, & deprecabilis eſto ſuper eam.[h] Reſpice de cœlo & vide, & viſita deſolatam. Fidelis paranymphus, qui mutui amoris cōſcius, ſed non inuidus, non ſuam quærit, ſed Domini gratiam: diſcurrit medius inter dilectum & dilectam, vota offerens, referens dona. Excitat iſtam, placat illum. Interdū quoque (licet raro) repræſentat eos pariter ſibi, ſiue hanc rapiens, ſiue illum adducens. Siquidem domeſticus eſt, & notus in palatio, nec veretur repulſam, &[i] quotidie videt faciem patris.

e Pſ. 87.b
f Matth. 15.c
g Pſ. 89.c
h Pſ. 79.c
i Matth. 18.b

Vide autem tu, ne quid nos in hac Verbi animæque commixtione corporeum, ſeu imaginatorium ſentire exiſtimes. Id loquimur, quod Apoſtolus dicit,[k] Quoniā qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. Exceſſum puræ mentis in Deum ſiue Dei piū deſcēſū in animā, noſtris, quibus poſſumus, exprimimus verbis,[l] ſpiritualibus ſpiritualia comparantes. Itaque in ſpiritu fit iſta coniunctio, quia[m] ſpiritus eſt Deus, & cōcupiſcit decorē animæ illius, quam forte aduerterit in[n] ſpiritu ambulantem,

k 1. Cor. 6.b
l 1. Cor. 2.d
m Ioan. 4.c
n Gal. 5.e
o Rom. 13.d

o Ro.13d lantem, & [o] curam carnis non perficientem in deſiderio, præſertim ſi ſui amore flagrantem conſpexerit. Non ergo ſic affecta, & ſic dilecta, contenta erit omnino vel illa, quæ multis per ea [p] quæ facta ſunt, vel illa quæ paucis, [q] per viſa & ſomnia facta eſt manifeſtatio ſponſi, niſi & ſpeciali prærógatiua intimis illũ affectibus, atq; ipſis medullis cordis cœlit⁹ illapſum ſuſcipiat, habeátque præſto, quem deſiderat nõ figuratũ, ſed infuſum, nõ apparentem, ſed afficientẽ; nec dubiũ quin eo iucundiorem, quo intus, non foris. [r] Verbum nempe eſt non ſonans, ſed penetrans; non loquax, ſed efficax; nõ obſtrepens auribus, ſed actibus blandiens. Facies eſt non formata, ſed formans: non perſtringens oculos corporis, ſed faciem cordis lætificans: grato quippe amoris munere, non colore. Non tamen adhuc illum dixerim apparere ſicuti eſt, quamuis non omnino aliud hoc modo exhibeat, quàm quod eſt. Neque enim vel ſic continuè præſto erit, quamuis deuotiſſimis mentibus, ſed nec vniformiter omnibus. Oportet nanque pro variis animæ deſideriis diuinæ guſtum præſentiæ variari, & infuſum ſaporem ſupernæ dulcedinis diderſa appeten-

p Ro. 1.c

q Num. 12.a

r Heb.4c

appetentis animi aliter, atq; aliter oble-ctare palatum. Deniq; aduertiſti in hoc amatorio carmine, quotiens mutauerit vultum, & in quanta multitudine dulcedinis ſuæ corã dilecta dignatus ſit transformari, & quomodo nunc quidem inſtar verecundi ſponſi ſanctæ animæ ſecretos petat amplexus, & oſculis delectetur, nunc verò in oleo & vnguentis medicum exhibere appareat, nimirũ propter teneras & infirmas animas iſtiuſmodi adhuc indigentes fomentis, & medicamentis, vnde & delicato adoleſcentularum nomine deſignantur. Si muſſitet quis audiet quia [s] nõ eſt opus ſanis medicus, ſed male habentibus. Nunc rurſum quaſi viator quiſpiam, itinerãtibus ſponſæ ſimul, atque adoleſcentulis ſeſe aſſocians, iucundiſſimis confabulationibus ſuis à labore viæ omnem releuat comminatum, ita vt eo diſcedente loquantur: [t] Nónne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu, dum loqueretur nobis in via?

s Matth. 9.b

t Luc. 24. e

Facundus comes, qui in ſermonum & morum ſuauitate ſuorum, tanquam in quadam ſuaueolentia ſpirantium vnguentorum, poſt ſe currere faciat vniuerſos. Vnde & dicunt: [v] In odore vn-

v Can. 1. a

guentorum tuorum curremus. Item aliquando occurrens quaſi prędiues aliquis paterfamiliâs, qui in domo ſua abundet panibus, immo tanquam rex magnificus & potens, qui ſponſæ pauperis videatur puſillanimitatem erigere, prouocare cupiditatem, demonſtrans illi omnia deſiderabilia gloriæ ſuæ, diuitias torcularium, ac promptuariorum, hortorum & agrorum copias, demum etiam introducens eam in ipſa ſecreta cubiculi. Nimirum[x] confidit in ea cor viri ſui, & non eſt ex omnibus, quod ab illa exiſtimet abſcondendum; quam redemit inopem, probauit fidelem, amplexatur amabilem. Atque ita non ceſſat ſiue hoc, ſiue illo modo interno iugiter apparere conſpectui quærentium ſe, vt ſermo impleatur, quem dixit:[y] Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi. Et in his omnibus[z] ſuauis, & mitis, & multæ miſericordię. Nam in oſculis quidem affectuoſum & blandum, in oleo autem, & in pigmentis, atque vnguentis clementem, & affluentem viſceribus pietatis, & compaſſionis. Porrò in via hilarem, affabilem, plenum gratiæ, & ſolatij: in oſtenſione verò diuitiarum, ac poſſeſſionum munificum ſe, ac largum pro regia

x Prouer. 31.b

y Matth. 28.d

z Pſalm. 85.a

gia liberalitate remuneratorem demonſtrat. Ita per omnem huius carminis textum reperies Verbum iſtiuſmodi ſimilitudinibus adumbrari. Vnde ego puto id ſignificatum apud prophetam, vbi ait:[a] Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus, in vmbra eius viuemus inter gentes: quod ſcilicet[b] videamus nunc per ſpeculum, & in ænigmate, & necdum facie ad faciem. At iſtud ſanè, donec viuimus inter gentes. Nam inter angelos aliter: quando iam indifferenti omnino fœlicitate cum ipſis[c] videbimus eum & nos ſicuti eſt, hoc eſt, in forma Dei, & non in vmbra. Quomodo nanque apud veteres quidem vmbram, figurámque dicimus extitiſſe, nobis autem per gratiam Chriſti in carne præſentis ipſam per ſe illuceſcere veritatem: ita nos quoque reſpectu futuri ſeculi in quadam interim veritatis vmbra viuere non negabit, niſi qui non acquieſcit Apoſtolo dicenti:[d] Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Et illud.[e] Non arbitror me comprehendiſſe. Quomodo enim non eſt diſtinctio eius, qui per fidem ambulat, & illius qui per ſpeciem? Ergo[f] iuſtus ex fide viuit, beatus exultat in ſpecie.

a *Threu. 4.d*
b *1. Cor. 13.d*
c *1.Io.3.a*
d *Geneſ. 13.c*
e *Phil.3.c*
f *Abac. 2.a*

Et ideo ſanctus homo viuit interim in vmbra Chriſti, ſanctus angelus in ſplendore vultus gloriæ gloriatur. Et bona fidei vmbra, quæ lucem temperat oculo caliganti, & oculum præparat luci. Scriptum eſt enim: [g] Fide mundans corda eorum. Fides itaque lucem non extinguit, ſed cuſtodit. Quicquid ſanè eſt illud, quod videt angelus, hoc mihi vmbra fidei ſeruat, fideli ſinu repoſitum, in tempore reuelandum. An non expedit tenere vel inuolutum, quod nudum non capis? Denique & mater Domini viuebat in vmbra fidei, cui dictum eſt, [h] Et beata, quæ credidiſti. Habuit & de Chriſti corpore vmbram, quæ audiuit, [i] Et virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Nec enim vilis vmbra, quæ de virtute altiſſimi formatur. Et verè virtus in carne Chriſti, quæ virgini obumbrauit, vt quod impoſſibile erat mortali fœminæ, obiectu tamen inuolucri viuifici corporis ferret præſentiam maieſtatis, & lucem ſuſtineret inacceſſibilem. Virtus planè, in qua omnis contraria fortitudo debellata eſt. Et virtus & vmbra fugans dæmones; tutans homines. Aut certe virtus vegetans, vmbra refrigerans. Viuimus proinde

g Act. 15.c

h Luc. 1.d

i Luc. 1.c

inde in vmbra Chriſti, qui per fidem ambulamus, & carne ipſius paſcimur, vt viuamus. [k] Caro enim Chriſti verè eſt cibus. Et vide, ne propterea etiam nunc deſcribatur hoc loco apparens, tanquam in ſchemate paſtorali, vbi illum ſponſa quaſi vnum quempiam de paſtoribus videtur alloqui dicens: *Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie.* [l] Bonus paſtor, qui animam ſuam dat pro ouibus ſuis: Animam pro illis, carnem illis. Illam in pretium, iſtam in cibum. Res mira: ipſe paſtor, ipſe paſcua eſt, ipſe redemptio. Verùm ſermo in longum pergit, quoniam locus amplus eſt, & grandia continens, & non explicabitur paucis, atque hac neceſſitate videtur mihi iam rumpendus potius, quàm finiendus. Oportet autem, vt, quoniam materia pendet, memoria vigilet, quatenus vbi pauſatum erit, inde mox reſumatur & pertractetur, prout Dominus dabit Ieſus Chriſtus ſponſus Eccleſiæ, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

k Ioā. 6.f

l Io. 10.b

Qualiter Chriſtus ſuſcipitur ab anima ſancta tanquam ſponſus, & ab anima infirma tanquam medicus: & de differentijs cogitationum, & vnde oriantur.

poſſunt delectabilius. Quando ergo illa vel faſtidiet auiditas, vel ſe ſubtrahet ſuauitas, vel fraudabit veritas, vel deficiet æternitas? Quod ſi in æternum extenditur videndi copia pariter & voluntas? quomodo non plena fœlicitas? Nil quippe aut deeſt iam ſemper videntibus, aut ſupereſt ſemper volentibus. At talis viſio non eſt vitæ præſentis, ſed in nouiſſimis reſeruatur, his duntaxat, qui

h 1.Ioan. 3.a dicere poſſunt.[h] Scimus, quia cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, quia videbimus eum, ſicuti eſt. Et nunc quidem apparet quibus vult, ſed ſicuti vult, non ſi-

i Exo33d cuti eſt.[i] Non ſapiens, non ſanctus, non propheta videre illum ſicuti eſt poteſt, aut potuit in corpore hoc mortali, poterit autem in immortali, qui dignus habebitur. Itaque videtur & hic, ſed ſicut videtur ipſi. & non ſicuti eſt. Nam neque

k Gen.1.b hoc [k]luminare magnum (ſolem loquor, iſtum quem quotidie vides) vidiſti tamen aliquando ſicuti eſt, ſed tantùm ſicut illuminat, verbi cauſa aerem, montem, parietem. Quod nec ipſum quidem aliquatenus poſſes, ſi non aliqua ex parte ipſum lumen corporis tui pro ſui ingenita ſerenitate, & perſpicuitate cœleſti lumini ſimile eſſet. Non denique alte-

alterum membrum corporis capax eſt luminis, ob multam vtique diſſimilitudinem. Sed nec ipſe oculus cum turbatus fuerit, lumini propinquabit, nimirum ob amiſſam ſimilitudinem. Qui ergo turbatus, nullatenus ſerenum ſolem videt propter diſſimilitudinem, ſerenus aliquatenus videt propter nonnullam ſimilitudinem. Profectò ſi pari prorſus puritate vigeret, videret omnino inoffenſa facie eum ſicuti eſt, propter omnimodam ſimilitudinem. Ita & ſolem iuſtitiæ illum,[l] qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, videre in hoc mundo, ſicut illuminat, illuminatus poteſt, tanquam iam in aliquo ſimilis: ſicuti eſt, omnino non poteſt, tanquam nondum perfectè ſimilis. Propterea dicit: [m] Accedite ad eum & illuminamini: & facies veſtra non confundetur. Ita ſanè, ſed ſi quantum ſatis eſt illuminamur, vt [n] reuelata facie ſpeculantes gloriam Dei, in eandem imaginem transformemur de claritate in claritatem, tanquam à Domini ſpiritu. Ergo accedendum ad eum, non irruendum, ne irreuerens [o] ſcrutator maieſtatis opprimatur à gloria. Nec locis ſanè accedendum, ſed claritatibus, ipſiſque non

l Io.in.1.a
m Pſ.33.a
n 2. Cor. 3.d
o Pro 25.d

non corporeis, ſed ſpiritualibus tanquam, à domini ſpiritu, domini planè, & non à noſtro, quamuis in noſtro. Qui itaque clarior, illè propinquior, eſſe autem clariſſimũ perueniſſe eſt. Porrò iam præſentibus non aliud eſt videre ſicuti eſt, quàm eſſe ſicuti eſt, & aliqua diſſimilitudine non cõfundi. Sed id tũc vt dixi.

Interim verò tanta hęc formarum varietas atque numeroſitas ſpecierum in rebus conditis, quid niſi quidam ſunt radij deitatis, monſtrantes quidem, quia verè ſit à quo ſunt, non tamen quid ſit prorſus definientes? Itaque de ipſo vides, ſed non ipſum, cum autem de eo quem non vides, cætera vides, ſcis indubitanter exiſtere, quem oportet inquirere, vt inquirentem non fraudet gratia, negligentem ignorantia non excuſet. Verùm hoc genus videndi commune. In promptu enim eſt (iuxta apoſtolum) omni vtenti ratione p inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt intellecta conſpicere.

p Rom. 1c

Alius proculdubio ille modus, quo quondam patribus crebra illa, atque ambitioſa diuinæ pręſentiæ familiaritas dignanter indulta eſt, quanquam nec ipſis ſicuti eſt, ſed ſicut dignata eſt. Nec vno omnibus modo, ſed vt ait Apoſtolus,

lus,[q] multifariè, multiſque modis: cùm ipſe in ſe ſit vnus, dicente ipſo ad Iſrael:[r] Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt. Et hæc demõſtratio nõ quidẽ cõmunis, ſed, tamen foris facta eſt, nimirum exhibita per imagines extrinſecus apparentes ſeu voces ſonantes. Sed eſt diuina inſpectio, eò differentior ab his, quò interior, cùm per ſeipſum dignatur inuiſere Deus animam quærentem ſe, quæ tamen ad querendum toto ſe deſiderio, & amore deuouit. Et hoc ſignum iſtiuſmodi aduentus eius: ſicut ab eo qui expertus eſt edocemur:[s] Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu eius inimicos eius. Oportet nanque, vt ſancti deſiderij ardor præueniat faciem eius ad omnem animam, ad quam eſt ipſe venturus, qui omnem conſumat rubiginem vitiorum & ſic præparet locum Domino. Et tunc ſcit anima quoniam iuxta eſt Dominus, cum ſe ſenſerit illo igne ſuccenſam, & dixerit cum propheta:[t] De excelſo miſit ignem in oſſibus meis, & erudiuit me. Et illud:[v] Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis.

q Heb. 1. a
r Deut. 6. a
s Pſal. 96. a
t Thren. 1. d
v Pſalm. 38. a

Tali animæ ſuſpirãti frequẽter, immo ſine intermiſſione oranti & affligẽnti

ſe

ſe prę deſiderio, cùm interdū deſideratus ille, qui ita quęritur, miſeratus occurrit, puto illi de propria experientia conuenire, vt dicat cū ſancto Hieremia: [x] Bonus es Domine ſperantibus in te, animę quęrenti te. Sed & angelus eius, qui vnus eſt de ſodalibus ſponſi, in hoc ipſum deputatus, miniſter profectò & arbiter ſecretæ, mutuæque ſalutationis, is, inquam, angelus quomodo tripudiat, quomodo collætatur & condelectatur, & conuerſus ad Dominum dicit: Gratias ago tibi Domine maieſtatis, quia [y] deſiderium cordis eius tribuiſti ei, & voluntate labiorum eius non fraudaſti eam. Ipſe eſt, qui in omni loco ſedulus quidam pediſſequus animæ non ceſſat ſollicitare eam, & aſſiduis ſuggeſtionibus monere, dicens [z]: Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Et ruiſum [a]: Expecta Dominum, & cuſtodi viam eius. Item [b] Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit. Ad Dominum autem: [c] Sicut ceruus (inquit) deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima iſta ad te Deus. Deſiderauit te in nocte, ſed & [d] ſpiritus tuus in præcordiis eius

x. Thre. 3.c
y Pſ. 20.a
z Pſ. 36.a
a Ibid. f
b Abac. 2.a
c Pſ. 41.a
d Iſ. 26.b

ius de mane vigilauit ad te. Et iterum [c]: *e Pſ. 87. b*
Tota die expandit ad te manus ſuas, [f] di- *f Matth.*
mitte illam, quia clamat poſt te. [g] Con- *15. c*
uertere aliquantulum, & deprecabilis e- *g Pſ. 89. c*
ſto ſuper eam. [h] Reſpice de cœlo & vide, *h Pſ. 79 c*
& viſita deſolatam. Fidelis paranym-
phus, qui mutui amoris cōſcius, ſed non
inuidus, non ſuam quærit, ſed Domini
gratiam: diſcurrit medius inter dilectum
& dilectam, vota offerens, referens dona.
Excitat iſtam, placat illum. Interdū quo-
que (licet raro) repræſentat eos pariter
ſibi, ſiue hanc rapiens, ſiue illam addu-
cens. Siquidem domeſticus eſt, & notus
in palatio, nec veretur repulſam, & [i] quo- *i Matth.*
tidie videt faciem patris. *18. b*

Vide autem tu, ne quid nos in hac Ver
bi animæque commixtione corporeum,
ſeu imaginatorium ſentire exiſtimes. Id
loquimur, quod Apoſtolus dicit, [k] Quo- *k 1. Cor.*
niā qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. *6. b*
Exceſſum puræ mentis in Deum ſiue Dei
piū deſcēſū in animā, noſtris, quibus poſ *l 1. Cor.*
ſumus, exprimimus verbis, [l] ſpiritualibus *2. d*
ſpiritualia comparantes. Itaque in ſpiri- *m Ioan.*
tu fit iſta coniunctio, quia [m] ſpiritus eſt *4. c*
Deus, & cōcupiſcit decorē animæ illius, *n Gal. 5. e*
quam forte aduerterit in [n] ſpiritu ambu- *o Rom.*
lantem, *13. d*

o *Ro.13d* lantem, & o curam carnis non perficientem in deſiderio, præſertim ſi ſui amore flagrantem conſpexerit. Non ergo ſic affecta, & ſic dilecta, contenta erit omnino
p *Ro. 1.c* vel illa, quæ multis per ea p quæ facta
q *Num.* ſunt, vel illa quæ paucis, q per viſa &
12.a ſomnia facta eſt manifeſtatio ſponſi, niſi & ſpeciali prærogatiua intimis illũ affectibus, atq; ipſis medullis cordis cœlit⁹ illapſum ſuſcipiat, habeátque præſto, quem deſiderat nõ figuratũ, ſed infuſum, nõ apparentem, ſed afficientẽ; nec dubiũ quin eo iucundiorem, quo intus, non
r *Heb.4c* foris. r Verbum nempe eſt non ſonans, ſed penetrans; non loquax, ſed efficax; nõ obſtrepens auribus, ſed actibus blandiens. Facies eſt non formata, ſed formans: non perſtringens oculos corporis, ſed faciem cordis lætificans: grato quippe amoris munere, non colore. Non tamen adhuc illum dixerim apparere ſicuti eſt, quamuis non omnino aliud hoc modo exhibeat, quàm quod eſt. Neque enim vel ſic continuè præſto erit, quamuis deuotiſſimis mentibus, ſed nec vniformiter omnibus. Oportet nanque pro variis animæ deſideriis diuinæ guſtum præſentiæ variari, & infuſum ſaporem ſupernæ dulcedinis diderſa appeten-

appetentis animi aliter, atq; aliter oble-
ctare palatum. Deniq; aduertiſti in hoc
amatorio carmine, quotiens mutauerit
vultum, & in quanta multitudine dulce-
dinis ſuæ corá dilecta dignatus ſit trans-
formari, & quomodo nunc quidem in-
ſtar verecundi ſponſi ſanctæ animæ ſe-
cretos petat amplexus, & oſculis dele-
ctetur, nunc verò in oleo & vnguentis
medicum exhibere appareat, nimirũ pro-
pter teneras & infirmas animas iſtiuſ-
modi adhuc indigentes fomentis, & me-
dicamentis, vnde & delicato adoleſcen-
tularum nomine deſignantur. Si muſſitet
quis audiet quia [s] nõ eſt opus ſanis me- *s Matth.*
dicus, ſed male habentibus. Nunc rur- *9.b*
ſum quaſi viator quiſpiam, itinerãtibus
ſponſæ ſimul, atque adoleſcentulis ſeſe
aſſocians, iucundiſſimis confabulatio-
nibus ſuis à labore viæ omnem releuat
comminatum, ita vt eo diſcedente lo-
quantur: [t] Nónne cor noſtrum ardens *t Luc.24.*
erat in nobis de Ieſu, dum loqueretur *e*
nobis in via?

Facundus comes, qui in ſermonum &
morum ſuauitate ſuorum, tanquam in
quadam ſuaueolentia ſpirantium vn-
guentorum, poſt ſe currere faciat vni-
uerſos. Vnde & dicunt: [v] In odore vn- *v Cant.1.*

guentorum tuorum curremus. Item aliquando occurrens quaſi prędiues aliquis paterfamiliâs, qui in domo ſua abundet panibus, immo tanquam rex magnificus & potens, qui ſponſæ pauperis videatur puſillanimitatem exigere, prouocare cupiditatem, demonſtrans illi omnia deſiderabilia gloriæ ſuæ, diuitias torcularium, ac promptuariorum, hortorum & agrorum copias, demum etiam introducens eam in ipſa ſecreta cubiculi. Nimirum[x] confidit in ea cor viri ſui, & non eſt ex omnibus, quod ab illa exiſtimet abſcondendum, quam redemit inopem, probauit fidelem, amplexatur amabilem. Atque ita non ceſſat ſiue hoc, ſiue illo modo interno iugiter apparere conſpectui quærentium ſe, vt ſermo impleatur, quem dixit:[y] Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi. Et in his omnibus[z] ſuauis, & mitis, & multæ miſericordię. Nam in oſculis quidem affectuoſum & blandum, in oleo autem, & in pigmentis, atque vnguentis clementem, & affluentem viſceribus pietatis, & compaſſionis. Porrò in via hilarem, affabilem, plenum gratiæ, & ſolatij: in oſtenſione verò diuitiarum, ac poſſeſſionum munificum ſe, ac largum pro regia

x Prouer. 31.b

y Matth. 28.d

z Pſalm. 85.a

gia liberalitate remuneratorem demonſtrat. Ita per omnem huius carminis textum repeties Verbum iſtiuſmodi ſimilitudinibus adumbrari. Vnde ego puto id ſignificatum apud prophetam, vbi ait:[a] Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus, in vmbra eius viuemus inter gentes: quod ſcilicet[b] videamus nunc per ſpeculum, & in ænigmate, & necdum facie ad faciem. At iſtud ſanè, donec viuimus inter gentes. Nam inter angelos aliter: quando iam indifferenti omnino fœlicitate cum ipſis[c] videbimus eum & nos ſicuti eſt, hoc eſt, in forma Dei, & non in vmbra. Quomodo nanque apud veteres quidem vmbram, figurámque dicimus extitiſſe, nobis autem per gratiam Chriſti in carne præſentis ipſam per ſe illuceſcere veritatem: ita nos quoque reſpectu futuri ſeculi in quadam interim veritatis vmbra viuere non negabit, niſi qui non acquieſcit Apoſtolo dicenti:[d] Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. & illud.[e] Non arbitror me comprehendiſſe. Quomodo enim non eſt diſtinctio eius, qui per fidem ambulat, & illius qui per ſpeciem? Ergo[f] iuſtus ex fide viuit, beatus exultat in ſpecie.

a Thren. 4.d
b 1. Cor. 13.d
c 1.Io.3.a
d Geneſ. 13.c
e Phil.3.c
f Abac. 2.a

inde in vmbra Chriſti, qui per fidem ambulamus, & carne ipſius paſcimur, vt viuamus. [k] Caro enim Chriſti verè eſt cibus. Et vide, ne propterea etiam nunc deſcribatur hoc loco apparens, tanquam in ſchemate paſtorali, vbi illum ſponſa quaſi vnum quempiam de paſtoribus videtur alloqui dicens: *Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie.* [l] Bonus paſtor, qui animam ſuam dat pro ouibus ſuis: Animam pro illis, carnem illis. Illam in pretium, iſtam in cibum. Res mira: ipſe paſtor, ipſe paſcua eſt, ipſe redemptio. Verùm ſermo in longum pergit, quoniam locus amplus eſt, & grandia continens, & non explicabitur paucis, atque hac neceſſitate videtur mihi iam rumpendus potius, quàm finiendus. Oportet autem, vt, quoniam materia pendet, memoria vigilet, quatenus vbi pauſatum erit, inde mox reſumatur & pertractetur, prout Dominus dabit Ieſus Chriſtus ſponſus Eccleſiæ, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

k *Ioã. 6. f*

l *Io. 10. b*

Qualiter Chriſtus ſuſcipitur ab anima ſancta tanquam ſponſus, & ab anima infirma tanquam medicus: & de differentijs cogitationum, & vnde oriantur.

Sermo XXXII.

I*Ndica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie.* Hic ſumus, hinc progredimur Sed antequam tractari incipiat viſio iſta, & allocutio, recapitulandum breuiter arbitror de aliis viſionibus, quæ præceſſerunt, quomodo nobis aptari ſpiritualiter poſſint pro votis & meritis ſingulorum, vt apprehenſis illis (ſi tamen hoc datum fuerit) facilior, & in huius diſcuſſione eluceat intellectus. Verùm in difficillimum. Nam etſi illa verba, quibus ipſæ viſiones ſeu ſimilitudines deſcribuntur, ſonare corpora atque corporea videantur, ſpiritualia tamen ſunt, quæ nobis miniſtrantur in his, ac per hoc in ſpiritu quoque cauſas, & rationes earum oportet inquiri. Et quis idoneus inueſtigare & comprehendere tam multos animæ affectus profectúſque, quibus hæc de præſentia ſponſi tam multiformis gratia diſpenſatur? Tamen ſi intremus ad nos, & Spiritus ſanctus in lumine ſuo dignetur oſtendere nobis, quod opere ſuo non dedignatur aſſiduè actitare in nobis, puto non omninò nos in his ſine intellectu remāſuros. Cōfido enim[m] non

m 1. Cor. 2. c

acce

acceperiſſe nos ſpiritum huius mundi, ſed Spiritum qui ex Deo eſt, vt ſciamus, quæ à Deo donata ſunt nobis. Ergo ſi cui noſtrum cum ſancto propheta [n] adhærere Deo bonum eſt, & (vt loquar manifeſtius) ſi quis in nobis eſt ita deſiderij vir, [o] vt cupiat diſſolui, & cum Chriſto eſſe: cupiat autem vehementer, ardenter ſitiat, aſſiduè meditetur: is profectò non ſecus quàm in forma ſponſi ſuſcipiet verbum in tempore viſitationis, hora videlicet, qua ſe aſtringi intus quibuſdam brachiis ſapientiæ, atque inde ſibi infundi ſenſerit ſancti ſuauitatem amoris. Siquidem [p] deſiderium cordis eius tribuetur ei, etſi adhuc peregrinanti in corpore. Ex parte tamen, idque ad tempus, & tempus modicum. Nam cùm vigiliis, & obſecrationibus, & multo labore, & imbre lachrymarum quæſitus affuerit, ſubitò dum teneri putatur, elabitur: & rurſum lachrymanti, & inſectanti occurrens comprehendi patitur, ſed minimè retineri, dum ſubitò iterum quaſi è manibus euolat. Et ſi inſtiterit precibus & fletibus deuota anima, denuo reuertetur, & [q] voluntate labiorum eius non fraudabit eã: ſed rurſum mox diſparebit, & nõ videbitur,

n Pſ. 72. d

o Phil. 1. d

p Pſ. 20 a

q Ibid.

niſi iterum toto deſiderio requiratur. Ita ergo & in hoc corpore poteſt eſſe de præſentia ſponſi frequens lætitia, ſed non copia: quia etſi viſitatio lætificat, ſed moleſtat viciſſitudo. Et hoc tandiu neceſſe eſt pati dilectam, donec ſemel poſita corporeæ ſarcina molis, auolet & ipſa leuata pennis deſideriorum ſuorum liberè iter carpens per campos contemplationis, & mente ſequens expedita dilectum, quocunque ierit. Nec tamen vel in tranſitu præſto erit ſic omni animæ, niſi illi duntaxat, quam ingens deuotio, & deſiderium vehemens, & prædulcis affectus ſponſam probat, & & dignam, ad quam gratia viſitandi acceſſurum Verbum decorem induat, formam ſponſi accipiens. Qui enim nondum inuenitur ita affectus, ſed compunctus magis actuum recordatione ſuorum, [r] loquens in amaritudine animæ ſuæ, dicat Deo. Noli me condemnare: aut fortè etiam adhuc periculosè tentatur [s] à propria concupiſcentia abſtractus & illectus: hic talis non ſponſum requirit, ſed medicum: ac per hoc non oſcula quidem, vel amplexus, ſed tantum remedia vulneribus accipiet ſuis, in oleo vtique, & vnguentis. An non

r Iob 10.a

s Iac. 1.e

ſæpe

ſæpenumero ſic ſentimus, & ſic experimur orantes, nos qui noſtris quotidie adhuc exceſſibus tentamur præſentibus, mordemur præteritis? A quanta me amaritudine frequenter liberaſti aduenniens Ieſu bone? Quotiens poſt anxios fletus, poſt inenarrabiles gemitus, & ſingultus, ſauciam conſcientiam meam vnxiſti vnctione miſericordiæ tuæ, & oleo lætitiæ perfudiſti? Quotiens me oratio, quem penè deſperantem ſuſcepit, reddidit exultantem, & præſumentem de venia? Qui ſimiliter afficiuntur, ecce hi ſciunt, quòd verè medicus ſit Dominus Ieſus, [t] qui ſanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Qui experti non ſunt, credant inde eidem ipſi dicenti: [v] Spiritus Domini vnxit me, ad euangelizandum manſuetis miſit me, vt mederer contritis corde. Si adhuc dubitant, accedant certè & probent, & ſic in ſemetipſis diſcant quid ſit, [x] Miſericordiam volo, & non ſacrificium. Sed videamus & reliqua.

t Pſalm. 146.a
v Iſa. 61. a
Luc. 4. c
x Oſe. 6. c
Mat. 9. b

Sunt qui in ſtudijs ſpiritualibus fatigati, & verſi in teporem, atque in defectu quodam ſpiritus poſiti ambulant triſtes vias Domini, corde arente & tæ-

dente accedunt ad quæque iniuncta, frequenter murmurant, longos dies, longas conqueruntur & noctes, loquentes cum
y Iob 7.a ſancto Iob: [y] Si dormiero dicam, quando conſurgam? & rurſum expectabo veſperam. Ergo vbi contingit tale aliqaid pati, ſi miſertus Dominus appropiet no-
z Pſalm. 141.a bis [z] in via, qua ambulamus. & incipiat loqui de cœlo, qui de cœlo eſt, necnon
a Pſalm. 136.a fauorabile quippiam [a] cantare nobis de canticis Sion, narrare etiam de ciuitate Dei, de pace ciuitatis, de æternitate pacis, de ſtatu æternitatis, dico vobis erit pro vehiculo animæ dormitanti, & pigritanti læta narratio, ita vt pellat omne faſtidium ab animo audientis, & à corpore fatigationem. An tibi aliud vel
b Pſalm. 118.d pati, vel petere ille videtur, qui ait: [b] Dormitauit anima mea præ tædio; confirma me in verbis tuis? Et nónne cùm
c Ibid. n obtinuerit, clamabit: [c] Quomodo dilexi legem tuam Domine, tota die meditatio mea eſt? Sunt enim quędã verba Verbi ſponſi ad nos, noſtræ meditationes de ipſo, & eius gloria, elegantia, potentia, maieſtate. Non ſolum autem, ſed &
d Pſalm. 118.a cùm auida mente [d] verſamus teſtimonia eius & iudicia oris eius, & [e] in lege eius
e Pſ. 1.a meditamur die ac nocte: ſciamus pro certo

certo adeſſe ſponſum, atque alloqui nos: vt non fatigemur laboribus: ſermonibus delectati. Tu ergo, cùm tibi aliqua talia volui animo ſentis, non tuam putes cogitationem, ſed illum agnoſce loquentem, qui apud prophetā dicit:[f] Ego qui loquor iuſtitiam. Simillima enim ſunt noſtræ cogitata mentis ſermonibus veritatis in nobis loquentis, nec facilè quis diſcernit quid intus pariat cor ſuū, quídve audiat, niſi qui prudenter aduertit Dominum in euangelio loquentem,[g] quia de corde exeunt cogitationes malę. Et illud.[h] Quid cogitatis mala in cordibus veſtris? Et[i] qui loquuntur mendacium, de ſuo loquuntur. Apoſtolus autē:[k] Non quòd ſufficientes (inquit) ſimus cogitare aliquid à nobis tanquam ex nobis (ſubaudi bonum) ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. Cum ergo mala in corde verſamus, noſtra cogitatio eſt: ſi bona, Dei ſermo eſt. Illa cor noſtrum dicit, hæc audit.[l] Audiam (ait) quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuam. Itaque pacem, pietatē, iuſtitiā Deus in nobis loquitur: nec talia nos cogitamus ex nobis ſed in nobis audimus. Cæterùm[m] homicidia, adulteria, furta, blaſphemiæ, & his ſimilia, de cor

f Iſa. 63. a
g Matth. 15. b
h Matth. 9. a
i Ioā. 8. f
k 2. Cor. 3. b
l Pſ. 84. b
m Matt. 15. b

corde exeunt, nec audimus ea, ſed dici-
n Pſa.13. & 52.a mus. Denique [n] dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. Et [o] propter hoc ir-
o Pſa.9.c ritauit impius Deum, quia dixit in corde ſuo, non requiret.

Sed eſt præterea, quod corde quidem ſentitur, non tamen cordis eſt verbum: nec enim de corde exit, ſicut noſtra cogitatio, ſed neque illud eſt, quod ad cor fieri diximus, verbum videlicet Verbi, cùm ſit malum: immittitur autem
p Pſ.77.e à contrariis poteſtatibus, ſicut fiunt [p] immiſſiones per angelos malos, quale
q Io.13.a (verbi cauſa) fuit, quod legitur [q] miſiſſe in cor diabolus, vt traderet Dominum Iudas Simonis Iſcarioth. Verùm quis ita vigilet diligens obſeruator motionum internarum ſuarum, ſiue in ſe, ſiue & ex ſe factarum, vt liquidò ad quæque illicita ſenſu cordis ſui diſcernat inter morbum mentis, & morſum ſerpentis? Ego nulli hoc mortalium poſſibile puto, niſi qui illuminatus à Spiritu ſancto ſpeciale accepit donum, quod Apoſtolus inter cætera chariſ-
r 1. Corin. 12.b mata, quæ enumerat, [r] nominat diſcretionem ſpirituum. Quantumlibet
ſ Pro.4.d enim quis (ſecũdum Salomonem) [s] omni cuſtodia ſeruet cor ſuum, & omnia quæ
intra

intra ſe mouentur, vigilantiſſima intentione obſeruet, etiam ſi diuturnum fortè in his habuerit exercitium, & frequens experimentum: non poterit tamen ad purum in ſe dignoſcere, diſcernerévc abinuicem malum innatum, & malum ſeminatum. Nam [t] delicta quis intelligit? Nec multum refert noſtra ſcire, vnde ineſt nobis malum, dummodo ineſſe ſciamus: vigilandum potius, & orandum vndecunque ſit, ne conſentiamus. Denique orat propheta contra vtrunque malum dicens: [v] Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce ſeruo tuo. Et ego non poſſum tradere vobis, quod non accepi. Non autem accepi (fateor) vnde aſſignem certam notionem inter partum cordis, & ſeminarium hoſtis. Quippe vtrunque malum, vtrunque à malo: vtrunque in corde, ſed non vtrumque de corde. Hoc totum certum mihi in me, etſi incertum quid cordi, quid hoſti tribuam? Et id quidem (vt dixi) abſque periculo.

t Pſ. 18. a

v Ibidē.

Sed ſanè eſt, vbi periculoſe, immo damnabiliter erratur, atque ibi meritò nobis certa præfigitur regula, ne quod Dei eſt in nobis, demus nobis, putantes Verbi viſitationem noſtram eſſe cogitationem.

tionem. Ergo quàntum diſtat bonum à malo, tantùm iſta duo à ſe, quoniam nec de Verbo malum, nec de corde exiet bonum, niſi quod prius forte de Verbo conceperit: quia[x] non poteſt bona arbor malos fructus facere, nec arbor mala fructus bonos. At ſatis dictum eſſe credo, quid Dei, quid noſtrum in noſtro ſit corde, nec ſuperfluè (vt arbitror) ſed vt ſciāt inimici gratiæ, abſque gratia, nec ad cogitandum bonum ſufficere cor humanum, ſed[a] ſufficientiam ipſius ex Deo eſſe, Dei vocem, bonum quod cogitatur, non cordis prolem exiſtere. Tu ergo[b] ſi vocem eius audis, non iam neſcias, vnde veniat, aut quo vadat, ſciens quia à Deo exit, & ad cor vadit. Vide autem quomodo[c] Verbum quod egreditur de ore Dei, non reuertatur ad eum vacuum, ſed proſperetur & faciat omnia, ad quæ miſit illud, vt dicere poſſis & tu, quia[d] gratia Dei in me vacua non fuit. Fœlix mens, cui Verbum indiuiduus comes, vbique ſe affabilem præbet, cuius indeſinenter oblectata ſuauitate facundiæ, à carnis moleſtiis, & vitiis ſeſe vendicet, omni hora redimento tempus à diebus malis. Non laſſabitur, non moleſtabitur, quoniam ſicut dicit ſcriptura:[e] Non contriſtabit iuſtum,

x Ma. 7. c
a 2. Co. 3. b.
b Ioā. 3. a
c Iſ. 55. c
d 1. Cor. 15. b
e Pr. 12. c

ſtum,quicquid ei acciderit. Iam verò magni patris familiâs,ſeu regię maieſtatis ſchema apparere exiſtimo his,qui[f] accedentes ad cor altum de maiori ſpiritus libertate,& puritate conſcientiæ magnanimiores facti,conſueuerũt audere maiora,inquieti prorſus, & curioſi ſecretiora penetrare,& apprehẽdere ſublimiora, & tẽtare perfectiora nõ modo ſenſuũ, ſed & virtutũ.Hi enim pro fidei magnitudine digni inueniũtur,qui inducãtur in omnẽ plenitudinẽ:nec eſt omninò in omnibus apothecis ſapiẽtiæ,à [g] quo Deꝰ ſciẽtiarũ Dominꝰ arcẽdos cẽſeat cupidos veritatis,vanitatis nõ conſcios. Talis erat Moyſes,qui audebat dicere Deo:[h] Si inueni gratiã in oculis tuis, oſtẽde mihi teipſum. Talis Philippus,[i] qui ſibi & ſuis cõdiſcipulis patrẽ flagittabat oſtẽdi. Talis & [k] Thomas,qui niſi ſua manu tangeret vulnus, & foſſum latus, credere recuſabat.Puſilla fides, ſed de magnitudinine animi miro modo deſcẽdẽs. Talis quoq; Dauid,qui & ipſe dicebat Deo:[l] Tibi dixit cor meũ,exquiſiuit te facies mea,faciẽ tuã Domine requiram. Tales itaque magna audent, quoniam magni ſunt: & quæ audent obtinent, iuxta verbum promiſſionis ad ipſos, quod eſt iſtiuſmodi:

f Pſalm. 63 b
g 1.Reg. 2.a
h Ex.33. c
i Ioã.14. b
k Ioan. 20.f
l Pſalm. 26.c

m Deut. 11.c — modi:[m] Quemcunque locum calcauerit pes veſter, veſter erit. Magna ſiquidem fides, magna meretur: & quatenus in bonis domini fiduciæ pedem porrexeris, eatenus poſſidebis.

n Nu.12.b — Denique [n] Moyſi ore ad os loquitur Deus, & palam non per ænigmata & figuras Dominum videre meretur, cum prophetis aliis tantum in viſione apparere ſe dicat, & per ſomnium loqui. Philippo quoque ſecundum petitionem cordis ſui oſtenſus eſt Pater in Filio, in eo proculdubio quod incontinenti audiuit:

o Ioānis. 14.b — [o] Philippe qui videt me, videt & Patrem: & quia ego in Patre, & Pater in me eſt.

p Ioā.20.f — Sed & [p] Thomæ iuxta deſiderium cordis eius palpandum ſe præbuit, & [q] voluntate

q Pſ.20.a — labiorum eius non fraudauit eum. Quid Dauid? Nónne & ipſe voto ſe non omniino fraudari ſignificat, vbi

r Pſalm. 131.a — ait,[r] non daturum ſe ſomnum oculis ſuis nec palpebris ſuis dormitationem, donec inueniret locum Domino? Igitur iſtiuſmodi magnis ſpiritibus magnus occurrit

ſ Pſalm. 125.a — ſponſus, & [s] magnificabit facere cum eis,

t Pſ 24.a — [t] emittens lucem ſuam, & veritatem ſuam, eóſque deducens & adducens in

v Luc.1.c — montem ſanctum ſuum, & in tabernacula ſua, ita vt dicat, qui eiuſmodi eſt, [v] quia

quia fecit mihi magna qui potens eſt.
[x] Regem in decore ſuo videbunt oculi *x Eſ.33.c*
eius præeuntem ſe ad ſpecioſa deferri, ad
flores roſarum, & lilia conuallium, ad a-
mœna hortorum, & irrigua fontium, ad
delicias cellariorum, & odoramenta aro-
matũ, poſtremo ad ipſa ſecreta cubiculi. *y Col. 2. a*
Iſti ſunt[y] theſauri ſapiẽtiæ & ſcientię
penes ſponſum abſconditi, hæc vitæ paſ-
cua præparata in refectionem animarum *a Pſalm. 126. a*
ſanctarum. [a] Beatus vir, qui impleuit de-
ſiderium ſuum ex ipſis. Hoc ſolũ admo-
nitus ſit, ne ſolus habere velit, quæ poſ-
ſunt ſufficere pluribus. Propterea enim
fortaſſis poſt iſta omnia ſponſus tanquã
paſtor apparere deſcribitur, vt proinde
admoneatur aſſecutor tantorũ munerum
paſcendi gregis ſimpliciorum, qui ſcili-
cet tam non valẽt per ſemetipſos appre-
hendere iſta, quàm non audẽt ſine paſto-
re oues exire in paſcua. Denique hoc ip *Cant. 1. b*
ſum ſponſa prudenter aduertens poſtu-
lat ſibi indicari, *vbi ipſe paſcat & cubet ſub meridiano feruore*, parata (vt quidem ex
hoc intelligi datur) paſci & paſcere cum
illo, & ſub illo. Nec enim tutum arbitra-
tur longe agere gregẽ à ſummo paſtore,
nimirũ ob occurſiones luporũ, eorũ ma- *b Matth.*
ximè, qui[b] veniũt ad nos in veſtimẽtis o- *7. b*

uium:& propterea ſatagit in eiſdem cum ipſo pariter paſcere paſcuis, & cubare vmbris. Et cauſam ponit: *Ne incipiam* (inquiens) *vagari poſt greges ſodalium tuorum*: ipſi ſunt qui ſe volunt videri amicos ſpõſi, & non ſunt: & cùm ſuos non illius greges paſcere cura ſit eis, hincinde tamen inſidiantes dicunt.[c] Ecce hîc eſt Chriſtus ecce illic eſt: videlicet vt multos ſeducant & abducant à Chriſti gregibus, & ſocient ſuis. Hoc pro litteræ textu. Iam verò ſpiritualem ſenſum, qui in ea latet, ſub alio ſermonis principio expectate, quicquid illud erit, quod mihi inde vobis orantibus ſua miſericordia partiri dignabitur ſponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

c *Matth. 24. b*

De his, quæ ſemper ſectanda ſunt à mente deuota, & quid ſit meridies, & de quatuor generibus tentationum ſemper euitandis.

Sermo XXXIII.

Cant. 1. INdica mihi quem diligit anima mea: vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Et alius quidam:[d] Indica (inquit) mihi cur me ita iudices. Vbi non ſanè ſententiam, cauſa-

d Iob. 10. d

tur,

tur ſed ſcrutatur cauſam, erudiri flagellis petēs, nō erui. Itē alius precatur, dicens:[e] Vias tuas Domine demōſtra mihi; & ſemitas tuas edoce me. Quas dixerit vias vel ſemitas, manifeſtat alibi:[f] Deduxit me (inquit) ſuper ſemitas iuſtitiæ. Ergo tria iſta anima curioſa Dei non ceſſat inquirere, iuſtitiam, & iudicium, & locum habitationis gloriæ ſponſi, tanquā viam, in qua ambulet, cautelam. qua ambulet & ad quam ambulet manſionem. De qua manſione ſic habes in propheta.[g] Vnam petii (inquit) à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Et iterum:[h] Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Porro de reliquis duobus,[i] Iuſtitia & iudicium (ait) præparatio ſedis tuæ. Merito tria iſta mens deuota requirit, vt pote ſedem Dei, & ſedis præparationem. Et pulchrè in ſponſæ prærogatiuam concurrunt pariter omnia ad conſummationem virtutum, vt de forma iuſtitiæ ſit formoſa, de iudiciorum notitia cauta, de deſiderio præſentiæ, ſeu gloriæ ſponſi caſta. Talem prorſus decet eſſe ſponſam Domini, pulchram eruditam, & caſtam. Ergo petitio, quam vltimam poſui, iſtius eſt loci. Petit

e Pſ. 24. b

f Pſ. 22. a

g Pſ. 26 b

h Pſ. 25. b

i Pſ. 88. c

ſiquidem ab eo quem diligit anima ſua, indicari ſibi, vbi paſcat, & vbi cubet in meridie. Et primò aduerte, quàm eleganter amorem ſpiritus à carnis diſcernat affectu, dum dilectum exprimere magis ipſa affectione, quàm nomine volens, nō ſimpliciter, quem diligo, ſed ô (inquit) *quem diligit anima mea*. ſpiritualem deſignans dilectionem. Deinde quidnam eā in loco paſcuæ adeo delectet, diligenter attende. Sed nec illud prætereat te de hora meridiana, & quòd is potiſſimum exploratus locus, in quo qui paſcit, cubat ſimul: quod eſt magnæ ſecuritatis indicium. Arbitror enim ob hoc additum, *cubat*, quod eò loci minimè neceſſe ſit, ſtare, & vigilare ſuper cuſtodiam gregis, quando grex etiam cubante paſtore, & pauſante ſub vmbris liberè nihilominus diſcurrat in paſcuis.

k Ioan. 10 b Fœlix regio, in qua pro libitu[k] oues ingrediūtur, & egrediūtur & nō eſt qui exterreat. Quis mihi tribuat videre vos, *l Matt. 18. b & Luc. 15. a* méque pariter in mōtibus paſci,[l] vnà cū illis nonagintanouē, quæ illic relictæ leguntur, cùm paſtor earum dignanter ad vnam deſcendit, quæ errauerat? Securè proculdubio cubat propè, qui & longé recedere minimè dubitauit, ſciens quia

quia in tuto eas reliquerat. Meritò ſponſa illò ſuſpirat, meritò inhiat loco paſcuæ ſimul & pacis, ſed quietis, ſed ſecuritatis, ſed exultationis, ſed admirationis, ſed ſtuporis. Nam & me miſerum heu longè agentem, & de longè ſalutantem. En ipſa eius recordatio ad lachrymas prouocat, planè iuxta affectionem & vocem dicentium:[m] Super flumina Babilonis illic ſedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. Libet exclamare & me cum ſpõſa pariter, & cum propheta:[n] Lauda Deum tuum Sion, quoniam confortauit ſeras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te. Qui poſuit fines tuos pacem, & adipe frumenti ſatiat te. Quis non illic vehementer cupiat paſci, & propter pacẽ, & propter adipẽ, & propter ſatietatẽ? Nihil ibi formidatur, nihil faſtiditur, nihil deficit. Tuta habitatio paradiſus, dulce pabulum, Verbum: opulentia multa nimis, æternitas. Habeo & ego Verbum, ſed in carne: & mihi apponitur veritas, ſed in ſacramento. Angelus[o] ex adipe frumenti ſaginatur, & nudo ſaturatur grano: me oportet interim quodam ſacramenti cortice eſſe contentum, carnis furfure, litteræ palea, velamine fidei. Et hæc talia ſunt, quæ guſtata

m Pſalm. 136.a

n Pſalm. 147.a

o Pſ. 80.d

afferunt mortem, ſi non de primitiis ſpiritus quantulumcũque accipiant condi-
p 4. Reg. 4. g mentum. Prorſus [p] mors mihi in olla, ni ſi ex prophetæ farinula dulcoretur. De-
q 1. Cor. 11 f nique abſque ſpiritu [q] & ſacramentum ad iudicium ſumitur, & [r] caro non pro-
r Ioã. 6 g deſt quicquam, [s] & littera occidit. & [t] fi-
ſ 2. Cor. 3 b des mortua eſt. Sed [v] ſpiritus eſt qui viuificat, vt viuam in eis. At quantali-
t Iac. 2. c bet ſanè abundantia ſpiritus pingueſ-
u Ioã. 6. g cant iſta, non pari omnino iucunditate ſumitur cortex ſacramenti, & adeps frumenti, fides & ſpecies, memoria & præſentia, æternitas & tempus, vultus & ſpeculum, imago Dei, & forma ſerui. Nempe in omnibus his fides locuples mihi, intellectus pauper. Nunquid verò par ſapor intellectui, fideíque, cùm ſit in meritum iſta, ille in præmium? Vides ergo diſtare inter pabula, quantùm & inter lo-
x Iſ. 55. e ca, & [x] ſicut exaltantur cœli à terra, ita habitantes in eis bonis potioribus abundare? Feſtinemus proinde filij, Feſtinemus ad locum tutiorem, ad paſtum ſuauiorem, ad vberiorem & fertiliorem agrum. Feſtinemus, vt habitemus ſine
y Hiere 11. d. metu, abundemus ſine defectu, epulemur ſine faſtidio. [y] Tu enim Domine ſa-
z Cap. 8 e baoh, [z] qui cum tranquillitate iudicas om

omnia, etiam cum ſecuritate æquè omnia ibi paſcis. Idem ipſe & Dominus exercituum, & paſtor ouium. Ergo & paſcis, & cubas pariter, ſed non hic. Denique [a] ſtabas cùm è cœlo proſpiceres vnam ex tuis ouiculis (Stephanum loquor) â lupis circundari ſuper terram. Et propterea quæſo, *indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie*, hoc, eſt tota die. Etenim illa meridies tota eſt dies, & ipſa neſciens veſperam. Et ideo [b] melior dies illa ĩ atriis tui ſuper milia, quia neſcit occaſum. At matutinum forſitan habuit, cùm primùm videlicet dies ſanctificatus illuxit nobis [c] per viſcera vtique miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitauit nos oriens ex alto. Verè tunc [d] ſuſcepimus Deus miſericordiam tuam in medio templi tui, cùm [e] in medio vmbræ mortis exortus matutini, lux orta eſt nobis [f] & manè vidimus gloriam Domini, Quanti [g] reges & prophetæ voluerunt videre, & non viderunt! Quare, niſi quia nox erat, & necdum venerat illud expectatũ mane, cui fuerat repromiſſa miſericordia? Vnde & orabat q̃s dicẽs: [h] Auditã fac mihi mane miſericordiã tuã, quia in te ſperaui. Fuit nãq; q̃dã huius aurora diei, ex quo ſoli iuſtitiæ per archangelum

[a] *Act. 7*
[b] *Pſ. 83. c*
[c] *Luc. 1. g*
[d] *Pſ. 47 b*
[e] *Iſa. 9. a*
[f] *Ex. 16 b*
[g] *Luc. 10 d*
[h] *Pſalm. 142. b*
[i] *Luc. 1. e*

k Bar. 3 d Gabrielem [k] nunciatus eſt terris, & virgo Deum in vtero de ſpiritu ſancto concepit & peperit, virgo, ac deinceps quo-
l 1. Cor. 2 b ad [l] in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Nam vſqueadeo per totum id temporis lux puſilla, & tanquam lux reuera auroræ apparuit, vt diem eſſe interim apud homines pene vniuerſitas
m Ioan. 12. f ignoraret. Denique [m] ſi cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent. Et vtique ipſis paucis diſcipulis diceba-
n Ro. 13. d tur [n] Adhuc modicum lumen in vobis eſt, eo quòd aurora eſſet & initium, vel potius indicium diei, dum ſol adhuc abſconderet radios ſuos, & minimè eos ſpargeret ſuper terram. Paulus quoque
o Ro. 8. a dicebat, quoniam [o] nox præceſſit, dies autem appropinquauit: ſignificans eſſe tunc adhuc adeo modicum lumen, vt propinquaſſe, quam veniſſe diem dicere maluerit. Quando autem hoc dicebat? Profectò quando ſol reuerſus ab inferis, iam ſe ad alta cæli ſuſtulerat. Quantò magis cùm adhuc ſimilitudo carnis peccati inſtar denſæ nubis operiret auroram, iuxta omnes nimirum noſtri corporis paſſiones, ita vt neque amara mors, nec crux probroſa defuerit: quantò magis, inquam, tunc exigua

tenuiſſe;

tenuiſque admodum lux fuit, & quæ de
auroræ magis, quàm de ſolis prodire pręſentia videretur?

Erat ergo aurora, & ipſa ſuboſcura
ſatis, tota illa Chriſti conuerſatio ſuper
terram, vſque dum occumbens & rurſum exoriens, ſolaris ſuæ præſentiæ lumine clariori fugauit auroram,& [p] ma- *p Oſe.13 d*
ne facto abſorpta eſt nox in victoria. De
nique habes: [q] Et valde manè vna ſab- *q Matth.*
batorum veniunt ad monumentum or- *16.a*
to iam ſole. An non mane fuit, quando
ortus eſt ſol? Attulit autem nouum de
reſurrectione decorem,& ſereniorem ſo-
lito lucem: quoniam [r] etſi noueramus *r Cor.5.d*
eum ſecundum carnē ſed nunc iam non
nouimus. Eſt ſcriptum in propheta: [ſ] De- *ſ Pſ.92.a*
corem induit, induit fortitudinem, &
præcinxit ſe: quod carnis infirma tanquam nubila quædam excuſſerit, ſtolam
gloriæ induens. Sanè extunc eleuatus
eſt ſol,& ſenſim demum diffundens ſuos
radios ſuper terrā, cœpit paulatim vbique clarior apparere, feruidiórque ſentiri. Verùm quātumlibet incaleſcat, & inualeſcat, multiplicet; & dilatet radios
ſuos ſuper omne huius noſtræ mortalitatis curriculum [t] (erit enim nobiſcum *t Matth.*
vſque ad conſummationem ſeculi) non *28.d*

tamen ad meridianum perueniet lumen, nec in illa ſui plenitudine videbitur, modo, in qua videndus eſt poſt ea, ab his dũtaxat, quos hac viſione ipſe dignabitur. O verè meridies, plenitudo feruoris & lucis, ſolis ſtatio, vmbrarum exterminatio, deſiccatio paludum, fœtorum depulſio: O perenne ſolſtitium, quando iam non inclinabitur dies: ô lumen meridianum: ô vernalis temperies: ô æſtiua venuſtas: ô autumnalis vbertas: & (ne quid videar præteriſſe) ô quies & feriatio hyemalis! Aut certè, ſi hoc magis probas, ſo-
u Can.1.e la tunc [u] hyẽs abiit & receſſit. Hunc locũ (inquit) tantæ claritatis, & pacis, & pleni-
x Ge.32. tudinis indica mihi, vt quemadmodum [x]
f Iacob adhuc in corpore manens vidit Dominum facie ad faciem, & ſalua facta
y Nu.12. eſt anima eius, vel certè ſicut [y] Moyſes
b vidit eum non per figuras, & ænigmata, ſeu per ſomnia, vti prophetę alij, ſed modo planè præcellenti, atque inexperto cæteris, ſibi noto & Deo: vel ſicut Eſaias
z Eſ.6.a reuelatis oculis cordis [z] vidit eum ſuper ſolium excelſum & eleuatum: vel etiam
a Cor12.a quomodo [a] Paulus raptus in paradiſum audiuit verba ineffabilia, & Dominum ſuũ Ieſum Chriſtũ vidit oculis ſuis: ita ego quoque te in lumine tuo, & in decore

tuo

tuo per mentis exceſſum merear cōtem-
plari paſcentem vberius , quieſcentem
ſecuriùs. [d]Nam & hic paſcis, ſed non in
ſaturitate.Nec cubare licet , ſed ſtare , &
vigilare oportet [b] propter timores no- *b Cāt.3.c*
cturnos.

Heu nec clara lux, nec plena refectio,
nec manſio tuta : & ideo indica mihi,vbi
paſcas,vbi cubes in meridie. [c] Beatā me *c Ma.5.c*
dicis,cùm eſurio,& ſitio iuſtitiam. Quid
hoc ad illorum fœlicitatē , [d] qui repleti *d Pſ.64.a*
ſunt in bonis domus tuę qui[e]epulātur & *e Pſ.67.a*
exultant in conſpectu Dei, & delectātur
in lætitia? Sed & ſi quid patior [f] propter
iuſtitiam , nihilominus beatam pronun- *f Ma.5.a*
cias.Et certè paſcis , vbi timeas pati,iu-
cūditatem habet,ſed nō ſecuritatē.Porrò
autem paſci,& pati ſimul,nonne moleſta
iucunditas eſt ? Omnia mihi hic cedunt
citra perfectum,plura præter votum , &
tutum nihil. Quando [g] adimplebis me *g Pſ.15.c*
lætitia cum vultu tuo ? [h] Vultum tuum *h Pſ.26.c*
Domine requiram. Vultus tuus meri-
dies eſt. *Indica mihi vbi paſcas , vbi cubes in
meridie.* Scio ſatis , vbi paſcas non cu-
bans , indica mihi,vbi paſcas , & cubes.
Non ignoro , vbi aliis temporibus paſ-
cere ſoleas , ſed ſcire velim,vbi in meri-
die paſcas. Nam in tempore quidem

corde exeunt, nec audimus ea, ſed dici-
n Pſa.13. mus. Denique [n] dixit inſipiens in corde
& 52.a ſuo, non eſt Deus. Et [o] propter hoc ir-
o Pſa.9.c ritauit impius Deum, quia dixit in cor-
de ſuo, non requiret.

Sed eſt præterea, quod corde quidem ſentitur, non tamen cordis eſt verbum: nec enim de corde exit, ſicut noſtra cogitatio, ſed neque illud eſt, quod ad cor fieri diximus, verbum videlicet Verbi, cùm ſit malum: immittitur autem
p Pſ.77.e à contrariis poteſtatibus, ſicut fiunt [p]
immiſſiones per angelos malos, quale
q Io.13.a (verbi cauſa) fuit, quod legitur [q] mi-
ſiſſe in cor diabolus, vt traderet Dominum Iudas Simonis Iſcarioth. Verùm quis ita vigilet diligens obſeruator motionum internarum ſuarum, ſiue in ſe, ſiue & ex ſe factarum, vt liquidò ad quæque illicita ſenſu cordis ſui diſcernat inter morbum mentis, & morſum ſerpentis? Ego nulli hoc mortalium poſſibile puto, niſi qui illuminatus à Spiritu ſancto ſpeciale accepit donum, quod Apoſtolus inter cætera chariſ-
r 1.Corin. mata, quæ enumerat, [r] nominat di-
12.b ſcretionem ſpirituum. Quantumlibet
ſ Pro.4.d enim quis (ſecũdum Salomonem) [s] omni
cuſtodia ſeruet cor ſuum, & omnia quæ

intra

intra ſe moueantur, vigilantiſſima intentione obſeruet, etiam ſi diuturnum fortè in his habuerit exercitium, & frequens experimentum: non poterit tamen ad purum in ſe dignoſcere, diſcernerévé abinuicem malum innatum, & malum ſeminatum. Nam [t] delicta quis intelligit? Nec multum refert noſtra ſcire, vnde ineſt nobis malum, dummodo ineſſe ſciamus: vigilandum potius, & orandum vndecunque ſit, ne conſentiamus. Denique orat propheta contra vtrunque malum dicens: [v] Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce ſeruo tuo. Et ego non poſſum tradere vobis, quod non accepi. Non autem accepi (fateor) vnde aſſignem certam notionem inter partum cordis, & ſeminarium hoſtis. Quippe vtrunque malum, vtrunque à malo: vtrunque in corde, ſed non vtrumque de corde. Hoc totum certum mihi in me, etſi incertum quid cordi, quid hoſti tribuam? Et id quidem (vt dixi) abſque periculo.

t *Pſ. 18. a*

v *Ibidē.*

Sed ſanè eſt, vbi periculoſe, immo damnabiliter erratur, atque ibi meritò nobis certa præfigitur regula, ne quod Dei eſt in nobis, demus nobis, putantes Verbi viſitationem noſtram eſſe cogitationem.

tionem. Ergo quàntum diſtat bonum à malo, tantùm iſta duo à ſe, quoniam nec de Verbo malum, nec de corde exiet bonum, niſi quod prius forte de Verbo con-

x Ma.7.c ceperit: quia[x] non poteſt bona arbor malos fructus facere, nec arbor mala fructus bonos. At ſatis dictum eſſe credo, quid Dei, quid noſtrum in noſtro ſit corde, nec ſuperfluè (vt arbitror) ſed vt ſciãt inimici gratiæ, abſque gratia, nec ad cogitandum bonum ſufficere cor huma-

a 2.co.3. num, ſed[a] ſufficientiam ipſius ex Deo eſ-

b ſe, Dei vocem, bonum quod cogitatur,

b Ioã.3.a non cordis prolem exiſtere. Tu ergo[b] ſi vocem eius audis, non iam neſcias, vnde veniat, aut quo vadat, ſciens quia à Deo exit, & ad cor vadit. Vide autem quomo-

c Iſ.55.c do[c] Verbum quod egreditur de ore Dei, non reuertatur ad eum vacuum, ſed proſperetur & faciat omnia, ad quæ miſit il-

d 1.Cor. 15.b lud, vt dicere poſſis & tu, quia[d] gratia Dei in me vacua non fuit. Fœlix mens, cui Verbum indiuiduus comes, vbique ſe affabilem præbet, cuius indeſinenter oblectata ſuauitate facundiæ, à carnis moleſtiis, & vitiis ſeſe vendicet, omni hora redimento tempus à diebus malis. Non laſſabitur, non moleſtabitur, quoniam ſi-

e Pr.12.c cut dicit ſcriptura:[e] Non contriſtabit iuſtum,

ſtum, quicquid ei acciderit. Iam verò magni patris familiâs, ſeu regię maieſtatis ſchema apparere exiſtimo his, qui [f] accedentes ad cor altum de maiori ſpiritus libertate, & puritate conſcientiæ magnanimiores facti, conſueuerũt audere maiora, inquieti prorſus, & curioſi ſecretiora penetrare, & apprehẽdere ſublimiora, & tẽtare perfectiora nõ modo ſenſuũ, ſed & virtutũ. Hi enim pro fidei magnitudine digni inueniũtur, qui inducãtur in omnẽ plenitudinẽ: nec eſt omninò in omnibus apothecis ſapiẽtiæ, à [g] quo De⁹ ſciẽtiarũ Domin⁹ arcẽdos cẽſeat cupidos veritatis, vanitatis nõ conſcios. Talis erat Moyſes, qui audebat dicere Deo: [h] Si inueni gratiã in oculis tuis, oſtẽde mihi teipſum. Talis Philippus, [i] qui ſibi & ſuis cõ diſcipulis patrẽ flagittabat oſtẽdi. Talis & [k] Thomas, qui niſi ſua manu tangeret vulnus, & foſſum latus, credere recuſabat. Puſilla fides, ſed de magnitudinine animi miro modo deſcẽdẽs. Talis quoq; Dauid, qui & ipſe dicebat Deo: [l] Tibi dixit cor meũ, exquiſiuit te facies mea, faciẽ tuã Domine requiram. Tales itaque magna audent, quoniam magni ſunt: & quæ audent obtinent, iuxta verbum promiſſionis ad ipſos, quod eſt iſtiuſmodi:

f *Pſalm. 63 b*
g *1. Reg. 2. a*
h *Ex. 33. c*
i *Ioã. 14. b*
k *Ioan. 20. f*
l *Pſalm. 26. e*

m Deut. 11.c modi:[m] Quemcunque locum calcauerit pes veſter, veſter erit. Magna ſiquidem fides, magna meretur: & quatenus in bonis domini fiduciæ pedem porrexeris, eatenus poſſidebis.

n Nu. 12. b Denique [n] Moyſi ore ad os loquitur Deus, & palam non per ænigmata & figuras Dominum videre meretur, cum prophetis aliis tantum in viſione apparere ſe dicat, & per ſomnium loqui. Philippo quoque ſecundum petitionem cordis ſui oſtenſus eſt Pater in Filio, in eo proculdubio quod incontinenti audiuit: *o Ioãnis. 14.b* [o] Philippe qui videt me, videt & Patrem: & quia ego in Patre, & Pater in me eſt. *p Ioã. 20. f* Sed & [p] Thomæ iuxta deſiderium cordis eius palpandum ſe præbuit, & [q] *q Pſ. 20.a* voluntate labiorum eius non fraudauit eum. Quid Dauid? Nónne & ipſe voto ſe non omnino fraudari ſignificat, vbi *r Pſalm. 131.a.* ait, [r] non daturum ſe ſomnum oculis ſuis nec palpebris ſuis dormitationem, donec inueniret locum Domino? Igitur iſtiuſmodi magnis ſpiritibus magnus occur- *ſ Pſalm. 125.a* rit ſponſus, & [ſ] magnificabit facere cum eis, [t] emittens lucem ſuam, & veritatem *t Pſ 24.a* ſuam, eóſque deducens & adducens in *v Luc. 1.c* montem ſanctum ſuum, & in tabernacula ſua, ita vt dicat, qui eiuſmodi eſt, [v]

quia

quia fecit mihi magna qui potens eſt.
[x] Regem in decore ſuo videbunt oculi eius præeuntem ſe ad ſpecioſa deferri, ad flores roſarum, & lilia conuallium, ad amœna hortorum, & irrigua fontium, ad delicias cellariorum, & odoramenta aromatũ, poſtremo ad ipſa ſecreta cubiculi. x Eſ.33.c

Iſti ſunt [y] theſauri ſapiẽtiæ & ſcientię penes ſponſum abſconditi, hæc vitæ paſcua præparata in refectionem animarum ſanctarum. [a] Beatus vir, qui impleuit deſiderium ſuum ex ipſis. Hoc ſolũ admonitus ſit, ne ſolus habere velit, quæ poſſunt ſufficere pluribus. Propterea enim fortaſſis poſt iſta omnia ſponſus tanquã paſtor apparere deſcribitur, vt proinde admoneatur aſſecutor tantorũ munerum paſcendi gregis ſimpliciorum, qui ſcilicet tam non valẽt per ſemetipſos apprehendere iſta, quàm non audẽt ſine paſtore oues exire in paſcua. Denique hoc ipſum ſponſa prudenter aduertens poſtulat ſibi indicari, *vbi ipſe paſcat & cubet ſub meridiano feruore*, parata (vt quidem ex hoc intelligi datur) paſci & paſcere cum illo, & ſub illo. Nec enim tutum arbitratur longe agere gregẽ à ſummo paſtore, nimirũ ob occurſiones luporũ, eorũ maximè, qui [b] veniũt ad nos in veſtimẽtis o-

y Col.2.a
a Pſalm. 126.a
Cant.1.b
b Matth. 7.b

uium:& propterea ſatagit in eiſdem cum ipſo pariter paſcere paſcuis, & cubare vmbris. Et cauſam ponit: *Ne incipiam* (inquiens) *vagari poſt greges ſodalium tuorum*: ipſi ſunt qui ſe volunt videri amicos ſpõſi,& non ſunt:& cùm ſuos non illius greges paſcere cura ſit eis, hincinde tamen inſidiantes dicunt.[c] Ecce hîc eſt Chriſtus ecce illic eſt: videlicet vt multos ſeducant & abducant à Chriſti gregibus, & ſocient ſuis. Hoc pro litteræ textu. Iam verò ſpiritualem ſenſum, qui in ea latet, ſub alio ſermonis principio expectate, quicquid illud erit, quod mihi inde vobis orantibus ſua miſericordia partiri dignabitur ſponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

c Matth. 24. b

De his, quæ ſemper ſectanda ſunt à mente deuota, & quid ſit meridies, & de quatuor generibus tentationum ſemper euitandis.

Sermo XXXIII.

Cant. 1. d Iob. 10. d.

I*Ndica mihi quem diligit anima mea; vbi paſcas, vbi cubes in meridie.* Et alius quidam:[d] Indica (inquit) mihi cur me ita iudices. Vbi non ſanè ſententiam, cauſatur,

tur ſed ſcrutatur cauſam, erudiri flagellis
petẽs, nõ erui. Itẽ alius precatur, dicens:[e] *e Pſ. 24. b*
Vias tuas Domine demõſtra mihi; & ſe-
mitas tuas edoce me. Quas dixerit vias
vel ſemitas, manifeſtat alibi: [f] Deduxit *f Pſ. 22. a*
me (inquit) ſuper ſemitas iuſtitiæ. Ergo
tria iſta anima curioſa Dei non ceſſat in-
quirere, iuſtitiam, & iudicium, & locum
habitationis gloriæ ſponſi, tanquã viam,
in qua ambulet, cautelam. qua ambulet
& ad quam ambulet manſionem. De qua
manſione ſic habes in propheta. [g] Vnam *g Pſ. 26 b*
petii (inquit) à Domino, hanc requiram,
vt inhabitem in domo Domini omnibus
diebus vitæ meæ. Et iterum: [h] Domine *h Pſ. 25. b*
dilexi decorem domus tuæ, & locum ha-
bitationis gloriæ tuæ. Porro de reliquis
duobus, [i] Iuſtitia & iudicium (ait) præ- *i Pſ. 88. c*
paratio ſedis tuæ. Merito tria iſta mens
deuota requirit, vt pote ſedem Dei, & ſe-
dis præparationem. Et pulchrè in ſponſæ
prærogatiuam concurrunt pariter omnia
ad conſummationem virtutum, vt de
forma iuſtitiæ ſit formoſa, de iudicio-
rum notitia cauta, de deſiderio præſen-
tiæ, ſeu gloriæ ſponſi caſta. Talem pror-
ſus decet eſſe ſponſam Domini, pul-
chram eruditam, & caſtam. Ergo petitio,
quam vltimam poſui, iſtius eſt loci. Petit

ſiquidem ab eo quem diligit anima ſua, indicari ſibi, vbi paſcat, & vbi cubet in meridie. Et primò aduerte, quàm eleganter amorem ſpiritus à carnis diſcernat affectu, dum dilectum exprimere magis ipſa affectione, quàm nomine volens, nō ſimpliciter, quem diligo, ſed ô (inquit) *quem diligit anima mea*, ſpiritualem deſignans dilectionem. Deinde quidnam eā in loco paſcuæ adeo delectet, diligenter attende. Sed nec illud prætereat te de hora meridiana, & quòd is potiſſimum exploratus locus, in quo qui paſcit, cubat ſimul: quod eſt magnæ ſecuritatis indicium. Arbitror enim ob hoc additum, *cubat*, quod eò loci minimè neceſſe ſit, ſtare, & vigilare ſuper cuſtodiam gregis, quando grex etiam cubante paſtore, & pauſante ſub vmbris liberè nihilominus diſcurrat in paſcuis.

k Ioan. 10 b Fœlix regio, in qua pro libitu[k] oues ingrediūtur, & egrediūtur & nō eſt qui exterreat. Quis mihi tribuat videre vos, *l Matt. 18. b & Luc. 15. a* méque pariter in mōtibus paſci, [l]vnà cū illis nonagintanouē, quæ illic relictæ leguntur, cùm paſtor earum dignanter ad vnam deſcendit, quæ errauerat? Securè proculdubio cubat propè, qui & longè recedere minimè dubitauit, ſciens quia

quia in tuto eas reliquerat. Meritò ſpon-
ſa illò ſuſpirat, meritò inhiat loco paſ-
cuæ ſimul & pacis, ſed quietis, ſed ſecu-
ritatis, ſed exultationis, ſed admiratio-
nis, ſed ſtuporis. Nam & me miſerum
heu longè agentem, & de longè ſalutan-
tem. En ipſa eius recordatio ad lachry-
mas prouocat, planè iuxta affectionem
& vocem dicentium: [m] Super flumina *m Pſalm.*
Babilonis illic ſedimus, & fleuimus, dum *136 .a*
recordaremur tui Sion. Libet exclamare
& me cum ſpōſa pariter, & cum prophe-
ta: [n] Lauda Deum tuum Sion, quoniam *n Pſalm.*
confortauit ſeras portarum tuarum, be- *147.a*
nedixit filiis tuis in te. Qui poſuit fines
tuos pacem, & adipe frumenti ſatiat te.
Quis non illic vehementer cupiat paſci,
& propter pacē, & propter adipē, & pro-
pter ſatietatē? Nihil ibi formidatur, nihil
faſtiditur, nihil deficit. Tuta habitatio
paradiſus, dulce pabulum, Verbum: opu-
lentia multa nimis, æternitas. Habeo &
ego Verbum, ſed in carne: & mihi appo-
nitur veritas, ſed in ſacramento. Ange-
lus [o] ex adipe frumenti ſaginatur, & nu- *o Pſ. 80.d*
do ſaturatur grano: me oportet interim
quodam ſacramenti cortice eſſe conten-
tum, carnis furfure, litteræ palea, velami
ne fidei. Et hæc talia ſunt, quæ guſtata

afferunt mortem, ſi non de primitiis ſpiritus quantulumcũque accipiant condi-
p 4. Reg. 4. g mentum. Prorſus [p] mors mihi in olla, ni ſi ex prophetæ farinula dulcoretur. De-
q 1. Cor. 11 f nique abſque ſpiritu [q] & ſacramentum ad iudicium ſumitur, & [r] caro non pro-
r Ioã. 6 g deſt quicquam, [s] & littera occidit. & [t] fi-
ſ 2. Cor. 3 b des mortua eſt. Sed [v] ſpiritus eſt qui viuificat, vt viuam in eis. At quantali-
t Iac. 2. c bet ſanè abundantia ſpiritus pingueſ-
u Ioã. 6. g cant iſta, non pari omnino iucunditate ſumitur cortex ſacramenti, & adeps frumenti, fides & ſpecies, memoria & præſentia, æternitas & tempus, vultus & ſpeculum, imago Dei, & forma ſerui. Nempe in omnibus his fides locuples mihi, intellectus pauper. Nunquid verò par ſapor intellectui, fideíque, cùm ſit in meritum iſta, ille in præmium? Vides ergo diſtare inter pabula, quantùm & inter lo-
x Iſ. 55. e ca, & [x] ſicut exaltantur cœli à terra, ita habitantes in eis bonis potioribus abundare? Feſtinemus proinde filij, Feſtinemus ad locum tutiorem, ad paſtum ſuauiorem, ad vberiorem & fertiliorem agrum. Feſtinemus, vt habitemus ſine
y Hiere 11. d. metu, abundemus ſine defectu, epulemur ſine faſtidio.[y] Tu enim Domine ſa-
z Cap. 8. e baoh, [z] qui cum tranquillitate iudicas
om

omnia, etiam cum ſecuritate æquè om-
nia ibi paſcis. Idem ipſe & Dominus
exercituum, & paſtor ouium. Ergo & paſ-
cis, & cubas pariter, ſed non hic. Deni-
que [a] ſtabas cùm è cœlo proſpiceres
vnam ex tuis ouiculis (Stephanum lo- *a Act.7*
quor) à lupis circundari ſuper terram. Et
propterea quæſo, *indica mihi vbi paſcas, vbi*
cubes in meridie, hoc, eſt tota die. Etenim
illa meridies tota eſt dies, & ipſa neſ-
ciens veſperam. Et ideo [b] melior dies il- *b Pſ.83.c*
la ĩ atriis tui ſuper milia, quia neſcit oc-
caſum. At matutinum forſitan habuit,
cùm primùm videlicet dies ſanctifica-
tus illuxit nobis [c] per viſcera vtique mi- *c Luc.1.g*
ſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſita-
uit nos oriens ex alto. Verè tunc [d] ſuſce- *d Pſ.47.b*
pimus Deus miſericordiam tuam in me-
dio templi tui, cùm [e] in medio vmbræ *e Iſa.9.a*
mortis exortus matutini, lux orta eſt no-
bis [f] & manè vidimus gloriam Domini, *f Ex.16.b*
Quanti [g] reges & prophetæ voluerunt *g Luc.10.d*
videre, & non viderunt! Quare, niſi quia
nox erat, & necdum venerat illud expe-
ctatũ mane, cui fuerat repromiſſa miſeri-
cordia? Vnde & orabat q̃s dicẽs: [h] Audi- *h Pſalm.*
tã fac mihi mane miſericordiã tuã, quia *142.b*
in te ſperaui. Fuit nãq; q̃dã huius aurora
diei, ex quo ſol iuſtitiæ per archangelum *i Luc.1.e*

k Bar.3.d Gabrielem [k] nunciatus eſt terris, & virgo Deum in vtero de ſpiritu ſancto concepit & peperit virgo, ac deinceps quo-
l 1.Cor.2.b ad [l] in terris viſus eſt,& cum hominibus conuerſatus eſt.Nam vſqueadeo per totum id temporis lux puſilla,& tanquam lux reuera auroræ apparuit,vt diem eſſe interim apud homines pene vniuerſitas
m Ioan. 12.f ignoraret.Denique [m] ſi cognouiſſent,nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent. Et vtique ipſis paucis diſcipulis diceba-
n Ro.13.d tur [n] Adhuc modicum lumen in vobis eſt, eo quòd aurora eſſet & initium, vel potius indicium diei, dum ſol adhuc abſconderet radios ſuos, & minimè eos ſpargeret ſuper terram. Paulus quoque
o Ro.8.a dicebat, quoniam [o] nox præceſſit, dies autem appropinquauit : ſignificans eſſe tunc adhuc adeo modicum lumen, vt propinquaſſe, quam veniſſe diem dicere maluerit. Quando autem hoc dicebat? Profectò quando ſol reuerſus ab inferis,iam ſe ad alta cæli ſuſtulerat. Quantò magis cùm adhuc ſimilitudo carnis peccati inſtar denſæ nubis operiret auroram, iuxta omnes nimirum noſtri corporis paſſiones, ita vt neque amara mors, nec crux probroſa defuerit:quantò magis,inquam, tunc exigua

tenuiſq;

tenuiſque admodum lux fuit, & quæ de auroræ magis, quàm de ſolis prodire præſentia videretur?

Erat ergo aurora, & ipſa ſuboſcura ſatis, tota illa Chriſti conuerſatio ſuper terram, vſque dum occumbens & rurſum exoriens, ſolaris ſuæ præſentiæ lumine clariori fugauit auroram, & [p] mane facto abſorpta eſt nox in victoria. Denique habes: [q] Et valde manè vna ſabbatorum veniunt ad monumentum orto iam ſole. An non mane fuit, quando ortus eſt ſol? Attulit autem nouum de reſurrectione decorem, & ſereniorem ſolito lucem: quoniam [r] etſi noueramus eum ſecundum carnē ſed nunc iam non nouimus. Eſt ſcriptum in propheta: [s] Decorem induit, induit fortitudinem, & præcinxit ſe: quod carnis infirma tanquam nubila quædam excuſſerit, ſtolam gloriæ induens. Sanè extunc eleuatus eſt ſol, & ſenſim demum diffundens ſuos radios ſuper terrā, cœpit paulatim vbique clarior apparere, feruidiórque ſentiri. Verùm quātumlibet incaleſcat, & inualeſcat, multiplicet; & dilatet radios ſuos ſuper omne huius noſtræ mortalitatis curriculum [t] (erit enim nobiſcum vſque ad conſummationem ſeculi) non

p 1. Cor. 15. [margin: *p oſe. 13 d*]
q Matth. 16. a
r Cor. 5. d
ſ Pſ. 92. a
t Matth. 28. d

tamen ad meridianum perueniet lumen, nec in illa ſui plenitudine videbitur, mo do, in qua videndus eſt poſt ea, ab his dũtaxat, quos hac viſione ipſe dignabitur. O verè meridies, plenitudo feruoris & lucis, ſolis ſtatio, vmbrarum exterminatio, deſiccatio paludum, fœtorum de pulſio: O perenne ſolſtitium, quando iam non inclinabitur dies: ô lumen meridianũm: ô vernalis temperies: ô æſtiua venuſtas: ô autumnalis vbertas: &(ne quid videar præteriſſe) ô quies & feriatio hyemalis! Aut certè, ſi hoc magis probas, ſo-

u Can.1.e la tunc[u] hyēs abiit & receſſit. Hunc locũ (inquit) tantæ claritatis, & pacis, & pleni

x Ge.32.f tudinis indica mihi, vt quemadmodum[x] Iacob adhuc in corpore manens vidit Dominum facie ad faciem, & ſalua facta

y Nu.12.b eſt anima eius, vel certè ſicut[y] Moyſes vidit eum non per figuras, & ænigmata, ſeu per ſomnia, vti prophetę alij, ſed mo do planè præcellenti, atque inexperto cæteris, ſibi noto & Deo: vel ſicut Eſaias

z Eſ.6.a reuelatis oculis cordis[z] vidit eum ſuper ſolium excelſum & eleuatum: vel etiam

a Cor12.a quomodo[a] Paulus raptus in paradiſum audiuit verba ineffabilia, & Dominum ſuũ Ieſum Chriſtũ vidit oculis ſuis: ita e go quoque te in lumine tuo, & in decore

tuo

tuo per mentis exceſſum merear cõtemplari paſcentem vberius, quieſcentem ſecuriùs. [d] Nam & hic paſcis, ſed non in ſaturitate. Nec cubare licet, ſed ſtare, & vigilare oportet [b] propter timores nocturnos. *b Cãt. 3. c*

Heu nec clara lux, nec plena refectio, nec manſio tuta: & ideo indica mihi, vbi paſcas, vbi cubes in meridie. [c] Beatã me dicis, cùm eſurio, & ſitio iuſtitiam. Quid hoc ad illorum fœlicitatẽ, [d] qui repleti ſunt in bonis domus tuę qui [e] epulãtur & exultant in conſpectu Dei, & delectãtur in lætitia? Sed & ſi quid patior [f] propter iuſtitiam, nihilominus beatam pronuncias. Et certè paſcis, vbi timeas pati, iucũditatem habet, ſed nõ ſecuritatẽ. Porrò autem paſci, & pati ſimul, nonne moleſta iucunditas eſt? Omnia mihi hic cedunt citra perfectum, plura præter votum, & tutum nihil. Quando [g] adimplebis me lætitia cum vultu tuo? [h] Vultum tuum Domine requiram. Vultus tuus meridies eſt. *Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie.* Scio ſatis, vbi paſcas non cubans, indica mihi, vbi paſcas, & cubes. Non ignoro, vbi aliis temporibus paſcere ſoleas, ſed ſcire velim, vbi in meridie paſcas. Nam in tempore quidem morta

c Ma. 5. c
d Pſ. 64. a
e Pſ. 67. a
f Ma. 5. a
g Pſ. 15. c
h Pſ. 26. c

mortalitatis meæ, & in loco peregrinationis meæ conſueui ſane ſub tua cuſtodia paſci, & paſcere [k] in lege & prophetis & pſalmis de te, necnon in euangelicis paſcuis, & apud Apoſtolos ſimiliter requieui, frequenter etiam de geſtis ſanctorum, & verbis, & ſcriptis eorũ victum mihi, atque attinentibus mihi mendicaui, vt potui: frequentius autem (quoniam is magis ad manum fuit) [l] manducaui panem doloris, & vinum compunctionis bibi, & [m] factæ ſunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi eſt Deus tuus? Niſi quòd de menſa tua, ſiquidem [n] paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos, qui tribulant me. De ipſa, inquam, tuæ quidem beneficio miſerationis accipio, in quo vtcũq; reſpiro, quotiens [o] triſtis eſt anima mea, & quotiens conturbat me. Hæc paſcua noui, & frequentaui te ſecuta paſtorem, ſed indica quæſo etiam quæ non noui. Sunt quidem & alij paſtores, qui dicunt ſe eſſe ſodales tuos, & non ſunt, habentes greges ſuos, & fines ſuos pabulo mortis referto, in quibus paſcunt nec tecum, nec per te, quorum vtique terminos non intraui, nec appropriaui eis. Ipſi ſunt qui dicunt. [x] Ecce hic eſt Chriſtus

k Luc. 24.f
l Pſ. 126.
m Pſ. 41.a
n Pſ. 22.b
o Pſ. 51.b
x Matth. 24.b & Mar. 13.c

ſtus, ecce illic eſt: promittentes ſapientiæ & ſcientiæ paſcua vberiora, & creditur eis, & confluunt ad eos multi, & [q] faciunt eos filios gehennę duplo quàm ſe. Cur hoc, niſi quia non eſt ibi meridies & perſpicua lux, vt liquido veritas cognoſcatur, faciléque pro ea recipitur falſitas, propter veriſimilitudinem, quæ non facile in obſcuro à vero diſcernitur, præſertim quia [r] quæ furtiuæ dulciores ſunt, & panis abſconditus ſuauior? Et propterea quæſo, *vt indices mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie*, id eſt, in manifeſto, ne ſeducta incipiam vagari poſt greges ſodalium tuorum, quemadmodum & ipſi vagi ſunt, nulla ſtabiles certitudine veritatis, [s] ſemper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam veritatis peruenientes. Hæc [illegible] ſponſa propter philoſophorum & hæreticorum varia & vana dogmata.

q Matth. 23.b *r Pro. 9.d* *Cant. 1. b* *s 1. Timo. 3.b*

Mihi verò videtur non ſolum propterea, ſed & propter dolos inuiſibilium poteſtatum, ſicut ſunt ſeductorij ſpiritus ſedentes in inſidiis, & [t] parantes ſagittas ſuas in pharetra, vt ſagittent in obſcuro rectos corde: propter hos inquam, & maximè, videtur mihi illa meridies optanda etiam nobis, vt clara luce deprehendamus aſtutias diaboli,

t Pſ. 10. a

atque

v 1. Cor. 11. c atque angelum ſatanæ illum, [v] qui ſe transfigurat in angelum lucis, ab angelo noſtro facillimè diſcernamus. Non enim x Pſ. 90 b aliter nos cuſtodire ſufficimus [x] ab incurſu & dæmonio meridiano, niſi in meridiano æquè lumine, Quod quidem demonium idcirco meridianum dictum exiſtimo, quia ſunt aliqui de numero malignorum, qui cum merito tenebroſæ, obſtinatęque voluntatis ſuæ nox & nox perpetua ſint, diem tamen ſe ad fallendum ſimulare nouerunt, nec modo diē, ſed & meridiem: ſicut eorum princeps y 2. Theſ. 2. e non contentus eſſe æqualis Deo, etiam [y] aduerſatur, & extollitur ſupra id, quod dicitur, aut quod colitur Deus. Itaque niſi cordi illius, quem fortè aliquod iſtiuſmodi dęmonium meridianum tentandum acceperit, oriens ex alto illuxerit verus meridies, qui falſum conuincat & prodat., non poterit omnino caueri, ſed tentabit, & ſupplantabit ſine dubio ſub ſpecie boni, pro bono ſcilicet malum incauto & improuido perſuadens, Et tunc meridies, id eſt, maior claritas apparet tentans, cùm quaſi boni maioris imaginem præfert. Quotiens (verbi cauſa) ſuggeſſit anticipare vigilias, quò ad ſo-

ad ſolennia fratrum illuderet dormitāti? Quotiens produci ieiunia, vt diuinis obſequiis eò inutilem redderet, quò imbecillem? Quotiens bene proficientibus in cœnobiis inuidēs, obtentu quaſi maioris puritatis eremum petere perſuaſit, & cognouerunt miſeri tandem, quàm verus ſit ſermo, quem fruſtra legerant:[z] Væ ſoli, quoniam ſi ceciderit, non habet ſubleuantem? Quotiens ad opus manuum plus quàm opus fuerat incitauit, & fractum viribus cæteris regularibus exercitiis inualidum reddidit? Quàm multis exercitationem corporis (quę, iuxta Apoſtolum,[a] ad modicum valet) non modicam perſuaſit, & pietate fraudauit? Denique ipſi experti eſtis, quomodo quidam (ad verecundiam illorum dico) qui ante inhiberi non poterant, (ita in ſpiritu vehementi ad omnia ferebantur) poſt ad tantam ignauiam deuenerunt, vt (ſecundum illud Apoſtoli) [b] cùm ſpiritu cœperint, nunc carne conſumentur, quàm turpe iniere fœdus cum ſuis corporibus, quibus crudele ante indixerant bellum. Videas, proh pudor, importunè ſuperflua quęritare, qui prius neceſſaria obſtinatiſſimè recuſabant. Quanquam, ſi qui in ſua fortè inuicti obſtinatio-

z 1. Tim. 4.c

a Eccl. 4c

b Galat. 3.a

ſtinatione perdurant indiſcretius abſtinentes, & ſingularitate notabili conturbantes eos, cum quibus[c] habitare debent vnius moris in domo, haud ſcio ſanè, an ſe exiſtiment pietatem retinere, cùm huiuſmodi mihi videantur & longius abieciſſe. Nam qui [d] ſapientes in oculis ſuis decreuerunt apud ſe, nec conſilio acquieſcere, nec præcepto, videant, quid reſpondeant, non mihi, ſed dicenti, quoniam [e] quaſi peccatum hariolandi eſt, repugnare: & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere. Præmiſerat autem quia [f] melior eſt obedientia quàm victima, & auſcultare magis, quàm offerre adipem arietum, id eſt, abſtinentiam contumacium. Vnde dominus per prophetam:[g] Nunquid manducabo (ait) carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo? ſignificans minimè ſibi accepta fore ieiunia ſuperborum, vel immundorum.

c Pſ. 67 b *d Iſa. 5. e* *e 1. Re. 15. e* *f Ibidem.* *g Pſ. 49 c*

Sed ſanè vereor, ne damnantes ſuperſtitioſos, videamur fręna laxare guloſis: & audiāt illi ad periculū ſui, quod ad remedium his dicitur. Quamobrem audite vtraq; pars, quatuor eſſe tentationū genera, & ipſa nobis ita ꝓphetico ſermone deſcribi.[h] Scuto (inquit circundabit te veri

h Pſ. 90. a

veritas eius: non timebis à timore nocturno, à ſagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu & dæmonio meridiano. Attendite nihilominus & vos alij, quod omnibus ſpero profuturum. Illud omnes in nobis ſentimus, & ſenſimus, qui conuerſi ſumus ad Dominum, quod ſancta ſcriptura dicit:[i] Fili accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Itaque primordia noſtræ conuerſionis (iuxta communis quidem experientiæ rationem) primus exagitat timor, quem intrantibus ſtatim horror vitæ ingerit arctioris, & inſueta auſteritas diſciplinæ. At is timor nocturnus dicitur, vel quia nox in ſcripturis deſignare ſolet aduerſa, vel quoniam propter quod aduerſa pati aggredimur, id nondum reuelatum eſt. Si enim dies ille luceret, in cuius lumine pariter & labores & præmia videremus, timor omnino quorumuis laborum nullus eſſet præ deſiderio præmiorum, dum clara luce appareret quoniam[k] non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Nunc verò, quoniam[l] abſcondita ſunt ab oculis noſtris, & nox eſt interim

i Eccl. 2.a

k Ro. 8.d

l Luc. 19. g

in hac parte, tentamur nimirum à timore nocturno, & pro bonis quæ non videmus, formidamus, quæ in præſentiarum ſunt, aduerſa tolerare. Vigilandum proinde, & orandum primò intrantibus contra hanc primam tentationem, ne ſubitò
m Pſalm. 54.a præoccupati[m] à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate, à bono cœpto (quod abſit) reſiliant.

Superata autem hac tentatione, armemus nos nihilominus & aduerſus hominum laudes, quæ de laudabili potiſſimum vita ſumunt materiam. Alioquin patebimus vulneri à ſagitta volante in die, quæ eſt inanis gloria. Fama ſiquidem volat: & ideo in die, quia ex operibus lucis Si hæc exſufflatur tanquã inanis aura, reſtat vt ſolidius aliquid afferatur de diuitiis & honoribus ſeculi, ſi forte qui non curat laudes, appetat dignitates. Et vide, ſi non hic ordo tentandi
n Matth. 4.b ſeruatus eſt in Domino noſtro,[n] cui poſt ſuggeſtum ad ſolam vanitatem præcipitium, oſtenſa ſunt omnia regna mundi, atque oblata. Tu ergo exemplo Domini & iſta renue. Aliter neceſſe eſt circumueniri te[o] à negotio perambulante in tenebris, quod eſt hypocriſis. Etenim iſta
o Pſ. 90.a de ambitione deſcendit, & in tenebris habita

habitatio eius, quippe abſcondit quod eſt: & quod non eſt, mentitur. Negotiatur autem omni tempore,[p] formam retinens pietatis ad ſeſe occultandū, virtutē autem eius vendicans, & emēs honores. Poſtrema tentatio eſt dæmonium meridianum: q̄ ſoleat maximè inſidiari perfectis, qui videlicet tanquā viri virtutum omnia ſuperauerint, voluptates, fauores, honores. Quid enim iam ſupereſt ei, qui tentat, in quo poſſit pugnare palā aduerſus huiuſmodi? Venit proinde occultus, qui manifeſtus non audet: & quem ſatis expertus eſt apertū omne horrere malū, falſo bono ſupplantare molitur. Qui autem dicere poſſunt cum Apoſtolo.[q] Non enim ignoramus aſtutias eius: quo plus proficiūt, eò magis[r] ſolliciti ſunt cauere à laqueo iſto. Hinc eſt, quod Maria angelica ſalutatione turbatur, dolum (niſi fallor) ſuſpicans. Et [s] Ioſue non prius amicum angelum ſuſcipit, quàm eſſe amicum nouerit. Denique ſciſcitatur, ſuúſne ſit, an aduerſariorum, tanquam qui expertus ſit dæmonij meridiani verſutias.[t] Apoſtoli quoque aliquando cum laborarent in remigando vento aduerſante, & iactante nauiculam, videntes Dominum ambulantem ſupra

p 2. Tim. 3.4
q 2. Cor. 2.c
r Luc. 1.c
s Ioſu. 5.c
t Matth. 14.c

mare, & putantes eſſe phantaſma, ita vt clamarent præ timore, nónne apertam meridiani ſuſpicionem dæmonij prętenderunt? Et recordamini ſcripturæ dicentis, quia quarta vigilia noctis venit ad eos ambulans ſupra mare. Quartò igitur, id eſt ſupremo demum loco hæc tentatio formidetur, & quò ſe in ſummo ſtare quis viderit, eò ſibi vigilantius ab incurſu & dæmonio meridiano cauendum intelligat. Porrò diſcipulis verus ſe manifeſtauit meridies, in eo, quod audierunt: [v] Ego ſum: Nolite timere: & falſi ſuſpicio ab eis depulſa eſt. Vtinam & nobis quotiens palliata falſitas molitur irrepere, [x] emittat lucem ſuam & veritatem ſuam ad prodendam illam oriens ex alto verus meridies, & diuidat lucem à tenebris, vt non notemur à propheta [y] tanquam ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem.

v Luc. 24.c

x Pſalm. 42.b

y Eſa.5.e

Adhuc niſi tædio fuerit longitudo ſermonis, has quatuor tentationes tentabo ſuo ordine aſſignare ipſi corpori Chriſti, [z] quod eſt Eccleſia. Et ecce quàm breuius poſſum percurro. Videte primitiuam eccleſiam, ſi non primo perуaſa eſt acriter nimis à timore nocturno. Erat enim nox quando [a] omnis, qui interfice-

z Col.1.d

a Io.16.a

interficeret ſanctos, arbitrabatur obſequium ſe præſtare Deo. Hac autem tentatione deuicta, & ſedata tempeſtate, inclyta facta eſt, & iuxta promiſſionem ad ſe factam in breui[b] poſita in ſuperbiam ſeculorum. Et dolens inimicus quòd fruſtratus eſſet, à timore nocturno conuertit ſe callidè ad ſagittam volantem in die, & vulnerauit in ea quoſdam de Eccleſia. Et reſurrexerunt homines vani, cupidi gloriæ, & voluerunt ſibi facere nomen, & exeuntes de Eccleſia, diu eandem matrem ſuam afflixerunt in diuerſis, & peruerſis dogmatibus. Sed hæc quoque peſtis depulſa eſt in ſapientia ſanctorum, ſicut & prima in patientia martyrum. En tempora iſta libera quidem Deo miſerante ab vtraque illa malitia, ſed plane fœda à negotio perambulante in tenebris. Væ generationi huic[c] à fermento phariſæorum, quod eſt hypocriſis, ſi tamen hypocriſis dici debet, quæ iam latere præ abundantia non valet, & præ impudentia non quærit. Serpit hodie putida tabes per omne corpus Eccleſiæ, & quò latius, eò deſperatius, eóque periculoſius, quò interius. Nam ſi inſurgeret apertus inimicus hæreticus,[d] mitteretur foras & areſceret: ſi

b Iſa. 60. c
c Luc. 12. a
d Io. 15. a

e Pſalm. 34.b violentus inimicus[e] abſconderet ſe forſitan ab eo. Nunc verò quem eijciet, aut à quo abſcõdet ſe? Omnes amici, & omnes inimici: omnes neceſſarij, & omnes aduerſarij: omnes domeſtici, & nulli pacifici: omnes proximi, &[f] omnes quæ ſua
f Phil. 3 ſunt quærunt: [g] Miniſtri Chriſti ſunt, & ſeruiunt antichriſto. Honorati incedunt de bonis Domini, qui Domino honorem non deferũt. Inde is, quẽ quotidie vides, meretricius nitor, hiſtrionicus habitus, regius apparatus: inde aurum in frœnis: in ſellis & calcaribus, & plus calcaria, quàm altaria fulgent. Inde ſplendidæ menſæ, & cibis & ſcyphis, inde comeſſationes & ebrietates, inde cithara & lyra & tibia, inde redundantia torcularia, &
g 2. Cor. 11.e

h Pſalm. 143.c [h] promptuaria plena eructantia ex hoc in illud. Inde dolia pigmentaria, inde referta marſupia. Pro huiuſmodi volũt eſſe, & ſunt Eccleſiarum præpoſiti, decani, archidiaconi, epiſcopi, archiepiſcopi. Nec enim hæc merito cedunt, ſed negotio illi, quod perambulat in tenebris. Olim prędictum eſt, & nunc tempus im-
i Iſa. 38.c pletionis aduenit: [i] Ecce in pace amaritudo mea amariſſima. Amara prius in nece martyrum, amarior poſt in conflictu hæreticorũ, amariſſima nunc in moribus domeſti

domeſticorum. Non fugare, non fugere eos poteſt, ita inualuerunt, & [k] multiplicati ſunt ſuper numerũ. Inteſtina & inſanabilis eſt plaga Eccleſię, & ideo in pace amaritudo eius amariſſima. Sed in qua pace? Et pax eſt, & non eſt pax. Pax à paganis, & pax ab hæreticis, ſed non profectò à filiis. Vox plangẽtis in tẽpore iſto: [l] Filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me. Spreuerunt & maculauerunt me à turpi vita, à turpi quæſtu, à turpi commercio, [m] à negotio deniq; perambulante in tenebris. Supereſt, vt iam de medio fiat dæmoniũ meridianum ad ſeducendos, ſi qui in Chriſto reſidui ſunt adhuc permanentes in ſimplicitate ſua. Siquidem abſorbuit fluuios ſapientium, & torrentes potentium, [n] & habet fiduciã, vt Iordanis influat in os eius, id eſt, ſimplices & humiles qui ſunt in Eccleſia, Ipſe enim eſt Antichriſtus, qui ſe non ſolum diem, ſed & meridiem mentietur, & [o] extolletur ſupra id, quod dicitur, aut quod colitur Deus: quem Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentus ſui, vt pote verus, & æternus meridies, ſponſus, & aduocatus Eccleſiæ, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

k Pſ. 39. b
l Eſa. 1. a
m Pſalm. 90. a
n Iob 40. c
o 2. Theſ. 2. a

De humilitate, & patientia.
Sermo XXXIIII.

Cant. 1.c SI ignoras te, ô pulchra inter mulieres, egredere, & abi post greges ſodalium tuorum, & paſce hœdos tuos iuxta tabernacula paſtorum. Olim ſanctus Moyſes quoniam multum præſumebat de gratia, & familiaritate, quam inuenerat apud Deum, aſpirabat ad quandam viſionē magnam,
p Exod. 33.c ita vt diceret Deo: p Si inueni gratiam in oculis tuis, oſtende mihi teipſum. Accepit autem pro ea, viſionem longe inferiorem, ex qua tamen ad ipſam, quam
q Matth. 20.c volebat, poſſet aliquando peruenire. q Filij quoq; Zebedæi in ſimplicitate cordis ſui ambulantes, magnum aliquid & ipſi auſi ſunt, ſed ad gradum nihilominus ſunt reducti, per quem fuerat aſcendendum. Ita & modò ſponſa, quoniam rem grandem poſtulare videtur, reprimitur ſanè auſteriori reſponſione, ſed planè vtili, & fideli. Oportet nanque humiliter ſentire de ſe, nitentem ad altiora, ne dum ſupra ſe attollitur, cadat à ſe, niſi in ſe firmiter per veram humilitatem fuerit ſolidatus. Et quia niſi humilitatis merito maxima minimè obtinētur, propterea qui prouehēdus eſt, correptione humiliat̃, humilitate meretur.

Tu

Tu ergo cùm te humiliari videris, habeto id ſignum in bonum, omnino argumentum gratiæ propinquantis. Nam ſicut[r] ante ruinam exaltatur cor, ita ante exaltationem humiliatur: Sane vtrunque legis,[s] Deum ſcilicet & ſuperbis reſiſtere & humilibus dare gratiam. Nónne denique ſeruum ſuum[t] Iob, cùm poſt inſignem triumphum, tantam & tam probatam ipſius patientiam larga remunerandam benedictione cenſeret, prius in multis & diſtrictis percunctationibus humiliare curauit, & ſic parare viam benedictioni? At parum eſt, cùm per ſeipſum humiliat nos Deus, ſi tunc libenter accipimus, niſi quando & per alium hoc facit, ſapiamus ſimiliter. Quãobrem accipite huius rei mirabile documentum de ſancto Dauid. Aliquando maledictum eſt illi & à ſeruo. At ille nec cumulatam iniuriam ſenſit, quia præſenſit gratiam.[v] Quid mihi, ait, & vobis filij Saruiæ? O verè hominem[x] ſecundum cor Dei, qui ſe vlciſcenti potius quàm exprobrãti ſuccenſendum putauit. Vnde & ſecura conſcientia loquebatur:[y] Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam meritò ab inimicis meis inanis. Vetuit ergo prohiberi maledicũ

r *Prouer. 16.*
s *Iac. 4.b*
t *Iob 38. & ſeq.*
v *2. Reg. 16.b*
x *Pſ. 88. & Act. 13.c*
y *Pſ. 7.a*

conuitiantem, qu eſtum æſtimans maledicta. Et addit: Dominus miſit illum ad maledicendum Dauid. Prorſus ſecundum cor Dei, qui de corde Dei ferebat ſententiam. Seuiebat lingua maledica, & ille intendebat, quid in occulto ageret Deus. Vox maledicentis in auribus, & animus inclinabat ſe ad benedictionem. Nunquid in ore blaſphemi Deus? Abſit. Sed eo vſus eſt, ad humiliandum Dauid.

z Pſ. 50. c Nec latuit prophetã, quippè [z] cui incerta, & occulta ſapientiæ ſuæ manifeſtauerat Deus: & ideo dicit: [a] Bonũ mihi, quòd humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas. Vides, quia humilitas iuſtificat nos? Humliitas dixi, & non humiliatio. Quanti humiliãtur, & humiles non ſunt? Alij cum rancore humiliantur, alij patienter, & alij libenter. Primi rei ſunt, ſequentes innoxij, vltimi iuſti. Quanquam & innocentia portio iuſtitiæ eſt, ſed conſummatio eius apud humilem. Qui autem dicere poteſt, Bonum mihi, quia humiliaſti me: is verè humilis eſt. Non poteſt hoc dicere, qui inuitus tolerat, minus qui murmurat. Neutri horum promittimus gratiam, quòd humiliatur, etſi ſanè longè hi duo à ſe differant: & alter quidem in patientia ſua poſſideat animam ſuam,

a Pſalm. 118. i

b Luc. 21. d

ſuam, alter in ſuo murmure pereat. Sed enim, etſi vnus iram, neuter tamen gratiam promeretur, quoniam non humiliatis, [b] ſed humilibus Deus dat gratiã. *b Iab.4.a*
Eſt autẽ humilis, qui humiliationẽ cõuertit in humilitatẽ, & ipſe eſt, q dicit Deo. [c] Bonũ mihi, ꝗ humiliaſti me. Nemini *c Pſalm. 118.i*
prorſus, quod patienter fert bonũ eſt, ſed planè moleſtũ. Scimus autẽ, [d] quòd hilarẽ datorẽ diligit Deus. Vnde & [e] cũ ieiu- *d 2.Co. 9.b*
namus iubemur caput noſtrum vngere oleo, & faciem lauare, vt noſtrum ſcilicet *e Ma.6.c*
opus bonum ſpirituali quodam gaudio condiatur, & [f] holocauſtum noſtrum pingue fiat. Etenim ſola gratiam, quam præ- *f Pſ.19.a*
fert, meretur læta, & abſoluta humilitas. Quæ enim coacta fuerit, vel extorta, qualis vtique eſt in viro patiente illo, qui poſſidet animam ſuam: hæc inquam humilitas, etſi vitam obtinet propter patientiam, propter triſtitiam tamen gratiam non habebit. Non enim congruit ei, qui eiuſmodi eſt, illud ſcripturæ, [g] Glorietur humilis in exaltatione ſua: quo- *g Iac.1.b*
niã nõ ſpontè humiliatur, neque libẽter. Vis autẽ videre humilẽ rectè gloriãtẽ, & verè dignũ gloria? Libẽter, inquit, gloriabor in infirmitatib⁹ meis, vt inhabitet in [h] me virtus Chriſti. Non dicit patienter ſe *h 2.Cor. 12.c*

ferre

ferre infirmitates ſuas, ſed & gloriari, & libenter gloriari in illis, probans etiam ſibi bonum eſſe, quod humiliatur: nec ſufficere omnino, vt poſſideat animam ſuam tanquam patienter humiliatus, niſi & gratiam accipiat, tanquam ſponte humiliatus. Generalem verò hinc audi
i Lu. 14, c regulam.[i] Omnis qui ſe humiliat, ait, exaltabitur. Significat profectò non omnem exaltandam eſſe humilitatem, ſed
k 2. Cor, 9. b eam tantùm, quæ de voluntate venit,[k] non ex triſtitia, nec ex neceſſitate. Nec enim per contrarium, omnis qui exaltatur humiliandus erit: ſed tantum, qui ſe exaltat, humiliabitur, nimirum ob voluntariam vanitatem. Ita ergo, non qui humiliatur, ſed qui ſponte ſe humiliat, exaltabitur: vtique ob meritum voluntatis. Eſto enim, quòd humilitatis materia per alium miniſtratur, verbi gratia, probra, damna, ſupplicia: non tamen idcirco rectè ab alio, quàm à ſemetipſo humiliatus ille dicetur, qui illa omnia tacita, & læta conſcientia, cauſa Dei ſubeunda decreuerit. Sed quò progredimur? Patienter (vt ſentio) ſuſtinetis exceſſum in verbo de humilitate & patientia, ſed reuertamur ad locum, de quo digreſſi ſumus. Id namque incidit nobis ex occaſione reſ-
ponſi,

ponſi, quo grandia præſumentem ſponſam reprimendam cenſuit ſponſus, & [1] non ad inſipientiam illi, ſed vt ſanè ex eo probabilioris, & maioris humilitatis daretur occaſio, per quam dignior potiorum, atque eorum ipſorum, quæ petebat capacior efficeretur. Veruntamen quia adhuc in ianuis ſumus præſentis capituli, diſcuſſionis eius initium principio ſi placet ſermonis alterius ordiamur, præſertim ne verba ſponſi vel recenſeantur cum tædio, vel audiantur. Quod ipſe aueitat à ſeruis ſuis Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

[1] Pſ. 22. a

De increpatione dura, quam facit ſponſus ad ſponſam, & de duplici ignorantia nimium pauenda & fugienda.
Sermo XXXV.

SI *te*, inquit, *ignoras, egredere.* Dura, & aſpera increpatio, quòd dicit, *egredere.* Hoc quippe verbum ſerui audire ſolent à valde iraſcentibus & indignantibus dominis: vel ancillæ à dominabus ſuis cùm grauiter illas offenderint: Exi hinc, exi à me, egredere à conſpectu meo, & à domo iſta. Hoc ergo verbo aſpero, & amaro, ſatis,

Cant. 1. b

ro ſatis, nimiúmque increpatorio vtitur modo ſponſus contra dilectam, ſub conditione tamē, ſi ſeipſam ignorauerit. Nil quippe validius, efficaciúſve adterrēdum potuit in eam intendere, quàm vt egredi minaretur. Quod & tu aduertere potes, ſi bene attendas, vnde, quo egredi iubeatur. Vnde enim, quò putas, niſi de ſpiritu ad carnem, de bonis animi ad ſecularia deſideria, de interna requie mentis ad mūdi ſtrepitum, & inquietudinem curarum exteriorum? In quibus omnibus nō

m Ecc.1.e eſt [m] niſi labor & dolor, atque afflictio ſpiritus. Quæ enim anima ſemel à Domino didicit, & accepit intrare ad ſeipſam, & in intimis ſuis Dei præſentiam

n Pſ.102. ſuſpirare, & [n] quærere faciem eius ſemper

o Ioā.4.a [o] (ſpiritus eſt enim Deus, & qui quęrunt eum, oportet eos in [p] ſpiritu ambulare,

p Gal.5.c & non in carne, [q] vt ſecundum carnem

q Ro.8.c viuant) talis inquam anima, neſcio an vel ipſam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnaliúſve ducat, quā poſt ſpiritualis ſtudij huius guſtatam ſemel ſuauitatem exire denuo ad illecebras, vel potius ad moleſtias carnis, ſenſuúmque inexplebilem repetere curioſitatem,

r Ecc.1.b dicente Eccleſiaſte. [r] Oculus non impletur viſu, nec auris auditu. Audi enim

nim hominem expertum, quæ loquimur. [s] Bonus es, inquit, Domine ſperanti- bus in te, animæ quærenti te. Ab hoc bono, ſi quis auertere ſanctam illam ani- mam conaretur, puto haud ſecus acce- piſſet, quàm ſi ſe de paradiſo, & ab ipſo introitu gloriæ conſpiceret deturbari. Audi adhuc & alium ſimilem huic: [t] Ti- bi dixit cor meum, ait, exquiſiuit te fa- cies mea, faciem tuam Domine requirã. Vnde & dicebat. [v] Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. Et item loquens ad ani- mam ſuam, dicit: [x] Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus be- nefecit tibi.

s Thr. 3, 6
t Pſ. 25. d
v Pſ. 72. 4
x Pſalm. 114. b

Dico ergo vobis, nihil eſt quod intan- tum formidet, quiſquis hoc beneficium ſemel accepit, quàm ne gratia derelictus neceſſe habeat denuò egredi ad carnis conſolationes, imò deſolationes, rurſúm- que carnalium ſenſuum ſuſtinere tumul- tus. Terribilis proinde, & nimis formido- loſa comminatio: *Egredere, & paſce hœdos tuos.* Quod eſt, indignam te noueris illa tua familiari, & ſuaui recum contempla- tione cœleſtium, intelligibilium, diuina- rum. Quamobrem [y] egredere de ſanctua- rio meo corde tuo, vbi ſecretos, ſacróſq; veritatis ac ſapiẽtiæ ſenſus dulciter hau-

y 2. Par. 26. c

rire

rire ſolebas:& magis tanquam vna de ſe
cularibus, paſcendis & oblectandis tuæ
carnis ſẽſibus intricare. Hœdos quippe
z Ma.2.f (qui peccatum ſignificant,&[z] in iudicio
collocandi ſunt à ſiniſtris) dicit vagos &
petulantes corporis ſenſus, per quõs pec-
a Hie.9.f catum tanquam[a] mors per feneſtras in-
trauit ad animam. Cui & bene congruit,
Cant. 1.c quod ſequitur in ſcriptura, *iuxta taberna-
cula paſtorum*. Non enim ſupra ſicut agni,
ſed iuxta tabernacula paſtorum hœdi pa-
ſcuntur. Paſtores ſiquidem, qui veri pa-
ſtores ſunt, licet tabernacula habeant de
terra, & in terra, corpora videlicet ſua
b Io.14.c his diebus,[b] quibus nunc militant, non
tamem de terra, ſed de cœleſtibus paſ-
cuis greges dominicos paſcere conſueue
runt: neque enim ſuam eis, ſed Domini
prædicant voluntatem. At hœdi (qui
ſunt corporis ſenſus) cœleſtia non requi-
runt, ſed *iuxta tabernacula paſtorum* in om-
nibus videlicet bonis ſenſibilibus huius
mundi (quæ eſt regio corporum) ſumunt,
vnde ſua deſideria non tam ſatient, quã
irritent. Turpis mutatio ſtudiorum, vt
cui ante ſtudij fuerat, peregrinantem &
exulẽ animam ſuã ſacris meditationibus
tanquã cœleſtibus paſcere bonis, Dei be
neplacituũ, & myſteria volũtatis eius in
quirere,

quirere, penetrare deuotione cœlos, &
mente ſupernas circuire manſiones, ſalu-
tare Patres, atque Apoſtolos, & choros
prophetarũ, martyrúmq; admirari triũ-
phos, ac ſtupere pulcherrimos ordines an-
gelorum: nunc omnibus his omiſſis, tur-
pi ſe mancipet corporis ſeruituti ad obe-
diendum carni, ad ſatisfaciendum ven-
tri, & gulæ, ad mendicandum in vniuer-
ſa terra, vnde ex ea, [c] quæ præterit mun- *c 1. Cor.*
di huius figura, ſuam ſemper famelicam *7. f*
curioſitatem aliquatenus conſoletur. [d] *d Pſalm.*
Exitus aquarum deducant oculi mei *118. z*
ſuper huiuſmodi animam, quæ cùm [e] *e Thren.*
nutriretur in croceis, demũ amplexatur *4. a*
ſtercora. [f] Paſcit enim, iuxta beati viri *f Iob.*
ſententiam, ſterilem, quæ nõ habebat fi *24. d*
lios, & viduæ non benefacit. Et vide,
quia nõn ſimpliciter *egredere*: ſed, *egredere*,
inquit, *& abi poſt greges ſodalium tuorum,* *Cant. 1. c*
& paſce hædos tuos. In quo (vt mihi vide-
tur) magnæ cuiuſdam rei nos admonet.
Quid iſtud? Heu ꝙ egregia creatura iam
olim facta de grege, & nunc in peius mi-
ſerabiliter proruens, non ſaltem inter gre
ges remanere permittitur, ſed poſt abire
iubetur! Quomodo, inquis? Quomodo le
gis. [g] Homo cùm in honore eſſet, non *g Pſalm.*
intellexit, comparatus eſt iumentis inſi- *48. d*

pientibus, & ſimilis factus eſt illis. Ecce quomodo degrege facta eſt egregia crea tura. Puto dicerent iumenta, ſi loqui fas
h Gen. 3 d eſſet: [h] Ecce Adam factus eſt, quaſi vnus ex nobis. Cùm in honore eſſet, inquit. In quo honore quæris? Habitabat in paradiſo, & in loco voluptatis conuerſatio eius. Nihil moleſtiæ, nihil indigentiæ
Cant 2 a ſentiebat, & odoriferis [i] ſtipatus malis,
k Pſ. 8. b fulcitus floribus; [k] gloria & honore coronatus, & conſtitutus ſuper opera manuum plaſmatoris. Magis autem ob inſigne diuinæ ſimilitudinis præcellebat, & erat illi conſors, & ſocietas cum plebe angelorum, & cum omni militia cœleſtis exercitus.
l Pſalm. 30. c Sed [l] mutauit iſtam gloriam Dei in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum. Inde eſt, quòd panis angelorum factus eſt fœnum poſitum in præſepio, appoſitum nobis tanquam iumen-
m Ioan. 1. b tis. [m] Verbum quippe caro factum eſt,
n Iſ. 40 b & iuxta prophetam, [n] omnis caro fœnum. At fœnum iſtud minimè deſicca-
o Iſ. 11. a tum eſt, nec ex eo cecidit flos, quia [o] requieuit ſuper ipſum Spiritus Domini. Propter hoc namq; aliquādo finis venit vniuerſæ carnis, quia ſpiritus receſſerat
p Gen. 6 a vitæ. Deniq; ait: [p] Non permanebit ſpiritus

ritus meus in homine in æternum, quia caro eſt. Carnis nomine hoc loco vitium deſignari intellige, non naturam. Nec enim ſpiritum natura expungit, ſed vitium. Propter vitium ergo [q] omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni. [r] Exſiccatum eſt (inquit) fœnum, & cecidit flos, ſed non ille [s] flos qui de virga & radice Ieſſe aſcendit, eo quod requieuit ſuper eum Spiritus Domini. Nec illud fœnum quod [t] verbum factum eſt, pro eo, quòd ſequitur in propheta: [v] Verbum autē Domini manet in æternum. Si enim fœnum verbum, & verbū in æternū manet, fœnum quoque neceſſe eſt, maneat in æternū. Alioquin quomodo vitā præbet æternam, ſi ipſum minimè manet in æternum? Ait enim: [x] Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Et quem panē dicat, aperit cùm ſubiungit: [y] Et panis quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Quomodo ergo æternū nō eſt, quo æternaliter viuitur? Sed recole nunc mecum vocem Filij ad Patrem loquentis in pſalmo: [z] Non dabis (inquit) ſanctum tuum videre corruptionē. Haud dubiū, quin de corpore dicat, quod in ſepulchro iacebat exanime. Hoc enim ſanctū & angelus, qui nūciauit virgini locu-

q Iſ. 40 b.
r Ibidem.
ſ Iſ. 11. a
t Ioan. 1. b
v Iſ. 40. b
x Ioā. 6. a
y Ibidem.
z Pſ. 15. c

a Luc.1.c tus eſt, dicēs:[a] Et quod naſcetur ex te ſan ctum: vocabitur filius Dei. Quo ergo pacto ſanctū fœnum poterat videre corruptionem, quod de incorrupti vteri perpetuo virore vernantibus paſcuis ortum, etiam auidos angelorum in ſe figere poſſit obtutus, inſatiabiliter oblectandos? Perdat ſanè fœnum viriditatem, ſi Maria virginitatem amiſerit. Ergo cibus hominis mutauit ſe in pabulum pecoris, homine mutato in pecus. Heu triſtis & lachrymoſa mutatio, vt homo paradiſi accola, terræ Dominus, cœli ciuis, domeſticus Domini Sabaoth, frater beatorum ſpirituum, & cœleſtium cohæres virtutum, repentina ſe cōuerſione inuenerit & propter infirmitatem iacentem in ſtabulo, & propter pecorinam ſimilitudinem indigentem fœno, & propter indomitam feritatem alligatū præſepio, ſicut ſcriptū
b Pſ.31.b eſt.[b] In chamo & frœno maxillas eorum
c Eſa.1.a conſtringe, qui non approximant ad te.[c] Agnoſce tamen, ô bos, poſſeſſorem tuū, &, ô tu aſine, præſepe domini tui, vt[d] prophetæ Dei fideles inueniantur, qui iſta ſunt Dei mirabilia prælocuti. Cognoſce pecus, quem non cognouiſti homo. Adora in ſtabulo, quem fugiebas in paradiſo. Honora præſepiū, cuius cō-

d Eccle. 36 c

tempſiſti

tempſiſti imperium. Comede fœnum, quem panem, & panem angelicum faſtidiſti. Sed quænam cauſa (inquis) tantæ deiectionis? Profectò, quòd [e] homo, cum in honore eſſet, non intellexit. Quid non intellexit? Non dicit: Non dicamus. Poſitus in honore non intellexit, quòd limus eſſet, honoris faſtigio delectatus: & continuò in ſe expertus eſt, quòd tanto poſt tempore homo de filiis captiuitatis & prudenter aduertit, & veraciter protulit dicens: [f] Qui ſe putat aliquid eſſe cùm nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Væ miſero, quod non fuit qui iam tunc diceret ei. [g] Quid ſuperbis terra & cinis? Hinc egregia creatura gregi admixta eſt, hinc beſtiali ſimilitudine Dei ſimilitudo mutata eſt, hinc ſocietas cum iumentis pro conſortio angelorum inita eſt. Vides, quàm ſit fugienda nobis hæc ignorantia, de qua tot millia malorum vniuerſo noſtro generi prouenerunt? Ait enim propterea [h] hominem iumentis inſipientibus comparatum, quia non intellexit. Cauenda proinde omnimodis ignorantia, ne forte ſi adhuc ſine intellectu & poſt vexationem inuenti fuerimus, multò plura, & grauiora prioribus mala inueniant nos, dicaturque de nobis: [i] Curauimus Babylonem,

e Pſ. 48 d
f Gala. 6 a
g Ec. 10 b
h Pſalm. 48. d
i Hi. 51. a

& non eſt ſanata. Merito quidem, quòd
k Iſa.28. nec[k] vexatio dederit intellectũ auditui.
c Et vide, ne fortè etiam hic ſponſus cùm dilectam ab ignorantia tanto increpationis tonitruo deterreret, propterea minimè dixerit, egredere cum gregibus, aut egredere ad greges, ſed *egredere* (ait) *poſt greges ſodalium tuorum*. Vt quid hoc? Sanè vt ſecundam proinde ignorantiam priore magis pauendam, pudendàmque oſtenderet, quòd illa hominẽ beſtiis parem feciſſet, iſta & poſteriorem. Nam homines quidem merito ignorantiæ ignorati, id eſt, reprobati, & ad tremendum illud iudicium ſtare, & igni perpetuo tradi habent, nõ autem & pecudes. Nec dubium fore, deterius his, qui ſic erunt,
l Math. quàm his, quæ omnino non erunt.[l] Me-
26. b lius ei fuerat (inquit) ſi natus non fuiſſet
Mar.14. homo ille. Nõ vtique ſi natus non fuiſſet
c omnino, ſed ſi natus non fuiſſet homo, ſed verbi gratia aut pecus, aut alia quæpiã creatura, quę quoniã iudicium nõ haberet, ad iudiciũ non veniret, ac per hoc nec ad ſuppliciũ. Sciat ergo anima rationalis, quæ ſe ob priorẽ ignorãtiã erubeſcit pecudes habere ſodales in perfruendis vtique bonis terræ, non etiam

ſimiliter

ſimiliter ſocias habituram in perferendis tormentis gehennæ, & tum demum etiã ab ipſis gregibus ſuorum ſodalium iumentorum cum dedecore exturbandam, nec iam vel cũm ipſis ituram, ſed planè poſt; quando illis nihil mali ſentientibus, ipſa malis omnibus exponetur. A quibus non liberabitur in æternum, ſi quidem ſecundo ignorare adiecerit. Egreditur itaque homo & ſolitarius abit poſt greges ſodalium ſuorum, cùm ſolus in inferno inferiori retruditur. An non tibi poſteriorẽ videtur tenere locum,[m] qui ligatis manibus & pedibus proiicitur in tenebras exteriores? Et [n] erunt profectò nouiſſima hominis illius peiora prioribus, quando qui prius beſtiis æquabatur, nunc & poſt ponitur. m Matth. 22.b n Luc. 11. d

Puto quòd & in præſenti vita, ſi bene aduertas, poſteriorem ire pecoribus hominem iudicabis. An non ſiquidẽ tibi videtur ipſis beſtiis quodãmodo beſtialior eſſe homo ratione vigens, & ratione non viuens? Nam pecus quidem ſi ſe ratione non regat, excuſationem habet à natura, à qua hoc ei penitus munus negatum eſt: non habet homo, cui ab ipſa ſpeciali prærogatiua donatum eſt

Merito proindeeo ipſo cenſetur homo egredi, & poſtire gregalibus animantibus, quòd ſolũ hoc animal conuerſatiõne degeneri iura naturæ tranſgrediens, rationis compos, rationis expertia moribus & affectibus imitatur. Conuincitur ergo ire poſt greges homo, & nunc quidem deprauatione naturæ, poſtmodum autem & extremitate pœnę. Ecce ſic maledicetur homo, qui ignorantiam Dei habere inuentus fuerit. Dei dicam, an ſui? Vtrunque ſine dubio, vtraque ignorantia damnabilis eſt, vtralibet ſufficit ad perditionem. Vis ſcire, quia ita eſt? Sed de Dei minime dubitas, ſi ta-

o Ioan. 17.a men conſtat tibi [o] non aliam vitam eſſe æternã, quàm vt Patrẽ cognoſcas Deum verum, & quem miſit Ieſum Chriſtũ. Audi ergo ſponſum liquidò & apertè in anima etiam animæ ignorantiã condemnantem. Quid enim dicit? Non vtique ſi Deum, ſed *ſi ignoras te*, inquit? &c.

p 1. Cor. 14.g Patet ergo, quia [p] ignorans ignorabitur, ſiue ſe, ſiue Deum ignorare contingat. De qua vtraque ignorantia erit nobis (ſi tamen Deus manum apponat) vtilis admodum diſputatio. Non modò tamen, ne fatigati, & non præmiſſa ex more oratione, aut ego minus diligen

genter rem neceſſariam proſequar, aut vos minus attentè, quæ non niſi magno ſuſcipienda ſunt deſiderio, audiatis. Et enim ſi corporis cibus, cùm abſque appetitu, & ſatiatus illum ſumis, non modò non prodeſt, ſed & nocet plurimùm: multò magis panis animæ cum faſtidio ſumptus, non ſcientiæ nutrimentum, ſed magis tormentum conſcientiæ importabit. Quod à nobis auertat ſponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Quod ſcientia litterarum ſit bona ad inſtruendum, ſed ſcientia propriæ infirmitatis ſit vtilior ad ſalutem.

Sermo XXXVI.

EN ego meæ promiſſioni, en ego deſideriis veſtris, en ego etiam Deo pro debito famulatu triplici, vt videtis, ratione vrgeor ad loquendum, pacti veritate, caritate fraterna, timore Domini.[q] Si tacuero, os meum condemnabit me. Quid ſi loquar? Profecto vereor idem iudicium, ne loquentem videlicet, & nõ facientem identidẽ os meũ cõdẽnet me.[r] Iuuate me

q Iob. 16. b & g. c
r Rom. 15. f

orationibus veſtris, vt ſemper poſſim & loqui, quæ oportet, & opere implere, quæ loquor. Non ignoratis hodiernum vobis propoſitum eſſe ſermonem de ignorantia, vel potius de ignorantiis, quoniam duæ, ſi meminiſtis, propoſitæ ſunt, noſtri vna, & altera Dei. Quas & monuimus ambas eſſe cauendas, quòd ambæ damnabiles ſint. Superest, vt clarius hoc ipſum faciam, eo iſſeram plenius. Sed prius quærendum exiſtimo, ſitne ignorantia omnis damnabilis. Et mihi quidem videtur non eſſe, (neque enim omnis ignorantia damnat) ſed, multa & innumera eſſe, quæ neſcire liceat abſque diminutione ſalutis: verbi gratia, ſi ignoras fabrilem artem, ſeu carpentariam, aut cæmentariam, & quęcunque iſtiuſmodi ſunt artes, quæ ad vſus vitæ huius præſentis ab hominibus exercentur, nunquid impedit ad ſalutem? Etiam abſque omnibus illis artibus, quę liberales dicuntur, quanuis honeſtioribus vtilioribúſq; ſtudiis, & diſcantur, & exerceantur, & quàm plurimi hominum ſalui facti ſunt placẽtes moribus atq; operibus: quantos enumerat Apoſtolus in epiſtola ad [s] Hebræos factos dilectos non in ſciẽtia literarũ, ſed [t] in cõſcientia

s Heb. 11.
t 1. Timo. 1. a

ſcientia pura & fide non ficta? Omnes[t] *t 1.Cin.1*
placuerunt Deo in vita ſua, vitæ meri- *a*
tis, non ſcientię. Petrus, & Andreas, &
filij Zebedæi, cæterique condiſcipuli
omnes non de ſchola rhetorum, aut phi-
loſophorum aſſumpti ſunt, & nihilomi-
nus tamen ſaluator per ipſos[v] operatus *u Pſ.73.r*
eſt ſalutem in medio terræ.[x] Non in ſa- *x 1. Cor.*
pientia, quæ in ipſis eſſet plus, quàm in *1.c*
cunctis viuentibus, quemadmodum ſan- *y Ec.45.*
ctus aliquis de ſemetipſo confeſſus eſt, *a*
ſed[y] in fide & lenitate ipſorum ſaluos *z Pſalm.*
fecit illos, etiam & ſanctos, etiam & ma- *15.c*
giſtros. Denique[z] notas, mundo ſece- *a Col 2.a*
runt vias vitæ, &[a] non in ſublimitatę *b 1. cor.*
ſermonis, aut[b] in doctis humanæ ſapien *2 c*
tiæ verbis, ſed ſicut[c] placuit Deo per *a1.Cor.1.*
ſtultitiam prædicationis eorum ſaluos *c*
facere credentes, quia mundus eum in
ſua ſapientia non cognouit. Videar for-
ſan nimius in ſuggillatione ſcientiæ, &
quaſi reprehendere doctos, ac prohibe-
re ſtudia literarum. Abſit. Non ignoro
quantum Eccleſiæ profuerint & proſint
literati ſui, ſiue ad refellendos eos, qui
ex aduerſo ſũt, ſiue ad ſimplices inſtruen
dos. Denique legi:[d] Quia tu repuliſti *d Oſee.4.b*
ſciẽtiã, repellã & ego te, vt nõ fũgaris mi *e Daniel.*
hi ſacerdotio. Legi:[e] Qui docti fuerint *12.b*

fulge-

fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti: & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Sed &
f 1 Cor. 8 a ſcio, vbi legerim [f] Scientia inflat: &
g Ecc. 1. d rurſum, [g] Qui apponit ſcientiam, apponit & dolorem. Vides quia differentia eſt ſcientiarum, quando alia inflans, alia contriſtans eſt? Tibi verò velim ſcire, quænam harum videatur vtilior, ſeu magis neceſſaria ad ſalutem, illáne quæ tumet, an quæ dolet? Sed non dubito, quin dolentem tumenti præferas: quia ſanitatem, quam tumor ſimulat, dolor poſtulat. Qui autem poſtulat, propinquat ſaluti: quo-
h Lu 11 d niam [h] qui petit, accipit. Denique [i] qui
i Pſalm, ſanat contritos corde, execratur infla-
146. a tos, dicente ſapientia, [k] quia Deus ſu-
k Ia. 4. b perbis reſiſtit, humilibus autem dat gra-
l Ro. 12. b tiam. Et apoſtolus aiebat: [l] Dico autem per gratiam, quæ data eſt mihi, omnibus qui ſunt inter vos, non plus ſapere, quàm oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem. Non prohibet ſapere, ſed plus ſapere, quàm oportet. Quid eſt autem ſapere ad ſobrietatem? Vigilantiſſimè obſeruare, quid ſcire, magis
m 1. Cor. priúſve oporteat. [m] Tempus enim
7. f breue eſt. Eſt autem, quod in ſe eſt

omnis

omnis ſcientia bona, quæ tamen verita- n Phi.2.b
te ſubnixa ſit:ſed tu,qui[n] cum timore &
tremore tuam ipſius operari ſalutem pro
temporis breuitate feſtinas, ea ſcire
prius, ampliúſque curato, quæ ſenſeris
viciniora ſaluti. Nónne medici corpo-
rum medicinæ portionem diffiniunt eli-
gere in ſumendis cibis, quid prius, quid
poſterius, & quemadmodum quidque ſu-
mi oporteat? Nam etſi bonos conſtat eſſe
cibos,[o] quos Deus creauit, tu tamen ip- o Timot.
ſos tibi, ſi in ſumendo modum, & ordi- 4.b.
nem non obſerues, reddis planè non bo-
nos. Ergo quod dico de cibis, hoc ſen-
tite & de ſcientiis. Sed melius mitto vos
ad magiſtrum. Non eſt enim noſtra iſta
ſententia, ſed illius, imò & noſtra, quo-
niam veritatis.[p] Qui ſe, inquit, putat a- p 1.Cor.
liquid ſcire, nondum ſcit, quomodo o- 8.a
porteat eum ſcire. Vides, quoniam non
probat multa ſcientem, ſi ſciendi mo-
dum neſcierit? Vides, inquam, quomo-
do fructum, & vtilitatem ſcientiæ in
modo ſciendi conſtituit? Quid ergo di-
cit modum ſciendi? Quid, niſi vt ſcias,
quo ordine, quo ſtudio, quo fine, quæ-
que noſſe oporteat? Quo ordine? vt
id prius, quod maturius ad ſalutem.
Quo ſtudio? vt id ardentius, quod ve-
hemen

hementis ad amorem. Quo fine? vt non ad inanem gloriam, aut curioſitatem, aut aliquid ſimile, ſed tantum ad ædificationem tuam vel proximi. Sunt nanque qui ſcire volunt eo fine tantùm, vt ſciant, & turpis curioſitas eſt. Et ſunt, qui ſcire volunt, vt ſciantur ipſi, & turpis vanitas eſt. Qui profectò non euadent ſubſannantem Satyricum, & ei qui eiuſmodi eſt decantantem.

Perſius, Satyra I. *Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter.*

Et ſunt itém, qui ſcire volunt, vt ſcientiam ſuam vendant, verbi cauſa, pro pecunia, pro honoribus: & turpis quæſtus eſt. Sed ſunt quoque, qui ſcire volunt, vt ædificent, & caritas eſt. Et item, qui ſcire volunt, vt ædificentur, & prudentia eſt. Horum omnium ſoli vltimi duo non inueniuntur in abuſione ſcientiæ quippe qui adhuc volunt

q Pſalm. 110.b intelligere, vt benefaciant. Denique q intellectus bonus omnibus facientibus eum.

r Iac.4.d Reliqui omnes audiant. r Scienti bonum, & non facienti, peccatum eſt ei. Ac ſi per ſimilitudinem dicat: Sumenti cibum & non digerenti, pernicioſum eſt ei. Cibus ſiquidem indigeſtus, & qui bo-

nam

nam non habet decoctionem malos generat humores, & corrumpit corpus, & non nutrit. Ita & multa ſcientia ingeſta ſtomacho animæ, quæ eſt memoria, ſi decocta igne caritatis non fuerit, & ſic per quoſdam artus animæ, mores ſcilicet atque actus transfuſa, atque digeſta, quatenus ipſa de bonis, quæ nouerit vita atteſtante, & moribus bona efficiatur: nonne illa ſcientia reputabitur in peccatum, tanquam cibus conuerſus in prauos, noxióſque humores? An non malus humor peccatum? an non mali humores praui mores? An non inflationes, & tortiones in conſcientia ſuſtinebit, qui, huiuſmodi eſt, ſciens videlicet bonum, & non faciens? An non [s] reſponſum mortis, & damnationis totiens in ſemetipſo habebit, quotiẽs in mentem venerit ſermo, quem dixit Deus, quia [t] ſeruus ſciẽs voluntatẽ Domini ſui & nõ faciens digna, plagis vapulabit multis? Et vide, ne forte in perſona talis animæ propheta plãgeret dicens? [v] Ventrem meum doleo, ventrem meum doleo. Niſi quòd ipſa ingeminatio geminũ videtur innuere ſensũ, vt præter hũc, quẽ diximus, etiam alium requiramus. Puto enim, quòd in ſua perſona potuit hoc dixiſſe propheta, quod

s 2. Cor. 1 b

t Lu. 12 f

v Hie. 4. d

quod videlicet ſcientia plenus, & ęſtuãs caritate, & omnino effundere cupiens, non inueniret, qui curaret audire: & ſic quaſi oneri ſua ſibi ſcientia erat, quàm communicare non poterat. Plangit itaque pius Eccleſiæ doctor tam illos, qui ſcire contemnunt, quomodo ſit viuendum, quàm illos, qui ſcientes male nihilominus viuunt. Et hoc pro eo quòd eundem ſermonem propheta repetit. Aduertíſne iam, quàm verùm ſenſit apoſto-
x 1. Cor. 8. a lus, quia [x] ſcientia inflat? Volo proinde animam primò omnium ſcire ſeipſam, quod id poſtulet ratio & vtilitatis, & ordinis. Et ordinis quidem: quoniam quod nos ſumus, primum eſt nobis: vtilitatis verò, quia talis ſcientia non inflat, ſed humiliat, & eſt quædam præparatio ad ædificandum. Niſi enim ſuper humilitatis ſtabile fundamentum, ſpirituale ædificium ſtare minimè non poteſt. Porrò ad ſe humiliandum nihil anima inuenire viuacius, ſeu accommodatius poteſt, quàm ſi ſe in veritate inuenerit, tantùm non diſſimulet,
y Pſ. 31. a non [y] ſit in ſpiritu eius dolus, ſtatuat ſe ante faciem ſuam, nec ſe à ſe auertere abducatur. Nónne ſe ita intuens clara luce veritatis inueniet ſe in regione diſſimilitu

militudinis, & ſuſpirans miſera, quam iam latere non poterit, quòd verè miſera ſit, nónne cū propheta clamabit ad Dominum: [z] In veritate tua humiliaſti me? x. Pſalm. 118.k.
Nam quomodo nō verè humiliabitur in hac vera cognitione ſui, cùm ſe perceperit oneratam peccatis, mole huius mortalis corporis aggrauatam, terrenis intricatam curis, carnalium deſideriorum fece infectam, cęcam, curuam, infirmam, implicitam multis erroribus, expoſitam mille periculis, mille timoribus trepidam, mille difficultatibus anxiam, mille ſuſpicionibus obnoxiam, mille neceſſitatibus ærumnoſam, procliuem ad vitia, inualidā ad virtutes? Vnde huic iam extollentia oculorum, vnde leuare caput? Nónne magis [a] conuertetur in ærūna ſua, dum configitur ſpina? a Pſ. 31.a.
Conuertetur inquam ad lachrymas, conuertetur ad planctus & gemitus, conuertetur ad Dominum, & in humilitate clamabit: [b] Sana animam meam, quia peccaui tibi. b Pſ. 40.a.
Porrò conuerſa ad Dominum recipiet conſolationem, quia [c] Pater eſt miſericordiarum, & Deus totius conſolationis. c 1. Cor. 1.a.
Et quandiu in me reſpicio, [d] in amaritudine moratur oculus meus. Si autem ſuſpexero, & leuauero oculos ad d Iob 17.a.

diuinæ miſerationis auxilium: temperabit mox amaram viſionem mei, viſio læta Dei, cui & dico: [e] Ad me ipſum anima mea cõturbata eſt, propterea memor ero tui. Nec mediocris Dei viſio, pium, & deprecabilẽ experiri, ſicut reuera [f] benignus & miſericors eſt, & prẹſtabilis ſuper malitia, quippe cuius natura bonitas, & cui propriũ eſt miſereri ſemper, & parcere. Tali itaque experimento, & tali ordine ſalubriter innoteſcit Deus, cùm prius ſe homo nouerit in neceſſitate poſitum, & clamabit ad Dominũ, & exaudiet eum, & dicet: [g] Eruam te, & honorificabis me. Atque hoc modo erit gradus ad notitiam Dei, cognitio tui, & ex imagine ſua, quæ in te renouatur, ipſe videbitur, dum tu quidẽ [h] reuelata facie gloriam Domini cum fiducia ſpeculando, in eandem imaginem transformaris de claritate in claritatem, tanquam à Domini Spiritu. Sed iam demũ aduerte, quomodo vtraque cognitio ſit tibi neceſſaria ad ſalutem, ita vt neutra carerẹ valeas cum ſalutẽ. Nam ſi ignoras te, non habebis timorẽ Dei in te, non humilitatẽ. An verò ſine timore Dei, & ſine humilitate de ſalute præſumas, tu videris. Bene feciſtis grunniendo ſignificare, quòd minimè

e Pſ. 41. b

Ioel. 2. c

g Pſ. 49. c

h 2 Cor. c

ita

ita ſapiatis, imò quòd non ita deſipiatis, ne in eo quòd planum eſt immoremur. Sed attendite cætera. An potiùs pauſandum eſt nobis propter ſomnolentos? Putabam me vno ſermone implere, quod promiſi de duplici ignorãtia: & feciſſem, niſi faſtidioſis longior videretur. Quoſdam ſiquidem oſcitantes, quoſdã & dormitantes intueor. Nec mirum. Pręcedentis noctis vigiliæ (longiſſimę quippe fuerunt) excuſant eos. Verùm illis quid dicam qui & tunc dormierunt, & modo nihilominus dormiunt. Sed non pergo nunc vlterius exagitare verecũdiam eorum, ſufficit tetigiſſe. Puto, quòd meliùs deinceps vigilabunt, noſtræ obſeruationis cauterium verituri. In hac ſpe gerimus eis in hac vice morem, & quod continuandum ratio exigebat, eorum caritate (pendente licet diſputatione) partimur, facientes finem, vbi non erat finis. Ipſi verò ſuper ſibi facta indulgentia nobiſcum glorificent ſponſum Eccleſiæ Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

De duabus notitijs, & de duabus ignorantijs: & de his quæ ex ſe parturiunt.

Sermo XXXVII.

PVto non habemus nunc opus hortari ad vigilandum, cùm abſque dubio ſermo ille ſuggilatorius vigilet, vtpote adhuc recens, qui heri à nobis caritatiuè prolatus, bene aliquos expergefecit. Ergo tenetis memoria, quod teneam aſſenſum veſtrum, neminem abſque ſui cognitione ſaluari: de qua nimirum mater
i Pſalm. 110.b ſalutis humilitas oritur, & [i] timor Domini, qui & ipſe ſicut initium ſapientiæ,
Prou. 1.a ita eſt & ſalutis. Nemo dico, abſque illa cognitione ſaluatur, qui tamen ætatem habeat, ac facultatem cognoſcēdi. Quod propter paruulos loquor & propter fatuos, quorum alia ratio eſt. Quid ſi ignoras Deum? Poterítne ſpes eſſe ſalutis cum Dei ignorantia? Ne hoc quidem. Nec enim potes aut amare, quem neſcias, aut habere, quem non amaueris. Noueris proinde te, vt Deum timeas: noueris ipſum, vt æquè ipſum diligas. In altero initiaris ad ſapientiam, in altero & conſummaris: quia initium ſapientiæ
k Ro. 9.c timor Domini eſt, & [k] plenitudo legis eſt caritas. Tam ergo vtraque ignorantia cauenda eſt tibi, quàm ſine timore, & amore

amore Dei ſalus eſſe non poteſt. Cætera indifferentia ſunt, nec ſalutem, ſi ſciãtur, nec damnationem, ſi neſciantur habẽtia. Non tamen dico contemnendam, aut negligendam ſcientiam litterarum, quæ ornat animam, & erudit eam, & facit, vt poſſit etiam alios erudire. Sed duo illa oportet & expedit, vt præcedant, in quibus ſummam ſalutis conſtitui ſuperior ratio declarauit. Et vide ſi non intuebatur & ſi non docebat hunc ordinem, qui dicebat: [1] Seminate vobis ad iuſtitiam, metite ſpem vitæ, & tunc demum illuminate vobis (ait) lumen ſcientiæ. Vltimam poſuit ſcientiam, tanquam picturam, quæ ſtatum habere nequeat ſuper inane, & inde illa duo præmiſit & ſubiecit illi tanquam ſi ſolidum aliquid picturæ ſubſterneret. Securus iam intendam ſcientiæ, ſi vitæ priùs per beneficium ſpei ſecuritatem accepero. Tu ergo ſeminaſti tibi ad iuſtitiã, ſi ex vera notitia tui euigilaſti timere Deũ, temetipſum humiliaſti, fudiſti lachrymas, eleemoſynas profudiſti, cęteríſq; te pietatis actionibus mãcipaſti, ieiuniis & vigiliis afflixiſti corpus, ſi pectus tunſionibus, cœlos clamoribus fatigaſti. Hoc ſiquidẽ ſeminare eſt ad iuſtitiam. Semina ſunt bona

Ioſe. 10. d iuxta 70. interpretes.

opera, bona ſtudia: ſemina lachrymę sũt.
m Pſalm. 125.a [m] Ibant (inquit) & flebãt mittentes ſemina ſua. Sed quid? Semper flebunt? Abſit.
n Ibidem. [n] Sed venient cum exultatione portãtes manipulos ſuos. Meritò cum exultatione, cùm reportant manipulos gloriæ. At iſtud (inquis) in reſurrectione in nouiſſimo die, & eſt nimis lõga expectatio. Noli animo frãgi, noli deficere à [o] puſillanimitate ſpiritus: habes interim de primitiis ſpiritus, quod ad præſens in exultatione metas. [p] Seminate (ait) vobis ad iuſtitiam, metite ſpem vitæ. Non te modo mitte ad diem nouiſſimum, quando res iam erit in re, & nõ in ſpe: ſed de pręſenti loquitur. Prorſus magna lætitia, & exultatio multa nimis cùm vita venerit. Sed nunquid tantę lætitiæ ſpes erit ſine lætitia, [q] Spe gaudẽtes, ait Apoſtolus. Et Dauid non lætaturũ, [r] ſed lætatum ſe dixit, ꝙ in domũ Domini ſe ſperaret iturum. Nondum vitam tenebat, ſed ſpem profectò vitæ meſſuerat: atq; in ſemetipſo experiebatur veritatẽ ſcripturæ perhibentis, quia nõn modo remuneratio, ſed ipſa quoque [s] expectatio iuſtorũ lętitia. Hanc parit in animo illius, qui ſibi ad iuſtitiam ſeminauit, præſumpta indulgentia delictorum, ſi tamen ipſam indulgentiam

Marginal notes: o Pſ. 54.c — p Oſe. 10.d — q Ro. 12.c — r Pſalm. 121.a — s Prouer. 10.d

tiam efficacia atteſtatur acceptæ gratiæ ad viuendũ ſanctiùs deinceps. Omnis in vobis, qui hæc ſentit intra ſe actitari, ſcit quid loquitur ſpiritus, cuius vox, atque operatio minimè inter ſe vnquam diſſentiunt. Propterea ergo intelligit, quæ dicuntur, quoniam quæ foris audit, intus ſentit. Nam qui in nobis loquitur,[t] operatur in vobis, vnus atque idem ſpiritus diuidẽs ſingulis prout vult: aliis quidem loqui, aliis autem operari, quod bonum eſt. Quiſquis itaque veſtrum, poſt illa amara, & lachrymoſa conuerſationis ſuę primordia, reſpiraſſe in ſpem, atque in quoddam ſerenum ſupernæ cõſolationis pennis gratiæ ſubleuatum ſe euolaſſe lętatur, is profectò iam metit ſuarum recipiens fructum temporaneum lachrymarum, & ipſe vidit Deũ, & audiuit vocem dicentis:[v] Date ei de fructibus manuum ſuarum. Nã quomodo non vidit Deum, [x] qui guſtauit & vidit, quoniam ſuauis eſt Dominus? Quam dulcem, & ſuauem te ſenſit Domine Ieſu, cui à te non modo peccata donata ſunt, ſed & munus ſanctitatis indultum eſt: neq; id ſolùm, ſed addita inſuper ad cumulum bonorum vitæ æternæ promiſſio? Fœlix, qui tantum iam meſſuit, habẽs interim[y] qui-

t 1. Cor. 12. a

v Prouer. 31. b

x Pſ. 33. a

y Ro. 6.

dem fructum ſuum in ſanctificationem, finem verò vitam æternam. Merito, qui
z Io. 20. c ſe inuéto fleuit,[z] gauiſus eſt viſo Domino, ad cuius vtique miſerationis intuitum tantos iã leuauit manipulos, remiſſionem, ſanctificationem, ſpem vitæ. O quàm verus eſt ſermo, qui in propheta
a Pſalm. 125. a legitur. Qui [a] ſeminant in lachrymis, in exultatione metent. Vbi breuiter cõprehenſa vtraque cognitio eſt, & noſtri quidem, in lachrymis ſerens, quæ autẽ Dei, metens in gaudio. Hac ergo in nobis, gemina præeũte notitia, iam ea, quæ fortè ſuperceuerit ſcientia, minimè inflat, vtpote quæ nihil afferre valeat terreni commodi, vel honoris, quod non ſit ſanè inferiùs ſpe cõcepta, lætitiáq; ſpei iã al-
b Ro. 5. a tius radicata in animo.[b] Spes autem non confundit, quia caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritũ ſanctum, qui datus eſt nobis. Ideo illa non confundit, quia iſta infundit certitudinem. Per hãc
c Ro. 8. d enim [c] ipſe Spiritus teſtimonium perhibet ſpiritui noſtro, quod filij Dei ſumus. Quidnam igitur nobis de noſtra quantacunque ſcientia prouenire poſſit, quod non ſit minus hac gloria, qua inter Dei filios numeramur? Parum dixi, nec reſpici in eius comparatione poteſt orbis
ipſe

ipſe & plenitudo eius, etiam ſi totus cedat vnicuiuis noſtrum in poſſeſſionem. Cæterùm ſi nos ignorantia Dei tenet, quomodo ſperamus in eum, quem ignoramus? ſi noſtri, quomodo humiles erimus,[d] putantes nos aliquid eſſe, cùm nihil ſimus? Scimus autem nec ſuperbis, nec deſperatis, partem eſſe, vel ſocietatem in ſorte ſanctorũ. Intuere ergo nunc mecum, quanta cura & ſollicitudine ambas iſtas repellere à nobis ignorantias debeamus, quarum omnis peccati altera initium parit, altera conſummationem: ſicut duarum è regione notitiarum initium ſapientiæ vna, perfectionem altera gignit: illa timorem Domini, iſta caritatem. At iſtud de notitiis ſupra oſtenſum eſt. d Gal. 6. a

Nunc de ignorantiis vide. Etenim ſicut [e] initium ſapientiæ timor domini, ſic [f] initium omnis peccati ſuperbia: & quomodo perfectionem ſibi ſapientiæ vendicat amor Dei, ita deſperatio ſibi omnem malitiæ conſummationem. Et quemadmodum ex notitia tui venit in te timor Dei, atq; ex Dei notitia Dei itidem amor: ſic econtrario de ignorantia tui ſuperbia, ac de Dei ignorantia venit deſperatio. Sic autem ſuperbiam parit e Pſalm. 110. c f Eccleſ. 10. b

tibi ignorantia tui, cùm meliorem, quàm
ſis, decepta, & deceptrix tua cogitatio te
eſſe mentitur. Hoc quippe eſt ſuperbia,
hoc initium omnis peccati, cùm maior
es in tuis oculis, quàm apud Deũ, quàm
in veritate. Et ideo, qui primus pecca-
uit hoc grande peccatum (diabolum lo-
g Ioã. 8. f quor) de ipſo dictum eſt, [g] quia in verita-
te non ſtetit, ſed mendax eſt ab initio:
quoniam quod in ſua fuit cogitatione,
non fuit in veritate. Quid ſi in eo diſcor-
daret à veritate, vt minorem ſe inferio-
rémque putaret, quàm veritas haberet?
Excuſaret eum ſua proculdubio igno-
rantia, & minimè reputaretur ſuperbus,
h Pſ. 35. a nec tam [h] inueniretur iniquitas eius ad
odium, quàm humilitas fortaſſis ad gra-
tiam. Si enim in quonã ſtatu vnũquem-
que noſtrum habeat Deus, liquidò co-
gnoſceremus: nec ſuprà ſanè, nec infrà
ſecedere deberemus, veritati in omnibus
acquieſcentes. Nunc autem quia conſi-
i 2. Reg. lium hoc [i] poſuit tenebras latibulũ ſuũ,
*22. b & * & ſermo abſconditus eſt à nobis, ita vt [k]
Pſa. 17. b nemo ſciat, ſi dignus ſit amore, vel odio,
k Eccleſ. iuſtius tutiúſque profectò [l] iuxta ipſius
14. b veritatis cõſilium nouiſſimum nobis lo-
l Lu. 14. b cum eligimus, de quo poſtmodum cum
honore ſuperius educamur, quàm præ-
ſumimus,

ſumimus altiorem, vnde cedere mox oporteat cum rubore. Non eſt ergo periculum, quantumcunque te humilies, quantumcunq; repures minorem, quam ſis, hoc eſt, quàm te veritas habeat. Eſt autem grande malum, horrendúmque periculum, ſi vel modicè plus vero te extollas, ſi vel vni videlicet in tua cogitatione te præferas, quem fortè parem tibi veritas iudicat, aut etiam ſuperiorem. Quemadmodum enim ſi per oſtium tranſeas cuius ſuperliminare (vt ad intelligentiam loquar) nimiùm baſſum ſit, non nocet quantumcunque te inclinaueris, nocet autem, ſi vel tranſuerſi digiti ſpatio plus quàm oſtij patitur menſura erexeris, ita vt impingas, & capite quaſſato collidaris: ſiç in anima non eſt planè timenda quantalibet humiliatio, horrenda autem, nimiúmque pauenda, vel minima temerè præſumpta erectio. Quamobrem noli te, homo, comparare, maioribus, noli minoribus, noli aliquibus, noli vni. Quid ſcis enim, ô homo, ſi vnus ille, quem fortè omniumm viliſſimum atque miſerrimum reputas, cuius vitam ſceleratiſſimam, ac ſingulariter fœdiſſimam horres, & propterea illum putas ſper-
nendum

necdum non modo præ te, qui fortè iam
m Tit. 2. c [m] ſobriè, & iuſtè, & piè viuere te cõfidis, ſed etiam præ cæteris omnibus ſceleratis tanquam omnium ſceleratiſſimum: quid
n Pſ. 76. c ſcis, inquam, ſi melior & te, & illis [n] mutatione dexteræ excelſi in ſe quidem futurus ſit, in Deo vero iam ſit? Et propterea nõ mediocrẽ, nõ vel penultimum, nõ ipſum ſaltẽ inter nouiſſimos eligere locum
o Lu. 14. b nos voluit: ſed [o] recumbe, inquit, in nouiſſimo loco: vt ſolus videlicet omnium nouiſſimus ſedeas, téque nemini non dico præponas, ſed nec comparare præſumas. En quantum malum venit de ignorantia noſtri. Vtique peccatum diaboli,
p Ec. 10. b & [p] initiũ omnis peccati ſuperbia. Quid etiam Dei parturiat ignorantia, aliàs videbimus. Nam nunc horę breuitas non permittit, quoniam hodie tardè conuenimus. Itaque ſufficiat vnumquenque modo, ne ſeipſum ignoret admonitum eſſe non ſolùm ſermone noſtro, ſed ipſius quoque dignatione ſponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Qualiter ex ignorantia Dei naſcitur deſperatio, & qualiter ſponſa dicatur pulchra inter mulieres.

Sermo

Sermo XXXVIII.

QVid igitur Dei ignorantia parturit? Nam hinc incipiēdum eſt, ſicut recordamini hic heri fuiſſe terminatum. Quid itaque parturit? Diximus deſperationem: ſed quonam modo, dicamus. Fortè aliquis reuerſus in ſe, & diſplicens ſibi in omnibus malis quæ fecit, cogitánſque reſipiſcere, & redire ab omni via mala & carnali cōuerſatione ſua, ſi ignorat, quàm ſit bonus Deus [q] quā ſuauis, & mitis, & [r] quam multus ad ignoſcēdum: nónne ſua carnalis cogitatio arguet eum, & dicet: Quid facis? Et vitā iſtā vis perdere & futurā? Peccata tua maxima ſunt, & nimiū multa. Nequaquam pro tot & tantis, nec ſi te excories, ſufficies ſatisfacere. Complexio tenera eſt, vita extitit delicata, conſuetudinem difficilè vinces. Pro his, & ſimilibus deſperatus reſilit miſer, ignorans quàm facile omnipotens [s] qui neminem vult perire, cuncta iſta diſſolueret, ſequitúrque impœnitentia, quæ eſt delictum maximum, & [t] blaſphemia irremiſſibilis: ipſe verò aut conturbatus nimia triſtitia abſorbetur, & fertur in profundum, minimè iam vt conſolationem

q Ca. 12. a
r Eſ. 55. c
ſ 2. Reg.
t Matth. 12. c

nem recipiat emerſurus ſicut ſcriptum
y Pr.18.a eſt[v] impius cùm venerit in profundum
malorum contemnit. Aut certè diſſimu-
lans,& ſibi qualicunque veriſimili blan-
diens ratione reuocat ſe irreuocabiliter
in ſeculum ad perfruendum & delician-
dum in omnibus bonis eius,quo ad licue
x1.Th.5 rit.[x] Cùm autem dixerit pax,& ſecuritas
a tunc repentinus ei ſuperueniet interitus,
ſicut dolor in vtero habentis,& non effu-
giet.Ita ergo & de ignorãtia Dei,vniuer
ſæ malitiæ conſummatio venit, quæ eſt
y 1.Cor. deſperatio.Apoſtolus dicit,quod[y] igno-
15.d rantiam Dei quidã habent. Ego autẽ di-
co omnes ignorare Deũ,qui nolunt con-
uerti ad Deum. Neque enim ob aliud pro
culdubio renuũt,niſi,quia grauẽ & ſeue-
z Iude.d rum imaginãtur,qui[z] pius eſt, durum &
a Ex.34. implacabilem,qui[a] miſericors eſt:ferũ &
b Pſ.26.c terribilẽ,qui amabilis eſt:&[b] mẽtitur ini
quitas ſibi, formans ſibi idolum pro eo
quod non eſt ipſe. Quid timetis, modi-
cæ fidei, vt peccata nolit remittere? Sed
c Col.2.c [c]affixit ea cruci cum ſuis manibus. Quòd
d Pſalm. teneri & delicati eſtis? Sed[d] ipſe nouit
102.c figmentum noſtrum. Quod male aſſueti,
e Pſalm. & ligati peccandi conſuetudine? Sed[e]
145.b Dominus ſoluit compeditos. Forte ne
irritatus immanitate & multitudine
crimi-

criminum cunctetur porrigere manum adiutorij? Sed vbi[f] abundauit delictum, ſuperabundare & gratia conſueuit. An de[g] veſtimento ſolliciti eſtis, vel cibo, cæteriſque corpori veſtro neceſſariis, & propterea cunctamini relinquere veſtra? Sed ſcit, quia his omnibus indigetis. Quid vultis amplius? Quid iā impedit à ſalute. Sed hoc eſt, quod dico, Deū ignoratis, ſed nec[h] creditis auditui noſtro: vellem vos vel expertis credere: quia[i] niſi credideritis, nō intelligetis. Sed non eſt omniū fides. Abſit autem vt de tali, hoc eſt, de Dei ignorātia ſpōſam cōmonitam ſentiamus, quæ tanta ſponſi pariter & Dei ſui non dico agnitione, ſed amicitia & familiaritate donata eſt, vt eius crebra colloquia & oſcula mereretur, & nūc familiari auſu loquitur: *Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie.*

f Ro. 5. d
g Ma. 6. c
h Iſ. 53. a
i Iſ. d. iux. 70. inter.
Cant. 1. d

Vbi ſane non ipſum, ſed locum habitationis gloriæ eius ſibi indicari requirit: quanquam non aliud ipſe, & aliud locus eius vel gloria. Sed reprimenda cenſetur propter præſumptionem, & de ſua ipſius cōmonēda cognitione, in qua nimirum viſa eſt aliquatenus caligare, quæ tantæ ſe æſtimarit idoneam viſioni, ſiue minus attendens præ exceſſu ſuo, quod eſſet in corpore:

corpore:ſiue fruſtra ſperans etiam manẽtem in corpore ad illam ſe poſſe inacceſſibilem accedere claritatẽ. Ergo ad ſeipſam protinus reuocatur, & ignorantia
Cant. 1.c conuincitur, & inſolentia caſtigatur. *Si ignoras te* (inquit) *egredere*. Terribiliter ſponſus intonat in dilectam,non tanquã ſponſus,ſed tanquã magiſter,& nõ quaſi iratus,ſed vt territa purgaretur, purgata idonea redderetur huic ipſi, cui inhiat vi-
k Ma.5.a ſioni.[k] Mundis cordibus nẽpe illa viſio ſequeſtratur.Pulchrè autem pulchram, non omnimodè quidem, ſed pulchram, inter mulieres eam dicit, videlicet cum diſtinctione:quatenus & ex hoc amplius reprimatur, & ſciat, quid deſit ſibi. Ego enim puto mulierum nomine hoc loco appellatas animas carnales,ac ſeculares, nihil in ſe virile habentes, nihil forte, aut conſtans in ſuis actibus demõſtrantes, ſed totum remiſſum, totum fœmineum & molle,quod viuunt & quod agũt.Spiritualis autem anima,etſi inde iã
Rom.8. Pulchra, quòd[l] non ſecundũ carnẽ ambulat,ſed ſecundũ ſpiritum : ex eo tamẽ, quòd adhuc in corpore viuit,citra perfectum adhuc pulchritudinis proficit, ac proinde non pulchra omnimodo, ſed pulchra inter mulieres, id eſt, inter
animas

animas terrenas,& quæ non ſunt ſicut ip
ſa ſpirituales, non autem inter angeli-
cas beaiitudines,non inter Virtutes, Po-
teſtates , Dominationes. Sicut patrum
aliquis olim inuentus & dictus eſt [m] iu- *m Gen.*
ſtus in generatione ſua,id eſt, præ omni- *6.b*
bus ſui temporis,ſuæq́; generationis : &
[n] Thamar iuſtificata perhibetur ex Iu- *n Pſ.38.a*
da,hoc eſt præ Iuda:& in euãgelio[o] publi *o Luc.18.c*
canus deſcendiſſe refertur de templo iu-
ſtificatus , ſed iuſtificatus à phariſeo : &
quomodo [p] magnus ille Ioãnes magnifi- *p Matth.*
cè quondam commendatus eſt,quod vi- *11. b &*
delicet ſuperiorem non haberet , ſed hoc *Luc. 7. b*
inter natos mulierum , non autem inter
choros beatorum , cœleſtiúmque ſpiri-
tuum:ita & ſponſa modo dicitur pulchra
ſed interim adhuc inter mulieres, & non
inter cœleſtes beatitudines. Deſinat pro-
inde , quandiu in terris eſt , quæ in cœ-
lis ſunt curioſiùs inueſtigare , ne forte [q] *q Prou.*
ſcrutatrix maieſtatis opprimatur à glo- *25.d*
ria.Deſinat,inquam , donec inter mulie-
res verſatur , inquirere , quæ apud ſúbli-
mes illas ſunt poteſtates , ſolis ipſis per-
ſpicua , ſolis licita tanquam cœleſtibus
cœleſtia ad videndum. [r] Mirabilis facta *r Pſalm*
eſt,inquit,viſio iſta ex te,ô ſpõſa, quã ti- *138.a*
bi poſtulas demõſtrari: nec modo pręua-

les intueri meridianam,& miram, quam inhabito claritatem. Dixiſti enim: *Indica*
r Cānti 1.b *mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie.* Sed enim induci in nubes, penetrare in plenitudinem luminis, irrumpere claritatis a-
ſ 1 Ti.6 d byſſos & [s] lucem habitare inacceſſibilem, nec temporis eſt huius, nec corporis. Id tibi in nouiſſimis reſeruatur, cùm
t Eph.5.f te mihi exhibuero glorioſam, [t] non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid
v 2. Cor huiuſmodi. An neſcis quia [v] quandiu vi-
5.b uis in hoc corpore, peregrinaris à lumine? Quomodo quæ necdum tota pulchra es, idoneam te exiſtimas vniuerſitatem pulchritudinis intueri? Quomodo denique quæris me in mea claritate videre, quæ adhuc ignoras te? Nam ſi te plenius
x Sa.3.d noſſes, ſcires vtique [x] corpore quod corrumpitur aggrauatã nullatenus poſſe attollere oculos, & figere in illũ fulgorem,
y 1.Pe.1.c [y] in quẽ proſpicere angeli concupiſcunt. Erit cùm apparuero, quòd tota pulchra eris, ſicut ego pulcher ſum totus: & ſimil-
z 1.Ioan. lima mihi, [z] videbis me ſicuti ſum. Tũc
3.a audies: [a] Tota pulchra es amica mea, &
a Cã.4.a & macula non eſt in te. Nũc verò etſi ex parte iã ſimilis, ex parte tamẽ diſſimilis, contenta eſto ex parte cognoſcere. Te
b Ec.13.e ipſam attende, & [b] altiora te ne quæſieris,

ris,& fortiora te ne ſcrutata fueris. Alioquin *ſi ignoras te o pulchra inter mulieres*,(nã & ego te dico pulchram,ſed inter mulieres,hoc eſt,ex parte,[c] Cùm autem venerit quod perfectum eſt,tunc euacuabitur quod ex parte eſt *Si ergo ignoras te*,ſed quę ſequuntur,dicta ſunt,& non oportet iterum dici.Promiſerã me de duplici ignorantia vtiliter diſputaturum. Si quo minus impleſſe videor,date veniam volenti.Nam[d] velle adiacet mihi,perficere autem non inuenio, niſi quantum ſua benignitate ad veſtram ædificationem largiri dignabitur ſponſus Eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

c 1. Cor. 13.c.

d Ro.7.d

De curribus Pharaonis, id eſt diaboli, & de principibus exercitus, qui ſunt, malitia, luxuria, & auaritia.

Sermo XXXIX.

E*Quitatui meo in curribus Pharaonis aſsimulaui te amica mea.* Ante omnia in his verbis libenter accipimus eccleſiæ typum in patribus præceſſiſſe, & noſtræ ſacramenta ſalutis præoſtenſa eſſe:[e] In exitu Iſraël de Aegypto,

Cant. 1.c

e Pſalm. 113.a

geminóque illo admirabili maris obſequio, & tranſitum ſcilicet populo dantis,& vltionẽ de hoſtibus, baptiſmi gra-
f 1. Cor. 10.a tia euidenter exprimitur, ſaluantis ho-[f] mines,& crimina ſubmergẽtis. Omnes, inquit, ſub nube fuerunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt in nube,& in mari. Sed oportet conſequentiā ſicut ſolemus ſignare verborum & ſequentia prioribus copulare,& ita demū elicere ſuaue quippiam, ſi poſſumus quod proſit moribus inſtruendis. Vbi itaque ſponſæ præſumptio dura,& auſtera increpatione repreſſa eſt: ne triſtior remaneret, bona illi aliqua, quę iam acceperat, ad memoriam reducuntur,& aliqua quę nondum acceperat, promittūtur: ſed & pulchra denuò perhibetur, & appellatur amica. Quod tibi inquit, durè locutus ſum amica mea, nulla in me tibi ſuſpicio ſit odij, vel rancoris: nam ſigna amoris mei in te euidentia ſunt ipſa mea munera, quibus te honoraui & ornaui: Nec mihi animi eſt illa retrahere, ſed magis addere ampliora. Vel ſic: Nō ęgrè feras amica mea, minimè te accipere modò, quod poſtūlas. quę tāta à me iā accepiſti, & maiora horū accipies, ſi in præceptis meis ambulaueris, & in amore meo perſeueraueris.

ris. Hæc pro literæ conſequētia. Nunc iā videamus qualia ſint quæ ſe donaſſe cōmemorat. Et primū quidem eſt, quòd eā aſſimilauit equitatui ſuo in currib⁹ Pharaonis, liberando vtique à iugo peccati, mortificatis vniuerſis operibus carnis, quemadmodum [g] ille populus liberatus eſt à ſeruitute Ægypti, ſubuerſis, & ſubmerſis cūctis curribus Pharaonis. Id quidem miſeratio maxima, in qua ego quoque [h] ſi gloriari voluero, non ero inſipiens: veritatem enim dicam. Fateor & fatebor, [i] Niſi quia Dominus adiuuit me, paulominus habitaſſet in inferno anima mea. Non ſum ingratus, nō ſum oblitus. [k] Miſericordias Domini in æternū cantabo. Verùm hactenus mihi cum ſponſa. De reliquo, illa ſingulari dignatione poſtquam liberata eſt, aſciſcitur in amicam, decorem induitur tanquam Domini ſponſa, interim tamen in genis duntaxat & in collo. Ad hæc illi promittuntur murenulæ pro ornatu, ipſęque aureæ pro pretio, & diſtinctæ argēto pro decore. Cui non admodum placeat ordo ipſe donationum? Primum miſericorditer liberatur, ſecundo dignanter adamatur, tertio benignè abluitur & purgatur, poſtremò optimi ornamenti accipit pro-

g Exod. 14.c
h 2. Cor. 12.a
i Pſ. 93.c
k Pſ. 88.a

miſſionem. Non ambigo quoſdam iam veſtrum inſemetipſis recognoſcere, quæ dicuntur, proprióque experimēto commonitos ad intelligentiā præuolare. Sed ſane memor verſiculi illius:[l] Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectū dat paruulis: pro huiuſmodi dignum duco eadem modicè latius explananda.[m] Benignus eſt enim Spiritus ſapientiæ, & placet illi doctor benignus & diligens, qui ita cupiat ſatisfacere ſtudioſis, Vt morem gerere tardioribus non recuſet. Denique[n] qui elucidant me, vitam æternam habebunt: ait ipſa ſapiētia. Quo quidem præmio ego fraudari noluerim. Quanquam in his etiam, quæ plana videntur, quandoque talia latent, quæ ipſis quoque, qui capaciores videntur & præuolantes ingenio, non erit inutile, ſi diligentius declarentur.

l Pſalm. 118. 2 *m Sap. 1. c* *n Eccle. 24. c*

Sed vide iam ſimilitudinem de Pharaone & exercitu eius, & Domini equitatu. Non inter ipſos exercitus ſimilitudo data eſt, ſed de ipſis. Quæ enim[o] ſocietas luci ad tenebras, aut quæ pars fideli cum infideli? Sed inter ſanctam ſpiritualémque animam, & equitatum Domini planè cōparatio eſt, & inter Pharaonem & diabolum, ambor úmque exercitus. Nec

o 2. Cor. 6. e

Nec miraberis vnam animam equitatus multitudini ſimilatam. ſi aduertas quantæ in ipſa vna, quæ tam ſancta anima ſit, virtutũ acies habeantur, quanta in affectionibus ordinatio, quanta in moribus diſciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in actionibus robur, quantus in zelo terror, quanta denique ipſi cum hoſte conflictuum aſſiduitas, numeroſitas triumphorum. Denique in conſequentibus legitur:[p] Terribilis vt caſtrorum acies ordinata. Et item : [q] Quid videbis (inquit) in Sunamite, niſi choros caſtrorum? Aut ſi id tibi non placet, noueris huiuſmodi animam nunquam eſſe ſine angelorum cuſtodia qui [r] eam æmulantur Dei æmulatione, ſolliciti ſuo viro ſeruare, & virginem caſtam exhibere Chriſto. Et ne dixeris in corde tuo: Vbi ſunt? Quis eos vidit? vidit eos propheta [s] Heliſæus : inſuper & fecit orando, vt videret etiam Giezi. Tu non vides? quia non es propheta, nec puer prophetę. Vidit [t] patriarcha Iacob, & ait : Caſtra Dei ſunt hæc. Vidit & doctor gentium, qui dicebat : [v] Nonne omnes adminiſtratorij ſpiritus ſunt, miſſi in miniſterium propter eos, qui hereditatem capiunt ſalutis? Er-

p Cant. 6. d
q Cant. 7. a
r 2. Co. 11 a
s 4. Reg. 6. c
t Gen. 32. a
v Heb. 1. d

go angelicis fulta miniſteriis, & ſuperno ſtipata agmine ſponſa incedens ſimilis eſt equitatui Domini, illi vtique, [x] qui quondam in curribus Pharaonis tam ſtupendo diuini adiutorij miraculo triũphauit. Si enim diligenter aduertas cuncta, quæ ibi miraris magnificè perpetrata, inuenies hic nihilominus admiranda. Niſi quòd in eo nunc magnificentius triumphatur, quòd quæ illic corporaliter præceſſerunt, hic ſpiritualiter adimplentur. An non tibi nempe multò fortius longéque glorioſius eſſe videtur diabolũ proſternere, quàm Pharaonem, atque aerias debellare poteſtates, quàm currus Pharaonis ſubuertere? Ibi denique [a] pugnatũ eſt aduerſus carnẽ & ſanguinẽ, hic aduerſus principes & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum harũ, cõtra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus. Et proſequere modo mecum ſingula proportionis membra. Ibi populus eductus de Ægypto, hic homo de ſeculo. Ibi proſternitur Pharao, hic diabolus. Ibi ſubuertuntur currus Pharaonis, hic [b] carnalia & ſecularia deſideria, quæ militãt aduerſus animã, ſubruuntur. Illi in fluctibus, iſti in fletibus, Marini illi, amari iſti. Puto & nũc clamitare dęmonia, ſi for-

x Exo. 14. f. g

a Epheſ. 6. b

b 1. Pet. 2. c

ſi forte contingat incidere in talem animam:[a] Fugiamus Iſraëlem, quia dominus pugnat pro eo. *a Exod. 14.f*

Vísne etiam aliquos de principibus Pharaonis propriis tibi deſignem nominibus,& decurribus deſcribā,inſtar quorum tu quoque alios, ſi qui ſunt,per teipſum valeas inuenire? Magnus quidem princeps ſpiritualis atque inuiſibilis regis Ægypti profectò malitia eſt, magnus luxuria, magnus auaratia. Et hi quidem poſſident terminos ſuos ſub rege ſuo, ſicut ſui cuique aſſignati ſunt. Nā malitia in omni regione maleficiorum,atque facinorum dominatur.Luxuria omni immunditiæ & turpitudini carnis præeſt. Auaritia in partes rapinæ & fraudis ſortita eſt principatum. Accipe nunc quoque quales his ſuis principibus Pharao preparauerit currus ad perſequendum populum Dei. Habet nanque malitia currum ſuum rotis quatuor conſiſtentem: ſæuitia, impatientia, audacia, impudentia, Valde etenim [b] velox eſt currus iſte ad effundendum ſanguinem qui nec innocentia ſiſtitur, nec patientia retardatur, nec timore frœnatur, nec inhibetur pudore. Trahitur autem duobus admodum pernicibus *b Pſ.13.A*

equis, & ad omnem perniciem paratiſſimis, terrena potentia, & ſeculari pompa. Tunc nanque quadriga iſta malitiæ currit valdè velociter, cùm hinc quidẽ potentiæ effectus ſubeſt eius adimplendis malitioſis conatibus, inde plauſus pompæ arridet perpetratis ſceleribus, vt ſer-
c Pſal. 9. d mo impleatur, qui ſcriptus eſt, [c] quoniã laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ, & iniquus benedicitur. Et iterũ
d Luc. 22. alia ſcriptura: [d] Hæc eſt, inquit, hora ve-
f ſtra & poteſtas tenebrarum. Porro præſident duobus his equis aurigæ duo, tumor & liuor: & tumor quidem pompam, liuor vero potentiam agit. Is enim rapido fertur diabolicarum amore põparum, cuius apud ſe cor prius intumuit. Nam quod in ſe firmiter ſtat timore compreſſum, grauitate modeſtum, humilitate ſolidum, puritate ſanum: aura huius vanitatis nequaquã leuiter rapietur. Item terrenæ iumentum potentię nónne inuidia agitur, & quaſi quibuſdam liuoris vrgetur hincinde calcaribus, ſuſpicione vtique decedendi, & metu ſuccumbẽdi? Aliud eſt enim, quòd ſuſpectus eſt ſucceſſor & aliud quòd timetur inuaſor. His itaque ſtimulis terrena potentia continuè agitatur. Et currus quidẽ ma-

litiæ ſic ſe habet.

Luxuriæ verò currus quadriga nihilominus voluitur vitiorum, ingluuie videlicet ventris, libidine coitus, mollitie veſtium, ocij ſoporiſque reſolutione. Trahitur equis æquè duobus proſperitate vitæ, & rerum abundantia: & qui his pręſident duo, ignauiæ torpor, & infida ſecuritas: quia & copia in ignauiam ſoluit: & ſecundum ſcripturam,[e] proſperitas ſtultorum perdet illos: non ſane ob aliud, niſi quoniam malè ſecuros reddat.[f] Cùm autem dixerint pax & ſecuritas, tunc ſubitaneus ſuperueniet eis interitus. Hi calcaria minimè habent, neque flagella vel aliquid huiuſmodi, ſed pro his vtuntur paruulo papilione conopeo ad faciendã vmbram, & flabello ad citandum ventum. Porro conopeum diſſimulatio eſt, vmbram faciens, & protegens ab æſtu curarum. Proprium nanque eſt mollis & delicatæ animæ etiam neceſſarias diſſimulare curas, & ne æſtuantes ſollicitudines ſentiat, ſub latibulo diſſimulationis abſcondi. Flabellum verò effuſio eſt ventum adulationis apportans. Largi ſunt enim luxurioſi ementes auro ventum de ore adulatorum. Et de hoc ſatis,

e Pro. 1. d

f 1. The. 5 a

Iam

Iam verò auaritia rotis & ipſa vehitur quatuor vitiorum, quæ ſunt puſillanimitas, inhumanitas cõtemptus Dei, mortis obliuio. Porrò iumẽta trahẽtia, tenacitas, & rapacitas: & his vnus auriga ambobus præſidet, habẽdi ardor. Solà ſiquidẽ auaritia, quoniam conducere plures non patitur, vno contenta eſt ſeruitore. Ipſe verò iniuncti operis promptus admodum, atque infatigabilis executor, vrgendis ſanè iumentis trahentibus, flagris vtitur acerrimis, libidine acquirendi, & metu amittendi.

Sunt & alij principes regis Ægypti, habẽtes & ipſi currus ſuos in expeditione domini ſui, ſicut ſuperbia, quæ vnus eſt de maioribus principibus, ſicut inimica fidei impietas, magnum & ipſa tenens locum in domo & regno Pharaonis: & multi adhuc ſunt alij inferioris ordinis ſatrapæ & equites, quorum non eſt numerus in Pharaonis exercitu, quorum & nomina & officia necnon & arma & apparatus eorum veſtris ſtudiis (vt in his exerceamini) inquirenda relinquo. In iſtorum itaque principum fortitudine, curruúmque ſuorum, inuiſibilis Pharao vbique diſcurrens, in omnem familiam Domini, quibus poteſt viribus more tyranni-

rannico debacchatur, in his etiam his diebus exeuntem Iſrael de Ægypto inſequitur. At ille nec ſubuectus curribus, nec protectus armis, nihilominus tamen ſola Domini manu confortatur ſecurè decantat.[g] Cantemus Domino, glorioſe enim honorificatus eſt, equum & aſcenſorem proiecit in mare. Item.[h] Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Domini noſtri inuocabimus. Et hæc dicta ſint pro adducta ſimilitudine, de equitatu Domini, & curribus Pharaonis. Poſt hæc amica appellatur. Nam ipſe quidem & ante liberationem amicus erat, alioquin non liberaſſet, quam non amaſſet, ſed illa beneficio liberationis adducta eſt, vt eſſet amica. Audi denique confidentem[i] Non quia dilexerimus eum nos, inquit, ſed ipſe prior dilexit nos. Recordare nunc mihi &[k] Moyſi & Æthiopiſſæ, & agnoſce iam tunc præfiguratum coniugium Verbi & animæ peccatricis, & diſcerne, ſi potes, quid tibi dulcius ſapiat in conſideratione ſuauiſſimi ſacramenti, Verbine nimium benigna dignatio, an animæ inæſtimabilis gloria, an inopinata fiducia peccatoris. Sed non potuit Moyſes Æthiopiſſæ mutare pel-

g *Exo. 15 a*

h *Pſ. 19. b*

i *I. Ioan. 4. b*

k *Num. 12. a*

pellem, Potuit Chriſtus. Sequitur enim: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis.* Sed hoc ſermoni alteri reſeruetur: vt ſemper, quæ in menſa ſponſi nobis apponuntur cum auiditate ſumentes, eructemus in ipſius laudem & gloriam Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

Quod intentio ſit facies animæ, cuiusque ſit pulchritudo aut deformitas declaratur, & quæ eiuſdem ſit ſolitudo & pudicitia.

Canti. 1. c *Sermo XL.*

PVlchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis. Tenera eſt ſponſæ verecundia, & ad increpationem ſponſi puto facies eius rubore ſuffuſa eſt, pulchriorque ex eo apparens illico audit: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis.* Vide autem, ne carnaliter cogites coloratam carnis putredinem, & purulentiam flaui ſanguineive humoris vitreæ cutis ſuperficiem ſummatim, atque æqualiter ſuffundentem, è quibus ſibi in uicem moderatè permixtis ad venuſtandam genarum effigiem rubor ſubpallidus in efficientiam corporeæ pulchritudinis temperatur. Alioquin incorporea illa

illa animæ, inuiſibiliſque ſubſtantia, nec corporeis diſtincta membris, nec viſibilibus extat fucata coloribus. Tu verò ſpiritualem eſſentiam ſpirituali, ſi potes, attinge intuitu, & ad coaptandum propoſitæ ſimilitudinis ſchema, cogita animæ faciem mentis intentionem: ex qua nimirum rectitudo operis, ſicut ex facie pulchritudo corporis æſtimatur. Porrò verecundiam intellige tanquam colorem in facie, quòd hæc potiſſimum virtus, & venuſtatem ingerat, & augeat gratiam. *Pulchræ* ergo *ſunt genæ tuæ ſicut turturis*. Poterat viſitatius faciem ponere, & deſcribere pulchram, ſicut ſolet, cuius pulchritudo laudatur, pulchra facie ſeu decora facie dici, ſed neſcio quid ſibi voluerit, vt magis genas pluraliter dicendum putauerit, niſi quòd minime id crediderim otioſum. Spiritus nanque ſapientiæ loquitur, cui non eſt fas vel modicum quid omnino aſſcribere otioſum, aut ſecus dictum, quàm oportuerit. Eſt itaque ſine dubio cauſa, quæcunque illa ſit, cur pluraliter genas maluerit, quam ſingulariter faciem dicere. Et ſi tu melius non habes, ego, quod mihi videtur, aperio. Duo quędã in intentione,

quam.

quam faciem animæ eſſe diximus, neceſſaria requiruntur, res & cauſſa, id eſt, quid intendas, & propter quid. Et ex his ſanè duobus animæ vel decor, vel deformitas iudicatur, vt (verbi cauſa) anima, quæ ambo iſta, recta, atque pudica habuerit, illi meritò, veraciterque dicatur: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis.* Quæ verò altero horum caruerit, non poterit dici de ea, quòd pulchræ ſint genæ eius ſicut turturis, propter eam, quæ adhuc ex parte erit, deformitatem. Multo autem minus illi hoc poterit conuenire, quæ neutrum horum habere laudabile inuenitur. At id totum fiet planius in exemplis.

Si (verbi cauſa) intendat quis animum inquirendæ veritati, atque id ſolo veritatis amore, nónne is tibi videtur & rem, & cauſam habere honeſtam, meritôque ſibi vendicare. quod dicitur: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis,* quippe cui in neutra genarum næuus reprehenſionis appareat? Quòd ſi minimè quidem veritatis deſiderio, ſed aut inanis gloriæ, aut alterius qualiſcunque commodi temporalis obtentu in veritatem intenderit, iam etſi vnam genarum videatur habere formoſam, non tamen,

tamen, vt arbitror, dubitabis iudicare, vel ex parte deformem, cuius alteram faciem cauſæ turpitudo fœdauerit. Si autem videris hominē nullis honeſtis ſtudiis intēdentem, ſed carnis illecebris irretitum, ventri & luxu iã deditū, quales ſunt illi [l] quorum Deus vēter eſt, & gloria in confuſione eorum, qui terrena ſapiunt: quid? iſtum nónne ex vtraque parte fœdiſſimum iudicabis, in cuius vtique intentione & res, & cauſa reproba inuenitur? Ergo intendere non in Deū, ſed in ſeculum, ſecularis animæ eſt, nec vllam prorſus genarum ſpecioſam habentis. *l Phi. 3. d*

Intendere autem quaſi in Deum, ſed non propter Deum: hypocritę planè animæ eſt: cuius etſi vna facies decora videtur, quod ad Deum qualicunque intentione reſpiciat: ipſa tamen ſimulatio omne decorum in ea exterminat: & magis per totum ingerit fœditatem Si autē vel ſolùm, vel maximè ob vitæ pręſentis neceſſaria ad Deum conuerterit intentionem, non quidem fœce hypocriſis putidam, puſillanimitatis tamen vitio dicimus ſubobſcuram, & minus acceptam. Porrò econtrariò intēdere in aliud, quàm in Deum, tamen propter Deum, [m] non otium Mariæ, ſed Marthæ negotium eſt. *m Luc. 10. d*

Abſit autem vt quæ huiuſmodi eſt, quicquam illam dixerim habere deforme, nec tamen ad perfectum affirmauerim perueniſſe decoris, quippe quæ adhuc ſollicita eſt & turbatur erga plurima, & non poteſt terrenorum actuum vel tenui puluere nõ reſpergi. [n] Quem tamen cito facilèque deterget vel in hora ſanctæ dormitionis caſta intentio, & bonæ conſcientiæ interrogatio in Deum. Ergo ſolum, inquirere Deũ propter ipſum ſolum, hoc plane eſt vtranque bipertitæ intentionis faciem habere pulcherrimam, atque id proprium ac ſpeciale ſponſæ, cui merito ſingularis prærogatiua audire conueniat: Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis. Cur vero ſicut turturis? Pudica auicula eſt, & conuerſatio eius non cum multis, ſed ſolo degere fertur contenta compare: ita vt ſi illum amiſerit, alterum non requirat, ſed ſola deinceps conuerſetur. Tu ergo qui hæc audis: vt ſane non ocioſe audias ea quæ ſcripta ſunt propter te, & nunc propter te verſantur, & diſputantur tu inquam, ſi ad iſtiuſmodi ſpiritus ſancti incitamẽta moueris, & inardeſcis aperta quomodo animam tuam facias ſpõſam Dei: ſtude ambas ſpecioſas habere has genas

n Lu. 10. g

o Cant. 1.

tuæ

tuæ intentionis, vt & imitator caſtiſſimæ volucris ſedeas ſecundum prophetam ſolitarius, quoniam leuaſti te ſupra te. Omnino ſupra te eſt angelorum Domino deſponſari. An non ſupra te adhærere Deo, atque vnum ſpiritum eſſe cum eo? Sede itaque ſolitarius ſicut turtur, nihil tibi & turbis, nihil cum multitudine cæterorum, etiámque ipſum obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui & concupiſcet rex decorem tuũ. O ſancta anima ſola eſto, vt ſoli omniũ ſerues teipſam, quē ex omnibus tibi elegiſti. Fuge publicũ, fuge & ipſos domeſticos, ſecede ab amicis, & intimis etiã, & ab illo qui tibi miniſtrat. An neſcis te verecundum habere ſponſum, & qui nequaquam ſuam velit tibi indulgere præſentiam præſentibus cæteris? Secede ergo, ſed mente non corpore, ſed intentione, ſed deuotione, ſed ſpiritu. Spiritus enim ante faciem tuam Chriſtus dominus ſpiritúſque requirit, non corporis ſolitudinem: quã quam & corpore interdum non ocioſe te ſeparas, cùm opportune potes, præſertim in tempore orationis. Tenes etiam in hoc & mandatum ſponſi & formam. Tu, inquit, cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora. Et

p Thr. 3. d

q Pſ. 44. c

r Matth. 6. a

v Luc. 6. d quod dixit, fecit.[v] Solus in oratione pernoctabat, non modo ſe abſcõdens à turbis, ſed nec vllum quidem diſcipulorum, nec vllum domeſticorum admittẽs.
x Matth. 26. c Denique[x] tres ſecum intimos ſibi adduxerat, cùm vltro properaret ad mortem, auulſus eſt & ab ipſis orare volens. Ergo & tu fac ſimiliter, quando orare volueris. De cætero ſola indicitur tibi mentis, & ſpiritus ſolitudo. Solus es, ſi non cõmunia cogites, ſi non affectes præſentia, ſi deſpicias, quod multi ſuſpiciũt, ſi faſtidias, quod omnes deſiderãt, ſi iurgia deuites, ſi damna non ſentias, ſi non recorderis iniuriarum. Alioquin nec ſi ſolus corpore és, ſolus es. Vidésne poſſe eſſe te, & ſolum, cùm inter multos, & inter multos, cùm ſolus es? Solus es in quantacunque hominum verſeris frequentia: tantùm caue alienæ conuerſationis eſſe, aut curioſus explorator, aut temerarius iudex. Etiam ſi perperam actum quid deprehẽdas, nec ſic iudices proximum, magis autem excuſa. Excuſa intentionem, ſi opus non potes, puta ignorantiam, puta ſubreptionem, puta caſum. Quod ſi omnem omnino diſſimulationem rei certitudo recuſat, ſuade nihilominus ipſe tibi, & dicito apud temetipſum: Vehe-

menes

mens fuit nimis tentatio. Quid de me illa feciſſet, ſi accepiſſet in me ſimiliter poteſtatem? Et memento me modo alloqui ſponſam, & non amicum ſponſi inſtruere, cui alia ratio eſt diligentius obſtruendi, ne quis peccet, & explorandi, an peccet, & emendandi, ſi peccatum fuerit. A qua ſanè neceſſitate ſponſa libera eſt, ſoli viuens ſibi, & ipſi, quē diligit ſponſo pariter & Domino ſuo, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Qualiter ſponſa recipit interim magnam conſolationem de contemplatione diuinæ claritatis, antequam perueniat ad eius ſpeciem futuram.

Sermo XLI.

C*ollum tuum ſicut monilia.* Solet ornari collum monilibus, non ipſis comparari. Sed hoc illæ faciant, quibus quia de proprio non ineſt decor, aliunde neceſſe eſt vt mendicent, vnde ſe ſpecioſas mentiantur. Nam ſponſæ collum ita in ſeipſo formoſum, & tam decenter quaſi natura formatum eſt, vt extrinſecus non requirat ornatum. Quid enim opus eſt peregrinorum fucos adhibere colorum, cui propria, & tanquam innata ſufficit *Cant. 1. c*

pulchritudo, in tantum vt ipſorum quoque, quæ ad ornandum quæruntur, monilium poſſit adæquare nitorem? Hoc nempe intelligi voluit, qui minimè quidem à collo (vt aſſolet) pendere monilia, ſed ipſum potius eſſe, ſicut monilia dixit. Nunc iam inuocandus eſt nobis Spiritus ſanctus, vt ſicut ſpirituales ſponſæ genas ſua dignatione tribuit inuenire, ita etiam ipſius ſpirituale collum demonſtrare dignetur. Et meo quidem intellectui (quia mihi incumbit loqui, quæ ſentio) nihil interim veriſimilius, probabiliúſve elucet, quàm ipſum animæ intellectum colli nomine deſignari. Tu quoque idem (vt arbitror) approbabis, ſi aduertas ſimilitudinis rationem. An non ſiquidem tibi videtur colli quodammodo vice fungi intellectus, per quem tua anima traiicit in ſe ſpiritus vitalia alimenta, atque in quædam transfundit viſcera morum affectuúmque ſuorum? Hoc ergo ſponſæ collum, id eſt, purus & ſimplex intellectus, cùm nuda & aperta veritate ſatis per ſeipſum retineat, non indiget ornaméto, ſed ipſum magis tanquam pretioſum monile animam decenter exornat, ac proinde ſimile monilibus ipſis deſcribitur. Bonum monile veritas,

bonum puritas, ſiue ſimplicitas bonum planè monile [y] ſapere ad ſobrietatem. *y Ro.12.a* Philoſophorum, vel hæreticorum intellectus non habet hunc in ſe puritatis, veritatíſque nitorem: & ideo multam curam gerunt ipſum colorare, & fucare phaleris verborum, & verſutiis ſyllogiſmorum, ne ſi nudus appareat, falſi etiam appareat turpitudo.

Sequitur. *Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* *Cant. 1.c* Si, faciam ſingulariter, & non pluraliter, faciemus, dixiſſet: abſolutè & indubitáter etiam hoc loqui ſponſum pronũciaſſem. Nunc autẽ vide, ne fortè magis ſodalibus eius cõgruentius aſſignemus, ſponſam quaſi cõſolantibus tali promiſſione, quòd donec perueniat ad viſionem, cuius ſic flagrat deſiderio, facturi ſint illi murenulas pulchras & pretioſas, quæ ſunt aurium ornamẽta. Atque hoc propterea (vt opinor) quia [z] fides ex auditu, & quãdiu [a] per fidem ambulatur & non per ſpeciem, danda opera potius inſtruendo auditui, quàm viſui exercendo. Fruſtra nanq; intenditur oculus, qui non ſit fide mundatus: cùm ſolis, [b] qui mundi corde ſunt, videndi copia promittatur. Scriptum verò eſt: [c] Fide mundans corda eorum. Quia ergo fides

z Ro.10.c
a 2.Cor. 5.b
b Matth. 5.a
c Act. 15.c

ex auditu, & ex illa viſus purgatio eſt, merito illi ornandis auribus intendebãt, dum auditus ſicut ratio docuit, viſus ſit præparatio. Tu, inquiunt, ô ſponſa intuendæ dilecti inhias claritati, ſed hoc alterius temporis eſt. Damus autem impræſentiarum ornamenta auribus tuis, quod erit tibi interim conſolatio, erit & præparatio ad hoc ipſum quod poſtu-
d Pſalm. las. Ac ſi illud prophetæ ei dicant:[d] Audi
144.c filia & vide. Videre deſideras, ſed audi prius. Gradus eſt auditus ad viſum. Proinde audi, & inclina aurem tuam ornamentis, quæ tibi facimus, vt per auditus obediẽtiam, ad gloriam peruenias viſio-
e Pſ. 50.b nis. Nos [e] auditui tuo damus gaudium & lætitiam, nam viſui non eſt noſtrum dare (in quo gaudij plenitudo, & tui deſiderij adimpletio eſt) ſed illius, quem diligit
f Io. 16.c anima tua. Ipſe vt [f] gaudium tuum ple-
g Pſ. 15.c num ſit, oſtendet ſeipſum tibi. Ipſe [g] adimplebit te lætitia cum vultu ſuo. Tu interim accipe ad conſolationem murenu-
h Ibid. las has de manu noſtra, cæterum [h] delectationes in dextera eius vſque ad finem. Aduertendum cuiuſmodi ei mure-
Cant. 1.c nulas offerunt. *Aureas*, inquit, *& vermiculatas argento.* Aurum diuinitatis eſt ful-
Iac. 3.d gor, aurum [i] ſapientia, quæ deſurſum eſt.

Hoc

Hoc auro fulgentia quædam quaſi veritatis ſignacula ſpondent ſe figuraturos hi, quibus id miniſterij eſt, ſuperni aurifices, atque internis animæ auribus inſerturos. Quod ego non puto eſſe aliud, quàm texere ſpirituales quaſdam ſimilitudines, & in ipſis puriſſima diuinæ ſapientiæ ſenſa animæ cõtemplantis conſpectibus importare, vt videat ſaltē [k] per ſpeculum, & in ænigmate, quod nondum facie ad faciem valet vllatenus intueri. Diuina ſunt, & niſi expertis prorſus incognita, quæ effamur, quomodo videlicet in hoc mortali corpore, fide adhuc [l] habēte ſtatum, & necdum propalata perſpicui ſubſtantia luminis, iam tamen interim puræ interdum contemplatio veritatis partes ſuas agere intra nos, vel ex parte præſumit, ita vt liceat vſurpare etiā alicui noſtrum, cui hoc datum deſuper fuerit, illud Apoſtoli. [m] Nunc cognoſco ex parte. Item: [n] Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Cùm autem diuinius aliquid raptim, & veluti in velocitate coruſci luminis interluxerit mēti ſpiritu excedenti, ſiue ad temperamentum nimij ſplendoris, ſiue ad doctrinæ vſum: continuo (neſcio vnde) adſunt imaginatoriæ quædam rerum inferio-

k 1. Cor. 13.d

l Heb. 10.b

m 1. Cor. 13.c

n Ibid.

rum ſimilitudines infuſis diuinitus ſenſis conuenienter accommodatæ. quibus quodammodo adumbratus puriſſimus ille, ac ſplendidiſſimus veritatis radius, & ipſi animæ tolerabilior fiat, & quibus communicare illum voluerit capabilior. Exiſtimo tamen ipſos formari in nobis ſanctorum ſuggeſtionibus angelorum, ſicut econtrariò contrarias & malas ingeri º immiſſiones per angelos malos non dubium eſt. Et fortaſſi hinc illud eſt P ſpeculum, atque ænigma (vt dixi) per quod videbat Apoſtolus ex iſtiuſmodi puris pulchriſque imaginationibus angelorum quaſi manibus fabricatum: quatenus & Dei eſſe, quod purum, & abſque omni phantaſia corporearum imaginũ cernitur, ſentiamus: & elegantem quamlibet ſimilitudinem, qua id dignè veſtitum apparuerit, miniſterio deputemus angelico. Quod ſignaſſe expreſſius videtur alia interpretatio dicẽs: *Similitudines aurifabri faciemus tibi, cum diſtinctionibus argenti.* Vnum eſt cum diſtinctionibus argenti, & vermiculatas argento. In quo mihi ſignificare videtur non modò ſimilitudines intus per angelos ſuggeri, ſed nitorem quoque eloquij per ipſos extrinſecus miniſtrari, quo cõgruè

o Pſ 77.e

p 1. Cor. 13.d

Cant. 1.d

gruè atque decenter o natæ, & ab auditoribus faciliùs capiantur, & delectabiliùs. Quòd ſi dixeris, quid eloquio, & argento? dicit tibi propheta: [q] Eloquia Domini, eloquia caſta, argentum igne examinatum. Ita ergo illi cœleſtes [r] adminiſtratorij ſpiritus, peregrinanti in terris ſponſę faciunt murenulas aureas vermiculatas argento. Vide autem, quomodo illa aliud cupit, & aliud accipit, & nitenti ad contemplationis quietem, labor prædicationis imponitur: & ſitienti ſponſi præſentiam, filiorũ ſponſi pariendorum, alendorúmq; ſollicitudo iniũgitur. Neq; non tãtùm accidit illi hoc, ſed & alia vice (vt memini) cùm ſponſi amplexus, & oſcula ſuſpiraret, reſpõſum eſt ei: [s] Quia meliora ſunt vbera tua vino: vt ex hoc ſe intelligeret matrẽ, atq; ad dandum lac paruulis, nutriendúmque filios reuocari. Fortaſſis & in aliis cantici huius locis hoc ipſum tu quoque (niſi piger ſis ad inquirendum) per teipſum aduertere poteris. An non res iſta quondam in ſancto patriarcha Iacob præfigurabatur, [t] cùm fruſtratus optatis, diúque expectatis Rachelis amplexibus, pro ſterili & decora, fœcundam & lippam inuitus, atque ignarus accepit? Ita ergo nunc ſponſa

q Pſ. 11. a
r Heb. 1. d
s Cant. 1. c
t Geneſ 29. c

ſponſa ſcire cupiens & inquirens, vbi in meridianis horis dilectus paſcat, & cubet, *murenulas* pro eo reportat *aureas, vermiculatas argento*, id eſt, ſapientiam cum eloquentia, haud dubium quin ad prædicationis opus. Docemur ex hoc ſanè intermittenda plerunque dulcia oſcula propter lactentia vbera, nec quenquam
a 2. Cor. 5.c ſibi, ſed [a] omnes illi, qui mortuus eſt pro omnibus, eſſe viuēdū putet. Væ, qui bene de Deo & ſentire & eloqui acceperunt, ſi
b 1. Tim. 12.c [b] quæſtum æſtiment pietatē, ſi conuertāt ad inanem gloriam, quod ad lucra Dei
c Rō. 12.c acceperant erogandum: ſi [c] alta ſapientes, humilibus non conſentiant. Paueāt, quod in propheta legitur dicente domino:
d Oſe. 2. b maxime iuxta 70. [d] Dedi eis aurum meū & argentū meum, ipſi autē de argento & auro meo operati ſunt Baal. Tu ergo audi, quid ſpōſa accepta hinc quidē increpatione, inde verò promiſſione, reſpōderit. Neq; enim vel de promiſſis extollitur, vel pro repulſa iraſcitur, ſed ſicut ſcriptum eſt:
e Pro. 4. h [e] Corripe ſapientem, & amabit te. Et itē quod ad donationes, & promiſſiones ſpectat:
f Ecc. 3. a [f] Quantò maior es, humilia te in omnibus. Quod ex eius reſponſione melius vtrumque patebit. Sed ipſa, ſi placet, diſcuſſio in aliud ſermonis principium

cipiũ differatur. Et de iis, quæ dicta ſunt, glorificemus ſponſum Eccleſiæ Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui eſt ſuper omnia benedictus Deus in ſecula. Amen.

De duplici humilitate, vna videlicet, quam parit veritas: & altera, quam inflammat caritas.

Sermo XLII.

Cum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum. Cant. 1.c Hæc ſunt verba ſponſæ, quæ in hodiernum diem diſtulimus, hoc reſponſum, quod dedit, vbi increpata eſt à ſpõſo, nõ tamen ſponſo, ſed eius ſodalibus. Quod facile eſt aduertere ex verbis ipſis. Cùm enim non dicit quaſi ad ſecundam perſonam, cùm eſſes rex in accubitu tuo: ſed, *cùm eſſet in accubitu ſuo*: patet quòd non ad ipſum loquitur, ſed de ipſo. Puta proinde ſponſum, vbi eã (quatenus viſũ fuit) aut corripuit aut repreſſit, comperta ex ſuffuſione genarũ verecũdia, ceſſiſſe loco, vt illa ſe abſente loqueretur liberiùs, quę ſentiret: ſed & ſi pauidior (vt aſſolet) quàm oportuerit, & deiectior animo facta eſſet, ſodaliũ eam conſolationes erigerent. Quod tamen &

per

per ſeipſum facere non neglexit, quamtũ iudicauit pro tempore oportere. Nam vt clarũ relinqueret, quãtum ſibi in illa correptione complacuit, quippe quam ſenſit digne, & prout oportuit acceptari, non
a Lu. 6. g ſanè antè ſe abſentauit, quàm[a] ex abundantia (quod non eſt dubium) cordis prorumperet in laudes eius, & genarũ colliq; ipſius pulchritudinem cõmendaret: propterea & qui cum ipſa remanent, blãdè loquũtu. ill, & munera offerunt ſciẽtes Domini voluntatem. Ad ipſos ergò reſponſio eius: Et litteralis quidem contextio ſchematis ita ſe habet. Sed priuſquam ex hac teſta nucleum ſpiritus eliceere inchoemus, dico vnum breuiter: Fœlix, cui ſua obiurgatio ſic reſpõdet, quẽadmodum habemus formam præſentis loci. Vtinam magis neminem obiurgare
b Iac. 3. a neceſſe ſit: hoc enim melius. Sed[b] quoniã in multis offendimus omnes, mihi tacere
c 1. Ti. 5. a re non licet, cui ex officio incumbit[c] peccãtes arguere, magis autẽ vrget charitas. Quòd ſi arguero, & fecero; quod meum eſt, illa autem increpatio procedẽs mini-
d Iſ. 55 b mè,[d] quod ſuum eſt, faciat, neque id ad quod miſi illã, ſed reuertatur ad me vacua tanquam iaculũ feriens & reſiliens, quid me animi tũc habere putatis fratres

Nónne

Nónne angor? nónne torqueor? Et vt mihi vſurpem aliquid ex verbis magiſtri (quia de ſapientia non poſſum) prorſus [e] coarctor è duobus, & quid eligam neſcio, placéréne mihi in eo, quod locutus ſum, quoniam, quod debui feci: an pœnitentiam agere ſuper verbo meo: quia quod volui, non recepi. Volui nimirum perimere hoſtem, eripere fratrem: & non feci ſic,, magis autem contrarium accidit. Nam læſi animam, & culpam auxi. Siquidem acceſſit & contemptus. [f] Nolunt audire te, inquit, quia nolunt audire me. Vides, quæ maieſtas contemnitur? Non te putes me ſolum ſpreuiſſe, Dominus locutus eſt. Et quod dixit prophetæ, dixit & Apoſtolis: [g] Qui vos ſpernit, ait, me ſpernit. e Phil. 1. c f Ex. 3. b g Luc. 6. c

Non ſum propheta, non ſum apoſtolus: & prophetę tamen & apoſtoli (audeo dicere) vice fungor: & quibus non æquor meritis, eorum implicor curis. Etſi ad meam multam confuſionem, etſi ad grande periculum mihi, [h] ſuper cathedram Moyſi ſedeo: cuius tamen non vendico mihi vitam, nec experior gratiam. Quid tamen? Num ideo cathedræ nō deferetur, quoniam occupata eſt ab indigno? Etiam ſi Scribę & Phariſæi in ea ſedeant, h Matth. 23. a i Ibid. eo.

deſeruit: & amor. Nec eris amore dignus qui indignus, caſtigatione cenſeris. Vides, quia tunc magis iraſcitur Deus cùm non iraſcitur? [q] Miſereamur impio, inquit, & non diſcet facere iuſtitiam. Miſericordiam hanc ego nolo. Super omnem iram miſeratio iſta ſepiens mihi vias iuſtitiæ. Satiùs profectò mihi, iuxta prophetę conſilium, [r] apprehendere diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & peream de via iuſta. Volo iraſcaris mihi pater miſericordiarum, ſed [s] illa ira, qua corrigis deuium, nō qua extrudis de via. Illud tua nobis begnigna animaduerſio parit, hoc formidoloſa nutrit diſſimulatio. Non enim cum neſcio, ſed cum ſentio te iratum, tunc maximè confido propitium: etenim [t] cùm iratus fueris, miſericordię recordaberis. [v] Deus, inquit, tu propitius fuiſti eis, & vlciſcens in omnes adinuentiones eorum. Moyſen loquitur, & Aaron, atque Samuelē quos modò præmiſerat, & hoc vocat propitiationem, quòd eorum Deus non pepercit exceſſibus. I nunc tu ergo, atque hanc tibi excludito in æternum, defendendo errorem, & accuſando correptionem. An non iſtud eſt [x] malum dicere bonum, & bonum malum? An

q *Iſ. 26. b*
r *Pſa. 2. c*
s *Pſ. 6. a*
t *Aba. 3. a*
v *Pſ. 98. b*
x *Iſa 5. e*

non ex hac odioſa impudentia pullulabit mox impœnitentia, mater deſperationis? Quem enim pœniteat ſuper bono quod putat? Væ illis, inquit, Væ illud æternum eſt. Aliud eſt quenque
y Iac. 1. c
y tentari à propria cōcupiſcentia abſtractum & illectum, & aliud ſponte appetere malum tāquam bonum, ad mortē quaſi ad vitam male ſecurum properare. Pro huiuſmodi, dico, mallem aliquādo, tacuiſſe, & diſſimulaſſe, quod agi perperam deprehendi, quàm ad tantam reprehendiſſe perniciem. Dicas forſan mihi quòd
z Ex. 3. d
bonum meum ad me reuertatur, & z quia
a Pſ. 39. b
liberaui animā meam, & mundus ſum à ſanguine hominis, cui a annunciaui & locutus ſū, vt auerteretur à via ſua mala, & viueret. Sed etſi innumera talia addas, me tamen minimè iſta conſolabuntur, mortē filij intuentem. Quaſi verò mea illa reprehēſione liberationem quæſierim, & nō magis illius. Quæ enim mater etiā, ſi omnem, quā potuit curam, & diligentiā, ægrotanti filio adhibuiſſe ſe ſciat, ſi demum fruſtratam ſe viderit, & omnes labores ſuos eſſe penitus inefficaces, illo nihilominus moriente propterea, vnquam à fletibus temperauit? Et illa quidem hoc pro morte temporali,
quanto

quantò magis me pro morte ęterna mei filij manet vtique [y] ploratus, & vlulatus multus, etiam ſi [z] nihil mihi cõſcius ſum quo minus annunciauerim illi? Vides etiam à quantis è regione malis, & ſe, & nos liberat, qui correptus manſuetè reſpõdet, verecundè acquieſcit, modeſtè obtemperat, humiliter confitetur? Huic ego animæ in omnibus me profitear debitorem, huic me miniſtrũ & ſeruum tãquam digniſſimæ Domini mei ſponſæ: & quæ reuera dicere poſſit: *Cùm eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum.* Bonus humilitatis odor, qui de hac valle plorationis aſcendens, perfuſis circunquaque vicinis regionibus ipſum quoq; regium accubitũ grata ſuauitate reſpergat. Eſt nardus humilis herba, quam & calidæ ferunt eſſe naturæ hi, qui herbarũ vires curioſius explorarũt: & ideo per hãc videor mihi non inconueniẽter hoc loco virtutem humilitatis accipere, ſed quæ ſancti amoris vaporibus flagret. Quod propterea ſanè dico, quoniam eſt humilitas, quam nobis veritas parit, & non habet calorem: & eſt humilitas, quã caritas format, & inflammat. Atque hæc quidem in affectu, illa in cogitatione, conſiſtit. Etenim tu ſi temetip-

y Hier. 31. c
z Act. 30. e
Cant. 1. d

ſum intus ad lumen veritatis,& ſine diſſimulatione inſpecias,& ſine palpatione diiudices:non dubito,quin humilieris & tu in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac vera cognitione tui, quanuis necdũ fortaſſe id eſſe patiaris in oculis aliorum. Eris igitur humilis,ſed de opere interim veritatis & minimè adhuc de amoris infuſione Nam ſi veritatis ipſius,quæ te tibi veraciter,atque ſalubriter demonſtrauit,ſicut ſplendore illuminatus, ita affectus amore fuiſſes : voluiſſes proculdubio,quod in te eſt, eandem de te omnes tenere ſententiam, quàm ipſam apud te veritatem habere cognoſcis. Sanè quod in te eſt dixerim,quoniam plerũque non expedit innoteſcere omnibus omnia, quæ nos ſcimus de nobis, atque ipſa veritatis caritate & caritatis veritate vetamur palã fieri velle,quod noceat agnoſcẽti. Alioquin ſi priuato amore tui tentus detines pariter intra te iudicium veritatis incluſum, cui dubium eſt minus te veritatem diligere, cui proprium præfers,vel commodum, vel honorem? Vides igitur non eſſe idipſum, hominem de ſeipſo non [d] altum iã ſapere, veritatis lumine redargutum: & humilibus ſponte conſentire, munere caritatis adiutum:

d Ro. 12. c

iutum. Illud enim neceſſitatis eſt hoc voluntatis.[e] Semetipſum exinaniuit, inquit, formam ſerui accipiens, & formam humilitatis tradens. Ipſe ſe exinaniuit, ipſe ſe humiliauit, nõ neceſſitate iudicij, ſed noſtri caritate. Poterat nimirũ vilem ſe & contemptibilem demonſtrare, ſed planè non reputare, quoniam ſciebat ſeipſum. Volũtate proinde humilis fuit, & nõ iudicio, qui talem ſe obtulit, qualem eſſe neſciuit: magis autem placuit minimum reputari, qui ſe ſummum non ignorabat. Denique ait[f] Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Corde dixit, cordis affectu, id eſt, voluntate. Itaque neceſſitatem exclũſit, qui voluntatem confeſſus eſt. Non enim quomodo ego vel tu inuenimus nos in veritate dignos dedecore & cõtẽptu, dignos omni extremitate & inferioritate, dignos etiam ſuppliciis, dignos plagis: non inquam ita & ille: quæ tamen omnia expertus eſt, quia voluit tanquam humilis corde. Humilis videlicet illa humilitate, quã cordis ſuaſit affectio, non quã extorſit diſcuſſio veritatis. Propterea dixi hãc voluntariæ humilitatis ſpeciem, non redargutione veritatis, ſed caritatis intra nos infuſione creari. quia cordis eſt,

e Philip. 2.a

f Matth. 11.d

quia affectionis, quia voluntatis: an verò rectè, tu iudica. Itemque etiam hoc tuo æquè examinetur iudicio, digne eandem domino aſſignaſim, quem [g] caritate, conſtat exinanitum caritate [h] minoratū ab angelis, caritate [i] parētibus ſubditum, caritate [k] Baptiſtæ manibus inclinatū, caritate carnis infirma paſſum, caritate poſtremo morti obnoxium, cruce inglorium extitiſſe. Sed & hoc vnum adhuc tui ſit conſiderare arbitrij, recténe etiam hanc ipſam humilitatem ita caritate calentem, herba humili & calida, id eſt, nardo putauerim deſignatum. Et ſi ita cuncta probaueris, (probabis enim rationi manifeſtiſſimæ acquieſcens, tunc, ſi iam apud teipſum humiliatus es neceſſaria illa humilitate quam [l] ſcrutans corda & renes veritas ſenſibus ingerit animæ vigilantis) adhibe voluntatem, & fac de neceſſitate virtutem, quoniam nulla eſt virtus ſine conniuentia voluntatis. Sic autem fiet iſtud, ſi nolis alter apparere foris, quàm te inuenis intus. Alioquin time ne de te ipſo legas quoniam doloſe [m] egit in conſpectu eius, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. [n] Pondus, inquit, & pondus abominatio eſt apud Deum. Quid enim? Tu te deprecia-

ris

g Phil. 2.
h
h Heb. 2.
h
i Luc. 2. g
k Matth.
5 c
l Pſal. 7. c
m Pſalm.
5 r. a
n Prou.
20. b

ris in ſecreto apud te ipſum veritatis trutina ponderatus, & foris alterius pretij mentiens, maiori te pondere vendis nobis quam ab ipſa accepiſti? [o] Time
Deum, & noli hanc rem peſſimam fa- *o Eccl. 12. d*
cere: vt quem humiliat veritas, extollat voluntas? hoc enim eſt reſiſtere veritati, hoc pugnare contra Deum. Magis autem acquieſce Deo, & ſit voluntas ſubdita veritati, nec tantum ſubdita, ſed & deuota.[p] Nonne Deo, inquit, *p Pſa. 61. a*
ſubiecta erit anima mea? Et parum eſt
eſſe ſubiectum Deo, niſi ſis & [q] omni hu- *q 1. Pet.*
manæ creaturæ propter Deum: ſiue ab- *2. c.*
bati tanquam præcellenti, ſiue prioribus, tanquam ab eo conſtitutis. Ego plus dico ſubdere paribus ſubdere & minoribus.[r] Sic enim decet nos inquit, omnem implere iuſtitiã. Vade & tu ad mi- *r Matth.*
norem, ſi vis in iuſtitia eſſe perfectus, de- *3. d*
fer inferiori, iuniori te inclinato. Hoc enim faciens trahes & ipſe ad te ſponſæ ſermonem, quem dixit: Quia *nardus mea dedit odorem ſuum*, Odor deuotio eſt, odor bona opinio, quę ad omnes peruenit, vt [s]
Chriſti ſis bonus odor in omni loco, ſpe- *s 2. Cor.*
ctabilis omnib⁹, amabilis omnibus. Nõ *2. d*
poteſt hoc ille humilis, quẽ veritas ad humilitatẽ cogit, quoniã ſibi habet il-

lam,& exire non patitur, vt ſparſa foris redoleat. Magis autem non habet odorem, quia non habet deuotionem, vt pote qui non ſponte neque libenter ſe humiliat: ſponſæ vero humilitas tanquam nardus ſpargit odorem ſuum, amore calens, deuotione vigens, opinione redolens. Sponſæ humilitas voluntaria eſt, perpetua eſt, fructifera eſt. O-
Cant. 1. c dor eius nec reprehenſione exterminatur, nec laude: audierat: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis, & collum tuum ſicut monilia.* Acceperat & repromiſſionem orna-
t Eccl. 3. c tus aurei, & nihilominus tamen cum humilitate reſpondet: & [t] quanto maiorem ſe audit, tanto humiliat ſe in omnibus. Non gloriatur in meritis, nec inter laudes ſuas humilitatis obliuiſcitur, quam & humiliter confitetur ſub nardi nomine. Ac ſi voce virginis Mariæ dicat: Nullius mihi meriti conſcia ſum ad tan-
v Luc. 1. d tam dignationem, niſi [v] quòd reſpexit Deus humilitatem ancillæ ſuæ.

Can. 1. d Nam quid eſt aliud, *nardus mea dedit odorem ſuum*, quàm placuit mea humilitas? Non mea, inquit, ſapientia, non mea nobilitas, non mea pulchritudo, quæ nulla erant mihi, ſed quæ ſola inerat humilitas dedit odorem

ſuum

ſuum, id eſt, ſolitum. Solitò placet Deo humilitas. Solitò planè atque ex conſueto [x] excelſus Dominus humilia reſpicit: *x Pſalm. 137.c* & ideo *cùm eſſet rex in accubitu*, id eſt, in excelſo habitaculo ſuo, illuc quoque humilitatis odor aſcendit: [y] In altis habitat, *y Pſ.112.a* inquit, & humilia reſpicit in cœlo, & in terra. Ergo *cùm eſſet rex in accubitu ſuo, nardus ſponſæ dedit odorem ſuum.* *Canti.1.d* Accubitus regis, ſinus eſt Patris: quia [z] ſemper in Patre filius. *z Ioan. 14.a* Nec dubites regem hunc eſſe clementem, cui perennis accubitus eſt paternæ benignitatis diuerſorium. Meritò clamor humilium aſcendit ad eum, cui fons pietatis eſt manſio, cui familiaris ſuauitas, cui ſubſtantialis, vel potius conſubſtantialis bonitas eſt: cui ideo totum quod eſt, de Patre eſt, vt nil prorſus in regia maieſtate niſi paternum, humiliũ trepidatio ſuſpicetur. Denique [a] propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum nũc exurgã, dicit Dominus. *a Pſ.21.a* Horum igitur conſcia ſponſa (vt pote domeſtica atque cariſſima) non ſe putat arcendam ſponſi gratia, penuria meritorũ, ſola de humilitate præſumens. Regem denique nominat, nam ſponſum interim territa increpatione non audet, & in alto habitare fatetur, nec ſic tamẽ diffidit hu-

militas. Primitiuæ Eccleſiæ potes hunc congruentiſſimè aptare ſermonem, ſi recordaris dies illos, quibus aſſumpto domino vbi erat prius, & ſedēte in dextera patris illo ſuo antiquo nobili atque glorioſo accubitu,[b] diſcipuli erant congregati in loco vno, perſeuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria matre Ieſu & fratribus eius. Nonne tibi videtur reuera tunc temporis nardum paruulæ & trepidantis ſponſæ dare odorem ſuum? Denique cum [c] factus eſt repente de cœlo ſonus tanquam aduenientis ſpiritus vehementis, & repleuit totam domum vbi erant ſedentes; an non merito paupercula tūc dicere potuit: *Cum [d] eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum*? Patuit pro certo omnibus in loco manentibus, quàm gratus humilitatis, & quàm beneplacitus odor aſcēderat, cui mox tā copioſa, & glorioſa remuneratione reſponsū eſt. Cæterū illa non ingrata beneficij fuit. Audi enim, quomodo mox repleta deuotione; parat ſe ad omnia mala perferēda ꝑ nomine eius. Nam ſequitur: *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Infirmitas mea (quam noſtis) non ſinit vlterius progredi.

b Acto. 1.c

c Acto. 2.b

d Cant. 1.

gredi. Hoc ſolùm dico: quia tribulationum amaritudines ſub myrrhæ nomine dicit ſe ſubire paratam amore dilecti. Reliquum capituli aliàs proſequemur, ſi tamen exoratus à vobis, Spiritus ſanctus affuerit, qui nos intelligere faciat verba ſponſæ, quæ ipſe inſpirando formauit, ſicut nouit illius, cuius ipſe Spiritus eſt, laudibus conuenire, ſponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Qualiter conſideratio paſsionis & laborum Chriſti facit ſponſam, id eſt, animam pergere illæſam inter proſpera & aduerſa huius mundi.
Sermo. XLIII.

F*ASCICVLVS myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Ante rex, modo dilectus. Ante in accubitu regio, modo inter ſponſæ vbera. Magna humilitatis virtus, cui etiam deitatis maieſtas tam facile ſe inclinat. Cito reuerentiæ nomen in vocabulum amicitiæ mutatum eſt: & [d] qui longè erat, in breui factus eſt propè. *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi.* Myrrha amara res, dura & aſpera tribulationum ſignificat. Ea ſi-

Canti.1.d

d Epſ.2.e

non ex hac odioſa impudentia pullulabit mox impœnitentia, mater deſperationis? Quem enim pœniteat ſuper bono quod putat? Væ illis, inquit. Væ illud æternum eſt. Aliud eſt quenque
y Iac. 1. c [y] tentari à propria cõcupiſcentia abſtractum & illectum, & aliud ſponte appetere malum tãquam bonum, ad mortẽ quaſi ad vitam male ſecurum properare. Pro huiuſmodi, dico, mallem aliquãdo, tacuiſſe, & diſſimulaſſe, quod agi perperam deprehendi, quàm ad tantam reprehendiſſe perniciem. Dicas forſan mihi quòd
z Ez. 3. d bonum meum ad me reuertatur, & [z] quia liberaui animã meam, & mundus ſum à
a Pſ. 39. b ſanguine hominis, cui [a] annunciaui & locutus ſũ, vt auerteretur à via ſua mala, & viueret. Sed etſi innumera talia addas, & me tamen minimè iſta conſolabuntur, mortẽ filij intuentem. Quaſi verò mea illa reprehẽſione liberationem quæſierim, & nõ magis illius. Quæ enim mater etiã ſi omnem, quã potuit curam, & diligentiã ægrotanti filio adhibuiſſe ſe ſciat, ſi demum fruſtratam ſe viderit, & omnes labores ſuos eſſe penitus inefficaces, illo nihilominus moriente propterea, vnquam à fletibus temperauit? Et illa quidem hoc pro morte temporali,

quanto

quantò magis me pro morte æterna mei filij manet vtique[y] ploratus, & vlulatus *y Hier.* multus, etiam ſi[z] nihil mihi cōſcius ſum *31.c* quo minus annunciauerim illi? Vides e- *z Act.* tiam à quantis è regione malis, & ſe, & *20.e* nos liberat, qui correptus manſuetè reſpōdet, verecundè acquieſcit, modeſtè obtemperat, humiliter confitetur? Huic ego animæ in omnibus me profitear debitorem, huic me miniſtrū & ſeruum tāquam digniſſimæ Domini mei ſponſæ: & quæ reuera dicere poſſit: *Cùm eſſet rex in* *Cant. 1.d* *accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum.* Bonus humilitatis odor, qui de hac valle plorationis aſcendens, perfuſis circunquaque vicinis regionibus ipſum quoq; regium accubitū grata ſuauitate reſpergat. Eſt nardus humilis herba, quam & calidæ ferunt eſſe naturæ hi, qui herbarū vires curioſius explorarūt: & ideo per hāc videor mihi non inconueniēter hoc loco virtutem humilitatis accipere, ſed quæ ſancti amoris vaporibus flagret. Quod propterea ſanè dico, quoniam eſt humilitas, quam nobis veritas parit, & non habet calorem: & eſt humilitas, quā caritas format, & inflammat. Atque hæc quidem in affectu, illa in cogitatione, conſiſtit. Etenim tu ſi temetip-

ſum intus ad lumen veritatis,& ſine diſſimulatione inſpecias,& ſine palpatione diiudices:non dubito,quin humilieris & tu in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac vera cognitione tui, quamuis necdũ fortaſſe id eſſe patiaris in oculis aliorum. Eris igitur humilis,ſed de opere interim veritatis & minimè adhuc de amoris infuſione Nam ſi veritatis ipſius,quæ te tibi veraciter,atque ſalubriter demonſtrauit,ſicut ſplendore illuminatus, ita affectus amore fuiſſes : voluiſſes proculdubio,quod in te eſt , eandem de te omnes tenere ſententiam , quàm ipſam apud te veritatem habere cognoſcis. Sanè quod in te eſt dixerim,quoniam plerũque non expedit innoteſcere omnibus omnia, quæ nos ſcimus de nobis, atque ipſa veritatis caritate & caritatis veritate vetamur palã fieri velle,quod noceat agnoſcẽti. Alioquin ſi priuato amore tui tentus detines pariter intra te iudicium veritatis incluſum , cui dubium eſt minus te veritatem diligere, cui proprium præfers,vel commodum , vel honorem ? Vi-
d Ro. 12. des igitur non eſſe idipſum , hominem
c de ſeipſo non [d] altum iã ſapere, veritatis lumine redargutum: & humilibus ſponte conſentire , munere caritatis adiutum :

iuſtum. Illud enim neceſſitatis eſt hoc voluntatis.[e] Semetipſum exinaniuit, in-quit, formam ſerui accipiens, & formam humilitatis tradens. Ipſe ſe exinaniuit, ipſe ſe humiliauit, nõ neceſſitate iudicij, ſed noſtri caritate. Poterat nimirũ vilem ſe & contemptibilem demonſtrare, ſed planè non reputare, quoniam ſciebat ſe-ipſum. Volũtate proinde humilis fuit, & nõ iudicio, qui talem ſe obtulit, qualem eſſe neſciuit: magis autem placuit minimum reputari, qui ſe ſummum non ignorabat. Denique ait [f] Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Corde dixit, cordis affectu, id eſt, voluntate. Itaque neceſſitatem excluſit, qui voluntatem confeſſus eſt. Non enim quomodo ego vel tu inuenimus nos in veritate dignos dedecore & cõtẽptu, dignos omni extremitate & inferioritate, dignos etiam ſuppliciis, dignos plagis: non inquam ita & ille: quæ tamen omnia expertus eſt, quia voluit tanquam humilis corde. Humilis videlicet illa humilitate, quã cordis ſuaſit affectio, non quã extorſit diſcuſſio veritatis· Propterea dixi hãc voluntariæ humilitatis ſpeciem, non redargutione veritatis, ſed caritatis intra nos infuſione creari. quia cordis eſt,

e Philip. 2.a

f Matth. 11.d

quia affectionis,quia voluntatis:an verò
rectè,tu iudica. Itemque etiam hoc tuo
æquè examinetur iudicio, digne ean-
g Phil. 1. dem domino aſſignarim, quem [g] cari-
b tate,conſtat exinanitum caritate [h] mino-
h Heb. 2. ratū ab angelis, caritate [i] parētibus ſub-
b ditum,caritate [k] Baptiſtæ manibus incli-
i Luc. 2. g natū,caritate carnis infirma paſſum, ca-
k Matth. ritate poſtremo morti obnoxium, cruce
5 c inglorium extitiſſe.Sed & hoc vnum ad-
huc tui ſit conſiderare arbitrij, recténe
etiam hanc ipſam humilitatem ita cari-
tate calentem,herba humili & calida, id
eſt,nardo putauerim deſignatum. Etſi ita
cuncta probaueris,(probabis enim ratio-
ni manifeſtiſſimæ acquieſcens, tunc, ſi
iam apud teipſum humiliatus es neceſſa-
l Pſal. 7. c ria illa humilitate quam [l] ſcrutans corda
& renes veritas ſenſibus ingerit animæ
vigilantis)adhibe voluntatem, & fac de
neceſſitate virtutem, quoniam nulla eſt
virtus ſine conniuentia voluntatis. Sic
autem fiet iſtud, ſi nolis alter apparere
foris, quàm te inuenis intus. Alioquin
time ne de te ipſo legas quoniam dolo-
m Pſalm. ſe [m] egit in conſpectu eius, vt inueniatur
35. a iniquitas eius ad odium. [n] Pondus,
n Prou. inquit, & pondus abominatio eſt apud
20. b Deum. Quid enim? Tu te deprecia-
ris

ris in ſecreto apud te ipſum veritatis trutina ponderatus, & foris alterius pretij mentiens, maiori te pondere vendis nobis quam ab ipſa accepiſti? [o] Time Deum, & noli hanc rem peſſimam facere: vt quem humiliat veritas, extollat voluntas? hoc enim eſt reſiſtere veritati, hoc pugnare contra Deum. Magis autem acquieſce Deo, & ſit voluntas ſubdita veritati, nec tantum ſubdita, ſed & deuota.[p] Nonne Deo, inquit, ſubiecta erit anima mea? Et parum eſt eſſe ſubiectum Deo, niſi ſis & [q] omni humanæ creaturæ propter Deum: ſiue abbati tanquam præcellenti, ſiue prioribus, tanquam ab eo conſtitutis. Ego plus dico ſubdere paribus ſubdere & minoribus.[r] Sic enim decet nos inquit, omnem implere iuſtitiā. Vade & tu ad minorem, ſi vis in iuſtitia eſſe perfectus, defer inferiori, iuniori te inclinato. Hoc enim faciens trahes & ipſe ad te ſponſæ ſermonem, quem dixit: Quia *nardus mea dedit odorem ſuum*, Odor deuotio eſt, odor bona opinio, quę ad omnes peruenit, vt [s] Chriſti ſis bonus odor in omni loco, ſpectabilis omnib⁹, amabilis omnibus. Nō poteſt hoc ille humilis, quē veritas ad humilitatē cogit, quoniā ſibi habet il-

o Eccl. 12. d
p Pſa. 61. a
q 1. Pet. 2. c
r Matth. 3. d
s 2. Cor. 2. d

lam,& exire non patitur, vt ſparſa foris redoleat. Magis autem non habet odorem, quia non habet deuotionem, vt pote qui non ſponte neque libenter ſe humiliat; ſponſæ vero humilitas tanquam nardus ſpargit odorem ſuum, amore calens, deuotione vigens, opinione redolens. Sponſæ humilitas voluntaria eſt, perpetua eſt, fructifera eſt. Odor eius nec reprehenſione extermi-
Cant. 1. c natur, nec laude: audierat: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis, & collum tuum ſicut monilia.* Acceperat & repromiſſionem orna-
t Eccl. 3. c tus aurei, & nihilominus tamen cum humilitate reſpondet: & [t] quanto maiorem ſe audit, tanto humiliat ſe in omnibus. Non gloriatur in meritis, nec inter laudes ſuas humilitatis obliuiſcitur, quam & humiliter confitetur ſub nardi nomine. Ac ſi voce virginis Mariæ dicat: Nullius mihi meriti conſcia ſum ad tan-
v Luc. 1. d. tam dignationem, niſi [v] quòd reſpexit Deus humilitatem ancillæ ſuæ.

Can. 1. d Nam quid eſt aliud, *nardus mea dedit odorem ſuum*, quàm placuit mea humilitas? Non mea, inquit, ſapientia, non mea nobilitas, non mea pulchritudo, quæ nulla erant mihi, ſed quæ ſola merat humilitas dedit odorem ſuum

ſuum, id eſt, ſolitum. Solitò placet Deo humilitas. Solitò planè atque ex conſue to [x] excelſus Dominus humilia reſpicit: *x Pſalm. 137.c* & ideo *cùm eſſet rex in accubitu*, id eſt, in excelſo habitaculo ſuo, illuc quoque humilitatis odor aſcendit: [y] In altis habitat, *y Pſ. 112.a* inquit, & humilia reſpicit in cœlo, & in terra. Ergo *cùm eſſet rex in accubitu ſuo, nardus ſponſæ dedit odorem ſuum.* *Canti. 1.d* Accubitus regis, ſinus eſt Patris: quia [z] ſemper in Patre filius. *z Ioan. 14.a* Nec dubites regem hunc eſſe clementem, cui perennis accubitus eſt paternæ benignitatis diuerſorium. Meritò clamor humilium aſcendit ad eum, cui fons pietatis eſt manſio, cui familiaris ſuauitas, cui ſubſtantialis, vel potius conſubſtantialis bonitas eſt: cui ideo totum quod eſt, de Patre eſt, vt nil prorſus in regia maieſtate niſi paternum, humiliũ trepidatio ſuſpicetur. Denique[a] propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum nũc exurgã, dicit Dominus. *a Pſ. 21.a* Horum igitur conſcia ſponſa (vt pote domeſtica atque cariſſima) non ſe putat arcendam ſponſi gratia, penuria meritorũ, ſola de humilitate præſumens. Regem denique nominat, nam ſponſum interim territa increpatione non audet, & in alto habitare fatetur, nec ſic tamẽ diffidit hu-

militas. Primitiuæ Eccleſiæ potes hunc congruentiſſimè aptare ſermonem, ſi recordaris dies illos, quibus aſſumpto domino vbi erat prius, & ſedere in dextera patris illo ſuo antiquo nobili atque glo-
b Acto. 1.c rioſo accubitu,[b] diſcipuli erant congregati in loco vno, perſeuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria matre Ieſu & fratribus eius. Nónne tibi videtur reuera tunc temporis nardum paruulæ & trepidantis ſponſæ dare odorem ſuum? Denique cum
c Acto. 2.b [c] factus eſt repente de cœlo ſonus tanquam aduenientis ſpiritus vehementis, & repleuit totam domum vbi erant ſedentes: an non merito paupercula tũc dicere potuit: *Cum*
Cant. 1. d *eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum?* Patuit pro certo omnibus in loco manentibus, quàm gratus humilitatis, & quàm beneplacitus odor aſcẽderat, cui mox tã copioſa, & glorioſa remuneratione reſponsũ eſt. Cæterũ illa non ingrata beneficij fuit. Audi enim, quomodo mox repleta deuotione, parat ſe ad omnia mala perferẽda ꝓ nomine eius. Nam ſequitur: *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Infirmitas mea (quam noſtis) non ſinit vlterius pro-
gredi.

gredi. Hoc ſolum dico: quia tribulationum amaritudines ſub myrrhæ nomine dicit ſe ſubire paratam amore dilecti. Reliquum capituli aliàs proſequemur, ſi tamen exoratus à vobis, Spiritus ſanctus affuerit, qui nos intelligere faciat verba ſponſæ, quæ ipſe inſpirando formauit, ſicut nouit illius, cuius ipſe Spiritus eſt, laudibus conuenire, ſponſi Eccleſiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Qualiter conſideratio paſſionis & laborum Chriſti facit ſponſam, id eſt, animam pergere illæſam inter proſpera & aduerſa huius mundi.

Sermo. XLIII.

F*ASCICVLVS myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* An- Canti. 1. d
te rex, modo dilectus. Ante in accubitu regio, modo inter ſponſæ vbera. Magna humilitatis virtus, cui etiam deitatis maieſtas tam facile ſe inclinat. Cito reuerentiæ nomen in vocabulum amicitiæ
mutatum eſt: & [d] qui longè erat, in bre- d Epſ. 2. e
ui factus eſt propè. *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi.* Myrrha amara res, dura & aſpera tribulationum ſignificat.

Ea ſi-

Ea ſibi dilecti cauſa imminere proſpiciens, gratulabunda id loquitur, con-
e Act.5.g fidens ſe omnia viriliter ſubituram.[e] Ibant, inquit, gaudentes diſcipuli à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati.. Propterea denique non faſcem, ſed faſciculum dilectum dicit, quòd leue præ amore ipſius ducat, quicquid laboris immineat & doloris. Bene faſcicu-
f Iſa.9.a lus, quia [f] paruulus natus eſt nobis.
g Ro.8.d. Bene faſciculus, quia [g] non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.
h Cor.4.d Id enim, inquit [h] quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Erit ergo quandoque nobis ingens cumulus gloriæ, qui modo eſt faſcicu-
i Ma.11.d lus myrrhæ. An non faſciculus, cuius [i] iugum ſuaue eſt, & onus leue? Non quia leue in ſe (nec enim leuis paſſionis aſperitas, mortis amaritudo,) ſed leuis
Cant.1.d tamen amanti. Et ideo non ait tantùm *faſciculus myrrhæ dilectus meus:* ſed *mihi*, inquit, quæ diligo, faſciculus eſt. Vnde & dilectum nominat, monſtrans dilectionis vim omnium amaritudinum ſuperare

perare moleſtiam, & quia[k] fortis eſt, vt mors dilectio. Et vt ſcias non in ſe illã,[l] ſed in Domino gloriari, neque de propria virtute, ſed de Domini adiutorio præſumere fortitudinem, dicit illum inter vbera ſua commoraturum, cui ſecura decantet:[m] Etiam ſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Memini me in vno ſuperiorum ſermonum duo ſponſæ vbera congratulationem diffiniſſe, atque compaſſionem, iuxta Pauli doctrinam, dicentis.[n] Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Quia verò inter aduerſa & proſpera verſans, nouit vtrobique pericula non deeſſe? medium huiuſcemodi vberum ſuorum vult habere dilectum, cuius aduerſus vtraque continua protectione munitam, nec læta extollant, nec triſtia deiiciant. Tu quoque, ſi ſapis, imitaberis ſponſæ prudentiam, atque hunc myrrhæ tam carum faſciculum de principali tui pectoris, nec ad horam patieris auelli, amara illa omnia, quæ pro te pertulit, ſemper in memoria retinens, & aſſidua meditatione reuoluens: quo poſſis dicere & tu: *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur.* Et ego fratres ab ineun-

k Cãt. 8. b
l Cor 1. d
m Pſ. 22 a
n Ro. 12. c
Canti. 1. d

autmihi, inquiens, miſerationes tuæ, & viuam. Has & alius quidam ſanctorum cum gemitu memorabat dicens.[r] Miſericordiæ Domini multæ: quam[s] multi reges & prophetæ voluerunt videre, & non viderunt: & audire, & nō audierunt. [t] Ipſi laborauerunt, & ego in labores eorū introiui.[v] Ego meſſui myrrhā, quam illi plantauerunt. Mihi hic ſalutaris faſciculus ſeruatus eſt.[x] Nemo tollet eum à me, inter vbera mea cōmorabitur. Hæc meditari dixi ſapientiam, in his iuſtitiæ mihi perfectionem conſtitui, in his plenitudinem ſcientiæ, in his diuitias ſalutis, in his copias meritorum. Ex his mihi interdum potus ſalutaris amaritudinis, ex his rurſum ſuauis vnctio conſolationis. Hæc me erigunt in auerſis, in proſperis reprimunt, & inter læta triſtiaque vitæ præſentis via regia incedenti tutum præbēt vtrobique ducatum, hinc inde mala imminentia propulſando. Hæc mihi conciliant mundi iudicem, dum tremendum poteſtatibus mitem, humilémque figurant, dum non ſolum placabilem, ſed & imitabilem repræſentant eum, qui inacceſſibilis eſt Principatibus,[y] terribilis apud reges terræ. Propterea hæc mihi in ore frequenter, ſicut, vos

r Num. 14.d
ſ Lu. 10.d
t Ioā. 4.c
u Cā. 3.a
x Ioa. 1.d
y Pſ. 75.h

vos ſcitis:hæc corde ſemper, ſicut Deus ſcit:hęc ſtylo meo admodum familiaria, ſicut apparet.hæc mea ſublimior inte-
z Cor. 2.a rim philoſphia,[z] ſcire Ieſum,& hunc crucifixum.Non requiro, ſicut ſponſa, vbi cubet in meridie,quem lætus amplector
a Can,1.c mea inter vbera commorantem,Non requiro,vbi paſcat in meridie,quem intueor ſaluatorem in cruce.Illud ſublimius, iſtud ſuauius,vel paratius:Panis illud, hoc lac.Hoc viſcera reficit paruulorum, hoc replet vbera matrum: & ideo inter vbera mea commorabitur.Hunc & vos dilectiſſimi, tam dilectum faſciculum colligite vobis, hunc medullis inſerite cordis,hoc munite aditum pectoris, vt & vobis inter vbera commoretur,Habete illum ſemper non retro in humeris, ſed ante præ oculis,ne portantes, & non [b] odorantes,& onus premat,& odor non erigat.Mementote,quia accepit eum Simeon in vlnis ſuis.Maria geſtauit in vtero,fouit in gremio, ſponſa ſibi inter vbe
Za.57.ei ra collocauit.Et ne quid prætermittam, [c] factum eſt verbum in manu Zachariæ, prophetæ, necnon & quorundam aliorum. Arbitror & Ioſeph virum Mariæ
Ioā. 13.b ſuper genua frequenter illi arriſiſſe. Hi omnes ante ſe eum habuerunt, & nullus

retro.[c] Exemplo ergo ſint vobis, vt & vos ſimiliter faciatis. Si enim ante oculos habueritis, quem portatis, pro certo videntes anguſtias Domini, leuiùs veſtras portabitis, ipſo auxiliante Eccleſię ſponſo, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus, in ſecula, Amen. *c Io. 13.b*

Quòd vir eccleſiaſticus debet eſſe pius in corrigendo manſuetos, & econuerſo durus & auſterus contra aſperos & obſtinatos, quando ipſi delinquunt.

Sermo. XLIIII.

B*Otrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi.* Si dilectus in myrrha, multo magis in botri ſuauitate. Ergo Dominus meus Ieſus myrrha mihi in morte, botrus in reſurrectione, ſeipſum mihi ſaluberrimum temperauit in potum[d] in lachrymis in menſura.[e] Mortuus eſt propter peccata noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtrã,[f] vt peccatis mortui iuſtitiæ viuamus. Itaque tu ſi peccata luxiſti, bibiſti amaritudinem. Si autem iam reſpiraſti in ſpem vitæ vita ſanctiori, mutata eſt tibi myrrhæ amaritudo in vinum & quod lætificat cor hominis. Et *Cant. 1.d* *d Pſ. 79.b* *e Ro. 4.d* *f 1. Petr. 2.d* *g Pſalm. 103.a*

fortaſſis hoc illud ſignificauerit, quod
h Marc. ſaluatori oblatum eſt in cruce [h] vinum
15.b myrrhatum, & ideo noluit bibere, quo-
niam iſtud ſitiebat. Tu ergo poſt myr-
rhæ (vt dixi) amaritudines, vinum iucun-
ditatis experiens, haud temere & ipſe di-
Cant 1. d cere poteris: *Botrus Cypri dilectus meus mihi*
in vineis Engaddi. Engaddi duplicem ha-
bet interpretationem, & vni ambæ intel-
lectui ſeruiunt. Dicitur nanque fons hœ-
di, & baptiſma gentium, lachrymáſque
peccantium apertè deſignat. Dicitur &
oculus tentationis, qui & lachrymas
i Iob 7.a æquè fundat, & tentationes, [i] quæ mini-
iuxta 70. mè vnquam deſunt vitæ hominis ſuper
k Iſa. 9.a terram, proſpiciat. Sed & [k] populus gen-
tium, qui ambulabat in tenebris, nun-
quam per ſe laqueos tentationum agno-
ſcere, ac per hoc nec euadere potuit, do-
l Pſalm. nec per gratiam illius, [l] qui illuminat cæ-
145.b. cos, recepit oculos fidei, donec venit ad
Eccleſiam, quæ habet oculum tentatio-
nis, donec ſe tradidit viris ſpiritualibus
inſtruendum, qui illuminati ſpiritu ſa-
pientiæ, ſuo & experimento docti, poſ-
ſunt veraciter dicere, quia non ignora-
mus aſtutias diaboli, & cogitationes
eius. Ferunt in Engaddi arbuſculas bal-
ſami creſcere, quæ in modum vinearum

ab indigenis excoluntur: & inde forſitan vineas appellauit. Alioquin, quid faceret botrus Cypri in vineis Engaddi? Quis vnquam botros de vineis in vineas tranſportauit? Solet ſiquidem vinum, vbi deeſt aliunde euehi, non vbi adeſt. Ergo vineas Engaddi dicit plebes Eccleſiæ, quæ habet balſami liquorem ſpiritum manſuetudinis, in quo paruulorum adhuc in Chriſto teneritudinem blandè fouet, & dolores pœnitentium conſolatur. Sed & [m] ſiquis frater in aliquo delicto præoccupatus fuerit, vir eccleſiaſticus, qui hunc ſpiritum iam accepit, curabit huiuſmodi mox inſtruere in eodem ſpiritu lenitatis, conſiderans ſeipſum, ne & ipſe tentetur. In hoc typo quotquot baptizandi ſunt, etiam corporaliter Eccleſia oleo materiali vngere conſueuit. Quia verò [n] vulnera illius, qui incidit in latrones, & iumento corporis pij Samaritani Eccleſiæ eſt deportatus in ſtabulum, non in ſolo oleo, ſed in vino ſimul & oleo ſanitatem recipiunt, neceſſarium habet ſpiritualis medicus etiam vinum feruidi zeli cum oleo manſuetudinis, cui ſanè conuenit non modò [o] conſolari puſillanimes, ſed & corripere inquietes. Si enim viderit il-

m *Galat. 6.a*

n *Lu.10.c*

o *1. Theſ. 5.a*

lum, qui vulneratus eſt, id eſt, qui peccauit, blandis aut lenibus hortamentis, quæ in eum prærogata ſunt, minime emendatum, magis autem fortè etiam abutentem ſua manſuetudine, & patientia negligentiorem fieri, & in peccato ſuo etiam ſecurius obdormire: fruſtrato tam ſuauium oleo monitorum, oportebit ſane mordacioribus vti medicamentis, & vinum compunctionis infundere, duris videlicet cum eo increpationibus atque inuectionibus agere, & ſi cauſa requirit, & duritia tanta eſt, etiam cenſuræ eccleſiaſticæ baculo percellere contemptorem. Sed vnde illi hoc vinum? Nec enim in vineis Engaddi vinum inuenitur, ſed oleum. Quærat ergo in Cypro: nam illa inſula ferax eſt vini, & vini optimi: tollénſque inde ſibi indigentem botrum, p quem olim exploratores de Iſraël in vecte ferebant, chorum propheticum præcedẽtem, & ſubſequentem apoſtolicum, medium autem Ieſum pulchro ſchemate figurantes. Hunc ergo botrum accipiens ſibi dicat: *Botrus Cypri dilectus meus mihi.* Vidimus botrum, videamus qualiter zeli vinum exprimatur ex eo. Etenim ſi peccanti homini homo peccator minimè indignatur, ſed magis quaſi

p Num. 13. e.

Cant. 1. b.

quaſi quędã ei ſuauiſſimi balſami rorem ſudãs piũ exhibet cõpaſſionis affectum: hoc ſcimus, vnde venit, & iã audiſtis, ſed non aduertiſtis forſitan. Dictum nanque eſt, quò 1 ex cõſideratione ſui ipſius cuiq; veniat manſuetum eſſe ad omnes, dum homo conſilio ſapientiſſimi Pauli, [q] vt pię condeſcendere ſciat præoccupatis in peccato, conſiderat ſeipſum, ne & ipſe tẽtetur. An non hinc deniq; amor proximi radicem trahit, de quo in lege mandatur: [r] Diliges proximũ tuũ ſicut teipſum? Ex intimis ſanè humanis affectibus primordia ducit ſui ortus fraterna dilectio, & de inſita homini ad ſeipſum naturali quadã dulcedine, tanquã de humore terreno ſumit proculdubio vegetationem, & vim per quam ſpirante quidẽ gratia deſuper fructus parturit pietatis: vt quod ſibi anima naturaliter appetit, naturæ conſorti, id eſt, alteri homini iure quodã humanitatis, vbi poterit, & oportuerit non exiſtimet denegandũ, ſed ſponte ac libens impartiatur. Ineſt ergo naturæ ſi peccato non obſoleſcat, iſtiuſmodi gratę & egregię quaſi ſuauitatis liquor, vt molliorem magis ad cõpatiendũ peccantibus, quàm ad indignandũ aſperiorẽ ſeſe ſentiat, & exhibeat. Verùm quia iuxta ſapiẽtis ſen-

q Gal. 6. a

r Leuitic. 19. d & Luc. 10. d

s *Eccleſ. 10.a* tentiā, [s]muſcæ morituræ extermināt hoc ſuauitatis vnguentū,& minimè habet in ſe natura, vnde id reparet ſibi ſemel amiſſum, ſentit ſe doléda mutatione corruere
t *Gen. 8.d* in illud, quod veraciter ait ſcriptura.[t] Proni ſunt ſenſus hominis & cogitationes in malū ab adoleſcētia. Nō bona ado
v *Lucæ 15.a* leſcētia, in qua [v] filius iunior portionē ſibi paternæ ſubſtantiæ poſtulat ſequeſtrari, & bonum incipit velle diuidere, quod in cōmune dulcius poſſidetur, & habere ſolus, qđ participatione nō minuitur, partitione amittitur. Deniq; omnia, inquit, bona ſua diſſipauit, viuēdo luxurioſè cū meretricibus. Quænam hæ meretrices? Vide ne ipſæ ſint, quæ extermināt ſuauitatis vnguētū, carnales videlicet cōcupiſcētię, de quibus ſaluberrimè ſcriptura te
x *Eccleſ. 18.l* admonēs, [x] Poſt concupiſcentias, inquit, tuas nō eas. Et merito morituras deſcri-
y *1.Io.2.c* bit ſapiēs: qm̄ & [y] mūdus trāſit, & cōcupiſcētia eius. His ergo dū ſatisfacere ſingulariter volumus, boni nos ſocialis, atque cōmunis ſingulari ſuauitate priuamus. Hæ prorſus muſcæ ſordidæ, & pungētes, quę in nobis decorē naturę fœdāt, mentē curis & ſollicitudinibus lacerant, ſocialis gratiæ ſuauitatem exterminant.
z *Lu.15.c* Hinc homo [z] iunior filius appellatur, ꝙ natura

natura quodam inſenſatæ lubrico adoleſcentiæ deprauata, omnem virilis maturitatis, ac ſapiẽtiæ ſuccum amiſerit;& verſus in aſperum arente animo præter ſe vniuerſos deſpiciat, factus ſine affectione. Igitur ab [b] ineunte adoleſcentia iſta peſſima, atque miſerrima proni ſunt ſenſus hominis & cogitationes in malũ, & natura ad indignãdum, quàm ad compatiendum paratior. Inde homo tãquam omnino exutus hominem, in quo vult ſibi, cùm opus habet, ab hominibus ſubueniri, nõ vult ipſe hominibus opus habentibus ſubuenire. Magis autem iudicat, ſpernit, irridet homo homines, delinquentes peccator, non [c] conſiderans ſeipſum ne & ipſe tentetur. A quo malo minimè per ſe (vt dixi) natura reſurget, neque recuperabit oleum ingenitę manſuetudinis, quod ſemel eſt exterminatum in ea. Veruntamen quod non poteſt natura, poteſt gratia. Quem ergo hominum vnctio Spiritus miſerata, perfundere denuo ſua benignitate dignabitur: is continuo reuertetur in hominem, inſuper & aliquid melius à gratia, quàm à natura recipiet. [d] In fide & lenitate ſanctum faciet illũ, & dabit illi non oleum, ſed balſamum in vineis Engaddi. Nec

b Geneſ. 8.d

c Gal. 6.a

d Eccleſ. 45.a

enim dubium ex fonte hœdi profluere
charismata meliora, cuius vtique vn-
e Matth. ctio hœdos vertit in agnos, & [c] de ſini-
25.c ſtra transfert in dexteram peccatores,
abundantius quidem ante perfuſos vn-
f Ro. 5.d ctione miſericordiæ, vt [f] vbi abundaue-
runt delicta, ſuperabundet & gratia. An
non verè videtur tibi rediſſe quodam-
modo is homo in hominem, qui animi
ſecularis feritate depoſita, & recuperata
etiam cum fœnore gratiæ, humanæ vn-
g Eccleſ. ctione manſuetudinis, quē in ipſo [g] mu-
10.d ſcæ carnalium cupiditatum penitus ex-
terminarant, de ſuo, quem geſtat homi-
ne (imò qui ipſe eſt) & materiam ſumit,
& formam miſerendi hominibus aliis,
ita vt tanquam feralem quēdam rictum
h Tob.4.c exhorreat nō [h] ſolum cuiquā facere ho-
minum, quod pati ipſe nolit, ſed etiam
i Mat.7.b [i] non facere omnia omnibus quęcunque
ſibi fieri velit? Et vnde oleum. Vinum
vnde? Profecto ex botro Cypri. Etenim ſi
k Matth. amas Dominum Ieſum [k] toto corde, tota
22.d anima, tota virtute tua, nūquid ſi videris
l Iſa. 4.t eius iniurias, cōtēptúmq; ferre vllatenus
m Pſalm. æquo animo poteris? Minimè, ſed mox
77.g arreptus [l] ſpiritu iudicij & ſpiritu ardo-
n Num. ris, & [m] tanquam potens crapulatus à
25.c vino, [n] repletus zelo Phinees, dices cum

David:[o] Tabeſcere me fecit zelus meus, quia obliti ſunt verba tua inimici mei. Et cum Domino:[p] Zelus domus tuæ comedit me. Vinum eſt ergo feruidiſſimus zelus iſte, expreſſum de botro cypri, & calix inebrians Chriſti amor. Denique[q] Deus noſter ignis conſumens eſt, & propheta[r] ignem dicebat de excelſo miſſum in oſsibus ſuis, eo quòd diuino amore flagraret. Habens itaque ex fraterno oleum manſuetudinis, & ex diuino amore vinum æmulationis, ſecurus accede ad ſananda vulnera illius, qui[s] incidit in latrones, piiſſimi Samaritani optimus imitator: ſecurè quoque dicito & tu cum ſpōſa: *Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi:* hoc eſt, zelus iuſtitiæ, amor dilecti mei mihi in affectibus pietatis. Et de hoc ſatis. Nam & infirmitas mea pauſandum indicit, ſicut & ſæpe facit, ita vt plerunque cogar imperfectas (vt ipſi ſcitis) relinquere diſputationes, reſiduáque capitulorum in diem alterum reſeruare. Sed quid?[t] Ego in flagella paratus ſum, ſciens me adhuc longè recipere imparia meritis. Vapulem ſanè, vapulem, vt malè operans, ſi fortè verbera in merita reputentur: fortaſſis miſerebitur flagellato, qui bonum in me

o Pſalm. 118.f
p Pſ. 68.b
q Deute. 4.d
r Thr. 1.d.
s Lu. 10.c
Cant. 1.d
t Pſ. 37.d

non inuenit, quod remuneret ſponſus eccleſiæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

De duplici pulchritudine animæ, & quomodo anima loquatur ad Dei Verbum, & Verbum ad animam: & quæ ſint eorum linguæ.
Sermo XLV.

Cant. 1. d Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra: oculi tui columbarum. Pulchrè, optimè ex amore ſponſæ præſumptio, ex amore indignatio ſponſi. Hoc rei exitus probat. Etenim præſumptionem correptio, correptionem emendatio, emendationem remuneratio ſecuta eſt. Adeſt dilectus, amouetur magiſter, rex diſparet, dignitas exuitur, reuerentia ponitur. Cedit quippe faſtus, vbi inualeſcit affectus. Et ſicut quondam [a] quaſi amicus ad amicum Moyſes loquebatur, & Dominus reſpōdebat: ita & nunc inter Verbum & animam, ac ſi inter duos vicinos familiaris admodum celebratur confabulatio. Nec mirum. Ex vno amoris fonte vtrique influit diligere inuicem, confoueri pariter. Ergo dulciora melle volant

[a] *Exod. 33. c*

lant hinc inde verba, mutui in ſe totius ſuauitatis feruntur aſpectus, ſancti indices amoris. Denique is illam amicã nuncupat, pulchram pronunciat, pulchram iterat, eadẽ ab illa viciſſim recipiens. Nec otioſa iteratio, quæ amoris confirmatio eſt, & fortaſſis aliquid innuit requirendum. Quæramus geminam animæ pulchritudinem hoc enim mihi videtur innuere. Decor animæ humilitas eſt. Non à meipſo hoc dico, cùm propheta prior dixit [x] Aſperges me hyſſopo, & mundabor: humili herba, & pectoris purgatiua, humilitatem ſignificans. Hac ſe poſt grauẽ lapſum rex & propheta lauari cõfidit, & ſic niueum quẽdam innocẽtiæ recuperare candorem. Verùm in eo, qui grauiter peccauit, etſi amanda, nõ tamen admiranda humilitas. At ſi quis innocentiam retinet, & nihilominus humilitatẽ iungit: nónne is tibi videtur geminum animæ poſſidere decorẽ? Sãcta Maria ſanctimoniam non amiſit, & humilitate non caruit. Et ideo [y] concupiuit rex [z] decorem eius quia, humilitatem innocentiæ ſociauit. Denique [z] reſpexit, inquit, humilitatem ancillæ ſuæ. Ergo [a] beati, qui cuſtodiunt veſtimenta ſua mũda, videlicet ſimplicitatis & innocentiæ:

x Pſ. 50. b

y Pſ. 44. c

z Lu. 1. c

a Apoc. 16. e

nocentiæ: ſi tamen & decorẽ induere humilitatis adiiciant. Profectò audiet, quæ huiuſmodi inuenitur: *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra.* Vtinã vel ſemel dicas animę meæ Domine Ieſu: Ecce tu pulchra es. Vtinam mihi humilitatem cuſtodias. Nam primam veſtem ego male ſeruaui.[b] Seruus tuus sũ ego: nec enim audio profiteri amicũ, qui teſtimonium decoris mei cum repetitione non audio. Sufficit mihi, ſi ſemel audiam. Sed, quid ſi & hoc in quæſtione ſit? Scio quid faciam venerabor amicam ſeruus, cumulatum in ea decorem deformis homunculus admirabor, gaudebo ad vocem ſponſi tantam nihilominus pulchritudinem admirantis. Quis ſcit ſi ſaltem ex hoc inuenturus ſim gratiam in oculis amicæ, vt gratia ipſius & ipſe inueniar inter amicos? Denique[c] amicus ſponſi ſtat, & gaudio gaudet propter vocem ſponſi. En[d] vox eius in auribus dilectæ: audiamus, & gaudeamus. Adſunt ſibi, loquuntur pariter, ſtemus ſimul, nulla nos huic ſubducat colloquio ſeculi cura, nulla illecebra corporis. *Ecce, inquit, tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra.* Ecce admirantis vox eſt, reliquum laudis. Meritò admiranda, cui ſanctitas amiſſa hamilita-

b Pſ. 118. q

c Ioã. 3. d

d Cã. 2. d

Cant. 1. d

Humilitatem non attulit, ſed ſeruata admiſit. Meritò pulchra repetitur, cui neutra defuit pulchritudo. Rara auis *Iuue.7. ſatyra.* in terris, aut ſanctitatem non perdere, aut humilitatem ſanctimonia non excludi, & ideo beata, quæ vtranque retinuit. Denique probatum eſt, nihil ſibi conſcia eſt, & correptionem non abnuit. Nos & cùm magna delinquimus, vix ferimus reprehendi: hæc autem æquo animo audit contra ſe amaritudines, nihil peccans. Nam ſi deſiderat videre claritatem ſponſi, quid mali eſt? magis & laudis eſt, & tamen increpata pœnitentiam agit, & dicit: *Faſciculus myrrhæ dilectus meus* *Cant.1.d* *mihi, inter vbera mea commorabitur.* Hoc eſt: Sufficit mihi,[e] nolo iam ſcire niſi Ieſum, *e 1. Cor. 2.a* & hunc crucifixum. Magna humilitas. Actu innocens ſuſcipit pœnitentis affectum, & quę non habet, vnde pœniteat, habet tamen, vt pœniteat. Cur ergo, inquis, increpata eſt, ſi nihil mali fecit? Sed enim audi nunc diſpenſationem, & prudentiam ſponſi. Sicut *f Ge.22.c* Abrahæ[f] olim obedientia ſanè tentata eſt, ita & nunc humilitas ſponſæ. Et quomodo ille impleta obedientia tunc audiuit: [g] Nunc cognoui, *g Ibid.c.* quòd timeas Deum: ſic & huic modo quaſi.

do quaſi ſub aliis verbis dicitur: Nunc cognoui quòd humilis ſis. Hoc enim eſt,
Can. 1 d quod ait. *Ecce tu pulchra es.* Et ideo præconium iterat, vt gloriæ ſanctitatis additũ ſignet humilitatis decorẽ. *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra.* Nũc cognoui, quòd pulchra ſis, nõ ſolum ex meo amore, ſed etiam ex tua humilitate. Non dico nunc pulchram inter mulieres, nec pulchram in genis, nec in collo, ſicut ante dicebam: ſed pulchram ſimpliciter fateor: non vtique pulchram ex comparatione, non cum diſtinctione, non ex parte.

Et addit: *Oculi tui columbarum.* Apertè ad
Ibidem. huc commendatur humilitas. Ad hoc ſi quidem reſpicit, quòd illa reprehenſa de alta inquiſitione ſua, continuo non cunctata eſt ad ſimpliciora deſcendere, ita vt diceret: *Faſciculus myrrhæ dilectus meus*
Canti. 1. d *mihi.* Multùm profectò diſtat inter vultũ gloriæ & faſciculum myrrhæ: & ideo magnum humilitatis inſigne, inde huc acquieſcere reuocari. Ergo *oculi tui columba-*
Ibidem. *rum.* Iam, inquit,[m] non ambulas in mor-
m Pſ. 130. te, neque in mirabilibus ſuper te, ſed inſtar ſimpliciſſimæ volucris contenta es ſimplicioribus, nidificãs[n] in foraminibus
n Cã. 2. d petræ,

petrę, meis vulneribus immorans, & libenter ea, quæ ſunt de me duntaxat incarnato & paſſo, oculo intuens columbino. Aut certè, quia in ſpecie auis huius [o] ſpiritus ſanctus apparuit, ſpiri- o *Ma.3.d*
tualis magis, quam ſimplex, in ea intuitus columbæ nomine commendatur. Et ſi hoc placeat, oportet referas capitulum præſens ad id, quod paulò antè ſodales, murenullas ei facere aureas promiſerunt, non intendentes (vt tunc docui) ornare aures corporis, ſed informare auditum cordis. Potuit itaque fie- p *Rõ 10.c*
ri vt fide, [p] quæ eſt ex auditu, corde amplius mundato ad videndum, quod ante non poterat, inſtructior redderetur.

Et quoniam de acceptis murenulis in viſu acutiori ad intelligentiam ſpiritualem viſa eſt profeciſſe: placuit ſponſo, cui ſemper (quod in ſe eſt) placet magis videri in ſpiritu: & annumerans *Cant.1.a*
id quoque eius laudibus, ait *Oculi tui colũbarũ*. Iã me, inquit, intuere in ſpiritu, quia q *Th.4.d*
[q] ſpiritus ante faciẽ tuã Chriſtus dominus. Et habes, vnde id poſſis, quia *oculi tui columbarũ*. Antè nõ habebas, & ideo reprimẽda fuiſti: ſed nunc copiam habeto videndi, quia *oculi tui columbarum*, id eſt, ſpiritua-

ſpirituales. Non ſanè copiam, quam petebas: nec enim vel modò adhuc ad illã potes, ſed quæ tamen interim ſufficere
n 2. Cor. 3.d poſſit. Sanè ducenda es[n] de claritate in claritatem, & propterea vide, vt potes modo, & cum plus poteris, plus videbis. Non puto fratres, non puto mediocrem hanc, neque communem eſſe omnibus viſionem, etſi ſit inferior illa, qua videndus eſt in futuro. Denique ex his, quæ ſequuntur, aduertite.

Can. 1.d. Sequitur enim: *Ecce tu pulcher es dilecte mi, ecce tu pulcher.* Vides quàm in excelſo ſtat, & in ſublime mentis verticem extulit, quæ vniuerſitatis dominum quadam ſibi proprietate vendicet in dilectum. Attende enim, quomodo nō ſimpliciter dilecte, ſed dilecte mi, inquit, vt proprium deſignaret. Magna viſio prorſus de qua iſta in id fiduciæ & auctoritatis excreuit, vt omnium Dominum, Dominū neſciat, ſed dilectum. Exiſtimo enim nequaquã hac vice eius ſenſibus importatas imagines carnis, aut crucis, aut alias quaſcunque corporearum ſimilitudines infirmi-
o. Iſ. 53.a tatum. In his nanque iuxta prophetam[o] non erat ei ſpecies neque decor. Hæc autem eum intuita nunc pulchrum decorúmque pronunciat, in viſione meliori illum

illũ ſibi apparuiſſe ſignificãs.[p] Ore enim ad os (ſicut quondã cũ ſancto Moyſe) loquitur cũ ſpõſa, & palã nõ per ęnigmata, & figuras Deum videt. Talem denique ore pronunciat, qualem & mente conſpicatur, viſione plane ſublimi, & ſuaui. [q] Regem in decore ſuo viderunt oculi eius, non tamen vt regem, ſed vt dilectũ. Viderit eum ſanè quis ſuper ſolium excelſum & eleuatum, & alius facie quoque ad faciem ſibi apparuiſſe teſtatus ſit: mihi tamen videtur eminentia in hac parte eſſe apud ſponſam, quòd ibi viſus legitur Dominus, hic dilectus. Sic enim habes [r]. Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum & eleuatum. Et item: [s] Vidi Dominum facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea. Sed [t] ſi ego Dominus, inquit, vbi eſt timor meus? Quòd ſi illis facta eſt reuelatio cum timore: quia vbi Dominus, ibi timor: ego profectò ſi optio daretur, tantò libentius tantóque carius ſponſæ amplecterer viſionem, quãtò in meliori affectione, quę eſt amor, factã aduerto. Nã [v] timor pœnã habet, pfecta autẽ caritas foras mittit timorẽ. Multũ ſane intereſt [x] apparere terribilẽ in cõſiliis ſup filios hominũ, & apparere [y] ſpecioſã forma præ filiis hominũ. *Ecce*

q Iſ. 33. c
r Iſa. 6. a & 3. Re. 22. d
s Gene. 32. g
t Matth. 1. b
v 1. Io. 4.
x Pſ. 65 a
y Pſ. 44 a

tu pulcher es, dilecte mi, & decorus. Verba iſta plane amorē reſonant, non timorem.

Sed fortè aſcendunt cogitationes in corde tuo, & quæris dubius apud te dicens: Qua ratione verba Verbi facta ad animam referuntur: & rurſum animæ ad Verbum; vt illa audierit vocem loquentis ſibi, & perhibentis, quòd pulchra ſit, viciſsimque idem præconium ſuo mox reddiderit laudatori? Quomodo poſſunt hæc fieri? Nam verbo loquimur, non verbū loquitur. Itémque anima non habet, vnde loquatur, niſi os corporis ſibi verba formauerit ad loquēdū. Bene quæris, ſed attende ſpiritum loqui, & ſpiritualiter oportere intelligi, quæ dicūtur. Quotiēs proinde audis, vel legis verbum atque animam pariter colloqui, & ſe inuicem intueri, noli tibi imaginari quaſi corporeas intercurrere voces, ſicut nec corporeas colloquentium apparere imagines. Audi potius quid tibi ſit in huiuſmodi cogitandum. Spiritus eſt Verbum, ſpiritúſque anima, & habent linguas ſuas quibus ſe alterutrum alloquatur, præſenteſque indicent. Et verbi quidem lingua fauor dignationis eius, animæ verò deuotionis feruor. Elinguis eſt anima atque infans, quę hanc non habet

& non-

& non poteſt ipſi vllatenus ſermocinatio eſſe cũ verbo. Ergo huiuſmodi linguam ſuam cùm Verbum mouet [a], volens ad animam loqui non poteſt anima non ſentire. [a] Viuus eſt enim ſermo Dei, & efficax,& penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad diuiſionem animæ & ſpiritus. Et rurſum cùm ſuam animam mouet, Verbum latere multò minùs poterit, nòn ſolùm quia vbique eſt præſens,ſed propter hoc magis, quòd niſi ipſó ſtimulante, deuotionis lingua minimè ad loquendum mouetur. Verbo igitur dicere animæ, *pulchra es*, & appellare amicam,infundere eſt,vnde & amet, & ſe præſumat amari. Ipſi verò Verbum viciſſim nominare dilectum, & fateri pulchrum,quod amat, & quod amatur, ſine fictione, & fraude adſcribere illi, & mirari dignationem, & ſtupere ad gratiam. Siquidem pulchritudo illius dilectio eius,& ideo maior, quia præueniens. Medullis proinde cordis, & intimarum vocibus affectionum tantò ampliùs atque ardentiùs clamitat ſibi diligendum, quantò id prius ſenſit diligens, quàm dilectum. Itaque locutio verbi infuſio doni, reſponſio animę cum gratiarum actione admiratio. Et idcir-

a Heb. 4. c

eo plus diligit, quòd ſe ſentit in diligendo victam: & ideo plus miratur, quòd præuentā agnoſcit. Vnde non contenta eſt ſemel dicere pulchrū, niſi repetat & decorū, eminentiam decoris illa repetitione deſignās. Aut certè in vtraq; Chriſti ſubſtantia dignum expreſſit omni admiratione decorem, in altera naturæ, in altera gratiæ. Quàm pulcher es angelis
b Philip. 2.a tuis, Domine Ieſu,[b] in forma Dei,[c] in die
c Mich. 5.a. ęternitatis tuæ,[d] in ſplēdoribus ſanctorum ante Luciferum genitus,[e] ſplēdor &
d Pſalm. 109.b figura ſubſtantiæ patris, & quidem perpetuus minimèque fucatus[f] candor vitæ
e Heb. 1.a æternæ! Quàm mihi decorus es, Domine
f Sap. 7.d mi, in ipſa tui huius poſitione decoris. Etenim vbi te exinaniuiſti, vbi naturalibus radiis lumen indeficiens exuiſti, ibi pietas magis emicuit, ibi caritas plus effulſit, ibi amplius gratia radiauit. Quàm
g Num. 24.c [g] clara mihi oriris ſtella ex Iacob, quàm lucidus [h] flos de radice Ieſſe egredieris,
h Iſa. 11.a quàm iucundū lumen in tenebris viſita-
i Luc. 1.g ſti me oriens ex alto! Quàm ſpectabilis, & ſtupendus etiam Virtutibus ſupernis in cōceptu de Spiritu, in ortu de virgine, in vitæ innocentia, in doctrinæ fluentia, in coruſcationibus miraculorum, in reuelationibus ſacramentorum. Quàm denique

nique rutilãs poſt occaſũ ſol iuſtitiæ de corde terræ reſurgis: quàm [k] formoſus in ſtola tua demum rex gloriæ in alta cœlorum te recipis. k Iſ. 63. a

Quomodo non pro his omnibus [l] omnia oſſa mea dicent: Domine, quis ſimilis tui? Hæc ergo, ſimiliáque puta in dilecto intuẽtem ſponſam aduertiſſe, cùm diceret: *Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus.* Neque hęc ſola, ſed inſuper aliquid proculdubio de naturæ decore ſuperioris, quod noſtrum omnino pręteruolat intuitum, & effugit experimentum. Ergo iteratio vtriuſque decorem ſubſtantiæ deſignauit. Audi deinde, quomodo tripudiat ad aſpectum, affatúmque dilecti, & coram ipſo nuptiali carmine, quæ amoris ſunt, gratulabunda decãtat. Sequitur enim: *Lectulus noſter floridus, tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cypreſſina.* Sed ſeruemus recentiori principio ſponſæ cantilenam, vt & nos de quiete facti alacriores, liberius exultemus & lætemur in ea, ad laudem & gloriam ſponſi ipſius Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen. l Pſ. 34. b Cant. 1. d

nocentiæ: ſi tamen & decorē induere humilitatis adiiciant. Profectò audiet, quæ huiuſmodi inuenitur: *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra.* Vtinā vel ſemel dicas animę meæ Domine Ieſu: Ecce tu pulchra es. Vtinam mihi humilitatem cuſtodias. Nam primam veſtem ego male ſeruaui.[b] Seruus tuus sū ego: nec enim audio profiteri amicū, qui teſtimonium decoris mei cum repetitione non audio. Sufficit mihi, ſi ſemel audiam. Sed, quid ſi & hoc in quæſtione ſit? Scio quid faciam venerabor amicam ſeruus, cumulatum in ea decorem deformis homunculus admirabor, gaudebo ad vocem ſponſi tantam nihilominus pulchritudinem admirantis. Quis ſcit ſi ſaltem ex hoc inuenturus ſim gratiam in oculis amicæ, vt gratia ipſius & ipſe inueniar inter amicos? Denique[c] amicus ſponſi ſtat, & gaudio gaudet propter vocem ſponſi. En[d] vox eius in auribus dilectæ: audiamus, & gaudeamus. Adſunt ſibi, loquuntur pariter, ſtemus ſimul, nulla nos huic ſubducat colloquio ſeculi cura, nulla illecebra corporis. *Ecce, inquit, tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra.* Ecce admirantis vox eſt, reliquum laudis. Meritò admiranda, cui ſanctitas amiſſa humilita-

b Pſ. 118. q

c Ioā. 3. d

d Cā. 2. d

Cant. 1. d

humilitatem non attulit, ſed ſeruata admiſit. Meritò pulchra repetitur, cui neutra defuit pulchritudo. Rara auis in terris, aut ſanctitatem non perdere, aut humilitatem ſanctimonia non excludi, & ideo beata, quæ vtranque retinuit. Denique probatum eſt, nihil ſibi conſcia eſt, & correptionem non abnuit. Nos & cùm magna delinquimus, vix ferimus reprehendi: hæc autem æquo animo audit contra ſe amaritudines, nihil peccans. Nam ſi deſiderat videre claritatem ſponſi, quid mali eſt? magis & laudis eſt, & tamen increpata pœnitentiam agit, & dicit: *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* Hoc eſt: Sufficit mihi, [e] nolo iam ſcire niſi Ieſum, & hunc crucifixum. Magna humilitas. Actu innocens ſuſcipit pœnitentis affectum, & quę non habet, vnde pœniteat, habet tamen, vt pœniteat. Cur ergo, inquis, increpata eſt, ſi nihil mali fecit? Sed enim audi nunc diſpenſationem, & prudentiam ſponſi. Sicut Abrahæ [f] olim obedientia ſanè tentata eſt, ita & nunc humilitas ſponſæ. Et quomodo ille impleta obedientia tunc audiuit: [g] Nunc cognouig quòd timeas Deum: ſic & huic modo quaſi.

Iuue. 7. ſatyra.

Cant. 1. d

e 1. Cor. 2. a

f Ge. 22. c

Ibid. c.

do quaſi ſub aliis verbis dicitur: Nunc cognoui quòd humilis ſis. Hoc enim eſt,
Can. 1.d quod ait. *Ecce tu pulchra es.* Et ideo præconium iterat, vt gloriæ ſanctitatis additũ ſignet humilitatis decorẽ. *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra.* Nũc cognoui, quòd pulchra ſis, nõ ſolum ex meo amore, ſed etiam ex tua humilitate. Non dico nunc pulchram inter mulieres, nec pulchram in genis, nec in collo, ſicut ante dicebam: ſed pulchram ſimpliciter fateor: non vtique pulchram ex comparatione, non cum diſtinctione, non ex parte.

Et addit: *Oculi tui columbarum.* Apertè ad
Ibidem. huc commendatur humilitas. Ad hoc ſiquidem reſpicit, quòd illa reprehenſa de alta inquiſitione ſua, continuo non cunctata eſt ad ſimpliciora deſcendere, ita vt diceret: *Faſciculus myrrhæ dilectus meus*
Canti.1.d *mihi.* Multùm profectò diſtat inter vultũ gloriæ & faſciculum myrrhæ: & ideo magnum humilitatis inſigne, inde huc acquieſcere reuocari. Ergo *oculi tui columba-*
Ibidem. *rum.* Iam, inquit,[m] non ambulas in mor-
m Pſ.130. te, neque in mirabilibus ſuper te, ſed inſtar ſimpliciſſimæ volucris contenta es ſimplicioribus, nidificãs[n] in foraminibus
n Cã. 2.d petræ,

petrę, meis vulneribus immorans, & libenter ea, quæ ſunt de me duntaxat incarnato & paſſo, oculo intuens columbino. Aut certè, quia in ſpecie auis huius [o] ſpiritus ſanctus apparuit, ſpiri- *o Ma. 3.d*
tualis magis, quam ſimplex in ea intuitus columbæ nomine commendatur. Et ſi hoc placeat, oportet referas capitulum præſens ad id, quod paulò antè ſodales, murenullas ei facere aureas promiſerunt, non intendentes (vt tunc docui) ornare aures corporis, ſed informare auditum cordis. Potuit itaque fie- *p Rō 10.c*
ri vt fide, [p] quæ eſt ex auditu, corde amplius mundato ad videndum, quod ante non poterat, inſtructior redderetur.

Et quoniam de acceptis murenulis in viſu acutiori ad intelligentiam ſpiritualem viſa eſt profeciſſe: placuit ſponſo, cui ſemper (quod in ſe eſt) placet magis videri in ſpiritu: & annumerans *Cant. 1. d*
id quoque eius laudibus, ait *Oculi tui colūbarū*. Iā me, inquit, intuere in ſpiritu, quia *q Th. 4.d*
[q] ſpiritus ante faciē tuā Chriſtus dominus. Et habes, vnde id poſſis, quia *oculi tui columbarū*. Antè nō habebas, & ideo reprimēda fuiſti: ſed nunc copiam habeto videndi, quia *oculi tui columbarum*, id eſt,

ſpirituales. Non ſanè copiam, quam petebas: nec enim vel modò adhuc ad illā potes, ſed quæ tamen interim ſufficere
n 2. Cor. poſſit. Sanè ducenda es [n] de claritate in
3. d claritatem, & propterea vide, vt potes modo, & cum plus poteris, plus videbis. Non puto fratres, non puto mediocrem hanc, neque communem eſſe omnibus viſionem, etſi ſit inferior illa, qua videndus eſt in futuro. Denique ex his, quæ ſequuntur, aduertite.

Can. 1. d. Sequitur enim: *Ecce tu pulcher es dilecte mi, ecce tu pulcher.* Vides quàm in excelſo ſtat, & in ſublime mentis verticem extulit, quæ vniuerſitatis dominum quadam ſibi proprietate vendicet in dilectum. Attende enim, quomodo nō ſimpliciter dilecte, ſed dilecte mi, inquit, vt proprium deſignaret. Magna viſio prorſus de qua iſta in id fiduciæ & auctoritatis excreuit, vt omnium Dominum, Dominū neſciat, ſed dilectum. Exiſtimo enim nequaquā hac vice eius ſenſibus importatas imagines carnis, aut crucis, aut alias quaſcunque corporearum ſimilitudines infirmi-
o. Iſ. 53. a tatum. In his nanque iuxta prophetam [o] non erat ei ſpecies neque decor. Hæc autem eum intuita nunc pulchrum decorúmque pronunciat, in viſione meliori illum

illũ ſibi apparuiſſe ſignificãs.[p] Ore enim ad os (ſicut quondã cũ ſancto Moyſe) loquitur cũ ſpõſa, & palã nõ per ęnigmata, & figuras Deum videt. Talem denique ore pronunciat, qualem & mente conſpicatur, viſione plane ſublimi, & ſuaui. [q] Regem in decore ſuo viderunt oculi eius, non tamen vt regem, ſed vt dilectũ. Viderit eum ſanè quis ſuper ſolium excelſum & eleuatum, & alius facie quoque ad faciem ſibi apparuiſſe teſtatus ſit: mihi tamen videtur eminentia in hac parte eſſe apud ſponſam, quòd ibi viſus legitur Dominus, hic dilectus. Sic enim habes [r]. Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum & eleuatum. Et item: [s] Vidi Dominum facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea. Sed [t] ſi ego Dominus, inquit, vbi eſt timor meus? Quòd ſi illis facta eſt reuelatio cum timore: quia vbi Dominus, ibi timor: ego profectò ſi optio daretur, tantò libentius tantóque carius ſponſæ amplecterer viſionem, quãtò in meliori affectione, quę eſt amor, factã aduerto. Nã [v] timor pœnã habet, pfecta autẽ caritas foras mittit timorẽ. Multũ ſane intereſt [x] apparere terribilẽ in cõſiliis ſup filios hominũ, & apparere [y] ſpecioſã forma præ filiis hominũ. *Ecce*

q *Iſ. 33. c*
r *Iſa. 6. a & 3. Re. 22. d*
s *Gene. 32. g*
t *Matth. 1. b*
v *1. Io. 4.*
x *Pſ. 65 a*
y *Pſ. 44 a*

tu pulcher es, dilecte mi, & decorus. Verba iſta plane amorē reſonant, non timorem.

Sed fortè aſcendunt cogitationes in corde tuo, & quæris dubius apud te dicens: Qua ratione verba Verbi facta ad animam referuntur: & rurſum animæ ad Verbum; vt illa audierit vocem loquentis ſibi, & perhibentis, quòd pulchra ſit, viciſsímque idem præconium ſuo mox reddiderit laudatori? Quomodo poſſunt hæc fieri? Nam verbo loquimur, non verbū loquitur. Itémque anima non habet, vnde loquatur, niſi os corporis ſibi verba formauerit ad loquēdū. Bene quæris, ſed attende ſpiritum loqui, & ſpiritualiter oportere intelligi, quæ dicūtur. Quotiēs proinde audis, vel legis verbum atque animam pariter colloqui, & ſe inuicem intueri, noli tibi imaginari quaſi corporeas intercurrere voces, ſicut nec corporeas colloquentium apparere imagines. Audi potius quid tibi ſit in huiuſmodi cogitandum. Spiritus eſt Verbum, ſpiritúſque anima, & habent linguas ſuas quibus ſe alterutrum alloquatur, præſentéſque indicent. Et verbi quidem lingua fauor dignationis eius, animæ verò deuotionis feruor. Elinguis eſt anima atque infans, quę hanc non habet

& non-

& non poteſt ipſi vllatenus ſermocinatio eſſe cũ verbo. Ergo huiuſmodi linguam ſuam cùm Verbum mouet, volens ad animam loqui nòn poteſt anima non ſentire. [a] Viuus eſt enim ſermo Dei, & a Heb. 4.
efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad diuiſionem animæ & ſpiritus. Et rurſum cùm ſuam animam mouet, Verbum latere multò minùs poterit, nòn ſolùm quia vbique eſt præſens, ſed propter hoc magis, quòd niſi ipſo ſtimulante, deuotionis lingua minimè ad loquendum mouetur. Verbo igitur dicere animæ, *pulchra es*, & appellare amicam, infundere eſt, vnde & amet, & ſe præſumat amari. Ipſi verò Verbum viciſſim nominare dilectum, & fateri pulchrum, quod amat, & quod amatur, ſine fictione, & fraude adſcribere illi, & mirari dignationem, & ſtupere ad gratiam. Siquidem pulchritudo illius dilectio eius, & ideo maior, quia præueniens. Medullis proinde cordis, & intimarum vocibus affectionum tantò ampliùs atque ardentiùs clamitat ſibi diligendum, quantò id prius ſenſit diligens, quàm dilectum. Itaque locutio verbi infuſio doni, reſponſio animæ cum gratiarum actione admiratio. Et idcir-

eo plus diligit, quòd ſe ſentit in diligendo victam: & ideo plus miratur, quòd præuentã agnoſcit. Vnde non contenta eſt ſemel dicere pulchrũ, niſi repetat & decorũ, eminentiam decoris illa repetitione deſignãs. Aut certè in vtraq; Chriſti ſubſtantia dignum expreſſit omni admiratione decorem, in altera naturæ, in altera gratiæ. Quàm pulcher es angelis
b Philip. 2,a tuis, Domine Ieſu,[b] in forma Dei,[c] in die
ęternitatis tuæ,[d] in ſplẽdoribus ſanctorum
c Mich. 5.a. ante Luciferum genitus,[e] ſplẽdor &
figura ſubſtantiæ patris, & quidem per-
d Pſalm. 109.b petuus minimẽque fucatus[f] candor vitæ
æternæ! Quàm mihi decorus es, Domine
e Heb.1.a mi, in ipſa tui huius poſitione decoris. E-
f Sap.7.d tenim vbi te exinaniuiſti, vbi naturalibus radiis lumen indeficiens exuiſti, ibi pietas magis emicuit, ibi caritas plus effulſit, ibi amplius gratia radiauit. Quàm
g Num. 24.c [g] clara mihi oriris ſtella ex Iacob, quàm
lucidus [h] flos de radice Ieſſe egredieris,
h Iſa.11.a quàm iucundũ lumen in tenebris viſita-
i Luc.1.g ſti me oriens ex alto! Quàm ſpectabilis, & ſtupendus etiam Virtutibus ſupernis in cõceptu de Spiritu, in ortu de virgine, in vitæ innocentia, in doctrinæ fluentia, in coruſcationibus miraculorum, in reuelationibus ſacramentorum. Quàm denique

nique rutilãs poſt occaſũ ſol iuſtitiæ de corde terrę reſurgis: quàm [k] formoſus in ſtola tua demum rex gloriæ in alta cœlorum te recipis. k Iſ. 63. a

Quomodo non pro his omnibus [l] omnia oſſa mea dicent: Domine, quis ſimilis tui? Hæc ergo, ſimiliáque puta in dilecto intuẽtem ſponſam aduertiſſe, cùm diceret: *Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus.* Neque hęc ſola, ſed inſuper aliquid proculdubio de naturæ decore ſuperioris, quod noſtrum omnino pręteruolat intuitum, & effugit experimentum. Ergo iteratio vtriuſque decorem ſubſtantiæ deſignauit. Audi deinde, quomodo tripudiat ad aſpectum, affatúmque dilecti, & coram ipſo nuptiali carmine, quæ amoris ſunt, gratulabunda decãtat. Sequitur enim: *Lectulus noſter floridus, tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cypreſſina.* Sed ſeruemus recentiori principio ſponſæ cantilenam, vt & nos de quiete facti alacriores, liberius exultemus & lætemur in ea, ad laudem & gloriam ſponſi ipſius Ieſu Chriſti Domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen. l Pſ. 34. b Cant. 1. d

De ſtatu & compoſitione totius Eccleſiæ, & quomodo per actiuam vitam, quæ ſub obedientia agitur, peruenitur ad contemplatiuam.

Sermo XLVI.

Canti. 1. d — LEctulus noſter floridus, tigna domorum noſtrarum cedrina, laquearia noſtra cypreſſina. Epithalamium canit, cubile, & thalamos pulchro ſermone deſcribens. Sponſum inuitat ad requiem. Hoc enim melius, [m] quieſcere & cum Chriſto eſſe. Neceſſarium autem exire ad lucra propter ſaluandos. Verum nunc opportunitate (vt patet) inuenta, ornatum nunciat thalamum, lectulúmque velut digito monſtrans, dilectum (vt dixi) inuitat ad requiem, & [n] cum euntibus in Emaus cordis ardorem non ſuſtinens, ad mētis pertrahit hoſpitium, ſecum pernoctare compellit, & cum Petro loquitur: [o] Domine bonū eſt nos hic eſſe. Iam quid ſpiritualiter iſta contineant, requiramus. Et in Eccleſia quidem lectū, in quo quieſcitur, clauſtra exiſtimo eſſe, & monaſteria, in quib⁹ quietè à curis viuitur ſeculi & ſollicitudinibus vitæ. Atque is lectus florid⁹ demonſtratur, cùm exemplis & inſtitutis

m Philip 1. c

n Luc. 24 d

o Matth. 17. a

rutis patrum, tanquam quibuſdam bene olentibus reſperſa floribus, fratrū conuerſatio, & vita refulget. Porrò domos populares conuentus intellige Chriſtianorum, quòd hi,p qui in ſublimitate poſiti ſunt, Chriſtiani vtique vtriuſque ordinis principes, quaſi tigna parietes, iuſtis impoſitis legibus fortiter ſtringunt, ne ſua quiſque lege, vel voluntate viuentes q tanquam parietes inclinati & maceriæ depulſæ diſſideant à ſemetipſis, & ſic omnis ſtructura ędificij corruens diſſipetur. Laquearia vero, quæ à tignis firmiter pendent, & domos inſigniter ornant puto bene inſtituti cleri manſuetos & diſciplinatos mores, ritéque adminiſtrata officia deſignare. Quomodo nanque ſtabunt ordines clericorum, & adminiſtrationes eorum, ſi non principum tanquam tignorum beneficio, & munificentia ſuſtententur, & protegantur potētia? Quòd autē tigna cedrina, & cypreſſina laquearia deſcribuntur, natura abſque dubio habet in his ſpeciebus lignorum, quod congruat præfatis ordinibus. Et cedrus quidem, quoniam imputribile eſt, necnō & odoriferum, altęq́; proceritatis lignū, ſatis iudicat, quales oporteat aſſumi viros in vices tignorū. Ergo validos, & cō-

p 1. Tim. 2. b

q Pſ. 61. a

ſtãtes neceſſe eſt eſſe eos, qui ſuper alios ordinantur, necnõ & longanimes in ſpe, atque ad ſuperna mentis verticẽ attollentes, qui etiam bonũ fidei ſuæ & conuerſationis vbique odorem ſpargentes.
r 2.Corin. 2.d dicere cũ Apoſtolo poſſint:[r] Chriſti enim bonus odor ſumus Deo in omni loco. Cypreſſus item boni æquè odoris,& imputribile ſimiliter lignum, incorruptæ vitæ & fidei etiam quemuis de clero debere eſſe demonſtrat, vt merito decori domus,ac laquarium ornatui deputetur.
s Pſ.92.a Scriptum eſt enim:[s] Domum tuam decet ſanctitudo Domine in longitudinẽ dierum. Vbi ſanè & ſanctimoniæ decus,& indeficentis gratiæ expreſſa perſeuerentia eſt. Oportet ergo virum, qui ad ornamentum & decorẽ aſſumitur domus, bonis ornatum moribus eſſe,& quamuis
t 1.Tim.3.b ſemper ipſe ſit intus,[t] bonum tamen teſtimonium habere & ab his, qui foris ſunt. Sunt & alia in natura lignorum horum cõpetentia his,quę ſpiritualiter differuntur, ſed breuitatis cauſa prætereo. Notandũ verò pulchrè omnem Eccleſiæ ſtatum breui vno verſiculo comprehẽſum auctoritatẽ ſcilicet prælatorum, cleri decus,populi diſciplinã,monachorum quietem. In horum prorſus,cùm recte

ctè ſunt omnia, ſancta mater Eccleſia conſideratione lætatur, & tunc ea quoque offert intuenda dilecto, cum ad eius tanquã omnium auctoris refert omnia bonitatẽ, nihil ſibi ex omnibus tribuens. Nã quod ait noſter, & noſtrarũ, nõ vſurpationis eſt ſignũ, ſed dilectionis, quòd nimiæ videlicet fiducia caritatis, nihil eius, quẽ valde diligit, à ſe æſtimet alienum. Nec enim ſe ſponſi contubernio, aut quietis eius putat arcendam conſortio, quæ [v] ſemper non quæ ſua, ſed quæ illius ſunt quęrere conſueuit: & hęc cauſa cur ſibi & ſponſo ſimul, ſiue lectulum, ſiue domos auſa ſit pronunciare communes. Dixit enim, *lectulus noſter, & tigna domorũ noſtrarũ, & laquearia noſtra*: audacter ſe in poſſeſſionẽ aſſociãs, cui iunctã nõ dubitat in amore. Nõ ita illa, quę propriæ voluntati nondum abrenunciauit, ſed per ſe iacet, per ſe habitat: magis autem non per ſe, ſed [x] cum meretricibus luxurioſè viuendo conuerſatur, concupiſcentias loquor carnis, cum quibus diſſipat bona ſua, & portionem ſubſtantiæ, quam ſibi diuidi poſtulauit.

v Philip. 2.c

Cant. 1.d

x Luk. 15. c

Cæterùm tu qui has Spiritus sãcti voces audis, vel legis putàſne aliqua horũ quæ dicũtur, valeas applicare tibi, ac

de fœlicitate ſponſæ, quæ hoc amoris carmine ab ipſo ſpiritu canitur, aliquid recognoſcere in temetipſo, ne dicatur &
y Ioan.3. tibi quia[y] vocem eius audis, & non ſcis vnde veniat, aut quò vadat? En fortè appetis & ipſe contemplationis quietē, & benè facis, tantùm ne obliuiſcaris flores quibus lectulum ſponſæ legis aſperſum. Ergo cura & tu tuū ſimiliter circūndare bonorum floribus operum, virtutū exercitio tāquam flore fructuū, ſanctū otium præuenire. Alioquin delicato ſatis otio dormitare volēs, ſi non exercitatus quieſcere appetas, [a] & Liæ fœcunditate neglecta, ſolis cupias Rachelis amplexibus oblęctari. Sed & pręposterus ordo eſt ante meritum exigere præmium, & ante laborem ſumere cibum, cùm dicat Apoſtolus: [b] Qui non laborat non manducet. [c] A mandatis tuis intellexi, inquit, vt ſcias, niſi obedientiæ mandatorū cōtēplationis guſtū penitus non deberi. Non igitur putes de propriæ amore quietis, ſanctæ obedientiæ actibus, ſeniorúmve traditionibus præiudicium vllatenus faciendū. Alioquin non dormiet tecū ſpōſus in lecto vno, illo pręſertim, quem tibi pro obediētię floribus, cicutis atq; vrticis inobediētię aſperſiſti. Propter quod non exaudiet orationes tuas, vocatúſque

a Gene. 29.c.d
b 2.Theſ. 3.e
c Pſ.118.c

non veniet. Nec enim dabit inobedienti
copiam ſui tantus obedientiæ amator,
vt mori, quàm nõ obedire maluerit, Sed
neque approbat tuæ contemplationis *e Hie.6.c*
inane otium, qui dicit per prophetam:[e]
Laboraui ſuſtinens: ſignificans tempus,
quo exul cœlo, & patria ſummæ quietis, *f Pſ.73.e*
[f] operatus eſt ſalutẽ in medio terræ: Ma-
gis autẽ vereor, ne te quoque inuoluat
formidoloſa illa ſententia ita intonãs in *g Iſa.1.d*
perfidiam Iudæorum.[g] Neomenias ve-
ſtras, & ſabbatum, & feſtiuitates alias *h Ibidem*
non feram. Item:[h] Kalendas veſtras, &
ſolennitates veſtras odit anima mea, fa-
cta ſunt mihi moleſta. Et lugebit ſuper *i Thrẽ.1.t*
te propheta, & dicet:[i] Viderunt eam ho-
ſtes, & deriſerũt ſabbata eius, Cur enim,
quod dilectus repudiat, non irrideat ini-
micus? Miror valdè impudentiam ali-
quorum qui inter nos ſunt. qui cùm
nos ſua ſingularitate turbauerint, ſua
impatiẽtia irritauerint, ſua cõtumacia &
rebellione contẽpſerint. ſua inobediẽtia
coinquinauerint, audẽt nihilominus ad
tã fœdum concupiſcentiæ ſuæ lectulum *k Iſa.1.c*
omni orationum inſtantia totius purita-
tis Dominũ inuitare. At[k] cũ extẽderitis,
ait, manꝰ veſtras, auertã oculos meos: &
cùm multiplicaueritis orationẽ, nõ exau-
diã. Quid enĩ? Lectulus non eſt floridus,

magis autem & putidus eſt, & tu illuc
regem gloriæ trahis? Ad pauſandum hoc
l Ma.8.b facis, an ad cauſandum; [l] Centurio vetat
illum intrare ſub tectum ſuum propter
ſuam indignitatem, cuius tamen fides
in vniuerſo redolet Iſraele: & tu ad te
conpellis intrare tantorum ſordens ſpur
citia vitiorũ? Clamat Apoſtolorum prin
m Lu.5.b ceps, [m] Exi à me Domine, quia homo
peccator ſum: & tu dicis: Intra ad me Do
n 1.Per.2 mine, quoniam ſanctus ſum? [n] Omnes,
e inquit, vnanimes in oratione eſtote, fra-
o 1.Ti.2b ternitatem diligite. Et vas electionis, [o]
Leuantes puras manus, ait, ſine ira & diſ
ceptatione. Vidésne quomodo concor-
dent ſibi, & eodem ſpiritu de pace & tran
quillitate animi (quã habere debet ille,
qui orat) loquantur princeps Apoſtolo-
p Pſ.87b rum, & doctor gentium? Perge ergo tu [p]
tota die expandere ad Deum manus
tuas, qui fratres tota die moleſtas, vnani
mitatem impugnas, ab vnitate, te ſepa-
ras. Et quid me vis facere, inquis? Profe-
q He.b9d cto, vt primo quidem [q] emundes con-
ſcientiam ab omni inquinamento iræ, &
diſcrepationis, & murmuris, & liuoris, &
quicq̃d omnino aduerſari cognoſcitur,
aut paci fratrum, aut obedientiæ ſenio-
rum, de cordis habitaculo eliminare fe-
ſtines.

ſtines. Deinde etiam circundare tibi flores bonorum quorũ cunque actuũ, & laudabilium ſtudiorum, atque odoramenta virtutum, id eſt [r] quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iuſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, Hæc cogitare, in his exerceri curato. Ad iſtiuſmodi ſecurè vocabis ſponſum, quoniam cum introduxeris eum, veraciter dicere poteris & tu, quia *lectulus noſter floridus*, redolẽte nimirũ cõſciẽtia pietatẽ, ſed pacem, ſed mãſuetudinẽ, ſed iuſtitiã, ſed obediẽtiã, ſed hilaritatẽ ſed humilitatẽ. Et de lectulo quidẽ ſic. Domũ vero Dei ſpiritualẽ ſeipsũ quiſque agnoſcat, [s] qui tamẽ iã nõ in carne ãbulet, ſed in ſpiritu. [t] Tẽplũ enim Dei, ait, ſanctũ eſt, quod eſtis vos. Curate ergo fratres, ſpirituali huic ædificio (quod vos eſtis) ne fortè cùm in ſuperiora proficere cœperit, vacillet & corruat, ſi lignis fortib[us] nõ fuerit ſubnixum & colligatũ: curate inquã illi tigna darè imputribilia, & immobilia, [v] timorẽ videlicet Domini illũ caſtũ, qui permanet in ſeculũ ſeculi: patientiã, de qua ſcriptũ eſt, quia [x] patientia pauperũ non peribit in finem: longanimitatem quoque, quæ ſub

r Phi. 4. b

ſ. Rom. 8. a

t Cor. 3. d

u Pſ. 18. b

x Pſa. 9. e

ſub quouis ſtructuræ pōdere inflexibilis perſeuerans in infinita ſecula vitæ beatę
y Ma.10 e protenditur, ſaluatore loquente in euangelio, [y] Qui perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit. Magis autem ſuper om-
a 1.Cor.3 nia caritatem [a] quæ nunquam excidit,
b Can.86 quia [b] fortis eſt, inquit, vt mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio. Studete deinde his tignis ſubſternere, & alligare ligna alia æquè pretioſa, & pulchra, cui tamen
c 1.Cor.12 a men illa ad manum fuerint in opus laquearium ad decorem domus, [c] ſermonem ſcilicet ſapientiæ, ſiue ſcientiæ prophetiam, gratiam curationum, interpretationem ſermonum, & cetera talia, quæ magis noſcūtur ſanè apta ornatui, quàm
d.Cor.7 e neceſſaria fore ſaluti. De his [d] præceptum non habeo, conſilium autem do. Quoniam quidem iſtiuſmodi ligna conſtat & laborioſè quæri, & difficilè inueniri, & periculoſè elaborari (nam & rara ea præſertim his temporibus terra noſtra producere reperitur) conſulo ſanè, & moneo non multopere iſta requiri. Magis autem ex lignis aliis laquearia præparari, quæ etſi minus appareant ſplendida, nonminus tamen valida eſſe probantur, inſuper & facilius poſſidentur & tutiùs. Vtinam & mihi illorum ſuppetat copia ligno-

lignorum, quibus hortus ſponſi Eccleſia copioſe denſatur, [e] pax, bonitas, benignitas, gaudium in Spiritu ſancto, [f] miſereri in hilaritate, tribuere in ſimplicitate, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. An non tu illam domum (quod ad laquearia ſpectat) ſatis abundéque ornatam cenſeas, quam talibus lignis inſpexeris ſufficienter, compoſitéque tabulatam: [g] Domine dilexi decorem domus tuæ, ſemper da mihi ligna hæc quæſo, quibus tibi ſemper ornatum exhibeam thalamum conſcientiæ, conſcientię dico & meę, & alterius. His contentus ero, erunt & qui meo in hac re conſilio acquieſcere volent, quia & te puto fore contentum: cetera ſanctis Apoſtolis, & viris apoſtolicis derelinquo. Sed & vos dilectiſſimi, tametſi illa ligna non habeatis, nihilominus tamen, ſi hęc habetis confidite, nihilominus cum omni fiducia accedite [h] ad lapidem ſummum, angularem, electum, pretioſum, nihilominus [i] ſuper fundamentum Apoſtolorum & prophetarum & ipſi tanquam [k] lapides viui ſuper ędificamini domos ſpirituales ſacerdotium ſanctum, offerre ſpirituales

f Ro.12.c
g Pſ.25.b
h Iſ.28.d
i Epſ.3.d
k 1.Pe.2.a

hoſtias

hoſtias acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum ſponſum Eccleſiæ Dominum noſtrum, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula.
Amen.

*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

4-3-12